EDİTÖRLER

HENRIK EBERLE

MATTHIAS UHL

HİTLER KİTABI

HİTLER'İN İKİ YAVERİNİN SORGULARINDAN ELDE EDİLEN BİLGİLERLE STALİN İÇİN HAZIRLANAN GİZLİ DOSYA

ALFA

3285 | ALFA | ARAŞTIRMA | 118

HİTLER KİTABI

MUSTAFA TÜZEL (1959, İSTANBUL)

İlköğrenimini İstanbul'da tamamladıktan sonra bir süre İsviçre'de yaşadı. İTÜ Elektrik Fakültesinde okudu, İÜ Basın Yayın Yüksekokulundan mezun oldu. 1994 yılında Almanya, Straelen'deki Çevirmenler Evinin (EÜK) konuğu oldu. Çeşitli dergilerin yayın kurullarında yer aldı. Nükleer Karşıtı Platform, Siyanürsüz Bergama, Gazhane Çevre Gönüllüleri gibi çevre inisiyatiflerinde gönüllü olarak çalıştı. Yaklaşık 25 yıldır düzenli olarak Almanca felsefi ve edebi metinleri Türkçeye çeviriyor. Türkçeye çevirdiği kitaplardan bazıları şunlardır: Thomas Bernhard: *Don, Neden, Mahzen*; Friedrich Dürrenmatt: *Midas, Görev, Derinlikler Vadisi*; Hugo Loetscher: *Uzay Kapsülündeki Maymun*; Monika Maron *Animal Triste*; Herta Müller: *Keşke Bugün Kendimle Karşılaşmasaydım*; Stefan Klein: *Zaman, Bir Kullanma Kılavuzu*; Imre Török *Harem'den Berlin'e Cavidan*; Alois Hotschnig: *Belki Bu Defa Belki Şimdi*; Walter Benjamin: *Çocuklar Gençlik ve Eğitim Üzerine, Alman Romantizminde Sanat Eleştirisi Kavramı*, Jürgen Habermas: *İdeoloji Olarak Teknik ve Bilim, Sosyal Bilimlerin Mantığı Üzerine, İletişimsel Eylem Kuramı I* ve *II*; Friedrich Nietzsche: *Tragedyanın Doğuşu, Zamana Aykırı Bakışlar I-IV, İnsanca Pek İnsanca I-II, İyinin ve Kötünün Ötesinde, Böyle Söyledi Zerdüşt, Putların Batışı, Ecce Homo*. Mustafa Tüzel halen Antakya'da yaşıyor.

Hitler Kitabı

Das Buch Hitler

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak
Genel Müdür Vedat Bayrak
Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu
Kitap Editörü Çetin Şan
Kapak Tasarımı Füsun Turcan Elmasoğlu
Sayfa Tasarımı Zuhal Turan

ISBN 978-605-106-811-4
1 Basım: Aralık 2017

Baskı ve Cilt
Melisa Matbaacılık
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa-İstanbul
Tel: 0(212) 674 97 23 Faks: 0(212) 674 97 29
Sertifika no: 12088

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Alemdar Mahallesi Ticarethane Sokak No: 15 34110 Cağaloğlu-İstanbul
Tel: 0(212) 511 53 03 (pbx) Faks: 0(212) 519 33 00
www.alfakitap.com - info@alfakitap.com
Sertifika no: 10905

HİTLER KİTABI

Çeviren
Mustafa Tüzel

ALFA

İÇİNDEKİLER

Alman Yayıncıların Sonsözü, 450

BİYOGRAFİLER, 511

EKLER, 627

TEŞEKKÜR, 635

KAYNAKÇA, 637

KİŞİ DİZİNİ, 654

ALMAN YAYINCILARIN ÖNSÖZÜ

Adolf Hitler 30 Nisan 1945'te saat üç buçuğa doğru Reich Şansölyelik Binasının yeraltı sığınağında intihar ettiğinde, Kızıl Ordunun öncü birlikleri sadece birkaç yüz metre uzaktaydılar – Hitler hiçbir koşulda onların eline geçmek istemiyordu. Bir kafesin içinde Kızıl Meydan'a taşınmak ve öfkeli bir ayaktakımı tarafından vahşice linç edilmek; yaşamının sonuna doğru Hitler'in Bolşevizmle ilişkilendirdiği korkunç saplantılı düşünce buydu.

Buna karşılık Josef Visaryonoviç Stalin de Almanların Sovyetler Birliği'ne 22 Temmuz 1941'de başlattığı saldırıdan sonra Hitler travmasından bir daha kurtulamamıştı – ve diktatörün intihar haberini kuşkuyla karşılamıştı. Hitler'in kaçtığına ve Batılı müttefiklere sığındığına inanıyordu; Hitler'in kendilerine sığındığını gizleyen Batılı müttefiklerin savaşı Sovyetler Birliği'ne karşı devam ettireceklerini düşünüyordu. Hitler'in ölümü hakkındaki haberler fazlasıyla çelişkili görünüyordu; kamuoyuna gösterilen ve Hitler'e ait olduğu iddia edilen cesetlerin sayısı arttıkça, Stalin'in güvensizliği de bir o kadar artıyordu. Nazi rejiminin birçok yüksek rütbeli görevlisinin kaçıp kurtuldukları kesin olarak biliniyordu. Stalin, Sovyetler'in araştırma sonuçlarından hoşnut kalmayarak, 1945'te İçişleri Halk Komiserliği'ne (NKVD), Reich Şansölyelik Binasının sığınağındaki son gün-

lerin incelenmesi ve Hitler'in ölümünün kesin olarak kanıtlanması emrini verdi.

Bu çalışmanın –kod adıyla "Mitos Operasyonu"nun– gerçekleştirilmesi için görev başındaki Halk Komiseri Sergei Kruglov'un emrinde, yüksek rütbeli subaylardan bir çalışma grubu oluşturuldu. Tüm bilgiler burada toplanıyordu. NKVD çalışanları, Hitler ve rejimi hakkında ulaşılabilecek tüm belgeleri elde ettiler; Savaş Tutsakları Dairesi'nin subayları, kamplarda diktatörün çalışma arkadaşlarını arayıp buldular ve onları tekrar tekrar sorguladılar. NKVD'nin yerine geçen İçişleri Bakanlığı da (MVD), "Mitos Operasyonu" ile düzenli olarak ilgilendi. Stalin, bakanlar kurulundaki vekili olan, uzun yıllar İçişleri Bakanlığı ve İstihbarat Şefliği yapan Lavrenti P. Beria'dan araştırmaların gidişatı hakkında defalarca bilgi aldı.

29 Aralık 1949'da diktatöre, Hitler'in 1933'ten 1945'e kadarki yaşamı hakkında bir tür sonuç raporu verildi; bu rapor *Hitler Kitabı* başlığını taşıyor ve 413 daktilo sayfasından oluşuyordu. Stalin bu metni okuduktan sonra kişisel arşivine, Genel Sekreterlik arşivine kaldırttı. Bu nüsha bugün hâlâ Rus Devlet Başkanı'nın kişisel arşivinde korunmakta ve yabancı ziyaretçilerin görmesine izin verilmemektedir.

* * *

1959'da, Stalin'in halefi Nikita S. Kruşçev, Almanya'da Hitler ve II. Dünya Savaşı hakkında yürütülen şiddetli tartışmaya müdahale etmekte yarar gördü. "Mitos Operasyonu"nun bazı dosyalarının partiye sadık tarihçilerin erişimine açılması talimatını verdi. Bunun üzerine SBKP Merkez Komitesi Sekreterliği'ndeki İdeoloji Komisyonu için *Hitler Kitabı*'nın bir kopyası hazırlandı ve 20 Nisan 1959'da MK sekreteri Leonid İlyiçov'a teslim edildi. Ne var ki, bu belgeyle arzulanan hedefe ulaşılamadı; *Hitler Kitabı* II. Dünya Savaşının resmi parti propagandasına uygun düşmeyen bir tarih versiyonu-

nu sunuyordu. Ayrıca nasyonal sosyalist Almanya'nın diplomasisi, Alman-Sovyet cephesindeki çarpışmalar ve Üçüncü Reich'ın çöküşü hakkındaki sayısız ayrıntı, o zamana kadar çok farklı anlatılmıştı – bu da, dosyayı eskisi gibi gözlerden uzakta tutmak için yeterli bir nedendi: Sekreter İlyiçov dosyayı alıkoydu ve onun "Genel Bölüm"ün dosyaları arasına konmasını sağladı.

1991'de parti arşivinin açılmasıyla birlikte, yabancı tarihçiler için SBKP dosyalarını inceleme olanağı doğdu. *Hitler Kitabı*'nın Genel Bölüm'ün dosyaları arasına konulmuş olması ve arşivin kataloglarındaki kolay kolay anlaşılamayan şifreleme nedeniyle, 462a numaralı dosya uzun süre keşfedilemedi. Ancak Matthias Uhl'un Genel Bölüm'ün dosyalarını, Yakınçağ Tarihi Enstitüsü'nün bir araştırma projesi çerçevesinde sistematik biçimde gözden geçirmesi sonucunda nihayet *Hitler Kitabı* gün ışığına çıktı. Başkanlık Arşivine girebilen Uhl'un bir Rus meslektaşı, kopyayı ve orijinali karşılaştırarak belgenin sahiciliğini onayladı. 462a numaralı dosya, 1949'da hazırlanan NKVD dosyasının harfi harfine kopyasıydı.

* * *

MVD'nin çalışma grubunun daha sonra hazırladığı metnin en önemli kaynağı, Hitler'in yaşamına yıllarca en yakından tanıklık etmiş iki adamın, Heinz Linge ve Otto Günsche'nin ifadeleri ve yazdıklarıydı. Hitler, kendi cesedinin (ve karısı Eva Braun'un cesedinin) yakılması emrini de onlara vermişti. Linge 1935'ten itibaren Führer'in Begleitkommando'suna (SS'in hükümet ve Nazi parti binalarını korumakla görevli Refakat Birliği) dahildi; 1939'da onun kişisel hizmetine girmiş, daha sonra kişisel hizmet şefi olmuştu. Günsche ise 1936'da Begleitkommando'ya girmiş ve 1943'te Hitler onu özel yaveri olarak atamıştı. Kısa bir süre cephede görev yaptıktan sonra, 1944 Şubatında yeniden Hitler'in özel yaveri

oldu. Bu iki isim de, 1945'te 2 Mayısı 3 Mayısa bağlayan gece Sovyetler'e tutsak düştüler.

Linge ve Günsche 1946'dan 1949'a kadar dört yıl boyunca Hitler hakkında bilgi vermek zorunda kaldılar. Sorguya çekenler diktatörün yaşam koşullarını, onun ordunun önde gelenleriyle ilişkisini, Führer'in her bir merkez karargâhındaki olayların ayrıntılarını tekrar tekrar sordular. Hatta Hitler'in intihar ettiğinden büyük bir kuşku duyulduğu için, Linge ve Günsche 1946'da Berlin'e götürüldüler; orada Hitler'in yaşamının son saatlerinin nasıl geçtiğini bir kez daha tam olarak anlatmaları ve cesetleri yaktıkları yeri tam olarak göstermeleri istendi. Geri döndüklerinde MVD subayları onlardan –ve Hitler'in yardımcılığını yapmış diğer kişilerden– anılarını kaleme almalarını istedi. Aynı zamanda normal bir savaş tutsağı statüsü verilmeyen bu ünlü tutsaklar üzerindeki baskı da artırıldı. Savcılık, "anılarını" kâğıda dökmeyi reddetmeleri halinde, haklarında savaş suçlusu olarak dava açma tehdidinde bulundu. "Anılarını" kaleme almaya hazır olduğunu ilk önce bildiren, muhtemelen Linge'ydi. Tek kişilik hücresi böceklerden geçilmiyordu, Linge aşağılanmış ve defalarca kırbaçlanmıştı. Sorguya çekenler onu acımasız bir sabırla sorguluyordu; bu da Linge'nin daha sonra söylediği gibi, onu "tam bir ümitsizliğe" sokmuştu. Günsche de benzer bir muameleye tabi tutulmuş olmalı. Her halükârda, 1948 ilkbaharında, Alman-İngiliz barış görüşmeleri hakkında bir metin kaleme almaya hazır olduğunu bildirdi ve bu belge hiç vakit kaybetmeden Stalin'e sunuldu.

Özel komisyonun subayları, daha sonra bu yazılanları "Mitos Operasyonu"nun dosyalarına koydular ve yazarları özel bir mahkemeye teslim ettiler. Linge ve Günsche yirmi beşer yıla ve hapis süreleri boyunca da zorunlu çalışmaya mahkûm edildiler. 1955'te son savaş tutsaklarıyla birlikte, Sovyet hapishanesinden serbest bırakıldılar. Linge Federal Almanya'ya gitti. Demokratik Alman Cumhuriyeti'ne getiri-

len Günsche ise Devlet Güvenliği Bakanlığına teslim edildi ve –Sovyet mahkemelerinde yargılananların çoğu gibi– Bautzen Cezaevi'nden 1956'da tahliye oldu.

* * *

Hitler Kitabı'nın yazılmasında çok sayıda subay, ayrıca yazılı ve sözlü çeviride birçok çevirmen görev almıştı. Komisyon şefi Yarbay Fyodor Karpoviç Parparov, çalışmaların gidişatını düzenli olarak denetledi ve metnin son halinin redaksiyonunu yaptı. Hiç kuşkusuz, *Hitler Kitabı*'nın yayına hazırlanması gibi bir görevin üstesinden gelecek nitelikteydi. Hukuk okumuştu ve 1926'dan beri Sovyet Dış İstihbarat Servisi'nde çalışıyordu. Saha deneyimini Almanya'da kazanmış, orada –Kosta Rikalı bir tüccar kimliğiyle– NSDAP ve Dışişleri Bakanlığı içinde çok sayıda köstebek bulmuştu. Bunların içinde kendisi için en verimli olanı, kimliği bugüne kadar teşhis edilememiş kadın ajan "Elsa/Juna"ydı. Bu kadın, daha sonraki Dışişleri Bakanı Joachim von Ribbentrop'un yakın çevresinde bulunan üst düzey bir Alman diplomatın karısıydı.

Parparov Türkiye ve Hollanda'da kısa bir süre görev yaptıktan sonra, Stalin'in "Temizlik" çarklarına kapıldı. Belli ki, onun Almanya raporları, Hitler-Stalin paktının siyasal önkoşullarıyla örtüşmüyordu. Alman ordusunun saldırısından hemen sonra itibarı iade edilen Parparov, 1941'in sonundan itibaren Devlet Güvenliği Halk Komiserliği 4. Dairesi'nin üyesi olarak Sovyet cephesinin *hinterland*'ında Alman savaş tutsaklarını sorguladı. Sorguladığı en önemli tutsak, haftalarca süren konuşmalar boyunca yavaş yavaş ve sabırla Sovyetler Birliği tarafına çektiği ve Nürnberg'deki Savaş Suçluları Mahkemesi'nde iddia şahidi olarak hazırladığı General Feldmareşal Friedrich Paulus'tu.

Parparov'un mükemmel olarak tanımlanan Almanca bilgisine karşın, sorgulama tutanaklarının ve Linge ile Günsc-

he'nin yazdıklarının *Hitler Kitabı*'na dönüştürülmesi belli ki zor bir işti. Parparov daha Rusçaya çeviri sırasında, birbirine zıt iki talebi de karşılamak zorundaydı: Bir yandan, metin hakiki görünmeli, yani ifadeler, nüanslarına kadar tam ve olabildiğince Linge ve Günsche'nin sözleriyle aktarmalıydı; ama diğer yandan da görevi veren kişinin –yani Josef Stalin'in– okuma alışkanlıklarına ve beklentilerine uygun olmalıydı. Parparov bu iki kutup arasında, kendine özgü bir anlatım üslubu geliştirdi; beklentinin yarattığı baskının açıkça hissedildiği, özgün anlatım ile klişeleşmiş Rusça resmi yazışma dili arasında bir karışımdı bu.

Metnin anlatımı ve yapılandırılışı malzemenin kaynağını –sorgulama ve rapor– apaçık belli etse de, NKVD'nin yazarlarının dramatik ya da özellikle duygusal durumları süslemenin cazibesine zaman zaman karşı koyamadığı da kuşku götürmez biçimde görülmektedir. Duygusallıktan uzak ve nesnel bir rapor yazma kurallarının en gösterişli biçimde çiğnendiği satırlar, *Hitler Kitabı*'nın hemen en başında yer almaktadır. Belli ki burada, 1933'e ait bir kilit sahnenin dramaturji açısından anlatılması gerekli görülmüştür ve bu sahnenin özgün olmadığı çok açıktır. Burada sadece Hitler figürü sahneye çıkartılmakta ve özel muhafız alayı "Adolf Hitler" SS-Leibstardarte'nin merkezi konumuna işaret edilmektedir. Metin, ancak 1935'ten sonraki dönem için, bir görgü tanığı raporu hüviyetine bürünmektedir. Sonraki yılların birçok olayının, özellikle Hitler'in tek bir kişiyle baş başa yaptığı bazı konuşmaların tek kaynağıysa Linge ya da Günsche'nin ifadeleridir. Linge ve Günsche hiçbir tutanağı bulunmayan durum değerlendirmelerinden söz etmekte ve başka tanıkların mahkemede ya da hatıralarında ihtiyaten söz etmedikleri durumları anımsamaktadırlar. Tıbbi dosyaları görmemiş olmalarına rağmen, diktatörün fiziksel ve ruhsal çöküşünü tam olarak kayda geçirmektedirler.

Hitler Kitabı'nı benzeri dokümanlardan farklı kılan özelliği, yaşamsal, yani yaşamı doğrudan doğruya tehdit eden bir durum içinde ortaya çıkmış olmasıdır. Linge ve Günsche, bir yandan, yanlış ya da yalnızca muğlak bir bilgi yüzünden hemen ertesi gün yalancılıkla suçlanmamak için sürekli dikkat etmek zorundaydılar. Diğer yandan da hücre hapsinde oldukları için, ne ifadelerini ne de "savunma stratejileri"ni birbirlerine uyumlu hale getirme olanakları vardı. Sorguya çekenler de, yıllar süren sorgulamalar sırasında, hatıralardaki belirsizlikleri yok etmeye çalışıyor ve Linge ile Günsche'yi aynı olaylar hakkında tekrar tekrar sorguluyorlardı.

Linge ve Günsche'nin bildirdikleri, başka tutsakların ifadeleriyle karşılaştırıldı. Ne sorguya çekenlerin ne de sorgulananların elinde notların bulunduğu düşünüldüğünde, ortaya çıkan sonuç bir o kadar etkileyicilik kazanıyor. *Hitler Kitabı*'nda olayların ve tarihlerin büyük bir bölümü kesin olarak verilmiş, sahneler kusursuz tasvir edilmiş ve belgeler bile tam olarak aktarılmıştır. Günsche'nin hatırladığı bir yazının, bu arada yayımlanmış bulunan orijinaliyle karşılaştırılması, onun "erhalte" [içermeli] yerine "erfolgt" [sonuçlanıyor] kelimesini ve "übernehmen muss" [üstlenmesi gerekir] yerine "übernehme" [üstlenmeli] yazdığını gösteriyor. Linge ve Günsche, Hitler'in beyanlarını da eksiksiz anımsamışlardı. Hitler'in yayımlanmış konuşmaları ve yazılarıyla, ayrıca dönemin diğer tanıklarının ifadeleriyle yapılan karşılaştırmalarda küçük farklılıklara rastlanmış, ancak büyük yanlışlar görülmemiştir.

Linge gündelik olayları, ruh hallerini aktarmakta ve Hitler'in yakın çevresini tasvir etmekte kesinlikle çok başarılıydı. Stalin'in özellikle ilgilendiği ve elbette "Hitler Sarayı'ndan dedikodu ve söylentiler" olarak nitelendirilebilecek pasajların büyük bir bölümü onun kaleminden çıkmıştı. Cephe deneyimine sahip Günsche ise askeri uzmanlık alanında bilgiliydi. Onun hatırladığı olaylar olağanüstü bir

soğukkanlılıkla aktarılmıştır. Örneğin Hitler'in "kayınbiraderi" Hermann Fegelein'ın tutuklanışı ve kurşuna dizilişini duygulardan tamamen arınmış bir şekilde tarif eder. Oysa bu adamı askeri mahkemeye sevk etmenin gerekli olduğuna Hitler'i ikna eden ta kendisiydi.

* * *

NKVD redaktörleri ifadelerin içeriğini ve şeklini ancak istisnai durumlarda değiştirebilmiş olsalar da terminolojideki etkileri açıkça belli olmaktadır. Metin, onu kaleme alanların, Stalin'in böyle bir metinden beklentilerini mutlak şekilde karşılamak, hatta genel sekreterin ve başkomutanların üslubuna büyük ölçüde uyum sağlamak yolundaki ürkek çabalarını ele vermektedir. Raporun Stalin'in hoşuna gitmemesi ya da yalnızca soru işaretleri uyandırması bile, raporun hazırlanma aşamasına katılanlar için önceden kestirilemez sonuçlara yol açabilirdi. Stalin'in düşünceleriyle uyumlu olmayan pasajlar çıkarıldı. Böylece nihai metinde 1939 Hitler-Stalin paktına yalnızca iki yerde örtük biçimde değinilmektedir. Raporu hazırlayanların gayretkeşliği, konu edilen kişilerin isimlerinin, görevlerinin ve bağlam açısından önem taşıyan başka açıklamaların (Stalin'in kendi konuşmalarında ve yayınlarında yaptığı gibi) sık sık yinelenmelerinde ve Almanya ile Alman politikası hakkında –çoğu gereksiz– bazı açıklamaların parantez içinde ya da dipnotlar halinde verilmesinde görülmektedir. Stalin'in raporu anlamasını kolaylaştırmayı hedefleyen bu yöntem, günümüz okurunun alışkın olmadığı tekrarlara yol açmıştır.

Nasyonal sosyalist yapının resmi tanımlarının çok az kullanılması dikkati çekmektedir. Sorgulananların mutlaka kullanmış olmaları gereken kavramlar, metinde çoğu kez dolambaçlı ifadeler halinde yer almaktadır. Örneğin Hitler'in Özel Korumasından sık sık söz edilmekte, ama Führer-Begleitkommando adı asla geçmezken, Leibstandarte ise çok az

geçmektedir. NSDAP resmi adıyla ya da buna uygun kısaltmasıyla değil, yalnızca nasyonal sosyalist Parti olarak anılmaktadır (sıfat bölümü küçük harfle yazılmaktadır). Resmi terimler genellikle tırnak içine alınarak kullanılmıştır: "Üçüncü Reich," "Kahverengi Ev" [Braunes Haus], "Wolfschanze" [Kurt İni], "Hitler Gençliği" ya da "Volkssturm" [Halkın Hücum Birliği].

Kişilerin adlarının, ön adları, rütbeleri ya da asalet unvanları belirtilmeden yalnızca soyadlarıyla verilmesi; araya mesafe konulduğunun göstergesidir. Hitler'in Berghof'undan her söz edilişinde, istisnasız olarak "şato" sözcüğünün kullanılmasının nedeni de aynıdır. Gerçi Hitler'in konutunun büyüklüğü ve Obersalzberg'de hızla oluşturulan altyapısı düşünüldüğünde bu tanım garip kaçmasa da, Linge ve Günsche bu sözcüğü kesinlikle kullanmamışlardır. Bildik "Alman selamı" ya da "Hitler selamı" deyişi yerine "Faşist selamı" deyişi kullanılmıştır. SD [Sicherheitsdienst/Güvenlik ve İstihbarat Birimi] şefi Ernst Kaltenbrunner'in "kasap" olarak nitelenmesi de metne Parparov'un redaksiyonu sırasında eklenmiş olmalı.

Kitabın dikkati çeken son özelliği de –çoğu kez beceriksizce kullanılmış– üslup araçlarıdır. Redaktörler raporu biraz rahat okunur hale getirmek ve gerilim unsuru katmak için bazen fillerin zamanını birdenbire değiştirmektedirler. Anlatımın tamamı için geçmiş zaman kullanılırken, belirli bir sahnenin özellikle vurgulanması istendiğinde ansızın şimdiki zamana atlanmaktadır. Birkaç satır içinde sık sık böyle zaman değişiklikleri yapılmakta ve burada hangi mantığın izlendiğini anlamak her zaman mümkün olmamaktadır.

Redaksiyonda yapılan müdahaleler ve üslup özellikleri dizisine daha başkaları eklenebilir. Ancak burada verilen az sayıdaki örnek, yayıncıların metne sonradan yapılacak bu türlü tutarlılaştırma ve düzgünleştirme müdahalelerinin, metnin tarihi bir belge olma özelliğini uygunsuz biçimde

bozacağına ilişkin kanaatine inandırıcılık kazandırmaya yetecektir. Dolayısıyla Helmut Ettinger'in Rusçadan Almancaya yaptığı çeviri aslına sadıktır. *Hitler Kitabı*'nın özgünlüğü yalnızca ilettiği bilgiye değil, oluşturulma tarzına ve biçimine de dayanmaktadır. Metnin üslubundaki çetrefillik, hem onun ortaya çıkışının karmaşık öyküsünü, hem de müşkül siyasal ortamı yansıttığı için, bu belgenin önemli bir unsuru olarak görülmeli ve olduğu gibi kabul edilmelidir.*

* * *

Hitler Kitabı, Hitler'in yanında her gün, onunla insani bir yakınlık içinde olmadan iş gören iki SS subayının anlatımlarını içeriyor. Bu iki subay Hitler'e hayranlık duyuyorlardı ve inançlı nasyonal sosyalistlerdi, ama –çağdaşlarının çoğu gibi– diktatörün gerçekte hangi amaçları güttüğünü anlamamışlardı. Anılarında, araya mesafe koyarak, mutlaka bazı daha keskin yargılara varmışlardır, ama Hitler'e dolaysız yakınlıklarını asla yadsımamışlardır. *Hitler Kitabı*, eşsiz ve kendine özgü bir belgedir: Sovyet İç İstihbarat Teşkilatının bir yazarlar grubu, iki SS-Sturmbannführer'inin (SS Hücum Birlikleri Komutanı) verdiği malzemeye dayanarak, Hitler'in biyografisi üstünde dört yıl boyunca, bu metnin oluşturulması emrini veren kişinin okuma alışkanlıklarına uygun hale getirinceye kadar çalışmıştır.

Eski parti arşivindeki 462a numaralı dosyanın metni, Hitler'in politikası ve savaş yönetimi hakkında bugüne kadar bilinmeyen çok sayıda ayrıntıyı içerdiği gibi, Hitler'in çevresinde gerçekten olup bitenlerin makyajsız bir görüntüsünü de sunuyor. Ayrıca bu belgede Büyük Alman İmparatorluğu'nun Führeri ile Avrupa'yı onunla paylaşabileceğine bir süre inanmış ve sonra onu milyonlarca insanın yaşamına mal olan ölümcül bir savaşta alt etmiş adam arasındaki ça-

* Okurlarımızın, en azından başlangıçta yadırgamaları muhtemel bu üsluba, kitabın belgesel özelliğini gözeterek çeviride sadık kaldık –çn.

tışmayı en etkileyici biçimde yansıtmaktadır. *Hitler Kitabı* Hitler ile Stalin arasındaki uzlaşmaz çelişkinin, Alan Bullock'tan Richard Overy'ye kadar sayısız tarihçinin son yüzyılın tarihini anlamakta bir anahtar olarak gördükleri çelişkinin adeta özetini oluşturmaktadır.

Berlin, Halle, 3 Ocak 2005
Matthias Uhl ve *Henrik Eberle*

HİTLER KİTABI

Moskova, Rus Yakın Tarih
Devlet Arşivinden
462a No'lu Gizli Dosya

1. BÖLÜM

1933 yazı. Güneş Berlin'deki Wilhelmplatz Meydanını ışığa boğuyor. Reich Şansölyelik Binası bu meydanda. Hitler'in 30 Ocak 1933'te iktidara gelişinden sonra Üçüncü Reich'ın yeni dönemi burada başladı. Birinci kattaki bir pencerenin perdelerinin ardında, alnına bir perçem düşmüş, orta boylu bir adam duruyor. İşte bu Hitler. Hafifçe öne eğilmiş bir halde, aşağıdaki "Merasim Avlusu"nda yapılan askeri töreni izliyor. Aşağıda "Adolf Hitler" SS-Leibstandarte diye anılan özel koruma askerleri, nöbet teslim töreni yapıyorlar.[1] SS askerlerinin attıkları her adımda havaya kalkan konçlu çizmeleri asfaltı dövercesine yere iniyor. Askerler hazırola geçiyor, dimdik öne doğru bakıyorlar. Nöbet teslimi sona erdi ve Hitler pencerenin önünden çekiliyor. Saat 14:00 olmuş bile – Hitler'in öğle yemeği saati.

---

1 17.3.1933'te 120 kişiden oluşan bu silahlı birlik, ilk planda Hitler'in kişisel korunmasından sorumluydu ve aynı zamanda temsil görevini de üstlenmişti. 1938'de SS Verfügunstruppe'nin (Muharebe Destek Kuvveti) Politische Bereitschaften'ı (Siyasi Hazır Birlik) ile birleştirilerek motorize bir piyade alayı gücüne ulaştırılmış, Berlin-Lichterfelde kışlasına yerleştirilmişti. Polonya seferinden sonra Waffen-SS'e (Silahlı SS) dahil edilmiş, 1940'ta tugay, 1941'de tümen yapılmıştı. Ekim 1943'te I. SS Zırhlı Tümenine dönüştürülmüş, sayısız savaş suçuna katılmıştı. 1945 Martında Balaton'daki (Plattensee) başarısız saldırıdan sonra Avusturya'ya geri çekilmiş, orada Mayıs başında müttefik birliklerine teslim olmuştu.

Bugün emir subayları Wilhelm Brückner ve Julius Schaub, Leibstandarte'nin komutanı Sepp Dietrich ve Reich Basın Sorumlusu Otto Dietrich, Hitler'le birlikte yemek yiyorlar. Linge, Hitler'in yemek odasında telefon görevlisi. Sofradaki konuşmalar ona kadar ulaşıyor.

Emir subaylarının itirazlarından, çok geç olmadan kendi konumları üzerinden kişisel avantajlar sağlamaya çalıştıkları kolaylıkla anlaşılabiliyor. Hitler, alaycı bir üslupla, Reich Şansölyesi görevini hiç de o kadar çabuk bırakmak niyetinde olmadığını belirtiyor. Sert bir sesle bağırıyor: "Yalnızca birkaç ay dayanabileceğimi sandılar. Daha çok şaşıracaklar. Kalıyorum!"

Hitler her türlü direnişi, sahip olduğu bütün imkânlarla bastıracağını bildiriyor. "Ben yalnızca Kayzer'in Reich şansölyesi olan Bismarck gibi bir şansölye değilim. Benim partim var! Ben Führer'im! Bir Führer hangi niteliklere sahip olmalıdır? Her şeyden önce, dillere destan olmuş bir ad. Bu yüzden, benim adımı içeren "Heil Hitler!" selamını yarattım. Soyadım Oberhubinger ya da Unterkirchner olmadığı için de çok mutluyum!* Führer her zaman kitlelerin gözünün önünde olmalı... Tüm kameralar bana çevrildi: Halk attığım her adımı görüyor. Führer, bir aktör gibi kitleleri arkasından sürüklemeli –giyim kuşamı, mimikleri ve jestleri– bunların hepsi önemli..."

Öğle yemeği sona erdi. Hitler sofradan keyif içinde kalkıyor. Elleri ceketinin ceplerinde, kendi kendine bir şarkı mırıldanıyor: "Schön ist jeder Tag, den du mir schenkst, Marie Luise" (Bana sunduğun her gün güzel, Marie Luise) – Berlin'in eğlence lokallerinde çalınan ve Hitler'in çok hoşuna giden bir şarkı bu.

Sonra birden duruyor ve emir subayına dönerek şöyle diyor Hitler: "Çaresiz Alman halkına, en çok ihtiyaç duydukları anda, Tanrı'nın takdiriyle bir kurtarıcı olarak gönderildiğim için ne kadar mutluyum."

---

* Sovyet redaktörün notu: Fıkralarda ve anekdotlarda kullanılan eski Bavyera soyadları.

* * *

Berlin'de, Prinz Albrecht Caddesinde, Gestapo'nun bulunduğu Prinz Albrecht Otelinin mahzenine, Hitler'in "Tanrı tarafından verilen" görevine rıza göstermeyen tutsaklar kapatılmıştı.[2] Bu Gestapo hapishanesinde özellikle önemli kişiler yatıyordu.

"Yetki Kanunu"ndan (Ermächtigungsgesetz) sonra yüz binlerce dürüst Alman toplama kamplarına –Oranienburg, Buchenwald ya da Dachau'ya– gönderilmişti.[3] Yıkılmak üzere oldukları için uzun süredir boş duran hapishane binaları, Himmler'in talimatıyla "halkı ve vatanı korumak için" yeniden eski işlevlerine döndürülmüştü.

Şansölyelik Binasında, bizzat Hitler'in hapishanelere ve toplama kamplarına sürekli yeni tutuklular yolladığı biliniyordu.[4] Bu konuda şöyle diyordu Hitler: "Zamanımızı mah-

---

2 Gizli Devlet Polisinin merkezi, eskiden Uygulamalı Tasarım Okulunun bulunduğu binadaydı (Prinz Albrecht Caddesi No. 8); Prinz Albrecht Oteli (Prinz Albrecht Caddesi No. 9) 1934 yılı sonundan itibaren SS yönetiminin görev yeri olmuştu. 1933'te kurulan Gestapo (Gizli Devlet Polisi) 1945'e kadar Reich'ın siyasi polisi görevini üstlendi ve askeri olmayan örgütlenme unsuru olarak, ülke içine yönelik nasyonal sosyalist iktidar ve güvenlik uygulamasının merkezi işlevini gördü. Gestapo, önceleri Hermann Göring'e, 1934'ten sonra Heinrich Himmler'e bağlıydı. Gestapo ayrıca 1939'dan itibaren Almanya'nın işgal ettiği bölgelerdeki örgütlü terörden sorumluydu.

3 Yetki Kanunu (Halkın ve İmparatorluğun Sıkıntısının Giderilmesi Kanunu) 24.3.1933'te yürürlüğe girdi. Bu yasa Reich hükümetine dört yıl boyunca, Reichstag (Yasama Meclisi) ve Reichsrat'ın (Federal Konsey) katılımına gerek olmaksızın, anayasayı değiştirecek yasalar çıkartma yetkisini veriyordu. Yasanın kısıtlı olan geçerlilik süresi defalarca uzatıldı; böylelikle pratikte ilan edilen olağanüstü hal 1945 Mayısına kadar anayasal bir gerçek olarak kaldı. Dachau (20.3.1933) ve Oranienburg (21.3.1933) toplama kampları ilk iki yasal toplama kampı olarak, Reichstag yangınından sonra, 1933 Martında kurulmuşlardı; Buchenwald toplama Kampıysa 15.7.1937'de kuruldu.

4 Hitler toplama kamplarına gönderme emrini nadiren bizzat verirdi. Ancak o döneme tanıklık edenler, Hitler'in sık sık herhangi birini toplama kampına göndermekle tehdit ettiğini hatırlıyorlar.

kemelerle harcasaydık çok işimiz olurdu. Ben hukukçu beylere güvenemem. Paragraf cambazlarını işe karıştırmadan... tutuklamak çok daha pratik... Kendime bu hakkı tanıyorum. Ben kendi kendimin adalet bakanıyım!"

Üçüncü Reich'ın tüm önemli "siyasal suçluları" Prinz Albrecht Otelinin mahzenlerine sığamazdı. Berlin-Tempelhof'taki, adı kötüye çıkmış Columbiahaus'a da doldurulmuşlardı; Gestapo, yıkılma tehlikesi bulunduğu için boşaltılan bu fabrika binasında da bir hapishane oluşturmuştu.[5]

Berlin'deki bu Gestapo zindanlarının gardiyanları, seçme Nazilerdi; bu adamlar Hitler'in iktidarı almasından sonra, komünistleri pusuya düşürüp öldürmekte ve Berlin caddelerindeki komünist gösterileri coplarla dağıtmakta uzmanlaşmışlardı. Bu adamların görev odalarında, üzerinde "Führer emreder, biz itaat ederiz!" yazılı afişler asılıydı.

Mahpuslar tekmeleniyor, işkence görüyor ve insanlık dışı muamelelere maruz kalıyordu.

Gardiyanlar sırıtarak şöyle diyorlardı: "Biz burada eğleniyoruz... Himmler bize 'İflah olmazlar, sonları gelene kadar hapiste kalacaklar... Ulusal yeniden doğuşun yolunu böyle döşüyoruz!' dedi."

* * *

23 Haziran 1934. "Adolf Hitler" adlı SS-Leibstandarte'nin yerleştirildiği Berlin-Lichterfelde'deki kışlanın kapıları özel bir emirle kapatıldı. Hiç kimsenin kışla dışına çıkmasına izin verilmiyor. Askerlere üniformalarını çıkartmadan uyuma emri verildi. Palaskaları ve çelik miğferleri taburelerin üstünde duruyor. Makineli tüfekler masaların üstünde. Bir

---

[5] 19. yüzyılda Columbiadamm/Golßener Straße köşesinde inşa edilmiş olan askeri tutukevi, sonra hapishane, daha sonra fabrika, 1933'ten itibaren de toplama kampı olarak kullanılmıştır. İşkence merkezi olarak ünlenen Columbia Binası 1936'da kapatılmış ve 1938'de yıkılmıştır. SA ve SS tarafından kullanıldığı üç yıl boyunca burada toplam 8000'e yakın insan hapsedilmiştir.

haftadır her gece tatbikat alarmı veriliyor. Neler olup bittiğini hiç kimse bilmiyor. Amirler sessizliğe büründü.

29 Haziran akşamı, nihayet Leibstandarte'nin birçok birliği, Lichterfelde-Ost tren istasyonunda vagonlara bindirildi ve Münih'e gönderildi. Daha trene bindikleri sırada, Sturmabteilung'un (SA/Hücum Kıtası) komutanı, Hitler'in en yakın dava arkadaşı Ernst Röhm'ün bir ayaklanma hazırladığına dair söylentiler dolaşıyordu. SA'yı arkasına alan Röhm'ün, iktidarın ele geçirilmesindeki hizmetleri karşılığında Hitler'den devlette daha yüksek bir görev istediği söyleniyordu.

30 Haziranda Leibstandarte'nin birlikleri öğleden sonra Münih Garı'na indirildiler ve "Kahverengi Ev"e* yürüdüler. "Kahverengi Ev"in balkonunda Hitler ayakta duruyordu. SS'in adamları, dörtlü sıralar halinde kaz adımlarıyla, Hitler'in önünden geçtiler.

Bu tarihte, sözde "Röhm Darbesi," Röhm'ün ve yardakçılarının tutuklanmasıyla bastırılmış bulunuyordu. Bu operasyonu bizzat Hitler yönetmişti. Hitler, 30 Haziran sabahının erken saatlerinde, sıkı koruma altında bir araba konvoyuyla, Röhm'ün kurmaylarıyla birlikte bulunduğu (Münih'ten otomobille iki saat uzaklıktaki) Bad Wiessee'ye gitmişti.

Hitler, Bad Wiessee'de Röhm, Silezya SA-Obergruppenführer (Kıdemli Grup Komutanı) Heines ve diğer üst rütbeli SA komutanlarını, genç eşcinsel erkeklerle yatakta bastı. Hepsini tutuklama emri verdi. Röhm, Münih'teki polis hapishanesine getirildi. Hücresine bir tabanca bırakılarak kendisini öldürmesi istendi. Röhm hıçkırıklar içinde kendini yere atarak yaşamının bağışlanması için yalvardı. Nasyonal Sosyalist Parti'nin ve Üçüncü Reich'ın bu önderinin, Alman halkının gözündeki gururlu duruşundan ve içi boş sözlerinden geriye yalnızca acınası bir inilti kalmıştı.[6]

---

* Sovyet redaktörün notu: Nazi partisi önderliğinin ikametgâhı olan Münih'teki saraya, halk arasında "Kahverengi Ev" deniliyordu.

6 Röhm inlemedi. SA komutanı kendini öldürmeyi reddedince iki SS su-

Röhm kurşuna dizildi.

Resmi olarak, Röhm'ün eşcinselliği yüzünden idam edildiği söylendi. Oysa Hitler eşcinselliğin Nasyonal Sosyalist Parti'nin yönetici kadrolarında ve Hitler Gençliği'nde (Hitlerjugend) çok yaygın olduğunu ve tolere edildiğini Alman halkından gizledi.

Hitler, rakibi Röhm'ü kurşuna dizdirmesinin asıl nedenini yakın çevresine şu sözlerle ifade etti: "Artık benimle dalga geçilmesine izin vermiyorum! Bu olay gizli ve aleni tüm düşmanlarıma bir uyarı olsun! Ben eski türden bir şansölye değilim. Ben Hitler'im! Partinin ve devletin tek bir efendisi var, o da benim!"

Hitler ile Röhm arasındaki bir iktidar savaşı olan "Röhm Darbesi" günlerinde, Üçüncü Reich'ın şu ya da bu nedenle hoşuna gitmeyen çok sayıda masum insan öldürüldü.[7]

Leibstandarte'nin Lichterfelde'de kalan ve Berlin'deki infazlara katılmış olan SS askerleri, Münih'ten dönen silah arkadaşlarına ayrıntıları bildirdiler. Tutsaklar kamyonlarla Lichterfelde'deki kışla arazisine getirilmişlerdi. Tutsaklar, belden yukarıları çıplak bir halde kışla avlusundaki şapelin duvarına dayanmış ve orada kurşuna dizilmişlerdi.[8]

İnfaz birliğinin üyeleri şöyle anlattılar: "Ne kadar sarhoş olduğumuzu tahayyül bile edemezsiniz. İçmemiz için bize sınırsız şnaps verildi."

---

bayı tarafından kurşuna dizildi. Son sözleri "Benim Führer'im, benim Führer'im!" oldu.

7 Yanıltıcı bir biçimde "Röhm Darbesi" olarak tanımlanan cinayetlerde en azından 85 üst düzey SA yöneticisi ve NSDAP (Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi) karşıtı tanınmış kişi kurşuna dizilmişti. 30 Haziran ile 2 Temmuz arasında, muhtemelen 1000'e yakın insan yaşamını yitirdi. 3.7.1934'te çıkartılan "Devletin Meşru Müdafaa Önlemleri Kanunu" (Gesetz über Maßnahmen der Staatsnotwehr) bu cinayetleri sonradan haklı gösterdi.

8 Lichterfelde'de "Adolf Hitler" SS-Leibstandarte'nin adamları toplam 14 kişiyi kurşuna dizdi. Bunların arasında Berlin ve Brandenburg SA yöneticileri ve onların emir subayları da vardı.

Aynı günlerde, eski Reich Şansölyesi ve Savaş Bakanı General von Schleicher de "zararsız hale getirildi." Reichswehr'de (Silahlı Kuvvetler), Schleicher'in Hitler'in karşıtı olarak bir askeri diktatörlüğü savunduğu biliniyordu.

Himmler'in talimatıyla, iki Gestapo mensubu generalin Berlin'deki evine gitti. Onlara kapıyı açan Schleicher'in kızı, anında vuruldu. Adamlar kızın cesedinin üzerinden geçip eve girdiler ve Schleicher tabancasına davrandığında onu ve karısını vurdular.[9]

---

9 Gestapo'nun adamlarına kapıyı Schleicher'in kızı değil, hizmetçisi açtı. Schleicher'in hizmetçisi General von Schleicher'e ve karısına yönelik cinayet saldırısından sağ kurtulacaktı. Onun tanıklığına göre, general silaha da davranmamış, sadece Gestapo memurlarının "kendisinin General Schleicher mi olduğu" sorusuna "Evet" yanıtını vermiş, bunun üzerine adamlar ateş açmışlardı. General 1932'de sağcı güçlerle birlikte, NSDAP'yi bölmeye ve Hitler'i hükümet sorumluluğundan uzak tutmaya çalıştığı için bertaraf edilmişti.

2. BÖLÜM

Hitler karşıtlarını ve rakiplerini ayak altından temizlemişti gerçi, ama hâlâ tek adam olamıyordu. İmparatorluğun ihtiyar cumhurbaşkanı Feldmareşal Paul von Hindenburg hâlâ ona ayakbağı oluyordu. Hırs küpü Hitler için böyle bir kişiliğin gölgesinde kalmak dayanılmaz bir durumdu.

Hindenburg nihayet 9 Eylül 1934'te öldü.[1] Onun ölümünden sonra Hitler kendini devlet başkanı ve Reichswehr'in başkomutanı ilan etti. Hitler cumhurbaşkanlığı görevini de üstlendi. Artık iktidarın tüm dizginleri ellerindeydi.

Hitler, Hindenburg'un ölümünden sonra Reichstag'da yaptığı ilk konuşmada, kendisinin hakkı olan cumhurbaşkanlığı maaşından feragat ettiğini açıkladı.[2] Bu açıklama da, tıpkı Goebbels'in Alman halkına anlattığı, Hitler'in kendini düşünmeyen, tek arzusu halkına hizmet etmek olan bir insan gibi gösterildiği propaganda hikâyelerinin benzeri bir demagoji hilesiydi.

---

1 Cumhurbaşkanı Feldmareşal Paul von Beneckendorff und von Hindenburg 2.8.1934'te, Neudeck'teki malikânesinde hayata gözlerini kapamıştı. Reichswehr Bakanı Blomberg bunun üzerine Reichswehr'e "Alman İmparatorluğunun ve Halkının Führer'i Adolf Hitler"e bağlılık yemini ettirdi.

2 Hitler Şubat 1933'te yıllık 47.200 marklık şansölyelik maaşından da feragat etmişti. 12.3.1935'te bir Alman vatandaşı olarak vergi mükellefiyeti resmen sona erdiğinde, şansölyelik maaşının da cumhurbaşkanlığı maaşının da ödenmesini sağlamıştı.

Hitler, iktidara geçmesiyle birlikte, Almanya'nın en zengin adamlarından biri oldu. Milyonlarca mark düzeyinde gelirleri vardı ve cumhurbaşkanlığı maaşına elbette ihtiyacı yoktu. Okunması zorunlu bir kitap olan *Kavgam* kitabı ona muazzam bir kazanç sağlamıştı.[3]

Hitler, partinin yayınevi Eher'in ortaklarındandı. Bu yayınevi de art arda başka yayınevlerini yutarak, sonunda Almanya'nın en büyük basın tekellerinden biri haline geldi.[4] Tekel konumu sayesinde muazzam kazanç sağlıyordu. Bunların aslan payını Hitler alıyordu.[5] Hitler, Nasyonal Sosyalist Parti'nin kasasından da hiçbir denetime tabi olmadan harcama yapabiliyordu.[6]

Aslında bu devasa bir kapitalist işletmeydi. Alman sanayicilerinin ve bankacılarının üyelik ödentilerinin ve büyük

---

3 Hitler'in *Kavgam* kitabı 1930'da 54.000 adet satılmıştı; kitap 1931'de 50.808, 1932'de 90.351 ve 1933'te 854.127 adet satılmıştı. Hitler 1933 yılı için 1.232.335 marklık gelir beyanında bulundu. Bunun yarısını mesleki harcama olarak göstermeye çalıştı. Sonraki yıllarda Eher Yayınevi *Kavgam* için bir ila iki milyon mark arasında bir telif ödedi, ancak Hitler bunun hepsini almadı. 1944'te yayınevinde biriken alacağı 5.525.811 marktı. *Kavgam* sadece parti üyeleri için okunması zorunlu bir kitaptı. Ancak nikâhlarda da evlenen çiftlere verilen hediyelerin başında gelirdi.

4 1944'te NSDAP'ye ait Standarte Gmbh ve Herold Verlagsgesellschaft yayın şirketleri, NSDAP'nin merkezi yayın organı Eher-Verlag ve yayın kuruluşlarıyla birlikte Alman basınının yaklaşık %90'ını ve kitap piyasasının büyük bir bölümünü ellerinde tutuyorlardı. Hitler *Völkische Beobachter*'in satın alınmasını bağışlanan paralarla finanse etmiş ve önceleri gazetenin sahibi olarak görünmüştü. 1920'li yılların ikinci yarısından itibaren, Hitler'in yakın dostu Max Amann, NSDAP'nin merkezi yayınevini idare ediyordu.

5 Hitler bu parayı esas olarak parti organizasyonu ve politik çalışmalar için kullanıyordu. Burada ileri sürülen kişisel zenginleşme NSDAP'nin ekonomik faaliyetinin amacı değildi; devasa inşaat projelerinin –örneğin Berghof ve Reich Şansölyelik Binası– masrafları devlet kaynaklarından ödeniyordu.

6 1933'te NSDAP'nin kamu kurumu statüsüne geçirilmesiyle birlikte, partinin devlet kaynaklarına ulaşması garantilenmişti. Hitler yalnızca parti kasasını değil, devletin tüm kaynaklarını da sınırsızca kullanabiliyordu.

bağışlarının yanı sıra aralarında Mecklenburg ve Bavyera'daki çiftliklerin bulunduğu değişik işletmelerin gelirleri de parti kasasına akıyordu.

Gelir elde etmek için, tüm Almanya'ya yayılan bir oteller zinciri bile kurulmuştu. Bu zincirin adı Parteihotel-Konzern Färber'di. Şirketin yöneticisi de Martin Bormann'ın arkadaşı ve köklü bir Nazi olan Färber'di.

Bu müthiş gelirler bile Hitler'e yetmiyordu. İktidara geçtiği sırada geçerli olan kurallara aykırı olarak, hiçbir engelle karşılaşmaksızın kişisel amaçları doğrultusunda para harcayabilmek için, "Devlet Fonları"nı ve "Temsil Fonları"nı, Sayıştay'ın denetiminden çıkardı.[7] Bu sırada şu açıklamayı yaptı: "Bu ihtiyar kötürümlerin bana ne kadar para harcayabileceğimi söylemesine izin verecek değilim."

Hitler, Berchtesgaden bölgesindeki Obersalzberg'de çok büyük araziler satın aldı ve orada lüks bir şato yaptırdı; bu şato "Berghof" (Dağ Sarayı) adıyla ünlendi. Şatoyu inşa etmek için Obersalzberg'de büyük bir yıkım gerçekleştirildi. Konutlar, oteller hatta Almanya'nın dört bir yanından felçli çocukların hava değişikliği için getirildikleri bir sanatoryum bile yerle bir edildi.[8]

Hitler'in sarayı, bakımlı bahçeleri ve caddeleriyle birlikte yaklaşık 100 milyon marka mal oldu.[9] Bu sarayın inşası için

---

7 Burada kastedilen, "Reich Şansölyesi'nin Genel Amaçlar Doğrultusu'nda Kullanması İçin" ve "Genel Onamalar" başlıklı bütçe kalemleridir. 1935'ten sonra Sayıştay artık denetleme yapmamıştır. Hitler bu parayı özellikle "hak eden" memurlara ya da askerlere bağışlamak, böylece önde gelen devlet görevlilerini satın almak için kullandı.

8 1933 ila 1937 arasında NSDAP Obersalzberg'de toplam 2.900.000 metrekarelik 54 arsa satın aldı; Hitler de 80.000 metrekarelik arsa aldı. Bavyera Orman İdaresi 6.700.000 metrekarelik Kehlstein Arazisi'nden feragat etti. İnşaat faaliyetleri sırasında 50 ev yıkıldı. Evsahipleriyle önceleri cömertçe antlaşmalar yapılıyordu, daha sonra evlerini satmaları yönündeki baskı arttırıldı. NSDAP yetkilileri bazı mal sahiplerini toplama kampına göndermekle tehdit ettiler.

9 Tüm arazideki inşaat masraflarını tespit etmek mümkün değildir.

halkın parası israf edildiği gibi, insanların yaşamı da feda edildi. İnşaat, çok yüksekte, hemen hemen ulaşılamaz durumdaki sarp kayalıklarda yapıldı. Yeterli önlemler alınmadan patlatılan dinamitler çığ ve kaya düşmelerine yol açtı. Çalışma koşulları hapishanelerdeki gibiydi ve sık sık ölüm vakaları gerçekleşiyordu.[10]

Berghof Şatosu, Bavyera Alpleri'nde güzel havasıyla bilinen bir kür bölgesiydi. Berchtesgaden'deki Obersalzberg'in yamacında, denizden 1000 metre yükseklikte inşa edilmişti. Pahalı mobilyalar, değerli goblenler, Hollandalı, İtalyan ve Alman ressamların tablolarıyla donatılmıştı.

Hitler bu resimlerin bir kısmını Münihli antikacı Frau Almers'ten ve Berlinli antikacı Haberstock'tan almış, bir kısmını da fotoğrafçısı Hoffmann'ın ve Dresden Resim Galerisinin müdürünün aracılığıyla edinmişti.[11]

Şatonun zemin katında Hitler'in yemek odası bulunuyordu. Boydan boya açık renkli çamla kaplıydı. Sofra takımları gümüş çatal bıçaktan, pahalı porselen ve kristalden oluşuyordu ve milyonlarca marka mal olmuştu. Tabak çanak takımları, Hitler'in iktidara geçmesinden önce Berlin'deki hükümet davetlerinde kullanılan devlet demirbaşlarından gelmişti. Gümüş takımların üzerine Alman kartalı ve gamalı haçın yanı sıra "A. H." (Adolf Hitler) harfleri işlenmişti.

---

[10] Obersalzberg'in inşasında 6000'e yakın işçi çalıştırıldı. Bunlar, önceleri Alman işçiler, savaşın başlamasından sonra da özellikle Çek ve İtalyan kalifiye işçilerdi; hiçbir zaman mahkûm işçi çalıştırılmadı. İşçiler barakalarda kalıyordu; kesin bir çalışma disiplini uygulanıyordu. Disiplini çiğneyenlere kademeli cezalar veriliyordu: Para cezası, gıda ve sigara kartı mahrumiyeti, hapis. Obersalzberg ve Kehlstein arazisindeki inşaatlarda toplam 14 kişi kazalarda hayatını kaybetti.

[11] Dresden Devlet Galerisi'nin yöneticisi Prof. Dr. Heinz Posse, 1939'dan itibaren "Özel Linz Görevi"nin yöneticisi olarak, Hitler'in yaşadığı evler ve Linz'de kurulması planlanan müze için alınacak tabloların seçilmesiyle ilgilenmişti. Özel ekip, işgal edilen ülkelerin müzelerini bu amaçla yağmalamış ve aracı kişiler yoluyla, Yahudilerin mülkiyetindeki resim ve heykelleri yok pahasına ele geçirmişti.

Masa, mumların altlıklarını ellerinde tutan melek figürleri biçimindeki altın şamdanlarla süslenmişti.

Salon ve büyük salon da bu katta yer alıyordu. Salonda bir çini soba öne çıkıyordu; kahverengi çinilerin üzerinde Nazi bayraklı kızların ve genç trampetçilerin kabartmaları vardı. Salonda, Roma'daki Kolezyum'u gösteren, çok değerli, eski bir İtalyan tablosu da asılıydı.

Salonun bir yanı teraslı kış bahçesine, diğer yanı da 200 metrekarelik devasa toplantı salonuna açılıyordu; toplantı salonu, bir kapı perdesiyle salondan ayrılıyordu. Salondan aşağıya birkaç basamak iniyor, en alt basamağın yanında, bir platformun üstünde İtalya'daki kazılardan gelme bir Zeus başı duruyordu. Mekânın en çekici yanı ise 32 metrekarelik devasa bir pencereydi; pencere tamamen aşağıya indirilebilen camlardan oluşuyordu. Hitler, Alpler'in ve Avusturya'daki Salzburg şehrinin muhteşem bir görüntüsünü sunan bu pencereyi her misafirine gösteriyordu. Bu şatoyu aslında sırf bu pencere için yaptırdığını gururla açıklıyordu. Pencere'nin önünde uzun, mermer bir masa duruyordu; Hitler, savaş zamanında Obersalzberg'de kaldığında, durum değerlendirmesi toplantılarını bu masada yapıyordu. Büyük salonun duvarlarında goblenler ve tablolar asılıydı; bu tabloların arasında Tizian'ın *Venüs*'ü de bulunuyordu.[12] Zemin kırmızı velurla döşenmişti, bunun üstünde de nadir İran halıları seriliydi. Bechstein piyanonun üstünde Richard Wagner'in bir büstü duruyordu. Hitler burada, büyük şöminenin başında akşamlarını yakın çevresiyle birlikte çay içerek ve gramofondan plak dinleyerek geçiriyordu.

Şatonun avlusundan mermer bir merdivenle birinci kata çıkılıyordu. Avluda Bismarck'ın bir portresi asılıydı ve hava kararınca bu portre aydınlatılıyordu.

---

12 Burada sözü edilen, Paris Bordone'nin *Venüs ve Amor* tablosudur; Hitler bunu 90.000 mark karşılığında Haberstock'tan satın almıştır. Tablonun parası, Reich Hazine İdaresi tarafından partiye aktarılan, NSDAP kaynaklarıyla ödenmiştir.

Birinci katta Hitler'in özel odaları yer alıyordu; sevgilisi Eva Braun'un dairesi de bunların yanındaydı. Hitler'in dairesindeki odalardan biri resim galerisiydi. Burada eskiden II. Friedrich'e ait olan çok değerli bir dolap vardı. Dolabın üzerinde kıymetli ahşap kakmalar vardı. Hitler'in çalışma odası açık kahverengi ahşap kaplamaydı ve cilalı akçaağaç mobilyalarla donatılmıştı. Şöminenin üstünde Moltke'nin bir portresi asılıydı.

Eva Braun'un dairesi özellikle lüks donatılmıştı.

Şatonun yaklaşık üç kilometrekarelik bir arazisi vardı ve bu arazi Kehlstein Dağının 1800 metre yükseklikteki zirvesine kadar uzanıyordu.

Dağın doruğuna büyüklüğü ve yapılış tarzı bir ortaçağ kalesini andıran, "Kehlsteinhaus" (Kehlstein Evi) adındaki çay köşkü inşa edilmişti. Bu yapı tamamen gri granitten yapılmıştı ve içinde 15 metre çapında bir şövalye salonu vardı. Yüksek pencereler derin nişlerin içine yerleştirilmişti. Pencerelerin arasına, büyük mumları taşıyan, altın kaplama şamdanlar yerleştirilmişti. Çay köşkünde bu salonun yanı sıra geniş bir yemek odası, bir oturma odası, Hitler'in korumaları ve personel için odalar ve bir başka hizmet binası bulunuyordu.

Kehlstein Dağına bir otomobil yolu çıkıyor, bu yol kayalığın içindeki bir tünelde sona eriyordu. Buradan, asansörle çay köşküne ulaşılıyordu. Kehlstein Dağına yapılan bu yol 13 milyon marka mal olmuştu.[13]

Şatonun arazisinde otlaklar ve geyik ağılları bulunuyordu. Şatonun modern teknikle donatılmış bir çiftliği vardı; bu çiftlik, Hitler ve yanındakilerin gıda malzemelerini sağlıyordu. Hitler bazen, "burada ineklerin durumu, insanlardan daha iyi" diyor, sonra da şakayla ekliyordu: "Burada insanın inek olası geliyor, değil mi?"

---

[13] Kehlstein Evi'nin toplam inşaat maliyeti 29,6 milyon marktı.

* * *

1935 sonbaharında Hitler, devlet başkanı olarak Almanya'nın sanayi ve finans devlerine ilk resmi davetini verdi.

Reich Şansölyelik Binasında misafirlerin gelmesi bekleniyor. Bu davetin gösterişi, Kayzer'in verdiği bütün o şenlikli şölenleri gölgede bırakıyor. Hitler'in odaları, inanılmaz değerli altın, bronz ve goblenlerle süslü. Pahalı bir gece elbisesi içinde gri saçlı bir kadın, ışıl ışıl aydınlatılmış ve şatafatla süslenmiş salonlara yaklaşıyor. Buruşuk boynunda kıymetli, antika pırlantalar parıldıyor. Bu kadın, Reichsbank'ın başkanı ve Reich Maliye Bakanı Hjalmar Schacht'ın eşi. Bugün, sanayicilere ve bankacılara verilen bu ilk büyük davette ev sahibeliği yapacak; çünkü yemeğin baş kahramanı Schacht.

Sanayicilerin ve bankacıların Hitler'le bu buluşmasına Schacht önayak oldu; bu buluşma, sermayenin çıkarlarıyla Hitler rejiminin çıkarlarının örtüştüğünü gösterecek.

Hitler, üzerinde frak, misafirlerini beklerken, baş uşağı Linge'nin eşliğinde, seralardan getirilen kokulu çiçeklerle donatılmış salonlarda dolaşıyor.

Eski onbaşı Hitler heyecan içinde: Bu seçkin toplulukta, usulünce davranabileceğinden emin değil; endişe içinde kıvranıyor. Misafirler için kurulmuş masa boyunca yürüyor, ara sıra çatal bıçakları düzeltiyor. Misafirlerin gelmesinden hemen önce aynaya bakarak, "beyefendiler" karşısında takınacağı yüz ifadesini son bir kez deniyor.

Misafirlerin arabaları konutun önüne geliyor. Altın sırmalı, mavi üniformalı hizmetçiler, misafirlerin lüks limuzinlerinden inmelerine yardımcı oluyor. Kahverengi ipek elbiseler içinde, dantel önlükler ve dantel başlıklar takmış kızlar, misafirlerin paltolarını alıyor.

Başkanlık Bürosu Şefi (Präsidialkanzler) unvanını taşıyan Meißner'in bir işaretiyle, kolunun altında kılıcı ve üç

köşeli şapkasıyla hazır bekleyen tören şefi Junfer, asasını üç kez yere vuruyor ve gelen misafirlerin isimlerini bildiriyor.

Hitler, misafirleri derin bir reverans yaparak selamlıyor. Daha sonra misafirlere bir konuşma yapıyor. Bu konuşmada, iktidara gelmeden önce, sermayenin konumundan emin olabileceğine dair verdiği söze değiniyor.

"Şimdi" diye açıklıyor Hitler, "devletin, sanayinin en önemli müşterisi haline geldiği ve sanayinin gelişmesi için çaba gösterdiği açık. Benim için şimdi silahlanma birinci sırada yer alıyor. Almanya'ya dünyada eşi benzeri olmayan bir güç kazandıracağım. Toplar – işte benim dış politikam bu!"[14]

Hitler konuşmasını bitirdiğinde sanayiciler, bankacılar, kabine üyeleri ve Reich yöneticileri alkışlıyorlar. Akşam yemeği başlıyor. Masalarda tekel patronları Krupp, Röchling, Kirdorf, Vögler, Poensgen, Stinnes, Schröder ve Pferdmenges oturuyor. Hitler top kralı Krupp von Bohlen und Halbach'ın yanında oturuyor.

Hitler'in sandalyesinin arkasında hazır bekleyen Linge, Krupp'un Hitler'e fısıltıyla söylediği sözleri duyuyor. "Şu sıralar Schacht'tan, İsveç'ten yapılan çelik ithalatını etkileyebilecek düzeyde bir döviz sıkıntısı yaşandığını duydum." Hitler kendinden emin yanıt veriyor: "Sayın Müşavir, bu iş için döviz bulunur, topraktan kazımak zorunda kalsam bile. Demir ve kömürün çıkartılabileceği toprağımız da olacak. Hangi toprağı kastettiğimi biliyorsunuz. Siz yalnızca, kapımızın önünden doğuya doğru uzanan alanda nasıl bir ırkın yaşadığını düşünün. Bunlar ikinci sınıf insanlar. Böyle geniş bir alanın ve bunun doğru kullanılmasının sorumluluğu bu insanların elinden alınmalı."

---

14 Burada, Sovyet editörlerin ideolojik nedenli bir kısaltması söz konusu. Hitler, "Almanya'nın yeniden silahlandırılması" zorunluluğu hakkında, 16.3.1935, 4.4.1935, 21.5.1935 tarihlerinde ve 16.9.1935'te, Wehrmacht (Silahlı Kuvvetler) Gününde aynı dobralıkta konuşmuştu.

Krupp, Hitler'e hak veriyor ve kendisi de, Almanya'nın doğuda sömürge sahibi olmak için tarihten gelen bir hakkının bulunduğu teorisini geliştiriyor.

Akşamın geç saatlerinde yemek sona eriyor. Hitler, keyif içinde, özel dairesine çekiliyor. Servis odasında, hizmetçiler ve emir erleri kalan şarapları içiyorlar.

* * *

1935 Kasımının ilk günlerinde Hitler, Hess ve Goebbels Reich Şansölyelik Binasında, Hitler'in dairesinin hemen yanındaki kongre salonu adı verilen yerde sergilenen savaş gemisi modellerini gözden geçirdiler. Alman Deniz Kuvvetleri Komutanlığı (Oberkommando der deutschen Kriegsmarine), bu modelleri, donanmayı yapılandırma programı çerçevesinde İngiltere'yle yapılan Donanmalar Antlaşmasıyla bağlantılı olarak Hitler'e göndermişti.[15]

Almanya ile İngiltere arasındaki Donanmalar Antlaşmasını, Ribbentrop 18 Haziran 1935'te Londra'da imzalamıştı; bu antlaşmadan dolayı Hitler büyük coşku içindeydi. Hitler İngiltere'yle yapılan Donanmalar Antlaşmasının dış politika alanındaki ilk büyük başarısı olduğunu açıkladı. Hitler'in değerlendirmesine göre, Donanmalar Antlaşması, birincisi Almanya'nın Versailles Antlaşması'na aykırı olarak silahlanmasını İngiltere'nin resmen kabul etmesi, İkincisi de, silahsızlanma ve ortak bir güvenlik sistemi konularının önemini yitirmesi anlamına geliyordu.

---

15 18.6.1935 tarihli, Donanmalar Antlaşması adı verilen antlaşmada, Alman İmparatorluğu ile Büyük Britanya, Alman Savaş Donanması'nın gücünün yeni bir üst sınırı hakkında antlaşmaya varmışlardı (bu sınır Britanya İmparatorluğu'nun ve Commonwealth'in toplam tonajının %35'iydi). Büyük Britanya, Donanmalar Antlaşması'nı, silahlanmayı sınırlandırma konulu yeni görüşmelerin bir başlangıcı olarak görüyordu; Hitler ise bu antlaşmayı I. Dünya Savaşının sonuçlarının düzeltilmesi politikasının bir başarısı olarak sevinçle karşılamıştı, çünkü bu antlaşma pratikte Versailles Antlaşması'nın silahlanma yönündeki mevcut sınırlamalarını deniz kuvvetleri alanında hükümsüz kılıyordu.

Hitler, savaş gemisi modellerini gözden geçirirken şu açıklamayı yapmıştı: "Onları yanıltıyoruz ve gerekli gördüğümüz gibi bir donanma inşa ediyoruz. Ribbentrop Londra'ya gittiğinde ona, 'Paragrafların bizim için hiç önemi yok. Weimar Cumhuriyeti'nin politikacıları öyle aptallardı ki, her paragrafı ciddiye alıyorlardı. Biz gereken tonajı nasıl gizleyebileceğimizi biliyoruz' dedim."[16]

Hitler, Hess ve Goebbels, emir subayı Brückner ve uşak Linge'nin eşliğinde kongre salonundan çıkıp sigara salonuna geçtiler; salondaki şöminenin başında Hitler'in pilotu Baur ve fotoğrafçısı Hoffmann oturuyordu.

Hitler içeri girdiğinde, ciddi bir yüz ifadesiyle şöyle dedi: "Ribbentrop birinci sınıf bir diplomat olduğunu gösterdi. Bu özelliği hemen dikkatimi çekti."

"Oysa Hindenburg onu istemiyordu" diye karşılık verdi Goebbels.

Hitler yerine oturdu ve merhum Hindenburg'un boğuk sesini taklit etti: "Şansölyem, duydum ki dışişleri bakanı yapmak istediğiniz genç bir adam varmış. Ama ben onu bu görevde görmek istemiyorum."

Ortalık kahkahalarla çınladı.

Hindenburg'un sağlığında, halkın karşısında, ona aralarında bir baba-oğul ilişkisi varmış gibi davranan Hitler, Goebbels'e bakıyor ve alaycı bir ses tonuyla devam ediyor: "Gamalı haçlı bayrak hikâyesini hatırlıyor musunuz, doktor?" Yine Hindenburg'un boğuk sesini taklit ederek şöyle diyor: "Goebbels'in bakanlığında yeni bir bayrağın dalgalandığı söyleniyor. Bunu istemiyorum."

Ortamda neşeli bir hava var. Goebbels, nüktelerini art

---

16 Hitler burada açıkça Washington (1922) ve Londra (1930) donanma antlaşmalarını ima ediyor; bu antlaşmalarda değişik savaş gemisi tiplerinin sahip olabilecekleri maksimum tonaj ve maksimum çap da saptanmıştı. Örneğin 1939'da hizmete sokulan *Admiral Hipper* ağır kruvazörünün deplasmanı 18.200 tondu; oysa antlaşmalarda sadece 17.500 tona kadar izin veriliyordu.

arda sıralıyor. Pek göze çarpmayan, üstelik de aksak yürüyen bu adam, güzel bir kadın sinema oyuncusu yüzünden karısıyla yine bozuşmuş ve bu yüzden akşamlarını evinden dışarıda geçirmeyi tercih ediyor.[17]

Goebbels, Göring hakkındaki en yeni anekdotu anlatıyor: Göring fantezi üniformalardan ve nişanlardan âdeta taparcasına hoşlanıyormuş, hatta bu nişanlardan bir tanesini pijamasına takmış. Bu hikâye Hitler'in çok hoşuna gidiyor. Hoffmann'a, şaka yollu, altın ve gümüş rengi yaldızlı kâğıttan görkemli bir madalya yapmasını ve bunu tumturaklı bir belgeyle birlikte Göring'e sunmasını emrediyor. Hoffmann gülmekten katılıyor. Hitler'in tüm fotoğraf çekimlerinin tekelini elinde bulunduran ve devlet siparişleriyle büyük meblağlar kazanan bu sakat adam, her akşam körkütük sarhoş.

Ne de olsa nasyonal sosyalist devletin başı olan Hitler, bunda bir mahzur görmüyor.

Hoffmann gelmeden önce, "Peki, ne durumda?" diye sorardı genellikle.

Şimdi de Hitler, buram buram alkol kokan saray fotoğrafçısını, şömineye fazla yaklaşmaması, yoksa havaya uçabileceği yönünde ikaz ediyor.

Hoffmann, Üçüncü Reich'ta masum insanların kitlesel olarak tutuklanmaları hakkında alaycı bir tekerleme söylemeye başlıyor; bu arada gülmekten neredeyse çatlayacak gibi oluyor. Tekerleme, art arda toplama kampını boylayan on erkek kardeşi anlatıyor.[18] Buradaki espri, kardeşlerin Mendelssohn'un sonatlarını çalmak ya da Heine'nin kitaplarını bulundurmak gibi çok tipik hatalar yapmaları. Hoffmann soluk soluğa söylüyor:

---

17 Goebbels, o sıralar sinema oyuncusu Lida Baarova'ya âşık olmuştu. Karısı Magda, birlikte yaşadıkları evi terk etti ve kür için Dresden'e gitti. Evli çift ancak Hitler'in girişimiyle yeniden bir araya geldi.

18 "On Küçük Zenci" adlı popüler şarkı, sayısız tekerlemeye temel oluşturuyordu.

"Dördüncüsü güldü Ley'e[•]
Ah! Daha üç tanesi kaldı geriye..."

Herkes kahkahalara boğuluyor. Hitler coşkuyla baldırlarına vuruyor. Neşe içinde şöyle diyor: "İngilizler, Reich Şansölyelik Binasında kızdırılmaması gereken, saldırgan bir buldok köpeği gibi oturduğumu sanıyorlar. İyi ki bizi şimdi görmüyorlar. Bugün Reich Şansölyelik Binasına 'Şen Şansölye' Restoranı adı verilmeli."

* * *

Hitler 9 Kasım 1923'te Münih'te bir darbe girişiminde bulundu. O sıralar, bir avuç nasyonal sosyalistle birlikte Bavyera'da iktidarı ele geçirmek ve oradan tüm Almanya'ya yayılmak istiyordu. Bir gün önce, 8 Kasım 1923'te darbeciler Münih'teki Bürgerbräukeller birahanesinde toplanmışlardı.

Şov yapmayı seven Hitler, birahaneye elinde bir tabancayla geldi, tavana ateş etti ve "devrim"in başladığını ilan etti. Ertesi gün, 9 Kasımda, Hitler'in önderliğindeki Münihli nasyonal sosyalistler, hükümet binasını işgal etmeye çalıştılar. Darbeciler, Odeons Meydanındaki Feldherrnhalle'nin önünde hükümet birlikleri tarafından dağıtıldı. Bu olayda 15 nasyonal sosyalist öldü.[19]

Hitler'in iktidara geçmesinden sonra, her yıl darbenin yıldönümünde Münih'te kutlamalar yapılırdı.

8 Kasım 1935'te, Hitler o günü kutlamak için Berlin'den Münih'e gitti.

Her zamanki gibi, Prinzregentenplatz 16 adresindeki evine geldi. Hitler iktidara geçinceye kadar bu evde yaşamıştı. Evin önüne geldiğinde, sivil kıyafetle ve kadife şapkasını yüzüne doğru indirerek otomobilden çıktı. Otomobilin ön paneline sabitlenmiş bir kutudan, darbe yıllarında hep ya-

---

[•] Sovyet editörün notu: Ley: Nasyonal Sosyalist "İşçi Cephesi"nin lideri.

[19] Ayrıca Eyalet Polisi'nden dört görevli de öldü.

nında taşıdığı köpek kırbacını aldı. Evin girişinin önünde kalabalık toplanmıştı. Perişan görünüşlü bir şahıs, belli ki bir kadın işçi, ön sıradan atıldı ve Hitler'e yaklaşmaya çalıştı. Bu sırada otomobilden atlayan Hitler'in SS korumaları kadını tuttular. Ancak kadın bağırmaya fırsat bulabilmişti: "Führer, merhamet edin! Kocam iki yıldan uzun süredir suçsuz yere toplama kampında yatıyor!" Kadının bağırmasını duyan Hitler, adımlarını sıklaştırdı ve evin girişinde gözden kayboldu. Merdivenden çıkarken, kırbacını sağa sola savurdu ve korumalarına bağırdı: "Bir daha başıma böyle bir şey gelmesin! Yoksa bizzat siz toplama kampını boylarsınız!"

Evde Hitler'i, ev işlerine bakan Frau Winter karşıladı. Bu mekânın bir sırrı var. 15 odadan bir tanesi 1932'den beri kilitli. Bu odada, güvelerin yediği, üzerleri kalın bir toz tabakasıyla kaplı koltuk takımları duruyor. Oda küf kokuyor. 1932'den önce burada Hitler'in genç yeğeni ve sevgilisi Nicki oturuyordu.[20] Amca ve yeğen ilişkisi, genç kızın intiharıyla sona erdi. Hitler, Nicki'nin ölümünden sonra birkaç yıl boyunca –Eva Braun'la tanışmadan önce– her yıl, genç kızın ölüm gününde bu odayı, yanında taşıdığı bir anahtarla açar ve orada saatler geçirirdi. Nicki'nin neden intihar ettiği bir sır olarak kaldı. Hitler'in kurmayları, intiharı örtbas etmek için, kızın Hitler'in tabancasını temizlerken silahın ateş aldığı söylentisini yaydılar.

8 Kasım akşamında Hitler, Nazi partisinin kahverengi gömleğini giyip, göğsüne "Blutorden"[21] nişanını takarak, eski darbecilerin toplandıkları Bürgerbräukeller birahanesi-

---

20 Linge ve Günsche, Angela ("Geli") Raubal ile Hitler'in hikâyesini ikincil kaynaklardan öğrendiler. Hitler'in kıza hitap ettiği asıl adı bilmedikleri anlaşılıyor. İlginç olan, Linge ve Günsche'nin, Hitler ile yeğeni arasında bir cinsel ilişkinin olduğu kesinlikle inandırıcı bulmalarıdır.

21 NSDAP'nin Blutorden [Kan] nişanı: 1934 Martında çıkartıldı. 9.11.1923'teki silahlı çatışmalara katılmış ya da katılmak için yürüyüşe geçmiş kişilere veriliyordu. [Bundan sonra metinde "Kan Nişanı" olarak geçecektir –çn.]

ne gitti. Birahanenin kapısında Hitler, oradakilerin tümü adına "Alter Kämpfer"* (Eski Savaşçı) Christian Weber tarafından karşılandı. Münih'te herkesin nefret ettiği bu nasyonal sosyalist, o sıralar Bavyera'nın müsteşarıydı. Atları, haraları ve yarış pistleri, otobüs hattı işletmeleri ve benzin istasyonları vardı. Toplantıda bulunanlar Hitler'i coşkuyla karşıladılar. Eski Alman geleneğine uyarak, bira kupalarını, ölmüş darbecilerin anısına kaldırdılar.

Hitler bir konuşma yaptı. Eski parti üyelerinin arasındayken kendini hiç sıkmazdı. Kükreyerek, yumruğunu masaya vurdu. Yüzü gergindi, başı çılgınca ileri geri gidiyor, perçemleri alnına düşüyordu. Konuşması, henüz yüksekten atıp tutan biri ve bir siyasi serüvenci olduğu zamanki gibiydi. Hitler'in konuşması, toplantının havasına çok iyi uyuyordu. Toplantıdakiler, geçmişleri karanlık, zenginliğe ve iktidara ulaşınca da dizginsiz, sefih bir yaşam sürdüren insanlardı.

Hitler, Kasım 1923'te öldürülen darbecileri andığında, mistik bir ses tonuyla, iktidara "halk mücadelesinin sunağına" kurbanlar vererek ulaştığını açıklıyor. Alman militarizminin yeniden doğuşundan, Alman ırkının saflığından, Alman kanını taşıyan refah sahibi köylülerden, demokrasi fikirlerinin kökünü kazımaktaki kararlılığından ve hapishaneler ile toplama kamplarındaki komünistlerden söz ediyor.

Hitler konuşmasını histerik bir "Heil!" seslenişiyle bitiriyor ve "Kan Nişanları"yla süslenmiş "Eski Savaşçılar" topluluğundan ayrılıyor. Kıpkırmızı kesilmiş yüzünden terler akıyor. Sesi tamamen kısılmış ve artık zar zor konuşuyor. Elleri titreyerek, kayan kemerlerini düzeltiyor. Kahverengi gömleği sırtına yapışmış. Linge, deri paltosunu giymesine yardım ediyor ve onu otomobile götürüyor. Hitler, önceden ısıtılmış otomobile biner binmez, bacakları bir battaniyeyle örtülüyor. Paltosu çenesine kadar ilikleniyor ve yakası kal-

---

* Sovyet editörün notu: 1933'te iktidara geçmeden önce hâlihazırda parti üyesi olan Nazilere "Alter Kämpfer" (Eski Savaşçı) deniliyordu.

dırılıyor. Olabildiğince hızla eve dönülüyor; evdeki personel tamamen bitkin düşmüş Hitler'i sıcak banyolar ve yatıştırıcılarla, girdiği trans halinden çıkartıyor.

Ertesi gün, 9 Kasımda, Nasyonal Sosyalist Parti'nin 12 yıl önce Münih birahanelerinde başlamış olan efsanesi, doruk noktasına ulaştı. Boğuk, hızlı trampet sesleri ve silah atışları eşliğinde, Hitler darbesinin eski katılımcıları, gamalı haçlı bayraklar altında Münih caddelerinde geçit yaptılar. En önde, ırza geçme suçundan defalarca cezalandırılmış bulunan, Franken eyaleti Gauleiter'i [Gau (Eyalet) Yöneticisi] Julius Streicher yürüyordu.[22] İlk sırada Hitler, Göring, Rosenberg ve Himmler yürüyordu; kahverengi gömleklerini giymiş, hepsi de "Kan Nişanı"nı takmıştı. Sadece "Eski Savaşçı" Röhm eksikti. Onun darbeciler arasındaki yerini şimdi Savaş Bakanı von Blomberg almıştı. Bu yıl, öldürülen 15 darbecinin tabutları, top arabalarının üzerinde, mezarlıktan "Merasim Avlusu"na taşınmıştı; bu mekân, Hitler'in talimatıyla Königsplatz Meydanında kurulmuştu.[23]

Münih şehri, dökülen kanı simgeleyen kırmızı-kahverengi flamalarla donatılmıştı; flamaların üzerinde eski Germen tanrısı Wotan'a adanmış, üç adet altın rengi Runik simge bulunuyordu. Sütunların üzerinde, yağ dolu çanaklardan yükselen alevler, Germen rahiplerinin kurban ateşini simgeliyordu; Kuzey efsanelerinin geleneğine göre, kahramanlar eski Germenlerin cenneti, Valhalla'ya bu ateşlerin içinden yükseliyordu.

Böylece Nasyonal Sosyalist Parti, binlerce yıl önce kaybolmuş bir kültün efsanesini yeniden diriltiyordu – hem de koyu Katolik olan Münih şehrinde.

---

22 Streicher ırza geçme suçundan değil, darbeye katıldığı için ve hapis cezalarını "kötülediği" için mahkûm olmuştu.

23 Burada sözü edilen Königsplatz Meydanının güney tarafındaki iki "Şeref Tapınağı"ydı ve bunlar Paul Ludwig Troost'un tasarımlarına göre inşa edilmişti.

3. BÖLÜM

Hitler 1936 Şubatının sonunda, Reich Şansölyelik Binasında Hess, Goebbels, Göring, Savaş Bakanı Blomberg ve 1938'de yerine Ribbentrop'un geçtiği Dışişleri Bakanı Neurat'la çok sayıda toplantı yaptı. Bu toplantılarda Rheinland bölgesinin yeniden militarizasyonu konusu ele alınıyordu.[1]

Savaş Bakanı Blomberg bunun riskli bir girişim olduğuna dikkat çekti. Şu sıralar Batılı güçlerin silah gücüyle karşılık vermesi durumunda, Almanya'nın yeterli sayıda birliği yoktu.

Alman Genelkurmayının, Blomberg tarafından sunulan memorandumu şu düşünceleri içeriyordu: Fransızlar açısından, Rheinland bölgesinin Locarno Paktında[2] saptanan statüsü, Fransa'nın güvenliğinin zorunlu bir koşulunu oluşturuyor. Ayrıca Richelieu'den bu yana, Ren Nehrinin sol ta-

---

1 Rheinland bölgesi, Versailles Antlaşması uyarınca askeri güçten arındırılmıştı. Antlaşma koşulları Alman İmparatorluğu'nun, Ren Nehrinin sol tarafında ve sağ kıyısından itibaren 50 kilometrelik bir şeritte istihkâm kurmasını ya da askeri birlikler yerleştirmesini yasaklıyordu.

2 Belçika, Almanya, Fransa, Büyük Britanya, İtalya, Polonya ve Çekoslovakya arasında 16.10.1925'te yapılan antlaşma. Bu antlaşma, Almanya'nın Versailles Antlaşmasında saptanan batı sınırının ve Ren Nehrinin sağ kıyısından itibaren 50 kilometre genişliğindeki bir şeridin askerden arındırılmasını kabul ettiği Ren Antlaşması'nın yanı sıra değişik uzlaşma, antlaşma ve sözleşmeleri de içeriyordu.

rafında tarafsız bir bölge, Orta Avrupa'da hâkim olmayı hedefleyen Fransız politikasının önemli bir unsuruydu.[3]

Bu yüzden, Rheinland bölgesine yeniden asker yerleştirilmesi, Fransız politikasının iki temel unsuruna darbe vurulması anlamına geliyordu: I. Dünya Savaşından sonra yeniden ağırlık kazanan güvenlik çabası ve Orta Avrupa'daki askeri hâkimiyet konumu.

Alman Genelkurmayı, Almanya ile Batılı güçler, yani Locarno Paktı üyeleri arasındaki kuvvetler dengesinin tamamen Almanya'nın aleyhine olduğunu düşünüyordu. Genelkurmaya göre, sadece Fransız ordusu bile, Almanya'nın bu tarihte sahip olduğu askeri güçlerden açıkça üstündü.

Buna karşılık Dışişleri Bakanı Neurath, Rheinland'ın yeniden militarizasyonu için politik ortamın uygun olduğunu vurguladı ve Hitler'e şöyle dedi: "Ya şimdi ya da asla!"

Hitler, Blomberg'in ve Genelkurmay Başkanlığının tavrı karşısında öfkelendi ve kükredi: "Ne anormal bir durum!... Nasyonal sosyalist devlette ordu savaşçı taraf olmalı!"[4]

Hitler Rheinland bölgesinin yeniden militarizasyonuna karar verdiğinde, şu varsayımlardan yola çıkmıştı:

– Fransa, İngiltere'nin desteğinden emin olmadıkça kesin önlemler almayacaktır.

– İngiltere, Almanya'yla silahlı bir çatışmaya girmeyecektir; çünkü Rheinland sorunu özellikle Fransız çıkarlarını ilgilendirmektedir.

– Hatta İngiltere Rheinland sorununun barışçıl yoldan çözülmesini destekleyecektir, çünkü Almanya'yla gireceği bir çatışma, Fransa'yı kaçınılmaz olarak, Fransız halk cephesi hükümetinin 1935'te yaptığı Fransız-Sovyet yardım antlaşmasını hatırlamaya yöneltecektir. Bu durum da Sov-

---

3 Rheinland'ın işgalinin ele alındığı bu görüşmelerin ilki 12.2.1936'da gerçekleşti. 2.3.1936'da gerekli askeri emirler hazırlanmıştı.

4 Askeri önderliğin yanı sıra dışişleri temsilcileri de doğabilecek olumsuz diplomatik sonuçlardan çekiniyorlardı. Bunun üzerine Goebbels 6.3.1936'daki bir toplantıda onlara "korkak herifler" diye küfretti.

yetler Birliği'nin Avrupa politikasına müdahalesinin kapısını açacaktır; böyle bir sonuçsa İngiliz kabinesinin politikasına ters düşmektedir.

Goebbels acınası bir sesle bağırdı: "Führer'im, biz genç bir milletiz, Fransızlar fazladan yaşadılar, İngilizler de yaşlandılar. Gençlik hakkı bizden yana ve güçlü olanın biricik geçerli hakkıdır bu!"

Rheinland bölgesinin yeniden militarizasyonu 7 Mart 1936'da bir pazar günü, günün ilk saatlerinde başladı.[5] Genelkurmay Başkanlığı yabancı askeri ataşelerin bu gelişme hakkındaki tepkilerinden oluşan bir derlemeyi Hitler'e sundu. Bu raporun temelini, Alman Genelkurmay Başkanlığındaki bölüm şefi, eski Askeri Ataşe Rabe von Pappenheim'la yapılan resmi görüşmeler oluşturuyordu.

7 Martta yapılan görüşmelerin notlarından, Fransız Elçisi François-Poncet gibi, Nazi Almanya'sıyla uzlaşma yanlısı olan Fransız Askeri Ataşesi General Renondeau'nun da, Almanların bu adımı karşısında son derece tedirgin olduğu anlaşılıyordu. Renondeau ile Pappenheim arasındaki konuşma neredeyse dramatik bir havada geçti.

Pappenheim'ın, ortaya çıkan durumu nasıl değerlendirdiği sorusu üzerine Renondeau, bu son derece gergin durumda elçilerin ve askeri ataşelerin görüşlerinin bir önem taşımadığı, şimdi hükümetlerin konuşması gerektiği yanıtını verdi. Pappenheim'ın, Fransız hükümetinin bu duruma nasıl bir tepki vereceğini düşündüğünü ya da Fransız başbakanının yerinde kendisi olsaydı ne yapacağını sorması üzerine, Renondeau ayağa kalktı ve gerçek bir Fransız dokunaklılığıyla, "Ben, değerli dostum, ben olsaydım size savaş ilan ederdim!" dedi.

İngiliz Askeri Ataşesi Albay Hotblack, konuşmaya alaycı bir hatırlatmayla başladı. Pappenheim'a, Ren bölgesinde aldığı önlemler sayesinde kendisi için "hoş bir pazar günü"

---

5 7.3.1936 pazar gününe değil, cumartesiye denk geliyordu.

hazırladığından dolayı Alman hükümetine şükran duyduğunu söyledi.*

Hotblack olaylar karşısında Fransız meslektaşına göre daha sakin davrandı. Hotblack'in, şimdi son derece aceleye gelmiş, daha sonra telafisi mümkün olmayan, düşüncesizce eylemlerden kaçınmak için her şeyi yapmak gerektiği yolundaki açıklaması özellikle dikkat çekiciydi. Bu açıklamadan, İngiliz elçiliğinde, İngiltere'nin aracı rolünü oynaması olasılığının hesaba katıldığı sonucu çıkarılabilirdi.

Amerikan Askeri Ataşesi Binbaşı Truman[6] ve yardımcısı Binbaşı Crockett, Hitler Almanya'sının iç, dış ve özellikle de askeri politikalarına her zaman özel bir anlayış göstermişlerdi; Rheinland bölgesindeki bu adıma tam onay verdiklerini dile getirdiler ve Pappenheim'ı kutladılar.

Aynı zamanda öteki güçlerin olası karşı hareketlerine dair endişelerini dile getirdiler. Onlara göre, Locarno Paktıyla ilintili olan devletler Almanya'nın üstlendiği yükümlülükleri tek taraflı çiğnemesine –bu olayın askeri-siyasi unsuru bir yana– salt ilkesel açıdan bile kolay kolay razı gelmeyeceklerdi. İngiliz Askeri Ataşesi Hotblack gibi Truman da, ortamı yumuşatmak için dışarıdan bir arabulucunun müdahalesinin gerekli olduğunu açıkladı.

Pappenheim, Truman'ın aracılık konusunda ABD'nin Berlin'deki elçisi Dodd'un görüşünü yansıttığı yolunda kesin bir kanaate vardı. Truman'ın sözlerinden, Ren bölgesinin yeniden militarizasyonunun Amerikan elçisini pek etkilemediği sonucu çıkartılabilirdi. Elçi, "Almanların şiddet eyleminin, antlaşmaların dokunulmazlığı genel ilkesini çiğnemesinden" etkilenmişti sadece.

---

* Sovyet editörün notu: Rheinland bölgesinin yeniden militarizasyonu, bir pazar sabahı başlamıştı.

6 Burada kastedilen Truman Smith'dir. Truman Smith 1935-1939 yıllarında Berlin'de ABD askeri ataşeliği yapmış, 1939-1945 yıllarında Askeri İstihbarat Servisi'nin Almanya Uzmanı görevini ve General George C. Marshall'ın özel danışmanlığını üstlenmiştir.

Fransa'yı hâlâ birinci sınıf bir orduya sahip bir güç olarak gören küçük ülkelerin askeri ataşeleri, Rheinland bölgesinin işgalini Fransa'nın sineye çekmemesi gerektiği ve sineye çekmeyeceği, aksine savaşacağı görüşündeydiler.

Belçika Askeri Ataşesi General Schmit çok heyecanlıydı. Almanya'nın Locarno Paktını tek taraflı çiğnemesine Batılı güçlerin tahammül göstermeyeceklerini, üstüne basa basa söyledi. Rheinland bölgesinin yeniden militarizasyonunun, Belçika'nın yaşamsal çıkarlarını zedeleyeceğini özellikle vurguladı. Schmit, Pappenheim'la konuşmasını, hiç de üstü kapalı denilemeyecek tehditlerle bitirdi.

7 Mart akşamında Rheinland bölgesinin yeniden militarizasyonu, gülünç denilecek kadar az bir kuvvetle gerçekleştirilmişti. Askeri açıdan bakıldığında katıksız bir blöftü bu. Batı sınırına (Aachen, Trier, Saarbrücken) üç tabur yerleştirildi. Sonra, Ren Nehrinin sol kıyısına konuşlandırılan ve şimdi orduya katılan polis birlikleri bu taburların emrine verildi.[7]

Bundan birkaç gün önce, memleketi Rheinland bölgesi olan askerler, Hitler'in emriyle, sivil kıyafetleriyle oraya tatile gönderilmişlerdi. Bavullarında üniformaları ve beylik silahları vardı. Fransızları "Alman birliklerinin girdiği" gerçeğiyle yüz yüze bırakmak için, 7 Martta sıra halinde, şehirlerden ve köylerden geçme emri almışlardı.

Aynı tarihte Goebbels, radyodan Alman halkına ve dünyaya şöyle sesleniyordu: "Alman birlikleri, Ren üstündeki köprülerden aralıksız olarak geçiyor. Sonu gelmez uçak filoları gökyüzünü karartıyor..."

Hitler ve Göring, Goebbels'in konuşmasını, müzik salonundaki Siemens marka bir radyodan dinlediler. Hitler, Göring'in omzuna vurdu ve şöyle dedi: "Göring, bizler aslında gerçek maceraperestleriz."

---

7 Askerden arındırılmış olan Rheinland bölgesinde, Alman Ordusunun girmesinden önce, kışlaya yerleştirilmiş Güvenlik Polisi birliklerinden oluşan iki Eyalet Polisi tugayı konuşlandırılmış bulunuyordu. 8.3.1936'da bu tugaylar resmen Alman ordusuna katıldılar.

İngiltere aracı rolünü üstlendi. Alman Genelkurmay Başkanlığı, İngiliz Askeri Ataşesi Hotblack'in, Fransa'nın dünya karşısında "itibarını" koruyabilmesi için, Almanya'dan "uzlaşmacı bir jest" beklediğini Hitler'e bildirdi. Amerikan Askeri Ataşesi Truman da, kendisinden beklenilmeyecek bir ısrarcılıkla, böyle bir "jest"te bulunulmasını tavsiye ediyordu.

Genelkurmay Başkanlığının raporunda, Truman'la yapılan görüşmelerden, onun elçisinden, hatta belki de Amerikan Genelkurmay Başkanlığından, İngiltere'nin aracı rolünü kendi olanaklarıyla desteklemesi emrini aldığı sonucunun çıkarılabileceği yazıyordu.

Hitler hiçbir taviz vermedi, ancak Batılı güçlere kendi deyişiyle "sakinleştirici haplar" sundu: Reichstag'da yaptığı bir konuşmada, Fransa ve Belçika'ya, Almanya'yla yirmi beş yıllığına bir saldırmazlık antlaşması yapmaları yolunda ikiyüzlü bir teklifte bulundu.

Rheinland bölgesi blöfü her açıdan başarılmıştı.

* * *

Hitler, Rheinland'ın yeniden militarizasyonundan sonra, halkın gözüne eskimiş deri paltolu sıradan bir vatandaş olarak görünmek üzere bölgeyi ziyaret etti. Daha sonra Münih'e, sevgilisi Eva Braun'un yanına gitti.

Eva Braun bir öğretmen kızıydı. Hitler'i tanımadan önce Hoffmann'ın fotoğraf stüdyosunda çalışıyordu. Hitler'in yeğeni Nicki 1932'de esrarengiz bir şekilde intihar ettikten sonra, Hoffmann, Hitler'i o sıralar 20 yaşında olan Eva Braun'la bir araya getirdi. Eva Braun Hitler'in sevgilisi oldu. Hitler, Eva için, Münih'teki evinin yakınında, Wasserburger Straße adlı caddede bir villa inşa edilmesi talimatını verdi.[8] Ancak Eva'yı o villada nadiren ziyaret etti. Bu ilişkiyi halk-

---

8 Wasserburger Straße No 12 adresindeki evi, fotoğrafçı Hoffmann 1935'te Hitler'in talimatı üzerine 35.000 marka satın aldı. Eva Braun 1936'da bu eve taşındı; 1937 ya da 1938'de ev Eva Braun'un üstüne geçirildi.

tan gizlemek için, Eva'yı daha çok Prinzregentenplatz'taki kendi evinde görmeyi tercih ediyordu.

Hitler Münih'e vardığında, Eva Braun'u evine çağırdı. Eva Braun gelinceye kadar, ev işlerine bakan kadın Anni Winter'le Bavyera şivesiyle sohbet etti; kadın ona Münih'teki en yeni dedikoduları anlattı. Hitler onu dinlemeye bayılırdı. Bu kurnaz kadının Hitler üzerinde büyük bir etkisi vardı ve Bavyera'daki devlet mevkilerinin paylaştırılmasında büyük bir rol oynuyordu. Hitler'in dikkatini makam, unvan ve ödül peşinde koşan arkadaşlarının üzerine yöneltiyordu. Anni Winter, kendi parti çevresinden, suça bulaşmış kişileri ağırlıklı olarak kolluyordu.

Eva küçük bir valizle geliyor. Sportif bir tip: İnce yapılı, yüzü zinde görünüyor. Zevkli giyiniyor. Merdiveni hızla çıkıyor. Kapıyı ona Linge açıyor. Hitler, sevgilisinin sesini duyunca, neşe içinde ona doğru seğirtiyor. Eva Braun'un küçük yeni şapkası hakkında bir şaka yapıyor. Hitler Eva'yı çalışma odasına götürüyor; orada sıcak çikolata ve çay, konyak, çikolatalı şekerlemeler, meyve ve soğutulmuş şampanya hazır. İki sevgili odada saatlerce el ele dolaşıyorlar. Sonra Hitler akşam gazetelerini okuyor, Eva da şöminenin önündeki masada keyif yapıyor, bir şeyler atıştırıyor. Bir araya geldiklerinde genellikle böyle vakit geçiriyorlar. Ancak gece yarısından sonra Hitler yatak odasına çekiliyor; Linge orada daima biraz meyve, çay ve Hitler'in yeni özel doktoru olan Dr. Morell'e reçetesini yazdırdığı uyarıcı ilaçları hazır bulunduruyor. Eva kendisi için hazırlanan odaya gidiyor ya da Linge onu evine kadar götürüyor.

Morell, Kurfürstendamm'ın* zamparaları için hormon preparatları hazırlayan, doktor önlüklü bir şarlatan. Morell, Hoffman'ı bir zührevi hastalık yüzünden tedavi ettiğinden beri ikisi arkadaşlar ve Hoffman onu Hitler'e tavsiye etti; Hitler de hemen bu adama profesörlük unvanı verip "cinsel

* Sovyet editörün notu: Berlin'in batısında seçkin bir cadde.

hormonların araştırılmasındaki özel hizmetleri" yüzünden Altın Parti Nişanıyla ödüllendirdi.[9] Morell, Hitler'e uyarıcı iğneler veriyordu. Hitler, özellikle, bu iğneler yapılmadan bir gün bile duramadığı savaş günlerinde, Morell'i "kurtarıcısı" olarak adlandırıyordu.

Hitler'in Eva Braun'la ilişkisi açıkça anormaldi. Eva, Berghof'ta çoğu kez yaşlı gözlerle ve bezgin bir yüz ifadesiyle dolaşırdı. Akşamları erkenden odasına çekilir, Hitler ise gecenin geç saatlerine kadar en yakın çalışma arkadaşlarıyla havadan sudan konuşurdu. Oda hizmetçisi, çoğu kez Eva'yı gözyaşlarına boğulmuş bir halde bulurdu. Hitler'in orada olmadığı zamanlarda resmen canlanıyor, rahat ve neşeli davranıyor, hatta dans ediyordu. Hitler'in çevresinde, Eva Braun'un bir "altın kafes"te yaşadığı ve Hitler'in yatak arkadaşı olarak fedakârlıklarla dolu bir yaşama mahkûm olduğu söyleniyordu.

* * *

Mayıs 1937'de Hitler bir tarım sergisini ziyaret etmek için Münih'e gitti.[10] Sergiyi gezerken Donanma İrtibat Subayı Albrecht,[11] Hitler'in yanına geldi ve ona rapor verdi. Hitler ziyaretini yarıda keserek, Prinzregentenplatz'daki konutuna geri döndü. Orada, Albrecht'le birlikte çalışma odasına kapandı. Deniz Kuvvetleri Komutanı Amiral Reader'in gelmesini beklediler.

Hitler çok gergindi. İspanya Cumhuriyeti'nin savaş uçakları İspanya sularında Franco'nun safında operasyon ya-

---

9 Morell, deri ve zührevi hastalıklar uzmanıydı. Burada ileri sürüldüğü gibi, Hitler'e cinsel uyarıcı ilaçlar yazdığına dair bir kayıt bulunmamaktadır.

10 Hitler, 30.5.1937'de Münih'te, Reich Gıda Bakanlığının bir ürün sergisini açmıştı.

11 1937 Mayısında Teğmen Karl-Jesko Otto von Puttkamer, Hitler'in Deniz Kuvvetleri Yaveri oldu, Teğmen Alwin-Broder Albrecht bu göreve Haziran 1938'de getirildi.

pan *Deutschland* kruvazörüne saldırmıştı.[12] Hitler intikam almaya karar verdi. Reader'le yapılan yarım saatlik bir görüşmeden sonra, Hitler'in özel koruması, Berlin'e geri dönüş hazırlığı emrini aldı.

Bu sıcak mayıs akşamında Hitler'in üç limuzini onu Berlin-Tempelhof Havaalanından Reich Şansölyelik Binasına getirdi. Ancak Hitler binaya her zamanki gibi ana giriş kapısından değil, Göringerstraße'ye bakan parktan ve hiç kimseye görünmeden girdi. Berlin'e dönüşü gizli kalmalıydı. Von Blomberg, Göring ve Berlin'e uçakla dönmüş olan Reader, az sonra da von Neurath, kış bahçesinden binaya girdiler.

Orada bir toplantı yaptılar.

Hitler, öfkeden kudurarak, *Deutschland* kruvazörünün komutanına[13] küfür ediyor ve elinin altında birinci sınıf uçaksavar bulunduğu halde tek bir düşman uçağını düşüremediği için ona "ödlek herif" diyor. Henüz toplantı devam ederken, Akdeniz'deki Alman savaş gemilerine şifreli telsiz mesajları gidiyor. Bu uçaklar İspanyol liman kenti Almeria'nın halkına ölüm saçıyor.[14] Hitler, Linge'den, kış bahçesindeki masaya İber Yarımadasının büyük bir haritasını yaymasını istiyor. Bu harita sair günlerde Hitler'in çalışma odasında duruyor; Hitler İspanya'daki iç savaşın gidişatını bu haritadan izliyor.

Kendini bir başkumandan olarak gören Hitler, Blomberg, Göring ve Reader'e Madrid kuşatmasından sonuç almak için kanaatince hangi adımların atılması gerektiğini açıklıyor.

---

12 29.5.1937'de İspanya Cumhuriyeti Hava Kuvvetlerinin iki uçağı, İbiza önlerinde duran ve İspanya sularında operasyon yapan *Deutschland* zırhlı savaş gemisini, uçaklara ateş açması üzerine bombalamışlardı. Bu hava saldırısında 31 bahriyeli ölmüş, 75'i de yaralanmıştı.

13 *Deutschlands*'ın kumandanı Paul Fanger'di; Eylül 1937'de kaptanlıktan alınıp Doğu Frizya'daki istihkâmların komutanlığına atandı.

14 31.5.1937'de zırhlı savaş gemisi *Admiral Scheer* ve Alman Deniz Kuvvetlerinin dört torpido botu İspanyol liman kenti Almira'ya ateş açtı. Uluslararası hukuğa aykırı olan bu saldırıda 25 şehir sakini öldü ve 55 kişi de yaralandı.

Franco'yu eleştiriyor ve ona sövüyor: "Franco askeri açıdan tamamen beceriksizdir. Tipik bir başçavuştan başka bir şey değildir. Faupel'i niye gönderdim ki ona? Gözleri yok mu bu adamın? Franco'yu hiç idare edemedi."

Hitler 1936 sonbaharında Faupel'i sözde elçisi olarak, ama aslında Franco'nun kurmayında askeri danışmanlık yapması için Burgos'a göndermişti. Bu yaşlı general, I. Dünya Savaşından sonra Peru'da askeri eğitmenlik yapmış, orada iç savaş deneyimi kazanmıştı.

Hitler'in İspanya İç Savaşına müdahalesi Temmuz 1936'da, Bayreuth'daki Wagner Festivali'ni ziyareti sırasında başlamıştı.

Wagner'in yücelttiği eski Germen temaları, Hitler'in Germen ırkının arılığına ilişkin sapkın düşüncesine uyuyordu. Bu yüzden, Hitler, Wagner'in akrabalarıyla da dostluk kurmuştu. Wagner'in gelini Winifred, Hitler'e "Wolf" (Kurt) diyordu. Bu hitap Hitler'in çok hoşuna gidiyor, bu kana susamış hayvana benzetilmek onu etkiliyordu.

Festivalin son günlerinden birinde Hitler, İspanya'daki Alman elçisi Kont Welczeck'i gizlice kabul etti; elçi, İspanyol Falanjistlerin temsilcileriyle birlikte gelmişti.[15]

Sonra, Alman "Lufthansa"sının[16] uçakları İspanyol Cumhuriyeti'nin şehirlerini bombalamaya ve Franco'nun Fas birliklerini İspanya'ya taşımaya başladılar. Aynı günlerde Hitler, festivale gelen Avrupalı ve Amerikalılardan oluşan seçkin bir topluluğun arasında, tutkulu bir Wagner hayranı olarak *Walküre* operasını dinliyordu.

Ne var ki Franco, Fas'tan gelen yabancı birliklerle İspanya Cumhuriyeti'nin ordusunu yenmeyi başaramadı. Gerçi

---

15 Johannes Graf von Welczeck 1926'da İspanya'ya elçi olarak atandı ve 1936'da Paris'e tayin edildi. Welczeck'in oğlu Johannes Bernhard, Hitler'in yakın çevresinden Sigrid von Laffert ile evliydi. 1941/42 yıllarında Madrid'deki Alman elçiliğinde askeri ataşelik görevi yapmıştı.

16 Luftwaffe 1935'te kurulmuştu; bu tarihe kadar sivil havacılık paravanı altında çalışılıyordu.

Madrid'in banliyölerine kadar ilerleyebildi, ama elindeki kuvvetler şehri almaya yeterli değildi.

Hitler'in Reich Şansölyelik Binasında Temmuz 1937'de yapılan bir toplantıda İspanya için askeri yardımı artırma kararı alındı. Franco'nun emrine güçlü uçak filoları ve zırhlı birlikler verildi. Alman Hava Kuvvetleri, İspanya Cumhuriyeti semalarında "Condor" lejyonu adıyla, Havacı General Sperrle'nin komutası altında operasyon yaptı; Sperrle daha sonra, II. Dünya Savaşında feldmareşalliğe yükseltildi.

Almanya, hava kuvvetleri ve motorize birliklerle verdiği desteğin yanı sıra Franco'ya düzenli olarak silah, cephane ve başka savaş malzemeleri gönderiyordu. Kamuflaj amacıyla silahlar Hamburg'da, girişlerini polisin denetlediği ücra bir rıhtımda, sivil yük gemilerine yükleniyordu. Bu gemiler yine de belirli bir mesafeyi koruyan Alman savaş gemilerinin eşliğinde İspanyol kıyılarına kadar gidiyorlardı.

Silahlı Kuvvetler (Wehrmacht) Başkomutanlığında, Franco'ya yapılan askeri ve teknik yardımı organize etmek ve İspanya'da kullanılan değişik ordu sınıflarını koordine etmek için bir "Özel Birlik W" kurulmuştu. Bu birliğin şefi General Jaenecke'ydi.[17]

General Jaenecke, İspanya'daki iç savaşın gidişatı ve Alman birliklerinin İspanya Cumhuriyeti'ne karşı savaşta kazandıkları deneyimler hakkında Hitler'i bizzat bilgilendirdi. Hitler, bilgilendirme sırasında, Cumhuriyetçilere karşı çarpışmaları en üst düzeyde geliştirmekte ısrar etti. Tüm İspanya'yı olabildiğince çabuk işgal etmesi için Franco'ya ne gerekiyorsa vereceğini belirtti.

* * *

[17] Yeni kurulan "General Wilberg Bürosu" dairesinin ilk toplantısı 27.7.1936'da, isyancı İspanyol askerlerine verilen desteğin ayrıntılarını görüşmek için yapıldı. Bu toplantının sonucunda "Özel W Birliği" (Sonderstab W) kuruldu.

1937 yaz ayları geçip gitti. Almanya hummalı bir biçimde silahlanıyordu. Aynı yılın sonbahar aylarında, yeni silahlandırılmış Alman ordusunun her sınıfı için manevralar düzenlenmişti. Bu manevralarda Versailles Antlaşmasından sonra yasaklanmış bulunan silahlar ve birlikler –ağır topçu, tank ve tanksavar birlikleri, motorize birlikler, hava kuvvetleri ve uçaksavar birlikleri– ilk kez büyük çapta deneniyordu.[18]

"Doğu'ya cephe!" – O yıl sonbahar manevraları Mecklenburg ve Pomeranya'da bu sloganla yapıldı.[19] Manevralardaki görev, Baltık Denizi bölgesindeki iki düşmanın savaşının simülasyonunu yapmaktı. Bu sorun, Doğu'daki savaş yönetimi için Alman Başkomutanlığının hazırladığı planda önemli bir rol oynuyordu. Gelecekteki düşman olarak Sovyet Rusya'nın düşünüldüğü çok açıktı. Manevralar, Almanya'nın Versailles Antlaşması çiğnenerek yeniden oluşturulan askeri gücünü sergileyecekti. Manevralarda Mussolini'nin bulunmasıyla, bir yıl önce kurulan Berlin-Roma ekseninin önemi özellikle vurgulanmaya çalışılıyordu.

Manevraların siyasi ve askeri açıdan saldırgan karakteri o kadar açıktı ki, İngiltere'de bile yanlış anlaşılması olanaksızdı.

Buna rağmen, manevralardan kısa bir süre önce, Berlin'deki İngiliz askeri ataşesinin yardımcısı Binbaşı Maig, İngiliz Genelkurmay Başkanı'nın bu yılın sonbahar manevralarına davet edilme arzusunu dile getirdiğini, Alman Genelkurmayına bildirdi. İngiliz Genelkurmay Başkanı'nın arzusu yerine getirildi. İngiliz Genelkurmay Başkanı Alman ordusunun manevralarına davet edildi. Bunun sonucunda

---

[18] Versailles Antlaşmasıyla Almanya'nın uçak, tank, uçaksavar topu ve ağır top sahibi olması yasaklanmıştı. Ne var ki Reich Ordusu (Reichswehr) ile Kızıl Ordu arasındaki işbirliği çerçevesinde, bu silahlar 1925 ila 1933 arasında Sovyetler Birliği'nde denenmişti.

[19] Alman Silahlı Kuvvetlerinin manevraları 19/30.9.1937'de yapıldı. Bu manevralara hava, kara ve deniz kuvvetleri ilk kez bir arada katılıyordu. Manevranın bir "tema"sı yoktu.

ilginç bir durum ortaya çıktı: Eylül 1937'de Alman askeri eğitim sahasında Hitler, Mussolini ve İngiliz Genelkurmayının sorumlu temsilcisi Feldmareşal Montgomery-Massingberd yan yana duruyorlardı.[20]

Hitler ve Mussolini, yüzlerinde sevinç ifadesiyle, muzafferane bir pozdaydılar.[21] Montgomery-Massingberd de –muhtemelen, burada her şey Doğu'ya yönelik olduğundan ve İngiliz çıkarlarına dokunulmadığı için– memnun görünüyordu.

İngiliz Genelkurmayından bir temsilcinin, Hitler'in davetlisi olarak manevralara katılması, Hitler'in çevresinde, İngiltere'nin Alman ordusunun yeniden inşasını ve güçlendirilmesini kabul etmekle kalmayıp, bunu memnuniyetle karşıladığının açık bir kanıtı olarak görüldü ve sevinç yarattı.

Böylece İngiltere dünyaya kötülük yaptı.

---

20 Almanya'nın sonbahar manevralarını Montgomery-Massingberd'in yerine, o zamanki İngiliz Genelkurmay Başkanı Mareşal Cyrill John Deverell izlemişti.

21 Askeri eğitim sahası ziyareti 26.9.1937'de gerçekleşmişti; bu alanda manevra misafirlerine iki zırhlı tugayın çok sayıda bombardıman uçağıyla desteklenen büyük saldırısı gösterilmişti.

4. BÖLÜM

Hitler 1937 Kasım ayını Berghof'taki şatosunda geçirdi. Eva Braun kadın arkadaşlarını oraya toplamıştı. Bunlar, Münih'in bohem ortamından alışkın oldukları gibi pervasız, kimi zaman da itici davranan kadınlardı. Sofrada en mahrem konular hakkında patavatsızca konuşuyorlardı. SS emirerleri odalarına yiyecek ya da içecek bir şeyler getirdiğinde, hiç sıkılmadan ortalıkta yarı çıplak dolaşıyorlardı. Film izlenen akşamlarda, erkek oyuncuların bedenleri hakkında yüksek sesle yorumlar yapıyorlardı. "Ne harika erkeksi bir tip!" diyorlardı. Hitler'in özel alayındaki olağanüstü uzun boylu askerler hakkında da açık açık fikir yürütüyorlardı. Fotoğrafçı Hoffmann'ın yaptığı sinik espriler ve Hitler'in özel doktoru Morell'in Kurfürstendamm'daki muayenehanesinde geçenleri anlatması, özellikle hoşlarına gidiyordu.

Hitler, hanımların o günlerdeki gevezelikleriyle pek ilgilenmiyordu. Bunu normal buluyordu, çünkü onun gözünde "bir kadın aptal olmalıdır" ilkesi geçerliydi.

O sıralar Hitler'in zihnini meşgul eden tek bir soru vardı: Avusturya. Avusturya'da, Berlin tarafından kışkırtılan nasyonal sosyalistler ile Schuschnigg hükümeti yanlıları arasında sürekli çatışmalar yaşandığı için, birçok Avusturyalı Nazi Bavyera'ya geçmek zorunda kalmıştı.

Bu Nazilerden "Avusturya Lejyonu" denilen kuvvet oluş-

turuldu. Bu lejyona "Adolf Hitler" Leibstandarte'deki Avusturyalı subaylar ve astsubaylar tarafından talim düzeni ve sokak savaşı eğitimi verildi. Avusturya SA'sının Münih'e yerleştirilmiş olan personeli, Avusturya Lejyonu'nda eğitim alan savaşçıları, sabotaj eylemleri yapmaları için Avusturya'ya sızdırdı. Hitler'in isteği üzerine, Berghof'un önünde Avusturya Lejyonu tarafından Hitler onuruna bir geçit töreni yapıldı. Hitler, lejyona seslenerek, Nazi Avusturyası için savaşmaktan pes etmeme çağrısında bulundu. Ne de olsa Avusturya onun vatanıydı ve öyle ya da böyle Alman İmparatorluğu'na eklenecekti.

14 Kasımda Obersalzberg'de, Chamberlain kabinesinde Başmühürdar Halifax'in ziyareti bekleniyordu.[1] İngiltere, Halifax'ın şahsında, Hitler'le Avusturya'nın Almanya'ya ilhakı (Anschluss) için müzakerelerde bulunuyordu. Öğleden sonra 3:00'e doğru, uzun boylu, zayıf Halifax Berghof'a geldi. Ev sahibi onu bizzat kapıda karşıladı, elini samimiyetle sıktı ve sonra vestiyere kadar ona eşlik etti.

Halifax paltosunu ve iki yün kazağını çıkardıktan sonra daha da zayıf görünüyordu. Hitler'in peşinden çalışma odasına gitti; burada yapılan görüşmede Neurath ve tercüman Schmidt de hazır bulundu. Yaklaşık bir buçuk saat sonra Halifax ve Hitler odadan çıktılar. Tam bir anlaşmaya vardıkları yüzlerinden okunuyordu.

Halifax gittiğinde, Hitler'in neşeli hali değişmedi. Az önce iyi bir alışveriş yapmış gibi ellerini ovuşturdu ve baldırlarına vurdu.

Akşam sohbetinde Eva Braun'un kadın arkadaşları Halifax'ın kıyafetini ve uzun ince yapısını eğlence konusu yaptılar. Hitler ise Halifax'ı, Almanya'nın taleplerini tamamen destekleyen, akıllı bir politikacı olduğu gerekçesiyle övdü.

---

[1] Lord Halifax'ın Obersalzberg ziyareti 14 Kasım değil, 19 Kasım 1937'de gerçekleşti. Ayrıca Edward Lord Halifax bu dönemde artık Başmühürdar değil, Britanya Kabinesi'nde Danışma Meclisi Başkanı'ydı.

Halifax'ın kendisine, İngiltere'nin Almanya'yı Avusturya'ya karşı izlediği politikada engellemeyeceği garantisini verdiğini vurguladı. Dahası, Halifax, İngiltere'nin Almanya'yla Berlin-Roma mihverine paralel bir antlaşma imzalamak istediğini söylemişti. Ancak bu antlaşma Alman-İtalyan ilişkisine zarar vermemeliydi. Hitler sevinçle bağırdı: "İngilizlerin benimle aynı amacı güdeceklerini her zaman söylemiştim; çünkü politikalarını benimle aynı ilkeye göre yönlendiriyorlar: İlk sırada Bolşevizmin yok edilmesi yer alıyor."[2]

Hitler, Halifax'la buluşmasından sonra, Berghof Şatosu'nun önünde geçit töreni yapan Avusturya lejyonerlerine şöyle seslendi: "İsteklerinizin gerçekleşeceği saat yaklaşıyor!"

1937 yılı bitmek üzereyken Hitler yandaşları tarafından Viyana'da çıkartılan olaylar Hitler'in işine yarayacak düzeye ulaşmıştı. Ancak Halifax'la yaptığı ve çok şey vaat eden görüşmeden sonraki neşesinden eser kalmamıştı. Viyana hükümeti "ilhak"a karşı, eskisi gibi katı bir direniş gösteriyordu.

Schuschnigg ve Avusturyalı tekel sahipleri, ekonomik bağımsızlıklarını ellerinden alacağı ve kendi saldırgan planlarını bozacağı için ilhaka karşı çıkıyorlardı. Onlar için geçerli olan formül şuydu: Avusturya ikinci bir Alman devletidir ve Güneydoğu Avrupa'da yerine getirmesi gereken özel bir misyonu vardır. Schuschnigg'in çevresindekiler, Almanya'dan bağımsız bir Avusturya'nın ayakta durabilecek güçte olduğuna bir kanıt olarak, Avusturya'nın 1914-1918 savaşında Slav halklarını Alman ulusu için savaşmaya sevk etmiş olmasını gösteriyorlardı.

---

2 Halifax, 21.11.1937'de Berlin'den Calais'e dönüş yolculuğunda, Hitler'le buluşması ve Hitler'in İngiltere'yle anlaşma isteği hakkında şunları not etti: "Tamamen yanılmıyorsam, Hitler'den sokaktaki adama varıncaya kadar, Almanlar genel olarak Büyük Britanya ile dostane ilişkiler içinde olmak istiyorlar."

Schuschnigg hükümetinin tavrına öfkelenen Hitler, hükümet başkanını Obersalzberg'e, yanına çağırdı. 11 Şubat 1938'de, Avusturya Şansölyesi oraya geldi.[3] Hitler, Schuschnigg'i hiçbir merasim yapılmadan, çalışma odasında kabul etti. Yüz ifadesi kararmış, kaşları çatılmıştı. Böylelikle, Schuschnigg'e kendisini nasıl bir fırtınanın beklediğini daha en baştan göstermek istiyordu. Hitler görüşmeyi yanlarında hiçbir tanık olmadan yaptı. Çok geçmeden, fırtına gibi gürleyen sesi tüm katta duyuldu: "Aman Tanrım! Siz kendinizi ne sanıyorsunuz? Ben doğuştan Avusturyalıyım, büyük bir Alman İmparatorluğu kurmak benim alnımda yazıyor! Siz de benim yoluma taş koyuyorsunuz! Sizi ezip geçeceğim!"

Hitler, çalışma odasının kapısında görev yapan Linge'nin zilini çaldı. Linge odaya geldiğinde, süklüm püklüm olmuş Schuschnigg'i ve hiddetten köpüren Hitler'i gördü. Hitler, gözlerinde kıvılcımlar çakarak Linge'ye emir verdi: "General Keitel gelsin!"

Schuschnigg'in ziyareti nedeniyle, Keitel sabahın erken saatlerinden beri şatodaydı. Çizmeleri, mahmuzları ve tepeden tırnağa silahlarıyla savaş tanrısı Mars'ın ta kendisiymiş izlenimini veriyordu.

Keitel, Hitler'in en sadık generaliydi. Rheinland'ın yeniden militarizasyonunda kararsız davrandığı için gözden düşen Blomberg'in yerine geçmişti. Hitler daha sonra Blomberg'den sık sık söz edecekti: "Benim için fazlasıyla yumuşak. Daha sonraki planlarımda işime yaramaz."[4]

Hitler onu yanına çağırdığında, Keitel kış bahçesinde oturuyordu. Kılıcını kuşandı, Hitler gibi, yeterince savaşçı göründüğüne emin olmak için büyük aynada kendisine bir

---

3 Schuschnigg ile Hitler'in buluşmasına yüksek düzeyden memurlar ve Almanya'nın Viyana Büyükelçisi Franz von Papen de eşlik etti ve buluşma 11 Şubat değil, 12 Şubat 1938'de Obersalzberg'de gerçekleşti.

4 Blomberg'in görevden alınmasının nedeni, sabıkalı bir fahişeyle evlenmiş olmasıydı.

kez daha baktı ve silahlarını şangırdatarak, Hitler'in çalışma odasına uzanan merdiveni çıktı.

Çok geçmeden, Keitel Schuschnigg'e aşağıya kadar eşlik etti. Dört bir yanda bekleyen SS askerleri, Schuschnigg'in çok perişan bir halde olduğunu gördüler. Schuschnigg tamamen kafası karışık bir halde, alelacele bir hareket yaparak gitti; SS askerleri Schuschnigg'in Hitler selamı yapmaya çalıştığını kahkahalarla anlattılar.

Akşam yemeğinde Hitler, bahtsız şansölyenin "işini nasıl bitirdiğini" anlattı: "Keitel içeri girince şunu sordum ona: 'Sınırda kaç tümen var, Keitel?' Bir de şunu sordum: 'Keşif raporlarında düşman ordusu hakkında ne söyleniyor, Keitel?' Keitel aşağılayarak yanıt verdi: 'Sözünü etmeye bile değmez, Führer'im!' Sahnede tek kişi vardı, o da 'Savaş Tanrısı' Wilhelm Keitel'di." Hitler gülmekten kırıldı.

Hitler, Schuschnigg'i kabul ettikten kısa bir süre sonra Berlin'e döndü. Reich Şansölyelik Binasında, Avusturya'daki Alman Büyükelçisi von Papen kaynaklı, Schuschnigg'in yeniden yan çizdiğine ve İngiltere'den yardım istediğine dair söylentiler dolaşıyordu. Şimdi Reich Şansölyelik Binasında hummalı bir faaliyet başlamıştı. Hitler İngiltere'nin Almanya Büyükelçisi Henderson'u kabul etti. Ayrıca Göring, Keitel ve ordunun başkomutanı von Brauchitsch ile defalarca görüştü. Viyana'yla ateşli telefon konuşmaları yapıldı. 11 Mart öğleden sonrasında Göring Hitler'e geldi. Akşam Viyana'dan telefonla arandı. Hitler, konuşmanın daha iyi yalıtılmış olan müzik salonuna bağlanmasını emretti. Hattın öteki ucunda, Avusturya Nazilerinin lideri Seyß-Inquart vardı. Hitler henüz bir söz söyleyemeden bağlantı kesildi. Şehirler arası telefon konuşmaları onu hep çileden çıkartırdı, ama şimdi iki kat sinirlenmişti.

Hitler'in telefonla arası iyi değildi. Çoğu kez konuşmalarına yabancı hatlar karışıyor, bu da saçma durumlara yol açıyordu. Birisi Hitler'e kim olduğunu sorup da, o da haki-

kati söylediğinde, karşısındaki kişi “Sen içkiyi fazla kaçırmışsın galiba!” diyordu. Bayreuth’ta birisi ona telefonda saati sormuştu. Sonra, bir gün Hitler, Eva Braun’la telefonda konuşurken birisi araya girmişti: “Burada özel görüşmelere izin verilmiyor.”

11 Martta Viyana’yla yapılan telefon görüşmeleri sırasında, Reich Şansölyelik Binasının telefon santralı açıkça yetersiz kalmıştı. Konuşmayı Führer’in özel dairesine bağlamak için, anlaşılmaz nedenlerden ötürü cereyan yetmiyordu. Hitler ve Göring sonunda santrale gelmek zorunda kaldılar; Hitler ahizeyi aldı. Uzun bir aradan sonra birisinin sesi duyuldu, ama bu sadece telekomünikasyon teknisyeniydi. Nihayetinde Hitler’de şafak attı ve bu “zor” görevi Göring’e devretti.

İri cüssesiyle neredeyse tüm mekânı işgal eden Göring, sonunda Seyß-Inquart’la bağlantı kuruyor. Ahizeye sesleniyor: “Alo Seyß, orada neler oluyor?” Yarım dakika kadar dinliyor ve sonra kısık sesle Hitler’e bir soru soruyor. Hitler, divanın üstüne bir dizini dayamış halde duruyordu, heyecanla perdenin ipini çevirip duruyordu. Ansızın ipe öyle bir asıldı ki, perde boydan boya divanın üstüne yığıldı. Hitler, “Evet, evet, harekete geçsin!” diye bağırdı. Göring telefon konuşmasını şu sözlerle bitirdi: “Her şey yolunda, anlaştık. Yakında tekrar görüşmek üzere!”

Avusturya’nın Almanya’ya ilhakı konusunda Schuschnigg’in halk oylaması yoluna gitmesi, Hitler’in küplere binmesine sebep oldu.

Hitler ertesi gün, 12 Martta sabah 9:00 sularında, avcı uçaklarının refakatinde Berlin’den yola çıktı ve Münih’teki Oberwiesenfeld havaalanına indi.

Oradan, otomobille Avusturya sınırındaki Mühldorf’da bulunan, Ordular Grubunun komutanı von Bock’a gitti.

Aynı gün Alman birlikleri Avusturya’ya girdi.

Hitler, Leibstandarte’nin öncü birliğiyle birlikte, akşama doğru Linz’e ulaştı. Orada, belediye binasının balkonundan,

Avusturya'nın Alman İmparatorluğuna ilhakını ilan etti. Yanında, Avusturya'nın yeni şansölyesi, gözdesi Seyß-Inquart duruyordu. Schuschnigg, şansölyelik görevini alelacele Seyß-Inquart'a devretmişti.

14 Martta Hitler Viyana'ya geldi. Leibstandarte, halihazırda şehirde güvenliği sağlama görevini üstlenmişti. Hitler Hotel İmperial'a geldi; otelde Katolik Kilisesinden Kardinal Innitzer, "Führer'ini" karşıladı. Hitler Viyana'da Büyük Alman İmparatorluğu'nu ilan etti.

Bir gün sonra Viyana Garnizonu üniformalarının üstünde Alman kartalını taşımaya başladı.

* * *

Avusturya'nın ilhakıyla birlikte, Almanya'nın müttefikleri Macaristan ve İtalya şimdi onunla ortak sınırlara sahip olmuşlardı. Buna karşılık Çekoslovakya kuzeyden, güneyden ve batıdan kuşatılmıştı.

Şimdi gündemde bu barışçıl devletin yutulması vardı. Alman basınında Hitler'in doğuya saldırma planının bir parçası olarak Çekoslovakya'nın ilhakından açık açık söz ediliyordu.

İlhakın hazırlıkları, Çekoslovakya'nın sınır bölgelerinde yaşayan Südet Almanlarının kendi nasyonal sosyalist örgütleri tarafından, Çeklere yönelik provokasyonlar yapmaya kışkırtılmalarıyla başladı.[5]

Almanya Nasyonal Sosyalist Partisi'nin 1938 Eylülünün ilk yarısında Nürnberg'de yapılan kongresinde, Çekoslovakya'ya yönelik iftira kampanyası doruk noktasına ulaştı.

Parti Kongresi "Büyük Almanya" sloganıyla yapıldı ve Almanya'nın doğuya yayılmasının geliştirilmesine hizmet edi-

---

[5] I. Dünya Savaşından sonra kurulan Çekoslovakya'da yaklaşık 3,5 milyon Alman yaşıyordu. Alman azınlık ile Çekoslovak devleti arasındaki gerilimler 1933'ten sonra artmıştı; Hitler bunu Südetler bölgesinin Almanya'ya geçmesini talep etmek için bir vesile olarak kullandı.

yordu. Hitler kongrede Çekler tarafından köleleştirildikleri iddia edilen Südet Almanlarının koruyucusu rolüne soyundu. 12 Eylülde yaptığı bir konuşmada Hitler "Çeklerin üç buçuk milyon Almanı tahakküm altına almasına daha fazla tahammül etmiyorum!"[6] diye açıkladı. Histerik konuşması Çekoslovakya'yı hedef alan hakaretler ve aşağılamalarla doluydu.

Bir yandan da askeri hazırlıklar sürüyordu. General von Leeb'in komutanlığındaki Alman birlikleri Çek sınırına yığılmışlardı. Şimdi Alman Wehrmacht'ına eklenmiş bulunan Avusturya ordusu, General List tarafından acilen Prusya disiplinine sokulmuştu.

Fransa'nın Çekoslovakya ile ittifakından doğan yükümlülükleri, Hitler'i pek endişelendirmiyordu. Hitler "Fransızlar Maginot Hattı'nı geçmeyeceklerdir"[7] diye düşünüyordu.

Hitler'in Nürnberg'deki Parti Kongresi'nde yaptığı konuşma ve Alman birliklerinin Çek sınırına yığılması, Londra'da etkisiz kalmadı.

15 Eylül günü, Kongre henüz bitmişti ki, İngiliz Başbakanı Neville Chamberlain, Hitler'in Berghof Şatosu'nun yakınındaki Salzburg havalimanına indi. Havaalanında Alman Dışişleri Başkanı Ribbentrop ve protokol şefi Baron von Dörnberg, Chamberlain ve çalışma arkadaşlarını karşıladılar.[8]

---

6 Hitler, aslında şunları söylemişti: "... ama ben Çekoslovakya'daki 3,5 milyon Almana yönelik baskının son bulmasını ve bunun yerine haklarına kavuşmalarını talep ediyorum."

7 Maginot Hattı, Fransız-Alman sınırında Fransız Savunma Bakanı André Maginot'un adıyla anılan ve 150 kilometre uzunluğundaki istihkâm kuşağıdır; bu hatta 39 tabya, 70 sığınak, 500 topçu ve piyade garnizonu, ayrıca 500 kazamat, yeraltı sığınakları ve gözetleme kuleleri bulunuyordu. 1929-1932 arasında inşa edilen ve aşılamaz olduğu kabul edilen Maginot Hattı Fransa'da askeri durumun vahim bir biçimde yanlış değerlendirilmesine ve böylelikle en sonunda 1940 ilkbaharında yenilgiyle sonuçlanan bir savunma stratejisine neden oldu.

8 Chamberlain sadece Münih'e kadar uçakla gitmiş, oradan trenle Berchtesgaden'e gelmişti; ona Ekonomi Danışmanı ve Dışişleri Bakanlığının Orta Avrupa Dairesi Müdürü eşlik ediyorlardı. Berlin'deki İngiliz Büyükelçisi Neville Henderson da oradaydı.

Şatoya çıkan merdivende Chamberlain'i bizzat Hitler, Nazi üniforması içinde bekliyordu. Hitler'in yanında yaverleri Brückner ve Schmundt vardı; ayrıca Ribbentrop'un Hitler nezdindeki sürekli görevlisi, elçi Hewel de oradaydı.

Hitler kollarını kaldırarak Chamberlain'i selamlıyor. Chamberlain şapkasıyla dostane bir selam veriyor. El sıkışıyorlar; birbirlerine çalışma arkadaşlarını tanıtıyorlar ve sonra ikisi de geniş merdiveni çıkıyor. Şatonun girişinde bir dizi SS askeri trampetle bekliyor. Hitler ve Chamberlain şeref kıtasını teftiş ediyorlar. Chamberlain şapkasıyla selam veriyor; sol koluna bir şemsiye takılı.

Hitler Chamberlain'i vestiyere götürüyor ve sonra birinci kattaki çalışma odasına çıkıyorlar; Ribbentrop ve tercüman Schmidt de arkalarından geliyorlar. Chamberlain'in çalışma arkadaşları kış bahçesine buyur ediliyorlar; orada onlara kahve servisi yapılıyor.

Chamberlain Hitler'le üç saat görüştükten sonra oradan ayrılıyor. Şatonun önünde yine şeref kıtasının trampet sesleriyle karşılanıyor; Hitler İngiliz Başbakanını otomobiline kadar geçiriyor, orada ikisi de içtenlikle el sıkışıyorlar.

Ribbentrop, Chamberlain'in eşliğinde Salzburg'a dönüyor ve geceyi orada Österreichischer Hof adlı otelde geçiriyor. Ertesi gün uçakla Londra'ya uçuyor.

Chamberlain uçakla yola çıktıktan sonra, Hitler elçi Hewel ile bir aşağı bir yukarı dolaşıyor. Eva Braun ve arkadaşlarının İngiliz misafirlerin gidişini bekledikleri odaların kapıları art arda açılıyor. Şatodaki resmi hava yavaş yavaş dağılıyor.

Elçi Hewel, İngiliz hükümetinin, Nasyonal Sosyalist Parti kongresindeki militan havadan dehşete kapıldığını bildiriyor; bu yüzden Chamberlain, Hitler'in talepleri hakkında bir fikir edinebilmek için Hitler'i bizzat ziyaret etmek istemiş. Bu talepler güncel olarak Almanya'nın Südetler bölgesinde hak iddia etmesi anlamına geliyor. Chamberlain, Londra'nın

bu konuda iyi niyetli bir tavır alacağının işaretini verdi; Çekoslovakya'nın Südetler bölgesinin Almanya'ya teslim edilmesinin nasıl sağlanabileceğini masaya yatırmak için bir yolculuk daha yapmaya hazır.

Linge saate bakıyor. Akşam yemeği vakti. Hitler'e her şeyin hazır olduğunu bildiriyor. Yemek odasında Hitler, villalarından gelmiş olan hanımları –inşaat müfettişi General Albert Speer'in ve Reichsleiter (Reich Yöneticisi) Martin Bormann'ın eşlerini– selamlıyor. Hitler-Frau Speer'e sofraya kadar eşlik ediyor; Frau Speer'in kocası daha sonra, savaş tutsaklarından ve barış yanlısı yurttaşlardan oluşan dev köle ordularının denetimcisi olarak tanınacak. Hitler ve Frau Speer'i Bormann ile Eva Braun izliyor. Diğerleri de aynı şeyi yapıyorlar ve çok geçmeden yemek odası, sofra sohbetlerinin sesleriyle dolup taşıyor. Chamberlain'i pencereden gözetlemiş olan kadınlar, şemsiyesini hiç elinden bırakmayan eski moda İngilizle alay ediyorlar. Hitler caka satarak konuşuyor: "Bu ihtiyar bana gelmek için hayatında ilk kez uçağa bindi." Sonra ironik bir edayla devam ediyor: "Mutlaka bir kez daha sizin alaylarınıza hedef olacaktır."

Gerçekten de Chamberlain bir hafta geçmeden, 20 Ekimde[9] yeniden uçakla Almanya'ya geldi – bu kez, yanında çalışma arkadaşlarından oluşan bir ekip de vardı. Bu defa görüşmelerin yapılacağı yer olarak, Londra'dan yüz uçuş dakikası uzaklıktaki Bad Godsberg am Mittelrhein beldesi seçilmişti. Görüşmelerin yapıldığı mekânsa Hotel Dreesen'di.

Otelin sahibi Dreesen ve karısı, Hitler'in partideki eski arkadaşlarındandı. Daha 1937'den önce Hitler onlarda kalmıştı. Hitler'in iktidara geçmesinden sonra Dreesen, Nasyonal Sosyalist Otelciler Birliğinin başkanı oldu.[10] Hotel Dree-

---

9 Burada belli ki, belgenin daha sonraki bağlamından da anlaşılacağı gibi, editörlerin gözünden kaçmış bir hata var. İngiliz müzakere delegasyonu 22.9.1938'de geldi.

10 Fritz Dreesen, 1925'te tahliye edilen Hitler'e, aile mülkü olan Rheinhotel'de ücretsiz bir dinlenme tatili sağlamıştı. NSDAP o zamandan

sen İngilizlerin onuruna yeni mobilya ve halılarla döşendi. Hitler ve ekibi bu otele yerleşiyorlar. Chamberlain ise Ren Nehrinin karşı kıyısındaki Hotel Petersburg'a yerleştiriliyor.

22 Eylül akşamında, İngiliz misafirler feribotla Bad Godesberg'e getirildi. Ribbentrop ve Baron von Dörnberg, Chamberlain'e yakındaki otele kadar eşlik ediyorlar; orada kendisini Hitler bekliyor.

Ribbentrop'un üzerinde, meydan okurcasına ve her türlü diplomatik nezaket kuralını çiğneyerek, sıradan bir günlük kıyafet ve kahverengi Nazi gömleği var.

İki tarafa dizilmiş SS askerlerinin arasından geçerek otelin lobisine varıyor ve birinci kata çıkıyorlar. Hitler'in dairesindeki en büyük oda, toplantı odası olarak ayrılmış. Hitler çoktan toplantı odasında.

Bir saat sonra, Chamberlain yeniden lobide görünüyor; dört bir yanda SS nöbetçileri yerleştirilmiş. Chamberlain toplantı öncesindeki kadar hoşnut görünmüyor artık. Kendisini feribota götürecek olan otomobiline biniyor.

Hewel, Brückner ve Linge'ye şöyle diyor: "Führer ve Ribbentrop, İngilizlerin burnunu nasıl sürtmek gerektiğini biliyorlar. Her seferinde daha fazla şey talep ediyorlar, Chamberlain de her seferinde daha fazla şey vermek zorunda kalıyor. Oysa şehirde ahlak kuralları geçmez, orada yalnızca işe bakılır. Bu kibar centilmenler, büyük üçkâğıtçılar olduklarını kendileri de biliyorlar."

Akşamüstü, İngilizlerin otelinde kalan Dörnberg, Berlin'deki İngiliz Elçisi Henderson'un çıkageldiğini bildirdi. Bir süre sonra Henderson Hitler'i otelde ziyaret etti; Chamberlain'in emriyle onunla müzakere edecekti. Hitler'in çalışma odasına götürüldü. Kapıda bekleyen Ribbentrop, Henderson'a kaba bir tavırla ve lafı hiç dolaştırmadan sordu:

---

beri uygun konumdaki bu binayı ara toplantılar ve resmi kabuller için zaman zaman kullanıyordu. Dreesen Alman Otel ve Hancılar Birliğinin başkanı değildi, ama değişik kurullara üyeydi.

"Peki Mr. Henderson, Mr. Chamberlain ne diyor?" Henderson onun önünden hızla geçerek kapıdan giriyor. Hitler, Henderson'la yaptığı görüşmelerden sonra, bu adamın Almanya'nın yararına davrandığını ve Almanya'nın tüm isteklerini görev aşkıyla Londra'ya ilettiğini sık sık söylerdi.

Henderson gittikten sonra Hewel, Hitler'in ve Ribbentrop'un yanına çağrılıyor. Bunun ardından, Ribbentrop'un yanına, dikte ettirdiklerini yazacak bir sekreter kadın geliyor. Ribbentrop'un odasından daktilo tıkırtıları duyuluyor. Burada büyük bir hızla, Hitler'in Çekoslovakya'ya yönelik talepleri formüle ediliyor; bu taleplerin aynı gün İngilizlere iletilmesi gerekiyor. Hewel, daktiloya çekilen sayfaları düzeltme yapmaları için Hitler'e ve yeniden Ribbentrop'a getiriyor. Bazen bizzat Ribbentrop'un, elinde sayfalarla Hitler'e koşturduğu görülüyor. Taleplerin formüle edilişi sırasında, Dışişleri Bakanlığı Hukuk Dairesi Müdürü Gaus da orada. Sonunda taleplerin dile getirildiği nihai metin ortaya çıkıyor. Ancak Hitler hâlâ memnun değil. Linge'yi yanına çağırıyor ve Hewel'in metnin son bölümünü bir kez daha getirmesini istiyor. Gecenin ilerleyen saatlerine kadar bu böyle devam ediyor. Ren Nehrinin karşı kıyısında, Chamberlain'in kaldığı otelde de ışıklar geç saatlere kadar sönmüyor ve feribot, Ren'in bir kıyısından öbür kıyısına defalarca gidip geliyor.

Yirmi saat sonra, 23 Eylül akşamında, Chamberlain bir kez daha Hitler'in kaldığı otele geliyor. İkisi, Ribbentrop ve Schmidt'in yanında uzun uzun konuşuyorlar. Görüşme sırasında, Çekoslovakya haritaları lazım oldu. Hewel haritaları getirdi. Hewel, Hitler'in çalışma odasından tekrar çıktığında, şimdi işlerin tereyağından kıl çeker gibi yürüdüğünü söyledi. Ardından şu anlamlı sözleri ekledi: "Führer Chamberlain'e pek de müsamahakâr davranmıyor; ona sıkı bir baskı uyguladı. Südetlerin Almanya'ya verilmesi konusunda Chamberlain İngiltere adına çok net vaatler verdi. Öteki taleplerimizi de kabul etmek zorunda kalacak."

Bundan kısa bir süre sonra görüşmeler tamamlandı. Hitler ve Chamberlain merdivenden indiler. Lobi'deki bir palmiyenin yanında, Hitler'in fotoğrafçısı Hoffmann önlerine çıktı. Flaş kullanarak, çok anlamlı bir fotoğraf çekti: Hitler, İngiliz Başbakanı Chamberlain ile birlikte "Barış Palmiyesi"nin altında.

* * *

Chamberlain uçakla Londra'ya döndü; Hitler de Berlin'e. Hitler, Berlin'de Çekoslovak hükümetinin, kendilerine İngilizler tarafından iletilen taleplerine vereceği yanıtı bekliyordu. Ancak Prag boyun eğmiyordu.[11] Hitler öfkeden kuduruyor. Şöyle diyor: "Artık müzakere yapmıyoruz. Vurup geçiyoruz!" Savaşçı ruh halini göstermek için, muhafız alayına, siyah SS üniforması yerine gri Wehrmacht üniformasını giyme emrini veriyor.

Bu günlerde, Berlin'deki İtalyan Büyükelçisi Attolico, İtalyan Kara Gömlekliler'in faşist üniforması içinde Hitler'i sık sık ziyaret etti. 27 Eylül 1938 günü dört kez göründü. Attolico o gün Şansölyelik Binasından üçüncü kez ayrıldığında, Hitler kendisine gazeteleri getiren Linge'ye kızgınlık ve hoşnutluk karışımı bir ses tonuyla şöyle dedi: "Bu korkudan altına yapıyor! Onun aklına uyacak olsaydık, davamızı asla sonuna erdiremezdik."

Akşam geç saatlerde Şansölyelik Binasında, Hitler'in Mussolini tarafından Almanya, İngiltere, Fransa ve İtalya'dan oluşan dört gücün Südetler sorunu hakkında yapacakları bir konferansa onay vermeye ikna edildiği öğrenildi.[12] Hitler 28 Eylül sabahının erken saatlerinde, konferansın yapılacağı Münih'e gitmeye hazırlanıyordu.[13] Hitler'in treni Berlin'de-

---

[11] İngiltere ve Fransa, Çekoslovakya'nın bu tavrını desteklediler. Chamberlain Hitler'i "saldırgan önlemler" almakla tehdit etti ve donanmayı savaş alarmına soktu. Fransa yedek askerleri orduya çağırdı.

[12] Mussolini de bu aracılık teklifiyle Chamberlain'in isteğini yerine getirmiş oldu.

[13] İtalyan Büyükelçisi Bernardo Attolico, Mussolini'nin konferans çağrısı teklifini iletmek için, Şansölyelik Binasına 27 Eylülde değil, 28 Eylül 1938'de defalarca gidip geldi. Saat 15:00'te Hitler'in teklifi kabul ettiği-

ki Anhalter Bahnhof istasyonundan akşamüstü hareket etti ve ertesi sabah Avusturya'nın Tirol bölgesindeki Kufstein'a vardı. Hitler burada, Münih'e gelen Duçe'yle buluşacaktı.

Peronda tek bir insan bile yok. İstasyon kapalı. Duçe'nin treni karşı taraftaki perona geliyor. Mussolini bir vagondan perona iniyor. Hitler ona doğru seğirtiyor. Müttefikinin iki elini de sıkıyor ve gözlerini iyice açarak ona anlamlı anlamlı bakıyor. Hitler'in salon vagonuna biniyor ve Münih'e kadar beraber yolculuk ediyorlar. Münih'te, Hitler ve Mussolini birlikte Prinz-Carl-Palais'a gidiyorlar; Duçe, damadı Dışişleri Bakanı Kont Ciano'yla birlikte burada ağırlanıyor.

Münih caddelerinde, dört gücün katılacağı bir konferansın arefesinde olunduğuna dair hiçbir belirti yoktu. Bu günlerde, Hitler'in emriyle tüm aleni sevgi gösterileri yasaklanmıştı. Hitler böylelikle, yabancı devlet adamlarına, nasyonal sosyalist Almanya'nın, uluslararası konferanslara hayranlık beslemediği mesajını vermek istemişti. Hitler'in konferanslar ve parlamento oturumları hakkında söyleyeceği tek söz var: "Laf kalabalığı."

Chamberlain Münih'teki Oberwiesenfeld havalimanında Ribbentrop ve bir SS tugay komutanı üniformasıyla gelen Bavyera Müsteşarı Christian Weber tarafından karşılandı. Münihli büyük bir spekülatör ve gözü dönmüş bir Bolşevizm düşmanı olan bu adam, Britanya Kralı Majesteleri'nin başbakanını karşılamak için uygun bulundu.

Chamberlain ve çalışma arkadaşları için Hotel Regina ayrılmıştı. Fransız Başbakanı Edouard Daladier'i Göring havalimanında karşıladı. Daladier, Hotel Vier Jahreszeiten'a yerleşti. Konferans 29 Eylülde Nasyonal Sosyalist Parti'nin binası "Braunen Haus"da (Kahverengi Ev) toplandı.[14]

---

ni Mussolini'ye telefonla bildirdi. Münih Konferansının yapılma kararı 28.9.1938'de saat 19:40'ta resmen ilan edildi. Hitler Münih yolculuğuna ancak 28 Eylülde öğleden sonra geç saatlerde hazırlanabildi.

14 Konferans Führer Binası (Führerbau) denilen yerde, Münih'te, 1937'de tamamlanan ve NSDAP'yi temsil eden binada gerçekleştirildi. İzleyen satırlarda Rusça metindeki tanım doğrudur.

Konferansın başlamasından önce Hitler, Mussolini'yi aldı ve onunla birlikte "Führer Binası"na gitti. Orada, Hitler'in çalışma odasında Chamberlain ve Daladier'in gelmesini beklediler. Saat öğlen 1:00'e doğru SS Merasim Kıtası'nın trampet sesleri Chamberlain'in gelişini bildirdi. Chamberlain Ribbentrop'un eşliğinde geldi.

Paltosu alındı ve Chamberlain çiçeklerle süslenmiş merdivenden, Hitler'in çalışma odasına çıktı. SS askerleri, hissiz, buz gibi yüz ifadeleriyle, koridorların dört bir yanına dikilmişlerdi. Saldırıya hazır askerler izlenimi verme emri almışlardı. Onların "Heil Hitler!" selamlarına Chamberlain başını dostça eğerek karşılık verdi.

SS askerleri gibi Hitler de hazır bir asker edasındaydı. Bu haliyle, Chamberlain'e, karşısında Çeklerin kızdırdığı bir adamın durduğunu göstermek istiyordu. Hitler Mussolini'yle birlikte salonun ortasında bir yerde oturuyordu ve ayağa kalkmadan, Chamberlain'in yanına gelmesini bekledi. Fotoğrafçı Hoffman flaşını patlatırken Hitler Chamberlain'e elini soğuk bir tavırla ve donuk bir yüzle uzattı.

Mussolini de Chamberlain'i selamlarken soğuk davrandı.

Şimdi kapı açıldı ve Daladier içeri girdi. Hitler onu da Chamberlain'i karşıladığı gibi karşıladı.

Hitler lafı fazla dolaştırmadan, İngiltere, Fransa ve İtalya'nın başbakanlarından, şöminenin yanındaki yuvarlak masaya geçmelerini istedi.

Hitler her zamanki gibi sırtını pencereye verecek şekilde oturdu, böylece yüzü gölgede kalıyordu. Hitler'in solunda Chamberlain oturuyordu; kaygılıydı ve kafası karışmıştı. Daladier ve Mussolini, Hitler'in solundaki divana oturdular; ikisi de vakur ve kararlı bir yüz ifadesi takınmışlardı.

Ünlü Münih Konferansı böyle başladı.

Öğlen arasından sonra tercüman Schmidt, Hitler'in çalışma odasından çıkıyor. General Keitel ve kumandan Schmundt'un çağrılmasını ve bir genelkurmay haritası getirmelerini istiyor.

Konferansa katılanlar şimdi üzerinde haritaların yayıldığı uzun bir masanın başında duruyorlar. Konferans bir sınır komisyonu havasına bürünüyor.

Hitler, akşama doğru, o gün için koyduğu hedefe ulaşmıştı. Çekoslovakya'nın toprak bütünlüğünü koruyan uluslararası antlaşmalar, artık birer kâğıt parçasından ibaretti. Hitler'in laf olsun diye sorduğu "Ya Çekler istemezse?" sorusuna, Fransa ile Çekoslovakya arasında bir ittifak antlaşması bulunmasına karşın, Daladier sert bir edayla karşılık verdi: "İstemezlerse mi, ekselans? İstemek zorundalar!"

Hitler olağanüstü rahat görünüyor. Keyfi yerinde. Linge'ye "Kahverengi Ev"in misafir defterini getirmesi emrini veriyor. Dört büyük gücün devlet başkanları –Hitler, Mussolini, Chamberlain ve Daladier– barışsever halklar için çok uğursuz olan 29 Eylül 1938 tarihinin altına imza atıyorlar– "dostça" bir anı için.[15]

Böylece Münih Konferansı sona eriyor.

Hitler ve Mussolini bir arabayla tren istasyonuna gittiler.

Burada Hitler Mussolini'yle vedalaştı. Duçe'nin treni hareket ettiğinde, Mussolini açık pencereden aşağıya doğru iyice eğildi ve Hitler'in ellerini bir kez daha sıktı. Hitler istasyondan, Prinzregentenplatz'daki konutuna gitti.

Chamberlain ve Daladier, Münih'te kalan Çekoslovakya temsilcilerini konferansın sonuçları hakkında bilgilendirdiler: Südetler bölgesi ve Avusturya'ya sınır olan bölgeler, Çekoslovakya'dan ayrılacak. Çeklerin, ülkelerinin kaderinin belirlendiği konferansa katılmalarına izin verilmedi. Çekler, Chamberlain yönetimindeki İngiliz delegasyonunun da kaldığı Hotel Regina'da konferansın sonuçlanmasını beklediler. Çekleri İngilizlerle aynı çatı altına sokma kararı hakkında, Ribbentrop sırıtarak şunları söylemişti: "Orada aptalca işler yapmazlar."

---

15 Müzakereler 13 saat sürdü, Münih Antlaşması denilen antlaşma aslında 30.9.1938'de saat 2:30'da imzalandı.

Daladier ertesi sabah uçakla Paris'e döndü. Aynı gün, 30 Eylülde, Chamberlain Hitler'le bir görüşme daha yapmak istedi. Büyükelçi Hewel, Chamberlain'i Hitler'in Prinzregentenplatz'daki özel konutuna götürdü. Bu durum, görüşmenin gayriresmi karakterini vurgulamayı amaçlıyordu. Bir saat sonra Hitler, sekreteri Johanna Wolf'ü çağırttı. Çok geçmeden, Eva Braun'un odasında bir daktilo tıkırtısı duyuluyor. Sekreter orada Adolf Hitler ve Neville Chamberlain'in ortak bir açıklamasını daktiloya çekiyor. Açıklamanın temize çekilmiş halini Hitler ve Chamberlain'e birkaç kopya halinde sunuyor. İkisi de belgeyi imzalıyor. Bu açıklama, tüm dünyaya Alman-İngiliz ilişkilerinin Avrupa barışı açısından belirleyici önem taşıdığını ve tarafların (Çekoslovakya'nın bölünmesi hakkındaki) Münih Antlaşması'nı, "halklarımızın bir daha asla birbirlerine karşı savaşmama arzusunun bir simgesi" olarak gördüklerini ilan ediyor.

Chamberlain, mutlu bir yüz ifadesiyle, belgeyi ceketinin iç cebine sokuyor ve Hitler'in elini uzun uzun sıkıyor.

Chamberlain, sokağa çıktığında, onun bu mutlu hali karşısında şaşkınlıklarını gizleyemeyen SS askerlerinin verdiği Hitler selamına, özellikle dostane bir tavırla şapkasını kaldırarak yanıt veriyor.

Chamberlain, aynı gün, kendisini Hitler Almanya'sına üç kez getirmiş olan uçağa, dönüş yolculuğu için biniyor.

Hemen bir gün sonra, 1 Ekim 1938'de, Alman birlikleri, Orgeneral von Leeb'in kumandası altında Çekoslovakya sınırını aştılar ve Fransız tahkimatçı Maginot'un kurduğu tahkim hattını geçtiler; Fransız Başbakanı Daladier ve İngiliz Başbakanı Chamberlain bu hattı Hitler için açmışlardı.[16]

Südetler bölgesi ve eski Avusturya sınırındaki birkaç bölge "Üçüncü Reich"a ilhak edildi. Münih, İngiltere ve Fransa'nın, Hitler'in saldırganlığını batıdan doğuya yönlendir-

---

16 Çekoslovakya, 1936 ila 1938 arasında Alman İmparatorluğu ve Polonya sınırlarında, Fransız yardımıyla bir tahkim hattı kurmuştu.

mek yolundaki çabalarının bir meyvesi olarak II. Dünya Savaşının giriş bölümü haline geldi.

Londra'da ve Paris'te Münih Antlaşması'nın sonuçları kamuoyuna "Barış'ın kurtarılması" olarak sunuldu.

Ribbentrop Hitler'e, Münih'ten Paris'e geri dönen Daladier'in Le Bourget havalimanında zafer kazanmış bir kahraman gibi karşılandığını bildirdi. Fransız hükümetinin bakanları, senato üyeleri, sanayicilerin ve bankacıların temsilcileri ve diplomatik heyetlerin üyeleri karşılamada hazır bulunmuştu. Daladier, diplomatik zaferinden dolayı kutlanmıştı. Karşılamada hazır bulunan Amerikan Büyükelçisi Bullit, o sırada Büyükelçi Kont Welczeck'i temsil eden Paris Alman elçilik müsteşarı Bräuer ile birlikte mutlaka bir sigara –kendi deyişiyle "barış çubuğu"– içmek istemişti.

Daladier "Yaşasın Daladier! Yaşasın Chamberlain!" nidaları arasında, otomobiline kadar adeta taşınarak götürüldü.

* * *

Kader yılı 1939 başladı.

Hitler 12 Ocakta Göring'e yaptığı doğum günü ziyaretinden Şansölyelik Binasına döndüğünde, yarı karanlık sigara salonunda, yanan şöminenin başında Hess, Goebbels ve SS-Grupppenführer (Grup Komutanı) Wilhelm Keppler'le karşılaştı. Keppler "Ekonomik Meseleler Komiseri" unvanına sahipti. Hitler imparatorluğunun ekonomik büyümesinin baş sorumlularından biriydi. Hitler'i kısa bir süre rahatsız etmesi gerektiğini söyleyerek özür diledi ve Hitler'in ardından müzik salonuna gitti. Yarım saat sonra Keppler müzik salonundan çıktı ve ayrılırken Hess ve Goebbels'e şunları söyledi: "Aklım başımdan gitti. Führer şimdi sırada tüm Çekoslovakya'nın olduğunu söylüyor. Şimdi benim için en önemli şey, Bohemya-Moravya havzasının sanayisini entegre etmek için hazırlık yapmak. Buna çok acil ihtiyacımız

var."[17] Kepler bunları söyledikten sonra gülerek ve büyük bir aceleyle Şansölyelik Binasından ayrıldı.

* * *

Eski Şansölyelik Binası, ölçüsüz bir megalomani içindeki Hitler'e artık yetmiyordu. Voßstrasse'de yeni bir saray inşa edilmesi emrini verdi – buraya Yeni Şansölyelik Binası adı verilecekti.

Yabancı devletlerin temsilcileri gelecekte Yeni Şansölyelik Binasına geldiklerinde, Hitler'in büyüklüğü ve sınırsız gücünün aurası karşısında etkilenmeliydiler. Yılbaşı davetinde Hitler emir subaylarına şunları söyledi: "Bu beyler mozaikli salona girdiklerinde, Büyük Alman İmparatorluğu'nun üstünlüğünü hemen hissetmeliler. Uzun koridorlar misafirlerimin huşuya kapılmasını sağlayacak."

Gerçekten de, Hitler yeni yıl davetine gelen yabancı diplomatları, sonunda kendisine ulaşabilmeleri için Yeni Şansölyelik Binasının tüm koridorlarından geçmek zorunda bıraktı.[18] Böylelikle yabancı diplomatların, Hitler'in kendi deyişiyle "Avrupa'nın dümencisi"ni görmek için içine düştükleri meraklı gerilim olağanüstü artacaktı. Hitler'in özel emriyle demiryolu kralı Borsig'in sarayı, Şansölyelik Binasının yan binası olarak yapıya dahil edildi. Wilhelmstraße'den Göringstraße'ye kadar devasa boyutlarda ve görülmemiş bir lüks içindeki binalar uzanıyordu artık.

Ziyaretçiler, büyük "şeref avlusu"ndan geçerek, pembe gri mermer sütunların ve altın kaplama ayaklı şamdanların bulunduğu avluya ulaşıyorlardı. Bu avludan, devasa bir Alman kartalıyla süslü mozaikli salona geçiliyordu. Bu salondan da, mermer basamaklarla kubbe tavanlı granit salona ini-

---

17 21.10.1938'de Hitler "Çekistan'ın geri kalanının halledilmesi" ve "Memel bölgesinin alınması" için hazırlıkların yapılması talimatı vermişti.

18 Yeni Şansölyelik Binası 12.1.1939'da, yabancı diplomatlara verilen yeni yıl daveti için resmi olarak açılmıştı.

liyordu; granit salonda egzotik bitkilerin kokuları duyuluyordu. Buradan, kırmızı mermer döşeli bir galeri başlıyordu; bu galeri XIV. Ludwig'in Versailles'daki sarayı örnek alınarak yapılmıştı.[19] Pencere nişleri de mermer kaplıydı; dolaylı ışık bu mermerlerde pırıl pırıl yansıyordu. İtalyan uzmanlar duvarları, öğütülmüş ve çimentoyla karıştırılmış mermerle kaplamış ve parlatmışlardı. Her şey parıldıyor ve ışıldıyor. Goblenler Habsburg şatolarından ve Viyana'daki Rotschild Sarayı'ndan getirilmiş. Galerinin sonunda büyük bir kabul salonu var; avizeler bu salonu göz kamaştırıcı bir ışıkla dolduruyor. Zemini örten halıo kadar büyük ki, halıyı salona sokabilmek için duvarın bir kısmının sökülmesi gerekti. Bu salonlar pahalı kakma mobilyalarla döşenmiş; kapılar da kakma işleriyle süslü: Bu salonun bitişiğindeki çalışma odası kıymetli ahşapla kaplı.

Hitler'in yeni çalışma odası 25 metre uzunluğunda.[20] Duvarlar ve şömine değişik renklerde mermerden. Bir nişte değerli resimler asılı; muazzam şöminenin üstünde Bismarck'ın devasa bir portresi asılmış. Büyük mermer masada at üzerindeki II. Friedrich'in beyaz bir mermer figürü duruyor. Sekiz pencerede, yere kadar uzanan ağır perdeler de göze çarpıyor. Gündüzleri, parktaki sütunlar ve fıskiyeli havuz, bronz ve porfirle süslenmiş camdan bir çay köşkü de dikkat çekiyor.

Zeminin balçık olması nedeniyle, Yeni Şansölyelik Binası beton bir havuzun içine oturtuldu. Tüm kompleksin inşası toplam 300 milyon marka mal oldu.[21] Her şey tamamlandığında, Hitler sarayı yeterince görkemli bulmadı ve burayı günün birinde Hess'e devretmeye karar verdi; kendisi de Tiergar-

---

19 Versailles Sarayı'ndaki aynalı salon, iki holüyle birlikte 86 metre uzunluğundadır. Yeni Şansölyelik Binasındaki mermer galeri 146 metreydi.

20 Çalışma odası 27 metre uzunluğunda, 14,5 metre genişliğinde ve 9,75 metre yüksekliğindeydi.

21 Yeni Şansölyelik Binasının inşaat maliyeti 88,9 milyon marktı.

ten'da Reichstag binasının yanında, daha gösterişli bir binaya taşınacaktı, ancak bu bina henüz tasarı aşamasındaydı. Gelecekteki saray o kadar büyük olacaktı ki, art arda dizilmiş en az 300-400 hizmetçi bu saraya sığabilecekti.[22]

* * *

14 Mart 1939 akşamında Yeni Şansölyelik Binası ışıl ışıl aydınlatılmıştı. Hitler, Münih politikasının ikinci raundunu tamamlama zamanının geldiğini düşünüyordu.

Geçen hafta, Şansölyelik Binasının avlusu ve salonları diplomatlar, danışmanlar ve uzmanlarla dolup taşmıştı. Aralarında Slovak ayrılıkçı partisinin lideri Tiso'da vardı.[23] Budapeşte ve Varşova'dan gelen diplomatlar da bu günlerde Hitler'i defalarca ziyaret ettiler. Münih'ten sonra –Hitler gibi– onların da Çek bölgesi üzerinde iştahı kabarmıştı.[24]

Bugün Şansölyelik Binasında olağanüstü bir hareket var. Keitel, Schmundt ve genelkurmay subayları Hitler'in odalarına giriyor ve kış bahçesinde, Çekoslovakya'ya harekât planlarını açıyorlar.

"Bu defa," diyor Hitler, "konferansa ihtiyacım yok. Münih'te hamama girdiler, şimdi de terlemek zorundalar."

Hitler'in treni, kazanı ısıtma emri aldı. Kurmayları yolculuğa hazırlanıyor.

Hitler'in masasında, Çekoslovakya Cumhuriyeti Başbakanı Hácha'nın ayrıntılı bir biyografisini de içeren bir dosya

---

22 Mimar Albert Speer'in anımsadığına göre, Hitler Yeni Şansölyelik Binasını on on iki yıl boyunca kendisi kullanmayı planlıyordu. Daha sonra, planlama aşamasındaki ve daha devasa boyutlara sahip olacak Führer Sarayı'na taşınacaktı.

23 Hitler 13.1.1939'da Slovak Başbakanı Tiso'ya, bir gün sonra Slovakya'nın bağımsızlığını ilan etmesi için baskı uygulamış ve başarılı olmuştu.

24 2.10.1939'da Almanların Südetler bölgesine girmesi çerçevesinde, Polonya birlikleri de Çeklere ait Olsa bölgesini işgal ettiler. 14.3.1939'da Macar birlikleri, o zamana kadar Çekoslovakya'ya ait Karpato-Ukrayna'yı işgal etmeye başladılar.

duruyor. Hácha, Südetler bölgesinin ayrılması kararından sonra istifa eden Beneš'in yerine geçmişti.

Hitler, Berlin'e çağırdığı Hácha'nın bir iki dakika içinde gelmesini bekliyor.[25] "Adolf Hitler" Leibstandarte'nin bir bölüğü, Çekoslovak devlet başkanını karşılamak için "şeref avlusu"na giriyor. Bir saat sonra, Hácha artık bu unvanı taşımıyor olacak. Hácha Dışişleri Bakanı Chvalkovsky'nin eşliğinde geliyor. Yeni Şansölyelik Binası boyunca sonu gelmez bir yürüyüşten sonra, Hitler'in karşısına çıkıyorlar. Hitler bu defa, gerekli yüz ifadesini denemek için bir aynaya gerek duymadı. İki Çek geldiğinde, Hitler, yüzünde tüm zamanların en büyük hükümdarı ifadesiyle duruyor. Kapılar kapanıyor.

Buz gibi bir selamlaşmadan sonra Hitler, Hácha ve Chvalkosky'den, Ribbentrop, Gring ve Reich İçişleri Bakanlığı Müsteşarı Stuckart'ın da yer aldıkları masaya oturmalarını istiyor. Stuckart, işgal edilen ülkelerin yönetilmesiyle görevlendirilmiş.

Hácha, daha önceden hazırlanmış bulunan, Çekoslovakya'yı Almanya'nın bir protektorası ve Slovakya'nın da bağımsız bir ülke olduğunu ilan eden bir belgeyi imzalama oldubittisiyle karşılaşıyor.

Bu defa Hitler, Avusturya Şansölyesi Schuschnigg'e yaptığı gibi, Alman birliklerinin sınırda toplandıklarını ima etmek için Keitel'in savaş tanrısı Mars rolünde ortaya çıkmasına bırakmadı işi. Lafı hiç dolandırmadan Hácha'ya, Alman ordusunun, hâlihazırda Çekoslovakya'yı işgal etmekte olduğunu bildirdi.

Hácha, belgeyi imzalamayı reddediyor. Hitler'in çalışma odasındaki hava gerginleşiyor. Ribbentrop yerinden fırlıyor

---

[25] Hácha akşama doğru Berlin'e vardı ve Hotel Adlon'a yerleştirildi. Her zamanki gibi, karşıdakinin direncini kırma taktiğini uygulayan Hitler, Çekoslovak Başbakanı, Yeni Şansölyelik Binasında kabul etmeden önce, saat 1:00'e kadar bekletti.

ve Hitler'in az önce imzaladığı belgeyi, Hácha'nın bir kez daha önüne koymak için ona doğru atılıyor.

Hitler, Hácha'yı tehdit ediyor: "İmzalamazsanız, Alman bombardıman uçakları Prag'da taş üstünde taş bırakmaz!"

Gece yarısından sonra Hitler'in özel doktoru çalışma odasına çağrılıyor; ayrıca Hitler'in özel korumalarından SS askerleri Bornhold, Hansen ve Köster de çağrılıyor.[26] Çok geçmeden, bu adamlar Hácha'nın hareketsiz bedenini taşıyarak tekrar çıkıyorlar; onu yandaki bir odaya taşıyorlar. Morell, bayılmış olan Hácha'ya bir iğne yapıyor. Birkaç dakika sonra doktor, Hácha'yı kendine getirmeyi başarıyor.

Hácha yeniden Hitler'in yanına götürülüyor. Eline bir dolmakalem tutuşturuldu ve hiç kimsenin, onun ülkesini Germenleştirme niyetinde olmadığı garantisi verildi. Çek halkının tam bağımsızlığı korunacaktı (tıpkı şu anda kendisinin yaşadığı gibi). Sonunda Hácha pes etti ve imzaladı.

Hitler, Hácha'dan imzayı kopardıktan sonra, aklına, bu belge için bir gerekçe bulunması gerektiği geliyor. Hemen orada, Çekoslovak Cumhuriyeti'nin Almanya'dan, kendisini askeri koruma altına almasını ve böylece "iç karışıklıklar" ve "sınırlarındaki baskı"dan kurtarmasını istediği bir "Çağrı" metni yazılıyor. Hácha bu metni de imzalıyor.

Sonra, Hitler'in yaveri Schaub santrale, Prag'a bir telefon bağlantısı kurulmasını emrediyor.

Hácha duraklayarak ve nefes almakta güçlük çekerek, Prag hükümetini imzaladığı belgeler hakkında bilgilendirdi. Çekoslovak silahlı kuvvetleri, silahları bırakma emri aldı.

* * *

15 Mart sabahı oldu. Hácha Şansölyelik Binasından ayrıldı.

Yarım saat sonra Hitler'in arabası Anhalter tren istasyonuna doğru hızla yol aldı. Hitler'in buharlı treninin maki-

---

26 Muhtemelen, burada 1933'ten beri Führer Refakat Birliğine (Führer-Begleitkommando) dahil olan August Körber'den söz ediliyor.

neleri çoktan çalışıyordu. Ancak Hitler henüz yola çıkılmasını istemedi. Keitel'le birlikte, Çekoslovakya'nın işgalinin gidişatına ilişkin haberleri bekliyordu. Himmler de –solgun bir yüzle ve yuvarlak gözlük camlarının ardından delici bir bakışla– Hitler'in treninde bulunuyor. Himmler, Çek yurtseverlerinin tasfiye edilmesi işini bizzat yönetmek istedi.

Hitler, Çekoslovakya yolculuğunda kendisini bekleyen bir tehlike olmadığına emin olunca, tren harekete geçti. Südetler bölgesindeki Reichenberg yakınlarında küçük bir istasyonda trenden indi.

Bir otomobilli birlik hazır bekliyordu. Hitler doğrudan Prag'a gitti. Gece yarısı Mercedes marka devasa limuzinler, Çekoslovakya'nın uykuya yatmış barışçıl başkentinin caddelerinden geçti. Vitrinlerde gece ışıklandırması vardı. Hemen hemen hiçbir yerde asker görülmüyordu. Ortalıkta polis de yoktu. Şoförler yolu şaşırdılar. Sonunda Hradschin'i bulduklarında, hepsi sevindi. Prag'ın bir tepesinde yer alan bu tarihi şato, Çekoslovak Cumhuriyeti devlet başkanının görev binasıydı.

Hitler arabadan iniyor. Laterna ışıkları altında, Prag çatıları üstünde yükselen bu eski, saygın şatonun kapısında duruyor. Hedefine ulaştı. Burada otuz yıllık savaşı başlatmış olan Kayzer Ferdinand'ın izinden gidiyor. Şato sakinleri, Hitler'e bir oda hazırlamaya zorlanıyorlar.

Hitler şatodaki odalardan birine yerleşiyor. Etrafında bir maiyet toplanıyor. Generaller dışında hemen hepsi SS üniforması giymiş. Aralarında Himmler de var; kurmaylarıyla birlikte, kısa raporları alıyor. Gruppenführer Karl Frank sık sık ona doğru eğiliyor. Frank, Çekoslovakya'daki "Beşinci Kol"un komutanlarından biri ve Himmler'in tam yetkili vekili. Bu gece Prag'da, Büyük Alman İmparatorluğu'nun tüm düşmanlarının bertaraf edilmesini amaçlayan bir operasyonu yönetiyor.

Hitler maiyetini ağırlamak istiyor. Ancak burada, misafirperver ev sahibi rolünü oynamasına olanak verecek hiçbir şey yok. Bu yüzden hemen öfkeleniyor. Tüm şatoda, yenilebilir ve

içilebilir ne varsa bulunup getiriliyor ve sofraya konuluyor.

Hitler burada neredeyse tüm geceyi ateşli bir konuşmayla geçiriyor. Ertesi gün atılması gereken adımlar tartışılıp kararlaştırılıyor. Reich İçişleri Bakanlığı Müsteşarı ve SS-Gruppenführer Stuckart, Frank ve Himmler'le birlikte, işgal edilen ülkenin yönetilmesi için alınacak önlemleri not ediyor.

Küçük avizenin zayıf ışığı, odadan yarı karanlığı kovmaya yetmiyor. Kollarında gamalı haçlar bulunan adamlar uzun gölgeler bırakıyor. Bu arada, Himmler ve Frank'ın adamları Prag caddelerine ve sokaklarına akın edip, toplu tutuklamalar gerçekleştiriyorlar. Hitler konuyu yeniden Slavlarla ilişkinin temel ilkelerine getiriyor: "Almanları üstün ırkın (Herrenrasse) temsilcileri olarak görmeyenler, mülklerinin ellerinden alınması, hapis ve ölümle cezalandırılmalı. Alman iktidarına direniş gösterilen köyler yakılıp yerle bir edilmeli."

Hitler Alman "yaşam alanı" (Lebensraum) hakkında da düşünce üretiyor ve Almanya için yeni siyasal şekillendirme olanakları, zenginlik kaynakları ve önder bir konum sağladığını söylüyor.

Ortalık aydınlandığında ve Gestapo görevinin önemli bir bölümünü tamamladığında, Prag şatosunun önündeki meydan Alman askerleriyle doluyor. İşgal tamamlandı.

Reich Bakanı (Reichsminister) Frick, daire başkanlarıyla birlikte geliyor. Eski tarz bir diplomat olan Neurath, Çekoslovakya'ya Reich Protektörü olarak atanıyor. O da alelacele topladığı kurmaylarıyla geliyor.

Öğlen yemeğinden sonra Hitler, Prag caddelerinde dolaşıyor. Tıpkı bir Alman şehrindeymiş gibi, Çeklerin yeni efendilerini görebilmeleri için arabasının içinde ayağa kalkıyor. Ertesi gün, Hitler'in treni Viyana üzerinden Berlin'e geri dönüyor.

Hitler şimdi iki imparatorluğa hükmediyor. Hohenzoller'lerin ve Habsburg'ların saraylarını elinde tutuyor. Berlin yolunda, refakatindekilere "Prag'a girmek, Münih'e gidip gelmekten daha çok hoşuma gitti" diyor.

5. BÖLÜM

Çekoslovakya'nın ilhakından sonra Baltık Denizi kıyısındaki Memel limanı 22 Mart 1939'da, Batılı güçlerin sessiz onayıyla Litvanya'dan kopartılıp Almanya'ya bağlandı.[1]

Memel bölgesinin Litvanya'dan ayrılması sorununun kolayca çözümlenmesi üzerine Hitler Linge'ye şunları söyledi: "Evet, Linge! Siz büyük bir dönemde yaşıyorsunuz. Böyle ufak işleri aradan çıkarıveriyoruz. Filin minik fareyi eziverdiği, fil ve fare masalını biliyorsunuzdur. Güçlünün zayıfı yutması bir doğa kanunudur."

Memel bölgesinin Almanya'ya bağlanmasıyla birlikte Almanya doğuya doğru bir adım daha attı.[2] Bölgenin yönetimi Doğu Prusya Gauleiter'i Koch'a bırakıldı; ufak tefek, buldok suratlı ve Rusya'nın amansız düşmanı olan bir adamdı bu. Koch kendini Ortaçağ Alman şövalyelerine benzetmekten

---

1 1939'da 22 Martı 23 Marta bağlayan gecede Alman İmparatorluğu'nun ve Litvanya'nın dışişleri bakanları, Berlin'de Memel bölgesinin Almanya'ya geçmesi için bir antlaşma imzalamışlardı. Hitler bu tarihte *Deutschland* kruvazörüyle Memel'e gidiyordu; oraya 23 Martta, öğleden sonra vardı.

2 Memel bölgesi 1919'a kadar Alman İmparatorluğu'na aitti. 1921'de yapılan bir halk oylamasında, Danzig örneğine göre bir bağımsız eyalet kurulması %90 çoğunlukla kabul edildi. Litvanya bu bölgeyi 1923'te işgal etti. Çoğunluğu oluşturan Alman nüfus ile Litvanyalı vali arasında sürekli çatışmalar yaşanıyordu.

hoşlanıyordu ve Doğu Prusya bölgesinin Almanya'nın doğuya yayılmasında özel bir rol oynayacağını gururla söylerdi.

Alman şövalyeleri Ortaçağ'da, o zamanlar Baltık Denizi kıyısında yerleşmiş olan Slav halklarına karşı yağma seferleri düzenlediler ve onları köleliğe zorladılar.

20. yüzyılda, Hitler'in döneminde Koch, resmi binalara Alman şövalyelerinin düsturunun yazılı olduğu pankartlar astırdı: "Doğu'da Yaşam Alanı İçin!"[3]

Memel bölgesinin ilhakından sonra, Alman saldırganlığının yeni kurbanı Polonya'ydı. Hitler, Polonya'ya savaş hazırlıklarını gizlemek için Danzig ve Polonya koridoru sorunlarını ortaya attı.[4]

18 Nisanda, Hitler'in 50. doğum gününden iki gün önce, Danzig'deki nasyonal sosyalist örgütün lideri, Albert Forster, daha önce de sık sık konuk olduğu Şansölyelik Binasına geldi.

Hitler genellikle ancak öğlen saat 12:00 ya da 1:00'e doğru uyandığı için, Forster'in beklemesi gerekti. Forster, Hitler'in sekreterlerinin çalıştıkları, merdivenli oda denilen odaya gitti. Orada kadın sekreterler Daranowski ve Schroeder'in yanı sıra Linge'yle de karşılaştı.

Forster, Danzig'in Gauleiter'i olarak başa çıkması gereken zorluklardan uzun uzadıya söz etti. "Keşke savaş başlamış olsaydı!" diye bağırdı. "O zaman artık bu lanet olası Lehlerle uğraşmam gerekmeyecekti. Ben yalnızca Danzig'in Gauleiter'i olmak istemiyorum ki. Hayır! Oradaki Lehleri dışarı attığımızda bütün Batı Prusya'nın Gauleiter'i olacağım."

---

3 Alman şövalyelerinin böyle bir sloganı yoktu.

4 1919'da Danzig, Versailles Antlaşması çerçevesinde Milletler Cemiyeti'nin denetimi ve anayasa gözetimi altında bir özgür eyalet olmuştu. Bu bölge Polonya'nın gümrük sahası içinde kabul ediliyor ve dışişlerinde Polonya tarafından temsil ediliyordu. Polonya'nın denize ulaşacağı bir koridor açmak için Batı Prusya'nın koridor denilen bir bölümü de bu bölgeye eklenmişti.

19 Nisan akşamında Hess ve Forster, Şansölyelik Binasının sigara salonunda birlikte oturdular. 20 Nisanda ellinci yaşını dolduracak olan Hitler'in doğum gününü kutlamak için gece yarısını beklediler.

Gece yarısına doğru Hitler sigara salonunda göründü. Hess, Nasyonal Sosyalist Parti adına Hitler'in doğum gününü kutladı. Ondan sonra da Forster tebrik etti. Forster, "Führer'im, benim şahsımda tüm Danzig şehri sizi tebrik ediyor. Führer'im! Danzig size umutla bakıyor ve kurtuluş saatini sabırla bekliyor" dedi.

Hitler kutlamalar için teşekkür etti. Göğsü gururdan kabarmış bir halde şöyle dedi: "İktidarı on yıl önce ele geçirmemiş olmam ne kötü. Şimdi elli yaşındayım. Planlarımı daha fazla erteleyemem. Almanya için yaşam alanını ve zenginlik kaynaklarını garantilemem gerekiyor. Bir dâhi yüzyılda bir geliyor bu dünyaya. Bu yüzden görevlerimin yerine getirilmesini benden sonrakilere bırakamam. Onların tek görevi olacak: Benim fethettiklerimi ellerinde tutmak. Yarın geçit töreninde savaştan korkmadığımı tüm dünyaya göstereceğim."

Hitler, gecenin geç saatlerine kadar Hess ve Forster'le oturdu. Çekoslovakya'nın ilhakının İngiltere'de yarattığı tepki üzerine konuştular. Hitler alaycı bir tavırla, "Londra'nın neden bu kadar şaşırdığını hiç anlamıyorum. Bunu önceden görmeleri gerekirdi" dedi.

Forster İngilizlerin o sıralar Moskova'da yürüttükleri müzakereler konusunda,[5] "Böyle uzun uzun neyi görüşüyorlar? Ruslarla ciddi ciddi anlaşmak mı istiyorlar?" diye sordu.

Hess şu yanıtı verdi: "Bu görüşmeler, Londra hükümetinin, İngiliz kamuoyunu yumuşatmak için başvurduğu yeni bir hile. Chamberlain ve Halifax, muhalefeti susturmak zo-

---

[5] Mart 1939'dan beri İngiltere ve Fransa, Sovyetler Birliği'yle bir yardım paktı üzerinde anlaşmak için görüşüyorlardı.

rundalar. Ne İngiltere ne de Fransa Sovyetler'le bir antlaşma yapacaktır."

Hitler şöyle dedi: "Asıl mesele bu değil. Moskova'daki görüşmeler bir ikili oyun. İngilizler bizi Moskova'yla korkutmak istiyorlar. Onların pozisyonunu çok iyi biliyoruz. Versailles dayatmasından olabildiğince az taviz vermek istiyorlar ve –Moskova üzerinden– Batı'da bizimle bir anlaşmaya varmak istiyorlar. Fransa'nın sözünü bile etmeye değmez. Tamamen İngiltere'nin dümen suyunda gidiyorlar."

Forster, "En iyi panzehir, İngilizlere adamakıllı korku salmak olurdu" dedi.

Hess, "Yarınki geçit töreninde Almanya'nın askeri gücünün gösterilmesi, İngilizlere etkili bir uyarı olacak" diye ekledi.

Hitler, "İngilizler iyi rol yapamıyorlar. Hileleri beni hiç etkilemiyor. Moskova'daki manevralarıyla, başka türlü davranabileceklerine beni inandırmaya çalışıyorlar" dedi.

Ertesi gün 20 Nisanda, Linge, Hitler'i sabah 8:00'da uyandırdı.

Hitler kahverengi parti üniformasını giydi, ancak Wehrmacht'ın Başkomutanı sıfatıyla, her zaman taktığı kemer yerine, Alman generallerinin altın tören kemerini taktı.

Yatak odasında uzunca bir süre aynanın karşısında kaldı ve kibirli bir tavuskuşu gibi kendi görüntüsünü doya doya seyretti. İkide bir ceketini düzeltiyordu. Sonra vakur bir yüz ifadesi takındı ve avluya uzanan merdiveni indi.

Şansölyelik Binası bir çiçek denizini andırıyor. Avlu palmiyeler ve egzotik bitkilerle süslenmiş. Kapılarda, omuzlarında gümüş kordonlar ve göğüslerinde nişanlar olan gösterişli üniformaları içinde hizmetçiler bekliyor. Ortada, emir subayları ve irtibat subayları, Hitler'in özel korumaları ve uçak filosunun pilotları sıralanmış; siyah SS üniformaları ve II. Wilhelm'in muhafızlarına benzetilmiş yeni kemerleriyle Leibstandarte'nin mensupları da oradalar. Leibstandarte

subayları –Wehrmacht mensupları gibi– gümüş omuz kordonları ve tören üniforması kemerleri takmışlar.

Avluda Hitler'in yaveri Brückner, bütün personeli adına Hitler'i tebrik ediyor. Sonra "Merasim Avlusu"nda bir askeri bando müzik çalmaya başlıyor.

Linge, Hitler'e altın süslemeli kasketi ve eldivenleri uzatıyor. Bir işaret üzerine müzik susuyor. "Merasim Avlusu"ndan içeri Berlin Garnizonu'nun eski bir geleneğe sahip Merasim Taburunun bir bölüğü giriyor. Ordunun geçit töreni üniformasını giymiş olan komutan emir veriyor: "Selam Dur!" Kapıda Hitler beliriyor. Merasim Taburunun komutanı, faşist selamıyla tekmil veriyor.

Bando şimdi "Deutschland, Deutschland über alles"i,[*] nasyonal sosyalist milli marşı olan Horst-Wessel Şarkısı'nı[**] ve Hitler'in en sevdiği marş olan "Badenweiler Marşı"nı çalıyor. Himmler, polis teşkilatındaki ve SS'deki en yakın çalışma arkadaşlarıyla birlikte, iki limuzinle geliyor. Onlar da siyah çelik miğferli ve geçit töreni üniformaları içindeler. Hitler onların tebriklerini kabul ediyor ve onlarla birlikte "Merasim Avlusu"ndan Wilhelmstraße'ye çıkıyor. Burada, Mercedes'inde ayakta durarak, SS ve polis birliklerinin geçit törenini izliyor.

---

[*] "Almanya, Almanya, her şeyin üstünde," Alman milli marşı –çn.

Sovyet editörün notu: Hitler Almanya'sının milli marşı. Komünistlere yönelik cinayetleriyle ünlü olan kadın tüccarı ve SA askeri Horst Wessel'in adıyla anılıyordu. Hitler'in iktidara geçmesinden kısa süre önce Berlin'deki Wedding işçileri Wessel'i öldürmüşlerdi.

Alman yayımcıların notu: Bu fanatik nasyonal sosyalistin hayat arkadaşı, parasızlıktan fahişelik yapıyordu ve Wessel onun "pezevengi" değildi; aksine üniversite öğrenimini sürdürebilmek için ondan para yardımı alıyordu. Wessel, hapisten çıktığında kadının Wessel'e âşık olması karşısında öfkelenen, kadının eski pezevengi tarafından öldürülmüştü. Bu eski pezevenk Kızıl Cephe Savaşçıları Birliğinin üyesiydi; bu yüzden hem Komünistler hem de nasyonal sosyalistler bu cinayete politik bir yorum getirme fırsatı bulmuşlardı. Adam, cinayet yüzünden hapse mahkûm edilmiş ve 1933'te nasyonal sosyalistler tarafından öldürülmüştü.

Hitler daha sonra Şansölyelik Binasına geri dönüyor. Göring, Hess, Goebbels, Ribbentrop, Neurath, Keitel ve Hitler Almanya'sının diğer yüksek rütbelileri geliyor. Göring tepeden tırnağa nişanlarla donanmış. Sayısız nişanının arasında, en yüksek nişanı olan İsveç Kralı'nın kendisine verdiği nişanı da takmış – omuzda taşınan geniş bir altın zincir bu. Boynunda da Franco'nun, Alman Hava Kuvvetlerinin İspanyol Cumhuriyeti'ne karşı savaştaki yardımlarından dolayı verdiği Altın Post nişanı asılı. Hepsi Hitler'i tebrik ediyor ve ona sadakatlerini bildiriyorlar.

Şimdi Hitler'e hediyeleri verilecek. Sanayi devleri tarafından gönderilen tank, top, uçak ve savaş gemisi modellerinin özel bir yeri var; ayrıca elektrikle ışıklandırılmış bir "Siegfried Stellung"[6] (Siegfried Hattı) modeli de var. Bunlar Üçüncü Reich'ın ruhunu yansıtıyorlar. Hitler bu hediyeleri çok beğenir ve bunlarla saatlerce meşgul olurdu. Hediyelerin sunulmasından sonra tüm maiyetiyle birlikte Şansölyelik Binasından ayrılıyor ve Brandenburger Tor'un (Brandenburg Kapısı) yolunu tutuyor.

Hitler'in siyah zırhlı limuzini, gamalı haç ve köşelerde dört kartal bulunan "Führer Forsu"nu taşıyor.

Brandenburger Tor'un ardında, birlikler resmi geçit yapıyorlar. Hitler arabasında dimdik ayakta duruyor ve Tiergarten boyunca yayılmış olan tören alayının önünden kolunu kaldırmış vaziyette geçiyor. Teknik Yüksekokul önündeki meydana tribünler kurulmuş. Burada arabadan iniyor. Orada bulunan yabancı diplomatlar ve askeri ataşeler, yerlerinden kalkıyorlar.

Hitler, Göring, Hess, Goebbels, Ribbentrop, Neurath, Keitel ve Hitler'in emir subayları altın saçaklı, kırmızı bir kadife tentenin altındaki tribüne oturuyorlar.[7]

---

6 Müttefiklerin Westwall'a (Batı Suru) verdiği isim. 1938 ila 1939 arasında inşa edilen ve Almanya'nın batı sınırı boyunca 630 kilometre uzanan bu istihkâm hattı yaklaşık 14.000 siper, tabya ve yeraltı sığınağından oluşuyordu. Hattın inşası yaklaşık 3,5 milyar marka mal olmuştu.

7 Tentenin rengi açık gri, handiyse beyazdı. Köşeleri gerçekten de altın

Resmi geçit başlıyor. Hitler birkaç adım öne çıkıyor. Töreni merasim taburu başlatıyor. Hitler'in önünden geçerken bayraklarını indiriyorlar. Herkes ayağa kalkıyor. Orkestra "Deutschland, Deutschland über alles"i ve nasyonal sosyalistlerin milli marşı olan Horst-Wessel şarkısını çalıyor. Bayrak taburunu piyadeler izliyor. Askerler, kamuflaj giysileri içinde, dümdüz sıralar halinde ilerliyorlar.[8] Daha sonra hava kuvvetlerinin alayları ve deniz piyade birlikleri geliyor.[9] Yürüyüş kıyafetleri ve çelik miğferli paraşütçüler özellikle ilgi çekiyor; paraşütçüler ilk kez bir geçit töreninde gösteriliyor.

Ardından, devasa bir motorlu piyade birliği, tüm caddeyi kaplıyor. Ağır topçular gürültüyle ilerliyorlar, onların motor sesleri bir borazan bölüğünün sesine karışıyor. Kısa bir aradan sonra süvari birliği görünüyor. Sonra tanklar geçiyor. Son olarak da Avrupa'da daha önce görülmemiş, en yeni tipte uçaklardan oluşan bir filo insanların başlarının üzerinden gümbürtüyle geçiyor.

Hitler'in gözleri zaferle parıldıyor. Şansölyelik Binasına keyfi yerinde dönüyor. Onu, Şansölyelik Binasındaki ziyafetin davetlilerini taşıyan otomobillerin oluşturduğu uzun bir konvoy izliyor. Bu davetliler bakanlar, Reichsleiter (Reich yöneticileri), Gauleiter (Gau yöneticileri), SA ve SS komutanları, hava birliklerinin ve Nasyonal Sosyalist Parti'nin motorize birliklerinin şefleri ve de üst düzey komutanlardan oluşuyor.

Akşamüstü Hitler özel misafirlerin tebriklerini kabul ediyor. Bu misafirler arasında, orta boylu, saçları kestane rengine boyanmış, orta yaşlı bir hanım da var. Bu kadın, artık sönmeye yüz tutmuş bir sinema yıldızı olan Leni Riefenstahl'dı;

---

püsküllerle, ayrıca çeşitli parti ve devlet sembolleriyle (kartal, gamalı haç, demir haçlar) süslüydü.

8 Yürüyüş sırasında, ilk defa gösterilen paraşütçülerin dışındaki askerler tören üniforması giymişlerdi.

9 1938'de Deniz Kuvvetleri, deniz piyade bölüğü şeklinde iki deniz hücum bölüğü kurmuştu. Törene katılan birliklerse Deniz Kuvvetlerinin su üstü birliklerinin mensuplarıydı.

Hitler'e 1931'den beri tutkuyla bağlıydı. Bunun karşılığında, Nasyonal Sosyalist Parti'nin kongrelerini ve 1936 Berlin Olimpiyatları'nı filme çekmek gibi büyük işler almıştı.

Leni Riefenstahl, Hitler'in birkaç metre uzağında duruyor ve gözlerini faltaşı gibi açmış Führer'ine bakıyor. Boyalı dudaklarından keskin bir çığlık kopuyor: "Aaaa!" Sonra açıkça sarsılmış bir biçimde, ellerini yüzüne kapatıyor. Yeniden kendine geldiğinde, zor işitilir bir sesle kekeliyor: "Führer'im!" İdolüne doğru atılıyor ve dev bir karanfil demetini iki eliyle ona uzatıyor. Hitler çiçekleri burnu büyük bir edayla alıyor ve Linge'ye veriyor. Sonra kolunu kadına uzatıyor ve onu müzik salonuna götürüyor.

Leni Riefenstahl gittikten sonra, Hitler Dresdenli profesör Hammitzsch'le evli olan kız kardeşi Angela'yı kabul etti. Angela, ilk kocası Raubal'ın ölümünden sonra, Obersalzberg'de Hitler'in ev işlerine bakmıştı önce. Hitler, kız kardeşini, 30 Haziran 1934'teki "Röhm Darbesi"nden sonra gerçekleştirilen toplu kıyımın bir kurbanından[10] yana çıktığı için işten kovmuştu. O günden beri kız kardeşini yalnızca yılda bir kez –doğum gününde– kabul ediyordu.

21 Nisanda Hitler Berlin'den, Obersalzberg'deki Eva Braun'un yanına gitti.[11]

Oraya vardığında, Bormann'dan "sadık" SS emirerleri Wibizek ve Sander'in Obersalzberg'e giderken, kendisine doğum günü hediyesi olarak sunulan modellerden birçoğunu çaldıklarını öğrendi. Hitler, onların tutuklanması emrini verdi ve öfkeden kudururcasına bağırdı: "Bu serserileri toplama kampına yollayın! Evet, evet, taş kırsınlar! Bir daha da oradan dışarı çıkmasınlar!"

---

[10] Hitler'in çevresindeki ilişkileri en iyi bilen kişi olan Anton Joachimsthaler, Hitler'in kız kardeşinin, yeni sevgilisi Eva Braun'la anlaşmazlık içinde olduğunu ve bu yüzden 1936 sonbaharında, Berghof'ta kâhyalık işini bırakmak zorunda kaldığını düşünüyor. Angela Raubal'ın Röhm Darbesi'nin kurbanlarını koruduğu kanıtlanamamıştır.

[11] Hitler, Berghof'a ancak 3.5.1939'da gitti.

Hitler 1939 yazı boyunca Obersalzberg'de kaldı. Zamanını, hep yaptığı gibi, Eva Braun ve arkadaşlarıyla geçirdi. Bu sırada sık sık kendi köşesine çekiliyor, polisiye ve macera romanları okuyordu. Bu ucuz edebiyat yüzünden, Hitler'in şatosunda çalışan bir sobacı 1939'da toplama kampına gönderildi. Sobacı, Hitler'in çalışma odasında, Eva Braun'un bir arkadaşı olan Münihli kadın sanatçı Stork'un, Nasyonal Sosyalist Parti'nin yaşamından sahnelerle süslediği çinilerle kaplı bir soba kurmuştu. Sobacı, Berghof'taki öteki işçilere, Hitler'in "değerli" kütüphanesinden söz etti. Bu sözler SD'nin (Sicherheitsdienst/İstihbarat Servisi) kulağına gitti. Hitler'in emri üzerine, sobacı Dachau'daki toplama kampında ortadan kayboldu.

* * *

29 Ağustos 1939. Şansölyelik Binasında savaşçı bir ruh hali hâkim. Hitler'in yakın çevresi, Polonya'ya karşı savaş kararının çoktan verildiğini ve Alman birliklerinin Polonya'ya saldırmasının an meselesi olduğunu biliyor. Hitler'in özel korumaları otomatik tabancalarla donatılıyor. Hitler'in kurmaylarının genellikle manevralara giderken kullandığı, Krupp firmasının güçlü arazi arabalarından oluşan "Führer Kolu,"[12] Almanya-Polonya sınırına gönderildi; Hitler birkaç gün içinde, Polonya'ya yönelik askeri operasyonun gidişatını oradan izleyecek.

İngiliz ve Fransız elçileri Henderson ve Coulondre, Hitler'le görüşmek için boş yere uğraştılar. Hitler, onların Ribbentrop'a havale edilmesini emretti.

"Artık onları kabul etmek istemiyorum" dedi Hitler, "Ribbentrop uğraşsın onlarla. Polonya sorununu Lehler, İngi-

---

12 Hitler sadece Mercedes-Benz marka araçları kullanıyordu; cepheye ve Führer karargâhlarına gittiğinde araziye uygun olan 770 G4 W31 modelini kullanıyordu. Krupp arazi araçlarını kullandığı ifadesi, belli ki Rus editörlerin Hitler'in "tekelci sermaye" ile yakın bağını gösterme çabasıdır.

lizler ya da Fransızlarla müzakere ederek çözmek niyetinde değilim."[13]

31 Ağustosta Hitler aniden, Reichstag'ı toplantıya çağırma emri verdi. 1 Eylül öncesindeki gece, çalışma odasında sekreterlerine, Reichstag'da yapacağı ve Polonya'ya savaş ilan edeceği konuşmayı yazdırdı. Aynı saatlerde Alman-Polonya savaşı fiilen başlamıştı bile, çünkü 1 Eylüle bağlanan gecede Alman birlikleri Polonya'ya girmişti.[14]

1 Eylülde sabah 10:00'a doğru Hitler, Morell kendisine uyarıcı bir iğne yaptıktan sonra, eski Kroll Operası binasında yapılan Reichstag oturumuna gitti.*

---

[13] İngiliz Elçisi Neville Henderson 29.8.1939 günü saat 19:00'a doğru Şansölyelik Binasında bizzat Hitler tarafından kabul edildi. Hitler kendisine, İngiliz hükümetine yönelik bir nota verdi. Bu nota pratikte Polonya'ya çekilen bir ültimatom anlamına geliyordu. Ardından hararetli bir görüşme yapıldı. Görüşme sırasında Henderson, Hitler'den daha çok bağırıyordu. İngiliz elçisi, Halifax'a yazdığı bir mektupta, bu konuda şunları söylüyor: "Hitler'e kendi yöntemleriyle karşı çıkmam gerektiği duygusuna kapıldım... Bu yüzden Herr Hitler'den daha çok bağırmaya başladım. Bu tarzda bir konuşmayı ne kendisinden ne de başka birisinden dinleyeceğimi söyledim."

[14] 1.9.1939 saat 4:45 civarında, Danzig limanında bulunan savaş gemisi *Schleswig-Holstein* Polonya'ya ait *Westerplatte*'ye ateş açtı. Bu tarih uzunca bir süre, II. Dünya Savaşının resmi başlangıç tarihi olarak kabul edildi. Oysa daha 4:40'ta Alman pike bombardıman uçakları, Breslau'nun 100 kilometre doğusundaki Wielun kasabasına saldırmış ve % 60 oranında yıkmışlardı. Hava saldırılarında 1200 insan yaşamını kaybetmişti. Bundan önce de bir başka çatışma yaşanmıştı. Bir Alman-Slovak birliği 26.8.1939'da Jablona Geçidi'ni işgal etmişti. Birlik komutanına, saldırı tarihinin ertelendiği bilgisini iletmek unutulmuştu.

Sovyet editörün notu: Reichstag binasının 1933'te nasyonal sosyalistler tarafından, suçu Alman Komünist Partisi'nin üstüne atmak için provokasyon amacıyla kundaklanmasından sonra, Reichstag oturumları Kroll Operası Binasında yapılıyordu. Bununla ilişkili olarak, sonradan Leipzig'de Dimitroff'a karşı düzmece bir dava yürütüldü.

Alman yayımcıların notu: Federal Almanya ve Demokratik Alman Cumhuriyeti'ndeki birçok tarihçi, Reichstag yangınının nasyonal sosyalistlerin suçu olduğunu kanıtlamak için çaba gösterdikleri halde, şimdiye kadar inandırıcı bir kanıt ortaya koyamamışlardır. Aslında, yangının tek failinin, akli dengesi bozuk Hollandalı komünist Marinus van der Lubbe olduğu kabul edilmelidir.

Hitler o gün ilk kez kahverengi parti üniforması yerine, Linge'nin birkaç gün önce kendisi için sipariş ettiği, yeşile çalan gri renkli ceketi giymişti.

Reichstag çok kısa bir süre içinde toplantıya çağrıldığı için, Berlin dışındaki milletvekillerinin birçoğu oturuma katılamadılar. Onların yerlerini Hitler ve Goebbels'in özel korumalarından SS askerleri doldurdu. Bu adamlar milletvekili rolü oynadılar ve Polonya'ya savaş açılmasından yana "oy kullandılar."

Kroll Operası'nda toplanan nasyonal sosyalistler Hitler'i coşkuyla karşıladılar. Oturum başkanlığını üstlenen Göring, oturumu açtıktan sonra, Hitler konuşmasını yaptı.

Hitler barış yanlısı olduğunu söyledi, Polonya'yı Almanya'ya saldırmakla suçladı ve şimdi Alman halkının varoluşu için savaşmak zorunda olduğunu açıkladı.

Hitler, konuşması sırasında, yabancı diplomatların oturduğu locaya doğru tesadüfenmiş gibi defalarca baktı. Şansölyelik Binasına dönüş yolculuğunda yaverlerine, kendisini dinleyen İngiliz ve Fransızların yüzlerinin giderek nasıl asıldığını görmenin zevkini yaşadığını söyledi.

Hitler'in, Polonya'ya savaş ilan ettiği konuşması, Reichstag'da coşkulu bir tezahürata yol açtı. Diplomatlar locasında Japon ve İtalyan elçileri hararetle alkışladılar. Milletvekilleri savaşı onayladıklarını göstermek için, Hitler ve Göring'in korumalarıyla birlikte ayağa kalktılar. Oturum başkanı Göring, "oybirliği" bulunduğunu saptadı.

Kroll Operası'ndan Şansölyelik Binasına dönüşte, Unter den Linden bulvarında ve Wilhelmstraße caddesinde büyük insan kalabalıkları, Hitler'e Polonya'ya açılan savaştan duydukları coşkuyu ifade ettiler.

Hitler, yaptığı her büyük konuşma sonrasında olduğu gibi, Şansölyelik Binasına bitkin ve terden sırılsıklam bir halde döndü. Sıcak bir banyo yaptı ve Morell'in yazdığı yatıştırıcı ilaç Ultraseptyl'i aldı.[15]

---

15 Ultraseptyl bir yatıştırıcı değildi, çok bilinen, iltihap önleyici kimyasal

Aynı günün akşamında, Ribbentrop, Hitler'e İngiliz ve Fransız elçilerinin notalarını getirdi; bu notalarda Polonya'ya karşı düşmanca eylemlere derhal son verilmesi ve Alman birliklerinin geri çekilmesi isteniyordu. Bunun üzerine Hitler şöyle dedi: "Polonya'nın yardımına gelecekler mi, göreceğiz bakalım. Yine sıvışacaklar."

3 Eylül sabahında, Henderson ve Coulondre, İngiltere ve Fransa'nın Almanya'ya savaş ilan ettiğini bildiren notaları Ribbentrop'a ilettiler.[16] Hitler öfke nöbetine kapıldı. Öfkeden kudurarak, kış bahçesinde bir ileri bir geri koşturdu; Ribbentrop, Hess, Goebbels, Himmler ve orada toplanmış bulunan diğerlerinin yanında şöyle haykırdı: "Lehler zavallı, bir şey yapmaktan aciz, yaygaracı bir güruh. İngilizler de bunu bizim kadar iyi biliyorlar. Britanyalı beyler güçlü olanın hakkını bilirler. Aşağı ırklar söz konusu olduğunda onlar bizim ustalarımızdır. Çekleri ve Lehleri, Sudanlılardan ya da Hintlilerden zerre kadar daha iyi olmayan bu ayaktakımını, bizim karşımıza bağımsız devlet olarak çıkartmak görülmemiş bir şey; üstelik sırf bu defa İngiltere'nin değil de Almanya'nın çıkarları söz konusu olduğu için yapıyorlar bunu. Benim tüm İngiltere politikam, iki tarafın da doğal gerçeklikleri kabul etmesinden yola çıkıyordu, şimdi beni teşhir direğine çivilemek istiyorlar. Görülmemiş bir hainlik bu!"

Akşam saat 8.00'e doğru Hitler'in arabalı konvoyu istasyona yollandı. Hitler, bundan böyle "Führer'in Merkez Karargâhı" adını alan trenine bindi ve Polonya'daki savaş alanına gitti.[17]

---

bir ilaçtı. Morel bu sülfanomidi sık sık veriyordu ve tavsiye edilen kullanım şeklinin aksine önlem olarak çok küçük dozlarda yazıyordu.

16 İngilizlerin savaş ilanı saat 9:00'a doğru ve Ribbentrop'a değil, Dışişleri Bakanlığının baştercümanı Paul Schimdt'e iletildi, çünkü Reich Dışişleri Bakanı gelemeyeceğini öne sürmüştü. Fransızların savaş ilanıysa, Ribbentrop'un eline saat 12:20'de geçti.

17 "Führer Özel Treni" Polonya savaşı sırasında Führer karargâhı olarak kullanıldı, çünkü Hitler Eylül ortasında Fransa'nın saldırmasını bekliyordu ve komuta merkezini hızla değiştirmeye hazır olmak istiyordu.

Hitler ve kurmayları, Pomeranya'da Almanya-Polonya sınırında yer alan ve birliklerin eğitim sahası olan Groß Born'a yerleştiler.[18]

Polonya'ya karşı çatışmalar, Alman Genelkurmay Başkanı Halder'in hazırladığı plana göre yürütülüyordu.[19] Üç hafta süren savaştan sonra Polonya'dan geriye sadece Varşova'nın enkazı, yakılmış şehirler ve köyler, harap edilmiş tarlalar, esir kampları, açlık ve yokluktan acı çeken bir halk kalmıştı.[20] Polonya hükümeti halkını ortada bırakmış ve Londra'ya kaçmıştı.[21]

Tüm Alman askerleri gibi Hitler'in Refakat Birliğinin (Begleitkommando) SS askerleri de duruma hâkim olduklarını düşünüyorlardı. Yine de Leh yurtseverlerin çaresizlik içinde gerçekleştirdikleri tek tük eylemlere karşı dikkatli olmak zorundaydılar.

Alman Cezalandırma Birliğinin (Strafkommando) en acımasız bastırma yöntemlerine karşın, Polonya halkı boyun eğmedi ve bağımsızlığı için savaştı. Bir gün, Hitler Polonya'daki bir teftiş gezisinden Groß Born'daki hareketli karar-

---

18 Birliklerin eğitim sahası olan Groß Born, Schneidemühl'ün 50 km kuzeyinde yer alıyordu.

19 Polonya'nın işgalinin operasyon planı "Fall Weiß" (Beyaz Durum), Walter von Brauchitsch'in yönetiminde esas olarak Franz Halder tarafından hazırlanmıştı.

20 Alman birlikleri, 1939 Eylülünün ortasına kadar güçsüz Polonya ordusunu dağıttıktan sonra, 17.9.1939'da doğudan iki Sovyet cephesine saldırdılar ve Alman-Sovyet Saldırmazlık Paktının gizli protokolüne uygun olarak, Rusya'nın 1918 ila 1920 arasında Polonya'ya bırakmak zorunda kaldığı bölgeleri işgal ettiler. Saldırı sırasında 6.10.1939'a kadar, Polonya ordusu 70.000 askerini yitirdi, 133.000 asker yaralanmış ve 917.000 asker de esir alınmıştı. Alman ordusunun kayıpları 10.572 ölü, 3407 kayıp ve 30.322 yaralıydı; Kızıl Orduda 973 ölü ve 2002 yaralı vardı.

21 Polonya hükümeti 17.9.1939'da önce Romanya'ya kaçmıştı. 30.9.1939'da Paris'te General Wladyslaw Sikorski'nin yönetiminde bir Polonya sürgün hükümeti kuruldu; bu hükümet 1940 yazında, Almanya'nın Fransa'ya girmesinden sonra Londra'ya geçti.

gâhına dönerken, bir grup Polonya yurtseveri Hitler'in muhafız alayındaki SS askerlerinden oluşan "Führer Kolu"nun araçlarına ateş açtılar. Hitler'in kurmaylarından Polis Şefi Högl, bu olayı fırsat bilerek, Hitler'in daha sıkı korunması konusunda, Himmler'in Kurmay Başkanı Baron von Alvensleben'in de katıldığı bir toplantı yaptı. Alvensleben bu toplantıdan sonra Högl, Linge ve Hitler'in karargâhından diğer SS askerlerini, Groß Born yakınlarındaki bir esir kampını ziyaret etmeye ve orada "Polonyalı hayvanları" görmeye davet etti.

Kampın kumandanı olan binbaşı, onlara, tutsak Polonyalıların pislik içinde ve tıkışmış halde yattıkları barakaları gezdirdi.

Alvensleben'in yüzlerini beğenmediği tutsaklar, onun emriyle, nöbetçi askerler tarafından orada kırbaçlandılar. Alvensleben de bu işe bizzat katıldı. Aristokrat ve toprak sahibi Alvensleben, darbelerden bayılmak üzere olan tutsaklara tekmeler atıp, "Bu canavarlara böyle davranmak gerek ki, efendilerinin kim olduğunu bilsinler" diye bağırdı. Kamptan ayrılırlarken, kamp komutanı daha sık gelmelerini istedi. O zaman "daha heyecanlı sahneler" organize edecekti.

Almanların fethettiği Polonya'da bir sömürge yönetimi kuruldu ve başına da Genel Vali (Generalgouverneur) olarak Hans Frank getirildi. Frank, Nasyonal Sosyalist Parti'nin kurulduğu zamandan beri Hitler'in eski bir suç ortağıydı. Mesleği avukatlık olan Hans Frank, Hitler Kasım 1923'te Münih'te, nasyonal sosyalist bir darbe düzenlemekten yargılandığında, onun avukatlığını yapmıştı. Frank, 1933'ten önce, komünistleri ve diğer ilerici Almanları öldürmekten mahkeme karşısına çıkartılan SA askerlerini de savunmuştu. Hitler'in iktidarı ele geçirmesinden sonra Frank "hizmetleri" için Alman Hukuku Akademisi Başkanlığına getirildi. Frank'ın Polonya'daki faaliyeti

özellikle, Krakau kraliyet sarayında âlemler düzenlemek, Auschwitz ve Majdanek'te insanları kitleler halinde yok etmekten ibaretti.

Hitler'in özel treni Polonya seferinden geri dönerken, kapalı hatta, yaralılarla dolu bir askeri hastane vagonunun beklediği bir istasyonda durdu. Hitler, yaralı askerleri ziyaret etmek istediğini söyledi. Yüzüne sahte bir üzüntü ifadesi takınarak, yaralı askerlerle dolu vagonları dolaştı. Hitler bundan sonra tüm savaş boyunca bir daha bir hastane ya da sıhhiye treninde bulunmadı. Buna gerekçe olarak da bir komutanın duygusallığa kapılmaması gerektiğini gösterdi.

* * *

Hitler'in Kasım 1923'te Münih'te düzenlediği nasyonal sosyalist darbenin yıldönümü, 1939'un savaş koşullarına denk geldi. Bu sırada ne İngilizler ne de Fransızlar, şimdi Almanya'yla savaş halinde olmalarına rağmen, Almanya'ya karşı savaş girişimi anlamına gelecek bir şeyler yapmışlardı.[22]

Hitler, Münih'teki Bürgerbräukeller birahanesinde "Eski Savaşçılar" ile buluşmak için, o günde hep giydiği kahverengi gömlek yerine, bu defa üzerinde "Kan Nişanı" takılı gri rengi askeri ceketini tercih etti. Acil olarak Berlin'e geri dönmesi gerektiği için bu defa toplantı bir saat önce başladı.[23]

---

22 Alman batı cephesinde "Sitzkrieg" (Oturma Savaşı) diye adlandırılan durum 3.9.1939'dan Almanların 10.5.1940'ta batıya saldırmasına kadar sürdü ve savaşın neredeyse çatışmasız geçen bir evresini oluşturdu. Westwall'daki (Batı Suru) savaş eylemleri bu süre içinde ağırlıklı olarak yerel keşif araştırmaları, karşılıklı topçu atışları ve havadan bildiri atılmasıyla sınırlıydı.

23 Toplantı yarım saat önce, saat 20:00'de başladı. Treni Münih'ten 21:31'de hareket etmesi gerektiğinden, Hitler konuşmasını ayrıca kısaltmış ve 21:07'de Bürgerbräukeller'den ayrılmıştı. Georg Elser'in yerleştirdiği bomba saat 21:20'de patladı.

Birahanede toplananların önünde kısa bir konuşma yapan Hitler, Alman halkının savaşına önderlik edebildiği için mutlu olduğunu açıkladı. Gürleyen "Heil!" nidaları arasında toplantıdan ayrıldı ve istasyona gitti; treni kalkışa hazır bekliyordu.

Yolda, Nürnberg'e varmadan kısa bir süre önce telsizle, Bürgerbräukeller'de, Hitler'in hareketinden kısa süre sonra bir patlama gerçekleştiği haberi geldi. Ayrıntılar bildirilmedi.

Nürnberg istasyonunda Nürnberg Belediye Başkanı Liebel ve Polis Müdürü Martin, Hitler'in trenini heyecanla bekliyorlardı. Hitler'in vagonuna bindiler. Orada onları Linge karşıladı. Martin, Linge'ye, Hitler'e derhal kendisi için acil bir haberinin olduğunu bildirmesini istedi. Gelen telsiz mesajını henüz duymuş olan Hitler, koridora çıktı ve Liebel ve Martin'e hemen "Ne oldu?" diye sordu.

"Führer'im" diye yanıtladı Martin, "az önce Münih'ten, size bir saldırı hazırlandığı haberini aldım. Sizin Bürgerbräukeller'deki toplantıdan ayrılmanızdan yaklaşık bir saat sonra, orada güçlü bir patlama gerçekleşti. Salonda bulunan insanlar, çöken tavanın altında gömüldüler."[24]

Hitler bembeyaz kesildi. Nefes almakta zorlanarak, "Himmler nerede?" diye sordu.

Martin, Himmler'in Münih'te kaldığı ve soruşturmaları bizzat yönettiği yanıtını verdi. Hitler daha da heyecanlandı ve Himmler'e olaya karışan tüm suçlular yakalanıncaya kadar Münih'te kalmasının bildirilmesi emrini verdi. Sonra, biraz kendine gelince, öfkeyle ekledi: "Söyleyin ona, acımasız davransın ve tüm çetenin kökünü kurutsun."

Liebel ve Martin vagondan indiler. Hitler'e yönelik başarısız saldırı haberi yıldırım hızıyla tüm trene yayılmıştı. Führer, mucizevi kurtuluşu için tebrik edildi. Hitler buna,

---

24 Elser, bombayı kürsünün yanındaki bir sütuna yerleştirmişti. Tavanın çökmesiyle sekiz insan öldü, 60'ın üzerinde insan da ağır yaralandı.

Tanrı'nın takdirinin özel koruması altında olduğu yanıtını verdi.

Soruşturmalar, Bürgerbräukeller birahanesinde, Hitler'in konuşmasını yaptığı sahnenin önündeki sütuna bir saatli bomba yerleştirildiğini ortaya çıkardı. Garsonlar, saldırıdan önceki günlerde, tanımadıkları bir adamı defalarca birahanede gördüklerini söylediler. Adamın eşkâli derhal tüm sınır geçişlerine gönderildi; bunun sonunda İsviçre'ye gitmek isteyen Elser adında birisi tutuklandı. Sorgulama sırasında Elser saatli bombayı oraya kendisinin yerleştirdiğini itiraf etti. Bu işte bir suç ortağı yoktu ve Almanya'daki politik düzeni değiştirmek için Hitler'i öldürmek istemişti. Hiçbir ipucu olmadığı halde, Hitler saldırıyı Elser'in tek başına düzenlediğine inanmak istemedi. Toplu tutuklamalar yapılması emrini verdi.[25]

SD, Hitler'e yönelik saldırının İngiliz gizli servisinin işi olduğunu düşünüyordu. SD görevlileri, bu bağlamda İngiliz gizli servisinin Hollanda'daki bir istasyonuna telsizle bir oyun oynadılar; kendilerini Almanya'daki antifaşist bir direniş grubu olarak tanıttılar.

Bu operasyonda SD, İngiliz casus Yüzbaşı Best'i Hollanda-Almanya sınırına çekmeyi başardı. Orada SD görevlileri, hiçbir şeyden haberi olmayan Hollandalı sınır nöbetçilerini vurdular ve Best'i Alman bölgesine kaçırdılar.[26] Best'in sor-

---

[25] Elser, daha önce Konstanz'da yasadışı yollardan sınırı geçmeye çalışırken tutuklanmıştı. Memurlar üstünde Bürgerbräukeller resimli bir kartpostal, patlayıcı madde imalatına ilişkin notlar ve çok sayıda dikkat çekici metal parça bulmuşlardı. Ancak saldırı haberi geldikten sonra, Elser'in olayla bağlantısı kuruldu.

[26] SD-Ausland'ın (SD-Almanya dışı), Hollanda'daki MI6 istasyonuna oynadığı telsiz oyunu Almanya'nın saldırı niyetlerine ilişkin istenmedik bilgilerin batıya akışını denetlemek amacıyla daha Ekim 1939'da başlamıştı. Bu sırada MI6'da Alman askeri muhalefetiyle bağlantıya geçildiği izlenimi uyandırılmıştı. Suikasttan bir gün sonra, İngiliz ajanlar Sigismund Payne Best ve Richard Stevens, sınıra yakın bir buluşma sırasında etkisiz hale getirilmiş ve saldırının arkasındaki adamlar olarak

gulaması sırasında, Elser'in Hitler'e yaptığı suikastta İngiliz gizli servisinin parmağı bulunduğu kanıtlanamadı. Best bir toplama kampında kayboldu, Elser ise SD'nin Diversionsabteilung'unda (Dezenformasyon Bölümü) saatli bomba yapımında çalıştırıldı.[27]

gösterilmek üzere tarafsız Hollanda'dan Almanya'ya kaçırılmışlardı. Bu kaçırma, tarihe Venlo Olayı olarak geçti.

27 Best ve Stevens savaşın sonuna kadar Sachsenhausen Toplama Kampı'nda tutuldular. Elser de önce Sachsenhausen'e kapatılmıştı ve 1944 sonu ya da 1945 başında Dachau Toplama Kampı'na sevk edildi. Elser, toplama kampındayken, Reich Güvenlik Servisi'nin emriyle bombasının bir modelini yaptı, ama SD için çalışmadı. 5.4.1945'te Dachau Toplama Kampı'nın komutanına, Elser'i dikkat çekmeden ortadan kaldırma emri geldi ve emir 9 Nisanda yerine getirildi.

6. BÖLÜM

Aralık 1939'da Hitler yeniden Berghof Şatosu'na döndü.[1] Bir akşam Göring, Hess, Keitel, Funk ile Silahlanma ve Mühimmat Bakanı Fritz Todt'u Berghof'ta bir toplantıya çağırdı. Linge, toplantının yapıldığı büyük salonun kapısına "Lütfen Rahatsız Etmeyin" tabelası astı; böylece Eva Braun ve arkadaşlarının, yandaki salondan yalnızca bir perdeyle ayrılan o mekândan bu akşamlığına uzak durmaları sağlandı.

Göring geldiğinde, vestiyerdeki emir erleri hemen ona doğru koştular, çünkü Göring üstündekileri asla vestiyerde çıkarmazdı. Her zaman çok meşgul bir adam olarak görünmek istediği için, bir yandan yürürken bir yandan da paltosunu, şapkasını ve mareşal asasını emir erlerine doğru fırlatırdı. Mahmuzlu çizmeleri ve çarpık bacaklarıyla uzun, enerjik adımlar atarak salona daldı. Birkaç dakika sonra Hess, Funk, Todt ve Keitel de geldiler. Linge, Hitler'e tüm beylerin geldiğini bildirdi.

Hitler, düşüncelere dalmış bir halde kısa merdiveni indi, Linge de onu izledi. Hitler salonun önünde sırtını dikleştirdi ve sert, hızlı adımlarla içeri girdi. İçerdekiler, selam vermek için kollarını kaldırdılar. Hitler Göring, Hess, Funk, Keitel ve Todt'u dostça selamladı. Hepsi dev mermer masanın çev-

---

1 Hitler 20/22 Aralık 1939 tarihlerinde Berghof'ta kaldı.

resinde toplandılar. Hitler toplantıyı, tüm savaş sanayiinin yönetiminin Göring'e devredileceğini belirterek açtı. Göring savaşın ekonomik temellerini güvenceye almak için tam yetkiye sahip olacaktı. Hitler'den sonra Göring'in kulak tırmalayıcı sesi duyuldu. Göring silahlanma durumunu anlattı ve sürekli büyüyen devasa bir silah sanayii tablosu çizdi. Anlattıkları mutlak bir iyimserliği açığa vuruyordu.

Hitler var gücüyle masaya abanıyor; öyle ki parmakları eğriliyor. Almanya'nın elverişli askeri durumundan ve Alman birliklerinin muzaffer ruh halinden olabildiğince yararlanmak gerektiğini, daha ileri gitmeyi bizzat yazgının emrettiğini açıklıyor. Alman askeri mekanizması son hızıyla çalışıyor ve durdurulmamalı. Fransızlar savaşa hazır olmalı. "Biz onları Maginot Hattı'ndan çıkartırız. Siz ne düşünüyorsunuz, Keitel?"

Keitel halinden memnun, gülüyor ve diyor ki: "Bu büyük bir temizlik olur."

Göring, "Almanya tam bir kararlılık içinde" diyerek Hitler'i onaylıyor, "ve bize meydan okuyanların karşısına çıkabiliriz. Batılı güçler bize savaş ilan etmenin bedelini ödemeliler" diyerek sözlerini tamamlıyor.

Hitler, 23 Aralık 1939'da, Noel günleri için, Ren kıyısına ve Belçika sınırına hareket eden birlikleri teftiş etmek adına, Obersalzberg'den Ren bölgesine gitti. 24 Aralıkta "Führer Treni" Aachen yakınlarındaki küçük bir kasabanın yük peronunda durdu. Hitler arabayla, bir askeri birliğin bulunduğu yere gitti. Küçük kasabanın evlerinden çocukların söylediği şarkılar duyuluyordu – yılın en büyük dini bayramı kutlanıyordu. Ne var ki, aileler bölünmüş, babaların ve erkek kardeşlerin çoğu askerde. Polonya'dalar, Siegfried Hattı'nın siperlerinde yatıyorlar ya da Rheinland bölgesinde çarpışmaya hazır bekliyorlar.

Bir SS devriyesi, yavaş adımlarla, Hitler'in treninin 14 vagonunu kontrol ediyor. Demiryolu polisi de orada. Loko-

motifin arkasında ve katarın en sonunda, olası hava saldırılarına karşılık vermek için her biri dört namlulu ikişer uçaksavar topuyla donatılmış birer vagon bulunuyor. Bu vagonlar bütün savaş boyunca Hitler'in treninde kaldılar. Topçu askerler, sıcak tutan paltoları içinde, gözlerini buz gibi soğuk gecenin karanlığına dikmişler ve ısınmak için yerlerinde sekiyorlar.

Hitler'in trenine giden caddede, karartılmış farlarıyla yaklaşan üç dingilli arazi otomobillerinin motor sesleri duyuluyor. Linge vagondan iniyor. Hitler'in otomobili peronda ilerliyor. Linge ansızın yüksek bir ses duyuyor. Hitler'i izleyen ikinci otomobilin çamurluğunda, Bormann sarhoş halde, yüzünü arkaya dönmüş oturuyor ve Ren yöresinden bir karnaval şarkısı söylüyor. Linge, Hitler'in otomobilden inmesine yardım etmek için otomobilin kapısını açıyor. Bormann ikinci otomobilin çamurluğundan iniyor ve trene doğru yalpalıyor. Hitler'in yoluna çıkıyor. Dili dolaşarak "Führer'im, bu sizin vagonunuz değil," diyor, "hayır, Führer'im elbette bu sizin vagonunuz değil. O da-da-da-daha geride."

Linge, Hitler'in vagonunun önünde durduklarını açıklıyor.

"O halde" diyor Hitler, "demek ki ben haklıydım, elbette bu benim vagonum."

Bormann yamuk duran kasketini düzeltiyor ve yandaki vagona çıkmak için büyük bir çaba sarf ediyor.

Bir süre sonra Bormann, Hitler'in vagonunun koridorunda beliriyor. Yüzünde aptalca bir gülümsemeyle Hitler'in kompartımanına yaklaşıyor. Ellerinde küçük bir çam ağacı taşıyor. Eva Braun bu ağacı Obersalzberg'de süslemiş ve Bormann'dan, onu Noelde Hitler'e götürmesini istemişti. Bormann, Linge'ye kaş göz işaretleriyle bunun Hitler için bir sürpriz olması gerektiğini anlatıyor. Ansızın ağaç elinden düşüyor. Fındıklar ve cam küreler dallardan düşüp yuvarlanıyor. Bormann gözlerini faltaşı gibi açarak, dilini yutmuş gibi kalakalıyor. Korkuya kapılıyor.

"Çabuk, çabuk!" diye fısıldıyor, ağacı kaldırmak için hemen oraya gelen Linge'ye. Bormann şimdi Hitler'in kompartımanına dikkatle yaklaşıyor. Hitler'e Eva Braun'dan bir mektup ve küçük Noel ağacını veriyor. Aynı zamanda Nasyonal Sosyalist Parti'nin sarhoşluktan ayakta zor durabilen başkanı[2] parti adına Führer'in Noelini kutluyor.

Hitler'in treni Bad Ems istikametinde ilerliyor. Bu kaplıca kasabasında, "Adolf Hitler" SS Leibstandarte'nin motorlu piyade taburu bulunuyor.

Bad Ems'e vardıklarında, Hitler arabasıyla, Leibstandarte'nin adamlarının Noeli kutladıkları kaplıcaya gitti. Leibstandarte'nin komutanı Sepp Dietrich tarafından karşılandı. Hitler salona girdiğinde, Sepp Dietrich, yarı samimi bir sesle "Sessiz olun, çocuklar!" diye emretti. Hitler, kendisi ile Leibstandarte'nin etle tırnak gibi olduğunu göstermek için, bu yumuşak tona izin veriyor. Hitler, Sepp Dietrich'in eşliğinde hazırolda duran SS askerlerinin oluşturduğu uzun sıraların önünden geçti; kolunu kaldırarak onları selamladı. Salonda nal biçiminde dizilmiş beyaz örtülü masalardan birine oturdu. Leibstandarte'nin subayları ve erleri de oturdular. Her bir SS askerinin önünde Hitler'in Noel hediyesi olarak şekerleme ve konyak vardı. Masaların önünde, Leibstandarte'nin orkestrasının çaldığı bir sahne vardı. Sahnenin sağında, görkemli bir biçimde süslenmiş ve mumların ışığında parıldayan büyük, bir çam ağacı duruyordu. Sahnenin önüne bir konuşmacı kürsüsü bulunuyordu.

Orkestra birkaç marş çaldıktan sonra, Sepp Dietrich karşılama konuşmasını yapmak üzere sözü aldı. Üç kez "Hitler" diye bağırdı ve her defasında SS askerleri gürleyen bir "Heil!" yanıtı verdiler.

Sonra Hitler kürsüye çıktı. "Sizler, Leibstandarte'nin askerleri, şimdi Almanya'ya yaşam alanı fethetmek için

---

2 Bu tarihte Bormann, Führer'in vekili Rudofl Hess'in özel sekreteri ve Stabskanzlei (İdari İşler Bürosu) şefiydi.

Westwall'dasınız.* Sıkıştığımız yerden çıkmak bizim yaşam hakkımızdır. Şimdi İngiltere'nin aklına, birdenbire yolumuza çıkmak ve bize savaş ilan etmek geldi. Bunun gerçek nedeni Polonya seferi değildir. Gerçekte, Alman ekonomisinin nasıl geliştiğini hasetle seyreden İngiliz plütokratlarıdır. İngilizler, kendileri için muazzam bir yaşam alanı fethetmiş bulunan bir halktır. İngilizlerin hükümdarlığını kıracağım! Gelecek, şimdiden bunama belirtileri gösteren İngilizlerin değil, Almanlarındır. Sizler, Leibstandarte'nin askerleri, yazgının seçilmişlerisiniz, Almanya'nın zaferinin garantisi sizlersiniz!"

Hitler'in konuşmasına büyük bir alkışla karşılık verildi. Arada sürekli "Sieg Heil, Sieg Heil!" sesleri duyuluyordu.

Sonra Hitler yeniden masadaki SS askerlerinin arasına oturdu. Orkestra neşeli marşlar çaldı. SS askerlerine punç dağıtıldı.

Ardından, İngiliz hükümetinin üyeleriyle alay edilen skeç gösterileri yapıldı. Kolunda şemsiyesi, budalaca ve somurtkan bir yüzle Chamberlain göründü.

Hitler, SS askerleriyle neşe içinde vedalaştı. Bad Ems'den Obersalzberg'e geri döndü; orada Eva Braun'la birlikte 1940 yılbaşını kutladı.[3]

* * *

1940 Mart ayı sonunda kara, hava ve deniz kuvvetleri komutanları, Şansölyelik Binasında bir toplantıya çağrıldılar. Batıda durum değişmemişti. İngiliz ve Fransız birlikleri pasif kalıyorlardı. "Savaş eylemleri" bir defalık zafer şarkılarını çınlatmaktan ibaretti. "Çamaşırlarımızı Siegfried Hattı'nda Kurutuyoruz" diye şarkı söylüyorlardı.

---

* Sovyet editörün notu: Burada Maginot Hattı kastediliyor.
Alman yayımcıların notu: Sovyet editör yanılıyor, Hitler gerçekten Westwall'i kastediyordu.

[3] Hitler 31.12.1939 ile 5.1.1940 tarihleri arasında Berghof'taydı.

Hitler'le toplantıya Göring, Keitel, Halder, Jodl, Brauchitsch, Raeder ve General Falkenhorst katıldı. Bu toplantıda, Norveç ve Danimarka'nın işgal planı ele alındı.[4] Falkenhorst, İskandinavya'daki işgal birliklerinin komutası kendisine verildiği için toplantıya katılmıştı.

Toplantıdan sonra Hitler, Göring ve Raeder'i yemeğe davet etti. Üçü Hitler'in yemek odasında yediler. Sofradaki konuşmalardan, Raeder'in Norveç'in işgal edilmesi planına ihtiyatla yaklaştığı, İngiliz donanmasının karşı koymasından ve Almanların kayıp vermesinden çekindiği anlaşılıyordu. Bunun üzerine Hitler şöyle dedi: "Alman donanması varlığını haklı çıkaracaksa bunu şimdi yapacaktır. Donanmanın, II. Wilhelm zamanında olduğu gibi, limanlarda paslanmasına izin vermeyeceğim.[5] Donanmayı kaybetme riskini göze alırım daha iyi. Kruvazörlerimiz batsalar bile, hiç olmazsa önemli bir görevi yerine getirecekler. Alman donanmasının tarihine şeref dolu bir bölüm yazacaklar!"

Göring Hitler'i destekledi ve Norveç'i fethetmenin ne kadar gerekli olduğunu vurguladı. Onun deyişiyle, Norveç, İngiltere'ye karşı Almanya'nın uçakgemisi olacaktı.

Yemeğin sonunda Hitler olağanüstü keyifliydi. İktidara geçmesinden önceki bir olayı, biraz da şakayla karışık anlattı. 1925'te, kendisini Münih istasyonunda bekleyen ara-

---

4 Hitler daha 1.3.1940'ta "Weserübung" (Weser Nehri Alıştırması) operasyonu, yani Danimarka ve Norveç'in işgali için verdiği emri imzalamıştı. 5.3.1940'ta Alman Silahlı Kuvvetlerinin komutanlarıyla operasyonun ayrıntılarını konuştu. 26 Martta Savaş Donanması Başkomutanı Büyük Amiral Erich Raeder, Hitler'e saldırı hazırlıklarının durumu hakkında rapor verdi. 1.4.1940'ta operasyonu yönetmekle görevli General Nikolaus von Falkenhorst Hitler'e rapor verdi ve bunu ilgili komutanlarla yapılan bir toplantı izledi. Bir gün sonra Hitler, Göring, Falkenhorst ve Raeder'le yaptığı bir toplantıda saldırı tarihi olarak 9.4.1940 gününü belirledi.

5 I. Dünya Savaşında Alman Hochseeflotte (Açık Deniz Filosu) –Skagerrak Muharebesi hariç– pek kullanılmamıştı; deniz savaşı ağırlıklı olarak denizaltılar savaşı şeklinde yürütülmüştü.

basının etrafında bir insan kalabalığının toplandığını fark etmişti. İnsanlar Hitler'in arabasının yırtık koltuğundaki samanları çekip alan ve afiyetle yiyen bir ata gülüyorlardı. Hitler öylesine utanmıştı ki, eve yürüyerek gitmişti. Hitler'in hikâyesine herkes güldü.

İzleyen günlerde –Nisan 1940'ta– Alman birliklerinin Norveç ve Danimarka'daki kara operasyonları başladı. Hitler kilolarca çikolatalı şekerlemeyi mideye indirdi.

"Bu sinirlerin gıdasıdır" diye açıkladı Linge'ye.

Göring'in tavsiye ettiği, Havacılık Bakanlığının meteoroloji uzmanı, Şansölyelik Binasına her gün hava raporu sunuyordu. Norveç'teki operasyonun başlangıç tarihi bu hava tahminlerine göre belirlendi. Hava raporlarının ne amaçla kullanıldığından bihaber olan adam, Norveç'in işgalinden kısa bir süre sonra öldü.[6] Hitler bu konuda bir espri yaptı: "Adam, hava tahminlerinin ne işe yaradığını anlayınca, felce uğradı."

Hitler'in planı işledi. Norveç ve Danimarka işgal edildi.[7] Bu sırada, İngiliz donanması Norveç sahilleri önünde belirdi. İngiliz donanması, karşısında esas olarak mayın döşeyici ve torpido gemilerinden oluşan gülünç denilecek kadar küçük bir Alman kuvveti olduğu halde, çatışmaya girmeyip İngiltere'ye döndü. Yeniden Norveç sahillerinde göründüğündeyse iş işten geçmişti. Almanlar, İngilizler tarafından engellenmeden, birliklerini Norveç'e çıkartabildiler.

Daha sonra İngilizler, Norveç'te kendileri de karaya çıkmayı denediler.[8] Trondheim'a önemsiz boyutta kuvvetler

---

6 Burada bahsedilen kişi, Reich Meteoroloji İşleri görevlisi Dr. Kurt Diesing'dir.

7 Danimarka'nın işgali hemen hemen hiçbir çatışma yaşanmadan gerçekleşmişti. Norveçliler, kuvvetlerinin zayıf olmasına karşın şiddetli bir direniş gösterdiler. Kral VII. Haakon, ancak 9.7.1940'ta çatışmaların durdurulması emrini verdi.

8 14 ila 20 Nisan 1940 tarihleri arasında İngiliz, Fransız ve Polonya kuvvetleri Andalsnes, Harstadt, Namsos ve Narvik'te karaya çıktılar.

çıkarttılar, ama bunlar Almanlar tarafından yok edildi. Yakalanan İngiliz subaylarında, kara operasyonunun uygulanması için gizli emirler bulundu. Bu emirlerde, örneğin İngiliz askerlerinin Norveç kıyısına çıktıktan sonra hangi yönde –sağa ya da sola– yürümeleri gerektiği, tüfeklerini nasıl tutmaları gerektiği vs gibi son derece ayrıntılı talimatlar bulunuyordu. Emirlerde, İngiliz birliklerinin beraberlerinde taşıdıkları teçhizat da ayrıntılı olarak anlatılıyordu. Bu teçhizat esas olarak gıda maddeleri ve spor aletlerinden oluşuyordu. Hitler bu gizli emirler kendisine sunulduğunda güldü ve alaycı bir ifadeyle, İngilizlerin Norveç'e savaşmak için değil, spor yapmak için çıktıklarını söyledi.

* * *

Alman Wehrmacht'ı Danimarka ve Norveç'i işgal ettikten sonra, Mayıs 1940'ta Fransa'ya saldırdı. Saldırının ilk gününde, 10 Mayısta, Hitler Berlin'den, Rheinland bölgesindeki Euskirchen'de bir tepeye kurulmuş olan "Felsennest" (Kayalık Yuva) adlı karargâhına gitti.[9] Hitler'in barınağı tamamen yeraltındaydı; yüzeyde herhangi bir yükselti fark edilmiyordu. Girişin üzerine bir kamuflaj ağı örtülmüştü. Hitler'in odaları –yatak odası ve çalışma odası– sefer düzeninde hazırlanmıştı. Aynı yeraltı barınağında Keitel'in, Yaver Schumundt'un, Schaub ve Linge'nin de yerleri vardı. 30-40 metre kadar uzakta beton duvarlı bir salon vardı. 200

Andalsnes ve Namsos'ta karaya çıkan birlikler, bir kıskaç oluşturarak Trondheim'a ilerleyeceklerdi. Ne var ki, bu saldırı başarısızlığa uğradı; müttefik kuvvetler mayıs başında tahliye edildiler. Buna karşılık müttefiklerin Narvik'e saldırısı başarılı oldu ve Narvik 28 Nisanda işgal edildi. Fransa'daki tehlikeli durum yüzünden, bu birlikler haziran başında geri çekileceklerdi.

[9] Esas karargâh olarak düşünülen, Bad Nauheim'daki "Adlerhorst" (Kartal Yuvası) tesisi henüz tamamlanmamıştı. "Felsennest" Euskirchen'den on iki kilometre mesafede, Bad Münstereifel'in Rodert köyündeki bir tepedeydi.

metre ileride de, bir ağaçlığın ardında, tahtadan inşa edilip yine ağlarla kamufle edilmiş olan ve toplantılar için kullanılan bir baraka vardı. Jodl burada kalıyordu. Tepede, üzerinde bu üç yapının bulunduğu arazi, dikenli telle çevrilmişti. Buraya Sperrkreis 1 (Yasak Bölge 1) deniliyordu.

Hitler'in karargâhının diğer bölümleri, tepenin eteğindeki köyde yer alıyordu.

Alman ordusu Belçika ve Hollanda üzerinden hızla geçerek Kuzey Fransa'ya doğru ilerliyordu. Saldıran birlikler, düşmanın önemli sayıda kuvvetini etkisiz hale getirdi. Bunların arasında İngiliz keşif müfrezesinin birlikleri de vardı; birlikler Dünkirchen'de kıstırılmışlardı.[10] İngilizler hızla geri çekildiler; geri çekilirken de Fransız birliklerinin onları korumasını sağladılar. Dünkirchen'deki çember giderek daralıyordu. Alman topları ve tankları, panik halinde sahile doğru kaçan İngilizlerin üzerine sürek avındaymış gibi saldırıyordu.

İngilizler, Dünkirchen'in sığ kıyılarında, kamyonlarını suya sokarak köprüler oluşturdular ve böylelikle gemilerine ulaşmaya çalıştılar. Dünkirchen cehenneminden kurtulmak için birçok İngiliz giysilerini ve silahlarını fırlatıp suya atladı ve gemilere yüzerek ulaşmayı denedi.

Hava sahasını hiçbir engelle karşılaşmadan kullanan Alman Hava Kuvvetlerinin aralıksız saldırılarıyla Dünkirchen tam bir cehenneme dönüştü. Alman savaş uçakları kaçan İn-

---

10 "Sichelschnitt" (Orak Darbesi) yani Alman güçlü zırhlı birliklerinin geçit vermez kabul edilen Ardenler'den Manş Denizi sahiline ilerlemeleri, Alman Genelkurmay Başkanlığının 1939 Ekiminde ortaya koyduğu "Schlieffen Planı"ndan vazgeçilmesi anlamına geliyordu. A Ordu Grubunun zırhlı birlikleri altı gün içinde 250 kilometre yol katettiler, Belçika'da ve Kuzey Fransa'nın batısında müttefiklerin 42 tümenini kıskaç içine aldılar. B Ordu Grubu kuzeyde ilerledi, C Ordu Grubu Westwall'da ve Yukarı Ren cephesinde ilerledi. Belçika'nın tarafsızlığının çiğnenmesi bazı yüksek rütbeli subaylarda büyük kaygılara yol açmıştı; ancak bu kaygılar Hitler ve Orak Darbesi planını hazırlayanlar tarafından dikkate alınmamıştı.

gilizleri sadece karada değil, denizde de avlıyordu. Askerlerle dolu gemiler, Almanların bomba yağmuru altında battı.[11]

İngiliz keşif birliklerinin ortada bıraktıkları silah ve teçhizatın tümü Almanların eline geçti. Kendi canlarının derdine düşen İngilizler, Fransız müttefiklerini kendi kaderleriyle baş başa bıraktılar. Fransızlar onlar için savaştılar ve öldüler.[12]

Keşif birliklerinin komutanı, birliklerinden geriye kalanlarla Britanya Adaları'na döndüğünde, İngiliz kuvvetlerinin bu "parlak" zaferi dolayısıyla Churchill tarafından "Bath nişanı" yani "Banyo nişanı"yla ödüllendirildi. Alman komuta kademelerinde, Manş Denizindeki bu "soğuk duş"tan sonra Wavell'e[13] son derece isabetli bir nişanın verilmesi kahkahalarla karşılandı.[14]

---

11 Dünkirchen'deki Alman hava saldırıları, toplamda beklenenin çok altında sonuçlara ulaştı. Göring büyük konuşarak, müttefiklerin kaçışını hava yoluyla engelleyeceğini bildirdiği halde, 7000 ölü veren ve 72 gemileri batan müttefiklerin kayıpları nispeten düşüktü.

12 Müttefik birliklerin Dünkirchen'i boşaltmasının kod adı olan "Dinamo" operasyonu çerçevesinde, aralarında 123.000 Fransızın bulunduğu 338.000 asker İngiltere'ye aktarıldı. Böylelikle İngiliz askeri yönetimi keşif birliğinin çekirdeğini kurtarmış ve İngiltere'nin teslim olmasını engellemişti. Boşaltma eylemi, Hitler'in verdiği bir durma emriyle kolaylaşmıştı; Hitler 24.5.1940'ta Dünkirchen'den 18 kilometre uzaktaki Arnavut tank tümenlerine, ilerlemeyi derhal durdurmaları emrini vermişti. Hitler'in böyle davranarak, İngiltere'yle anlaşmaya varmak istediği yolundaki spekülasyonlar kanıtlanamamıştır. Durma emrinin verilmesi için, Fransız ordusunun yandan yapacağı bir saldırıdan korkulması, koordinasyon sorunları ve Göring'in düşmanın geri kalanının işinin hava kuvvetleri tarafından "halledileceği" garantisi gibi nedenler gösterilmiştir. Genel olarak, Alman ordusunun en üst yönetiminde, zırhlı birliklerin gerçek potansiyeline yönelik bir güvensizlik de kabul edilebilir.

13 Fransa'daki İngiliz keşif birlikleri Mareşal John Standish Gort'un komutasındaydı; Mareşal Archibald Wavell ise bu tarihlerde Yakındoğu'daki tüm İngiliz Kara Kuvvetlerinin başkomutanıydı

14 1399'da kurulan bu toplulukta, yeni katılan kişilere önceleri inisiye töreni olarak banyo yaptırıldı. Gort, tam adı Knight Grand Cross of the Order of the Bath olan nişanı 2.6.1940'ta almıştı

İngilizlerin Fransa'dan kaçması, Alman komutasına, büyük birlikleri vakit geçirmeden Dünkirchen bölgesinden Somme ve Oise cephesine aktarma, 5 Haziranda bu iki nehrin güney kıyılarındaki Fransız istihkâmlarını geçme ve 14 Haziranda Paris'i alma olanağı tanıdı.

Fransız savaş tutsakları, İngilizlerin Dünkirchen'deki tavrına çok açık bir tepki gösterdiler. Tutsak kamplarında İngilizlere rastladıklarında onları dövüyor, korkak, egoist ve hain olmakla suçluyorlardı. Bu yüzden Almanlar ilk günlerde, Fransız ve İngiliz savaş esirlerini ayrı barakalara yerleştirme zorunluluğu duydular.

Sevinçten çılgına dönen Hitler Dünkirchen'e gitti.[15] Döndüğünde, İngilizlerin kaçarcasına terk ettiği komuta merkezlerinde el değmemiş sahra telefonları bile bulduğunu söyledi. Göring'e, İngilizlerin tüm eşyalarını nasıl ortada bıraktıklarını büyük bir aşağılamayla anlattı. "Sadece kendi canlarının derdine düştüler" dedi Hitler. "Evet. İnsanlara kırbaçla eziyet edebiliyorlar. Ama savaş alanında zavallı korkaklara dönüşüyorlar."

Göring'in de keyfi yerindeydi. Barınağın önünde arabayı beklerden, Hitler'e en yeni "macerası"nı anlattı. Bundan birkaç gün önce, Ren kıyısında bir restorana gitmişti. İki Katolik papaz dışında tüm müşteriler ayağa kalkmıştı. Göring, "Onlara günlerini gösterdim. Onları toplama kampına gönderdim" dedi gülerek. "Orada bir sırığın üstüne benim eski bir kasketimi koymalarını emrettim. Şimdi her gün bunun önünden geçmeleri ve nasyonal sosyalist selamı vermeleri gerekiyor."*

---

15 Hitler 1/2.6.1940'ta Belçika'nın güneyi ve Fransa'nın kuzeyindeki cepheyi gezdi, bu arada Brüksel, Gent, Ypern, Langemarck, Lille, Lens, Arras ve Cambrai şehirlerine uğradı. Dünkirchen'iyse ancak 26.6.1940'ta ziyaret etti.

* 2006'da yapılan ek: Papazların adları Johannes Schulz ve Josef Zillicken'di.

Hitler güldü ve Göring'in omzuna dostça vurdu. Şakalaşma bitince, Göring Hitler'in elini sıktı, şişinerek mareşal asasını kaldırdı, arabasına oturdu ve karargâhına döndü.

* * *

Mayıs ayı sona ermeden önce, Fransa'nın yenileceği öngörülebiliyordu. Bu sırada Hitler, Mihver ortağı Mussolini'den bir mektup aldı.[16] Altı ay boyunca kendini savaşın dışında tutan İtalya'nın, şimdi birdenbire her ne pahasına olursa olsun savaşa girmek istemesi Hitler'i özellikle kızdırmıştı. Hitler, ganimeti Mussolini'yle bölüşmek zorunda kalmamak için, şimdilik İtalya'ya ihtiyaç duymadığını, çünkü Fransa'nın zaten çantada keklik olduğunu söyledi.

Mussolini'nin mektubunaysa, İtalya'nın savaşa girmesinin, Alman Hava Kuvvetleri Güney Fransa'daki Fransız havaalanlarını yıkıncaya kadar ertelenmesi gerektiği yanıtını verdi; böylece İtalyan birliklerinin askeri operasyonları kolaylaşmış olacaktı.[17] Kısa süre sonra İtalya, Hitler'in "ikna edici" argümanlarını hiç dikkate almadan, Fransa'ya savaş ilan etti.[18] Berlin-Roma Mihveri'ndeki ortaklar böylesine "birlik içinde" davranıyorlardı.

Hitler'i, Mussolini'nin başka ne gibi gizli emeller –Fransa'daki ganimetten payını garantiye almak dışında– peşinde olduğu sorusu çok ilgilendiriyordu.

Cebelitarık mı? Malta mı? Yoksa İtalyan donanması Süveyş'e mi saldırmak istiyordu? Mayıs ayı sonunda Hitler Ribbentrop'a, İtalyan Büyükelçisi Alfieri'yi Berlin'den Bad Godesberg'deki Dreesen Oteline çağırmakla görevlendirdi. Hitler, Alfieri'nin ziyaretinin, düşman taraftan bir elçiyi

---

16 Mussolini'nin mektubu Hitler'e 30.5.1940'ta İtalyan Büyükelçisi Alfieri tarafından sunuldu

17 Hitler, Mussolini'ye yanıtını 31.5.140'ta iletti

18 İtalya 10.6.1940'ta Fransa ve İngiltere'ye savaş ilan etti. Yukarı Savoy'da hiç beklemeden başlatılan saldırıda, 32 tümenle savaşa girilmesine rağmen, büyük miktarda arazi kazanılamadı

kabul ediyormuş gibi düzenlenmesi talimatını verdi. Hatta aynı gün, Alfieri Hitler'in karargâhının Bad Godesberg'den otomobille bir buçuk saat uzaklıktaki Euskirchen'de bulunduğunu öğrenmesin diye, Alfieri'nin yolu üzerindeki yol tabelaları kaldırıldı.

Hitler, Alfieri'yle buluşmaya giderken gergin görünüyordu. İtalyanların gizli amaçlarının ne olduğunu mutlaka öğrenmek istiyordu; çünkü İtalya'nın savaş ilan etmesinden bu yana, İtalyan Başkomutanlığı çarpışmalara aktif olarak katılmak için en küçük bir girişimde bile bulunmamıştı.

Hitler'in Alfieri'yle Dreesen Otelindeki görüşmesi yaklaşık bir saat sürdü. Çok geçmeden, görüşmenin yapıldığı odadan Hitler'in gergin sesi duyuldu. Hitler, Alfieri'ye öfke dolu suçlamalar yöneltiyordu. Bütün öfkesini ondan çıkarttı ve İtalya'nın neden böyle pasif davrandığını anlayamadığını söyledi. "Bunu bana açıklayabilir misiniz? Bana nihayet net bir yanıt verebilir misiniz? Bu böyle devam edemez!" diye bağırdı Hitler.

Karargâhta, Hitler'in İtalya'nın pasifliğine değil, Mussolini'nin kendisine rağmen Fransa'ya savaş ilan etmiş olmasına kızdığı biliniyordu. Alfieri otelden huzursuz ve sıkkın bir halde ayrıldı. Onun hemen ardından Hitler de yola çıktı.

Karargâhtaki akşam yemeğinde, Hitler suratını asıp sustu. Keitel, Jodl, Bormann, Dietrich, Hewel, Hoffmann, Morell ve emir subayları birbirlerine kaçamak bakışlar atıyorlardı. Hoffmann, bu saray soytarısı, sonunda Hitler'in keyifsizliğini yavaş yavaş biraz olsun gidermeyi başardı.

Yemekten sonra Keitel, Jodl, Bormann ve Hewel kaldılar. Hitler öfkesini onlara bir kez daha gösterdi. "Geçtiğimiz yıl İtalya'nın savaş ilan etmesine o kadar ihtiyacımız varken" diye açıkladı, "Viktor Emmanuel* önce bunu, Mussolini'nin ordunun komutasını veliaht prense bırakması şartına bağlamıştı. Elbette, Duçe de bunu reddetmişti." Orada bulunanlar

* Sovyet editörün notu: Viktor Emmanuel, İtalya kralıdır.

için Hitler'in ne demek istediği açıktı. Veliaht Prens Umberto'nun İngilizlere sempatisi olduğu biliniyordu.

Jodl, hemen atılıp Hitler'i destekledi: "Elbette, Führer'im, siz her zaman söylüyordunuz zaten 'Neden Duçe bütün bu Savoy Hanedanlığından kurtuluvermiyor' diye."

"Bakın" dedi Hitler bunun üzerine, "Mussolini'nin onlarla işi kolay değil. Ordu kralı destekliyor, kilise de onun yanında, saray entrikadan başka şey bilmiyor ve faşist partide de çok sayıda yabancı unsur var."

Jodl, İtalyanların hiç olmazsa Akdeniz'deki İngiliz donanmasının işini zorlaştırmaları gerektiğini öne sürdü. "Ben Alfieri'ye, İtalya'nın ne gibi planları olduğunu sordum" diye devam etti Hitler; "Baştan beri İtalyan ordusunun bir hamle yapmasını bekliyoruz. Bu soru karşısında elçinin dili tutuldu. Ciddi bir planlarının olmadığı anlaşıldı. İtalyanların neden bu kadar atıl oldukları gibi kesin bir soruya, Alfieri son derece münasebetsiz bir yanıt verdi; cephede hava yağmurluymuş."

Keitel, öfkeyle atıldı: "Bu Mussolini'nin kafasından neler geçiyor?"

Bormann'dan da şaşkın ve aşağılayıcı bağırtılar çıktı.

Görüşmenin sonunda Hitler, İtalyanların pasifliğinin de iyi bir tarafının olduğunu, Fransa'ya duydukları iştahın böyle dizginlenebileceğini söyledi.

Haziranın başında Hitler'in karargâhı Euskirchen'den, Belçika-Fransa sınırının yakınında bulunan Rocroy'un kuzeyindeki Brûly-de-Pesche'ye taşındı.[19] Hitler'in talimatı üzerine bu karargâha "Wolfsschlucht" (Kurt Geçidi) adı verildi. Böylece Hitler'in "Kurt" lakabı, ilk kez onun karargâhının adıyla günışığına çıkıyordu.

"Wolfsschlucht" küçük bir ormanın içindeydi. Bu karargâh alelacele oluşturulmuştu ve geçici nitelikteydi. Hitler tek başına duran bir ahşap barakada kalıyordu; onun yanı

---

[19] Taşınma 6.6.1940'ta gerçekleşti.

sıra Brückner, Schmundt ve Linge de bu barakaya yerleşmişlerdi. Bunun dışında betondan yapılma, tek odalı bir yeraltı barınağı vardı. Yemekhane Hitler'in barakasından 80 ila 100 metre kadar uzaktaydı. Keitel, Jodl, Bormann ve diğer personel, boşaltılmış Fransız köyü Brûly-de-Pesche'nin okuluna ve evlerine yerleşmişlerdi. Durum değerlendirme toplantıları okul binasında yapılıyordu. Brauchitsch ve Göring'in komuta merkezleri de orada yer alıyordu.

Bu günlerde, Himmler'in şoförü, otomobilin içindeki bir makinalı tabancayla bir dikkatsizlik sonucu kendini öldürdü.[20] Bu SS görevlisi Belçika'daki Brûly-de-Pesche beldesinde gömüldü. Himmler mezarın başında yaptığı konuşmada: "O Alman toprağında yatıyor. Bu ülke sonsuza dek bizim olacak" dedi.

1940 Haziranının ilk yarısında Reichsleiter (Reich Yöneticisi) Amann, Hitler'in daveti üzerine karargâha geldi. Bu eski başçavuş, I. Dünya Savaşı sırasında "List" Alayında Hitler'in üstüydü.[21] Hitler'in iktidara geçmesinden sonra, Hitler'in de ortak olduğu Eher yayın gurubunun genel müdürü olmuştu.

Amann'dan sonra, Hitler'in "List" Alayından bir başka askerlik arkadaşı olan Wiedemann karargâha geldi. Wiedemann önce ABD'ye göç etmişti. 1933'te Hitler onu Almanya'ya geri çağırdı. Hitler'in, I. Dünya Savaşındaki "kahramanlıkları"nın tanığı olarak, Wiedemann, Hitler'e övgüler düzmeliydi.

Hitler Amann ve Wiedemann'la birlikte, "List" Alayının I. Dünya Savaşı sırasında Fransa'da bulunduğu yerleri zi-

---

[20] Himmler'in şoförü SS-Obersturmführer (Kıdemli Hücum Birliği Komutanı) Hans Bastians, 14.6.1940 günü kendini vurarak intihar etti. Bu, Führer'in karargâhındaki ilk ölümdü.

[21] Bavyera'daki 18. Yedek Topçu Alayı 1914 Eylülünde bir araya getirilen sahra taburlarından oluşturulmuştu. Alay Komutanı Albay Julius List'in 30.10.1914'te savaşta ölmesi üzerine, bu alaya daha sonra "List" Alayı da denilmiştir. Hitler 16.8.1914 ila 14.10.1918 arasında List Alayında görev yapmış ve daha çok ulak olarak görevlendirilmiştir.

yaret etmek istiyordu.[22] Krupp'un bir arazi arabasıyla ve güçlendirilmiş bir koruma eşliğinde karargâhtan ayrıldılar. Hitler'in otomobil konvoyu, Fransa yollarından, şehirlerin ve köylerin içinden, yıkıntıların ve el bombalarından harap olmuş tarlaların önünden hızla geçti. Hitler'in araçları, uluyan sirenleriyle yaklaştıklarında, yollardaki göçmen kafileleri kenara kaçıyorlardı. Bitkin düşmüş Fransız savaş tutsaklarından oluşan gruplarla da karşılaştılar.

Hitler, "List" Alayının savaştığı ya da konuşlandığı yerleri bir harita yardımıyla bulmaya çalıştı. Chemin des Dames civarında Hitler durma işareti verdi. Herkes arabadan indi. Hitler tarlayı hızlı adımlarla geçti ve yarı yarıya çökmüş bir siperin önünde durdu. Adeta, yeniden karşılaşmaktan duyulan sevinçle, çöplerin ve paslanmış dikenli tellerin bulunduğu çukurlara işaret etti. Bu bölgede nasıl ulaklık yaptığını gururla anlattı. Uzun süredir kimse onu böyle görmemişti.

15 Haziran 1940'ta Hitler'in karargâhına, Fransız hükümetinin bir ateşkes teklifinde bulunmasının beklendiğine ilişkin ilk bilgi geldi. Bu bilgi, Madrid'deki Alman Büyükelçisi von Stohrer'den geliyordu; von Stohrer oradaki Fransız maslahatgüzarıyla temas kurmuştu. Bu haber, tüm karargâhta yangın misali yayıldı. Herkes birbirini tebrik ediyor ve Hitler'in sözlerini yineliyordu: Hitler 1918'de Almanların ateşkes çağrısı yaptıkları Compiègne Ormanındaki vagonun şimdi Alman zaferinin mekânı olacağını söylemişti. Hitler bu olayı adamakıllı kutlayacaklarını bildirdi. Çok geçmeden bütün karargâh sarhoş olmuştu.

Wehrmacht başkomutanlığı, Madrid'den gelen haber üzerine vakit geçirmeden Fransa'yla bir ateşkes antlaşması taslağı üzerinde çalışmaya başladı. Bu antlaşma taslağının ana fikri Fransa'nın kayıtsız şartsız teslim olmasıydı. Tüm Fransa'nın işgali ve Fransız ordusunun silahsızlandırılması

---

22 I. Dünya Savaşının eski savaş alanlarını ziyaret 25 ve 26 Haziran 1940 tarihlerinde gerçekleşti.

öngörülüyordu. Askerler ve subaylar esir alınacak, Fransız ordusunun tüm silahları savaş ganimeti olarak Almanya'ya verilecekti. Hitler bu taslağı kabul etmedi.

Hitler 17 Temmuzda Keitel ve Jodl'a, Fransa ile yapılacak yeni bir ateşkes taslağı için şartları bildirdi. Bu konuda Hitler şöyle düşünüyordu: İngiltere Fransız hükümetini ateşkes antlaşması yapmaktan alıkoymaya ve çatışmalara devam etmesini sağlamaya çalışacaktır. Churchill'in, iki ülkenin hukuksal düzlemde birleşmesi temelinde bir İngiliz-Fransız ittifakı kurma önerisi buna uygun düşmektedir. Bu yüzden Alman politikası açısından, Fransa ile İngiltere'nin arasını bozmak önem taşımaktadır. Fransa'nın kayıtsız şartsız teslim olması ve ülkenin tamamen işgal edilmesi koşuluyla bu hedefe ulaşılamaz. Bu, Fransız hükümetinin bir ateşkes antlaşmasını reddetmesi, Kuzey Afrika'ya kaçması ve oradan İngiltere'yle birlikte savaşa devam etmesi tehlikesini barındırır. Bu yüzden, Fransızların ateşkes koşullarını kabul edebilmeleri için Fransız hükümetinin yolunu açmak gerekir. Buradaki hedef, Fransa'yı –mümkünse sömürgeleriyle birlikte– savaş dışına çıkartıp İngiltere'yi yalnız bırakmaktır.

Fransız hükümetinin bir ateşkes ilan edilmesini isteyen resmi başvurusu geldikten sonra, 16 Haziranda Roma'da Alman ve İtalyan hükümetleri arasında görüşmeler başladı. Burada, Hitler ve Mussolini'nin Fransa'yla yapılacak ateşkes koşulları üzerinde anlaşmak üzere 18 Haziranda Münih'te bir araya gelmeleri kararlaştırıldı.

Hitler 17 Haziran akşamı Keitel, Ribbentrop ve maiyetiyle birlikte Frankfurt am Main'a gitti; özel treni orada hazır bekliyordu. Tren 18 Haziran sabahı Münih'e vardığında, Hitler maiyetiyle birlikte, Königsplatz'daki "Führerbau"ya (Führer Binası) gitti. Bu arada halkın büyük tezahüratıyla karşılaştı.

Aynı sabah Hitler, Münih anagarında Mussolini'yi karşıladı. "Führerbau"da yenen öğlen yemeğinden sonra, Hitler

ve Mussolini Hitler'in çalışma odasında konuştular. Aynı odada 29 Eylül 1938'de, Hitler, Mussolini, Chamberlain ve Daladier'in katılımıyla gerçekleştirilen "tarihi" konferansın üzerinden henüz iki yıl bile geçmemişti. Münih konferansının sonuçları biliniyor: Hitler Çekoslovakya, Memel bölgesi, Polonya, Hollanda, Belçika, Danimarka, Norveç'i işgal etti; Fransa'yı da yerle bir etti. Bu konferansın sonucu savaş meydanlarında ölen yüzbinlerce insan, enkazlar ve halkların sefaletiydi.

Hitler ve Mussolini arasındaki görüşmede, başlangıçta, çalışanlardan ufak bir grup da hazır bulunmuştu: Alman tarafından Keitel ve Ribbentrop, İtalyan tarafından da Ciano. Görüşmenin ikinci bölümü Hitler ve Mussolini arasında geçti. Hitler görüşmeden hemen sonra Mussolini'yi istasyona götürdü ve Mussolini Münih'ten ayrıldı. Hitler de aynı akşam karargâhına döndü.

Hitler trendeki akşam yemeğinden sonra Mussolini'yle yaptığı pazarlıkların sonuçları hakkında bilgi verdi. İtalyanların aşırı ihtiraslarına dikkat çekti. İtalya, Fransa'nın Savoy ve Nizza bölgelerini, Korsika adasını ve Tunus'u kendisine bırakmasını istiyordu. Böylelikle İtalya Akdeniz'deki egemenliğini garantiye almak istiyordu. Hitler, Mussolini'nin hırsını dizginleyebildiğini söyledi. Mussolini'nin vazgeçmesinden memnun görünüyordu.

19 Haziran öğleninde Hitler yeniden Frankfurt am Main'a gelmişti; buradan Brûly-de-Pesche'deki karargâhına gitti. Karargâhta Hitler ve Keitel hiç vakit kaybetmeden, Compiègne Ormanında Fransa'yla yapılacak görüşmeler için bir "Ateşkes Yeri" kurulması emrini verdiler. Hitler, yeni ateşkes antlaşmasını, Almanya'nın 7 Kasım 1918'de[23] teslim olduğunu kabul etmek zorunda kaldığı yerde imzalama dü-

---

23 Alman-Fransız cephesindeki çatışmaların sona erdirilmesi için yapılan müzakereler 7.11.1918'de Compiègne Ormanında başlatıldı; ateşkes 11.11.1918'de kararlaştırıldı.

şüncesini ve böylelikle 1918 antlaşmasını resmen iptal etmeyi, 1940 Haziranının başında, Fransa'nın askeri yenilgisi belli olduğunda telaffuz etmişti.

20 Haziranda Fransa'yla yapılacak ateşkes antlaşmasının metni hazırdı. Hitler bu belgenin giriş bölümünü bizzat dikte ettirdi. Hitler'in anlayışına göre, bu giriş bölümünün iki hedefi vardı: İlk olarak, Fransızları Almanların koşullarını kabul etmeye psikolojik olarak hazırlayacaktı; çünkü o bölümde Fransız ordusunun cesaretine ve "kahramanca savaşmasına" büyük saygı gösteriliyordu. İkinci olarak da Hitler antlaşmanın giriş bölümünde Almanların taleplerini, savaşı İngiltere'ye karşı sürdürme zorunluluğuyla temellendirmişti; böylelikle anlaşma Fransa'ya değil, İngiltere'ye darbe vurmaya yönelikti.

Aynı günün akşamında Günsche, Hitler'den Compiègne Ormanındaki müzakerelerde hazır bulunması ve Hitler'in kişisel güvenliğini sağlaması emrini aldı. Günsche vagonu iki bölmeye ayıran cam duvarın kapısında duracak, böylece yaklaşık iki metrelik boyuyla her taraftan görülebilecekti. Günsche, Fransız delegasyonundan, Hitler'e karşı yakışıksız davranmaya yeltenen herkesi vurma emrini almıştı.

Compiègne Ormanındaki müzakerelerin 21 Haziran sabahı başlaması kararlaştırılmıştı. Ancak Fransız delegasyonu, askeri birlikler ve mültecilerle dolu caddeler nedeniyle zamanında Paris'e gelemediği için bu tarih ertelendi.

Keitel ve Jodl 21 Haziran sabahı arabalarıyla, Hitler'in karargâhından "Ateşkes Yeri"ne gittiler.

Bu tarihi yer müzakereler için özel olarak düzenlenmişti. Almanya'nın 1918'de yenildikten sonra, içinde Fransızlarla ateşkes imzaladığı vagon, Fransızların bu vagon için özel olarak inşa ettikleri müzeden çıkartılıp getirilmişti. Bu vagon yeniden 1918'de durduğu yere, tesisin ortasında hâlâ korunan rayların üzerine yerleştirilmişti. O sıralar Alman delegasyonunun vagonunun bulunduğu yan hat ise şimdi boştu.

Vagonun içinde bir değişiklik yapılmamıştı. Uluslararası yataklı vagon şirketinin sıradan bir yemek vagonuydu; içindeki bir kompartıman toplantı odasına dönüştürülmüştü. Burada büyük bir masa ve masanın etrafında sandalyeler vardı.

"Ateşkes Yeri"ne uzanan bulvarın başında, Fransızların diktiği bir zafer anıtı vardı; bu anıt düşmüş bir Alman kartalını gösteriyordu. Bu anıtın üstü gamalı haçlı bayraklarla örtüldü. Bulvara bir şeref bölüğü yerleştirilmişti. Çevredeki ormanda, çadırlar içinde yazıhane, telefon noktası ve telsiz istasyonu oluşturulmuştu.

Öğle vakti, Hitler'in ateşkes koşullarını törenle bildirilmesi için çağırdığı Göring, Brauchitsch, Raeder, Ribbentrop ve Hess geldiler. Sonunda Hitler de geldi. Bir hükümdar edasıyla şeref kıtasını teftiş etti, gamalı haçlı bayraklarla örtülen anıtı ve 1918'de Fransızların Almanları yendiğini bildiren hatıra levhasını ziyaret etti.

Fransız delegasyonunun Paris yönünden yaklaştığı haberi gelince, Hitler, Göring, Brauchitsch, Raeder, Ribbentrop, Keitel, Hess ve Jodl vagona çıktılar. Hepsi masada yerlerini aldı.

Masanın bir tarafı Fransız delegasyonu için boş bırakıldı. Günsche çelik miğferi ve cebinde dolu tabancasıyla, yan bölmeye açılan kapıda yerini aldı. Onun sağına tercüman Schmidt geçti.

Fransız delegasyonu saat 14:00'e doğru Alman generali Tippelskirch'in eşliğinde göründü. Delegasyonda, heyet başkanı Orgeneral Huntziger, Kara Kuvvetlerinden General Parisot, Hava Kuvvetlerinden General Bergeret, Deniz Kuvvetlerinden Koramiral Le-Luc ve Büyükelçi Noël bulunuyordu.

Fransız delegasyonu bulvarın girişinde arabadan indi. Üstü örtülmüş zafer anıtının ve şeref alayının önünden vagona götürüldüler. Delegasyon vagona girince, Hitler ve maiyeti hiç konuşmadan ayağa kalktılar. Fransızlar bir anda

korku içinde sustular. Alman yönetimini toplu halde karşılarında bulacaklarını düşünmemişlerdi. Hitler, tek kelime söylemeden ve sert bir yüz ifadesiyle, ufak bir hareket yaparak delegasyon üyelerine oturmalarını işaret etti.

Herkes oturunca, Keitel ayağa kalktı. Büyük bir sessizlik içinde monoklünü gözüne taktı ve anlaşmanın giriş bölümünü okumaya başladı. Tercüman Schmidt Fransızcaya çevirdi. Sonra Keitel, Fransız delegasyonunun heyet başkanı General Huntziger'e, ateşkes anlaşmasının Almanca ve Fransızca metnini, ayrıca Fransa'nın işgal edilmiş ve edilmemiş bölgeleri arasına bir sınır çizgisinin çekildiği Fransa haritasını verdi. Böylelikle, ateşkes koşullarının resmi sunumu sona ermişti. Hitler, Göring, Brauchitsch, Raeder, Ribbentrop ve Hess ayağa kalkıp vagonu terk ettiler. Fransız delegasyonuyla müzakereleri sürdürmek için yalnızca Keitel ve Jodl kaldı; ayrıca birkaç çalışan ve tercüman Schmidt de vagondaydı.

Hitler vagondan indiğinde, bir orkestra Alman milli marşını çalmaya başladı. Keitel ve vagonda kalan diğer Almanlar ayağa fırlayıp faşist selamı vermek için kollarını kaldırdılar. Keitel marşa yüksek sesle eşlik etti, vagondaki diğer Almanlar da ona katıldılar. Fransızlar da ayağa kalktılar. Fransız delegasyonunun bir üyesinin gözlerinde yaşlar vardı. Hitler müzakerelerin sonunu beklemedi; aynı gün uçakla karargâhına döndü.

Hitler gittiğinde, Keitel Fransızlardan, kendilerine sunulan ateşkes anlaşmasının içeriğini onaylamalarını istedi. Bundan sonra Fransız heyet başkanı Huntziger, Keitel'den Bordeaux'daki Fransız hükümetiyle telefon bağlantısı kurma izni istedi. Keitel, müzakerelerin uzamasından korktuğu için önce rıza göstermedi. Fransız delegasyonunun, ateşkes anlaşmasını bizzat sonuçlandırmak için tam yetkiye sahip olması gerektiğini açıkladı. Huntziger, Fransız delegasyonunun tam yetkiye sahip olduğunu, ama ateşkes koşullarının

Fransız halkının kaderini belirlediğini, bu yüzden Fransız hükümetini bilgilendirmeyi gerekli gördüğünü söyledi. Bu arada Huntziger, 1918'de Alman delegasyonuna, hükümetlerini bilgilendirme izninin verildiğini hatırlattı.

Keitel kabul etti.

Huntziger Bordeaux'daki Fransız Başkomutan General Weygand ile telefon bağlantısı kurdurdu. Fransız delegasyonunun Bordeaux ile yaptığı telefon görüşmesini tercümanlık yapan elçi Schmidt de dinledi. Weygand Huntziger'e ilk olarak, nerede bulunduğunu sordu. Huntziger, "Bunu tahmin edebilirsin" dedi. Bunun üzerine Weygand, "Zavallı dostum!" karşılığını verdi. Sonra Weygand ateşkes koşullarını sordu. Huntziger koşulların ağır olduğunu söyledi ve onları madde madde aktardı. Weygand, Pétain'i haberdar eder etmez net bir yanıt vereceğini söyledi. Vagondaki müzakerelere devam edildi.

Müzakereler sırasında Huntziger, Keitel'e, İtalya'nın ateşkes için hangi koşulları öne sürmeyi düşündüğünü sordu. İtalya'nın koşullarının ağır ve haksız olmasından korktuğunu dile getirdi.

Keitel, İtalyan koşullarını bilmediği yönünde, kaçamak bir yanıt verdi. İtalyan-Fransız müzakereleri, Alman-Fransız anlaşmasının imzalanmasından hemen sonra başlayacaktı. Huntziger gözle görülür bir gerginlik içinde, Fransa'nın aslında İtalya'yla bir ateşkes anlaşması yapmaya gerek duymadığını, çünkü İtalya'nın savaş ilan etmesinden bu yana Fransız-İtalyan sınırında zaten fiilen ateşkes bulunduğunu söyledi. İtalyan koşulları Fransa'nın onurunu kıracak olursa, Fransız hükümeti bu koşullara razı olmayacaktı. Bunu söylerken General Huntziger'in ses tonu çok sertleşti; general her sözcüğü vurguladı: "Bunu kabul etmeyeceğiz."

Bundan sonra tuhaf bir durum oluştu. İtalya'nın Berlin'deki askeri ataşesi Compiègne Ormanındaki "Ateşkes Yeri"nde beklenmedik bir biçimde ortaya çıktı ve bir Alman subayına, Fransızlarla yapılan müzakerelerin gidişatı hakkında sorular

sormaya başladı. Fransız delegasyonunun İtalyan generalini görmesini engellemek için büyük çaba sarf edildi.

22 Haziran akşamı Keitel Fransızlara bir ültimatom verdi. Kısa bir yazıyla, General Huntziger'den, Fransız delegasyonunun ateşkes koşullarını kabul etmeye hazır olup olmadığını en geç bir saat içinde bildirmesini istedi. Aksi halde Alman delegasyonu, müzakerelerin sonuçsuz kaldığını kabul edecekti. Sonra çarpışmalar tüm şiddetiyle yeniden başlayacaktı. Huntziger vakit kaybetmeden mektubun içeriğini Bourdeaux'da bulunan Pétain'e iletti. Bunun üzerinden yarım saat bile geçmemişti ki, Huntziger Fransız delegasyonunun ateşkes anlaşmasını imzalamaya hazır olduğunu bildirdi.

Hitler 24 Haziran akşamında Keitel, Jodl, Bormann, Hewel, emir subayları ve karargâhından diğer birkaç kişiyi salona davet etti. Hitler çok neşeliydi. Savaşın şimdiye kadarki gidişatından memnun olduğunu dile getirdi ve İngiltere'nin bundan sonraki davranışı konusunda iyimserlik gösterdi. Hitler, "Batı Avrupa'daki sorunlar şimdi çözülüyor, bize sadece Sovyet Rusya'nın işini bitirmek kalıyor" diye açıkladı ve ellerini ovuşturdu.

Gece yarısında Hitler'in misafirleri radyodan Goebbels'in konuşmasını dinlediler; konuşmanın başına ve sonuna çarpışmalarda kaydedilen sesler eklenmişti. Dinleyiciler, cepheden naklen yayın yapıldığını zannediyorlardı. Gerçekteyse bu sesler Berlin'deki radyo stüdyosunda üretilmişti.

* * *

Ekim 1940'ta Hitler, Franco ile İspanya'nın savaşa katılması konusunda görüşmeler yapmaya karar verdi. Franco'yla buluşma Hitler'in treninde, Biarritz yakınlarındaki Hendaye tren istasyonunda gerçekleşti.[24] Hitler, Keitel, Franco, İspanyol Dışişleri Bakanı Serrano Súñer ve tercüman Schmidt'in katıldığı görüşme yaklaşık dört saat sürdü.

24 Hitler ve Franco 23.10.1940'ta Hendaye'de buluştular.

Bu görüşmede, İngiliz kalesi Cebelitarık'ın, Alman Genelkurmay Başkanlığı tarafından hazırlanan "Isabella/Felix" kod adlı bir plan uyarınca fethedilmesi ele alındı.[25] Bu plan uyarınca şunlar kararlaştırıldı:

– İki birlik oluşturuldu: Bunlardan biri Alman Generali Lenz'in kumandasındaki taktik birliğiydi; diğeri de Alman Generali Jaenecke'nin kumandasındaki tedarik birliği.

– Sivil kıyafetli elli Alman subayı sahte pasaportlar ve İspanyol vizesiyle, İspanyol Fası'na gönderilecekti. Bu subaylar Alman Genelkurmay Başkanlığı tarafından, Cebelitarık bölgesindeki yol şebekesinin, Alman motorize birlikleri ve topçuları için uygun olup olmadığını araştırmakla görevlendirilmişti.

– General Asensio komutasındaki bir İspanyol tümeni, Algeciras yakınlarında Cebelitarık'a saldırı tatbikatı yapıyordu.

– Fransa'daki Alman topçu birlikleri Besançon şehrinin kuzeybatısında, Cebelitarık'takilere benzeyen kayalıklara top atışı tatbikatı yapıyorlardı. İspanyol Genelkurmay Başkanlığı Alman Genelkurmay Başkanlığına, Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığı Ordu Donatım Dairesi'nde analiz edilmesi için Cebelitarık kalesinden taş numuneleri göndermişti.

Keitel, Krupp firmasının, yaklaşık 200 kilometrelik bir menzili bulunan, dev boyutlu bir özel topunu coşkuyla anlattı.[26] Hitler, bu topu, Cebelitarık'ı yıkması için Franco'nun kullanımına sunmaya karar verdi.

---

25 "Felix" Planı Cebelitarık'ın Alman birliklerinin desteğinde, İspanya tarafından işgal edilmesini öngörüyordu; "Isabella" Planıysa İber Yarımadasına İngilizlerin çıkarma yapması durumunda uygulanacaktı. Hem İngilizleri Alman birliklerinin yardımıyla Avrupa kıtasından kovmak, hem de İspanya ve Portekiz'in Atlantik kıyısındaki limanlarını işgal etmek hedefleniyordu.

26 Keitel, burada Krupp firması tarafından geliştirilen ve 1,5 milyon Reichsmark'a mal olan, demiryolu topu 21 cm-K.12V'yi ima ediyordu. 33 metre uzunluğundaki bu top 107,5 kilo ağırlığındaki top mermilerini 115 kilometre uzağa fırlatabiliyordu. Topun dezavantajı, ömrünün 90 atışla sınırlı olmasıydı. Tüm savaş boyunca bu topla Manş Denizi kıyısına toplam 72 top mermisi atılmıştır.

"Isabella/Felix" planı 1941 Ocak/Şubatında uygulanacaktı. Ancak Hitler çok geçmeden bu planı iptal etti ve İspanya'nın savaşa açık katılımından da vazgeçti, çünkü en kısa zamanda Sovyet Rusya'ya saldırmaya karar vermişti.[27]

Hitler, İspanya'nın savaşa girmesinin, Pireneler Yarımadasının uzun sahil şeridini İngiliz-Amerikan çıkarma manevralarına karşı savunmayı gerekli kılacağını; güçlü Alman kuvvetlerinin buraya bağlanacağını açıkladı. Ayrıca bu durumda Almanya'nın İspanya'ya mühimmat, akaryakıt ve gıda temin etmeyi üstlenmesi gerekecekti. Sovyetler Birliği'ne "Barbarossa" planına göre saldırma kararı alındığında, Hitler artık Pireneler Yarımadasında yeni bir cephe açmakla ilgilenmiyordu.[28] Hitler şimdi İspanya'nın "iyi niyetli tarafsızlık" politikasını daha uygun buluyordu.

Franco İspanyası, tarafsızlık maskesi altında Alman denizaltılarının ve diğer savaş gemilerinin bakım ve onarım için İspanyol limanlarına girmesine izin veriyordu. İspanya, Atlantik üzerinde İngiliz-Amerikan gemilerine saldıran Alman Hava Kuvvetlerini destekliyor, hava alanlarını ve telsiz istasyonlarını kullandırıyordu.

Savaş ekonomisine gelince, İspanya'dan volfram ve molibden madeni gönderilmesi, Alman savaş sanayisi için büyük önem taşıyordu. İspanya ayrıca gerekli hammaddeleri ABD'den ithal edip Almanya'ya aktararak, Almanya'ya yönelik ekonomik ambargonun delinmesine yardım ediyordu.

---

27 "Felix" Planı Franco tarafından reddedilmiştir. Gerçi Franco bu planı uygulanabilir bulmuştu, ama bunun siyasal sonucu, İspanya'nın Deutches Reich ile yakın ilişki içinde olması ve böylelikle İngiltere'nin İber Yarımadasına saldırması olurdu. "Isabella" Planı Franco'yu ikna etmemişti.

28 Hitler, Franco'yla buluştuktan sonra, 18.12.1940'ta "Barbarossa Harekâtı" için 21 numaralı talimatı imzalamıştı. Bu talimat "Alman ordusu, İngiltere'yle savaşın sona ermesinin öncesinde, Sovyetler Birliği'ni hızlı bir savaşla yenmeye hazırlıklı olmalıdır" sözleriyle başlıyordu. Sovyetler Birliği'ne saldırı hazırlıklarının 15.5.1941'e kadar tamamlanması öngörülüyordu.

OKW'deki (Oberkommando der Wehrmacht/Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığı) Abwehr'in (İstihbarat Örgütü) başkanı Amiral Canaris'in, İspanyol görevlilerinin Alman istihbaratına sundukları yardım hakkındaki raporlardan, İspanya'nın birçok yerinde Franco hükümetinin bilgisi dahilinde Abwehr'in üsler kurduğu anlaşılıyordu.

Alman istihbaratı, İspanya'dan Berlin'e, İngiliz kara ve deniz kuvvetlerinin dağılımı hakkında, İngiliz ve Amerikan gizli servislerinin İspanya ve İspanyol Fası'ndaki faaliyetleri hakkında, İngiliz ve Amerikan çevrelerinin Vichy Fransası'ndaki en üst makamlarla bağlantısı ve Fransız Fası'ndaki Arap kabilelerinde hâkim olan siyasi hava hakkında çok değerli bilgiler gönderiyordu.

* * *

Fransa teslim olduktan sonra, Alman Başkomutanlığı "Seelöwe" (Deniz Aslanı) planına göre İngiltere'ye bir kara operasyonu hazırlama emrini verdi.

Deniz Kuvvetleri, karşı kıyıya geçmek için gerekli araçları temin etme ve hazır tutma emri aldı. Buna göre, ordu komutanları, kendi alanlarındaki tüm deniz ve nehir gemilerini bir araya toplayacaklardı.[29] Birlikler çıkarma tatbikatı yapıyorlardı. Ordunun komutanlığına, deniz subayları danışman olarak getirildi. Aynı tarihlerde –Mareşal Sperrle ve Kesselring komutasındaki– iki hava filosu batıya odaklanmıştı. "Seelöwe" planı hazırlanırken, Alman Başkomutanlığı, başarılı bir kara operasyonunun ana faktörünün, Alman Hava Kuvvetlerinin İngilizler karşısındaki üstünlüğü olduğunu düşünüyordu. Hitler ve Alman Başkomutanlığının görüşüne göre, İngiliz donanmasının üstünlüğü, Alman hava filosunun

---

29 Deniz Kuvvetleri 1940 Eylülüne kadar, Manş Denizinde 168 kıta nakliye gemisi, 1975 mavna, 100 koster, 420 şilep ve 1600 motorbot bir araya getirmişti. Bunlarla, üç aşamada 260.400 asker, 34.200 taşıt ve 61.983 at, Britanya Adaları'na çıkartılacaktı. 12.10.1940'ta "Deniz Aslanı" planı önce 1941'e ertelendi, 10.1.1941'de de nihai olarak rafa kaldırıldı.

üstünlüğüyle dengelenecekti. Bu arada, Alman Hava Kuvvetlerinin, Calais ile Dover arasında eni otuz kilometreyi bulmayan dar Manş Denizinde, İngiliz donanmasına karşı operasyon yapmasının özellikle uygun olduğu düşünülüyordu.[30]

Hitler, çıkarma tarihini sürekli erteliyordu; çünkü İngiltere'yi sırf çıkarma tehdidiyle bile barış anlaşması yapmaya zorlamayı umut ediyordu. Fransa'nın yenilgisi ve İngilizler'in Dünkirchen'de aldıkları darbeden sonra, denizaltı savaşı ve Alman hava saldırılarıyla birlikte bir çıkarma tehdidinin, İngilizleri barışa zorlamaya yeterli olacağını düşünüyordu.

Hitler bu bağlamda, Churchill inat ederse, İngiltere'ye diz çöktüreceğini söyledi. Ama önce Sovyet Rusya'nın işini bitirmesi gerekiyordu. 1940 sonbaharında Sovyet Rusya'ya saldırı hazırlıkları yoğunlaştığında, "Seelöwe" planı, Sovyet Rusya'ya saldırı hazırlığının ve birliklerin bu yüzden doğuya kaydırılmasının gizlenmesi amacıyla kullanıldı. Hitler, İngiltere'ye saldırının 1941 ilkbaharında gerçekleşeceği izlenimini uyandırmak için, "Seelöwe" planına göre yapılan operasyon hazırlıklarını bütün kış boyunca sürdürme emrini verdi.

* * *

Franco'yla buluştuktan sonraki gün, Hitler'in treni Güney Fransa'da Tours'un elli kilometre kuzeyindeki küçük bir istasyonda durdu.[31] Burada Vichy hükümetinin şefi Pétain ve

---

30 1.8.1940'ta Alman Hava Kuvvetlerine, "elindeki tüm imkânlarla" İngiliz Hava Kuvvetlerini yenme emri verilmişti. 13 Ağustostaki "Kartal Günü"yle İngiltere'ye karşı hava savaşı başlatıldı. İngiliz avcı uçaklarının savunmasını önemli ölçüde zayıflatmak mümkün olmadı, bu yüzden hava kuvvetleri, giderek artan kayıplar yüzünden Eylül 1940'tan itibaren İngiliz şehirlerini bombalamaya başladı. Mayıs 1941'deyse Balkanlar'daki çatışmalar ve Sovyetler Birliği'ne saldırının yakınlaşması yüzünden, hava savaşının durdurulması gerekti. Bu tarihe kadar Alman Hava Kuvvetleri İngiltere semalarında 1142 bombardıman, 802 avcı, 330 tahrip ve 128 saldırı bombardıman uçağını kaybetmişti.

31 Hitler'in Pétain ve Laval'la buluşması 24.10.1940'ta Montoire sur le Loir'da gerçekleşti.

başbakanı Laval'le bir buluşma planlanmıştı. Hitler burada, Fransızlara karşı Compiègne'deki dikkafalı tavrının tersine, Vichy hükümetiyle politik işbirliğine girme arzusunu göstermek istiyordu. Arabasının içinde, Pétain ve Laval'ı karşılamak üzere onlara doğru gitti.

Kısa bir yol aldıktan sonra indi ve onları bekledi. Çok geçmeden Pétain ve Laval de göründüler; Laval hiç eksik etmediği beyaz kravatını takmıştı.

Hitler, yaşlı Pétain'i tıpkı bir zamanlar Hindenburg'a yaptığı gibi hürmetkâr karşıladı. Laval'eyse bir müttefiki gibi davrandı. Hitler sevecenlikle, Pétain'i arabasına davet etti. Oldukça güçsüz olmasına rağmen, canlı ve dik durmaya çalışan Pétain, Hitler'in arabasına bindi. Hitler de ona katıldı. Laval ve Keitel ikinci otomobile bindiler. Hitler'in treninin durduğu istasyona gittiler. Pétain ve Laval'in onuruna, bir Alman şeref kıtası getirilmişti. Hitler ve Fransız misafirleri kıtanın önünden geçtiler. Daha sonra trene bindiler. Hitler'in salon vagonunda, Pétain ve Laval'in yanı sıra Keitel ve tercüman Schmidt'in de katıldığı bir toplantı yapıldı. Toplantıda tüm Fransız sanayiinin Almanya'nın savaş potansiyeline dahil edilmesi ve Pétain hükümetinin Almanya'yı İngiltere'ye karşı savaşta nasıl destekleyebileceği konuları konuşuldu. Toplantı yaklaşık iki saat sürdü.

Daha sonra Pétain, Laval ve Hitler yine şeref kıtasını teftiş ettiler. Hitler vedalaşırken Pétain'in elini uzunca bir süre sıktı. Laval'in yüzünde cana yakın bir gülümseme belirdi. Vedalaşmadan sonra Hitler vagonuna döndü. Neşesi yerindeydi. Akşam yemeğinde, Laval'in toplantıda kendisini Napolyon'a benzetmesinden özellikle gurur duyduğu anlaşılıyordu. İngiltere'ye karşı savaş konusundaysa, Laval Almanya'ya tam destek güvencesi vermiş, ama aynı zamanda ortak düşmanı –Sovyet Rusya– unutmamak gerektiğini ve gecikmeden topları bu düşmana karşı yöneltmek gerektiğini de bildirmişti. Böylelikle, Napolyon'un 1812'deki Rusya se-

ferini ima ediyor ve Hitler'e Napolyon'un başaramadığı şeyi kendisinin başaracağını anlatmaya çalışıyordu. Hitler Laval'i uyanık bir politikacı ve Almanların sadık dostu olarak tanımladı. Şaka yollu, Laval'in ırksal açıdan arılığını sınamamanın daha iyi olacağını söyledi: Tipik bir Güney Avrupalı olarak bu sınavdan kesin kalırdı.

Hitler'in söylediğine göre, Pétain "yenik bir kahraman" gibi davranmış ve bu da Hitler'in çok hoşuna gitmişti.

Gece yarısına doğru Hitler'in treni, tüm Fransa'yı boylu boyunca geçip Münih'e varmak üzere yola koyuldu.

* * *

Hitler, Mart 1941'de Münih'te Prinzregentenplatz'daki evinde Göring'le görüştü. Daha sonra "Führerbau"ya gitmek istedi ve Göring'den kendisine eşlik etmesini rica etti. Kasım 1939'da Münih'teki Bürgerbräukeller birahanesine düzenlenen saldırıdan bu yana, ikisi aynı arabada yolculuk etmemişlerdi. Hitler ve Göring, "Führer 1" ve "Führer 2"nin aynı anda saf dışı bırakılmaması için böyle bir önlem üzerinde anlaşmışlardı.

"Führerbau"ya giderken, Linge de onlara eşlik etti. Arabada Hitler ile Göring-Sovyet Rusya'ya karşı savaş hakkında konuştular. Belli ki, daha evdeyken başladıkları bir tartışmaya devam ediyorlardı. Hitler, Sovyet Rusya'ya savaş açmak için daha fazla beklenemeyeceğini söyledi. Buna karşılık Göring, önce İngiltere karşısında *hinterland*'ı sağlama almak gerektiğini düşünüyordu. Hitler, Sovyet Rusya'ya karşı savaşın kararlaştırılmış bir mesele olduğunu kesin bir ifadeyle belirtti ve İngiltere'yle "daha sonra, dikkafalı Churchill akıllanmazsa hesaplaşırız" dedi.

1941'in Mart ve Nisan aylarında, Sovyet Rusya'ya saldırı hazırlıkları iyice yoğunlaştırılmıştı. "Seelöwe" planı uyarınca İngiltere'ye saldırmak üzere Fransa, Belçika, Hollanda, Danimarka ve Norveç'te hazır bekleyen güçlü birlikler doğuya,

Sovyet sınırının yakınına kaydırıldılar. Yugoslavya ve Yunanistan'ın işgaline katılmış olan seçkin panzer tümenleri, hızla yeniden gruplandırılıp derhal doğuya yönlendirildiler; orada Sovyet Rusya'ya bir sürpriz saldırı düzenleyeceklerdi.[32]

* * *

Hitler Mayıs 1941'de, Viyana'nın güneyindeki Mönichkirchen'den Berghof Şatosu'na döndü.[33] Mönichkirchen'de Alman birliklerin Yugoslavya ve Yunanistan'a yönelik operasyonlarını izlemişti.

11 Mayısta, sabah saat 10:00'a doğru Hitler'in yaveri, Martin Bormann'ın erkek kardeşi Albert Bormann, Hess'in emir subaylığını yapan SA-Oberführer'i (Kıdemli Komutan) Pintsch'le birlikte Hitler'in çalışma odasının koridorunda göründü. Pintsch'in elinde, mühürlü beyaz bir zarf bulunuyordu. Albert Bormann, Linge'den Hitler'i uyandırmasını ve Pintsch'in Hess'ten acil bir mektup getirdiğini bildirmesini istedi. Linge yatak odasının kapısını tıklattı.

Hitler uykulu sesiyle, "Ne var, ne oluyor?" diye sordu.

Linge haberi iletti. Bunun üzerine Hitler, "Hemen geliyorum" yanıtını verdi.

Birkaç dakika sonra, Hitler tıraş olmamış bir halde, yatak odasıyla bağlantılı olan çalışma odasından çıktı. Pintsch'in yanına gitti, onu selamladı ve Hess'in mektubunu istedi. Elinde mektupla büyük salona uzanan merdiveni hızla indi. Linge, Pintsch ve Bormann henüz merdivendeyken, Hitler

32 İtalya'nın Yunanistan'a Ekim 1940'ta başlayan saldırısı 1941 ilkbaharında başarısızlıkla sonuçlanmak üzereydi ki, Hitler müttefikinin yenilgisini önlemek için Güneydoğu Avrupa'ya saldırılması emrini verdi. Balkan Seferi denilen savaşta Alman birlikleri 1941'in Nisan ve Haziran ayları arasında Yugoslavya ve Yunanistan'ı işgal ettiler.

33 Hitler 12 Nisan ila 25 Nisan 1941 tarihleri arasında Mönichkirchen'deki "Frühlingssturm" (İlkbahar Saldırısı) adlı Führer karargâhında kaldı. "Amerika" adlı özel treninden Balkan Seferi'ni yönetti. Berlin'de kısa bir süre kaldıktan sonra 10.5.1941'de Berghof'a geldi.

çağırma zilini çaldı. Linge salona indiğinde, Hitler, elinde açılmış mektupla kapıda duruyordu.

"Bu adam nerede" diye homurdandı.

Linge, Pintsch'i getirdi. Hitler ona, "Bu mektubun içeriğini biliyor musunuz?" diye sordu.

Pintsch olumlu yanıt verdi. Linge, salondan ayrılırken, Pintsch ve Hitler'in büyük mermer masaya oturduklarını gördü. Birkaç dakika sonra zil yine çaldı. Linge içeri girdi. Hitler hâlâ masanın yanındaydı. Pintsch de onun yanındaydı. Hitler, "Högl buraya gelsin" dedi.

Hitler'in karargâhındaki Polis Şefi Högl, hemen oraya geldi. Hitler ona, Pintsch'i tutuklaması emrini verdi. Pintsch'i iyi tanıyan Högl, onu yakaladı. Pintsch neye uğradığını şaşırmıştı. Daha sonra ortaya çıktığı üzere, Pintsch Högl'e, Hess'in İngiltere'ye Hitler'in bilgisi ve onayı dahilinde gittiğine emin olduğunu söyledi. Bu yüzden, neden tutuklandığını anlayamıyordu. Hess Pintsch'e 1941'in Ocak ayı sonunda, Hitler'in kararı üzerine, Ağustos 1940'ta başlatılan müzakereleri sona erdirmek için İngiltere'ye gitme niyetinde olduğunu söylemişti. Pintsch, Ağustos 1940'ta Bedford Dükü ve diğer etkili İngiliz politikacıların girişimiyle Cenevre'de, Hess'in İngilizlerle öngörüşme yapmak için gönderdiği Alman Profesör Albrecht Haushofer ile İngiliz yetkililer arasında bir görüşme gerçekleştiğini Hess'ten öğrenmişti.

Bu görüşmelerde İngilizler, ülkelerinin Almanya'yla barış müzakereleri yapmaya hazır olduğunu açıklamışlardı. Bunun önkoşulu olarak da Almanya'nın 1939'da Sovyet Rusya'yla imzaladığı saldırmazlık anlaşmasının feshedilmesini istiyorlardı. Hess, Pintsch'e, Hitler'in ve kendisinin İngilizlerin koşulunu kabul etmeye hazır olduklarını söylemişti; ama Hitler İngiltere'yle somut görüşmelerin başlamasını Balkanlar işgal edilene kadar ertelemek istiyordu. Pintsch, Hess'le yaptığı konuşmadan, bu dönemde Almanya'nın po-

litikasının Sovyet Rusya'ya karşı savaş hazırlığına odaklandığını anlamıştı.

Pintsch'in tutuklanmasından sonra Hitler, bu tarihlerde Hess'in kurmay başkanı olan Martin Bormann'ın çağrılması emrini verdi. Çok geçmeden, Hitler'in partideki vekili olarak Hess'in yerine Bormann'ı atadığı öğrenildi. Bormann'ı iyi tanıyanlar, onun sergilediği üzgün yüz ifadesinin ardında, kendi yıldızının parlamış olmasından son derece mutlu olduğunu sezebiliyorlardı. SS görevlileri kendi aralarında "Ne ikiyüzlü adam!" diye konuşuyorlardı. Hess'in yeni halefini "Füme sucukla beslenen bir vejetaryen" diye adlandırıyorlardı, çünkü Hess, Hitler'in vejetaryen yemeklerini övüyor ve daha sonra kendi villasında kocaman füme sucukları mideye indiriyordu.

Hitler, Bormann'la konuştuktan sonra Göring ve Ribbentrop'u Berghof'a çağırdı. Bu sırada yine orada bulunan Reich Basın Sorumlusu Dietrich, Hitler'in yanına çağrıldı. Hitler, Dietrich'e, Hess'in uçakla İngiltere'ye gitmesi hakkında İngiliz basınında çıkan tüm yazıları bildirmesi talimatını verdi. Ama aynı zamanda Alman basınına bu konuda bir bilgi sızdırılmasını da yasakladı.

11 Mayıs akşamı, Göring, Ribbentrop ve Bormann Berghof'a vardıktan sonra Hitler onlarla konuştu. Uzun bir süre bir arada oturdular. Defalarca Dietrich'i çağırıp, İngiltere'den yeni bir haber olup olmadığını sordular.

Hess hakkında bir haber yoktu.

Akşamın geç saatlerinde Dietrich, İngiliz radyosunun bir haberine göre Hess'in paraşütle Kuzey İngiltere'nin ücra bir bölgesine indiğini bildirdi. Hess, kendisini tutuklayan polislere, dostu Hamilton Dükü'nü ziyaret etmek amacıyla geldiğini söylemişti.

Hitler telaşla, İngilizlerin Hess'in niyeti hakkında bir haber verip vermediklerini sordu. Dietrich, bu konudan söz edilmediğini bildirdi. Bunun üzerine Hitler, Dietrich'e, Hess'in gidi-

şinin Alman basınında "akıl hastası" bir adamın eylemi olarak sunulması talimatını verdi. Hitler'in çevresinden, Hess'i akıl hastası ilan etme kararının Hitler'in Göring, Ribbentrop ve Bormann'la yaptığı toplantıda alındığı bilgisi sızdı.

Londra'dan, Hamilton Dükü'nün, Hess'i tanıdığını inkâr ettiği haberi gelince, Hitler'in ağzından birdenbire şu sözler çıktı: "Ne ikiyüzlülük! Şimdi de onu tanımazdan geliyor!"

Hitler'in karargâhında, Hess'in gidişi hakkında yapılan konuşmalarda, tamamen gizli kalması şartıyla, Hess'in yanında İngiltere'yle barış koşulları hakkında bir memorandum bulunduğu dile getiriliyordu: Memorandumu Hess hazırlamış, Hitler de onaylamıştı.

Memorandumun ana fikrini, İngiltere'nin Almanya'yı Sovyetler Birliği'ne karşı hareketlerinde serbest bırakması, öte yandan Almanya'nın da İngiltere'nin sömürgelerdeki varlıklarını korumasını ve Akdeniz'deki egemenliğini garantilemesi oluşturuyordu.

Memorandumda ayrıca "büyük kıtasal güç Almanya"nın "büyük deniz gücü İngiltere"yle yapacağı bir ittifakın onların tüm dünyadaki egemenliğini garantileyeceği de vurgulanıyordu.

Bunun dışında, Hess'in Şubat 1941'den beri yoğun bir biçimde İngiltere'yle yapılacak müzakerelerin temelini oluşturacak politik ve ekonomik öneriler hazırlamakla meşgul olduğu ortaya çıktı. Bu çalışmaya ayrıca Nasyonal Sosyalist Parti Ülkedışı Örgütlenme Şefi Bohle, Reich Ekonomi Bakanlığı Daire Başkanı Jagwitz, General Karl Haushofer ve Bohle'nin vekili, Hess'in erkek kardeşi Alfred de katılmıştı.

Hitler'in tutuklattığı emir subayı Pintsch, Berlin'deki Gestapo'ya teslim edildi. Orada, uçuşundan önceki günlerde Hess'te psikolojik bozukluk belirtileri gördüğüne dair ifade vermesi istendi.

Pintsch, Gestapo'da, Hess'in İngiltere'ye uçuşuyla ilgili bildiği her şeyi kendine saklayacağına dair bir belge imza-

ladıktan sonra serbest bırakıldı – Gestapo'da kendisine, Hitler'in emriyle serbest bırakıldığı bildirildi.

Serbest bırakıldıktan sonra, general rütbesine sahip olan Pintsch er yapıldı ve cephedeki bir ceza bölüğüne gönderildi. Belli ki böylesine hassas bir meselenin tanığından bu yöntemle kurtulmak amaçlanıyordu. Ne var ki, Pintsch hayatta kaldı ve Aralık 1944'te Hitler, er Pintsch'i teğmenliğe terfi ettirdi.

Hess'in karısı tutuklanmamış, çiftliğinde yaşamaya devam etmişti. Hitler, kadına hatırı sayılır bir meblağ ödenmesi talimatı verdi. Hess'in karısı, İngiltere'deki kocasıyla mektuplaşmayı sürdürüyordu. Mektuplar Martin Bormann üzerinden gidiyordu.

7. BÖLÜM

Hitler 1941 ilkbaharında Fransa, Belçika, Hollanda, Çekoslovakya, İtalya, Macaristan, Romanya ve Balkan devletlerinin ağır sanayilerinin tamamını, Sovyet Rusya'ya karşı savaşın hizmetine sokmuştu. Bu ülkelerin sanayileri, Almanya'nın Sovyet Rusya'ya saldırı planlarına tabi kılınmıştı. Hitler fethettiği Avrupa'nın muazzam sanayi ve insan kaynaklarını seferber ettikten sonra, Reichstag'da 22 Haziran 1941'de, Sovyet Rusya'ya saldırı vesilesiyle yapacağı konuşmayı, konuşmadan önceki gece Şansölyelik Binasında dikte etti. Hitler'in çalışma odasında sekreterleri Daranowski ve Schroeder dönüşümlü olarak çalıştılar. Hitler sabah saat 5:00'e kadar yazdırdı. Emir subaylarının odasında, konuşmanın metni, basına dağıtılmak üzere çoğaltıldı. Linge 15 dakikada bir, Hitler'in çalışma odasından sayfalar getiriyordu.

Saat 5:00'te Hitler uykuya yattı. Saat 8.30'da tekrar kalktı.

Hitler, resmi konuşmasını yapmadan önce, boğuk bir ses ve iltihaplanmış gözlerle, konuşmanın Alman ruhuna hitap etmesini amaçladığı bölümlerini yüksek sesle okudu; bu arada en iyi vurgulamayı, jestleri ve mimikleri bulmaya çalıştı.

Hitler bu konuşmayla Sovyet Rusya'ya savaş ilan etti.

22 Haziran sabahı, saat 10:00'a doğru Hitler gri asker ceketiyle Kroll Operası'ndaki Reichstag oturumuna gitti. Şan-

sölyelik Binasından ayrılmadan önce Morell ona uyarıcı bir iğne yaptı.

Berlin saatiyle 11:00'e doğru, dünya Almanya'nın, daha önce saldırmazlık anlaşması yaptığı Sovyet Rusya'ya saldırdığını öğrendi. Hitler Reichstag'da, ikiyüzlü bir tavırla, uzun uzun düşündükten sonra, Almanya'ya doğudan gelen tehdidi önleme kararı aldığını açıkladı.

Hitler aynı gün Stettin tren istasyonundan Doğu Prusya'ya, Rastenburg'da ormanın içinde kendisi için hazırlanmış olan karargâha gitti; buraya Hitler'in emriyle, yine aynı yırtıcı hayvanın adından yola çıkılarak "Wolfschanze" (Kurt Siperi) adı verilmişti.

Birdenbire "doğudan bir saldırı tehlikesine" maruz kaldığını gören Hitler, Rastenburg'da iki kilometrekarelik bir alanda, daha bir buçuk yıl önceden hazırlanmış sayısız beton sığınak ve tahta baraka buldu.

Rastenburg'daki karargâhın düzenlenmesine, Fransa seferinden önce, Sovyet Rusya'ya saldırı hazırlıklarının bir parçası olarak başlanmıştı.[1]

Hitler'in, durumdan bihaber Rus komşulara saldırının gidişatı hakkında sürekli haber alan kurmayları, yeni karargâha sevinçle yerleşti.[2]

Herkes bir yıldırım zaferi bekliyordu. Hitler yönetimi, Sovyet Rusya'ya açılan savaşın bir Blitzkrieg (Yıldırım Savaşı) olduğunu her Almanın zihnine yerleştirmek istiyordu.

---

1 "Wolfschanze"nin inşa edilmesi emri, Sovyet Dışişleri Bakanı Molotov'un 1940'taki ziyaretinden hemen sonra verilmişti. İnşaat işlerinin 1941 Nisanında tamamlanması gerekiyordu. Sovyet Dışişleri Bakanı ziyareti sırasında, Alman yönetimine gelecekteki bir çatışmanın kaçınılmaz olduğunu gösteren bir toprak talepleri listesi sunmuştu. Molotov, başka taleplerin yanı sıra Türkiye'deki boğazları ve Balkanlar'ı Sovyet etki alanları olarak ilan etmişti; bu da Almanya'nın savaşı sürdürmesinin belirleyici bir koşulu olan Romanya petrolüne ulaşmasını olanaksız kılacaktı.

2 Sovyet yönetimi kesinlikle tamamen "bihaber" değildi; istihbarat servisinden saldırının yakın olduğunu dair çok sayıda işaret almıştı.

Hitler'in karargâhında çalışanlara, Kızıl Ordunun zayıf, yetersiz silahlanmış ve ağır hareket edebilen bir ordu olarak gösterildiği özel konferanslar veriliyordu. Sovyet kurmayları askeri açıdan deneyimsiz olarak tanımlanıyordu.

Hitler durum görüşmeleri sırasında, Alman birliklerinin Sovyet Rusya'daki hareketleri hakkında raporlar aldığında, muzafferane bir edayla salona gidiyor; orada duvarda asılı bir Rusya haritasına, Alman ordusunun yeni konumlarını kalın kırmızı bir kalemle bizzat işaretliyordu. Sonra orada bir süre karargâhın generalleri ve subayları arasında oyalanıyordu.

* * *

1941 Ağustos sonunda Mussolini, Hitler'in daveti üzerine "Wolfschanze"ye geldi.[3] Büyük şaşaayla karşılandı. Hitler gururdan ve kendini beğenmişlikten çatlayacak gibiydi. Mussolini onu abartıyla kutladı. Bu tarihlerde, Mussolini tarafından doğu cephesine gönderilen İtalyan birlikleri Uman'da hareket halindeydiler. Hitler ve Mussolini uçakla bu bölgeye gittiler.[4]

Hitler, Mussolini ve maiyetlerinin hizmetindeki Focke-Wulf 200 tipi uçaklar,[5] Uman yakınlarındaki bir askeri havaalanına indiler. Orada, gelenler için açık havada uzun bir sofra kurulmuştu.

Güney Ordusu Komutanı von Rundstedt, Panzer Ordusu Komutanı von Kleist ve Ukrayna'daki Hava Kuvvetleri Komutanı Löhr, bir hangarın içinde, büyük operasyon haritalarının önünde, Hitler ve Mussolini'ye cephedeki durumu anlattılar.

---

3 Mussolini 25.8.1941'de "Wolfschanze"ye geldi.

4 Uman'a 28.8.1941'de gidildi.

5 Focke-Wulf 200 Condor: 4400 kilometre menzilli, uzun mesafe keşif uçağı. 1937'de ilk uçuşunu yolcu uçağı olarak yaptı. Aynı yıl bu modelden bir adet "Führer Uçağı - Immelmann III" adıyla hükümet tarafından teslim alındı. Daha sonra buna on iki uçak daha eklendi.

Bilgilendirmeden sonra Hitler ve Mussolini İtalyan Kara Gömlekliler'i görmek istediler. Krupp marka on arazi aracıyla yola çıktılar.

Birinci araçta, onlara yolu gösteren, Hitler'in Kara Kuvvetleri Yaveri Binbaşı Engel vardı. Hoffmann'ın gönderdiği fotomuhabiri de onun yanındaydı. Führer ve Duçe'nin flamalarıyla donatılan ikinci araçta, Hitler ve Mussolini oturuyordu. Onlarla birlikte Schmundt, Linge ve Dollman yolculuk ediyordu. Dollman, Mussolini'nin yanında tercümanlık yapıyor ve sürekli İtalya'da kalıyordu. Onu oraya Dışişleri Bakanlığı göndermişti. Hitler yolda Mussolini'ye "yeni mallarını" gösterdi. "Bakınız, Duçe" dedi ve kara topraklı tarlalara işaret etti: "Burada dünyanın en verimli toprakları var. Sizin İtalyanlarınız uğraşıp didinip, taşlı toprağı işlemek zorunda kalıyorlar; oysa burada, zengin toprakla kaplı muazzam alanlar var. Burası Yeni Avrupa'nın tahıl ambarı olacak."

Hitler'in araç konvoyu iki geniş caddenin kesiştiği bir kavşağa geldi. Burada bir İtalyan tümeni, Hitler ve Mussolini'nin önünde geçit töreni yapacaktı.[6] Ancak tümen gecikti. Hitler ve Mussolini tümene doğru ilerlemeye karar verdiler. Çok geçmeden uzakta Kara Gömlekliler göründü. Hitler ve Mussolini buluşmaya hazırlandılar. Araçlarını yolun kenarında durdurdular. Ancak İtalyan tümeninin, en önde arabayla giden komutanı ve İtalyan askerlerini taşıyan ilk kamyonlar, Hitler ve Mussolini'nin önceden kararlaştırılan kavşakta bekleyeceğini düşündükleri için, onların önünden geçip gittiler. Ancak çok geçmeden askerler Mussolini'yi fark ettiler ve onu yüksek sesle selamladılar. Tümen komutanı aracından atladı, Hitler ve Mussolini'ye doğru koştu; bu

---

[6] Hitler ve Mussolini'nin önünde "Corpo di Spedizione Italiani in Russia"nın (Rusya'daki İtalyan Keşif Kolordusu) birlikleri geçit töreni yapmıştı. Bu kolordu iki piyade tümeniyle bir hızlı tümenden oluşuyor ve yaklaşık 62.000 askeri kapsıyordu. 1942'de bu kolordu, on tümenden oluşan İtalyan 8. Ordusu halinde genişletildi. 8. Ordunun büyük bir bölümü Sovyetlerin 1942/43'teki kış saldırısında Don Nehrinde yok oldu.

sırada kafasında sallanan çelik miğferi de zaptetmeye çalışıyordu. Sonunda, Hitler'in arabasının önünde, nefesi tamamen kesilmiş bir halde esas duruşa geçti. Heyecandan, kime, Hitler'e mi yoksa Mussolini'ye mi tekmil vereceğini şaşırdığı belliydi. Hitler, ufak bir el hareketi yaparak Duçe'yi işaret etti. Hitler'in özel korumalığını yapan SS askerleri arka planda "cesur" İtalyan generalinin kafa karışıklığına sırıtırlarken, Duçe kekeleyerek verilen tekmili ciddi bir yüz ifadesiyle dinledi.

Tümen yeniden yola koyuldu. İtalyan askerleri arabalarında tarantella türünden bir şarkı söylüyorlardı. Hitler'in özel korumaları "Şu Duçe'ye bak" diye birbirlerine göz kırpıyorlardı, "sanki bizzat Sezar'mış gibi duruyor."

Birliklerinin teftişinden bariz şekilde etkilenen Mussolini, dönüş yolunda Hitler'e abartılı jestler yaparak, doğu cephesine başka İtalyan tümenleri de yollayacağı ve elbette bunların sadece en iyileri olacağı garantisini verdi.

* * *

"Adolf Hitler" SS-Leibstandarte, Sovyet-Alman savaşının başından beri doğu cephesinde duruyordu. Oraya gitmeden önce Mayıs 1941'de acilen Yunanistan'dan Çekoslovakya'daki Brünn kentine sevk edilmişti; burada yeni askerler eklenip, Sovyet Rusya'ya saldırıya hazırlandı. 1941 Haziran ayı sonunda Leibstandarte, Lublin şehrinin doğusundaki Alman-Sovyet sınırını aştı. Motorize piyade tümeni olarak, General von Kleist'ın komutasındaki panzer ordusuna katıldı ve bir panzer kolordusuyla birlikte Rowno-Schitomir yönünde Kiev'e doğru yola çıkma emri aldı.[7]

---

[7] General Kleist önce kendi adıyla anılan "Kleist" Zırhlı Grubuna komuta ediyordu; bu birliğin adı 25.10.1941'de Zırhlı Grubu I olarak değiştirildi. SS tümeni "Adolf Hitler" Leibstandarte ise önceleri Kleist Zırhlı Grubunun XIV. Motorize Birliğine, daha sonra da III. Motorize Birliğine bağlıydı.

Sovyet Rusya'ya karşı savaşta Leibstandarte'ye özel emirler verildi; SS askerlerinin bölük komutanları, Rus sınırını geçmeden önceki eğitim sırasında bu emirleri tebliğ ettiler.

Bu emirlerde, Rusya'ya karşı savaşın şu sloganlar altında yürütüleceği bildirildi:

– "Rusların kafasını parçala, o zaman onlardan sonsuza dek kurtulursun!"

– "Sen bu ülkenin mutlak hâkimisin! Halkın yaşamı ve ölümü senin ellerinde!"

– "Rusya'nın düzlükleri bize lazım, içinde Ruslar olmadan!"

Leibstandarte'nin SS askerlerine, Rus şehirlerini ve köylerini yerle bir etme emri verildi. Leibstandarte'nin korkunç bir ün kazanması ve adının duyulmasının bile Ruslara korku ve dehşet saçması isteniyordu.

SS askerlerine, Leibstandarte'nin Rusya'da geçtiği yerlerde ardında bir yangın yeri bırakması telkin edilmişti. Führer böyle bir yere geldiğinde, hemen "Leibstandarte buradan geçmiş" diye düşünmeliydi.

Leibstandarte, Kiev'e doğru ilerlerken Rovno yakınlarındaki bir köyde, bir Rus muhafız birliğinin sert direnişiyle karşılaştı.[8] Bu köy, tümenin tüm topları ve tankları çatışmaya katıldıktan sonra ancak alınabildi. Rus askerlerinin direnişine misilleme olarak, geride kalan yaklaşık yirmi kadın, çocuk ve ihtiyar kurşuna dizildi. Bu insanlar bir meydanda toplandılar ve keşif taburunun zırhlı araçlarından üzerlerine ateş açıldı. Köy temel taşlarına varıncaya kadar yakıldı.

---

8 Sovyet birliklerine "Garde" (Muhafız) adı 18.9.1941'de verildi. Sovyet askeri yönetimi, Alman ordusuyla yapılan çatışmalarda kendini özellikle kanıtlamış birlikleri bu adla tanımlıyordu. Muhafız birlikleri genellikle personel ve malzeme açısından Kızıl Ordunun sıradan birliklerinden daha donanımlıydılar. Rovno civarındaki çatışmalar 1941 Temmuzunun başlarında gerçekleştiği için Leibstandarte o sıralar henüz Rus Muhafız Birliklerine karşı savaşmış olamaz.

Leibstandarte ilerlemeye devam ederken, Temmuz ortalarında Rusların güçlü bir karşı saldırısıyla karşılaştı; saldırı Leibstandarte'nin sol kanadını tehdit ediyordu. Çatışmalar bir hafta boyunca devam etti ve her iki taraf da büyük gaddarlıkla savaştı. Daha çatışmaların ilk gününde Kumandan Sepp Dietrich şu emri verdi: Esir alınmayacak, yakalananlar bulundukları yerde anında kurşuna dizilecek. Dört bir yanda, ele geçirilen yerlerdeki evleri sistematik olarak teker teker yakma, mahzenlere ve sığınaklara saklanan halkı elbombalarıyla "tütsüleme" görevi almış özel birlikler kuruldu.

Ağustos başında Leibstandarte yönünü Uman'a çevirdi. Sovyet Rusya'ya saldırının başlatılmasının ardından henüz altı hafta bile geçmemişti, ama Polonya, Fransa ve Yunanistan'la yapılan savaşlardaki kayıpların şimdiden çok üstüne çıkan önemli kayıplar verilmişti. Bölüklerde cephane taşıyıcıları azalmıştı. Bu yüzden, Rus savaş tutsakları ve sivilleri ölüm tehdidiyle bu işe zorlandılar. Leibstandarte Komutanı Sepp Dietrich'in emriyle Rus cephane taşıyıcıları, fiziksel ırk belirtilerine göre seçiliyordu, çünkü onun SS askerleri arasında dolaşacaklardı. Cephane taşıyıcılarının sarışın ve mavi gözlü olmaları gerekiyordu. Savaşlarda makineli tüfekler için cephane yetiştirmekle görevliydiler. İçlerinden birçoğu düşman ateşiyle öldü. SS askerleri, düşmanın zarar görmesinden duydukları sevinçle, "Bu Ivan'lar Büyük Almanya için öldüler" diyorlardı.

Kerson'daki çatışmalarda, keşif taburunun komutanı Sturmbannführer (Hücum Birliği Komutanı) Meyer'in köpeği, şarapnel parçasıyla öldü. Meyer, ölen köpeğinin intikamını almak için, Kerson'da yaşayan 30 masum sivili zorla bir araya toplayıp, bizzat kurşuna dizdi.

Eylül başında Alman birlikleri geniş cepheyle Dinyeper'e doğru ilerlediklerinde, Leibstandarte takviye olarak Dinyepropetrovsk'un güneyindeki bölgeye yollandı. Birlikler

nereye girse, bombalardan ve kurşunlardan kurtulan insanları, hayvanlar gibi ahırlara topluyorlardı. İnsanlar her gün en kötü işlerde çalıştırılıyor, acımasızca dövülüyorlardı. SS askerleri, sahip oldukları her şeyi ellerinden alıyordu.

Eylülün ortasında, Leibstandarte'de doğu cephesinde görev yapmış olan Günsche, Dinyepropetrovsk yakınındaki bölgeden, SS'in Bavyera'da Bad Tölz'deki Junkerschule'ye (SS Subay Okulu) gitti.

Günsche, yolda, Hitler'in "Wolfschanze"deki karargâhına uğradı. Orada, Leibstandarte'ye gönderilmeden önce 1936 ila 1941 arasında görev yaptığı, Hitler'in özel korumasındaki arkadaşlarını ziyaret etmek istedi.

Günsche, Schaub ve diğer arkadaşlarına, bu karargâhın batıdaki diğer karargâhlara kıyasla bu kadar büyük ve görkemli olmasından dolayı duyduğu şaşkınlığı ifade etti. Günsche, Führer'in kışı orada mı geçirmeyi düşündüğünü sordu. Bu soruya herkes güldü. Schaub ciddiyetle açıkladı: "Kışı geçirmek mi? Siz neyden bahsediyorsunuz? Biz Rusya'ya karşı bir 'yıldırım savaşı' yapıyoruz. Noeli mutlaka her zamanki gibi yine Obersalzberg'de kutlayacağız."

Hitler, Günsche'nin doğu cephesinden geldiğini duyunca, onu kendi sığınağına çağırdı. Günsche'yi toplantı odasında karşıladı. Günsche içeri girdiğinde Hitler uzun adımlarla volta atıyor ve usulca ıslık çalıyordu. Çok keyifliydi. Hitler Günsche'ye elini uzattı ve sordu: "Eee, Günsche, nasılsınız? Dietrich ve Leibstandarte'm neler yapıyor?"

Günsche, SS askerlerinin ruh halinin çok iyi olduğunu, Sovyet Rusya'daki savaştan hoşlandıklarını, ama Rusların katı bir direniş gösterdiğini bildirdi. "Bu direnişi yakında kıracağız, bu bir an meselesi" diye karşılık verdi Hitler. "Tanklarının toplam sayısı 2000'i aşan panzer ordularının Moskova önünde bir araya gelmesi emrini verdim. Moskova saldırıya uğrayacak ve düşecek, sonra savaşı kazanacağız."

Hitler, Günsche'ye Rusya'nın tüm topraklarını ele geçirme niyetinde olmadığını açıkladı. İlk planda söz konusu olan, aktif güçleri yok etmek ve hayati önem taşıyan bölgeleri işgal etmekti. Ural Dağları'na ulaşıldığında durma işareti verilecekti. Rusya'nın geri kalanı açlıktan ölecekti. Rusların, Ural'ın ötesinde yeniden güç toplamaya çalışmaları durumunda, Hitler güçlü hava kuvvetlerini kullanacaktı. Hitler son olarak, "Avrupa'yı yeniden biçimlendiren adam olarak bu ülkede kendi yasalarıma uygun yeni bir düzenin kurulmasını istiyorum!" diye açıkladı. Son sözleriyle yüzü kıpkırmızı kesilmişti. Günsche'yi faşist selamıyla gönderdi.

* * *

Kasım 1941'de Moskova önünde takılıp kalan Alman birliklerinin durumu, Rus saldırıları altında her geçen gün daha da tehlikeli hale geliyordu. Linge'nin Hitler'e okuduğu, doğu cephesinden gelen raporlarda sürekli, düşmanın daha sık ve daha katı bir direniş gösterdiğinden söz ediliyordu. Hitler'in ruh halini iyi bilen Linge, onun çok hırçınlaştığını gördü. Özellikle, durum değerlendirmeleri sırasında Hitler sürekli Halder, Brauchitsch ve Keitel'e çatıyordu. Değerlendirmeler her gün saat 12:00'de Keitel'in "Wolfschanze"deki sığınağında yapılıyordu.

Aralığın ilk günlerinden birinde toplantı odasından, Guderian'la telefonda konuşan Hitler'in sesi duyuldu. Guderian Moskova önündeki panzer ordusunun komutanıydı.[9]

Hitler ahizeye kükredi: "Guderian! Her ne pahasına olursa olsun dayanın! Size takviye gönderiyorum! Elimde ne varsa seferber edeceğim! Buna emin olabilirsiniz! Yeter ki dayanın, mutlaka dayanın!"

Bu görüşmeden kısa bir süre sonra, Guderian'ın geri çekildiğine dair haberler geldi. Özel alayın subayları arasında, Hitler'in genelkurmayından memnun olmadığı konuşuluyordu.

---

9 Guderian, 2. Panzer Ordusunun komutanıydı.

Doğu cephesindeki durum hakkındaki görüşmeler, giderek daha sert geçiyordu. Hitler bağırıyor, yumruğuyla masaya vuruyor, generallerini savaşmayı becerememekle suçluyordu. Generaller, Hitler'in küfür saldırılarından sonra yeniden kendilerine gelebilmek için sık sık toplantı odasından sığınağın koridoruna kaçıyorlardı. Bir defasında, bir toplantı sırasında Kuzey Ordusu Komutanı Feldmareşal Leeb koridora çıktı. Son derece gergin bir halde, bir ileri bir geri yürüdü. Koridora açılan yan odada, Keitel'in yaveri Gabriel ve her zamanki gibi Hitler'in emrini bekleyen Linge oturuyordu. Leeb kapıda durdu ve Gabriel'e, "Führer bana artık inanmıyorsa, ben ne yapabilirim ki?" dedi.

Moskova yenilgisi ve başarısız olan Leningrad kuşatması, Waffen-SS ile Wehrmacht arasındaki ilişkinin gerginleşmesine yol açtı. SS askerleri Wehrmacht'ı gerçek bir saldırı ruhuna sahip olmamak ve okul yöntemlerine göre hareket etmekle suçluyorlardı. Wehrmacht subayları ise SS birliklerinin kendilerinden daha donanımlı ve daha iyi silahlara sahip olduğunu söylüyorlardı. Ayrıca SS birliklerinin ordu içinde özel bir konumu vardı. Karşılıklı olarak kendini beğenmişlik suçlaması yöneltiliyordu.

Hitler'in direnme gücünü kırma taktiğiyle yenmek istediği Leningrad'ın sarsılmaz savunması, Hitler'in küplere binmesine sebep oluyordu. Öfkeden kudurarak bağırıyordu: "Bu şehri yerle bir edeceğim ve halkını yok edeceğim! Leningrad bir daha asla ayağa kalkamayacak! Bunun için kutsal yemin ediyorum!"

Hitler bu günlerde biraz sakinleştikten sonra, hep aynı şeyi söylüyordu: "Bir zaferi herkes kaldırabilir, ama bir yenilgiyi yalnızca güçlü olanlar kaldırabilir!"

Ordunun komutanı von Brauchitsch, Moskova önündeki hezimetten sonra "Führer Karargâhı"nda görünmez oldu. Hasta olduğu söyleniyor, ama buna kimse inanmıyordu. Ka-

rargâhta çalışanların, cephedeki durum hakkında bilgilendirildikleri toplantıda, Schmundt muğlak bir biçimde, Brauchitsch'in sağlık nedenleriyle izne ayrıldığını ve ordunun komutasını Führer'in bizzat üstlendiğini açıkladı.[10]

Hitler bu tarihlerde, Brauchitsch'in yanı sıra panzer ordularının komutanları Guderian ve Hoepner'i, Kuzey Ordusu Komutanı Leeb'i ve diğer generalleri de görevden aldı.[11]

* * *

Japonlar 7 Aralık 1941'de Pearl Harbor'daki Amerikan savaş filosuna saldırınca, Hitler'in karargâhındakiler tekrar cesaretlendi. Wehrmacht'ın Moskova ve Leningrad'daki yenilgileri unutulmuştu. Almanya, Amerika Birleşik Devletleri'ne savaş ilan etti.[12] Aynı gün öğlen yemeğinde konuşulan konu, Amerikalıların savaş yetenekleriydi. Halder, I. Dünya Savaşındaki deneyimlerinden yola çıkarak alaycı bir biçimde, Amerikan subaylarının Prusya subaylarıyla kıyaslanamayacakları sonucunu çıkardı. Amerikan subayları, canlarının derdine düşen üniformalı iş adamlarıydı. Savaş sanatında pek ileri değillerdi.

Birkaç gün sonra Schmundt, her zamanki gibi bir kadeh şnaps içmek için Linge'nin odasına geldi. Biraz sonra, radyodan hafif müzik dinlemek için bazen Linge'ye uğrayan Hitler de göründü. Hitler, Linge'den cepheden gelen son raporu aldı, yazı masasına oturdu ve gözlüğünü istedi. Raporda Alman denizaltılarının Amerikan gemilerini batırdıkları bildiriliyordu. Hitler yaverine, "Okuyun bunu, Schmundt"

---

10 Hitler-Feldmareşal Walter von Brauchitsch'i 19.12.1941'de başkomutan sıfatıyla görevden aldı.

11 Guderian 25.12.1941'de kumandanlıktan alındı. Hitler, 4. Panzer Ordusunun komutanı Orgeneral Hoepner'i 8.1.1942'de ordudan attı. Kuzey Ordusu Komutanı Feldmareşal Wilhelm Leeb, 16.1.1942'de, cephede kendi kafasına göre değişiklikler yaptığı gerekçesiyle görevden alındı.

12 Hitler 11.12.1941'de ABD'ye savaş ilan etti; ABD'nin savaşa girmesinin sonuçları hakkında bir araştırma yaptırmamıştı.

dedi. "ABD'ye karşı açık savaşın bizim için ne kadar elverişli olduğunu görüyor musunuz? Şimdi tam saldırabiliriz."

Hitler, Amerikalıların artık Pasifik cephesine bağlandıklarına işaret etti. Bu yüzden, Alman denizaltılarının, İngiltere'ye ABD'den gelen yardımı daha etkili bir biçimde engelleyebilecekleri umut edilebilirdi.

Hitler iyice arkasına yaslandı ve Amerikalılar hakkında tam bir aşağılamayla konuştu. Amerikan otomobillerinin uluslararası yarışlarda henüz hiç birinci gelmediklerine değindi. Amerikan uçakları sadece şık görünüyorlardı, ama motorları beş para etmezdi. Bu da çok methedilen Amerikan sanayiinin aslında çok abartıldığının bir kanıtıydı. Amerikalılar büyük başarılar ortaya koyamamış, sadece vasatta kalmış, ama bol reklam yapmışlardı.

Hitler ve Schmundt gittikten sonra, Hitler'in kişisel korumasının şefi Schädle, Linge'nin odasına geldi. Doğu cephesinde durumun kötüleştiğinden söz etmeye başladı. Schädle, Führer'in uzun süredir cepheye gitmediğine dikkat çekti. Birliklerin Führer'i görmeleri gerekiyordu. "Şef bütün gün neyle ilgileniyor yahu?" diye sordu Schädle.

Linge, Hitler'in neyle ilgilendiğini biliyordu, ama bir şey söylemedi.

Hitler zamanını durum değerlendirmeleriyle geçiriyor, fotoğrafçı Hoffmann ve onun arkadaşlarıyla gevezelik ediyor, macera romanları okuyor, kendini büyük bir sanatçı zannettiği için anlaşılmaz mimari projeler çiziyor, akşamları Schaub'la baş başa kalıyor, Schaub da ona bir dia makinesinden Parisli çıplak dansçı kadınların renkli fotoğraflarını gösteriyordu; ya da Bormann'ın temin ettiği İskoç teriyeri cinsi köpeği "Burli"yi gezdiriyordu Hitler. Karargâhta bu hayvana, ufak tefek olması yüzünden şakayla "Büyük Alman İmparatorluğu köpeği" deniliyordu.

* * *

1941 Kasımının başında, Hitler'in özel korumasının arzusu nihayet gerçekleşti. Schmundt Taganrog'a bir uçuş hazırlığı yapma emri verdi. Burası karargâhtan yaklaşık 2000 kilometre uzaklıktaydı. Hava soğuk ve sisliydi. Hitler'in pilotu Baur hava durumunu böyle bir uçuş için uygun bulmadı. Keitel, Hitler'in sığınağına geldi ve Hitler'le konuşurken daima kullandığı itaatkâr sesle, Hitler'den cepheye uçuşu hava muhalefeti yüzünden iptal etmesini rica etti.

Hitler, "Hayır! Hayır!" diye Keitel'in sözünü kesti. "Şimdi, orada güneyde dayanmaları çok önemli. Leibstandarte'm bile geri çekiliyor. Mutlaka uçmalıyım."

Keitel, en itaatkâr ses tonuyla Hitler'e, başına bir şey gelebileceğini açıklamaya çalıştı. "Führer'im siz teksiniz; her şey size bağlı!"

Hitler gururu okşanmış bir halde yanıtladı: "Peki, bakalım, yarın hava nasıl olacak?"

Ertesi gün Hitler uçakla Taganrog'a gitmeye karar verdi.[13] Hitler'in uçağı öğlen saatlerinde Poltava'ya indi. Hitler, Schmundt, Morell ve Linge, Heinkel[14] tipi bir bombardıman uçağına bindiler ve avcı uçaklarının eşliğinde Mariupol'e uçtular. Uçak şiddetle sarsılıyordu. Hitler solgun ve bitik görünüyordu.

Mariupol havaalanında Hitler'i Reichenau ve von Kleist karşıladı. Hitler onlarla birlikte karargâhın bulunduğu kışlaya gitti.

Karargâhın kötü aydınlatılmış koridorunda Linge koyun postlu ve kürk şapkalı bir adamla karşılaştı, şapkasının üstünde SS'in kuru kafası parıldıyordu. "Geldiniz nihayet, yoldaşlar!" diye bağırdı adam.

---

13 Hitler 2.12.1941'de uçakla Mariupol'e gitti. Oradan, SS tümeni "Adolf Hitler" Leibstandarte'nin komutanı Sepp Dietrich'le birlikte, Güney Ordu Komutanlığına, Taganrog'a gitti.

14 Heinkel He-III: Alman Hava Kuvvetlerinin iki motorlu, 1950 km uçuş kapasiteli bombardıman uçağı.

"Adolf Hitler" SS-Leibstandarte'nin komutanı Sepp Dietrich'ti bu adam. Führer'in nerede olduğunu sordu. Onu Hitler'e götürdüler. Dietrich'le birlikte gelen SS askerleri, Linge'ye Rusların kendilerine rahat vermediğini bildirdiler. Wehrmacht komutanlarına hiç çekinmeden küfür ettiler ve Hitler'in onlara yeniden cesaret verebilmek için birliklerine görünmesi umudunu dile getirdiler.

Ancak Hitler, karargâhı ziyaret etmekle yetindi. Donets havzasını her ne pahasına olursa olsun elde tutma emrini verdi ve ertesi sabah Poltava'ya uçtu. Orada kötü hava şartları yüzünden istenmeyen bir gecikme oldu. Hitler'le aynı zamanda Mariupol'den uçakla ayrılmış olan ve komuta merkezi Poltava'da olan Reichenau'yu göremediler. Rastenburg'daki "Wolfschanze"yle telefon bağlantısı kurulamadı. Hitler'in telaşlandığı açıkça görülüyordu. Bir saat boyunca, büyük bir heyecanla, havaalanı komutanının aşırı derecede ısıtılan bürosunda kaldı. Sonunda Reichanau geldi. Pilotu havaalanını bulamamıştı. Hava rezaletti – görüş mesafesi sıfırdı ve aşırı soğuk vardı. Reichau onu konutuna davet edince, Hitler hemen kabul etti.

Ertesi gün Hitler rahat karargâhına döndü; Keitel onu sevinçle karşıladı. Hitler yaptığı "kahramanca eylem"den çok memnun kalmıştı.

8. BÖLÜM

1942'nin ilkbaharında, Hitler'in "Wolfschanze"sinde yapılan bir toplantıdan sonra Reich Silahlanma ve Mühimmat Bakanı Fritz Todt esrarengiz bir biçimde öldü.[1] Bakanın uçağı Rastenburg havaalanından uçuşa geçtikten sonra yaklaşık otuz metre yükseklikte infilak etti. Todt ve uçuş ekibi yanarak öldüler. Patlamanın nedeni açıklanamadı. Hitler'in karargâhında, bu olayın bir gizli servisin işi olduğuna dair söylentiler yayıldı.

Hitler, Todt'un halefi olarak mimar Albert Speer'i atadı. Speer bu görevle birlikte, büyük sanayicilerle ordunun üst düzey komuta kademesi arasında bağlantı kuran kişiydi.

Speer "Führer Karargâhı"na sık sık gelirdi. Başkent ile karargâh arasında çalışan hızlı trenle Berlin'den geldiğinde, Hitler uyanıncaya kadar genellikle Linge'nin odasında beklerdi. Speer bu odadan telefon görüşmeleri de yapardı. Vekili Saur'la ya da Ordu Donatım Dairesi'yle görüşürdü. Speer'in bakanlığı ile askeri yönetim ve sanayiciler arasında, doğudaki ganimetin paylaşılması konusunda zaman zaman gerilimler yaşanıyordu.

Bir defasında Speer, o sırada Linge'nin odasında bulunan Schaub'a, Sovyet Rusya'nın işgal edilen bölgelerinde ele geçirilen sanayi işletmelerinin ve hammadde kaynaklarının

---

1 Fritz Todt 8.2.1942'de öldü.

paylaşımındaki zorluklardan yakınmıştı. Speer, sanayici beylerin her şeyden önce kendi çıkarlarını düşündüklerini söylemişti. Büyük şirketlerin temsilcileri askeri birlikleri adım adım izliyor – ele geçirilen fabrikaların ve hammaddelerin kendilerine teslim edilmesini istiyorlardı.

Krupp, Röchling ve ağır sanayinin öteki devleri, vatana hizmet ettikleri gerekçesiyle, aslan payının kendilerine verilmesini talep ediyorlardı. Speer, hiç olmazsa savaş ekonomisine belirli bir düzen getirmek için, Hitler'in sanayicilerle mutlaka bir toplantı yapması gerektiğini söyledi. Alman üst komuta kademesi, Kafkaslara saldırmayı ve Bakü'deki petrol sahalarını ele geçirmeyi planladığı için, bu toplantı özellikle gerekliydi. Speer'in önerisi üzerine, Hitler Mayıs 1942'de büyük sanayicileri karargâhına davet etti.[2]

Toplantıya Reichsvereinigung Eisen (Reich Demir Birliği) Başkanı Dr. Hermann Röchling, Vereinigte Stahlwerke'nin (Birleşik Çelik İşletmeleri) Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Albert Vögler, Zırhlı Araçlar Ana Komisyonu Başkanı Dr. Walter Rohland, Krupp Fabrikaları Genel Müdürü ve top kralı Krupp'un sağ kolu Erich Müller ile "Hermann Göring Fabrikaları" Yönetim Kurulu Başkanı, aynı zamanda Reichsvereinigung Kohle (Reich Kömür Birliği) Başkanı Paul Pleiger ve başka isimler de katıldı.

Toplantıdan önce Hitler misafirlerini öğle yemeğine davet etti. Masa, eski Doğu Prusya Gauleiter'i ve Reichskommisar'ı (Reich Temsilcisi) Koch'un Ukrayna'daki karargâh için temin ettiği ürünlerle hazırlanmış özel yiyeceklerin ağırlığından çökecek gibiydi. Yemekte söz silah sanayiinin üretim kapasitesine geldiğinde, sanayiciler işgücü eksikliğinden yakınmaya başladılar. Hitler, Pétain hükümetinin Almanya'ya gönderdiği Fransız işçilerin nasıl bir izlenim

---

2 6.5.1942'de, Speer'in başkanlığında bir silahlanma kurulu oluşturuldu; ordu kuvvetlerinin askerlerinin yanı sıra sanayiciler de bu kurula alınmıştı. Hitler bu kurulu 18.5.1942'de 'Wolfschanze'de kabul etti.

bıraktıklarını sordu. Sanayiciler, Fransızların iyi çalıştıklarını, ama sayılarının az olduğunu söylediler. Sonra söz, Rus savaş tutsaklarından işgücü olarak yararlanmaya geldi. Hitler, Rusların nasıl çalıştıklarını sordu. Sanayiciler, Rusların işten kaytarmaya çalıştıklarını, onları çok sıkı denetlemek ve zorlayıcı önlemler uygulamak gerektiğini söylediler.

Sanayicilerden biri, çok sigara içen Ruslara, işi cazip kılmak için tütün verilmesi gerektiğine dikkat çekti. Hitler, Rus savaş tutsakları için, iyi çalışmalarının ödülü olarak orman ve tarla bitkilerinden "tütün" üretilmesi için hemen talimat vereceğini söyledi. Sanayiciler fabrikalardaki Rus savaş tutsaklarının sayısının arttırılmasını talep ettiler. Hitler, sanayiye Rusya'dan yeterli sayıda savaş tutsağı ve Rusya'dan zorla getirilmiş sivillerin sevk edilmesi işiyle bizzat ilgilenme sözü verdi. Kendinden memnun bir halde, doğu cephesinde çok yakında yapılacak askeri operasyonlarda yüksek sayıda savaş tutsağı ele geçirileceğini ve sanayinin bu tutsakların tamamını işe almakta zorlanacağını açıkladı.

Yemekten sonra Hitler sanayicilerle birlikte çay evine geçti; burada büyük bir toplantı odası vardı. Sanayiciler için şarap, şampanya, konyak ve Havana puroları hazırlanmıştı.

Toplantı kapalı kapılar ardında, büyük bir gizlilikle gerçekleştirildi.

* * *

Aynı ay Antonescu, Hitler'in daveti üzerine karargâh'a geldi.[3] Misafirler için özel olarak düzenlenen sığınağa yerleştirildi. Hitler kendisiyle orada görüştü. Tercümanlık görevini Schmidt üstlendi. Antonescu Fransızca konuşuyordu. Toplantının yapıldığı odanın kapısında Schmundt ve Linge, Hitler'in emirlerini beklediler. Hitler ve Antonescu arasındaki konuşma çok hararetli geçti.

---

3 Mareşal Ion Antonescu'yla 'Wolfschanze'de yapılan toplantı 11.2.1942'de gerçekleşti.

Toplantıda Romanya birliklerinin Stalingrad saldırısına katılmaları görüşüldü. Antonescu, Hitler'e bu saldırı için büyük bir birlikler topluluğu hazırlama sözü verdi, ama Rumen birliklerinin silahlanma durumunun kötü olduğuna işaret etti.[4] Hitler, Antonescu'dan Rumenlerin ne kadar silaha gereksindiklerine ilişkin daha ayrıntılı bilgi vermesini istedi. Antonescu da, tam verilerin yanında olmadığını, ama Bükreş'e döner dönmez bu bilgilerin iletilmesini sağlayacağını söyledi. Görüşmeden sonra, Antonescu Hitler'in durum değerlendirme toplantısına katıldı. Ertesi gün Hitler Antonescu'ya havaalanına kadar eşlik etti. Onunla çok içten vedalaştı.

Antonescu'nun Romanya'ya varışından hemen sonra Rumenlerin silah talepleri karargâha ulaştı. Salondaki öğlen yemeğinde Hitler, Keitel ve Jodl'a Rumenlerin işitilmedik taleplerde bulunduklarını söyledi. Bu talepleri karşılamayı düşünmüyordu. "Silahlar bana lazım" dedi. "Onların petrolüne karşılık otomobiller, motosikletler, bisikletler ve gerekirse bebek arabaları da veririm, ama silah vermem. Alman silahlarını kullanmayı zaten beceremezler."

Keitel Hitler'e yaltaklanarak konuştu. Rumenler gereksindiklerinden fazla silah istemişlerdi. Hitler, Rumenlerin açıkça bu silahlardan para kazanmayı ya da belki savaş bittikten sonra Macaristan'a saldırmak için yedek yapmayı amaçladıklarını söyledi. Bu sırada Hitler Viyana Tahkim Kurulu kararına güldü;[5] bu karara göre Romanya'nın, Hitler'in

---

4 Romanya 1942'de Doğu Cephesi için toplam 27 tümen hazırladı; bunlar 3. ve 4. Romanya Ordusu olarak bir araya getirildiler ve B Ordular Grubunda görevlendirildiler.

5 İkinci Viyana Tahkim Kurulu kararıyla Romanya 30.8.1940'ta, Almanya ve İtalya tarafından, Kuzey Siebenbürgen bölgesini ve Szekler Zirvesi'ni Macaristan'a bırakmaya zorlanmıştı. Böylelikle Romanya'nın toprakları 43.500 kilometrekare, nüfusu da 2,5 milyon azalmıştı. Aynı zamanda Almanya ve İtalya-Romanya'nın geri kalan toprakları için garanti vermişlerdi. II. Dünya Savaşının bitmesinden sonra Sovyetler Birliği yeni

talebi üzerine Transilvanya'yı Macaristan'a bırakması gerekmişti. Hitler, Romanya ile Macaristan arasındaki Transilvanya çatışmasının sonunda kendi işine yarayacağını gizlemiyordu. Bu çatışma Hitler'e bir hakem gibi, Rumenleri ve Macarları Sovyet Rusya'ya karşı savaşta kışkırtma olanağı veriyordu: Macaristan'ı Transilvanya için, Romanya'yı da Viyana Tahkim Kurulu kararının düzeltilmesi olasılığı için kışkırtıyordu.

Hitler, Sovyet Rusya savaşından önce Macaristan Kral Naibi Horthy ile yaptığı görüşmeden söz etti; bu sırada Horthy'nin Viyana şivesini taklit etti. Hitler, Horthy'den Sovyet Rusya'ya karşı savaşa girmesini istediğinde, Horthy şu yanıtı vermişti: "Ruhen donanımlıyız, ama cismen değiliz." Orada bulunan herkes kahkahalara boğuldu.

* * *

Savaşın ağırlığı doğu cephesinin güney kesimine kaydığında, Hitler'in karargâhı 1942 Haziranının sonlarında Ukrayna'ya taşındı.[6] Karargâh artık Vinnitsa'nın birkaç kilometre ötesinde, ormanlık bir alandaydı. Hitler'in talimatı üzerine bu karargâha "Wehrwolf" ("Kurtadam" anlamına gelen "Werwolf" sözcüğü ile "savunma" anlamındaki "Wehr" sözcüğünden türetilmiştir ve "silahlı kurt" anlamına gelir) adı verildi.[7] Karargâhın yakınında ordunun başkumandanlarının ve Göring'in komuta merkezleri yer alıyordu. Himmler'in komuta merkezi Jitomir dolaylarındaydı.

Hitler Wehrwolf'a geldiğinde, orada kendisini karargâh komutanı Albay Thomas karşıladı. Hitler, Thomas, Schmundt ve Linge binanın holüne geçtiler. Burada, Sovyet Rusya'nın Avrupa'daki bölümünü gösteren, tahta üzerine

---

bir sınır değişikliğine önayak oldu. Romanya, Moldova'nın ayrılmasının telafisi olarak Kuzey Siebenbürgen bölgesini geri aldı.

6 Hitler 16.7.1942'de Vinnitsa'daki "Wehrwolf" Führer karargâhına taşındı.

7 İlk adı "Eichenhain"di (Meşelik).

boyanmış bir harita asılıydı. Almanların ulaştığı noktalar, oklarla işaretlenmişti. Hitler haritanın yapılış şeklini çok beğendi. Daha yakından bakmak için haritaya yaklaştı. Parmağıyla Rostov ve Stalingrad'ı göstererek, Thomas'a şöyle dedi: "Bu haritada en kısa zamanda düzeltmeler yapmanız gerekecek. Şimdi Rusya'ya diz çöktürecek bir darbe vuruyoruz! Tüm dünya dikkat kesilecek!"

Thomas, Hitler'e karargâhın planlarını ve özel güvenlik önlemlerini gösterdi. Arazi koruganlar, uçaksavar topları ve tanklardan oluşan bir güvenlik şeridiyle korunuyordu, aynı zamanda tanksavar hendekleri ve mayın tarlalarıyla çevrilmişti.

Hitler'in güvenlik servisi şefi Rattenhuber, karargâha açılan yolları gözetleyen ve çevredeki halkı kontrol altında tutan özel bir RSD (Reichssicherheitsdienst/Reich Güvenlik Servisi) birliği kurmuştu.

Ayrıca Thomas personelin dikkatini arttırmak için, Hitler'in geleceği günün arifesinde, Alman binbaşısı kılığında bir Rusun Hitler'i öldürmek amacıyla karargâh arazisine girmeye çalıştığı dedikodusu yayıldığını söyledi.

Hitler onaylayarak başını salladı ve "Bu tesisi kim inşa etti?" diye sordu.

Thomas, "Esas olarak, kampta toplanmış bulunan Ruslar" yanıtını verdi.

Hitler'in yüzü asıldı. Thomas'a "Hepsinin, bir saniye vakit kaybetmeden kurşuna dizilmesi gerekir. Karargâhım hakkında çok şey biliyorlar" dedi.[8]

Thomas topuklarını vurup, "Emredersiniz Führer'im!" dedi; topuklarının üstünde dönüp gitti.

Karargâhtaki bu önlemlere ek olarak, Himmler, Jitomir'deki komuta merkezinde "Reichsführer SS" adında özel

---

8 "Wehrwolf" tesisinin inşasında 1941 Kasım ayıyla 1942 Eylül ayı arasında Todt örgütünün 8000'e varan üyesi ile Sovyetler Birliği'nden getirilmiş 1000 mahkûm istihdam edildi. Bu kadar çok sayıda kişinin kurşuna dizildiği belgelenmemiştir.

bir birlik oluşturmuştu; bu birlik bölgede düzenli olarak partizan araması yapıyordu.[9]

1942 sonbaharında Himmler'in pilotu Sturmbannführer Schnäbele'nin aracı partizanların pususuna düştü. Araçta Schnäbele, bir başka SS subayı ve bunların kışlaya götürmek istedikleri iki Rus kadın vardı. Himmler'in pilotu ve SS subayı partizanlar tarafından öldürüldü. Cesetler bulunduğunda Himmler tüm bölgenin aranması emrini verdi. Partizanlar bulunamadı.

Himmler Hitler'e rapor verdi. Hitler olayın gerçekleştiği yerin yakınındaki köylerde yaşayan tüm masum köylülerin kurşuna dizilmesi emrini verdi. Rus vatandaşlarının kurşuna dizilmesi, Himmler'in bir birliği tarafından gerçekleştirildi. Bu sırada yürek paralayıcı sahneler yaşandı. Merhamet dileyen kadınlar tüfeklerin kabzalarıyla yere devrildiler ve sonra kurşunlandılar. Annelerinin bağırlarına baştırdığı çocuklar, annelerinin ellerinden zorla alınıp, gözleri önünde öldürüldüler. Kurşuna dizilen kadın, erkek ve çocukların cesetleri daha önceden kazılmış olan çukurlara atıldı. Hitler'in özel tümenindeki SS askerleri, bu intikam cümbüşüne katılmak için Vinnitsa'dan özel olarak geldiler.

Hitler, Vinnitsa'daki karargâhına gelişinden sonraki ilk günde yeniden zafer havasına girmişti. Linge'ye kendisine yazı malzemesi, çizim takımı, bir atlas, bir büyüteç ve Rusya'nın hammadde rezervlerinin işaretlendiği renkli bir harita getirmesini emretti.

Hitler çok heyecanlıydı. Rostov'u işaret ederek başyaveri Schmundt'a şöyle dedi: "Evet, Schmundt, bu bölgeyi aldığımızda, artık savaşın gidişatı için endişelenmeyeceğim."

---

[9] Bu birlik, Şubat 1941'de kurulmuş olan Begleitbatallion (Refakat Taburu) Reichsführer SS'di, bu tabur 1943 Şubatında Sturm (Hücum) Tugayı olarak genişletildi; Ekim 1943'te de SS Panzergrenadier-Division (Zırhlı Piyade Tümeni) olarak yeniden şekillendirildi, İtalya'da partizanlara karşı görevlendirildi ve sayısız savaş suçu işledi.

Hitler'in parmakları Kafkaslar'a kadar gitti: "Buradan da, acil olarak ihtiyaç duyduğumuz petrolü alacağız."

Hitler, parmağıyla, Hazar Denizi kıyısındaki Astrahan etrafında bir daire çizdi. Sonunda, "Burada Moskova'nın can damarını koparıyorum ve sonra iş bitiyor" dedi; bu arada "bitiyor" sözcüğünü özellikle vurguladı.

1942 Haziranının son günlerinde, Alman birliklerinin Kafkaslar'a yönelik ve Stalingrad doğrultusundaki saldırısı başlıyor. Hitler'in karargâhında sevinçli bir hava var. Bol bol şnaps içiliyor. Bol bol da yemek yeniliyor. Bu bolluk Ukrayna Reichskommissar'ı Koch'un çabalarının bir ürünü. Koch, Hitler'in karargâhının kilerlerini Ukrayna halkından yağmaladığı gıdalarla dolduruyor.

Vinnitsa caddelerinden sonsuz konvoylar halinde gıda araçları geçiyor. Ukrayna çiftçileri Almanların gözetiminde un, tereyağı, içyağı, yumurta ve kümes hayvanlarını karargâhın deposuna getiriyorlar, büyükbaş hayvanlarını oraya sürüyorlar.

Hitlerin yaveri Schaub özel bir gıda kontenjanı yönetiyor; bu kontenjandan Hitler'in talimatıyla Almanya'daki dostlarına ve eski Nasyonal Sosyalistlere gıda maddesi gönderiliyor.

Münih'teki Eva Braun'a gıda temin edilmesi işini Hitler Linge'ye bırakmıştı. Linge, Eva Braun'a özel bir kuryeyle yiyecek gönderiyordu. Eva Braun öncelikle daha fazla Ukrayna içyağı gönderilmesini istedi, bunu özellikle seviyordu.

Koch, sadece "Führer Karargâhı"na değil Berlin'deki Reich Şansölyelik Binası ve Hitler'in Obersalzberg'deki Berghof Şatosu'na da yiyecek temin ediyordu. Berghof'a muazzam miktarda un, şeker, tereyağı, içyağı, et ürünleri, yumurta ve kanatlı hayvanlar gidiyordu.

* * *

Temmuz 1942'de, işgal edilen doğu bölgelerinden sorumlu Reichsminister (Reich Bakanı) olarak atanan Alfred

Rosenberg, Hitler'in Vinnitsa'daki karargâhına geldi; bol altın işlemeli, opera kostümlerini andıran kahverengi bir üniforma giymişti. Baltık Almanlarından olan Rosenberg, Nasyonal Sosyalist Parti'nin bir "ideoloğu" olarak, gerçek faşist düşünce alanında çok güçlüydü, ancak uygulamacı ve örgütlemeci yönü açısından çevresinde pek itibar görmüyordu.

Rosenberg'den sonra karargâha, işgal edilmiş Sovyet bölgelerinin kibirli, birbirini çekemeyen "beyleri" geldi: "Ukrayna Kayzeri" lakaplı Erich Koch; eskiden Kurmark Brandenburg'un Gauleiter'i, şimdiyse Belarus'un Generalkommissar'ı, ayyaş ve sefih bir adam olan Wilhelm Kube; eskiden Schleswig-Holstein'ın Gauleiter'i, şimdi Doğu Bölgeleri'nin Reichkommissar'ı olan şişman Hinrich Lohse. Onların ardından da Gıda ve Tarımdan sorumlu Reich Bakanı Backe ve Reich Ulaşım Bakanlığı Müsteşarı Ganzenmüller geldiler. Son olarak da –her zamanki fiyakasıyla– Göring teşrif etti. Göring, üzerinde sayısız nişan takılı, güvercin mavisi mareşal üniformasını giymişti, elinde altın ve fildişinden yapılma mareşal asasını sallıyordu.

Hitler onları, Almanya'daki yiyecek durumunu konuşmak üzere çağırmıştı. Almanya'dan doğu cephesindeki birliklere gıda malzemesi nakliyesinin durdurulmasını ve birliklerin ihtiyacının, işgal edilen Sovyet bölgelerindeki gıda rezervleriyle sağlanmasının organize edilmesini istiyordu.

Toplantıya gelenler, Hitler'in yanına alınmayı bekliyorlar. Bormann da onlara katılıyor. Son zamanlarda Almanya'da iyice yaygınlaşmış olan karaborsa hakkında konuşuyorlar.

Göring, Backe'ye şöyle diyor: "Herkes vurgunculuk yapıyor. Vurgunculuğa hapis cezası verilseydi, Alman halkının tümünü hapse atmak gerekirdi. Sorun bu değil. Asıl sorun, Rusya'da ne varsa alıp göndermek. O zaman karaborsa diye bir sorunumuz kalmayacak."

Onların yanında duran Linge, bir süre sonra Hitler'in ya-

nına çağrıldı. Çok geçmeden geri geldi ve "Führer, yanına buyurmanızı istiyor" dedi.

Göring, içeriye ilk giren kişi olmak için, Hitler'in dairesine doğru koşturdu. Rosenberg onun hemen arkasındaydı, ama Koch onu geçti ve bakanından önce içeri girdi. İçeriye son giren Bormann oldu ve büyük bir kurumla Hitler'in yanına oturdu; orada bulunanlara, Hess'in İngiltere'ye gitmesinden sonra kendisine geçmiş olan gücü göstermek istiyordu.

Yiyecek sorunu konuşulduktan sonra, Hitler, işgal edilen bölgelerden Alman sanayisine işçi akışını arttırma talebinde bulundu. Sanayicilere işgücü aktarma sözü verdiğini açıkladı.

Hitler, Bormann'a Sauckel'i çağırmasını emretti; Sauckel karargâha o gün gelmişti ve Bormann'ın konutunda Hitler'in talimatlarını bekliyordu. Thüringen Gauleiter'i Fritz Sauckel, Weimar'daki Buchenwald Toplama Kampı'nı inşa etmişti ve insanları zorla çalışmaya sevk etme konusunda yeterince deneyime sahipti. Hitler ona, Sovyet Rusya ve işgal edilen Avrupa ülkelerinden halkın kitleler halinde Almanya'ya taşınması yetkisini verdi.

Sauckel geldiğinde, Bormann Hitler'in Sauckel'i görevlendirme emrini hazırlamak için çekildi. Hitler metni imzalamadan önce iki kez düzeltti. O andan itibaren milyonlarca insanın –Ruslar, Ukraynalılar, Belaruslar, Letonyalılar, Litvanyalılar, Estonyalılar, Lehler, Çekler, Fransızlar, Belçikalılar, Hollandalılar, Sırplar ve Yunanlar– kaderi Buchenwald Beyi'nin ellerindeydi.[10]

Bormann, Hitler'in imzaladığı, Sauckel'i görevlendirme emrini aldığında, "Bu Nasyonal Sosyalist Parti'nin bir zaferidir" dedi.

---

10 Sauckel, 21.3.1942'de işgücü şevkinde tam yetkili kılındı. İzleyen aylarda makamı, başka yetkiler (örneğin işgal edilen doğu bölgelerinden işçilerin sevk edilmesi için tam yetki) de aldı. Beyaz Rutenya nasyonal sosyalistlerin dilinde Beyaz Rusya (Belarus) anlamına geliyordu; Doğu Ülkesi Reich Komiserliği, Alman-Sovyet anlaşmasına kadar bağımsız olan Baltık devletlerini kapsıyordu.

* * *

1942 sonbaharında merkez karargâhtaki zafer havası iyice bozulmuştu. Rusların katı savunması yüzünden General Paulus emrindeki birlikler Stalingrad önünde tıkanıp kalmışlardı. List'in Kafkaslar'daki birliklerinin saldırısı ilerleyememişti. List, başlangıçtaki başarılardan sonra dağlarda takılıp kalmıştı. Hitler'in, Karadeniz kıyısı boyunca Tiflis'e kadar ilerleyip Bakü'nün petrol sahalarını ele geçirme doğrultusundaki emrini yerine getirememişti.

Bir durum değerlendirmesi sırasında, List'in birliklerinin Elbruz Dağının zirvesine çıktıkları ve oraya gamalı haçlı bayrağı diktikleri bildirildiğinde, Hitler acı bir alayla şöyle dedi: "Bunlar da İngilizlerin spor hırsını örnek almak istiyorlar herhalde?"[11] Hitler, List'le kişisel bir görüşme yapmadan, onu kumandanlıktan aldı.[12]

Sonra Genelkurmay Başkanı Halder'i yanına çağırdı. Linge, Halder'i Hitler'in yanına getirdi. Hitler Halder'i soğuk bir tavırla karşıladı ve sağlık nedeniyle uzunca bir tatil yapmak isteyip istemediğini sordu. Halder, Hitler'in yanında on dakika kaldı. Sonra "tatile" çıktı.[13]

Hitler bundan sonra, generallerden tamamen uzak durdu ve kendi kabuğuna çekildi. Artık onlarla birlikte salona gitmiyor ve öğlenleri yemeğini çalışma odasında yalnız başına yiyordu. Akşamları Linge'den hüzünlü plaklar çalmasını istiyordu. Roma imparatorlarının taht için yaptıkları zalimce mücadeleleri anlatan *Ich, Claudies, Kaiser und Gott* [Ben, Claudius, İmparator ve Tanrı] gibi ya da 13. yüzyıldaki Ho-

---

11 21.8.1942'de, I. Dağ Tümeninin dağ komandoları, Reich'ın savaş bayrağını, Kafkaslar'ın en yüksek dağı olan Elbruz Dağının zirvesine diktiler. Gerçi zirveye çıkmış olmalarının askeri açıdan bir önemi yoktu, ama bu olay Almanya'da propaganda malzemesi olarak değerlendirildi.

12 Feldmareşal Wilhelm List 9.9.1942'de Hitler tarafından kumandanlıktan alındı.

13 Hitler Orgeneral Franz Halder'i 24.9.1942'de ordunun başkomutanlığından aldı.

henstaufen Hanedanından İmparator II. Friedrich'in seferlerini anlatan kitaplar okuyordu. Ayrıca son derece çabuk sinirleniyordu. Duvardaki bir sinek bile onu öfkelendirebiliyordu. Masum bir kelebek yüzünden kendini kaybetti. Etrafında sinek, sivrisinek ya da kelebek bulunmaması için her şey yapıldı. Hitler'in karargâhındaki pencerelere sineklik takıldı. Emir erleri her sabah ellerinde sinek raketleriyle dolaşıyor ve canlı tek bir sinek bile bırakmıyorlardı. Masaların üstünde bal dolu bardaklar duruyor, tavandan sineklikler sarkıyordu. Koridora ve evin önüne, haşereleri yok etmek için tel ağlarla çevrili mavi, yüksek voltajlı lambalar yerleştirilmişti.

Hitler, Bormann'a kendisine bir çoban köpeği bulması emri verdi. İskoç teriyerini Eva Braun'un annesine hediye olarak Münih'e gönderdi. Hitler yeni çoban köpeğine de "Blondi" adını verdi; Berghof Şatosu'nda, çok yaşlandığı için vurdurmak zorunda kaldığı eski köpeğinin adıydı bu.

Hitler, Bormann'a durum değerlendirmelerinin tutanaklarının stenografiyle tutulması talimatını verdi. Artık generallere güvenmediği için orada konuşulan her sözcüğün kaydedilmesi gerekiyordu. Bu görev için daha önce Reichstag oturumlarında, bakanlar kurulunda ya da Nasyonal Sosyalist Parti'nin bürosunda tutanak tutmuş stenograflar ve yazıcılar getirildi. Bormann'ın yanında, Hitler bu kişilerden, tuttukları tutanaklar hakkında kesinlikle hiçbir şey konuşmayacaklarına dair yemin aldı.[14]

Tutanak tutulması için sürekli iki stenograf görev başındaydı. Hitler ve değerlendirmeye katılanların her sözcüğünü not ediyorlardı. Stenograflar ve yazıcılar karargâhın arazisinde yer alan ve sürekli korunan özel bir eve yerleştirilmişlerdi. Tutanaklar orada kilit altına alınıp saklanıyordu. Bu eve yalnızca Bormann, Hitler'in emriyle savaşın tarihini yazan Genelkurmay Başkanlığından Albay Scherff ve Hitler'in

[14] Durum değerlendirmesi toplantılarında ilk kez 12.9.1942'de tutanak tutuldu.

emir subayları girebiliyorlardı. Hitler, tutanakların çalınmasından ve değiştirilmesinden korkuyordu.

Hitler, başyaveri Schmundt'u tümgeneralliğe terfi ettirdi ve onu Ordu Personel Dairesi başkanlığına atadı. Schmundt bir eylül akşamında, Linge'nin odasına sevinçle girdi. "Kadeh kaldıralım" dedi. "Kutlamak için bir nedenim var. Az önce Führer bana Altın Parti Nişanı verdi."

Aslında bu, parti üyesi olmayan Schmundt için büyük bir güven kanıtıydı; çünkü bu nişan yalnızca partinin kuruluşu olan 24 Şubat 1920'den bu yana üye olan eski Nasyonal Sosyalistlere veriliyordu. Kadehler kaldırılırken, Schmundt şöyle dedi: "Evet, Ordu Personal Dairesi Başkanı olmak, kolay bir görev değil. Führer, en yüksek komuta kademelerinde, birincisi kendisine en sadık, ikincisi onun dâhiyane fikirlerini ve planlarını onaylayabilecek esneklikte, üçüncüsü de savaşta acımasız olan kişilerin bulunmasını istiyor. Ben bunu gerçekleştireceğim. Halder'in yerine iyi bir halef bulundu bile. Führer, Halder'in aptal bir köy okulu öğretmeni olduğunu hep söylerdi. Onun ağzından bir laf çıkana kadar, cephedeki durum çoktan değişmiş oluyordu. Şimdiye dek feldmareşaller Kleist ve von Rundstedt'in kurmay başkanlığını yapan General Zeitzler birkaç gün içinde burada olacak. Bu adam, tam Führer'in istediği gibi biri. Cıva gibi bir adam. Ayrıca sizin Sepp Dietrich'i de iyi tanıyor. Führer'in onunla iyi anlaşacağına eminim. Generaller Hitler'i aldattılar. Onun cephedeki planlarını gerçekleştirebilecek durumda değillerdi. Führer, Büyük Friedrich'i şimdi daha iyi anladığını söylüyor. Büyük Friedrich Yedi Yıl Savaşında aldatıldığını hissedince, generallerinden ve kardeşi Prens Heinrich'ten yüz çevirmiş, sadece köpekleriyle baş başa yaşamıştı."

Schmund çok içmişti. Gece yarısını geçeli çok olmuştu. "Es reiten die blauen Dragonen" [Mavi Süvariler Geçiyor] adlı asker şarkısını söylemeye başladı. Linge, Hitler uyanmasın diye, odasının kapısını sıkı sıkı kapattı. Şarkı şarkı-

yı izledi. Sabahın alacakaranlığında Schmundt, şaka olsun diye, Linge'nin odasının yanındaki Schaub'un odasının kapısını çiviledi. Schaub bu saatte hâlâ salonda oturuyor ve fotoğrafçı Hoffmann'la birlikte içiyordu.

* * *

Ekim 1942'de, Fransa'dan dönen Günsche karargâha geldi. Mayıs 1942'de Bad Tölz'deki Junker Okulu'ndan mezun olduktan sonra Leibstandarte'ye geri dönmüş ve özel görevler için subay olarak görevlendirilmişti. Leibstandarte o sıralar Normandiya'da bulunuyordu; 1942 Haziranında doğu cephesinden oraya kaydırılmıştı. Mius ve Azak Denizindeki çarpışmalarda verilen ağır kayıplardan sonra, Normandiya'da yeniden takviye edilecekti.

Günsche "Führer Karargâhı"na, Sepp Dietrich'in verdiği görevle, oradaki ruh halini araştırmak ve Hitler'in Leibstandarte hakkında geleceğe yönelik düşüncelerini öğrenmek amacıyla gelmişti.

Hitler, Günsche'yi huzuruna kabul etti. Hitler çok solgundu ve gözlerinin altında koyu renk halkalar oluşmuştu. Günsche'ye yanına gelmesini işaret etti, kısa bir tokalaşmadan sonra Leibstandarte'nin ne durumda olduğunu sordu. Günsche, Fransa'daki barışçıl atmosferin alaya iyi geldiğini bildirdi. Yeni eğitilmiş askerlerle takviye etme işlemi sorunsuzca gerçekleşiyordu. Leibstandarte yeniden savaşmaya hazırdı.

Hitler gülümsedi.

O tarihlerde Atlantik kıyısındaki kuvvetler çok zayıftı. Almanların, ele geçirilmezliği doğrultusunda abartılı bir propaganda yürüttükleri Atlantikwall (Atlantik Suru)[15], gerçek bir koruma sağlamıyordu. Bu sur yetersiz istihkâmlardan,

---

15 Alman propagandası, Manş Denizi kıyısındaki ve Fransa'nın Atlantik kıyısındaki savunma tesislerini Atlantikwall (Atlantik Suru) olarak tanımlıyordu. 12.000 adet siper, korugan ve yeraltı sığınağına rağmen, kıyı şeridinin istihkâmında boşluklar vardı ve bu sur müttefiklerin 1944'te çıkarma yapmasına engel olamadı.

birkaç kıyı topçu birliğinden ve Saint Nazaire ile Lorient'te denizaltılar için az sayıda sığınaktan oluşuyordu. İşgal altındaki Batı Fransa'ya çok sayıda birliğin yığıldığı izlenimi uyandırmak için, görünür noktalara karargâh bayrakları dikilmişti. Çok sayıda büyük birlik varmış gibi görünmeliydi, ama gerçekte bu birliklerden eser yoktu.

Aynı amaçla, Leibstandarte de zaman zaman yeni tanklarla, ikmal araçlarıyla ve tam teçhizatlı olarak Paris'te dolaşıyordu. Bu sırada, güçlü bir ordu izlenimi uyandırmak için, yürüyüş kolları birbirlerinden olabildiğince uzak tutuluyordu. Tanklar Champs-Élysées'den Batı Orduları Komutanı Feldmareşal von Rundstedt'in Leibstandarte'nin geçişini teftiş ettiği Zafer Takı'na kadar son sürat geçiyorlardı. Fotoğrafçılar ve gazeteciler, bu tür propaganda manevralarını, sinemalarda ve basında, Alman birliklerinin güç gösterisi olarak sunuyorlardı.

Hitler, Günsche'yle görüşmesinde, doğuda daha güçlü darbeler vurabilmek için, batı cephesinin boşaltılması riskini aldığını açıkladı. Sonbahar gelmişti. Deniz fırtınalıydı. İngilizler uygun ânı kaçırmışlardı ve gelecek ilkbahara kadar artık başka kara operasyonu yapamazlardı. Hitler tüm kuvvetleri, bu arada Leibstandarte'yi de, batıdan doğu cephesine aktarmaktan çekinmeyecekti. Stalingrad düşmeliydi ve düşecekti. Savaşın kaderi Rusya'da belli olacaktı. Savaş Almanya'nın zaferiyle sonuçlanacaktı.

Vedalaşırlarken, Hitler, Günsche'ye Leibstandarte'nin komutanı Sepp Dietrich'e, doğu cephesine geçiş hazırlıklarına hemen başlamasını iletmesi emrini verdi. Bu görüşmede Hitler, Günsche'ye çok soğuk davrandı ve derin acılarla dolu bir adam izlenimi uyandırdı.

Hitler'in çevresindekiler, Führer'in gözüne olabildiğince görünmemeye çalışıyorlardı. Evindeki SS nöbetçileri, nöbet değiştirirlerken birbirlerine "Bugün ne durumda?" diye soruyorlardı.

Rus birlikleri Kasım 1942'de giderek etkinleşince, Hitler Vinnitsa'da artık kendini güvenlikte hissetmemeye başladı ve karargâhını yeniden Rastenburg'a taşıttı.[16]

Hitler 8 Kasımda Nasyonal Sosyalist darbe gününe katılmak için uçakla Münih'e gitti. Darbe girişimcilerinin her yıl toplandıkları Bürgerbräukeller birahanesinde yaptığı konuşmada Hitler vakur bir edayla, "Bir Alman askerinin bir kez ayak bastığı toprağı, bir daha asla geri vermem!" diye açıkladı.[17]

Hitler, Münih'ten yine "Wolfschanze"ye döndü.

* * *

Normandiya, 1943 Ocağının başı. Leibstandarte'nin birlikleri diğer Alman tümenleriyle birlikte Fransa'dan doğu cephesine yol alıyorlar. Hitler, Ekim 1942'de Günsche'ye bildirdiği niyetini çabucak hayata geçirdi. Fransa'da Leibstandarte 20.000 asker ve 200 panzerden oluşan güçlü bir panzer tümenine dönüştürüldü. Tümenin ana bölümü acil olarak doğu cephesine aktarıldı. Ocak ayının başında sadece birkaç personel ve küçük birlikler aktarılmayı bekliyordu. Bu günlerde tümen komutanı Sepp Dietrich, Günsche'yi yanına çağırdı. Emrindeki tüm SS askerlerine "Sen" diye hitap eden Dietrich Günsche'ye, "Günsche, bizden ayrılman gerekiyor. Führer'in yanına gitme emri aldın" dedi.

Günsche bu beklenmedik emir karşısında şaşırmıştı. Sepp Dietrich onun omzuna vurdu ve "İşini iyi yapmaya bak. Führer'i koru!" dedi.

12 Ocak 1943'te Günsche, Hitler'in "Wolfschanze"deki karargâhına vardı. Schaub onu hemen Hitler'in yanına götürdü. Yolda, suratını ekşiterek şöyle dedi: "Zamanlar kötü, dostum.

---

[16] Hitler "Wehrwolf"dan 31.10.1942'de ayrıldı ve 1.11.1942'de "Wolfschanze"ye geldi.

[17] Hitler 8.11.1942'de şöyle söylüyordu: "Bir defa ele geçirdiğimizi, sonrasında gerçekten elimizde o kadar sıkı tutarız ki, bu savaşta durduğumuz yere, artık başka birisi giremez!"

Rusya'ya karşı bir 'Blitzkrieg' düşüncesinden çoktan vazgeçtik. Herkes Stalingrad'a büyük bir endişeyle bakıyor."

Hitler Günsche'yi durum değerlendirme barakasında karşıladı; baraka yaklaşık 105 metrekareydi. Duvarlardan birinde, çok sayıda büyük pencere vardı. Burada uzun bir harita masası duruyordu. Pencerelerin arasında, ek kulaklıkları olan portatif telefonlar duruyordu. Bu mekânda ayrıca Hitler'in yazı masası, yuvarlak bir şömine masası ve iki çelik kasa vardı – kasalardan birisi duvara gömülmüş, diğeriyse açıktaydı.

Duvarlarda büyük topografik haritalar asılıydı.

Hitler, Bormann'la birlikte şöminenin önündeki alçak yuvarlak masanın yanında duruyordu. Çoban köpeği Blondi de yanındaydı, Günsche gelince köpek hafifçe hırladı ve dişlerini gösterdi.

Hitler kapıda duran Günsche'yi tepeden tırnağı süzdü.

Hitler'in dış görünüşü, Günsche'nin onu Vinnitsa'da görmesinden bu yana geçen son üç ay içinde çok fazla değişmişti. Ağır hasta bir adam izlenimi uyandırıyordu. Yüzü solmuş, avurtları çökmüş, gözlerinin altında torbalar oluşmuştu. Hitler, kederli bir yüz ifadesiyle, Günsche'ye daha yakına gelmesini söyledi. Elini ona uzattı ve kendisi için olağandışı olan alçak sesle: "Günsche bugünden itibaren benim özel yaverimsiniz. Etrafımda yeni insanlar istemediğim için sizi seçtim. Görevlerinizi yarın konuşuruz. Geri kalanını size Bormann ve Schaub söyleyecek" dedi.

Günsche, "Führer'im! Sizin güveninize layık olduğumu göstereceğim!" yanıtını verdi.

Günsche, holde kendisini bekleyen Schaub'la karşılaştı. Schaub Günsche'yi tebrik ederken yine kaygılı bir ifade taşıyordu. Karargâhta uzun süredir, Schaub'un yüz ifadesinden, Hitler'in ruh halinin okunabileceği konuşuluyordu. Bu yüzden Schaub'a "Hitler'in barometresi" de deniliyordu. Günsche'nin, Hitler'in hasta olup olmadığını sorması üzeri-

ne, Schaub başını olumsuz anlamda salladı. Stalingrad'da durum böyle kötü olduğundan bu yana, Hitler kendini çok koyvermişti.

Schaub Günsche'ye karargâhı gezdirdi ve çalışanlarla tanıştırdı. Yasak Bölge I'deki Führer sığınağının yanında Bormann'ın sığınağı bulunuyordu; Bormann'ın yanı sıra onun raportörü ve dört sekreteri de burada barınıyordu. Telgraf cihazları da oradaydı. Schaub, Bormann'ın böylelikle Almanya'daki tüm Gauleiter'lerle ve Berlin ile Münih'teki parti bürolarıyla doğrudan bağlantı içinde bulunduğunu söyledi. Bormann'ın sığınağının yanında gizli stenografi hizmetinin evi bulunuyordu. Schaub, bir sırrı ifşa ediyormuş gibi bir yüz ifadesi takınarak, şimdi durum değerlendirmelerinde konuşulan her sözcüğün stenograflar tarafından kaydedildiğini bildirdi.

Schaub, "Führer artık generallere güvenmiyor" diye açıkladı. "Her şeyi kâğıt üstünde görmek istiyor. Bu stenografiler yüzünden işiniz artacak, çünkü durum değerlendirmelerinin tutanaklarını incelemek de sizin görevleriniz arasında."

Komşu sığınaklarda Keitel, Jodl ve onların kurmayları, Reich Basın Sorumlusu Dietrich, Göring'in merkez karargâhla irtibat görevlisi General Bodenschatz, Ribbentrop'un temsilcisi Hewel, Deniz Kuvvetleri Komutanlığının irtibat subayı Amiral Kracke, Himmler'in irtibat elemanı SS-Obergruppenführer Wolff, ayrıca Morell, Hoffmann ve Scherff kalıyorlardı. Yıllardır Hitler'in doktorluğunu yapan Brandt[18] emir subaylarıyla aynı sığınakta kalıyordu. Sekreterler Schoeder, Wolf ve Junge misafirhanede kalıyorlardı.

Yasak Bölge I'de ayrıca Hitler'in özel korumaları ve güvenlik servisinin barınakları, iki salon, çayhane, sinema, hamam ve garajlar da bulunuyordu.

Karargâhta Yasak Bölge II'de kumandanlık, Führer Refakat Tugayı, işletme yönetimi ve yeni bir tren istasyonu yer

[18] Karl Brandt, 1934'ten beri aralıklarla Hitler'in özel hekimliğini yapıyordu.

alıyordu; istasyonda üç tren bekliyordu – Hitler, Keitel ve Warlimont'la birlikte Wehrmachtführungsstab (Silahlı Kuvvetler Komuta Heyeti) için üç tren.

Kara Kuvvetleri Başkomutanlığı ve Genelkurmay Başkanı Tuğgeneral Zeitzler'in karargâhı, "Wolfschanze"nin yaklaşık 20 kilometre güneydoğusundaki Lötzen Ormanındaydı.

Göring kendi komuta merkezini, II. Wilhelm'in Rominten'deki eski bir av şatosunda kurmuştu; burası Alman-Sovyet sınırının yakınında, "Wolfschanze"den otomobille iki saatlik mesafedeydi. Göring "Wolfschanze"ye kısa süreliğine geldiğinde Yasak Bölge I'de kendisi için özel olarak hazırlanmış büyük bir sığınakta kalıyordu.

Himmler'in komuta merkezi Angerburg'daydı. Oradan "Wolfschanze"ye otomobille 45 dakikada geliniyordu. Himmler kendi komuta merkezine "SS Reich Führeri'nin sahra kumanda merkezi" adını vermişti.

Ribbentrob, küçük bir ekiple Rastenburg'un güneyindeki bir malikâneye yerleşmişti; burası "Wolfschanze"den otomobille bir buçuk saatlik yoldaydı.

Büyük Amiral Dönitz Berlin'de kalıyordu.

Ertesi gün, 13 Ocak 1943'te, öğlen saat 1:00'e doğru, durum değerlendirmesinin başlamasından birkaç dakika önce, Hitler Waffen-SS'ten yaveri Günsche'nin eşliğinde, kaldığı mekândan toplantı salonuna geldi. Çoban köpeği Blondi de ona eşlik ediyordu. Salona vardığında Hitler şöyle dedi: "Pekâlâ Günsche, görevleriniz şunlar: Değerlendirme sırasında solumda duruyorsunuz. Burada ne konuşulduğuna iyice dikkat ediyorsunuz. Kuşku duymak için nedenlerim var. Hiç kimseden etkilenmeyin. SS tümenlerinin konumunu tam olarak bilmelisiniz. Ancak sadece bu tümenlerin komuta merkezlerinden gelen haberleri temel alın."

Bu sırada içeri Linge girdi ve bildirdi: "Führer'im! Beyler toplandılar." Hitler başını salladı. Birkaç saniye sonra en üst askeri komuta kademesinin temsilcileri Keitel, Jodl,

Zeitzler, Warlimont, Buhle, Jeschonnek, Bodenschatz, Krancke, Christian, Elçi Hewel, askeri tarihçi Scherff ve Hitler'in emir subayları Schmundt, von Below, Engel ve von Puttkamer içeri girdiler.

Stalingrad çarpışmalarının son günlerinde Göring, Hitler'in karargâhındaki durum değerlendirmelerine artık katılmıyordu. Hitler'e, vakur bir edayla, emrindeki hava kuvvetlerinin Stalingrad'da sıkışıp kalmış Paulus Ordusuna ikmal sağlayacağı sözünü vermesinden sonra, Hitler onun yüzünü bir daha görmemişti.[19] Göring kara bulutlar çekilene kadar beklemeyi ve Rominten'deki şatosunda ava çıkmayı tercih ediyordu.[20]

Hitler yalnızca Zeitzler'e elini uzattı. Keitel de dahil olmak üzere, diğerlerinin yüzüne bile bakmaya tenezzül etmedi. Hitler'in emir subayları, Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanı Zeitzler'in getirdiği üç büyük haritayı hemen masaya yaydılar. Haritaların üstünde doğu cephesindeki Güney, Orta ve Kuzey ordularının konumları işaretlenmişti. Ayrıca Stalingrad'da kuşatılan 6. Ordunun konumlarını gösteren özel bir harita vardı. Hitler gözlüğünü taktı ve haritaların üzerine eğildi.

Zeitzler, tipik hızlı el kol hareketleriyle, Stalingrad'daki durumu anlatmaya başladı. 6. Ordunun durumunun daha da kötüleştiğini söyledi; bu sırada Rus birliklerinin Alman mevzilerine sızdığı yerleri haritada gösteriyordu. Paulus geri çekilmek zorunda kalmıştı. Ruslar saldırılarına inatla devam ediyorlardı. 6. Orduda 40.000'in üzerinde yaralı

---

19 Göring 24.11.1942'de Hitler'e, Stalingrad'da mahsur kalan 6. Orduya havadan ikmal sağlayabileceği teminatını vermişti. Ordunun üst komutasına göre buraya günde en az 700 ton ikmal malzemesi gerekiyordu. Göring Hitler'e günde 500 ton garantisi vermişti; Hava Kuvvetleri Komutanlığıysa günde 350 ton taşınabileceğini düşünüyordu. Nihayetinde, 19.12.1942'de çemberin içine ancak 295 ton ulaşabildi. 6. Ordunun teslim olmasına kadar, uçakla aktarılan ikmal malzemesinin günlük ortalaması 100 tonu aşamamıştı.

20 Doğu Prusya'daki Rominten malikânesini İmparator II. Wilhelm bir av şatosu olarak inşa ettirmişti; şimdi Göring burayı yoğun bir biçimde kullanıyordu.

vardı. Mühimmat ve yiyecekleri bitmişti. Paulus havadan geleceği vaat edilen ikmali acilen istiyordu, ancak uçaklar Rus uçaksavarlarının ateş fırtınasının içinden güçbela geçebiliyorlardı.[21] Hava Kuvvetleri Komutanı Albay Christian, Hitler'in yüzünün allak bullak olduğunu görünce, havadan ikmalin kötü hava koşulları yüzünden zorlaştığını söyleyerek Zeitzler'in sözlerini düzeltti.

Zeitzler raporuna devam etti. Paulus'un Hitler'den, ordusunun hâlâ savaşma kabiliyeti bulunan birlikleriyle Rus çemberinin dışına çıkmasına izin vermesini istediğini bildirdi. Bu sözler karşısında Hitler öfkeden kıpkırmızı kesildi. Keitel, susması için Zeitzler'e işaret etti. Ama artık çok geçti. Hitler gözlüğünü masaya fırlattı –bu hareket her zaman bir öfke patlamasının işaretiydi– ve kükremeye başladı: "Paulus böyle şeylerle karşıma çıkmaya yeltenmesin sakın! Oradan dışarıya artık zaten çıkamaz! İsteğini reddediyorum!"

Hitler şimdi çok gergindi. Zorlukla soluyarak sözlerine devam etti: "Manstein da kuşatmadan çıkamamış olabilir... Bu Stalingrad'ı yıldırma ihtimalini ortadan kaldırmaz. Batıdan gelen tümenler buradalar. Stalingrad saldırısını onlarla sürdüreceğim!"

Toplantı salonunda şimdi bir ölüm sessizliği var. Oradaki herkes, düşüncesizce bir söz söyleyip öfkeli Hitler'i iyice zıvanadan çıkarmaktan korkuyor. Sonunda Keitel, suskunluğu bozmaya karar veriyor. Elini haritanın üzerine koyup, Hitler'in suyuna giderek, yüksek sesle, "Evet, Führer'im! Stalingrad'ın mutlaka elde tutulması gerekiyor! I. Dünya Savaşında çok başka zorluklarla karşılaşmıştık" diyor.

Hitler'in öfkesi giderek yatışıyor.

Hitler, Zeitzler'e, kararının değiştirilemez olduğunu Paulus'a telsizle bildirmesi emrini veriyor. Stalingrad'ın her

---

21 Alman Hava Kuvvetleri Stalingrad'ı havadan ikmal etmeye çalışırken 488 nakliye uçağını kaybetti. Böylece Alman nakliye uçakları filosu, başlangıçtaki mevcudunun yaklaşık üçte ikisini kaybetmiş oldu.

ne pahasına olursa olsun elde tutulması gerekiyor. Milch ve Hube, Rostov'a gönderilecekler; orada ordunun havadan ikmalini sağlayacaklar. Paulus cesaretini kaybetmemeli. Hitler ve onunla birlikte tüm Alman halkı, Paulus ordusunun kahramanca mücadelesini gururla izliyor. Zeitzler'in sunumundan sonra sıra Wehrmachtführungsstab (Silahlı Kuvvetler Komuta Heyeti) Başkanı Jodl'daydı.

Jodl, özellikle sakin bir tavırla, batı cephesini gösteren birkaç haritayı masaya yaydı. Batıdaki savaş meydanından rapor edilecek neredeyse hiçbir şey yoktu. İngiliz ve Amerikalılar Almanya'ya karşı savaşmakta pasif kaldıkları için, şu sıralar batı cephesi Rusya'da yıpranmış Alman tümenlerinin kendilerini toparlayabilecekleri ve yeniden takviye edilebilecekleri bir yerdi.

Jodl çok yavaşça ve alçak sesle Fransa, Norveç ve Balkanlar'daki durumu anlattı. Hitler'i yeniden öfkelendirmemek için her sözcüğünü özenle tartıp seçtiği anlaşılabiliyordu.

Daha sonraki durum değerlendirmesi toplantılarında Zeitzler, Stalingrad'daki 6. Ordunun durumunun daha da kötüleştiğini bildirdi. Paulus'un telsiz konuşmalarında sürekli tek bir konu oluyordu – kıstırılmış birliklerin umutsuz durumu, onbinlerce yaralı, hiçbir ikmalin gelmeyişi ve Rusların inatçı saldırıları. Milch ve Hube, Rostov'dan, Rusların avcı uçakları ve uçaksavarları sebebiyle, mühimmat ve yiyecekleri Stalingrad çevresindeki bölgeye havadan atmanın olanaksızlaştığını bildiriyorlardı. Raporlarında şöyle diyorlardı: "Uçaksavarlar Stalingrad üzerine aşılmaz bir ateş perdesi serdiler. Uçaklarımızın hepsi imha ediliyor. Geçemiyoruz."

Ancak Hitler nuh diyor peygamber demiyordu.

Paulus'un telsiz mesajlarından sonra, bir başka telsiz konuşması, 6. Ordunun LI. Kolordu Komutanı General von Seydlitz'in mesajı geldi. Seydtlitz, oluşan durum karşısında, kolordusunun sorumluluğunu artık üstlenemeyeceğini bildiriyordu. Hitler küplere bindi: "Sorumluluğu üstünden atmak

– ödleklik bu! Stalingrad'dan gönüllü olarak vazgeçmeyeceğim! Bu uğurda 6. Ordunun tamamı yok olsa bile!"[22]

30 Ocak 1943'te Hitler'in iktidarı ele geçirmesinin onuncu yılı dolmuştu. Bu günde Hitler özellikle solgundu. Bütün gece gözünü kırpmamıştı. Durum değerlendirmesinden önce Morell, son zamanlarda sürekli yaptığı gibi, Hitler'e uyarıcı ilacından yüksek dozda şırınga etmişti. Salonda değerlendirmelerin sürekli katılımcıları toplanmıştı. Keitel kısa bir konuşma yaptı. Şöyle dedi: "Bugün, iktidara geçişinizin onuncu yıldönümünde, Führer'im, bizler ve tüm ordu, etrafınızda sıkı bir saf oluşturmuş vaziyetteyiz ve bize önderlik ettiğiniz ve ileride edeceğiniz büyük zaferleri düşünüyoruz. Bu zor zamanlarda, Führer'im, sizin dâhiyane önderliğiniz altında, savaşı nihai zafere kadar sarsılmadan sürdürmek istiyoruz."

Hitler duygulanarak Keitel'e elini uzattı. Geçen yılın sonbaharında Halder'in gidişinden bu yana, bu ilk defa gerçekleşiyordu.

1 Şubatta akşam saat 10:00'a doğru Zeitzler, Hitler'e telefon etti. Hitler, Schmundt ve Günsche'nin eşliğinde, telefon odasına gitti. Yürürken ayaklarını sürüyordu ve masanın başındaki bir koltuğa yorgun argın çöküverdi. Masanın üstünde Stalingrad haritası yayılmıştı. Hitler haritaya öfkeli bir bakış fırlattı, sonra da hışımla haritayı masanın üstünden attı. Günsche ona ahizeyi uzattı ve kendisi de Zeitzler'le yapılan konuşmayı dinlemek için kulaklığı taktı. Zeitzler kısaca, Ruslar'ın Stalingrad'daki çemberi dört bir yandan giderek daha da daralttıklarını söyledi. Paulus'un bu geceden sağ çıkması mümkün olmayacaktı.[23]

---

22 General Walther von Seydlitz-Kurzbach, ordu yönetimine defalarca teslim olma talebinde bulunduktan ve nihayetinde kendi komutası altındaki birliklerin savaşmaya son vermelerini kendi takdirlerine bıraktıktan sonra, 26.1.1943'te Paulus tarafından komutanlık görevinden alındı.

23 Bu tarihte Paulus çoktan teslim olmuştu; 6. Ordunun komutanı 31.1.1943'te kurmaylarıyla birlikte Sovyet 64. Ordusuna teslim olmuştu.

Hitler, Paulus'un nerede olduğunu sordu. Zeitzler, bunu tam olarak bilmediğini söyledi. Komuta merkezinde olduğunu tahmin ediyordu. Zeitzler ayrıca Hitler'e, XI. Kolordu Komutanı Strecker'den bir telsiz mesajı geldiğini, bu mesajda, Strecker'in Ruslar göründüğünde Almanların kendilerini havaya uçurmak istediklerini bildirdiğini söyledi.[24]

"Teşekkür ederim" diye yanıtladı Hitler, ahizeyi bıraktı ve hemen Schmundt'a, Paulus'a feldmareşalliğe terfi ettirildiğini bildirmesini emretti.[25]

Hitler, Blondi'nin eşliğinde, ayaklarını sürükleyerek mekândan ayrıldı ve koridorda kendisini bekleyen Linge'ye, "Hoffman biraz bana eşlik etsin" dedi.

Hoffmann sığınağa geldiğinde, önce Linge'nin yanına gitti. Hitler, Stalingrad'daki hazin gelişme karşısında, on dört gün boyunca karargâhta içki içmeyi yasaklamış olduğu halde, Hoffmann çakırkeyifti. Hoffmann'ın kendi şampanya rezervi vardı, bu yüzden yasağı kolaylıkla delebiliyordu. Linge'ye, Hitler'e bir şaka yapmak istediğini söyledi ve maden suyuyla inceltilmiş elma suyunun bir şampanya kadehinde, Hitler'in gözleri önünde kendisine servis edilmesini istedi. Linge, Hitler'e çay getirirken, emir erine, Hoffmann'a "şampanya" kadehini sunmasını emretti. Hitler, Hoffmann'ın kadehine dik dik baktı ve Linge'ye öfkeli bir bakış fırlattı. Hoffmann, Hitler'e bunun bir şaka olduğunu açıkladı hemen. Hitler'in yüzünde mutlu bir ifade belirdi. Hoffmann'la birlikte bu fikre güldü. Hoffmann, Hitler'in bu keyifli anından yararlanarak ondan, malikânesinde çalışacak işçi göndermesi ricasında bulundu. Linge, odadan ayrılırken, içinden "Ne kadar hesapçı bir adam!" diye düşündü.

2 Şubat günü, sabah 4:00 sularında Hitler'in yatak odasındaki çağrı zilinin sesi duyuldu. Linge üstüne bir robdö-

---

[24] Piyade Generali Karl Strecker bu şehitlik beyanına karşın, kendisini havaya uçurmadı ve 2.2.1943'te Sovyetler'e savaş esiri oldu.

[25] Paulus'un feldmareşalliğe terfi ettirilmesi 30 Ocak 1943'ü 31 Ocağa bağlayan gece gerçekleşti.

şambr geçirip kapıyı tıklattı. İçeriden Hitler'in kalın sesi duyuldu: "Linge, basın bürosundan, Paulus'un feldmareşalliğe terfi ettirilmesi haberinin basına verilip verilmediğini öğrenin. Basına verilmediyse haber geri alınmalı."

Bunun üzerine Linge Reich Basın Sözcüsü Vekili Lorenz'i aradı. Haberin basına verildiği ve yayınlanmasının artık durdurulamayacağı yanıtını aldı.[26] Linge durumu Hitler'e bildirdi. Hitler, hoşnutsuz bir ses tonuyla "Teşekkür ederim" dedi ve ekledi: "Yeni haberler geldiğinde, hemen bana getirin. Nasıl olsa uyuyamıyorum."

Sabah saat 6.00'ya doğru Jodl'un yazıcısı Başçavuş Dänicke, Linge'ye Stalingrad'dan Hitler'e gönderilmiş ve şifrelenmemiş iki telsiz mesajı getirdi. Birinci mesaj, "Düşman mevzilerimizin hemen karşısında duruyor. Çatışmayı bırakıyoruz" şeklindeydi. İkinci mesajdaysa, "Ruslar içimize giriyorlar. Her şeyi imha ediyoruz"[27] deniliyordu.

Linge, Paulus ordusunun son yaşam belirtileri olan bu iki telsiz mesajını Hitler'in kapısının önüne koydu ve Hitler'e haber verdi. On beş dakika sonra Hitler yakası kaldırılmış askeri paltosuyla, solgun, iki büklüm ve şiş gözlerle koridora çıktı. Linge'ye tamamen bezgin bir halde şöyle dedi: "Blondi'yi dolaştırmak istiyorum, sonra tekrar uzanacağım. Bugünkü durum değerlendirmesi daha erken yapılabilir mi, bir araştırın. Değerlendirmenin başlamasından bir saat önce beni uyandırın."

---

[26] Alman Haber Ajansı 30.1.1943'te Reich Basın Sorumlusu Otto Dietrich tarafından, Paulus'un feldmareşalliğe terfi ettirilmesi konusunda bilgilendirilmişti.

[27] 2.2.1943 sabahında XI. Kolorduyla birlikte Stalingrad'da çembere alınan 6. Ordunun son bölümü de teslim oldu. Günümüzde yapılan değerlendirmelere göre sayıları 90.000 ile 130.000 arasında tahmin edilen Alman ve Rumen askeri esir alındı; bunlardan yalnızca 6.000'i vatanlarına geri döndü. Ayrıca çembere alınan Alman tarafında hastalıktan, açlıktan ve soğuktan yaklaşık 146.000 asker öldü. Sovyet tarafının Stalingrad önlerindeki savaştaki tüm kayıpları 474.871 ölü ve 974.734 yaralıydı. Stalingrad bölgesindeki sivil halkın kayıpları sayılmadı.

Değerlendirme toplantısı saat 11:30'da yapıldı. Hitler salona girdiğinde, katılımcılar sessizce kollarını kaldırarak onu faşist selamıyla selamladılar.

Salonda bir ölüm sessizliği hüküm sürüyor. Hitler masaya gidiyor, haritalara şöyle bir bakıyor ve koltuğa çöküyor. Oradakilerden, kendisini Keitel, Jodl ve Zeitzler'le yalnız bırakmalarını istiyor.

"Paulus hakkında bir bilgi var mı, Zeitzler?" diye soruyor Hitler.

"Hayır, yok" diye yanıtlıyor Zeitzler.

Hitler zayıf bir sesle karşılık veriyor: "Bu gece, Rusların Paulus'u esir aldıkları hissine kapıldım. Bu yüzden onun feldmareşalliğe yükseltilmesine ilişkin basın bildirisini durdurmak istedim. Alman halkı, bir Alman feldmareşalinin Ruslara esir düştüğünü bilmemeli. 6. Ordunun savaşı ve yenilişi, halka, generallerin ellerinde silah, askerlerle omuz omuza siperlerde savaştıkları ve savaşta düştükleri şeklinde anlatılmalı. Bana bir milyon yeni asker lazım." Hitler bunları söylerken ayağa kalktı. Odada yavaş yavaş dolaşmaya başladı. Sonra yeniden masanın başına geldi ve şöyle sordu: "Bu sabahki telsiz mesajları dışında, Stalingrad hakkında yeni bir haber var mı? Ruslar ne bildiriyor?"

"Hayır, Führer'im, yeni bir şey yok," yanıtını verdi, Zeitzler, "ama Aşağı Don bölgesindeki Harkov'da birliklerimiz çok tehlikede."

Hitler, Günsche'nin eşliğinde, güçlükle yürüyerek salondan çıktı.

9. BÖLÜM

Alman ordusunun Stalingrad'da ezilmesinin Hitler üzerinde korkunç etkileri oldu. Hitler, özel doktoru Morell'in uyarıcı iğnelerini vurulmadan, ayakta bile duramıyordu. Doktor bu iğneleri günaşırı kahvaltıdan sonra vuruyordu. Sinirden kaynaklanan mide ağrıları da başlamıştı. Hitler çok şiddetli ağrılar çektiği için günlerce yataktan çıkamıyordu. Hitler'e, Morell'in yazdığı afyonu veren Linge, onun ağrıdan nasıl kıvrandığını görüyordu.[1]

Hitler'in sinirden kaynaklanan nöbetleri artmıştı. Hitler kâh yakasının dar geldiğini ve kan dolaşımını engellediğini düşünüyor, kâh pantolonunu çok uzun buluyordu. Derisindeki kaşıntılardan yakınıyordu. Her yerde –tuvaletteki suda, sabunda, tıraş kreminde ya da diş macununda– zehir bulunduğunu düşünüyor ve ayrıntılı analizler yapılmasını istiyordu. Yemeğinin pişirildiği suyun da incelenmesi gerekiyordu. Hitler tırnaklarını yiyor, kulaklarını ve yanaklarını kanatana kadar kaşıyordu.

---

1 Hitler'in bağırsak sancıları, vejetaryen beslenmesinin ve hareket eksikliğinin bir sonucuydu. Ayrıca sık sık yapılan ultraseptyl de bağırsak florasını yok etmişti. Morell, bir bakteri kültürü olan mutaflor kullanarak Hitler'in bağırsak florasını yeniden oluşturmuştu. Morell, Hitler'e yaptığı vitamin iğnesi vitamultin'i, muhtemelen içine uyarıcı pervitin ilacını da karıştırdığı glükoz iğneleriyle kombine ediyordu. Morell, yatıştırıcı bir afyon türevi olan eudokal ve ağrı kesici eupaverin iğnelerini Hitler'e 1943'te altı kere vurdu, 1942'nin ikinci yarısındaysa hiç vurmadı.

Uykusuzluktan muzdarip olduğu için, eline geçen her türlü uyku ilacını yutuyordu. Yatağı elektrikli battaniye ve yastıklarla ısıtılıyordu. Nefes alamıyordu, bu yüzden yatak odasında bir oksijen tüpü bulundurulmasını istemişti, sık sık oksijen soluyordu.

Hitler, odalarındaki ısının 12 derecede tutulması emrini verdi. Düşük ısının, üzerinde canlandırıcı bir etkisi olduğuna inanıyordu. Hitler'in odalarında yapılan durum değerlendirmesi toplantılarına katılanlar, soğuk yüzünden, herhangi bir yerde ısınabilmek için sık sık mekânı terk ediyorlardı.

Hitler sığınağından artık hemen hemen hiç ayrılmıyordu. Sadece sabahları, kahvaltıdan önce on dakika boyunca dişi çoban köpeği Blondi'yi gezdiriyordu. Köpek, Hitler'in yanından ayrılmıyordu. Bu eğitimli devasa hayvan yalnızca onun sözünü dinliyor, başka herkese hırlıyordu. Blondi Hitler'i gece gündüz gözetliyordu, durum değerlendirmelerinde bile ayaklarının önüne uzanıyordu.

Hitler öğlen yemeğinden sonra elbiselerini çıkartmadan yatağa uzanıyor ve akşama kadar öyle kalıyordu. Sonra her gün saat 21:00'de yapılan akşam değerlendirmesine gidiyordu. Değerlendirme sona erdiğinde o mekânda kalıyor ve köpeğiyle top oynuyordu. Blondi'nin arka ayakları üzerinde yükselip, bir tavşan gibi uzattığı ön patileriyle topu ona geri göndermesini eğlenceli buluyordu. Hitler sonra köpeğe, "Hadi, Blondi, tavşan ol!" diye komut veriyordu.

Geceyarısına doğru Hitler Linge'den, tıpkı Vinnitsa'daki karargâh "Wehrwolf"ta generallerinden uzak durmaya başladığı zamanlardaki gibi, ağır müzikler içeren plaklar çalmasını istiyordu.

Göring, Hitler'in durumundan faydalanmaktan hiç çekinmedi. Artık onu her gün ziyaret ediyordu. Bu taktikle, Hitler'in nezdinde kendisine özel bir yer sağlamaya çalışıyordu. Generallerden nefret eden Hitler de Göring'in yakınlığını arıyordu.

Daha kahvaltı sırasında Linge'ye, "Bu öğlen Reich Mareşali'yle yemek yiyeceğim. Onun için özel bir şeyler pişirilebilir. Örneğin en sevdiği yemek olan kızarmış piliç ve tatlı olarak da elmalı tart" diyordu.

Bu dönemde Hitler, Eva Braun'la da yeniden yakınlaştı; Eva Braun ya Münih'te ya da Hitler'in Obersalzberg'deki Berghof Şatosu'nda kalıyordu. Daha önceki aylarda birbirleriyle çok seyrek yazışıyorlardı. Ama şimdi Hitler ona hemen hemen her gün telefon ediyordu.

Stalingrad'dan sonra Hitler'in zamanını yeniden sekreterleriyle, Bormann, Hoffmann, Morell ve emir subaylarıyla geçirmesi için birkaç hafta geçmesi gerekti. Hitler Linge'ye bu kişilerin varlığının, onun dikkatini Rusya cephesindeki başarısızlıktan uzaklaştırdığını ve sinirlerini sakinleştirdiğini söyledi.

* * *

Don Nehrinin aşağı havzasındaki durum gittikçe kötüleşiyordu. Kursk, Harkov ve Rostov doğrudan tehdit altındaydı. Kuban'daki durum son derece tehlikeli görünüyordu. Zeitzel, 1943 Şubatının ilk yarısında yapılan durum değerlendirme toplantılarında, Kafkaslar'daki Alman birliklerinin yok edilme tehlikesiyle karşı karşıya olduklarını bildirdi. Zeitzel'in getirdiği operasyon haritalarında, Rus birliklerinin saldırılarını yoğunlaştırdığı alanlar kırmızı oklarla işaretlenmişti.[2]

Zeitzel'in raporu sırasında masanın çevresinde ayakta duran Keitel, Jodl, Warlimont, Buhle, Scherff, Schmundt ve Günsche daha iyi görebilmek için haritaların üzerine eğildiler. Artık bir Alman cephe çizgisi ayırt edilemiyordu – Alman mevzileri çembere alınmış ya da düşman mevzileriyle yarılmıştı. Kimi yerleri Ruslar tamamen aşıp geçmişlerdi.

---

[2] Kızıl Ordu 2.2.1943'te Don havzasında "Yıldız" ve "Sıçrama" taarruzlarına başladı. "Yıldız" operasyonunun hedefi Kursk'a kadar ilerlemekti; "Sıçrama" operasyonuysa Harkov'un alınmasını hedefliyordu.

Hitler masada yüzü pencereye dönük oturuyor ve çok bitkin görünüyordu. Stalingrad'dan önce toplantılara daima ayakta katılmıştı. Artık toplantı sırasında sırtı ve bacakları ağrıyordu. Hitler, Zeitzler'in sözünü yarıda kesti ve yorgun bir sesle, "Bu böyle devam edemez. Donets kömürü sanayimiz için hayati önem taşıyor. Hayır! Burada dayanmalıyız! Generallerimin bunu nihayet anlaması gerekiyor" dedi.

Sağ elini haritanın üzerinde gezdirip, Harkov'un güneyindeki bir noktaya işaret etti; bu noktada Rus tanklarının öncü birlikleri işaretlenmişti. Rus ordusunun ne kadar hızlı ilerlediğine şaşırdı.

"Stalingrad'dan bu noktaya kadar" dedi Hitler, "nerdeyse 500 kilometre. Ruslar bu gücü nereden alıyorlar? Benim hesaplarıma göre soluklarının çoktan tükenmiş olması gerekirdi. Bunu anlayamıyorum." Hitler başını salladı ve sustu. Ansızın yüzü kıpkırmızı kesildi. Bağırmaya başladı: "Bu generaller! Geri çekilirken hiç olmazsa her şeyi havaya uçursalardı! Arkalarına bile bakmadan kaçtıklarını ve birçok şeyi Ruslara sapasağlam bıraktıklarını düşünüyorum. Her şeyin yıkılıp yakılmasını istiyorum! Her evin!"[3]

Zeitzler, geri çekiliş sırasında her şeyin yok edilmesi doğrultusunda emirler bulunduğunu hatırlatarak Hitler'i sakinleştirmeye çalıştı. Bu emirler harfiyen uygulanıyordu. Hitler bu öfke patlamasından sonra yeniden donuk gözlerle önüne baktı. Toplantının sonunda, bizzat cepheye, Güney Ordusu Başkomutanı Feldmareşal Weichs'ın[4] yanına gitmeyi gerekli

---

3 16.2.1943'te Hitler, 4 numaralı Führer Emri'yle, geri çekilme sırasında "düşman için değerli olan ve hemen kullanılabilecek durumdaki tüm tesislerin, geçici ordugâhların vb yok edilmesi ya da yakılması" gerektiği talimatını vermişti. Ayrıca sivil halkın da işgücü olarak kullanılmak üzere getirilmesini emretmişti. Sonra da geride bırakılan köyler "yerle bir edilmeliydi."

4 Feldmareşal Maximilian Freiherr von Weichs 14.2.1943'e kadar B Ordusunun başkomutanıydı. Stalingrad yenilgisinden ve B Ordusunun dağılmasından sonra, ordudan geriye kalanlar ve Don Ordusu, Feldmareşal Erich von Manstein'ın komutasında yeni bir Güney Ordusunda birleşti-

gördüğünü bildirdi. Daha aynı günün akşamında Hitler pilotu Baur'a, bir uçağı Weichs'ın komuta merkezinin bulunduğu Zaporojye'ye uçuşa hazır etmesi emrini verdi.

Hitler 10 Şubat sabahında Condor uçağıyla, avcı uçaklardan oluşan bir bölüğün eşliğinde Zaporojye'ye uçtu.[5] Kendisine Jodl, Buhle, emir subayları ve ayrıca Morell ile Linge eşlik ediyorlardı. Ayrıca kadın sekreteri Schroeder'i ve iki stenografı da Zaporojye'deki görüşmelerde tutanak tutmaları için yanına almıştı.

Hitler Zaporojye'de ekibiyle birlikte, Weichs'ın ekibinin de bulunduğu, eskiden Rus Hava Kuvvetlerine ait olan binada kaldı. Ancak gelişinden hemen bir gün sonra alelacele şehirden ayrılması gerekti.

Sabah 11:00'e doğru Hitler mühendis Brugmann'ı kabul etti. Brugmann Dinyeper Nehrindeki hidroelektrik santralinin yeniden devreye sokulması işini yönettiği Dinyepropetrovsk'tan özel olarak gelmişti. Brugmann Almanya'da, Nasyonal Sosyalist Parti'nin kongreleri için Nürnberg'de inşa ettiği bina vesilesiyle tanınıyordu. Dinyepropetrovsk'ta OT-Führer'i, yani "Todt Örgütü"nün[6] baş temsilcisi olarak görev yapıyordu. Hitler, Brugmann'a, Almanlar teslim olmak zorunda kalırlarsa hidroelektrik santrali yıkması talimatını verdi.

Sonra Weichs'la görüşmeye gitti.[7] Hitler'in gidişinden bir

---

rildiler. Weichs ve kurmayları 1943 Temmuzuna kadar doğu cephesinde kaldılar, daha sonra Weichs Führer'in yedek birliğine çekildi, ancak kısa bir süre sonra yeniden aktif göreve getirildi.

5 Hitler Zaporojye'ye ancak 17.2.1943'te gitti. Uçakla saat 2:00'de Wilhelmsdorf'taki "Wolfschanze"nin havaalanından havalandı ve saat 6:00'da Güney Ordusunun karargâhına vardı.

6 1938'de kurulan ve yönetici Todt'un adıyla anılan inşaat ekibi, askeri tesislerin inşa edilmesinden sorumluydu. Ekip, savaşın başlamasından sonra inşaat projelerinin hayata geçirilmesi için, toplama kamplarındaki tutukluları ve savaş esirlerini zorunlu işçi olarak çalıştırıyordu.

7 Hitler'in Zaporojye'de, Güney Ordusunun yeni komutanı von Manstein ve 4. Hava Filosu'nun yeni atanan komutanı Feldmareşal Wolfram Fre-

süre sonra yaveri Below heyecanla Hitler'in çalışma odasına girdi; Linge oradaydı.

"Hemen eşyalarımızı toplamalıyız!" diye seslendi Below. "Zaporojye havaalanına Rus tankları girdi. Acele etmemiz gerekiyor!"[8]

Linge gerekli eşyaları alelacele topladı. O sırada Hitler de geldi. Çok sinirliydi ve nelerin toplanması gerektiğini Linge'ye bıraktı. Bavullar arabaya yüklenmişken, Below, Hitler'e Rus tanklarının, Hitler'in uçaklarının bulunduğu havaalanına değil, Zaporojye'nin daha güneyindeki başka bir havaalanına girdiklerini bildirdi. Hitler rahat bir nefes aldı. Feldmareşal Weichs'ı ve cephenin bu kesiminde Hava Kuvvetlerine kumanda eden Orgeneral von Richthofen'i yanına çağırttı. Acele içinde ve yürümesini kesmeden, Weichs'a Şövalye Haçı ile Meşe Yaprağı Nişanını[9] verdi, Richthofen'i feldmareşalliğe terfi ettirdi[10] ve sonra gitti. Bir toplantı gerçekleşmedi.

Hitler, havaalanı yolunda, cadde yapımında çalışan ve bu sırada Alman gardiyanlar tarafından gözetlenen barışçıl Rus vatandaşlarının oluşturduğu kafilelerin yanından geçti. Hitler'in ağzından nefretle şu sözler döküldü: "Slavlar tam da bu iş için yaratılmışlardır, bu robotlar! Yoksa bu dünyada yaşamaya layık olmazlardı!"

Hitler uçakla Zaporojye'den, Vinnitsa'daki karargâhı "Wehrwolf'a gitti. Orada Tümgeneral Stahel'i yanına çağırttı. Stahel özellikle, Hitler'in emriyle son asker düşünceye kadar elde tutulması gereken "cephenin zor kesimlerinin"

---

iherr von Richthofen'le üç gün süren toplantılar yaptığı belgelenmiştir. Bu toplantılara von Weichs'ın da katılıp katılmadığı bilinmemektedir.

8 Hitler'in dönüşü 19.2.1943'te gerçekleşti. Aynı gün I. Muhafız Ordusuna bağlı Sovyet birlikleri Zaporojye'den 60 km uzaklıktaydılar.

9 Feldmareşal von Weichs, Şövalye Haçı İle Meşe Yaprağı Nişanını 5.2.1945'te aldı.

10 Von Richthofen 31.1.1943'te, von Weichs, Paulus ve Kleist'la birlikte feldmareşalliğe terfi ettirilmişti.

savunulmasında kendini kanıtlamıştı. Ayrıca Rus halkına acımasız davranmasıyla ünlüydü.

Hitler'in Stahel'le görüşmesinde, Below ve Günsche de hazır bulundular. Hitler, Stahel'i Zaporojye istihkâmının komutanlığına atadı. "Derhal uçakla oraya gidin! Zaporojye'yi elde tutmanız gerekiyor. Tüm askerleri ateşin içine gönderin! Oradaki tüm Rus halkını bir araya toplayın ve tırnaklarının altından kanlar fışkırıncaya kadar tahkimat inşa etmeye zorlayın onları!"

"Hangi yetkilere sahibim?" diye sordu Stahel.

"Hepsine!" diye yanıtladı Hitler. "Ne isterseniz yapın. Duygusallığa da yer yok!"

* * *

1943 Şubatının ikinci yarısında Feldmareşal Rommel, Afrika cephesinden "Wehrwolf" karargâhına geldi. Rommel 1939'daki Almanya-Polonya savaşında Hitler'in karargâhının komutanlığını yapmıştı. 1940'taki Fransa seferinde Rommel Fransa'nın Atlantik kıyısına ilk ulaşan panzer tümenine komuta etmişti. Sonra Alman Afrika-Kolordusunun komutanlığına atandı. Rommel en sevilen Alman generaliydi ve Hitler onu çok takdir ederdi.[11]

Rommel "Wehrwolf'a geldiğinde, Afrika'daki görevi sona ermişti. Birlikleri geri çekilmek zorunda kalmıştı; çünkü Hitler Afrika'ya göndermeyi vaat ettiği yedekleri doğu cephesine sürmüştü. Afrika'da yalnızca Tunus'un bir banliyösünde güvenli bir mevzi Almanların elinde kalmıştı; bu mevziyi Rommel'in halefi Orgeneral Mackensen savunuyordu.

---

11 Hitler'in Feldmareşal Erwin Rommel'le görüşmesi 10.3.1943'te gerçekleşti. Bundan bir gün sonra Hitler Rommel'e en yüksek Alman savaş nişanı olan Şövalye Haçı ile Kılıçlı ve Pırlantalı Meşe Yaprağı Nişanını verdi; sonra onu kaplıcaya gönderdi. Mayıs 1943'te Rommel önce B Ordusunun başkomutanı olarak, İtalya'nın savunmasının örgütlenmesiyle görevlendirildi; daha sonra 1.12.1943'ten itibaren müttefiklerin Fransa'ya yönelik saldırısının püskürtülmesi hazırlıklarını yönetti.

Hitler Rommel'i son derece dostça karşıladı ve ona en yüksek nişanı, Şövalye Haçı ile Meşe Yaprağı Nişanını verdi. Rommel çok bitkindi. Hitler'e, kendisine vaat ettiği takviyeyi gönderecek olsaydı, hiç kuşkusuz İskenderiye'ye kadar ilerleyebileceğini söyledi. Bu arada, İtalyan birliklerine güvenilmeyeceğini belirtti. Rommel'in deyişiyle, İtalyan birlikleri tavşanlar gibi kaçmışlardı.

Hitler, Rommel'e başka seçeneğinin bulunmadığı yanıtını verdi. Rommel, Rusya'daki savaşı kaybetme tehlikesi doğmuşsa, ikinci dereceden önem taşıyan Afrika cephesinde ilerlenemeyeceğini anlayacaktı.

"Stalingrad'da açılan gediği kapatmak için" diye açıkladı Hitler, "tüm kuvvetleri bir araya toplamak zorundaydım."

Hitler ayrıca batının kendisini çok endişelendirdiğini söyledi. Orada ikinci bir cephe açılacak olursa, bunun doğu cephesi üzerinde yıkıcı sonuçları olacaktı. "Fransa'ya yapılacak bir çıkarma, Almanya için bir felaket olur" diye vurguladı. Rommel'e, çok kötü korunan Atlantik Duvarı'nın acilen güçlendirilmesi gerektiğini açıkladı. Şu anda Fransız kıyısında ağır topların bulunduğu bataryalar sadece Pas-de-Calais ve Kap Gris-Nez bölgelerinde yoğunlaşmıştı. Diğer yerlerde Atlantik Duvarı denilen şey sıradan istihkâmdan oluşuyordu, bazı noktalarda bu siperler mayın tarlalarıyla takviye edilmişti. Kıyıdaki topçu birlikleri genel olarak düşmandan ele geçirilen topları kullanıyorlardı – hem eski tarzda yapılmış hem de cephane yedekleri sınırlı olan Fransız, Polonya, Çek ve Belçika toplarıydı bunlar. Kıyının istihkâmı çok zayıftı. Yedekler hemen hemen hiç yoktu; çünkü savaşabilecek tümenlerin hepsi doğu cephesine aktarılmıştı. Hitler Rommel'e, Atlantik Duvarı'nı güçlendirme çalışmalarının yönetimi ve Fransa'daki Alman birliklerinin komutasını kendisine vereceğini bildirdi.

Atlantik Duvarı'na gerçekte nasıl bir önem verildiği, Rommel'in Hitler tarafından kabul edilmesinin ardından, önce tatile çıkmasından anlaşılabilir.

* * *

Doğu cephesinde durum günden güne kötüleşiyordu. Ruslar giderek daha yok edici darbeler vuruyorlardı. Almanlar Harkov-Poltava bölgesinde ancak muazzam insan ve teknoloji kayıpları vererek Rusların baskısına dayanabiliyor ve Alman cephesini bir ölçüde sabitleyebiliyorlardı.

Cephedeki karanlık bulutlar bir nebze dağıldığında, Göring yeniden Hitler'in Vinnitsa'daki karargâhında göründü. Zeitzler'i tantanayla kucakladı ve "Zeitzler, cepheyi sabitlemeyi başarmış olmanız bir mucize!" diye bağırdı.[12]

İri cüssesi, hareketliliği ve parlak keli yüzünden emrindeki askerlerin "General Kugelblitz" (Yıldırım Topu) adını taktıkları Zeitzler, Reich Mareşalinin övgüleri karşısında gülümsedi. Hitler de biraz canlandı ve "Daha yakın zamana kadar, iyi bir haber alırsam kalp krizi geçiririm diye düşünüyordum" dedi.

* * *

Hitler, cephedeki geçici sakinlikten faydalanıp Obersalzberg'e gitmeye karar verdi. Bu karar kurmaylarında büyük bir sevinç yarattı, çünkü Eva Braun'un yanında Hitler'in durumunun biraz düzeleceği umuluyordu.

Hitler martın ilk günlerinde Vinnitsa'dan Rastenburg'a, "Wolfschanze"ye gitti; Obersalzberg'e yola çıkmadan önce orada birkaç gün geçirdi.

Burada, uzaktan kumandalı füzeyi icat eden von Braun, Hitler'e bir rapor verdi. Bu füzeler daha sonra V2 füzeleri olarak tanındı. Braun'un raporu çok gizliydi. Braun'un, "Wolfschanze"nin sinema salonunda gerçekleşen konferansını sadece Keitel, Jodl, Buhle, Schmundt, Günsche ve diğer emir subaylarının dinlemesine izin verilmişti. Bina Hitler'in

---

12 Mart 1943'te, Feldmareşal von Manstein'ın komutasındaki Güney Ordusu, Harkov'u geri almayı ve Sovyetler Birliği'nin güneyindeki Alman cephesini stabilize etmeyi başarmıştı.

özel korumasındaki SS askerleri tarafından çevrilmişti. Braun konferansını dia gösterisiyle süslemişti.[13] Dialarda, 80 kilometre yüksekliğe kadar çıkabilen devasa bir füze görülüyordu. Bir tonluk patlayıcıyla doldurulan füze başlığı, fırlatıldığı mekânın 200 ila 300 kilometre uzağındaki hedefe çok büyük bir hızla isabet ediyordu. Öyle muazzam bir patlama gerçekleşiyordu ki, bu patlamayla şehrin bir bölgesinin tamamı yıkılabilir ve oradaki tüm yaşam sona erdirilebilirdi.

Hitler konferans sırasında coşkuyla alkışladı ve böyle bir patlama sonucunda halkın arasında yaşanması düşünülebilecek dehşet sahnelerini gözünde hevesle canlandırdı. Hitler konferanstan çok etkilenmişti, von Braun'u hemen profesörlük unvanıyla ödüllendirdi ve Peenemünde'deki araştırma laboratuvarını ziyaret etme sözü verdi.

Bu günlerde Hitler, Keitel ve Himmler'i yanına çağırdı. Rusya'daki Alman birliklerinin geri çekilmesi sırasında her şeyin yıkılıp yakılmasına ilişkin emrine kesinlikle uyulması gerektiğine bir kez daha dikkatlerini çekti. Hitler, Rus birliklerinin geride sadece yanmış toprak ve insansız bir çöl bulması gerektiğini vurguladı. Böylelikle Rusların saldırısının durdurulabileceğini düşünüyordu. Hitler, hâlâ Alman işgalindeki Rus bölgelerindeki baskıların arttırılmasından da söz etti. Himmler'e, daha fazla sayıda mobil gaz odalarına sahip kapalı kamyonların kullanılması, böylelikle birliklerin acil olarak ihtiyaç duydukları cephaneliğin, Rusları kurşuna dizmek için harcanmaması talimatını verdi.[14]

---

13 Wernher von Braun'un konferansı 7.3.1943'te gerçekleşti; kendisine Ordu Donatım Dairesi'nin (Heereswaffenamt) bölüm yöneticisi General Walter Dornberger eşlik etti. Bu konferansta, fotoğrafların yanı sıra V2'nin 3.10.1942'de başarıyla fırlatılmasına ilişkin bir film de gösterildi.

14 Gaz kamyonlarını ilk kez, 1940 yazında bir SS birliği, Posen bölgesindeki bir akıl hastanesinde yatan hastaları öldürmek için kullanmıştı. Karbonmonoksit tüplerden sağlanıyordu. 1941 Eylülünden itibaren SD'nin Einsatzgruppen (Müdahale Birlikleri), Sovyetler Birliği'nin işgal edilen bölgelerinde, egzoz gazlarının kapalı kasaya yönlendirildiği kamyonları

Himmler, SS-Gruppenführer ve Rostov Polis Şefi Hennicke'nin bir raporuna işaret ederek, mobil gaz odalarının kullanışlı olduğunun ortaya çıktığını bildirdi. Himmler, alaycı bir gülümsemeyle, bu öldürme yönteminin kurşuna dizmekten "daha nazik" ve "daha sessiz" olduğunu söyledi.

Hitler de gaz odalarının geliştirilmesiyle bizzat ilgilenmişti. Himmler'in kendisine sunduğu benzer projeleri ayrıntılarıyla incelemişti. Hitler, gaz odalarını kuran, Eisenach'lı mühendise geniş destek sağlanması ve emrine en iyi teknik elemanların verilmesi talimatını verdi. Gaz odaları, Hitler'in kişisel emriyle ilk kez Harkov'da kullanıldı.[15]

* * *

Hitler'in Obersalzberg'e gitmeye karar vermesinden kısa bir süre önce, Göring üzüntülü bir yüz ifadesiyle Hitler'in yanına geldi. Rominten'deki karargâhından geliyordu ve Hitler'e Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Jeschonnek'in beklenmedik bir biçimde apandis iltihabı yüzünden öldüğünü bildirdi. Hitler'in çevresinde kimse bu ölüm nedenine inanmadı.[16] Göring ile Jeschonnek arasında uzun süredir gerilimli bir ilişki olduğu biliniyordu. Bunun nedeni, Göring'in Hitler'e Alman Hava Kuvvetlerinin büyümesi ve vurucu gücü hakkında verdiği abartılı bilgilere Jeschonnek'in karşı çıkıyor olmasıydı. Jeschonnek, şimdi avcı uçakları yerine öncelikli olarak bom-

kullandılar. Bu uygulamanın belgelenebilen ilk örnekleri Kasım 1941'de Poltava'da ve Aralık 1941'de Harkov'da gerçekleştirilmiştir.

15 İlk gaz odaları, akıl hastalarının öldürüldüğü "Ötenazi Eylemi" çerçevesinde, Ocak 1940'tan itibaren Alman İmparatorluğu'ndaki altı psikiyatri kliniğinde kurulmuştu. 1942 Mart ve Ekim ayları arasında SS Güvenlik Servisi'nin görevlileri önce Belzec, Sobibor ve Treblinka (Genel valilik) imha kamplarında, daha sonra başka toplama ve imha kamplarında da gaz odaları kurdular. Ele geçirilen Sovyet bölgelerinde gaz odaları yoktu.

16 Orgeneral Hans Jeschonnek, 18 Eylül 1943'ü 19 Eylüle bağlayan gece, Hava Kuvvetlerinin Goldap'taki (Doğu Prusya) karargâhında intihar etti. O gece Royal Air Force Batı Almanya'daki birçok şehri, Alman Hava Kuvvetlerinin neredeyse hiçbir direnişiyle karşılaşmadan bombalamıştı.

bardıman uçaklarının üretilmesinin Almanların hava gücüne zarar vereceğini savunuyordu. Ayrıca seri olarak üretilen uçaklardaki konstrüksiyon eksikliklerine dikkat çekiyordu. Göring ile Jeschonnek arasındaki görüş ayrılıkları, Göring'in her fırsatta, herkesin içinde "Gün gelir de, bir düşman uçağı Alman sınırını ihlal ederse, adım Meier olsun"* demesiyle başlamıştı. Gerçekten de çok geçmeden, Alman halkı Hermann Göring'i artık sadece Hermann Meier olarak anar oldu.

Hitler, Göring'in haberleri iletiş tarzını Jeschonnek'in tarzına tercih ediyordu. Göring'in abartmacılığı, uzun süredir gerçeklikten kopmuş bulunan Hitler'in bakışına daha uygun düşüyordu. Hitler, hastalıklı kibri içinde, düşünceleriyle örtüşmeyen hakikatlerin kendisine bildirilmesine tahammül edemiyordu. Bu yüzden Jeschonnek'in tavrı onu sinirlendiriyordu. Bu adamdan giderek daha çok rahatsız oluyordu. Jeschonnek'in ölüm nedeni çok geçmeden açığa çıktı. Hitler'in Hava Kuvvetleri Yaveri Below meslektaşlarına, kesinlikle gizli kalması kaydıyla, Jeschonnek'in karargâhında kendisini vurarak intihar ettiği bilgisini verdi. İntiharın üstünü örtmek amacıyla, general için askeri cenaze töreni düzenlendi. Basında övgü dolu yazılar yayımlandı.

Jeschonnek'in ölümünden sonra Hava Kuvvetleri Komutanlığı görevini Hava Kuvvetlerinden General Korten üstlendi.

Jeschonnek'ten kısa bir süre önce de ünlü savaş pilotu Orgeneral Udet intihar etmişti. Udet, Reich Havacılık Bakanlığı Teknik Daire Başkanlığını yapmıştı. Bu görevi de Göring ile dostluğuna borçluydu. Udet çok içiyor, sürekli borç yapıyor ve borçlarını da sürekli Göring kapatıyordu.

Udet, uçağı kendisinin kontrol ettiği bir uçuş sırasında intihar etti.[17] Uçak yere çakıldı. Resmi olarak, Udet'in uça-

---

* Sovyet editörün notu: "Meier" Almanya'da çok yaygın olan bir soyadıdır.

17 Generalluftzeugmeister (Hava Kuvvetleri Uçak Tedarik ve İkmal Dairesi Başkanı) görevinde olan Orgeneral Ernst Udet 17.11.1941'de bir uçuş sırasında değil, Berlin'deki konutunda intihar etti. İngiltere'ye karşı hava

ğının düşmesi nedeniyle öldüğü duyuruldu. Hitler, yaverlerine, Udet'in intihar nedeninin teknik hatalar olduğunu söyledi. Hitler'in söylediğine göre, uçak yapımının yanlış yönlendirilmesinden Udet sorumluydu. Udet öteki uçak tiplerini ihmal edip pike bombardıman uçaklarının yapılmasına ağırlık vermişti; çünkü bu uçakların geleceğin uçak tipi olduğuna inanıyordu.

Ne var ki, Hitler'in karargâhında, olan bitenlerden haberdar olanlar, uçak üretiminin yanlış yönlendirilmesinin ilk planda Göring'in suçu olduğunu biliyorlardı. Üretim programı Udet'in düşüncelerine göre değil, Göring'in fikirlerine ve talimatlarına göre hazırlanmıştı. Hata açığa çıkınca Göring bir günah keçisi aradı. Söylentilere göre Göring, Udet'in sefih yaşam tarzının yol açtığı borç sorununu istismar etmiş ve ona "bunun sonucuna katlanmasını" tavsiye etmişti. Aslında Göring'den kaynaklanan hataları, artık yaşamayan Udet'in üstüne atmak zor değildi.

* * *

10 Mart 1943'ten sonra Hitler yeniden Obersalzberg'deki Berghof Şatosu'na taşındı; orada kendisini Eva Braun ve onun kız arkadaşları bekliyordu.[18]

Aynı zamanda Hitler'in karargâhı ile Göring, Himmler ve Ribbentrop'un komuta merkezleri de Obersalzberg'e komşu olan Berchtesgaden –Salzburg– Bad Reichenhall bölgesine taşındı. Keitel ve Jodl kurmaylarıyla birlikte Reich Şansölyelik Başkanı (Chefs des Reichskanzlei) Lammers'in Berchtesgaden ile Bischofswiesen arasındaki konutuna yerleştirildi. Warlimont, Wehrmachtführungsstaub ile birlikte, Berchtesgaden'deki Strub kışlasına yerleşti. Göring dönü-

savaşındaki ve doğu cephesindeki başarısızlıklarından sonra Göring ve Hitler artık ona güven duymamaya başlamışlardı.

18 Hitler maiyetiyle birlikte 23.3.1943'te Berlin'de bir mola verdi; orada Kahramanları Anma Günü kutlamalarına katıldı ve kendisine yönelik başarısız bir suikast girişiminde bulunuldu.

şümlü olarak Obersalzberg'deki villasıyla Nürnberg'deki şatosunda kalıyordu. Göring'in, intihar eden Jeschonnek'in yerini alan yeni Kurmay Başkanı Korten, personeliyle birlikte Berchtesgaden'deki bir otele yerleşti.

Himmler'in "Sahra komuta merkezi" Salzburg'daki bir villaya taşındı. Dönitz ve Ribbentrop da kurmaylarıyla birlikte yakın çevrede yerleştiler – Dönitz bir villaya, Ribbentrop da kendisine ait olan Fuschl Şatosu'na.

Savaş artık Obersalzberg'deki Berghof Şatosu'ndan yönetiliyordu.

* * *

Şatodaki ev sahibesi rolünü Eva Braun üstlendi. Ancak bunu yalnızca Hitler'in yakın çevresi biliyordu. Şatoda yabancı yüzler göründüğünde, Eva, Hitler'in talimatı gereği odasında kalmak zorundaydı. Münih'te savaş sırasında yaşanan bir olaydan sonra Hitler, Eva'yla ilişkisinin üzerindeki sır perdesini daha da kalınlaştırdı. Kimliği bilinmeyen birkaç Münihli kadın, bir akşam Eva Braun'a villasının önünde "Führer orospusu" diye küfretmişlerdi. Hitler bunu öğrendiğinde, evin çevresindeki polis korumasının arttırılması emrini verdi. Aynı zamanda Eva Braun ve kız arkadaşlarının, karargâh personelinin dışındaki subayların gözüne görünmemelerine daha çok dikkat etmeye başladı.

Hitler halktaki "münzevi" ününü kaybetmek istemiyordu.

Savaşın dehşeti Eva Braun'u pek etkilemiyordu. Onun kendi dertleri vardı.

Berghof Şatosu'nun mutfağında o sıralar otuz kişi çalışıyordu. Eva Braun on kadın daha almak istemiş, ama topyekûn savaş seferberliği yüzünden kadınların gelişi gecikmişti. Bunun üzerine Hitler'e yakındı. Hitler sinirlendi ve Bormann'a öfkeyle emir verdi: "Ben koca tümenleri yoktan var ediyorum. Benim Berghof'umda çalışacak birkaç kız bulmak kolay bir iş olmalı! Bu işi ayarlayın!"

* * *

Obersalzberg'de, Hitler genellikle öğlen saat 12:00'ye doğru kalkardı. Sonra Dr. Morell ona uyarıcı iğnesini yapardı. Hitler çalışma odasındaki yazı masasında yalnız başına kahvaltı ederdi. Askeri durum değerlendirmesi başlayana kadar da orada kalırdı.

Durum değerlendirmesi toplantıları günde iki kez yapılırdı – öğlen saat 1:00 ya da l:30'da ve akşam saat 10:00'da. Toplantının başlamasından kısa bir süre önce Keitel, Jodl, Warlimont, Korten ve Berchtesgaden'den gelen diğer katılımcıların otomobilleri gelirdi. Büyük salonda toplanıldıktan sonra Hitler'e herkesin hazır olduğu haberi verilirdi. Hitler merdivenden aşağıya iner ve salona girerek faşist selamı verdikten sonra herkese elini uzatırdı. Sonra masanın başında, kendisi için ayrılmış bir koltuğa otururdu. Masanın iki ucunda stenograflar yerlerini alırdı. Diğerleri masanın çevresinde ayakta dururdu. Durum değerlendirmesi genellikle yaklaşık iki saat sürerdi. Zeitzler'in yokluğunda, doğu cephesindeki durumu, Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanlığı Harekât Dairesi (Operationsabteilung im Generalstab des Heeres) Başkanı Albay Brandt aktarırdı. Zeitzler, genellikle Doğu Prusya'nın Lötzen şehrindeki karargâhında kalır ve Obersalzberg'e haftada yalnızca bir kez gelirdi.

Öğlen toplantısına katılanlar şatodan ayrıldıklarında, yemek servisi yapılırdı. Hitler sonra genellikle salonda kalır, yaverleriyle konuşur ya da Alman Haber Ajansı'nın son haberlerini okurdu.

Öğlen yemeğinde şatonun sakinleri bir araya gelirdi – Dr. Morell ve eşi, Hitler'in doktoru Brandt ve eşi, Hoffmann, Dietrich, Hewel, Lorenz, karargâhın sinema muhabiri Frentz, Hitler'in kadın sekreterleri ve Hitler'in yaverleri ile eşleri. Ayrıca öğlen yemeği için Bormann ve eşi, Dietrich ve Speer'in eşleri de gelirdi.

Herkes geldiğinde, Hitler'e yemek için hazır olunduğu bildirilirdi. Hitler diğerlerinin yanına geçerdi. Selamlaşma sırasında hanımların ellerini öperdi. Sonra her seferinde hanımlardan birine sofraya kadar eşlik ederdi. Bunun için belirli bir hiyerarşi vardı. Sofrada beraber oturduğu kadınlar genellikle Bormann, Brandt, Speer ya da Dietrich'in eşleri ve Eva Braun'un arkadaşı Frau Schönmann olurdu. Hitler Dietrich'in eşiyle sofraya oturmaktan hoşlanmazdı. Eski moda giyindiği ve yanında pek konuşmadığı için bu kadını sevmezdi. Hitler'in solunda hep Eva Braun otururdu. Eva Braun'a sofrada Bormann eşlik ederdi.

Yemekte en sıradan şeyler hakkında konuşulurdu. Savaş ve yarattığı dehşetten hiç söz edilmezdi. Kadınların kıyafetleri, katlanmak zorunda kaldıkları zorluklar, topyekûn seferberlik yüzünden kuaförde artık soğuk perma ve manikür bulunmayışı, subayların trende kadınlara karşı yakışıksız davranışlarından bahsedilirdi. Eva Braun'un ısrar etmesi üzerine, Hitler kuaförlerin yeniden soğuk perma ve manikür yapmasına izin verilmesini emretti. Kadınların makyajlarından konuşulduğunda Hitler, Eva Braun'un peçete üzerinde iz bırakan ruju hakkında espri yaptı. Gülerek, savaş döneminde rujların hayvan kadavralarından yapıldığını söyledi. Tiyatro ve sinema, özellikle renkli Amerikan filmleri sevilen konular arasındaydı.

Frau Schönmann, Münihli bir altyapı müteahhidiyle evli Viyanalı bir kadındı ve çok tezcanlıydı; sofrada Hitler'le söz düellosu yapardı. Viyanalı sevimliliği Hitler'i etkiliyordu. Viyanalı tiyatro oyuncuları ve orkestra şefleri hakkında, Büyük Friedrich'in sözleri hakkında ya da belirli yemeklerin nasıl hazırlandığı ve bir tavuk yumurtasının ağırlığı hakkında da tartışılırdı. Hitler bu tartışmalara kendini öyle kaptırırdı ki, başvuru amacıyla Brockhaus sözlüğünü ya da Büyük Friedrich hakkında yazılmış kitapları getirtirdi.

Hitler'in Berghof'taki öğlen yemekleri böyle "derin içerikli" konuşmalarla geçerdi.

Öğlen yemeğinden sonra hanımlar odalarına çekilir, gezintiye çıkmak için kıyafetlerini değiştirirlerdi. Hitler bu süre içinde çoban köpeği Blondi'yi doyururdu. Sonra kendisine siperli kasketi ve gezinti bastonu uzatılırdı. Şimdi tüm topluluk parka çıkar ve Mooslahner Kopf'daki çayevi yönünde yürürdü. Hitler'in yola çıkmasından önce tüm bölge SD çalışanları tarafından düzenli olarak aranırdı. Nöbetçiler, Hitler'in gözüne görünmeyecek biçimde yerleştirilirdi. Bu gezintilerde Hitler genellikle Schmundt ya da Below'la sohbet ederdi. Arkasından da Polis Birlikleri Şefi Högl ya da SD şefi Rattenhuber[19] ve Linge yürürdü. Diğerleri de onları takip ederdi.

Şato'dan çayevine kadar yaklaşık yirmi dakikada yürünürdü. Çayevi, büyük bir kaya çıkıntısının üstünde duran yuvarlak bir pavyondu. Çayevinin önünde, uçurum tarafında bir parmaklıkla çevrili bir çayır bulunuyordu. Çayırın üstüne bir sıra konmuştu, Hitler yoldan sonra burada dinlenirdi. Eva Braun, Hofmann ve Frentz çoğu kez orada Hitler'in fotoğrafını çekerlerdi. Hitler onlara Blondi'yle birlikte poz vermekten hoşlanırdı. Sonra hepsi birden, emir erlerinin kahve sunduğu pavyona girerlerdi. Bu sırada ya öğlen sofrasındaki sohbet devam ettirilir ya da Blondi ve Eva Braun'un köpekleri hakkında konuşulurdu. Eva Braun'un "Negus" ve "Stasi" adlarında iki küçük siyah teriyer cinsi köpeği vardı. Şöminenin başında oturan Hitler bu konuşmalar sırasında bazen uyuya kalırdı. O zaman sohbetler fısıltıyla sürdürülürdü. Akşam saat 7:00'ye doğru bütün grup arabalarla şatoya dönerdi. Şatoda, Hitler çalışma odasına çekilir, orada gazeteleri ve Alman Haber Ajansı'nın haberlerini okurdu.

---

19 Rattenhuber, "Üçüncü Reich"ın zirvesindeki adamları korumakla görevli olan bağımsız birim Reich Güvenlik Servisi'ni (RSD) yönetiyordu. Bu birim SD'ye değil, Gizli Devlet Polisi'ne bağlıydı.

Hava kötüyse Hitler şatoda kalır ve çalışma odasındaki divanda şekerleme yapardı.

Akşam yemeği saat 8:00 ya da 8:30'a doğru yenirdi. Akşam yemekleri de öğlen yemekleri gibi, yani havadan sudan konuşmalarla geçerdi. Saat 10:00'da akşam durum değerlendirmesi toplantısı yapılırdı. Toplantıdan sonra Hitler belgeleri imzalardı; belgelerin içeriği subaylara ve sanayicilere verilecek nişanlar, ordu mensuplarıyla yabancı kadınlar arasında yapılacak evlilikler ya da bozgunculukla suçlanan subaylara yönelik idam kararlarıydı.

Bu saatlerde Eva da arkadaşlarıyla birlikte bowling salonunda renkli Amerikan filmleri seyrederdi. Bowling salonundan, Hitler'in bulunduğu salona döndüklerinde, kahkaha atarak ve yüksek sesle konuşarak varlıklarını belli ederlerdi. Böylelikle "savaşın bugünlük yettiğini" ve artık Hitler'in onlarla ilgilenmesi gerektiğini anlatmaya çalışırlardı. Aynı zamanda Eva Braun'un Negus ve Stasi adlı köpekleri havlayıp halının üstünde yuvarlanırlardı.

Hitler kadınların yanına gelirdi. Asık yüzü artık gülmeye başlardı. Yandaki salonda emir erleri şömineyi tutuştururlardı. Hitler, Eva Braun, kız kardeşi Gretl, yardımcısı Fräulein Kastrup, Eva'nın arkadaşları, Morell, Hofmann, Dietrich, Brandt, Bormann ve yaverler ile sekreterler yeniden salonda toplanırlardı. Hitler şöminenin başında, Eva Braun'un yanında otururdu. Hanımlar oturarak ya da divanlarda ve şöminenin etrafında yarım daire oluşturan ağır pelüş koltuklara kaykılarak gruplaşırlardı.

Bu toplantılara akşam çayları deniliyordu. Emir erleri şampanya, likör, çay, kahve ve hafif yiyecekler servisi ederlerdi. Eva Braun, bir kürk pelerine bürünerek, bacaklarını toplayıp bir koltuğa otururdu. Hitler'in yanında sessizce durur ve kadın arkadaşları az önce izledikleri film hakkında konuştuklarında onları dinlemeyi tercih ederdi. Hitler Günsche'ye "Plak albümünü verin bana" derdi.

Büyük duvar dolabında binlerce plak vardı. Hitler Obersalzberg'de hafif müzik dinlemeyi tercih ederdi. Lehár'ın ve Suppé'nin bestelediği, aynı operet melodilerini dinlerdi hep. Kapanışı sürekli *Şen Dul* uvertürüyle yapardı. Hitler gece saat iki ya da üçe kadar plaklardan müzik dinleyebilirdi. Ancak ondan sonra özel dairesine çekilirdi. Eva Braun genellikle daha erken ayrılırdı.

Hitler gittiğinde Bormann tanınmayacak kadar değişirdi. Hitler'in yanında çalışmaktan bitkin düşmüş adam rolü yapardı. Oysa sonra maskesini atar ve orada bulunanların hepsini içki âlemi yapmak için villasına götürürdü. Arabaları Berghof'un yan kapısından kaldırtırdı. Eva Braun'un kadın arkadaşları, Hoffmann, Morell, Lorenz, Hitler'in emir subayları ve sekreterleri çabucak arabalara binip Bormann'ın villasına giderlerdi.

Bormann'ın evi çok parlak ışıklarla aydınlatılıyordu. SS emir erleri şampanya, konyak, likör ve tatlı servisi yaparlardı. Büyük bir müzik dolabından hareketli Amerikan dans müziği duyulurdu. Bormann, Dresdenli bir tiyatro oyuncusu olan ve onun villasında kalan sevgilisine sarılır ve onunla birlikte tüm salonda uçarcasına dans ederdi.[20] Bormann'ın karısı misafirleri ağırlardı. Bormann onu sırf bu iş için yataktan kaldırmıştı.

Bu kadın Bormann'a on bir çocuk doğurmuştu ve ona köle gibi bağlıydı. Bormann onu, sevgilisiyle aynı evde yaşamayı kabul etmek zorunda bırakmıştı.

Hitler'in Nasyonal Sosyalist Parti'deki vekili Martin Bormann'ın "dans akşamları" dizginsizlikleriyle ünlüydü. Bu gibi gece âlemleri savaşın sürdüğü 1943 yılında Obersalzberg'de sık sık yapılırdı.

* * *

Hitler'in bu günlerde Obersalzberg'de imzaladığı idam ka-

20 Bormann'ın uzatmalı sevgilisi tiyatro oyuncusu Manja Behrens'di.

rarları, bozgunculukla suçlanan subaylara ilişkindi. Alman birliklerinin doğu cephesindeki yenilgisi yüzünden, Hitler, bozguncu bir ruh hali içinde olduğundan kuşku duyulan subayların mahkemeye çıkartılması emrini vermişti. Çaresiz durumda geri çekilmek zorunda kalan subaylara da aynı suçlama yöneltiliyordu. Hitler, bu subayların acımasızca idam edilmeleri emrini vermişti.

Savaş mahkemelerinin kararları önce Keitel'e geliyor, Keitel bunları tamamen biçimsel bazı uyarılarla Hitler'in askeri yaverlerine teslim ediyordu; Hitler'in bu kararları Alman Silahlı Kuvvetlerinin Başkomutanı sıfatıyla onaylaması gerekiyordu. Kararlar Hitler'e donanma yaveri Tümamiral von Puttkamer tarafından okunuyordu. Hitler bu kararları, vakaları tek tek ayrıntılarıyla incelemeden onaylıyordu. Af yetkisini kullanmıyordu. Yalnızca tek bir defa, 1944'te bir ölüm kararını kaldırdı. Bu karar, Fransa'daki bir panzer tümeninin komutanı olan Korgeneral Feuchtinger hakkında verilmişti; Feuchtinger büyük çaplı yolsuzluk yaptığı gerekçesiyle ölüme mahkûm edilmişti. Hitler bu kararı kaldırdı ve kısa bir hapis cezasına dönüştürdü.[21]

Hitler yenilgilerden yalnızca generallerinin suçlu olduğunu sürekli öne sürse de hiçbirinden hesap sormuyordu. Brauchitsch, Halder ve diğerlerini emekliye ayırdı ve onlara bir de yüksek nişanlar verdi. Generaller huzur içinde malikânelerine çekildiler. Buna karşılık Hitler, subaylara yönelik idam kararlarını acımasızca imzalıyordu.

* * *

---

[21] Korgeneral Edgar Feuchtinger, 1943/44 yıllarında 21. Panzer Tümeninin komutanlığını yapmıştı; 5.1.1945'te yolsuzluk ve görev yerinden izinsiz ayrılmak suçlamalarıyla (müttefiklerin saldırısının başladığı 6.6.1944'te sevgilisiyle baş başaydı) tutuklandı, rütbeleri söküldü ve ölüme mahkûm edildi. Hitler 2.3.1945'te Feuchtinger'i affetti ve 20. Panzer Tümeninin topçu eri rütbesine düşürdü. Feuchtinger birliğine giderken firar etti ve İngilizlere savaş esiri oldu.

Hitler'in Obersalzberg'de geçirdiği günlerde Almanların yabancılarla yaptıkları evlilikler de onun onayından geçiyordu. Almanya'nın ele geçirdiği ülkelerde –Fransa, Belçika, Hollanda, Danimarka ya da Norveç– konumlanmış bulunan ve yerli kadınlarla evlenmek isteyen Alman askerleri, birer dilekçeyle başvuruyorlardı. Bunlar ağırlıklı olarak Alman bahriyelileriydi. Puttkammer tüm dilekçeleri iki ya da üç haftada bir Hitler'e sunuyordu. Hitler bu konuyla ayrıntılı olarak ilgileniyordu. Öncelikle, kadınların dilekçelere eklenmiş olan fotoğraflarını iyice inceliyordu.

Başkomutanlığın talimatına göre dilekçelere profilden bir vesikalık fotoğraf, bir belden yukarı fotoğraf ve bir boy fotoğrafının eklenmesi gerekiyordu. Hitler fotoğrafları, tanıdığı kimselere benzetmekten hoşlanıyordu. Bir aday kadının burnu, Winifred Wagner'in kızı Verena'nın burnuna benziyordu; bir başkası da Hess'in karısını andırıyordu. Fotoğraflardaki kadınların çoğu güzel değildi. Hitler gülerek, bu kadınlara âşık olan askerlerinin, yeniden ayıldıklarında, onlarla evlenmelerine izin verdiği için kendisine lanet okuyacaklarını söylüyordu. Hitler sunulan tüm belgeleri de inceliyordu – bunlar, başvuru sahibinin özgeçmişi, yabancı kadınların ve ebeveynlerinin sabıka kayıtları ve SD'nin ailenin politik tutumu hakkındaki yorumuydu. Hitler'in dilekçeyi hemen onaylaması çok enderdi. Çoğu zaman Linge'den bir dilekçeyi ikinci kez okumasını istiyordu. Böyle evliliklerle ırksal açıdan değersiz kanın Almanya'ya girmemesine kesinlikle dikkat etmenin önem taşıdığını söylüyordu. Bu yüzden dilekçeleri onaylama yetkisi kendisindeydi.

* * *

Hitler ve Alman üst komuta kademesi, kamuoyunun doğu cephesindeki başarısızlıklardan haberdar olmasını engellemek için ellerinden geleni yapıyorlardı. Basın ve radyo, Alman halkına sabahtan akşamın geç saatlerine kadar, savaşın

kazanılacağını duyuruyordu. Goebbels *Das Reich* gazetesinde haftada bir yazdığı makalelerde, Alman birliklerinin doğudaki "planlı çekilmesinde" elde edilen büyük zaferleri anlatıyordu. Propaganda Bakanlığından Hans Fritzsche, Berlin radyosunda yaptığı konuşmalarda, cephedeki gerçek durumu çarpıtıyor ve Alman halkından zafer adına hep yeni kurbanlar talep ediyordu. Basın için hazırlanan cephe haberleri de bu minvalde kaleme alınıyordu. Keitel ve Jodl bu haberleri hep önce Hitler'e sunmak zorundaydılar. Hitler, halkın cephede neler olup bittiğine ilişkin net bir fikre sahip olmasını engellemek için bu haberleri değiştiriyordu.

Cephede çekilen "Wochenschau" haber filmlerini de Hitler bizzat Obersalzberg'de gözden geçiriyordu. Hiçbir "Wochenschau" filmi, Hitler'in düzeltmesinden geçmeden gösterilemiyordu. Hitler görüntülerin yerlerini değiştiriyor ve Goebbels'in yazdığı metin üzerinde oynamalar yapıyordu. Hitler haber görüntülerini önce seslendirme olmadan izliyordu. Filmlerin izlendiği Berghof'taki salonda Keitel, Bormann, Jodl, Dietrich ve Hitler'in emir subayları bulunuyordu. Hitler, geri çekilen Alman birliklerini, parçalanmış tankları ya da yaralı askerleri gösteren, kısacası bir yenilgiye işaret edebilecek her türlü görüntüyü makaslatıyordu. Bu görüntülerin yerine "parlak" 1941'e ait "Wochenschau" filmlerinden alınan ve yalnızca bitkin Sovyet savaş tutsaklarını, Alman topçu birliklerinin ateşini, Alman Stuka saldırılarını ya da sahra mutfağındaki neşeli sahneleri gösteren görüntüler montajlanıyordu – tüm bu sahneler Hitler'in vaat ettiği "yıldırım savaşı"nın zaferini anımsatıyordu. Gösterim sırasında Günsche, Goebbels'in seslendirme metnini yüksek sesle okuyor ve Hitler'in talimatlarına göre düzeltmeler yapıyordu. Hitler kendi karargâhında çekilen sahneleri özel dikkatle izliyordu. Yalnızca, savaşın ilk yıllarındaki muzaffer edasıyla göründüğü görüntülere izin veriyordu. Hitler'i teslim olmuş ve yılgın gösteren yakın zamanlardaki çekim-

ler, onun kesin buyruğu gereği makaslanıp yok ediliyordu. Hitler, Alman halkının kendisini böyle görürse dehşete kapılacağını söylüyordu.

* * *

Hitler'in 1944 Mart ile Haziran ayları arasında Obersalzberg'de kaldığı sırada, Zeitzler ve Himmler'den gelen, Alman askerlerinin ve subaylarının antifaşist faaliyetlerde bulunduklarına dair haberler giderek sıklaştı. Ruslara esir düşen Alman askerleri "Özgür Almanya Ulusal Komitesi"ni (Nationalkomitee Freies Deutschland) ve "Alman Subaylar Birliği"-ni (Bund deutscher Offiziere) kurmuşlardı.[22]

Bu türden ilk haberler geldiğinde Hitler, bunların Rusların uyuşturucuyla itaate zorladığı birkaç esirden ibaret olabileceğini söyledi. Ancak Zeitzler ve Himmler'den daha sonra gelen haberler, "Özgür Almanya Ulusal Komitesi"nin savaş esiri kamplarında Hitler rejimine ve savaşa karşı olan yaygın bir harekete dayandığını ortaya koyuyordu. Hitler kendisine karşı olanların sadece birkaç esirden ibaret olduğu düşüncesinden ister istemez vazgeçmek zorunda kaldı.

Ulusal Komite'nin faaliyetinin cephedeki Alman askerleri üzerinde hatırı sayılır bir etkisi vardı. İlk olarak, Alman propagandasının, Rusların esir almadıklarına dair iddiaları çürütülmüş oluyordu. Ulusal Komite'nin Alman mevzilerine atılan bildirilerini binlerce savaş esiri imzalamıştı. İkinci olarak da Alman askerleri Sovyet Rusya'daki savaş esirlerinin siyasal faaliyette bile bulunabildiklerini görüyorlardı. Üçüncü olarak, Hitler'in savaşının kendilerine ne getirdiğine

---

[22] Özgür Almanya Ulusal Komitesi ve Alman Subaylar Birliği 13.7.1943 ve 12.9.1943 tarihlerinde Stalin'in girişimiyle, savaş esiri askerler ve subaylar ile komünist mülteciler tarafından kurulmuştu. Bu örgütlenmeler Sovyet tarafının elinde özellikle propaganda oyuncağı oldular; ama savaş giderek müttefiklerden yana dönmeye başlayınca önemlerini yitirdiler. Bu örgütlenmelerin doğu cephesindeki Alman birlikleri üzerindeki toplam etkisi azdı.

ve daha neler getireceğine dair gerçeğe uygun bir fikir sahibi oluyorlardı.

Tüm bunlar Hitler'i müthiş öfkelendiriyordu. Wehrmacht'a, Ulusal Komite'nin bildirilerinin vakit kaybetmeden imha edilmesi emrini verdi. Üzerlerinde bildiriler bulunan askerler ve subaylar da divanıharp kararıyla kurşuna dizileceklerdi.

Rus tarafında Hitler'e karşı savaşan Alman savaş esirlerinin aileleri, hapishanelere ve toplama kamplarına gönderildiler.[23]

Hitler, savaşın son evresinde her şeyden önce, Rusların antifaşist eğilimli Alman esirlerine silah vererek Almanlara karşı savaşma olanağı tanımasından korkuyordu. Rusların antifaşist savaş esirlerinden oluşturduğu ve onların tarafına geçen esir Alman General Ṣeydlitz'in kumandasına verdiği iddia edilen "Seydlitz Ordusu"ndan[24] ilk söz eden kişi, Hitler'den başkası değildi. Savaştan sonra, İngiliz ve Amerikan politikacılarının Hitler'in "Seydlitz Ordusu" hakkındaki sözlerini tekrar gündeme getirmelerine şaşırmak gerekir.

* * *

Hitler daha Rastenburg'dan Obersalzberg'e taşınmadan önce, Almanya'nın müttefiklerinin doğu cephesindeki ağır

---

[23] Örneğin Alman Subaylar Birliği'nin başkanı General Walter von Seydlitz-Kurzbach, 26.4.1944'te, Torgau'daki Reichsicherheitshauptamt'ta (Reich Güvenlik Genel Merkezi), gıyabında ölüme mahkûm edildi. 20.7.1944'ten sonra Reich Güvenlik Merkezi, Özgür Almanya Ulusal Komitesi'nin üyelerinin 53 yakınını tutukladı ve bunları Riesengebirge'deki Schliermühle'ye gönderdi.

[24] General von Seydlitz-Kurzbach "savaş esirlerinden oluşan ve Almanya'da yeni rejimin iktidara geçmesi sırasında kullanılabilecek, sayıca küçük ama savaşma gücü yüksek bir ordu oluşturma" önerisinde bulunmuştu. Sovyet tarafıysa Nasyonal Sosyalist Almanya'ya karşı savaşmak için Alman askeri birlikleri kurulmasına hiçbir zaman ciddi bir ilgi göstermedi. Esir Alman askerlerinin, Deutsches Reich'a karşı savaşmak için özel birlikler kurmak ya da bir karşı hükümet oluşturmak gibi inisiyatiflerini Stalin engelledi, çünkü bu oluşumlar "antifaşist" bir Almanya'nın varlığının kanıtı olarak yorumlanabilirdi.

yenilgiler karşısında büyük bir huzursuzluğa kapıldığından söz ediliyordu. Müttefikleri Hitler'le konuşmak istiyorlardı. İlk gelmek isteyen Antonescu oldu. Hitler bu ziyareti sürekli erteledi. "Onu kabul edersem, sonra hepsi gelir" diyordu. Ancak müttefikler taleplerinde giderek daha da ısrarcı olunca, Hitler, Ribbentrop'a talimat vererek, Antonescu, Mussolini ve Horthy'nin ziyaretlerini organize etmesini istedi.

Bu görüşmeler için Salzburg'daki eski piskoposluk merkezi Kleißheim'ı seçti; burası Obersalzberg'den otomobille yaklaşık bir saat uzaktaydı. Kleßheim şatosu 1942'de onarılmış ve Fransa'dan getirilen lüks mobilyalarla donatılmıştı. Bu şato sadece yabancı devlet adamlarının ağırlanmasında kullanılacaktı.

Hitler'in Kleißheim'da müttefikleriyle yaptığı görüşmeler mart sonunda başladı. Hitler, Keitel ve Jodl'la, doğu cephesindeki durumu Almanlar için elverişliymiş gibi gösterme konusunda anlaştı. Hitler'in talimatı üzerine Jodl, 1:1.000.000 ölçeğinde haritalar hazırlattı; bu haritalar cephedeki duruma ilişkin yanlış bir görüntü sunuyordu. Hitler, Antonescu, Mussolini ve Horthy ile yaptığı görüşmelerde bu haritaları kullandı. Bu haritalarda cephe çizgisi net olarak gösterilmiyordu. Bazı bölümler eksik yansıtılmıştı. Düşmanın güçleri, kendi güçleri ve operasyonların yönü anlaşılmıyordu. Böylelikle cephedeki durum gerçekte olduğundan çok daha olumlu görünüyordu. Hitler'in karargâhında, Antonescu, Mussolini ve Horthy ile yapılan toplantılara şaka yollu "sözümona durum" değerlendirmesi toplantıları deniliyordu.

İlk olarak Antonescu geldi.[25] Daha önce Hitler, "Antonescu'ya ihtiyacı olan lavmanı yapacağım" diye açıklamıştı.

Hitler onu Ribbentrop'la birlikte, Salzburg'daki Liefering tren istasyonunda karşıladı; bu istasyon Kleßheim'a gelecek misafirler için kurulmuştu. Antonescu'nun ziyareti yüzün-

---

25 Antonescu 12.4.1943'te Kleßheim Şatosuna geldi. Hitler daha önce Mussolini'yi kabul etmişti.

den Hitler bütün günü Kleßheim'da geçirdi. O günkü mutat durum değerlendirmesi toplantısı da Obersalzberg'de değil, orada yapıldı. Ancak Antonescu bu değerlendirmeye davet edilmedi; bu süre içinde süitinde kaldı. Durum değerlendirmesi bitince, Antonescu'yla yapılacak görüşme için hazırlanıldı. Cephedeki durumu tam olarak yansıtan 1:300.000 ölçeğindeki haritalar ortadan kaldırıldı. Onların yerine "sözümona durum"u gösteren haritalar açıldı.

Linge, Hitler'e göz kırparak "sözümona durum değerlendirmesine" hazır olunduğunu bildirdi. Hitler Antonescu'nun süitine gitti ve onu alarak toplantı salonuna geçti. Toplantı salonu şimdi, yarım saat öncekinden çok farklı görünüyordu. Rumen subayları ve Alman Dışişleri Bakanlığı görevlileri orada toplanmışlardı. Ribbentrop, Meißner, Keitel, Jodl ve diğerleri de oradaydılar. Hitler fotoğrafçıların flaşlarının yağmuru altında, teatral jestlerle ve muzafferane bir ses tonuyla doğu cephesindeki durumu özetledi. Antonescu'nun ürkekçe sorduğu birkaç soruyu Hitler Almanların tükenmez kaynaklarına ve kesin bir zafer vaat eden yeni muazzam saldırı planlarına işaret ederek geçiştirdi. Keitel, Jodl ve Zeitel de aynı tavrı takındılar. Antonescu Romanya'ya geri döndü ve Hitler neşesi yerine gelmiş bir halde yeniden Obersalzberg'e gitti.

Hitler bundan birkaç gün sonra da Mussolini'yi kabul etti.[26] "Sözümona durum" değerlendirmesi Mussolini'yi çok etkiledi. Toplantının sonunda Duçe "Führer! Berlin-Roma Mihveri kazanacaktır!" diye bağırdı.

Şimdi sıra Horthy'deydi. Hitler'in doğu cephesi hakkındaki brifingi, Horthy'yi pek ilgilendirmedi. Horthy, Almanların Macaristan'daki provokatif davranışlarından ve Alman askerlerinin Macar halkına karşı öfke uyandırıcı tavırlarından şikâyetçi oldu. Hitler, kibar davranarak ve tüm şikâyet

---

26 Mussolini Kleßheim Şatosunda Antonescu'dan önce kabul edilmişti. Hitler'le yaptığı görüşmeler 7 Nisan 1943'ten 10 Nisana kadar sürdü.

konularının ortadan kaldırılacağı sözünü vererek Horthy'yi yumuşatmak için elinden geleni yaptı.[27]

Bu günlerde Slovakya Devlet Başkanı Tiso da kabul edildi.[28] Tiso'yla "sözümona durum" hakkında bir toplantı bile yapılmadı. Hitler, iyi bir öğlen yemeğinin yeterli olacağı kanaatindeydi. Hitler, "Bu adam zaten benim her söylediğime evet efendim, olur efendim diye karşılık veriyor" dedi gülerek.

Hitler müttefiklerini böyle dostça kabul ettikten sonra, hemen onlara korkunç beddualar okumaya başladı. Bunun nedeni de Keitel'in, Stalingrad'da 3. İtalyan Ordusuna kumanda etmiş olan İtalyan General Gariboldi'yi Şövalye Haçı nişanıyla onurlandırma önerisiydi.[29] Hitler, Stalingrad'da kaybedilen savaş hakkında biriktirdiği tüm öfkesini kustu. Mussolini'nin, İtalyan birliklerini doğu cephesine göndermeyi teklif ettiği güne lanet okudu. Rumenlere ve özellikle İtalyanlara korkaklar sürüsü dedi. Hitler'in gözünde, Stalingrad yenilgisinin asıl suçu onlardaydı. Keitel hemen çark etti. Her zamanki tavrıyla, başını coşkuyla sallayarak, Führer'in görüşüne tamamen katıldığını gösterdi. Keitel, önerdiği şeyin İtalyan generalini cesaretinden ötürü onurlandırmak değil, sadece Mussolini'nin kısa ziyareti vesilesiyle bir jest yapmak anlamına geldiğini açıkladı. Uzun süre düşünüp taşındıktan sonra Hitler nihayet öneriyi kabul etti ve General Gariboldi'ye, yabancılara barış döneminde verilen "Kara Kartal" nişanını vermeyi önerdi. Ancak çok geçmeden, General'in bu nişanı daha önce zaten almış olduğu ortaya

---

27 Horthy 17.4.1943'te Hitler'le yaptığı görüşmede, Yahudilerin Macar toplumundan dışlanmalarına ve planlı imhalarına yönelik kapsamlı taleplere de karşı çıktı. Horthy'nin anılarında yazdığına göre, Hitler "Yahudiler ya imha edilmeli ya da toplama kamplarına gönderilmeli" diye bağırmıştı.

28 Hitler ile Slovak Devlet Başkanı Josef Tiso arasındaki görüşme 23.4.1943'te yapıldı.

29 Orgeneral Italo Gariboldi, Stalingrad'da 8. İtalyan Ordusuna kumanda etti; müttefik Romanya'nınsa orada 3. Ordusu bulunuyordu. İtalyan generaline Şövalye Haçı nişanı 1.4.1943'te verildi.

çıktı. Sonunda Hitler, ona bir Şövalye Haçı nişanı verilmesini kabul etti.

Gariboldi Berghof'a çağrıldı, çünkü bu nişanı Hitler bizzat veriyordu. General, Berlin'deki İtalyan Askeri Ataşesi General Marras'la birlikte geldi. İki general, Hitler'in beklediği büyük salona götürüldü. Hitler'in bu nişanı vermeye nasıl bir isteksizlikle razı olduğunu bilen yaverleri, töreni perdenin arkasından izlemek için yan salonda toplanmışlardı.

İtalyanlar çok ürkek davranıyorlardı. Hitler yüzünü özellikle duvara dönmüştü. Gariboldi ve Marras kapıda kararsız kaldılar. Hitler şöyle bir dönüp, Gariboldi'ye yaklaşması için başıyla işaret etti. Hitler, Gariboldi'nin yüzüne bile bakmadan, içinde nişan bulunan kılıfı ona uzattı. Bu arada dişlerinin arasından tıslar gibi, çok meşgul olduğunu söyledi ve hemen salondan ayrıldı. Gariboldi, elinde nişan, yıldırım çarpmış gibi kalakaldı. Hitler yaverlerinin bulunduğu salondan geçerken, onlara az önce yaşamının en sıkıntılı dakikalarını yaşadığını söyledi.

* * *

Zeitzler ve Başkomutanlık Operasyon Dairesi Başkanı Heusinger, rapor vermek için haftada bir kez Doğu Prusya'dan Obersalzberg'e geliyorlardı. Hitler, nisan ayı başında Zeitzler'i olağandışı bir biçimde, rapor vermesi için yanına çağırdı. Durum değerlendirmesi toplantılarının daimi katılımcıları da oradaydı. Zeitzler'in cephedeki durum hakkında verdiği rapordan sonra Hitler, bir önceki akşam Keitel ve Jodl'la yaptığı konuşmaya göndermede bulunarak yaklaşık şunları açıkladı: "Doğu cephesindeki durum, çeşitli yönlerde geniş saldırı operasyonları yapılmasına imkân vermiyor. Rus cephesindeki bazı önemli parçaları koparmalıyız ve inisiyatifi yeniden ele geçirmeliyiz. Artık başarılara işaret edebiliyor olmalıyız. Müttefiklerimiz üzerinde Kleßheim'da yaptığım etkiler uzun sürmeyecektir. Tarafsız yabancı ülke-

ler de bozuk çalıyorlar. Türkiye'nin fikir değiştirmesi için sürekli uğraşmak gerekiyor."[30]

Hitler gözlüğünü taktı, haritayı inceledi ve daha sert bir ses tonuyla devam etti: "Burada, Kursk'ta, Ruslara bir darbe vurma ve Moskova'yı yeniden tehdit etme olanağımız var."

Hitler elini uzatınca, Günsche hemen ona istediği renkli kalemleri verdi. Hitler haritanın üzerinde iki yeşil ok çizdi: oklardan biri Orjol, diğeri de Belgorod yönlerinden geliyordu. İki ok da Rus mevzilerinin derinliklerine uzanıyor ve Kursk'un arkasında buluşuyordu. Hitler sözlerine devam etti: "Zeitzler, kanaatimce, ana darbeyi burada, Kursk yayının düğüm noktalarında, Belgorod ve Orjol bölgelerinden çıkarak vurabiliriz. Büyük bir başarı ümit ediyorum. Bir plan hazırlayın! En iyi subaylarınızı vakit kaybetmeden oraya gönderin. Bölgeyi iyice incelesinler. Bu operasyonda Ferdinand'ı[31] ilk kez kullanacağız. Bu canavar, Rus mevzilerini yaracağımız koçbaşı olacak. Onu hiçbir T-34[32] durduramaz."

Hareketli, aşırı ağır bir top olan Ferdinand, kısa bir süre önce doğu cephesinde kullanılmak üzere çok sayıda üretilmişti.

Kursk'a yönelik operasyon Hitler'in bütün vaktini alıyordu. Bundan kısa bir süre sonra Zeitzler ona Kurmay

---

30 Türkiye, savaştaki tüm taraflara demir dışı metaller, özellikle de vanadyum satıyordu.

31 Dizel-elektrik motorlu, 8,8 cm'lik bir topla donatılmış, ağır sınıf zırhlı taarruz topu. Ferdinand'ın bir konstrüksiyon hatası olduğu ortaya çıktı. Teknik açıdan olgunlaştırılmamıştı, sık arızalanıyordu, yakın çatışmalarda darbe alabiliyordu ve kendini savunmak için hiçbir donanımı yoktu. Daha sonra, bu tankın geliştirilmiş bir modeline "Elefant" (Fil) adı verildi.

32 T-34: Orta sınıf Sovyet tankı. 30 ton ağırlığındaki bu tank 7,6 cm çapında bir topla (1944'ten itibaren 8,8 cm çapında bir topla) donatılmıştı, saatte 50 km hız yapıyor ve 300-450 km yol gidebiliyordu. Sovyetlerin bu standart tankı 40.000 adet üretilmiş ve olağanüstü başarılı bir konstrüksiyon olduğunu kanıtlamıştı; 1943'e kadar Alman tanklarından çok üstün durumdaydı.

Başkanlığı tarafından hazırlanan harekât planını sundu. Brifing sırasında, Rusların Alman saldırı alanında ağır kuvvetlerini yoğunlaştırdıklarına işaret etti. Havadan ve karadan yapılan keşifler, Rusların Kursk yayının bağlantı noktalarındaki mevzilerini büyük ölçüde güçlendirdiklerini göstermişti. Ayrıca iki Rus tank ordusu birdenbire Kursk yayı bölgesinden kaybolmuş, ama cephenin başka bir kesitinde de ortaya çıkmamıştı. Zeitzler, bunların cepheden yedeğe alındığını tahmin ediyordu. Buradan, Kursk operasyonu hazırlığının Ruslar için bir sır olmadığı ve sürpriz unsurunun bu operasyonda etkili olmayacağı sonucunu çıkarıyordu.[33]

Zeitzler, saldırı için başka bir öneride bulundu. Ana darbe Kursk yayının bağlantı noktalarına değil, çok daha batıda vurulacaktı. Hitler kendi planını uygulamakta direndi. Hitler'e göre saldırı, dört beş kilometreden daha geniş olmayan bir cephe kesitinde yoğun bir darbe şeklinde gerçekleşecekti. Öncü birlikler ve topçu birlikleri Rusların tahkimat sistemini yıkacaktı. Saldırıdan önce topçu birliği bir ateş fırtınası yaratacaktı. Hitler, panzerleri ancak cephe yarılıp, mayın tarlaları bertaraf edildikten ve Rusların tanksavar ateşi susturulduktan sonra devreye sokacaktı.

Sonraki toplantılarda, Hitler, Kursk yayındaki operasyonun savaşın kaderini belirleyebileceğinde ısrar etti. Mayıs ve haziran aylarında üretilen tüm panzerlerin Kursk operasyonuna katılan Model ve Hoth'un ordularına verilmesini emretti. Böylelikle bu orduların saldırı başladığında kullanabilecekleri toplam panzer sayısı neredeyse 3000'e ulaştı.[34]

---

33 Sovyet askeri istihbaratının ajanı Sándor Radó ("Dora") daha 1.4.1943'te Almanların Kursk'taki operasyon planlarının ilk ayrıntılarını Moskova'ya iletmişti. Daha sonra, saldırı tarihinin ertelendiğini de Sovyet askeri gizli servisi GRU'ya bildirmişti.

34 Kursk savaşında Wehrmacht'ın elinde 2700 tank bulunuyordu. Buna karşılık Sovyetler Birliği 3300 tank kullanabiliyordu.

Kursk'ta en yeni Tiger panzerleri[35] ve Ferdinand toplarıyla donatılmış seçkin panzer tümenleri olan SS Leibstandarte'ler "Adolf Hitler," "Das Reich," "Totenkopf" ve "Großdeutschland" bir araya getirildi. Ayrıca Hitler, Göring'e neredeyse tüm hava kuvvetlerini Kursk operasyonu bölgesinde yoğunlaştırması ve saldırıya kapsamlı bir hava desteği sağlaması emrini verdi.

Kursk operasyonuna hazırlık amacıyla yapılan bir durum değerlendirmesi sırasında "Belgorod'un kuzeydoğusundaki Rus mevzilerinin çok gizli" başlığı taşıyan hava fotoğrafları gösterildi; bu fotoğraflarda derin kademeli siper çukurlarından, topçu mevzilerinden ve gözetleme noktalarından oluşan bir sistem görülüyordu. Hitler bu fotoğrafları incelerken, "Onları artık bu da kurtaramayacak!" dedi.

* * *

Hitler Kursk'taki saldırıya hazırlanmak için 1943 Haziran ayı ortasında Obersalzberg'deki karargâhını yeniden doğu Prusya'daki "Wolfschanze"ye taşıdı. Bu tarihlerde Türkiye'den, generaller ve karargâh subaylarından oluşan bir delegasyon geldi.[36] Bu ziyaret Kara Kuvvetleri Başkomutanlığının girişimi ve davetiyle gerçekleşmişti. Türklere, Kursk operasyonuna hazırlanan ve Harkov-Belgorod bölgesinde yoğunlaşmış panzer tümenlerinin manevralarıyla, Almanların doğu cephesindeki gücü gösterilecekti. Manevralardan sonra Türkler Hitler'le buluşmak üzere karargâha geldiler. Önce Keitel ve Jodl'la ayrıntılı görüşmeler yaptılar, sonra Hitler onları çaya davet etti. Türkler, Hitler'le yaptıkları görüşmeden sonra, Wehrmacht Başkomutanlığının daveti üzerine Fransa'ya gitti. Hitler Türklerle yaptığı görüşmeden çok

---

35 Tiger: Almanların ağır sınıf savaş tankı. 55 ton ağırlığındaki tank 8,8 cm çapında bir topla donatılmıştı ve ilk kez 1942 sonbaharında kullanıldı.

36 Türk askeri delegasyonu 24.6.1943'te Berlin'e geldi ve Hitler tarafından 6.7.1943'te "Wolfschanze"de kabul edildi.

memnundu. Günsche'ye şöyle dedi: "Türklere güvenebiliriz. Panzer tümenlerimizin Harkov'daki gösterisi, onların üzerinde büyük bir etki yarattı."

Fransa'da Türk delegasyonunu, Batı Orduları Komutanı Feldmareşal von Rundstedt kabul etti. "Führer Karargâhından, doğu cephesindeki panzer tümenlerinin manevrasının yarattığı izlenimi bozmaması ve misafirlere yalnızca Atlantik Duvarı'nın iyi tahkim edilmiş noktalarını göstermesi talimatını almıştı. Böylece Türkler yalnızca Kap Gris-Nez'deki "Fritz Todt" ağır bataryasını gezdi.[37] Türkler kıyıdaki, düşmandan ele geçirilen eski toplardan oluşan topçu mevzilerini elbette görmedi.

* * *

Belgorod-Kursk-Orjol bölgesindeki saldırı 5 Temmuz 1943'te başladı. Daha aynı günün sabahında Hitler, ilerlemelerin hangi aşamada olduğuna dair Zeitzel'den bilgi getirmeleri için yaverlerini sürekli sıkıştırıyordu. Öğlen saat yarıma doğru Zeitzler bizzat Hitler'in yanına geldi. Hitler, Zeitzler'e doğru koştu ve heyecanla sordu: "Zeitzler, Kursk'da işler nasıl gidiyor?"

Zeitzler belirsiz ve kaçamak bir yanıt verdi. Cepheden henüz yeterli bilgi gelmediğini, Rusların katı bir direniş gösterdiklerini söyledi. Dikkatlice şu sözleri de ekledi: "Sürpriz unsuru belli ki etkili olmadı."

Hitler kendini kaybetti: "Ferdinand! Ferdinand'ın derhal öne sürülmesi gerekiyor! Cepheyi yarmalıyız, neye mal olursa olsun!"

6 Temmuzda Zeitzler, topçu ve piyade birliklerinin, Rus savunma mevzilerini yaracak durumda olmadıklarını ve

---

37 "Fritz Todt" Bataryası: Bu batarya 54 kilometre menzilli 38 cm'lik toplardan oluşuyordu ve Kap Gris-Nez'de 1940'ta önce "Siefried" Bataryası adıyla kurulmuştu. Fritz Todt'un ölümünden sonra, 1942'de adı değiştirildi.

ağır kayıplar verdiklerini bildirdi. Bu yüzden panzer birliklerinin ana güçlerini savaşa sokmak zorunda kalmıştı. Hitler köpürüyordu. Panzerlerin yedekte tutulmasını ve ne kadar kurban verilirse verilsin, Rus mevzilerinin topçu ve piyade birlikleriyle yarılmasını emretti.

Bu günlerde Hitler hummaya tutulmuş gibiydi. Saat başı, Rus mevzilerinin nihayet düşüp düşmediğinin ve SS-Leibstandarte'nin ne kadar toprak kazandığının Zeitzler'den sorulmasını emrediyordu.

Birkaç gün sonra Zeitzler, saldırının takılıp kaldığını bildirdi. Alman tümenleri savunmaya geçmek zorunda kalmışlardı. Ruslar cephenin bazı kesimlerinde hızlı karşı darbeler indirmişler, Ferdinand ve Tiger tankları, Rus tanksavar toplarının ve toprağa gömülü T-34'lerin ateşi karşısında teker teker savaş dışı kalmışlardı. Hitler buna inanmak istemedi. Öfkeden deliye döndü, yumruklarını masaya vurdu ve bağırdı: "Bütün bunlar, sadece emirlerimin uygulanmaması yüzünden oluyor!"

Günsche, Hitler'den, hemen uçakla Leibstandarte'nin bulunduğu yere gitme ve durum hakkında yerinde bilgi alıp kendisine bizzat bildirme emri aldı. Günsche uçakla, Leibstandarte Komutanı Sepp Dietrich'in komuta merkezinin bulunduğu, Belgorod'un kuzeyindeki noktaya gitti. Uçağının inmesinden hemen önce, altında derin kademelendirilmiş Rus mevzilerini gördü. Dört bir yanda Almanların yanmış ağır tanklarının ve hareketli toplarının kalıntıları görülebiliyordu.

Sepp Dietrich, Günsche'ye şöyle dedi: "Burada, ele geçirebildiğim on kilometrelik Rus mevzisi var. Ama ne pahasına! Saldırıya başladığımda elimde bulunan 150 panzerden daha şimdiden kullanılabilir durumda yirmi tane ya kaldı ya kalmadı. Topçu birliği ağır kayıplar verdi. Komşu tümenlerde de durum daha iyi değil. Rusların mevzilerinin ne kadar derin kademelendirildiğini kim biliyor? Doğu Prusya'da otu-

rup konuşmak kolay. Burada her şey başka türlü görünüyor. Biz buradan çıkamayız."

Aynı günün akşamında Günsche tekrar Hitler'in yanındaydı. Gördüklerini anlatmak istediğinde, Hitler yorgun, çaresiz bir hareketle onun sözünü kesti ve şöyle dedi: "Bırakın. Biliyorum... Dietrich de püskürtüldü. Kursk saldırısıyla kaderi değiştirmek istemiştim. Rusların bu kadar güçlü olduklarını asla düşünmemiştim... "[38]

---

[38] Kursk'taki Alman saldırısı 17.7.1943'te nihai olarak durduruldu. 11 Temmuz ila 31 Ağustos 1943 tarihleri arasında Wehrmacht Kursk bölgesinde 30.043 ölü, 119.109 yaralı ve 22.508 kayıp tespit etmişti. Aynı zaman diliminde Kızıl Ordunun kayıpları 141.941 ölü ve 991.472 yaralıydı.

10. BÖLÜM

1943 Haziranının sonunda, henüz Kursk operasyonu başlamamışken, İtalya'daki Alman birliklerinin komutanı Feldmareşal Kesselring, Hitler'e rapor vermek için "Wolfschanze"ye geldi. Kesselring'in brifingi sırasında Keitel, Warlimont, Below ve Günsche de oradaydılar. Jodl hasta olduğu için gelmemişti.

Bu toplantıda Alman ve İtalyan birliklerinin o yılın mayısında Tunus'ta teslim olmalarından sonra, İngiliz ve Amerikan birliklerinin İtalya'ya çıkarma yapma tehlikesinin doğduğu konuşuldu.

Kesselring Tunus'un düşmesinden sonra, İtalyan üst komuta kademesinin İtalya'nın savunmasının güçlendirilmesine yönelik önlemleri sabote ettiğini belirtti. İtalyan donanması, petrol yokluğu bahanesiyle, kasten limanlarda bekletiliyordu. Kesselring, İtalyan üst komuta kademesinin entrikalarını bozmak için İtalyan birliklerinin komutasının kendisine devredilmesini istedi.

Hitler Kesselring'in teklifi karşısında soğukkanlı kaldı. İngiliz ve Amerikan birliklerinin İtalya'ya çıkarma yapmalarını Fransa'ya yapmalarına tercih ettiğini söyledi. İtalyan üst komuta kademesinin tavrına gelince: Hitler, İtalyan birliklerinin İngiliz ve Amerikan birlikleriyle çatışmaların yaşanmasının beklendiği bölgelerden çekilmesini ve sadece

sahil şeridinin savunmasında kullanılmalarını önerdi. Kesselring toplantıdan sonra uçakla İtalya'ya gitti.

Aynı gün Hitler, gecenin geç bir saatinde, Günsche'ye Göring'in uyuyup uyumadığını öğrenmesini emretti. O tarihlerde Göring "Wolfschanze"de, Hitler'inkinden 100 metre uzaklıkta bulunan sığınağında kalıyordu.

Günsche telefonda, Göring'in yatmak üzere olduğu bilgisini aldı. Hitler, Günsche ve Linge'nin eşliğinde hemen Göring'in sığınağına gitti. Reich Mareşali Hitler'i gece kıyafetiyle karşıladı. Mavi kemerli, renkli robdöşambr giymişti ve boynunda ipek bir şal vardı. Ayağında gümüş tokalı rugan terlikler vardı. Bir mihraceyi andırıyor ve pahalı parfüm kokuyordu.

Hitler yaklaşık yarım saat kadar kaldı. Kesselring'in anlattığı haliyle İtalya'daki durum ve Hitler'in Mussolini'yle buluşma planı konuşuldu.

Ertesi sabah Hitler Ribbentrop'u Mussolini'yle bir buluşma ayarlaması için görevlendirdi. Henüz öğlen olmadan Hitler, Keitel, Warlimont, Bormann, Hewel ve yaverleri, özel korumalarıyla birlikte, uçakla Rastenburg'dan Salzburg'a gitti.[1] Warlimont hasta olan Jodl'a vekâlet ediyordu.

Hitler, maiyetindekilerle bir otomobil konvoyu halinde, Salzburg'dan Obersalzberg'e, Eva Braun'u görmeye gitti. Orada, normalde Hitler'in mevcudiyetinde Berghof'ta görünmeyen, Eva'nın anne babasıyla karşılaştı. Hitler akşam yemeğini onlarla birlikte yedi. Eva'nın babası idari hizmet şefi üniforması giymişti.

Hitler, ertesi gün sabah 7:00'ye doğru, kurmaylarıyla birlikte yeniden Salzburg'daki havaalanına gitti. Bir saat sonra oradan, avcı uçaklarının eşliğinde İtalya'ya yola çıktı. Hitler'in uçakları Venedik'in kuzeyindeki Belluno askeri havaalanına indi. Orada Hitler'i Mussolini, İtalya Genelkurmay Başkanı Cavalero ve Kesselring karşıladı. Toplantıların ya-

---

1 Hitler 18.7.1943'te Obersalzberg'e gitti.

pılacağı yere varmak için, havaalanından yola çıkarak, önce uzunca bir süre demiryoluyla ve sonra da arabayla yolculuk etmeleri gerekti.[2] Dağların içinde, ücra bir yörede bulunan bir villaydı burası. Hitler yolculuğun uzun sürmesine kızmıştı, çünkü aynı gün Almanya'ya dönmek istiyordu.

Warlimont'un bulunduğu araç geride kaldı, konvoyla olan bağlantısı kesildi ve şoför yolu şaşırdı. Warlimont'a eşlik eden İtalyan subaylar, yolu bilmediklerini söylediler. Araç bir kavşakta durdu. Warlimont, sağ kolu Kurmay Binbaşı Waizenegger ve Günsche araçtan indiler ve tozlu yoldaki tekerlek izlerini inceleyerek, Hitler ve Mussolini'nin konvoyunun hangi yöne gittiğini kestirmeye çalıştılar.

Warlimont öfkesini gizleyemiyordu. İtalyanların kendisine önemsiz biriymiş gibi davranmalarının bir münasebetsizlik olduğunu söyledi. Toplantı başladığında mutlaka orada olmalıydı, çünkü gerekli belgeler onun çantasındaydı. Ayrıca Keitel İtalyanlarla pazarlık yapamazdı.

İtalyan subayları, el kol hareketleri yaparak, kavşakta sağa sola koşuştururken, Wallimont iyice öfkelendi. Tüm bu olup biteni İtalyan askerlerinin, görüşmeleri engellemek için yaptığı sinsice bir manevra olarak görüyordu. "Savaşmak niyetinde değiller ve Kesselring'in kendilerine komutan olmasını istemiyorlar" dedi.

Sonunda, Keitel'in Warlimont'u araması için gönderdiği araç göründü. Warlimont toplantıya bir saat geç katıldı.

Hitler'in özel korumaları havaalanından çıktıktan sonra dağ yolları boyunca süren bitmek bilmez yolculuğu ve Warlimont'un uzun süre ortada olmayışını kuşkulu buldular. Hitler'in Mussolini'ye daha önce yaptığı ziyaretlerde yalnızca İtalyan nöbetçiler görevlendirilirdi. Bu defa Hitler'in kurmayları villanın ve toplantı mekânlarının dört bir yanına otomatik tabancalarla silahlandırılmış kendi korumalarını

[2] Mussolini'yle buluşma 19.7.1943'te, Kuzey İtalya'da, Belluno'da yer alan Feltre'deki, Villa Gaggià'da gerçekleşti.

yerleştirdiler. Toplantının atmosferi daha önceki toplantılarda olduğu gibi dostane bir atmosfer olmaktan çok uzaktı. Bu durum, Almanların ve İtalyanların, villanın parkına kurulmuş olan büfede özellikle birbirlerinden ayrı gruplar halinde bulunmalarından da anlaşılıyordu.

Üç saatten fazla süren toplantıdan sonra, Mussolini ve Hitler baş başa öğlen yemeği yemek için çekildiler. Sonra her biri maiyetiyle birlikte yeniden Belluno havaalanına gitti; Hitler oradan uçakla Almanya'ya döndü. Uçağına geçtiğinde, Bormann'a, bugün içinde çok kötü bir his olduğunu söyledi.

Hitler, "Mussolini benim sadık dostumdur" dedi ve devam etti: "İtalyanlar arasında biricik gerçek Romalıdır. Ayrılırken bana 'Führer, bir gün ben artık olmazsam, İtalya'daki faşizm iskambil kâğıdından yapılmış bir ev gibi çöker' dedi."

Hitler geceyi Obersalzberg'de geçirdi. Ertesi sabah Rastenburg'daki karargâhına uçtu.

Sonraki günlerde Hitler'in İtalyan kraliyet ailesinin ittifaka sadakati hakkındaki endişeleri arttı. SD Roma'dan İtalyan kraliyet ailesinin İngiltere'yle gizli pazarlıklar yaptığını bildirdi. Temmuz başında Hitler, İtalyan Kralı Viktor Emanuel'in bir kızıyla, Prenses Mafalda'yla evli olan Prens Philipp von Hessen'i karargâhına çağırttı. Prens von Hessen o tarihlerde SA-Obergruppenführer'iydi, Nasyonal Sosyalist Parti'nin altın parti rozetini taşıyordu ve Hessen eyaletinde Oberpräsident (Eyalet Başkanı) makamındaydı. Rezidansı Kessel'deydi.

Hitler prensten, Roma'daki kraliyet akrabalarının ne gibi gizli niyetleri olduğunu öğrenmeyi düşünüyordu. Prens sık sık Roma'da kaldığı için, Hitler onun İtalyan sarayının sırlarından da haberdar olması gerektiğini varsayıyordu. Hitler'e göre İtalyan kraliyet ailesi, özellikle de Veliaht Prens Umberto, Almanya'ya karşı her türlü alçaklığı yapabilecek biriydi. "Umberto" dedi Hitler, "İtalya'nın tek hâkimi olmaya çalışan Duçe'ye kişisel bir düşmanlık besliyor."

Hessen Prensi karargâha geldiğinde, misafir sığınağına yerleştirildi. Hitler her gün öğlen yemeğini onunla birlikte yedi ve onu akşam çaylarına davet etti. İkisi birlikte, Roma'daki kazıları gösteren resimli kitaplara ve fotoğraflara baktılar. Hitler, prensle yaptığı sohbetlerde, İtalyan kraliyet ailesinin niyetlerini öğrenmeye çalıştı. Ayrıca prensin mektuplaşmalarının kontrol edilmesi emrini verdi.

* * *

10 Temmuzda İngiliz ve Amerikan birlikleri Sicilya'ya çıktılar. 25 Temmuzda Keitel ve Jodl, Himmler'in karargâhtaki irtibat subayı SS-Obergruppenführer Karl Wolff'la birlikte heyecanla Hitler'in sığınağına geldiler ve geldiklerinin derhal Hitler'e bildirilmesini istediler. Toplantı odasına alındılar. Birkaç dakika sonra Hitler Günsche'yle birlikte geldi. Şaşkınlık içindeydi. Kursk'taki taarruzun başarısızlığa uğramasından beri Hitler gelecek yeni felaket haberlerinin korkusuyla yaşıyordu.

Keitel, Hitler'e doğru yürüdü ve önüne çıktı: "Führer'im, Duçe..."

"Ne olmuş ona?" diye sözünü kesti Hitler.

"...devrildi."

Keitel, Hitler'e İtalyan başkomutanlığının bir mektubunu uzattı. Hitler mektubu elinden kaptı, hemen gözlüğünü taktı ve alçak sesle okumaya başladı: "Mussolini hükümeti istifa etti. Kral majesteleri Mareşal Badoglio'yu yeni bir hükümet kurmakla görevlendirdi. İttifak yükümlülüklerine bağlı olan İtalya, muzaffer sona ulaşıncaya kadar Almanya'nın yanında savaşmaya devam edecek."

Hitler bembeyaz kesilmişti. Zor nefes alıyordu.

"Duçe şimdi nerede? Hakkında ne biliniyor?" diye sordu nihayetinde.

Orada bulunanlar hep bir ağızdan "Hiçbir şey" diye yanıt verdiler.

Hitler mektubu buruşturdu ve öfkeyle bağırdı: “Onu öldürecekler! Bu İtalyanlar! Bu hainler çetesi! Roatta, o alçak, Genelkurmay Başkanı oldu!”[3]

Hitler, İtalyan generali Roatta’dan uzun süredir ölesiye nefret ediyordu. Balkanlar’daki İtalyan birliklerine komuta eden ve Yunan, Arnavut Yugoslav partizanlarıyla mücadele etmekle görevli olan Roatta’nın, para hırsı yüzünden bu gruplara silah sattığını ve böylece bir servet yaptığını biliyordu.

“Hepsi de İngilizlerle aynı çanaktan içiyorlar” diye yeniden kükredi Hitler. “Bu lanet olası kraliyet ailesi! Bir de, kralın damadı olan bu Prens Philipp burada, yanımda oturuyor ve dünyadan haberi yokmuş numarası yapıyor! Elbette her şeyi biliyordu o! Bana bunun hesabını vermeli!”

(Prens Philipp von Hessen hesap vermesi için Königsberg Gestaposu’na teslim edildi, karısı İtalyan prensesi Mafalda toplama kampına gönderildi.)

Hitler yumruğunu masaya vurdu ve öfkeyle bağırmaya devam etti: “Göstereceğim onlara! İtalyan ordusu silahsızlandırılacak! Jodl, hangi birlikler üstlenebilir bu işi?”

Jodl usulca yanıt verdi: “Führer’im, Tirol ve Steiermark bölgelerindeki dağ piyadelerinin yedek alaylarına bu görevi verebiliriz. İtalyan sınırının yakınında duruyorlar. Gerçi bunlar eğitimden yeni gelmiş acemi erler, ama korkak İtalyanlara bu kadarı da yeter.”

Hitler, kısa bir süre sustuktan sonra, Jodl’un teklif ettiği dağ piyadesi alaylarının, İtalyanları silahsızlandıracak durumda olmadıklarını söyledi. “Bu iş tam benim Leibstandarte’me göre” dedi Hitler. “Nasıl olsa takviye edilmesi gerekiyor.”

Hitler hemen “Adolf Hitler” SS-Leibstandarte’nin doğu cephesinden, Alman-İtalyan sınırındaki Innsbruck bölgesi-

---

3 Korgeneral Mario Roatta daha 1.6.1943’te İtalya ordusunun genelkurmay başkanlığına getirilmişti.

ne kaydırılması emrini verdi. Daha sonra Jodl, Hitler'e Sicilya'da müttefiklere karşı yürütülen mücadeleleri anlattı. Hitler ani bir hareketle gözlüğünü aldı; arkasında kavuşturduğu ellerinde gözlüğüyle oynarken sonunda camlardan biri kırıldı. Öfkeli ve sinirli olduğu zamanlarda başına sık sık gelen bir durumdu bu. Gözlük camlarını ve çerçeveyi masanın üstüne fırlattı ve aşağılayıcı bir ses tonuyla şöyle dedi: "Korkak herifler bunlar; bu Churchill ve bu Eisenhower! Onların yerinde olsaydım Cenova'ya hatta Hamburg'a çıkardım, ama bizim için en tehlikesiz yer olan Sicilya'ya değil. Bu ayyaş Churchill, Rusya'da kan kaybettiğimiz için seviniyor ve bekliyor..."

Hitler, Kurmay Başkanlığının raporlarından, İngilizlerin ikinci cephenin açılmasını kasten geciktirdiklerini biliyordu. Bu haberler esas olarak, Alman Kurmay Başkanlığının düzenli olarak Londra'daki İspanyol diplomatlar üzerinden, Londra'daki resmi İngiliz kaynaklarından aldığı bilgilere dayanıyordu. Bu bilgiler, Londra'daki İspanyol Büyükelçisi Alba Dükü ve Askeri Ataşesi Albay Alfonso Barra'dan, Madrid'deki İspanyol Genelkurmay Başkanlığına geliyordu. İspanyol Genelkurmayı da bu bilgileri Alman askeri ataşesine iletiyordu. Bunlar İngiliz başkomutanlığının askeri durum tahminleri ve İngiliz birliklerinin dağılımı hakkındaki verilerdi. Alman Kurmay Başkanlığı, Hitler'e verdiği raporlarda bu bilgilerden, İngiltere'nin eskisi gibi ağırlıklı olarak savunmaya ağırlık verdiği sonucunu çıkarttı. Londra, Almanya tüm kuvvetlerini doğu cephesine yoğunlaştırmaya devam etsin diye, bu bilgileri bilinçli olarak yayıyordu. Alman Kurmay Başkanlığında İspanyol kanallarından gelen bu bilgiler "Alba-raporları" kod adını taşıyordu.

Himmler görüşme odasına girdi. Hitler öyle heyecanlıydı ki Himmler'i fark etmedi. Günsche onu uyardığında hemen döndü, Himmler'i kısaca selamladı ve şöyle sordu: "Himmler, böyle bir şey nasıl olabildi? Duçe kendi isteğiyle

istifa etmemiştir, böyle bir şey gülünç olurdu. İşin içinde şiddet olmalı."

Himmler, İtalya'daki olaylar hakkında şimdiye kadar yetersiz bilgiye sahip olduğunu bildirdi. Fakat bu bilgilerden, önde gelen İtalyan faşistlerinin çoğunun, aralarında Mussolini'nin damadı Ciano da olmak üzere, Duçe'ye karşı oldukları sonucu çıkarılabilirdi. Bu faşistler, kraliyet ailesinin İtalya'nın savaştan çıkması yönündeki politikasını destekliyorlardı.

Hitler masanın kenarına oturdu ve çevresinde ayakta duran Keitel, Himmler, Jodi, Wolff ve Günsche'ye, kendisinin Ciano'ya her zaman bir şarlatan gözüyle baktığını söyledi. Hitler, Ciano'nun Arnavutluk'un alınışı sırasında büyük madenlerin hisse senetlerini ele geçirdiğini biliyordu. Dışişleri bakanıyken de, İtalya'daki tüm genelevleri işleten "Tröst"ün yöneticiliğini yapmıştı. Hitler, Ciano'nun karısı, Mussolini'nin kızı Edda'nın sefih bir kadın olduğunu söylüyordu. Almanya'ya yaptıkları ziyaretlerde, bu kadını "eğlendirmek" için özellikle güçlü kuvvetli SS subaylarını "emirle göndermek" zorunda kalmıştı. Hitler iç geçirerek "Duçe'ye üzülüyorum. Hâlâ hayattaysa, Himmler, o zaman onu nerede tuttuklarını bulun. Onu kurtarmalıyız!"

* * *

Birkaç gün geçmemişti ki Berlin'deki İtalyan Askeri Ataşesi General Marras "Führer Karargâhı"na geldi. Mussolini'nin devrilişinden sonra, Badoglio hükümetinin Almanya'daki diplomatik temsilcisi olarak atanmıştı. Hitler'e güven mektubunu sunmak için gelmişti. Keitel ve Dışişleri Bakanlığı Protokol Şefi Dörnberg, Marras ve beraberinde gelen İtalya Büyükelçiliği'ndeki çalışma arkadaşlarını Hitler'in sığınağına götürdüler. Hitler'in bulunduğu toplantı odasının koridorunda beklemek zorunda kaldılar. Emir erleri paltolarını aldı. Linge, Marras'ın geldiğini Hitler'e bildirdi. Hitler ma-

sadan kalktı ve bu duruma uygun bir yüz ifadesi takındı. Linge kapıyı açtı ve Marras'ı içeriye buyur etti. Marras biraz tereddüt etti ve önce Keitel'in girmesini istedi. Ama Keitel, burada ev sahibi olduğuna dikkat çekerek, önce Marras'ın girmesini sağladı. Marras, Hitler'i gördüğünde korkuyla, yanındakilere döndü. Elinde güven mektubuyla, Hitler'in önünde topuklarını vurdu. Marras'ın ağzından daha bir kelime bile çıkmadan, Hitler ona bağırmaya başladı. "General Bey, şu anda sizi tutuklatmam bana hiçbir şeye mal olmaz! Davranışınız ihanet sınırına dayandı!"

Marras bembeyaz kesildi. Güven mektubunu tutan eli titriyordu. Linge salondan çıkmak zorunda kaldı. Yirmi dakika sonra Hitler zili çaldı. Linge yeniden içeri girdiğinde, Hitler'in yüzü hâlâ öfkeden kıpkırmızıydı. Masanın üstünde, öylesine fırlatılmış güven mektubu duruyordu. Hitler eliyle Marras'a gitmesini işaret etti. Marras askerce bir dönüş yaparak hızla toplantı odasından ayrıldı. Koridorda emir erinin elinden paltosunu kaptı ve sığınaktan dışarıya koştu. Keitel, Dörnberg ve Marras'ın eşliğindekiler ona zar zor yetişebildiler. Marras arabasına atladı ve merkez karargâhtan ayrıldı.

* * *

Hitler, İtalyan faşistleri arasında, ortadan kaybolan Mussolini'nin yerine geçmeye uygun bir adam arıyordu. Bu amaçla, İtalyan faşist partisinin Mussolini'nin devrilmesinden sonra Almanya'ya kaçan temsilcilerini karargâhında kabul etti. Mussolini'nin halefi olabilecek adayları Hitler'e Bormann tanıttı. Hitler onlarla şahsen konuşmak istemişti. Ama içlerinden hiçbiri onda savaşçı bir adam izlenimi uyandırmadı. Her şeyden çok, İtalya'da sürdürdükleri hayatın keyiflerinden mahrum kaldıklarına üzülüyorlardı. İtalyan faşist partisinin eski sekreteri Pavolini esas olarak servetini yitirdiğinden yakındı. İtalya'nın kaderi hakkında tek kelime

sarf etmedi. Hitler öfkelenmişti. Şöyle dedi: "Bunların hepsi tepeden tırnağa satın alınabilir adamlar. Savaşı devam ettireceklerine güvenilemez."[4]

* * *

1943 Ağustos ayı başında Himmler önceden haber vermeden "Wolfschanze"ye geldi. Günsche'den, geldiğini derhal Hitler'e bildirmesini istedi. Hitler onu vakit kaybetmeden kabul etti. Himmler, yüzü gülerek "Führer'im, Duçe yaşıyor!" dedi.

Hitler buna inanmak istemedi. Mussolini'nin gerçekten hâlâ yaşıyorsa, çoktan İngiliz gizli servisi tarafından İngiltere'ye götürülmüş olacağını söyledi. Himmler'in yanında bir Abruzzi haritası vardı; bu haritaya işaret ederek, "Führer'im, Duçe'nin bu dağlardaki ücra bir evde gözaltında tutulduğunu kuşkuya yer bırakmayacak bir biçimde ortaya çıkarttık" dedi.[5]

Hitler odanın içinde heyecanla gidip gelmeye ve yanağındaki bir yarayı kaşımaya başladı. Günsche, Keitel ve Jodl'un çağrılması emrini verdi. Onlar ve Himmler'le birlikte, Mussolini'nin oradan nasıl alınabileceği konusunda akıl yürüttü. Duçe'nin, gözaltında tutulduğu evin hemen yakınına paraşütle atlayacak bir özel komando birliği tarafından kurtarılmasına karar verdiler. Himmler Hitler'e, bu iş için uygun bir adamı, delifişek birini tanıdığını söyledi. Hitler bu adamı görmek istedi.

Aynı akşam Himmler, "Wolfschanze"den otomobille yaklaşık 45 dakika uzaklıkta bulunan, Angerburg'daki karargâha yeniden dönmüştü. Yanında iriyarı, geniş omuzlu bir SS subayını getirmişti; adamın yanağını bir kılıç yarası süslüyordu. Üniforma ceketinin sağ kolunda gümüş sırmalarla

---

4 Yine de Hitler, 9.9.1943'te Almanların egemenlik sahası içinde Alessandro Pavolini yönetiminde bir İtalyan-Faşist karşı-hükümeti kurdurttu.

5 Mussolini yeni İtalyan hükümeti tarafından Abruzzi'deki Gran Sasso Dağında bir otelde gözaltında tutuluyordu.

"SD" harfleri işlenmişti. Bu adam Skorzeny'ydi; daha ilhaktan önce Nazi ajanı olarak çalışmış ve Avusturya'da siyasi cinayetler örgütlemiş bir Avusturyalıydı. Skorzeny Hitler'de iyi bir izlenim bıraktı. Hitler Jodl'a, Mussolini'yi kurtarma planının uygulanmasında Skorzeny'yi destekleme emri verdi. Jodl, İtalya'daki paraşütçü birliklerinin başkomutanı General Student'e, gerekli paraşüt komandolarını Skorzeny'nin emrine vermesi talimatını vermeliydi. Vedalaşırlarken Hitler Skorzeny'ye "Hemen uçakla İtalya'ya gidin! Durumu yerinde inceleyin. Nasıl doğru buluyorsanız öyle davranın"[6] dedi.

* * *

Bu arada İtalyan ordusu Alman birlikleri tarafından silahsızlandırılmıştı. Bu görev için "Adolf Hitler" SS-Leibstandarte, 1943 ortasında, Harkov'daki mevzilerinden Alman-İtalyan sınırına kaydırılmıştı. Şimdi artık Sepp Dietrich'in değil, Theodor Wisch'in kumandası altındaydı.

Sepp Dietrich, Krusk'taki çatışmalardan sonra 1. SS-Panzerkorps'un (Panzer Kolordusu) komutanlığına atanmıştı; bu birlik, Leibstandarte ile Belçika'da yeni kurulan ve on altı on yedi yaşlarındaki SS gençlerinden oluşturulan "Hitler Jugend" (Hitler Gençliği) adlı bir panzer tümeninden oluşuyordu.

Ağustos ayı başında Leibstandarte Tirol'e geldi ve Brenner Geçidi üzerinden Milano bölgesine gitti. Milano, Torino ve Como arasındaki bölgede yaklaşık olarak bir ordu gücündeki İtalyan birliklerini silahsızlandırma emrini almıştı. SS askerleri, İtalyanlara düşmanlar ve hainler muamelesi yapma, her türlü direnişi acımasızca bastırma emri almışlardı. Harekât başladığında, kendi isteğiyle Hitler tarafından bölük komutanı olarak İtalya'ya gönderilen Günsche, Leibs-

---

6 Başlangıçta SD'nin ülke dışı servisi, 1943 Ağustosunda, "Alarich" adı verilen operasyon çerçevesinde, Mussolini'nin devrilmesine katılan tüm kişileri tutuklamayı planlamıştı. Ne var ki, "Alarich" operasyonundan daha eylülde vazgeçildi. 9 Eylülde planın en önemli bölümü, İtalyan başkomutanlığına karşı bir komando harekâtı başarısızlığa uğradı.

tandarte'ye katıldı. Hitler, vedalaşırlarken gülerek, "Cüssenizle İtalyanları fazla korkutmayın" dedi.

İtalyan askerlerinin çoğu kışlalarında bulunuyorlardı. Subayların çoğuysa üniformalarını çıkartıp sivil giysilerini giymiş ve ortadan kaybolmuşlardı. Silahsızlandırma şöyle gerçekleşiyordu: Bir SS subayı kışlanın önüne geliyor ve İtalyanlardan silahlarını bırakıp ve teslim olmalarını istiyordu. Yanıt her defasında aynıydı: "Asla. Kanımızın son damlasına kadar kendimizi savunuruz." Ancak beyaz bayrağın çekilmesi ve askerlerin direniş göstermeden silahsızlandırılmaları için bir el bombasının patlatılması yeterli oluyordu. Sonra "müttefikler" uzun konvoylar halinde, İtalya ve Almanya'daki çalışma kamplarına doğru yol alıyorlardı. Orada da Hitler'in emirleri uygulanıyordu: "İtalyanlar savaşmak istemiyorlarsa, düşüp ölünceye kadar bizde çalışacaklar."[7]

Leibstandarte İtalya'da böyle "savaştı." SS askerleri sık sık Rusya'daki savaşın korkunçluğunu, İtalya'daki bu "rahat savaş"tan ne kadar farklı olduğunu konuşuyorlardı. Leibstandarte görevini yerine getirip de el konulan ganimeti –devasa miktarda mühimmatı– Almanya'ya aktardıktan sonra, birlikleri Lago Maggiore, Garda ve Como gölleri kıyılarındaki sayısız kür yerine yerleşti. Oralarda Rusya'daki ağır çatışmaların yorgunluğunu attılar ve kısa süre önce Kursk'ta aldıkları yaraları iyileştirdiler.

Burada Leibstandarte yeniden tamamen takviye edildi ve silahlandırıldı. Özellikle Fiat ve Alfa Romeo firmalarının yeni araçlarıyla donatıldı. Ayrıca bu tümene "Panter"lerle[8]

---

[7] Kuzey İtalya ve Güney Fransa'da 480.000 İtalyan askerinden 330.000'i gözaltına alındı ve büyük bölümü zorunlu çalıştırılmak üzere Almanya'ya gönderildi. Alman birlikleri Orta ve Güney İtalya'da yaklaşık 300.000 askeri silahsızlandırdı ve 2000'ini gözaltına aldı. Balkanlar'da ve Ege'de yaklaşık 380.000 İtalyan askeri silahsızlandırıldı ve gözaltına alındı.

[8] Panter (Panther): Orta sınıf Alman savaş tankı; Sovyet T-34'üne bir yanıt olarak geliştirilmişti. Kasım 1942'den itibaren seri imalatı yapılan bu tank 45,5 ton ağırlığındaydı ve 7,5 cm'lik bir topla donatılmıştı.

donatılmış yeni bir panzer taburu da eklendi. Böylelikle Leibstandarte'nin elinde Tiger, Panter ve Panzer IV tipinde yaklaşık 300 tank bulunuyordu.[9]

1943 Ekiminin sonunda, Leibstandarte'nin İtalya'daki sakin yaşamı sona erdi. Diğer Alman birlikleriyle birlikte, acilen, durumun tehlikeli olduğu doğu cephesinin güney kesitine kaydırıldı. SS askerleri, üzüntü içinde, tüm dehşet verici yönleriyle gerçek savaşla yüzleşmek üzere yeniden Rusya'ya gittiler.

* * *

1943 Ağustosunun ikinci yarısında, daha önce Himmler'in karargâhtaki irtibat subayı olan ve Mussolini'nin azledilmesinden sonra İtalya'daki en üst düzey SS ve polis şefi olarak atanan Wolff, Skorzeny'nin girişiminin başarıyla sonuçlandığını bildirdi.[10] Mussolini General Student'in paraşüt komandoları tarafından kurtarılmıştı: Komandolar nakliye planörlerinden, Duçe'nin gözaltında tutulduğu evin yakınlarına atlamışlardı. Skorzeny, Mussolini'yi Fieseler-Storch tipi küçük bir uçakla almıştı.[11] Hitler özel pilotu Baur'u hemen Führer'in Condor uçağıyla Mussolini'nin İtalya'da kaldığı yere gönderdi. Baur, Duçe'yi Hitler'in karargâhına sağ salim getirdi. Hitler onu Rastenburg'daki havaalanında bekliyordu. Uçak alana indiğinde, Hitler uçağa doğru koştu. Ön pencerenin ardında Mussolini görünüyordu. Sivil kıyafetler giymişti ve şapkasını alnı-

---

9 Panzer IV, Alman ordusunun asıl standart tank tipiydi ve 8000 adet üretilmişti. 7,5 cm çapında bir topu vardı ve 25 ton ağırlığındaydı. 1940'a kadar düşman tanklarından üstündü. Sovyetler Birliği'ne karşı savaşta, savaşma gücü daha yüksek olan Sovyet T-34 tipi tankları karşısında ağır kayıplar verdi.

10 Mussolini'nin kurtarılması operasyonu 12.9.1943'te gerçekleşti.

11 Fieseler-Storch: Fieseler 156 tipi, Almanların kısa mesafede iniş ve kalkış uçağı, özellikle irtibat ve yakın keşif uçağı olarak kullanılmıştır. Uçağın kalkış için yeterli mesafesi sadece 65 metreydi, inişteyse uçağın durabilmesi için 20 metre yeterliydi.

nın ortasına kadar indirmişti. Uçak durdu. Havaalanı personeli hemen uçağın yanına bir merdiven götürdü; Hitler merdivenin başında bekledi. Mussolini, elinde şapkasıyla uçağın kapısına geldi. Solgun ve çökmüş görünüyordu. Merdiveni inerken zorlandı. Hitler, Mussolini'nin iki elini de tuttu ve uzun uzun sıktı. Bu sırada Mussolini tamamen duygusuzdu. Hitler onu omuzlarından kavradı, sarstı ve birkaç söz söyledi. İkisi de güldüler. Bu ana kadar kenarda bekleyen Keitel, Bormann, Dietrich ve diğerleri yanlarına geldiler. Mussolini'yi kurtulduğu için kutladılar. Bu arada Skorzeny ve Mussolini'nin oğlu da uçaktan inmişti. Hep birlikte karargâha gittiler. Karargâhta, Mussolini ve oğlu, Göring'in lüks döşeli sığınağına yerleştirildiler. Skorzeny'ye, Mussolini'yi kurtardığı için, en büyük Alman nişanı olan Şövalye Haçı Nişanı verildi. Mussolini "Wolfschanze"den Münih'e gitti. Orada oğlu ve İtalya'dan gelen karısıyla birlikte, Bavyera kraliyet ailesi Wittelsbacher'lerin bir şatosuna yerleşti.

1943 Eylül ayı başında Mussolini, İtalya'dan Almanya'ya kaçmış bulunan ve kendisine sadakatle bağlı faşistler grubundan yeni bir hükümet kurdu.[12] İtalya'daysa Almanlar, 10 Temmuzda Sicilya'ya çıkmış olan İngiliz ve Amerikan birliklerine karşı savaşıyorlardı. Ağustos ayı sonunda Alman birlikleri Sicilya'dan, Messina Boğazı üzerinden Güney İtalya'ya çekilmek zorunda kaldılar.[13]

8 Eylülde İtalyan Kralı ve Badoglio hükümeti Sicilya'daki müttefik ordularının yanına kaçtılar ve İtalya'nın teslim olduğunu bildirdiler. Aslında teslim olan sadece kendileriydi, çünkü İtalya'nın hemen hemen tamamı Alman birlikleri

---

12 Mussolini hükümet işlerini 15.9.1943'te üstlendi. Ne var ki, Mussolini'nin Repubblica Sociale Italiana'sı Almanların kukla rejimi olmaktan öteye gidemedi.

13 Adanın boşaltılması, 1943'te, 16 Ağustosu 17 Ağustosa bağlayan gecede tamamlandı. Yaklaşık 100.000 askerden oluşan Alman birlikleri İtalya'da karaya çekildiler.

tarafından işgal edilmiş ve İtalyan ordusu Almanlar tarafından silahsızlandırılmıştı.[14]

Badoglio, teslim oldukları sırada müttefik başkomutanlığına İtalyan donanmasının sadece belli başlı güçlerini devredebilmişti. Ne var ki, İtalyan deniz kuvvetlerinin ünlü "savaşçı ruhu" yüzünden, Alman başkomutanlığı buna pek önem vermedi.[15]

İtalyan Kralı Viktor Emanuel ve Başbakanı Badoglio'nun kaçışından sonra, Mussolini hükümetiyle birlikte Kuzey İtalya'ya döndü; Garda Gölü kıyısına yerleşti. Ancak bu hükümet sadece bir gölge hükümetti. Söz Alman işgal yetkililerindeydi. Mussolini'nin hükümeti sivil idari işler ve Almanya'ya işgücü temin edilmesiyle uğraştı.

Yetkilerin bu sınırlandırılışının ardında, Hitler'in İtalyanlarla ilişkisi yatıyordu. Hitler, bir daha hiçbir surette siyasal iktidarı İtalyanlara vermeyeceğini, çünkü onların kendisine ihanet ettiklerini açıkladı. Hitler, Mussolini hükümetini, faşizmin İtalya'da hayatta olduğunu tüm dünyaya göstermek için yaratmıştı sadece. Bu yüzden Hitler, Mussolini'ye dört beş tümenlik bir ordu kurma izni de vermişti. Bu ordu Almanların silahsızlandırdığı İtalyan ordusunun Alman çalışma kamplarında kalan askerlerinden oluşuyordu. Bu ordunun başına Mussolini'ye sadakatle bağlı olan Mareşal Graziani getirildi. Graziani ordusu cephede savaşmak üzere kurulmamıştı, sadece polis teşkilatı işlevini görüyordu. Öncelikli görevleri, halk arasındaki antifaşist ayaklanmaları bastırmak ve Alman işgal birliklerine saldıran İtalyan yurtseverleriyle mücadele etmekti. Graziani ordusu, polisiye görevlerini yerine getirmek için

---

14 3.9.1943'te İngiliz birlikleri Kalabria'nın güneybatı ucuna çıktılar. İtalya'nın teslim olduğu gün ayrıca ABD'nin 5. Ordusu Salerno Körfezi'nde karaya çıktı; eşzamanlı olarak İngiliz kuvvetleri de Taranto'ya çıktılar.

15 İtalyan donanması 9.9.1943'te müttefiklerin eline geçti. Donanma Malta'ya giderken Alman uçakları savaş gemisi *Italia*'ya zarar verdi ve savaş gemisi *Roma*'yı batırdı; gemi içindeki 1500 kişiyle birlikte battı.

sadece kısa namlulu silahlar ve hafif makineli tüfeklerle silahlandırılmıştı.

Hitler daha önce "biricik gerçek Romalı" diye tanımladığı Mussolini'den artık ümidi kesmişti. Tutuklanmasından bu yana yaşadığı her şeyden sonra, İtalya'nın kaderi artık Mussolini'yi ilgilendirmiyordu. Mussolini'yi ajanları aracılığıyla gözetleyen, İtalya'daki en üst rütbeli SS ve polis şefi SS-Obergruppenführer Wolff, Duçe'nin bu sıralar ülkedeki askeri ve siyasal gelişmelere tamamen kayıtsız olduğunu bildirmişti. Duçe artık sadece kendi zevkini düşünüyordu. SD İtalya'dan, Mussolini'nin sefih bir yaşam sürdüğünü, etrafının kadınlarla dolu olduğunu ve onlarla gece âlemleri yaptığını bildiriyordu.

Bunun üzerine Hitler yaverlerine, "Duçe'yi artık genç, güzel İtalyan kadınlarından oluşturduğu ve tüm yaşamını dolduran haremi ilgilendiriyor" dedi.

* * *

Rusların Kursk'taki karşı saldırıları giderek büyük bir taarruza dönüştü. Alman Başkomutanlığının durum raporlarında sürekli Alman birliklerinin "cephe çizgisini düzeltmek" amacıyla "planlı geri çekilişi"nden söz ediliyordu. Hitler'in kurmayları arasında bu ifade hakkında acı espriler yapılıyordu, çünkü herkes "planlı geri çekilişin" Alman tarafında onbinlerce ölü ve yaralıya mal olduğunu biliyordu.

Ne var ki, Hitler doğu cephesindeki durum hakkındaki her toplantıdan sonra kararlı bir biçimde şu sözleri yineliyordu: "Tüm bunlar nihayetinde bir Alman zaferiyle sonuçlanacak."

Bu arada doğu cephesindeki Alman birlikleri, Rusların baskısıyla her geçen gün daha da fazla geri çekiliyordu. Ukrayna'dan gelecek buğday, kömür ve madenler, Kafkasların petrolü düşleri artık geçmişte kalmıştı.

Karargâha sanayiciler geliyor, Hitler'le uzun görüşmeler yapıyorlardı. Hitler'in en yakın çevresinde, Almanya'nın

efendilerinin endişelendikleri konuşuluyordu. İlk olarak Reich Demir Birliği Başkanı Dr. Röchling zuhur etti. Onu, özel treniyle gelen top kralı Krupp izledi.[16] Sair günlerde Rominten'de, tasalardan uzak, kendini avcılığa vermiş olan Göring de bu günlerde karargâhta boy gösterdi.

Alman birliklerinin doğu cephesindeki acıları ve korkunç kayıpları Göring'i pek ilgilendirmiyordu. Göring av eti ve kendisi için özel olarak üretilmiş sert bira getirmişti. Hitler'le öğlen yemeği yerlerken Göring, Schacht'tan aldığı bir mektubu yüksek sesle okudu. Schacht, sanayici çevrelerinde doğu cephesindeki durumun Almanya için büyük bir tehlike olarak değerlendirildiğini yazıyordu. Bu durumda Batılı güçlerle bir barış anlaşması yapmak için çaba gösterilmesi düşünülüyordu. Schacht, bu tür görüşmelerin kesinlikle başarıyla sonuçlanabileceğini, bunu kişisel temaslarından bildiğini ima ediyordu.

Hitler, Schacht'ın mektubu üzerine öfkeden kendini kaybetti. Kendini hiç kısıtlamadan, Schacht'a öfkeli küfürler etmeye başladı. Bağırarak, Schacht'ın kendisini atlayıp, arkasından politika yapmak istediğini söyledi. Kendi bilgisi dışında müttefiklerle yapılan her türlü görüşmeye büyük bir ihanet gözüyle bakıyordu. Schacht'ı toplama kampına gönderme tehdidinde bulundu.[17]

---

16 Gustav Krupp'un tek endişesi cephedeki durum değildi aslında. Şirketinin yönetimine kendisinden sonra gelecekleri kendi çıkarlarına göre ayarlayabilmek için, anonim şirketi bir şahıs şirketine dönüştürmek istiyordu. Hitler bu öneriyi "Alman halkının ordusuna yaptığı seçkin ve kendi tarzında eşsiz hizmetler" temelinde kabul etti. Hitler'in 12.11.1943 tarihli genelgesi Fried. Krupp şirketini medeni kanunun geçerli hükümlerinden muaf tutuyordu.

17 Schacht anılarında bu mektuptan söz etmiyor. Schacht, Hitler'le son kez 1941 Şubatında görüşmüştü. Hitler ona, Sovyetler Birliği'yle bir çatışma durumunda ABD'nin tavrının gelecekte ne olacağını sormuştu. Schacht Ağustos 1943'te, Hitler'e politik durum hakkındaki görüşlerini yazılı olarak bildirme ricasıyla Lammers'e başvurmuştu. Ancak bu teklifi reddedilmişti. Schacht yine de bir mektup yazmıştı. Schacht

Hitler öfkeden kudururken, Göring sakinliğini korudu. Hitler'in dikkatini başka yöne çekmeye çalıştı ve yaşlı Schacht'ın karısından boşandığı ve genç sekreteriyle evlendiği haberini vererek, Hitler'in yeniden başka şeyler düşünmesini sağlamayı başardı.

* * *

Alman birlikleri Dinyeper Nehrinin gerisine çekilmek zorunda kaldığında, Hitler silahlı kuvvetlerin ve doğu cephesindeki orduların başkomutanlarını karargâhında toplantıya çağırdı. Hitler'in sığınağına 500 metre uzaklıktaki gazinonun yemek salonunda toplandılar. Hitler lokale Bormann, Schaub, Schmundt ve Linge'yle birlikte arabayla gitti. İçeri girdiğinde, orada toplanmış bulunan feldmareşaller ve generaller onu faşist selamıyla selamladılar. Hitler yaptığı konuşmada, cephenin ne pahasına olursa olsun elde tutulmasını istedi.[18]

Hitler bu konuşmasında, doğudaki durumun savaşı sürdürmek için uygun olduğuna, çünkü Fransa'da ikinci bir cephe açılmasının açıkça sürekli ertelendiğine işaret etti. Hitler komutanlara Alman Haber Ajansı'nın iki haberini okudu; bu haberlerde Angloamerikanlarla Ruslar arasındaki farklılıklara işaret ediliyordu.

Hitler konuşmasının sonunda duygusal bir edayla şöyle dedi: "Beyler! Almanya için tehlike saati geldiğinde, sizlerin, generallerimin, benimle birlikte barikatlara geçeceğinizi umuyorum! Ve sizler, feldmareşallerim, kılıçlarınızı çekip benim yanımda savaşacaksınız!"

23.7.1944'te Gestapo tarafından tutuklandı; 20 Temmuz komplocularıyla ilişki kurmakla suçlanıyordu. Yargılama için yeterli kanıt bulunamadığından Sachsenhausen Toplama Kampı'na gönderildi ve orada ayrıcalıklı muamele gördü.

18 Hitler doğu cephesi komutanları karşısındaki konuşmasını 27.1.1944'te yaptı.

Bu sözler üzerine bu sıralar Güney Ordular Grubuna komuta eden Feldmareşal von Manstein yerinden fırladı: "Führer, sen emret, biz itaat ederiz!"

Hitler sustu ve Manstein'a hoşnutsuz bir bakış fırlattı. Bu sözlerinde samimi olduğuna inanmıyordu. II. Wilhelm okulunun tipik bir generali olan Manstein, nazizme sadece ayak uydurmuş bulunan, iflah olmaz bir monarşist olarak biliniyordu. Bu arada Keitel seslenmişti bile: "Çok sayın Führer'imize üç kere Heil! Heil! Heil!"

Feldmareşaller ve generaller yerlerinden fırlayıp sağ kollarını kaldırdılar; Keitel üç kez kükredi: "Sieg Heil! Sieg Heil! Sieg Heil!" Hepsi eşlik ettiler. Sonra "Deutschland, Deutschland über alles" milli marşını ve Horst-Wessel marşını okudu. Komutanlar da eşlik ettiler. Milli marş okunurken koro uyumluydu, ancak Horst-Wessel şarkısında koro açıkça dağıldı, çünkü feldmareşaller ve generaller nasyonal sosyalistlerin bu milli marşının melodisini de, sözlerini de bilmiyorlardı. Şarkı söylendiği sırada Hitler salonu terk etti.

Sığınağa dönülürken, Hitler'in arabasında buz gibi bir sessizlik hüküm sürüyordu. Bormann tıslarcasına şöyle dedi: "Kepazelik!"

Sığınağa varıldığında, Hitler hemen toplantı odasına gitti. Schmundt, Schaub ve Linge yaverler odasında gözden kayboldular. Schaub yüzünü ekşitti ve başını eğdi; bu bir fırtınanın yaklaştığının işaretiydi. Çok geçmeden Bormann da odaya geldi ve Schmundt'a "Manstein derhal Führer'in yanına gelsin!" dedi.

Schmundt, Manstein'ı almaya gitti ve onu Hitler'in yanına getirdi. İçerden hemen bağırışlar duyulmaya başladı. Hitler, Manstein'a bağırarak, bir daha sözünü kesmeye yeltenmemesini söylüyordu. Bu bir disiplinsizlikti. Hitler on dakika boyunca Manstein'a küfür etti. Manstein dışarıya, bir şeyler kırmış ve bunun için hak ettiği cezayı almış bir ilkokul öğrencisi gibi çıktı.

* * *

Aralığın ilk günlerinde Günsche doğu cephesinden Hitler'in karargâhına çağrıldı. "Adolf Hitler" SS-Leibstandarte İtalya'dan yeniden Rusya'ya kaydırıldığında, Günsche karargâha gelmişti. Hitler onu, gelir gelmez öğlen yemeğine davet etti. Günsche karşısında otururken Hitler ona, "Günsche, sizi Rusya'dan geri çağırmaya karar verdim. Bana, Rusların tutsaklarına özel iğneler yapıp, onları kendilerine bağladıkları bildirildi. Sizinle ilgili risk almak istemiyorum. Siz uzun süre benim karargâhımda görev aldınız ve çok şey biliyorsunuz" dedi.

Hitler, herhangi bir tarihte özel kurmayında ya da özel korumasında görev yapmış olan herkesin doğu cephesinden geri alınması talimatını verdiğini de sözlerine ekledi.

Günsche, kısa süren yokluğunda Hitler'in daha da kamburlaştığı ve sol elinin iyice titrediği izlenimini edindi. Hitler elinin titremesini, sürekli üşüyor oluşuyla açıkladı. Bu titreme Stalingrad yenilgisinden sonra başlamıştı, ama o zamanlar pek fark edilmiyordu. Hitler'in yüzü giderek kararıyordu. Hareketleri sarsak ve sinirli izlenimi veriyordu. Yemekte bir bardak Slivovitz rakısını devirdi, normalde hiç yapmadığı bir şeydi bu. Daha önceleri zaman zaman hazmı kolaylaştırması için küçük bir kadeh şnaps servis edilirdi ona. Rakıyı içerken Hitler yüzünü buruşturur ve silkinirdi, hatta alkol kokusundan hoşlanmadığı için burnunu kapatırdı. Ama şimdi her öğlen ve akşam yemeğinde hatırı sayılır ölçüde şnaps ya da konyak içiyordu.

Hitler yemekten sonra Günsche'den, cephede yaşananları anlatmasını istedi. Günsche, Hitler'in iyi haberler duymak istediğini biliyordu. Bu yüzden başlangıçta dikkatle seçtiği sözcüklerle, Alman askerlerinin savaşçı ruhunun Rusya'da gevşediğini anlatmaya başladı. Rus taarruzunun devasa boyutundan söz etmedi, sadece Alman karşı saldırısı sırasın-

da Rusların dayanıklılığından söz etti. Oysa bu kadarı bile Hitler için çok fazlaydı. Kızgınlıkla kaşlarını çattı ve "Bunlar münferit olaylar. Ben tamamen farklı haberler alıyorum" dedi.

Hitler heyecanla, yeniden saldırıya geçeceğini, Dinyeper Nehrine kadar ilerleyeceğini ve Kiev şehrini geri alacağını ekledi. Sonra ayağa kalktı, Günsche'ye elini uzattı ve Blondi'yi doyurması gerektiğini söyledi. Bir emir erinin getirdiği mama kabını aldı, yemek salonundan yavaşça ayrıldı.

* * *

1944 Şubat ayı ortasında Zeitzler, Hitler'e doğu cephesindeki durum hakkında rapor verdi. Zeitzler artık eskisi gibi bir enerji yumağı değildi. Yine de eskisi gibi çok hızlı konuşuyordu. Bu defa, raporunu olabildiğince çabuk bitirmek istermiş gibiydi. Son zamanlarda hep olduğu gibi, Güney Ordular Grubunun durumuyla başladı. Dinyeper Nehrinin aşağı yakasındaki Alman birliklerinin durumunun çok kötüleştiğini, bu yüzden Nikopol sanayi bölgesini elden çıkarmak zorunda kaldıklarını bildirdi. Zeitzler'in bildirdiğine göre, Ordular Grubunun başkomutanı, bu nedenle birlikleri birkaç kilometre batıya geri çekmek ve cephe hattını düzeltmek istiyordu. Hitler bu sözler üzerine yerinden fırladı, masanın üstüne atıldı, sol eliyle haritayı kavradı ve şöyle bağırdı: "Bu bölgede neden bu kadar ısrarcı olduğumu generaller nihayet bir anlayabilseler! Nikopol'ün mangan madenine kesinlikle ihtiyacımız var! Bunu anlamak istemiyorlar bir türlü. Birkaç tane panzer eksildiğinde hemen telsizin başına geçip, 'Tanksız yapamayız, geri çekilme izninin verilmesini istiyoruz!' diyorlar."[19]

Hitler Nikopol'daki mangan madeninin, paslanmaz çelik üretimi açısından özellikle önem taşıdığına defalarca dikkat

[19] Alman birlikleri Nikopol maden bölgesinden 8.2.1944'te çekilmek zorunda kaldılar.

çekmişti. Bu yüzden hammadde kaynakları her ne pahasına olursa olsun elde tutulmalıydı. Nikopol bölgesi Rusların alamayacağı bir kaleye dönüştürülmeliydi.

Hitler koltuğuna çöktü. Zeitzler'e faltaşı gibi açılmış gözleriyle baktı, onun da kendisini desteklemesini ister gibiydi. Ama Zeitzler sustu. Bu anlarda yapılması gereken en iyi şeyin susmak olduğunu biliyordu.

Hitler'in öfkesi biraz yatışınca, Zeitzler sözlerine devam etti. Korsun-Şevçenkovski cebindeki 8. Ordunun zor durumda olduğunu bildirdi.[20] 8. Orduyu kurtarmak için birkaç gün önce başlatılan operasyon, Rusların şiddetli direnişi yüzünden çok yavaş ilerliyordu.

Zeitzler cephenin Bobrujsk-Mogiljov-Orşa hattındaki orta kesimi hakkında pek konuşmadı. Bu sıralar orada yalnızca yerel önem taşıyan çatışmalar yaşanıyordu.

Zeitzler, cephenin kuzey kesitinde, Rusların ocak ayında Leningrad ve Volşov'da başlattıkları taarruzdan sonra Alman ordularının Estonya bölgesine püskürtüldüklerini bildirdi.

Zeitzler sözlerini bitirince, Hitler cephenin güney kesimini gösteren haritanın bir kez daha açılması emrini verdi. Haritayı heyecan içinde ayrıntılı olarak inceledi. Şimdi, daha sakin bir sesle konuşmaya çalışarak, Rusya'ya karşı savaşın, sonucun –zafer ya da yenilgi– belirleneceği bir aşamaya girdiğini açıkladı. Her ordu bir kez yenilebilir ve geri püskürtülebilirdi, ama tüm bu darbelerin birer felaketle sonuçlandığı an kaçınılmaz olarak gelirdi. Alman doğu cephesi şimdi bu aşamada bulunuyordu. Bu yüzden, çelik gibi bir

---

20 28.1.1944'te Sovyet birlikleri Çerkassi'de General Otto Wöhler'in 8. Ordusunun ve General Hans Hube'nin 1. Panzer Ordusunun 100.000 kadar askerini kuşattı. 17.2.1944'te 30.000 asker kuşatmayı yarıp kendi hatlarına ulaşmayı başardı. Kuşatmada 55.000 kişi öldü ve 18.000 kişi esir düştü. Batı Ukrayna'daki çatışmalarda Sovyet kuvvetlerinin toplam kaybı 270.200 ölü ve 839.330 yaralıydı.

irade göstermek mutlak olarak gerekliydi. Bir kez daha geri çekilmek, Almanya'nın nihai yenilgisi anlamına gelecekti. Şimdi kendisine bir kez daha geri çekilme teklifinde bulunan her subay ve generali en ağır biçimde cezalandıracak ya da doğrudan kurşuna dizecekti. Şimdi ilk planda kumandanların operasyon deneyimleri değil, sağlamlıkları ve dayanıklılıkları söz konusuydu. Bu yüzden en yüksek komuta kademelerine bu özelliklere sahip genç generalleri ve subayları getirecekti. Bu türden askerleri derhal iki ya da üç kademe terfi ettirecekti. Hitler son sözlerini tamamen kısık bir sesle söyledi. Tüm gücünü tüketmişti. Ayağa kalktı, odadan çıkarken yan kapıyı kullandı ve özel dairesine çekildi.

Arkasından hızla yetişen Linge'ye, "Morell gelsin" dedi.

Birkaç dakika sonra Morell göründü. Linge her zamanki gibi, iğneyi hazırlamasına yardım etti. Hitler ceketini çıkardı ve kolunu iğne için sıyırdı. Morell hemen iğnesini yaptı.

11. BÖLÜM

1944 Şubatının ikinci yarısında Hitler, "Wolfschanze" karargâhındaki birçok yapının yedi metre kalınlığında ek bir betonarme tabakayla örtülmesi talimatını verdi. Bu yapılar Hitler'in kendi sığınağı, rapor vermek için gelen parti liderleri ve bakanların kaldığı misafir sığınağı, telefon santrali, telgraf ve radyo istasyonunun bulunduğu sığınak ve diğer barınaklardı. Hitler şimdiye kadarki iki metrelik betonarme örtüyü artık yeterli bulmuyor, çünkü Rusların hava saldırısı yapmalarından korkuyordu. Çalışmalar aylarca sürecekti. Hitler bu süre içinde karargâhını yeniden Obersalzberg'e taşımak istedi. Doğu Prusya'daki Lötzen'de yalnızca Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanı Zeitzler, çalışma arkadaşlarıyla birlikte kaldı.

Hitler 23 Şubatta özel treniyle "Wolfschanze"den Obersalzberg istikametine doğru yola koyuldu. Münih'te kısa bir mola verdi. Orada Eva Braun, kız kardeşi Gretl ve kız arkadaşı Frau Schneider Obersalzberg'e gitmek üzere Hitler'e eşlik ettiler. Eva Braun bu defa Frau Schönemann'ı Berghof'a davet etmemişti. Hitler 1943'teki ilk karşılaşmalarında bu kadınla çok fazla ilgilendiği için Eva Braun onu kıskanıyordu. Birkaç gün sonra Eva Braun'un annesi de Berghof'a geldi. Eva Braun, bu izni alabilmek için Hitler'in üzerinde giderek artan etkisini kullanmıştı.

Eva Braun'un arkadaşlarının yanı sıra bu süre içinde, Hitler'in özel doktoru Morell'in, cerrah Brandt'ın, yaveri Below'un eşleri ve Hitler'in kadın sekreterleri de Berghof'ta kalıyorlardı.

Keitel, Jodl, Buhle ve Scherff, 1943'te olduğu gibi, Obersalzberg'de, Berchtesgaden ile Bischofswiesen arasında Berghof'tan arabayla yarım saat uzaklıkta bulunan Reich şansölyeliği yönetim binasına yerleşmişlerdi. Bu defa, Hitler'in karargâhında Danitz'in temsilcisi Amiral Krancke'nin yerini alan Amiral Voss da kalıyordu. Krancke, Atlantik kıyısındaki Deniz Kuvvetleri Komutanlığının başkomutanı olarak atanmıştı. Göring karısı ve yedi yaşındaki kızıyla yine Obersalzberg'deki villasına taşınmıştı. Himmler ve Dönitz Salzburg'da kalıyorlardı. Ribbentrop da yakın bir mesafede, kendine ait olan Fuschl Şatosu'nda kalıyordu. Hitler'in karargâhtaki komutanı Binbaşı Streve ve kurmayları, Warlimont ve Wehrmachtführungsstaub Strub kışlasına yerleşmişlerdi. Streve, 1942 sonbaharında, Thomas'ın yerine komutan olarak atanmıştı. Thomas ise Kuzey Afrika cephesine gönderilmiş ve orada ölmüştü.

Berghof'taki günlük yaşam, 1943'ün Mayıs-Haziran ayları arasında yaşandığı gibiydi. Hitler öğlen 12:00'ye doğru kalkıyordu. Saat 1:00 ya da 1:30'da yaptığı kahvaltıdan sonra, büyük salonda öğlen durum değerlendirmesini yapıyordu. Bu toplantı bittiğinde, büyük salonunun yanındaki salonda Eva Braun, annesi ve kız kardeşi Gretl, evin işlerine bakan Frau Schneider, Fräulein Kastrup, eşleriyle birlikte Bormann, Morell, Below ve Brandt, ayrıca Otto Dietrich, Hewel, Forenz ve Hitler'in kadın sekreterleri ile yaverleri toplanıyorlardı. Burada öğle yemeği bekleniyordu. Üç buçuğa doğru Hitler hanımlardan birine kolunu uzatıyor ve oradaki herkesi sofraya çağırıyordu. Seçtiği hanımın onun yanında oturması gerekiyordu. Geçen yıl olduğu gibi sofrada son derece sıradan konuşmalar yapılıyordu. Savaş hakkında

tek kelime konuşulmuyordu. Hitler havanın iyi olduğu günlerde, yemekten sonra yemektekilerle birlikte Mooslahner Kopf'daki çayevine gezintiye çıkıyordu.

Havanın kötü olduğu günlerde şatoda kalıyor ve zamanını Eva Braun'un dairesinde geçiriyordu. İkisi birlikte eski Alman mecmualarının 1933'ten 1939'a kadar olan sayılarına bakıyor ve Hitler'in "büyük dönemi"nin fotoğraflarını görerek seviniyorlardı. Hitler akşam yemeğini saat 8:00'e doğru, aynı kişilerle birlikte yiyordu. Bundan sonra akşam durum değerlendirmesi yapılıyor, Hitler'in askeri emir subayları Below, Puttkamer ve Borgmann cephelerdeki durum hakkında kısaca bilgi veriyorlardı. Akşam durum değerlendirmesinden sonra büyük salonda her zamanki akşam çayı başlıyordu; şampanya ve gramofon müziği akşamın vazgeçilmezleriydi.

Bu yılın değişikliği, Eva Braun'un tariflerine göre hazırlanan kokteyllerdi. Eva Braun ve SS emir erleri bu kokteyllere esprili adlar veriyorlardı. Bir defasında Hitler'e yeni bir kokteyl servis edildiğinde, Hitler kokteylin adını sordu. Yanıt "Otobüs"tü. Hitler bu adın nerden geldiğini sordu. Kendisine, bu kokteylin tıpkı bir otobüs gibi içine çok şey aldığını ve tıpkı otobüsün gidişi gibi çok hızlı, etkili olduğunu açıkladıklarında, Hitler kahkahalar patlattı ve Eva Braun'u yaratıcılığından dolayı övdü. Gece yarısından sonra, Eva Braun'un talimatıyla kaplumbağa çorbası, sandviç ve sosislerden oluşan hafif bir yemek daha veriliyordu.

Hitler genellikle sabah 3:30'a doğru odasına çekiliyor ve uyuyordu.

Günlük yaşam, 1943'ten farklı olarak, müttefik uçaklarının uçuşu sırasında verilen hava akını alarmlarıyla kesiliyordu. Bu alarm genellikle sabah 9:00 ile 10:00 arasında şato sakinleri henüz uykudayken veriliyordu. Uçakların geldiği, Hava Kuvvetleri Komutanlığının operasyon merkezinden, "Robinson" şifresiyle Hitler'in hava kuvvetleri yaveri

Below'a geliyordu.[1] Below da Linge'yi haberdar ediyordu. Linge hemen Hitler'i uyandırıyor ve ön alarmı şatonun tüm sakinlerine iletiyordu. O zaman müthiş bir hareketlilik yaşanıyordu. Hizmetçi kızlar, içinde Eva Braun'un ve şatodaki diğer hanımların giysileri bulunan çok sayıda büyük sepeti hava hücum sığınaklarına taşıyorlardı. Hanımlar odalarından –uykulu ve makyajsız, alelacele giydikleri kıyafetler ve başörtüleriyle– koşarak geliyorlardı.

Düşman uçakları Güney Almanya üzerindeki hava sahasına vardıklarında, sirenler tam alarm veriyordu. Herkes hava hücum sığınaklarına koşturuyordu.

Ön alarm verildiğinde Hitler çabucak giyiniyor ve kahvaltı etmeden, yaverleri eşliğinde şatonun terasına çıkıyordu. Orada, doğrudan bir tehlike durumunda hava hücum sığınağına tam zamanında gidebilmek için, uçakların o sırada tam olarak nerede bulunduklarını Below'dan kısa aralıklarla öğreniyordu.

Hitler'in hava hücum sığınaklarının inşaatı bir buçuk yıl sürmüştü. Hitler'in Berghof'a bu seferki gelişinde çalışmalar bitmek üzereydi. Sığınak tesisleri, Obersalzberg kaya kütlesinin derinliklerinde bir galeriler sistemi oluşturuyordu. Bu galeriler dar koridorlarla birbirlerine bağlanmışlardı; öyle ki, Obersalzberg'in altı devasa bir köstebek yuvası gibi tamamen oyulmuştu. Hitler'in yeraltındaki mekânlarının girişi, zırhlı bir kapıyla sağlama alınmıştı. Yaklaşık 100 basamaklık bir merdiven bir yeraltı koridoruna iniyordu. Merdivenin sonuna bir makineli tüfek yuvası inşa edilmişti. Bu koridorda, Hitler'in rahat döşenmiş odalarına giden koridorlardan oluşan bir labirent başlıyordu. Bu labirentin altında da karargâhın savaş nedeniyle daha uzun bir süre sığınak sistemine taşınmasını gerektirecek durumlar için,

---

[1] Bartenstein'daki (Doğu Prusya) Hava Kuvvetleri Komutanlığı karargâhının kod adı. 1945 ilkbaharında Hava Kuvvetleri Komutanı Hermann Göring'in treni bu kod adı aldı.

büyük gıda depoları yapılmıştı. Bu nedenle sığınak tesisi 1945'in başında önemli ölçüde genişletilmişti. Yeni yatak odaları da eklenmişti.

Hava alarmı verildiğinde, Obersalzberg çevresindeki tüm bölge yapay bir sisle kaplanıyordu. Bu amaçla özel bir birlik, küçük gruplar halinde şatonun çevresindeki dağlara yerleştirilmişti. Bu adamlar, gaz tüplerindeki süt renkli bir gazı havaya bırakıyorlardı. Obersalzberg'i çevreleyen çok sayıdaki uçaksavar bataryası, çarpışmaya hazır duruma sokuluyordu. Şatonun 500 metre kadar uzağındaki kışlada bulunan SS taburu, şato arazisi içindeki ve çevresindeki nöbetçileri takviye ediyordu.

Hava alarmları sırasında, Obersalzberg'in dumanla kaplandığına bizzat emin olmak için, Hitler yaverleriyle birlikte terasta kalıyordu. Rüzgâr nedeniyle duman bulutu herhangi bir yerde dağılırsa, Hitler öfkeleniyor ve takviye tüpler kullanılmasını emrediyordu.

Hava alarmları genellikle bir buçuk iki saat sürüyordu. Berghof Şatosu'nun çevresine tek bir bomba bile düşmedi.[2] İngiliz ve Amerikan uçakları esas olarak Münih'i bombalıyorlardı. Halkın çok acı çektiği bombardımanlar sırasında Hitler, özellikle Eva için yaptırdığı villa, Nasyonal Sosyalist Parti'nin Königsplatz'daki sarayları ve Münih'te kaldığı ilk zamanlarda yemek yediği Osteria Bavaria lokantası için endişeleniyordu. Hitler'in Prinzregentenplatz'daki evi bir bombardıman sırasında basınç dalgası yüzünden hafif zarar gördüğünde, Hitler mağrur bir yüz ifadesiyle, "Şimdi ben de bombalandım" dedi.

Eva Braun, uyuyamadığı için hava alarmlarına çok sinirleniyordu. Ayrıca can sıkıntısından yakınıyordu, çünkü günler bitmeyecekmişçesine uzuyordu. Hitler'i saatlerce porselen ve kristal takımı kataloglarına bakmaya ve Ber-

---

2 Berghof ve çevresindeki yönetim binaları 25.4.1945'te İngilizlerin bir bombardımanında zarar gördü.

ghof için en güzellerini seçmekte kendisine yardımcı olmaya ikna ediyordu. Bu katalogları Himmler, Berghof'un ev sahibesi olarak Eva Braun'a subaylarıyla gönderiyordu. Bu katalogların Himmler'e gelme sebebi, bu takımların Dachau Toplama Kampı'ndaki tutuklular tarafından, Allach porselen fabrikasında ve SS Merkez Bürosu'nun iktisat ve idare dairelerine bağlı olan Çekoslovakya'daki diğer fabrikalarda imal edilmesiydi.[3]

Hitler'in ve Eva Braun'un özel siparişleri üzerine Dachau Toplama Kampı tutsakları porselen şamdanlar, ayrıca II. Friedrich'i at üstünde, generalleri ve her tür silah sınıfından askerlerini de Yedi Yıl Savaşı dönemindeki üniformalarıyla gösteren porselen figürler imal ettiler.

Şatodaki hayata biraz değişiklik getirebilmek için, Eva Braun'un ısrarları üzerine, Nisan 1944'te ünlü sihirbaz Schreiber, Berlin'den Obersalzberg'e davet edildi. Schreiber, gösterilerinde kendisine asistanlık eden karısıyla birlikte geldi. İkisi de Bormann'ın villasına yerleştirildiler. Hitler'in şatodaki öğlen ve akşam yemeklerine davet edildiler; yemeklere Bormann ve karısıyla birlikte geldiler. Schreiber iki hafta boyunca hemen hemen her akşam Hitler'e ve ev sakinlerine sihirbazlık numaraları sergiledi. Gösteriler, Hitler'in daha önce durum değerlendirmelerini yaptığı büyük salonda gerçekleşiyordu. Düzenli olarak, akşam çayındaki görüşmeden sonra başlıyorlardı. İzleyiciler Hitler, Eva Braun, annesi, kız kardeşi Gretl, Eva Braun'un arkadaşı Frau Schneider, refakatçi Fräulein Kastrup, Bormann, Morell ve Braun ile eşleri, Hewel, Otto Dietrich, Lorenz, Hitler'in kadın sekreterleri ve yaverlerinden oluşuyordu. Hitler ilk sırada oturuyordu. Sağında ve solunda Eva Braun ve annesi oturuyorlardı; Bormann ve Otto Dietrich de

---

[3] Yönetim merkezi Dachau'da bulunan Allach GmbH porselen imalathanesi SS'e ait Deutsche Wirtschaftsbetriebe GmbH Holding'inin %100 sahip olduğu bir şirketti.

aynı sırada yer alıyorlardı. Diğerleri onların arkasındaki yerlerde oturuyorlardı.

Dans müziği eşliğinde (plaklar düzenli olarak Eva Braun ve Bormann tarafından seçiliyordu) Schreiber ortadan kaybolan eğitilmiş güvercinlerle gösteri yapıyor ya da izleyicilerin her türlü eşyasını kaybediyordu. Bormann'ın altın cep saati ya da Eva Braun'un, Hitler'in hediyesi olan, pırlantalarla süslü saati ortadan kaybolduğunda salonda kahkahalar yükseliyordu. Schreiber'in numaraları Hitler'i gözle görülür bir biçimde canlandırıyordu. Hitler gülüyor ve uzun uzun alkışlıyordu. Schreiber'e şaka yollu, Rus ordusunu da bu yöntemle "ortadan yok edebilse" ne iyi olacağını söyledi.

1944 ilkbaharında doğu cephesinde savaşan Alman birliklerinin kayıpları beklenmedik boyutlara vardı. Rus toprağı Alman askerlerinin kanlarıyla doymuştu; mezarların sayısı artık bilinmiyordu. Trenler gece gündüz onbinlerce yaralıyı Almanya'ya getiriyordu. Hastaneler dolup taşıyordu. Alman şehirlerine ve köylerine her geçen gün daha çok sayıda sakat, koltuk değnekli ya da kör asker geliyordu.

Kayıpların boyutu Alman halkından elbette gizleniyordu. Genelkurmay Başkanlığının cephe raporlarında, askerlerin doğu cephesinden planlı olarak geri çekildiği, Ruslarsa muazzam kayıplar verdiği söyleniyordu. Almanların kayıpları önemsiz gösteriliyordu. Alman kamuoyu, yüzbinlerce Alman askerinin ve subayının Ruslara esir düştüğünü de bilmiyordu. Rusya'ya karşı savaşta verilen muazzam insan kayıplarını dengelemek için Stalingrad yenilgisinden sonra ilan edilen topyekûn seferberlik çerçevesinde, üretimin sürmesi için o zamana dek vazgeçilmez oldukları kabul edilen yüzbinlerce insan, ayrıca 16-17 yaşlarındaki gençler de askere alınmıştı.[4] Bu askerlerden yeni tümenler oluşturuldu ve

---

4 18.2.1943'te Propaganda Bakanı Joseph Goebbels, "totaler Krieg" (topyekûn savaş) ilan etmişti, Alman İmparatorluğu'nun sivil halkı, bir dizi büyük değişiklikle koşulsuz bir savaşa hazırlanıyordu. Tarama eylem-

doğu cephesine gönderildi. Orada yıpranan tümenlerden kalanlar, takviye edilmek ve yeniden silahlandırılmak üzere Rusya'dan Fransa, Belçika ya da Hollanda'ya kaydırıldı. Almanya'nın işgali altındaki Batı Avrupa ülkelerinde sürekli olarak belirli sayıda Alman birliği bulunuyordu – aslında bunlar Rusya'da dağılan tümenlerin acınası kalıntılarıydı.

Ancak doğu cephesinde giderek daha da büyüyen gedikler, tüm bu yedeklerle de kapatılamıyordu. Bu yüzden, Hava Kuvvetlerinin yer personeli de cepheye yollandı. Bu askerlerden Hava Kuvvetleri Kara Tümenleri denilen tümenler oluşturuldu ve bunlar Kara Kuvvetlerine dahil edildi.[5] Şimdiye kadar gönüllülerden oluşan Waffen-SS birimleri, doğu cephesindeki kayıplardan sonra, yedeklerin eksikliği yüzünden yine Hava Kuvvetleri ve Deniz Kuvvetlerinden gelen güçlerle takviye edildi. Tüm bu önlemlere rağmen, Rus ordusu Alman birliklerini giderek daha da batıya itiyordu.

Almanların 1943/44 sonbahar ve kış aylarında Ukrayna'da uğradıkları ağır yenilgilerden sonra, Hitler tüm umudunu ilkbahara bağladı. İlerleyecek yolların bulunmayışının Rusların taarruzunu durduracağını ve Almanlara soluk almak, güçlerini yeniden düzenlemek ve savunmasını örgütlemek için zaman yaratacağını açıkladı. Ancak Hitler ve Alman kuvvet komutanları yanlış hesap yapmışlardı. Daha 1944 Martının başında, ilkbaharın ılık havası yeni yeni başladığında, Rus

---

leri denilen eylemlerde özellikle, üretken olmayan alanlarda çalışan yaşlı erkekler askere alındı. 1926 ve 1927 doğumlulular önce uçaksavar birliklerinde yardımcı asker olarak, daha sonra Volksgrenadier-Division'larında (Halk Piyade Tümenleri) ya da Volkssturm (Halkın Hücumu) Birliklerinde görevlendirildi. 1944 Temmuzuna kadar Alman ordusuna 600.000 yeni asker alındı.

5 Hitler, 1942 yazının sonunda, sözümona personel fazlası bulunan Hava Kuvvetlerinin 200.000 askerinin Kara Kuvvetlerine dahil edilmesi emrini verdi. Göring, bu emri kısa bir sürede 21 Hava Kuvvetleri Kara Tümeni oluşturarak yerine getirdi. Kara savaşında deneyimsiz olan bu birliklerin cepheye sürülmesi olağanüstü büyük kayıplara yol açıyordu. Mart 1945'te, 21 tümenden yalnızca 5 tanesi kalmıştı.

birlikleri Şepetowka'nın güneyinden ve İngul'den yeni, güçlü bir taarruz başlattılar; birkaç gün içinde Alman mevzilerini geniş bir cephede ve büyük bir derinlikte yardılar.[6] Bu yüzden Zeitzler mart ayının başında özel rapor vermek üzere Doğu Prusya'dan Hitler'in yanına geldi. Bilindiği gibi, Zeitzler karargâhın "Wolfschanze"den taşınmasından sonra kurmaylarıyla birlikte Doğu Prusya'daki Lötzen'de kalmıştı ve Berghof'a genellikle yalnızca haftada bir kez geliyordu. Sair günlerde Hitler'in durum değerlendirme toplantılarında Genelkurmay Başkanlığı Harekât Dairesi Başkanı Albay Brandt tarafından temsil ediliyordu. Zeitzler'in rapor vermesi için özel olarak düzenlenen toplantıya Keitel, Jodl, Korten, Brandt, Schmundt, Hewel ve Günsche katıldılar. Hitler geç kaldı. Toplantıdakileri asık suratla selamladı ve doğu cephesi operasyon haritalarının yayıldığı masanın başındaki yerine geçti. Diğerleri masanın iki yanında durdular.

Zeitzler raporunu vermeye başladı. Almanların, Güney Ukrayna'daki Rus taarruzu sırasında Kerson, Uman, Berislav ve başka bir dizi şehri kaybettiklerini bildirdi. Zeitzler'e göre, Rusların batıya hızla ilerleyişi ve yolların yumuşamış olması, cephe çizgisini tüm mevzilerde korumayı tamamen olanaksızlaştırıyordu. Zeitzler haritada birçok noktayı gösterdi ve buralarda Rus birlikleri tarafından çembere alınmış ya da şimdiden imha edilmiş Alman tümenlerinin adlarını saydı. Bu sırada Stalingrad'da dağılan Paulus Ordusunun yerine yeni kurulan 6. Ordunun adını da saydı.[7]

Hitler titreyen ellerini haritanın üzerinde dolaştırdı. Bir parmağıyla cephenin yarıldığı mesafeyi ölçtü ve şöyle dedi:

---

[6] Batı Ukrayna'da Güney Orduları Grubunun 1. ve 4. Panzer Ordusuna yönelik saldırı, 4.3.1944'te 1. Ukrayna cephesini açtı.

[7] 6. Ordu, 6.3.1943'te Güney Rusya'daki Hollidt askeri birliğinden yeniden oluşturulmuş ve 1944 ilkbaharında Dinyeper'den Dinyester'e geri çekilirken ağır kayıplar vermişti. 6. Ordu, 1944 Ağustosunda Güney Ukrayna'daki ordu grubuna yönelik Sovyet taarruzunda, Kişinyov bölgesinde yeniden çembere alındı ve imha edildi.

"6. Ordu bizim felaketimiz oldu. Bu yeni orduya, Stalingrad'da yenilen ordunun numarasını vermeyecektim. Bu sayı bana uğursuzluk getiriyor."

Hitler, daha da heyecanlanarak, yumuşayan yollarda neden Rusların ilerleyebildiklerini, Almanlarınsa batağa saplandıklarını anlayamadığını söyledi. Hitler öfkeyle gürledi: "Generallerim emretmesini unuttular, nedeni bu! Nasıl emir verildiğini Ruslardan öğrenmeliydiler!"

Zeitzler bir karşılık verecekti ki, tam zamanında kendini tuttu. Defalarca derin nefes aldı. Hitler savaş boyunca ilk kez, Alman generallerinin Rus generallerinden emretmeyi öğrenmeleri gerektiğini telaffuz ediyordu. Bundan sonraki toplantılarda, Alman generallerinin, Rus generallerinden bir şey öğrenebileceklerini defalarca yineleyecekti.

Zeitzler raporuna devam etti ve bu durumda Güney Ordular Grubunun Orta Ordular Grubundan kopabileceği korkusunu dile getirdi. Zeitzler, bu yüzden, Güney Ordular Grubu komutanının, cephe çizgisini kuşatmanın gerisine çekebilmek ve orada yeni mevziler oluşturabilmek için gereken kuvveti toplayabilmesi amacıyla Kırım'ın bırakılmasını önermişti.

Hitler bunun üzerine yerinden fırladı ve bağırdı: "Artık bu beylerin operasyonel nedenlerle geri çekilme önerilerini daha fazla duymak istemiyorum! Bunlar hep cephe çizgisinin düzeltilmesinden söz ediyor ama sürekli olarak geri çekiliyorlar! İleriye doğru bakmayı tamamen unuttular!" Hitler sözlerini Schmundt'a dönerek sürdürdü: "Artık bana cephe çizgisini ileriye doğru düzeltecek generaller bulun!"

Hitler sustu. Sinirli hareketlerle yanaklarını tırmaladı, tırnaklarını yedi ve dişleriyle tırnak etlerini koparttı.

Bu arada Günsche telefona çağrıldı. Kış bahçesinde, köpekleriyle oynayan Eva Braun'la karşılaştı. Eva Braun "Söyler misiniz lütfen bugün 'ku-La' mı, yoksa "la-La' mı var" diye sordu. Günsche gülümsedi. Bu kısaltmaların anlamını

biliyordu. Bunlar kısa ya da uzun süren durum değerlendirme toplantısı anlamına geliyorlardı.* Eva Braun ve arkadaşlarının şatodaki askeri tartışmalardan canları sıkıldığı için, toplantının sona ermesini sabırsızca beklediklerini anlatabilmek amacıyla, böyle kısaltmalar uydurmuşlardı. Hitler bu kısaltmaları çok uygun bulmuştu.

Günsche toplantıya döndüğünde Hitler biraz sakinleşmişti ve yine koltukta oturuyordu. Buyurgan bir ses tonuyla, Kırım'ın hiçbir koşulda bırakılamayacağını açıkladı. Keitel başını hızla sallayarak Hitler'in sözlerini onayladı ve şöyle dedi: "Başüstüne, Führer'im! Kesinlikle haklısınız. Kırım'dan vazgeçersek, Türkler bizden derhal yüz çevirirler."

Doğu cephesi haritaları masadan kaldırılınca, Jodl kendi haritalarını serdi ve Hitler'in karargâhında batı cephesine verilen adla, "savaşın ikinci dereceden alanlarındaki" durumu anlatmaya başladı. Bu alanlar Fransa, İtalya, Hollanda, Belçika, Danimarka, Norveç ve Balkan ülkelerini kapsıyordu. Jodl'un durumu, Zeitzler'le kıyaslanamayacak ölçüde iyiydi. İtalya'daki İngiliz ve Amerikan birliklerine karşı yürütülen çatışmaları gülümseyerek anlattı.

Jodl, eliyle haritayı işaret ederek, "Bu noktada, Führer'im, bir Amerikan öncü birliği yok edildi. Burada da Amerikalılar 500 metre ilerlediler" dedi.

Hitler gülümsedi. Anlatılanlar hoşuna gitmişti. 10 Temmuz 1943'te –sekiz ayı aşkın bir süre önce– Sicilya'ya çıkmış olan İngiliz ve Amerikan birlikleri, karşılarında yalnızca zayıf Alman güçleri bulunduğu halde, şimdiye kadar önemli başarılar gösterememişlerdi. Müttefik orduları büyük zorluk çekerek adım adım ilerleyebiliyor ve her adımda duruyorlardı. Roma'nın güneyinde, İtalya'nın batı kıyısında, Alman cephesinin *hinterland*'ına çıkmış olan birlikler de

---

* "Ku-La: kurze Lagebesprechung": kısa süren durum değerlendirme toplantısı; la-La: lange Lagebesprechung: uzun süren durum değerlendirme toplantısı –çn.

şimdiye dek arzulanan başarıya ulaşamamışlardı. Montalbano'da Monte Cassino manastırındaki Alman cephesi geçilememişti.[8]

Bilindiği gibi, Alman cephesi 1944/45 kış aylarında Floransa'nın kuzeyindeki Apenin dağlarında sabit ve sarsılmaz kalmıştı. Müttefikler İtalya'nın tamamını ancak Almanya Mayısta teslim olunca işgal edebilmişler; ama öncesinde yaklaşık iki yıl boyunca bunu başaramamışlardı.

İtalya'ya çıkan İngiliz ve Amerikan birliklerinin arasında Polonyalı General Anders'in ordusu da bulunuyordu.[9] Hitler, bu satılık ordunun parasını İngilizlerin ödediğini söyledi. Onlara daha fazla para teklif edilirse, Almanların tarafına da geçebilirlerdi. Ancak Hitler şaka yollu, bunu yapmamanın daha iyi olacağını, çünkü sonra İngilizler daha da fazlasını teklif ederlerse bu satılık şahısların yeniden onlara döneceğini söyledi.

Jodl ayrıca Alman birliklerinin Balkanlar'daki Sırp, Yunan, Sloven, Makedon ve Arnavut partizanlara yönelik faaliyetlerini anlattı. Günde yaklaşık 300 partizanın öldürüldüğünü bildirdi. Hitler bu bilgiden çok memnun kaldı.

---

8 Monte Cassino Dağı Almanların "Gustav Hattı"nın en önemli kesimini oluşturuyordu. OKW'nin planlarına göre, müttefiklerin İtalya'daki ilerleyişi burada durdurulacaktı. Müttefikler, "Gustav Hattı"nı Ekim 1943'te yarmayı düşünürlerken, hava koşulları, ikmal sorunları ve arazi zorlukları yüzünden bu savunma mevzilerine ancak Ocak 1944'te ulaşabildiler. Monte Cassino Dağındaki dört çarpışmadan sonra müttefikler 13.5.1944'te önemli gediği açmayı başardılar; Alman birlikleri "Goten Hattı"na geri çekildiler. Çatışmalarda müttefikler 12.000 asker kaybettiler; Alman tarafındaysa toplam 20.000 asker öldü, yaralandı ya da esir düştü.

9 Bu Polonyalı Gönüllüler Ordusu 1941 yılı sonunda Sovyetler Birliği'nde General Wladyslaw Anders'in komutası altında kurulmuştu. Başlangıçta 70.000 askerden oluşan ordu, 1942 ortasında Irak'a kaydırıldı ve 1943'ten sonra Kuzey Afrika ve İtalya'da savaştı, İtalya'da Monte Cassino'ya taarruz etti. 1945 Şubatta Anders batıdaki Polonya birliklerinin komutanlığına getirildi; bu birliklerin toplam gücü yaklaşık 200.000 askerdi. Daha sonra, bu askerlerin % 80'den fazlası komünist Polonya'ya dönmeyi reddetti.

Jodl, Fransa'yla ilgili, Rusya'daki ağır çarpışmalardan sonra Fransa'da dinlenen ve takviye edilen Alman tümenlerinin doğu cephesine aktarılmasına devam ettiğini bildirdi.

Toplantının sonunda Hitler politik durum hakkında kısa bir özet verdi; konuşmasında sadece Angloamerikanlarla Ruslar arasındaki farkları ele aldı. Bir süredir, Hitler'in her toplantının sonunda yinelediği yeni merakı buydu. Hitler, Ribbentrop'tan aldığı Madrid, Lizbon, Ankara ve Stockholm'deki Alman büyükelçilerinin gizli raporlarını okudu. Bu raporlar R (Ribbentrop) harfiyle işaretlenmişlerdi ve ek olarak, Dışişleri Bakanının, İngiltere ve ABD'nin yönetici çevrelerinde Sovyet karşıtı bir ruh halinin arttığına ilişkin notlarını da içeriyorlardı.

Bu haberlerden sonra Hitler, Alman Haber Ajansı'nın ve yabancı haber ajanslarının, yine Angloamerikanlarla Rusların farklılığına ilişkin haberlerinden özetler okudu. Bu haberlerden, İngiltere'nin seçkin kesimlerinde, Rus ordusunun hızlı ilerleyişi karşısında bir Rus tehlikesinden giderek daha fazla konuşulduğu anlaşılıyordu. Bu çevreler İngiliz ve Amerikan birliklerinin derhal batıdan müdahale etmesini istiyorlardı. Hitler bu gibi haberlere olağanüstü önem veriyordu. Toplantılarda, bu koşullarda batıdan gelen bir müdahale tehlikesinin küçük felaket olduğunu, çünkü müttefik karargâhının Sovyet Rusya'ya yönelik düşmanca tavrının, aralarında bir kopmaya yol açabileceğini, bunun da savaşın sonucunu büyük ölçüde Almanya lehine etkileyeceğini vurguluyordu.

* * *

1944 Nisanında Alman birlikleri ağır çatışmalardan sonra Odessa'yı boşalttı. Bundan sonra Ruslar Kırım'ı işgal etti ve mayıs ortasında Almanların yarımadadaki son kalesi olan Sivastopol'ü de ele geçirdiler. Bu durum karşısında Hitler adeta cinnet geçirdi ve birkaç gün yataktan kalkmadı. Kle-

ist ve Manstein'ı güney cephe kesitinin komutanlıklarından aldı; oysa Manstein'ı doğu cephesinde gösterdiği gaddarlıklar yüzünden özellikle takdir ediyordu.[10] Ruslar Kırım'ı ele geçirdikten sonra, hızlı darbelerle Dinyester'e kadar ilerlediler, nehri geçtiler ve batı kıyısında çok sayıda köprübaşı oluşturdular.

Mayıs sonundaki bir durum değerlendirmesinde, Zeitzler rapor verirken yine şiddetli bir tartışma yaşandı. Bu defa tartışma, Zeitzler'in Rusların Kişinyov-Yassi bölgesindeki taarruzlarına yeniden başladıklarını ve Alman cephesini daha da batıya ittiklerini bildirmesi üzerine patlak verdi. Hitler tamamen zıvanadan çıktı. Zeitzler'e, cephenin bu kesitinde hiçbir geri çekilişe izin verilemeyeceğini ve bir karış toprağın bile bırakılamayacağını haykırdı. Öfke patlamasından bitkin düşerek, sözlerini alçak sesle sürdürdü: "Oradan Ployeşti'ye dümdüz bir çizgi var. Romen petrolünü kaybedersek, savaşı nihai olarak kaybetmiş oluruz. O zaman her şey biter."

İzleyen günlerde Hitler daha da huzursuzlaştı. Sonunda, tüm bu süre içinde karargâhta kalmış olan Zeitzler'e, uçakla sözü edilen cephe kesitine gitmesini ve oradaki durumu kendi gözleriyle görmesini emretti. Bu arada ona, "Tanrı aşkına, oradaki durumu, başka yeni sürprizin yaşanmayacağı şekilde istikrara kavuşturmaya çalışın" dedi.

Haziranın ilk günlerinden birinde, Zeitzler, sabahın erken saatlerinde uçakla Güney Ordular Grubunun karargâhına gitti. Aynı gün öğlen yemeğinden sonra Ordular Grubunun karargâhından Hitler'e telefon etti. Bağlantı çok kötüydü, çünkü Obersalzberg'le aradaki mesafe 1500 kilometreydi.

---

[10] Kırım'ın kaybedilmesinden, A Orduları Grubu Komutanı olarak von Kleist'ı sorumlu tutan Hitler, feldmareşali 30.3.1944'te azletti. Güney Orduları Grubu Komutanı Feldmareşal von Manstein da aynı gün, askeri yönetim sorunları konusunda Hitler'le fikir farklılıkları yüzünden görevden alındı.

Hitler hemen hemen hiçbir şey anlamadı. Sonunda, tamamen bitkin düşmüş bir halde, alçak bir sesle ahizeye tıslarcasına şöyle dedi: "Her ne pahasına olursa olsun tutun. Her ne pahasına olursa olsun tutun!"

Günsche ahizeyi Hitler'in titreyen elinden aldı. Hitler heyecandan güçsüz düşmüştü. Salondan sendeleyerek ayrıldı. Hemen Morell çağrıldı. Linge, Morell'in iğneleri hazırlamasına yardım etti. Hitler yatak odasından ceketsiz, yorgun ve iki büklüm geldi, gözlerinin altındaki torbacıklar şişmişti. Kısık bir sesle "Profesör" dedi Morell'e, "sanırım bu dağ havasına dayanamıyorum. Kalbim artık ayak uydurmuyor."

Bitkin bir halde divana uzandı ve sözlerine devam etti: "Mutlaka kalbimi dinleyin." Morell, hemen kardiyogram cihazını getireceğini söyledi. Masanın üstünde, dört adet hazırlanmış iğne duruyordu ve Hitler kolunu iğne için sıyırdı.

Ertesi gün Zeitzler cepheden döndü. Salzburg havaalanından, yorgun ve tıraşsız bir halde hemen Berghof'a geldi. Büyük salondaki masaya operasyon haritaları yayıldığında, Zeitzler, cephenin güney kesitine yaptığı ziyaretin sonuçlarına ilişkin rapor vermeye başladı. Konuşmasına başlarken, Güney Orduları komutanlığının, mevzileri korumak için elinden geleni yaptığına emin olunması gerektiğini söyledi. Sonra cephedeki kişisel izlenimlerini anlatmaya başladı ve cephe çizgisini "düzleştirme" amacıyla, Rusların yardığı mevzilerin gerisine çekmeyi anlamlı bulduğunu açıkladı.

Hitler yerinden fırladı ve bağırarak, Zeitzler'in generallerin laflarına kandığını ve kendisinin de uzun süredir, Zeitzler'in onlarla ortak işler çevirdiği izleniminde olduğunu söyledi. Zeitzler bir yanıt vermek istedi, ama Hitler onun sözünü yine bağırarak yaptığı suçlamalarla boğdu: "Zeitzler, siz meseleye dört elle sarılmadınız!"

Zeitzler kıpkırmızı kesildi, nefessiz kaldı ve ansızın harita masasının üzerine yığıldı. Günsche ve Zeitzler'in yaveri, Albay Smend, Zeitler'in üniforma ceketinin düğmelerini aç-

tılar ve onu bir koltuğa yatırdılar. Bu arada Morell gelmişti. Morell, beyin kanaması teşhisinde bulundu ve bunun üzerine Zeitzler derhal Berchtesgaden'e, hastaneye götürüldü.

Olup bitenden sarsılan Smend, Günsche'ye, Führer'in Zeitzler'e haksız davrandığını söyledi. Zeitzler hiç dinlenmemiş, cephe için yapılması gerekeni yapmıştı.

Zeitzler'in kurmay başkanlığı görevini, geçici olarak Genelkurmay Başkanlığı Operasyon Dairesi Başkanı General Huesinger üstlendi.[11]

* * *

Bu günlerde Berghof'ta savaşa ve savaşın dehşetine hiç de uygun düşmeyen bir olay yaşandı. Mayıs 1944'te şatoda Eva Braun'un kız kardeşi Gretl ile Himmler'in "Führer Karargâhı"ndaki irtibat subayı SS-Gruppenführer Hermann Fegelein'ın düğün töreni büyük bir şatafatla yapıldı.[12] Fegelein bu göreve 1943 yılı sonunda Wolff'un yerine getirilmişti; Hitler Wolff'u en üst rütbeli SS ve polis şefi olarak İtalya'ya göndermişti. Fegelein'ın görevlerinden biri de Himmler'in raporlarını bizzat Hitler'e sunmaktı. Bu raporların içeriğini, polisin, SS'in ve Gestapo'nun eylemleri, polis güçlerinin Rusya'daki partizanlara yönelik cezalandırma eylemleri, SS tümenlerinin oluşturulması ve durumu, doğu cephesindeki SS birliklerini ele alan ve Hitler'in Genelkurmayın operasyon raporlarını sınamak için yararlandığı özel durum raporları oluşturuyordu. Fegelein o tarihte 39 yaşındaydı. Savaştan önce Münih'teki SS Merkezi Süvari Okulu'nun müdürlüğünü yapmıştı. Fegelein savaşta, 1941'de Pripyat bölgesindeki partizanlarla mücadele etmekle görevlendirilen 8. Süvari Tümenine kumanda etmişti.

---

11 Zeitzler 9.6.1944'te beyin kanaması geçirdi. Heusinger 10.6.1944 ile 21.7.1944 tarihleri arasında görev yaptı, daha sonra kurmay başkanlığının işleri Guderian'a verildi.

12 Hermann Fegelein ile Margarete Braun'un düğünü 3.6.1944'te yapıldı. Fegelein ancak 21.7.1944'te Gruppenführer olarak terfi ettirildi.

Müteşebbis Fegelein, Polonya'nın işgalinden sonra Varşova'da, ele geçirilen mallardan kadın ve erkek giysileri, kürk mantolar, ayakkabılar, kadın el çantaları ve evrak çantaları imal edilen atölyeler açtı. Buralarda, Polonyalıları işçi olarak cebren çalıştırdı. Fegelein böylelikle işini genişletti, Hitler'in kurmaylarına ve Eva Braun'a da bu eşyalardan tedarik etti.

Berghof'ta Fegelein, Eva Braun'la çabucak dostluk kurdu. Braun'un isteğiyle Hitler onu yakın çevresine aldı ve şömine başındaki akşam çaylarına da davet etti. Fegelein kısa sürede Eva Braun'un dairesine girip çıkmaya başladı. Eva Braun şimdiye kadar Hitler'in personelinden hiç kimseye bu izni vermemişti. Eva Braun, Fegelein'a hayran olmuştu ve giderek daha fazla onun etkisine giriyordu. Hitler'le yaptığı konuşmalarda, Fegelein'ın erkekçe tavrını ve şıklığını öve öve bitiremiyordu. Braun'a göre Fegelein "gerçek bir erkek"-ti.[13] Hitler de bu adamdan vazgeçemiyordu. Himmler'e şöyle dedi: "Himmler, gönderdiğiniz bu Fegelein, bize çok uygun bir adam."

Fegelein, Eva Braun'ın kız kardeşi Gretl'le tanıştıktan henüz bir ay sonra, onun kocası oldu ve böylelikle Hitler'in yanındaki konumunu sağlama aldı. Eva Braun, düğünün Berghof Şatosu'nda büyüleyici bir törenle kutlanmasında ısrar etti.

Düğün günü Hitler öğlen durum değerlendirmesi toplantısını yaptırmadı. Gerekçe olarak da, düğün töreninin havasını cepheden gelecek kötü haberlerle bozmak istemeyişini gösterdi. Cephede, Sivastopol civarında özellikle kanlı çatışmalar yaşanıyordu.

Nikâh Salzburg'da kıyıldı. Nikâh şahitleri Himmler ve Bormann'dı. Yeni evliler oradan Berghof'a doğru yola çıktılar. Şatonun girişinde Hitler onları sevinçli bir yüz ifadesiyle karşıladı. Gri başkomutanlık ceketini giymişti. Göğsü-

---

13 Joachimstaler, araştırmalarının bir özetinde, Eva Braun ile Hermann Fegelein arasında cinsel bir ilişki bulunduğunu ima ediyor.

nü altın parti nişanları, Birinci Sınıf Demir Haç Nişanı ve I. Dünya Savaşının Gazilik Nişanı süslüyordu. Hitler yeni çiftle birlikte büyük salona geldi. Orada Gretl'e platinden yapılmış küçük bir el çantası hediye etti. Sonra yeni evlilerle salona geçti; orada Eva Braun, annesi ve babası, ablası Ilse ve ikinci kocası, Fegelein'ın annesi ve babası, erkek kardeşi SS subayı Waldemar Fegelein, Eva Braun'un kadın arkadaşları, Himmler, Morell, Hoffman, Hitler'in cerrahı Brandt'ın karısı, Below ile karısı ve Günsche düğün yemeği için toplanmış bekliyorlardı.

Hitler oradakileri yemek salonuna götürdü, masa donatılmıştı. Beylerin frakları ve üniformaları, hanımların lüks gece kıyafetleri Berghof Şatosu'nu özellikle şatafatlı bir havaya sokuyordu. Kocaman çiçek aranjmanlarıyla ve altın şamdanlar içinde yanan mumlarla süslenmiş olan masalarda, yalnızca hükümetin verdiği yemeklerde kullanılan, devlete ait sofra takımları bulunuyordu.

Bu gün için beyaz ceketler giymiş olan SS emir erleri, dana beyni çorbasını servis ederlerken, Hitler bardağına vurdu. Hemen tüm konuşmalar kesildi. Hitler ayağa kalktı ve kısa bir konuşma yaptı. Fegelein'ın Gretl Braun'la düğününün kendi şatosunda yapılmasından sevinç duyduğunu belirtti. Devlet başkanı olarak özellikle, Tanrı'nın genç çifte bol bol çocuk yapmayı nasip etmesini dilediğini belirtti. Sonra kadehini kaldırdı ve genç evlilerle kadeh tokuşturdu. Hitler'in kadeh tokuşturmasından sonra emir erleri en seçkin yemekleri sonu gelmeyecekmiş gibi sofraya taşımaya başladılar, bardakları Berghof'un mahzenlerinde büyük miktarlarda bulunan şampanya ve Fransız şaraplarıyla tekrar tekrar doldurdular. Bu arada sofradakilerin keyfi iyice artıyordu. Emir subayları gümüş tabaklarda, şekerden yapılma, 18. yüzyıl kıyafetleri içindeki küçük kadın figürleriyle süslü dondurmaları getirdiklerinde, misafirlerin neşesi doruk noktasına vardı.

Yemekten sonra büyük salona geçildi; burada Hoffmann'ın fotoğrafçıları Hitler'in genç çiftle ve diğer misafirlerle çeşitli pozlarda resimlerini çektiler. Sonra düğün topluluğu, Hitler'i almadan, bir otomobil konvoyu halinde Bormann'ın villasına hareket etti; burada düğün töreni, Fegelein'ın davet ettiği Münihli kadın ve erkek sanatçılarla devam etti. Hitler bu sanatçıların şatosuna gelmesini istememişti. Daha sonra misafirler Hitler'in Kehlstein'daki çayevine çıktılar, ziyafetin orada devam etmesi için tüm hazırlıklar önceden yapılmıştı. Eğlence tüm mekânlarda şen şakrak devam ediyordu. Bir orkestra hiç yorulmaksızın dans müziği çalıyordu. Emir erleri şampanya, likör ve en kaliteli şekerlemeleri servis ediyorlardı. Eva Braun gülümsüyordu, çünkü Hitler orada yoktu. Eva Braun dans etti, flört etti; düğünün tadını herkesten çok o çıkardı. Oradaki insanları tanımayan biri, Eva Braun'un gelin olduğunu zannedebilirdi. Himmler ve Bormann da eğlenceye katıldılar. Buradaki hiçbir şey savaşın dünyadaki birçok halka getirdiği korkunç yoksunlukları, milyonlarca ölüyü ve yıkımı hatırlatmıyordu.

Akşam olunca düğün topluluğu Kehlstein'dan yeniden Bormann'ın villasına döndü. Herkes iyice çakırkeyif olmuştu ve Hoffmann zil zurna sarhoştu. Bormann'ın evi düğün için bir tür eğlence tesisine dönüştürülmüştü: Dans etmek, yemek yemek ya da dinlenmek için mekânlar ayrılmıştı. Bir oda kokteyl barı olarak, bir başkası da fotoğraf atölyesi olarak düzenlenmişti. Beyaz fraklar içindeki müzisyenler durmaksızın tango ve fokstrot çalıyorlardı. Kokteyl barında, askerlerden oluşan bir caz dörtlüsü, Viyana'nın kibar hayat kadınlarının müstehcen şarkılarını ellerinden geldiğince çalmaya uğraşıyorlardı.

Akşam 11:00'e doğru Hitler'in emir subayları Puttkamer, Below ve Günsche akşam durum değerlendirmesi için Berghof'a gittiler. Tüm yaverler Bormann'ın villasında eğlendikleri için, bu defa raporu, Hitler'in görevlendirdiği Albay

Brandt verdi. Brandt Sivastopol'daki son çatışmaları ve orada savaşan birliklerin uğradığı ağır kayıpları bildirdi. O gece Obersalzberg'de müthiş kutlamalar yapılırken, Sivastopol savaşında binlerce Alman askeri düşmüştü.

Brandt'ın raporundan sonra Puttkamer, Below ve Günsche, Bormann'ın villasına döndüler. Eğlence tüm hızıyla devam ediyordu ve sabahın erken saatlerine kadar sürdü.

Ertesi gün Linge, emir erlerinden, Bormann'ın karısını eğlencede ayak bağı olmasın diye daha saat 12:00'de yatağa gönderdiğini öğrendi. Ancak Bormann sabaha karşı üçüncü frak gömleğini de terden sırılsıklam ıslatınca, karısından ona temiz gömlek getirmesini istemişti. Emir erleri "İster inan ister inanma" dediler Linge'ye, "Bormann karısını sabahın dördünde yataktan kaldırdı ve ona, Münih'in Pullach kasabasındaki başka bir villadan temiz gömlek getirmesini emretti. Oraya gidiş dönüş nereden baksan 200 kilometre."

* * *

Silah ve Savaş Üretimi Bakanı Speer, silah fabrikalarına sık sık teftiş ziyaretleri yapıyordu ve sanayici çevreleriyle yakın ilişkiler içindeydi. Alman ordusu doğu cephesinde ağır kayıplara uğrayınca, Speer Hitler'e, sanayicilerin askeri yönetimden büyük ölçüde hoşnutsuz olduklarını bildirdi. Speer'in, sanayicilerin olumsuz ruh hali hakkındaki bilgileri, Himmler'in emrindeki SD'nin topladığı bilgilere dayanarak hazırladığı raporlarla örtüşüyordu; SD tüm ülkeyi yoğun bir ajan ve muhbir ağıyla örmüştü ve Hitler'e yönelik en küçük bir eleştiriyi bile gözden kaçırmıyordu. Speer, Hitler'e büyük sanayinin temsilcilerini davet etmesini ve onlara yeniden cesaret aşılamasını ısrarla tavsiye etti.

Bu nedenle Hitler 1944 Haziran ayının ortasında iki yüz sanayiciyi Obersalzberg'de topladı.[14] Toplantı, Nasyo-

---

14 Albert Speer'in davetiyle, yaklaşık iki yüz seçkin sanayicinin katıldığı bu toplantı 4.7.1944'te yapıldı.

nal Sosyalist Parti'nin oteller şirketine ait olan Platterhof Otelinde gerçekleşti. Hitler bu buluşmada bir saat boyunca konuştu. Konuşmasında olabildiğince ikna edici ifadeler kullanmaya çalıştı. Sanayicilerin ruh halinin Hitler'i çok rahatsız ettiği açıkça hissediliyordu.

Hitler sanayicileri özellikle, daima kendisinin yanında durmaya çağırdı, çünkü amansız düşman ancak sarsılmaz bir dayanıklılıkla yenilebilirdi.

Hitler, doğu cephesinde savaşan generallerinin olaya daima tek taraflı olarak askeri strateji yönünden baktıkları için, Donets havzasının, Ukrayna'nın ve Nikopol'deki mangan madenlerinin Alman sanayisi için taşıdığı önemi henüz tam kavrayamadıklarını vurguladı.

Daha sonra Hitler, silah üretiminde Rusya'daki hammadde bölgelerinin kaybedilmesi dışında özel zorluklar görülmediğine işaret etti. Hâlâ büyük hammadde rezervleri bulunuyordu; bu rezervler dar boğazları aşmaya, hatta silah üretimini arttırmaya olanak veriyordu. Savaştan sonra Alman ordusu her türden silahla muhteşem bir şekilde donatılmış olacaktı. Silah sanayii savaştan sonra da muazzam kâr elde edebilirdi. Tüm dünya muzaffer Alman silahlarının kalitesini kabul ediyordu. O zaman Alman sanayii tüm dünyaya silah satacaktı. Hitler, bu savaşı başka savaşların izleyeceğini söyledi. Macaristan Romanya ile, Yunanistan İtalya ile savaşacaktı. Bu ülkelerin arasında savaşın mı yoksa barışın mı hüküm süreceği Almanlara bağlı olacaktı. Yıkılan şehirlerin yeniden inşası ve günlük gereksinim malzemelerinin üretimi tam gaz ilerleyecekti. Sanayiciler ürünlerine yüksek fiyatlar biçebilirlerdi.

Hitler son olarak dokunaklı bir sesle, büyük girişimcilerden, kendisine tamamen güvenmelerini ve zafer için her şeyi yapmalarını istedi. Büyük değişimin geleceği saat artık çok yakındı.

Hitler salondan bir alkış tufanı ve "Heil!" sesleri eşliğinde ayrıldı.

* * *

6 Haziran 1944'te Linge Hitler'i çok erken bir saatte uyandırdı, çünkü Jodl onu acilen telefonda bekliyordu. Jodl, Hitler'e İngiliz ve Amerikan birliklerinin şafak vakti Fransa'ya girdiklerini bildirdi. Yarım saat geçmemişti ki Keitel ve Jodl Berghof'taydılar. Hitler onları büyük salonda kabul etti. O gün, her zamankinden daha iyi görünüyordu.

"Demek Atlantik'te başladı, Jodl?" diye sordu Hitler çabucak. "Tam olarak nerede? Tam veriler var mı elinizde?"

Jodl mermer masaya Atlantik kıyısının bir haritasını serdi ve İngiliz ve Amerikan birliklerinin çıktıkları noktalara işaret etti. "Burada, Le Havre'ın güneyinde, Führer'im, çıkarma gemileri birlikleri indirdiler. Birçok noktada şimdiden geri püskürtüldüler. Alman birliklerinin *hinterland*'ına da paraşütçü birlikler indi. Tam olarak nerede yoğunlaştıklarını bilmek zor. Ama şimdiden söylenebilir ki, düşman sürpriz bir saldırıda bulunmayı başaramadı. Paraşütçüler bekleniyordu."

Hitler yerinde doğruldu. Gözleri parıldıyordu.

"Beyler!" dedi heyecanla, "Müttefiklerin nihayet Fransa'ya, hem de onları beklediğimiz yere çıkmaya karar verdiklerine seviniyorum. Şimdi ne durumda olduğumuzu biliyoruz. Bundan sonra nasıl devam edeceğini göreceğiz."

Ribbentrop, Himmler ve Jodl'dan gelen bilgi ve raporlardan dolayı, Hitler son haftalarda Fransa'ya girilmesinin an meselesi olduğunu biliyordu. Ama bunun ne zaman ve nerede olacağına ilişkin belirsizlik onu çok zorlamıştı. Jodl'la birlikte, Fransa'da mevcut bulunan az sayıdaki hareketli yedeğin, yani panzer tümenlerinin nasıl dağıtılacağı konusunda defalarca kafa yormuştu. Önlerindeki çatışmalarda her şeyin panzer tümenlerinin doğru yerleştirilmesine bağlı olduğunu açıklamıştı.

Tümenler birçok kez farklı yerleştirilmiş, en sonunda da Normandiya'da toplanmışlardı.

Hitler henüz Keitel ve Jodl'la konuşurken, Göring'in geldiği bildirildi. Hitler aceleyle onu karşılamaya yöneldi. Göring avluya girmişti bile. Hitler gülümseyerek iki eliyle Göring'in sağ elini sıktı ve heyecanla bağırdı: "Göring, duydunuz mu? Bu sabah müttefikler nihayet Fransa'ya çıktılar, tam da onları beklediğimiz yere! Orada onları tekrar denize dökeceğiz!"

Keitel ve Jodl yanlarına geldiler. Hitler, Jodl'un elinden haritayı çekip aldı ve küçük bir masanın üstüne yaydı. Hitler ve Göring haritanın üstüne eğildiler, İngiliz ve Amerikan birliklerinin çıktığı noktaları aradılar. Sonra dördü bir arada, düşman paraşütçülere karşı hangi önlemlerin alınması gerektiğini konuştular.

Ancak aradan birkaç gün henüz geçmişti ki, Fransa'daki olaylar Hitler için sadece ikinci dereceden önem taşır hale geldi. Hitler tüm dikkatini doğu cephesinde Orta Ordular Grubunun bölgesinde büyüyen çarpışmalara verdi.

Heusinger, 1944 Haziranının ortasında yapılan bir durum değerlendirmesinde Orta Ordular Grubunun bulunduğu cephe kesitindeki durum hakkında rapor verdi. Hitler'e, keşif bilgilerinin ve Rus partizanlarının yoğunlaşan eylemlerinin, özellikle de Orta Ordular Grubunun *hinterland*'ındaki demiryollarına yaptıkları sabotajların Rusların cephenin merkezi kesiminde büyük bir operasyona hazırlandığına işaret ettiğini bildirdi. Hitler öfkeden köpürerek, uzun süredir partizanların bulunduğu bölgelerin insansız bir çöle dönüştürülmesi gerektiğini emrettiğini söyledi: "Bunların hepsi haydut! Alman düşmanı ve haydut – ikisi de aynı şey! Hepsinin kökünün kurutulması gerekiyor!"

Bu toplantıdan birkaç gün sonra, 23 Haziranda, Rusların Belarus'taki Orta Ordular Grubunun mevzilerine yönelik büyük taarruzu başladı.[15] Ruslar cephenin bu kesitinde

---

15 "Bagration" Harekâtı kod adını taşıyan ve Orta Ordular Grubuna yönelik büyük taarruz 22.6.1944'te, Almanların Sovyet Birliği'ne saldırmasının 3. yıldönümünde başladı. Harekâtın sona erdiği 8.7.1944'e kadar,

aylardır büyük bir saldırı gerçekleştirmemişlerdi. Bu arada Vitebsk-Orsha-Mogilyov bölgesinde, Almanlar tarafından "Vatan Hattı" (Vaterlandslinie) adını verdikleri derin kademeli bir istihkâm sistemi kurulmuştu.[16]

Oysa Heusinger daha 25 Hazirandaki durum değerlendirmesinde, Rusların cepheyi Vitebsk'in güneybatısında ve güneyinde derinlemesine yardıklarını, Orta Ordular Grubunun cephesinin genelinde şiddetli saldırılar gerçekleştirdiklerini ve bu cepheyi belirli mevzilerde şimdiden yardıklarını bildirmişti. Heusinger Rus topçularının ateş yağmurunun yıkıcı etkisini özellikle vurgulamıştı.

Hitler masanın üstüne yığılacak gibi oldu ve inleyerek, "Bu nasıl olabildi? Orada en iyi tümenlerimiz var! 'Feldherrnhalle' Tümeni nerede? 12. Piyade Tümeni nerede?" diye sordu.

Heusinger sıkıntıyla, "Feldherrnhalle" Tümeninin ve öteki birliklerin durumu hakkında henüz net bir görüntünün oluşmadığı yanıtını verdi. Orta Ordular Grubunun kurmayları yerlerini değiştirmişlerdi. Orduların kolordularla ve kolorduların tümenlerle bağlantıları çok kötüydü.

İzleyen günlerde, Orta Ordular Grubunun bir felaket manzarası oluşturduğu anlaşıldı. Heusinger, Vitebsk ve Orsha'nın ve bundan sonra da Mogilyov ve Bobrujsk'un bırakıldığını bildirdi. Orta Ordular Grubunun bulunduğu cephe kesitinde cephe yaklaşık 300 kilometre genişliğinde yarılmıştı. Büyük birlikler Ruslar tarafından dağıtılıp ve çembere alınmıştı.

Kızıl Orduya ait birlikler 350.000 askerden oluşan 28 Alman tümenini yok ettiler.

16 Çoğunlukla büyükçe şehirleri kapsayan ve "Sabit Pozisyonlar" denilen yerlerden oluşan Alman savunma sistemi. Burada yer alan birlikler çevrelerinin kuşatılmasını sağlayarak olabildiğince büyük bir düşman gücünü o bölgeye bağlı tutacaklardı. Bu "dalgakıran taktiği" mevcut kuvvetler dengesi yüzünden başarısız oldu ve zaten sınırlı olan operasyon olanaklarını büyük ölçüde kısıtladı. Alman kaynaklarında bu mevzi sistemine "Dinyeper Hattı" da denilmektedir.

Hitler, cepheyi her ne pahasına olursa olsun koruma emri verdi. Hitler'in emri üzerine cephenin daha sakin kesimlerindeki tümenler ve Yedek Ordunun savaşabilir birlikleri oraya kaydırıldı. Bu takviyeler de Rusların güçlü darbeleri karşısında âdeta paramparça oldu. Orta Ordular Grubu muazzam kayıplar verdi. Onbinlerce asker ve subay esir düştü. Rus tankları, büyük bir hızla Doğu Prusya sınırına yaklaşıyorlardı. Heusinger bunu, aynı günlerde, doğu cephesinin konuşulduğu durum değerlendirmesinde bildirdi.

Hitler masanın başında duygusuzca oturuyor ve doğu cephesinin haritasına boş gözlerle bakıyordu. Son günlerde, cephenin orta kesiminin yok edildiğini öğrenmesiyle yaşadığı heyecan yeniden mide ağrılarına yol açmıştı. Hitler, masada oturmuş, zaman zaman ağrıdan kıvranıyor, yüzü acıyla geriliyordu. Sonra yeniden doğruldu ve titreyen ellerle, Rus ordusunun öncü birliklerinin Doğu Prusya sınırına varıncaya kadar almaları gereken mesafeyi ölçtü. Haritanın üstünde, ilerleyen Rus birliklerinin cenahlarına uzanan mavi oklar çizdi. Ansızın etrafına bakındı, koltuğundan fırladı, kalemi masanın üstüne fırlattı ve şöyle haykırdı: "İhanet! İhanet!"

12. BÖLÜM

Heusinger ve Schmundt, doğu cephesindeki tehlikenin artması üzerine, Hitler'den defalarca, karargâhını yeniden Doğu Prusya'ya taşımasını, operasyonları doğrudan oradan yürütmesini istediler. Ancak Hitler bu isteğe karşı koydu. "Wolfschanze"ye ancak sığınağının güçlendirilmesi tamamlandıktan sonra gideceğini söyledi. Hitler, bir süreliğine kalabileceği misafir sığınağı denilen mekânın hazır olduğu, kendisine fotoğraflarla kanıtlandıktan sonra, Obersalzberg'den yeniden Rastenburg'a taşınmaya karar verdi. Hitler 1944 Temmuz ayı başında, karargâhın oraya taşınmasını emretti.[1]

Eva Braun, Hitler'i Berghof'ta kalmaya ikna etmek istiyordu. Hitler'in başına bir şey gelmesinden korkuyordu. Hitler onu avutmaya çalıştı: "Uzun sürmeyecek yavrucuğum. Çok geçmeden yine burada olacağım."

Hitler ve karargâhtakilerin tümü, çok sayıda uçakla, Salzburg havaalanından Doğu Prusya'ya hareket ettiler.

1944 Şubat ve Temmuz ayları arasında, Hitler'in yokluğundaki beş ay içinde "Wolfschanze" çok değişmişti. Yedi metre kalınlığında betonarme tavanlarla kaplanan eski sığınaklar ve yeni inşa edilenler, ormanın içinde Mısır piramitleri gibi yükseliyordu. Hitler önce iyi kamufle edilmiş

---

1 Hitler, kurmaylarıyla birlikte 9.7.1944'te "Wolfschanze"ye geldi.

misafir sığınağına yerleşti. Gelir gelmez yaptığı ilk iş, Führer Sığınağı'nı denetlemek oldu. Binanın dıştan sağlamlaştırılması için yapılan çalışmalar bitmişti. Todt örgütünün işçileri artık binanın iç yapısıyla uğraşıyorlardı.

Sığınağın içi bir labirent gibiydi. Giriş kapısından yaşam mekânlarına giden ilk koridora "savak" adı verilen iki mekândan geçilerek ulaşılabiliyordu. Bu savaklar, zırhlı kapılarla birbirlerinden ve koridordan ayrılan iki hol olarak düşünülebilir. Bu hollerde Hitler'in özel korumasını üstlenen SS askerleri görev yapıyorlardı. İlk koridorda Hitler'in sekreterlerinin –Fräulein Wolf, Fräulein Schroeder, Frau Junge ve Frau Christian'ın– yatak odaları bulunuyordu.

Kızlık soyadı Daranowski olan Frau Christian, 1942 sonunda OKW'nin Wehrmachtführungstab'ından Albay Christian'la evlenmişti. Sıcak kanlı, yaşama sevinci dolu bir insandı. Dizginsiz enerjisi Hitler'in çok hoşuna gidiyordu. Hitler, Frau Christian'ın her istediğini yapıyordu. Frau Christian'ın Hitler üzerindeki etkisinin boyutları, kocası Albay Christian'ın tümgeneralliğe yükseltilmesi ve Hava Kuvvetlerinde Komuta Heyetinin başına getirilmesinden de anlaşılıyordu.

İlk koridordan, kavisli bir koridorla ikinci hole geçiliyordu; burada emir subaylarının, Morell'in, Linge'nin ve emir erlerinin odaları bulunuyordu. Buradan zikzak biçimindeki koridorlardan Hitler'in çalışma ve yatak odalarına gidiliyordu. Hitler'in yemek odası ve toplantı odası da sığınaktaydı. Hitler'in yatak odasına, odaya oksijen üfleyebilen bir boru sistemi döşenmişti. Bu oksijen, sığınağın dışındaki bir çukura yerleştirilmiş olan oksijen tüplerinden geliyordu. Hitler tüplerin patlamasından korktuğu için sığınağın dışına yerleştirilmişlerdi. Oksijen tüplerinin içeriği, Lötzen'deki bir laboratuvarda kontrol ediliyordu, çünkü Hitler oksijenin içine zehirli gaz karıştırılabileceğinden endişeleniyordu.

Hitler, sığınağı denetlerken, girişin kalın bir beton duvarla sağlamlaştırılmasını ve Rusların paraşütçülerle sal-

dırması ihtimaline karşı duvar ile sığınak arasına makineli tüfekler yerleştirilmesini emretti. Ayrıca sığınağın damına, girişi korumak için makineli tüfek yuvaları kurulması emrini verdi. Hitler'in korkusunun arttığı çok barizdi. Zaman zaman kaldığı misafir sığınağının önüne de hendekler kazdırdı ve makineli tüfekler yerleştirilmesini sağladı..

Hitler, Linge'ye "Speer'den, bize birliklere verilen yeni makineli tüfeklerden göndermesini isteyin" emrini verdi ve ekledi: "Ben de kendime bir silah edineceğim."

Linge Hitler'e şaşkın şaşkın baktı; sanki onun silaha ihtiyacı olmadığını, SS askerlerinin Führer'lerini koruduklarını söylemek ister gibiydi. Hitler, Linge'nin bakışını yakalayınca kendine özgü dramatik ses tonuyla: "Bu sığınakta oturup bekleyeceğimi zannetmeyin. Gerektiğinde ben de silahı elime alıp dövüşeceğim. Emir erlerinin aralıksız atış talimi yapmasını sağlayın."

Daha Hitler'in "Wolfschanze"ye geldiği gün, her zamanki katılımcılarla bir durum değerlendirmesi yapıldı. Heusinger doğu cephesinin merkezi kesimindeki durumu anlattı.

Hitler masada iki büklüm oturuyordu. Sol eli güçsüzce aşağı sarkmış titriyordu. Sağ elini sinir içinde, masadaki haritanın üstünde gezdiriyordu. Heusinger, cephenin öteki kesimlerindeki tümenlerden sağlam kuvvetler oluşturulup ısrarla karşı saldırılar yapıldığı halde, Rusların Orta Ordular Grubu alanındaki ilerleyişinin durdurulamadığını bildirdi. Minsk düşmüştü. Ruslar Beresina'da cephenin geniş bir bölümünü aşmışlardı. Rusların muharebe keşif birlikleri Vilnius ve Grodno'ya doğru, ayrıca daha da güneyde Baranoviçi ve Brest-Litovsk'a doğru ilerliyordu. Heusinger, kısık bir sesle, Rusları Doğu Prusya sınırında durdurmanın mümkün olamayacağını da ekledi. Aslında operasyon haritaları üzerinde çizilmiş olan kırmızı oklar, Rusların saldırı birliklerinin Doğu Prusya'ya yaklaştıklarını gösteriyordu. Orta Ordular Grubu karargâhı şimdiden Alman bölgesindeki

Doğu Prusya'ya taşınmıştı. Ordular Grubunun başkomutanı Feldmareşal Busch, "hareketsizliği" gerekçesiyle Hitler tarafından görevden alınmış ve onun yerine, daha önce Ordular Grubunun 3. Ordusuna kumanda eden Orgeneral Reinhardt geçirilmişti.[2]

Cephenin orta kesimindeki durumun felaketi andırmasına karşın, Hitler ertesi gün beklenmedik bir biçimde tüm kurmaylarıyla birlikte Doğu Prusya'dan Obersalzberg'e döndü. Kendini yorgun hissettiğini, Doğu Prusya'nın çok sıcak olduğunu ve bu havaya dayanamadığını söyledi. Oysa kısa bir süre önce, Berghof'tayken, Obersalzberg'deki dağ havasının kendisine iyi gelmediğini öne sürmüştü. Şimdi de Doğu Prusya'nın havası ona uymuyordu.

Heusinger, Hitler'in emri üzerine "Wolfschanze"de kaldı. Ancak birkaç gün sonra Berghof'a geldi ve Hitler'e, "Wolfschanze"ye dönmesi için ısrar etti; çünkü Doğu Prusya sınırındaki tehlikeli durum hızlı kararlar alabilmek için Hitler'in orada olmasını gerektiriyordu.

Hitler, Heusinger'in ısrarları karşısında dönmeyi kabul etti ve 10 Temmuzda yeniden Doğu Prusya'ya gitti.[3] Führer Sığınağı hâlâ bitirilmemiş olduğu için, durum değerlendirmesi toplantıları, Hitler'in kaldığı misafir sığınağından elli metre uzaktaki bir barakada yapılıyordu. Bu baraka sadece altmış santimetrelik hafif bir beton tabakayla örtülüydü. Hitler'in "Wolfschanze"ye dönüşünden birkaç gün sonra, 20 Temmuz tarihinde burada bir durum değerlendirmesi sırasında, Hitler'e suikast girişiminde bulunuldu.

O gün Hitler öğlen 1:00'e doğru misafir sığınağından ayrıldı ve durum değerlendirmesi toplantısına gitti. Hava çok

---

2 Feldmareşal Ernst Busch 28.6.1944'te Orta Ordular Grubu başkomutanlığından azledildi ve yerine önce Feldmareşal Walter Model getirildi. Ağustos 1944'teyse Orgeneral Georg-Hans Reinhardt, Model'in yerine geçti; Hitler, Reinhardt'ı batıda görev yapan B Ordular Grubunun başkomutanlığına atamıştı.

3 Hitler ancak 16.7.1944'te yeniden "Wolfschanze"ye gitti.

sıcaktı. Girişin solunda yer alan toplantı salonunun tüm pencereleri sonuna kadar açılmıştı. Toplantının başında orada Hitler'den başka Jodl, Korten, Heusinger, Warlimont, Fegelein, Schreff, Bodenschatz, Voss, Brandt, Schmundt, Günsche, Puttkamer, Borgmann, Below, Keitel'in yaveri John von Freyend, Jodl'un çalışma arkadaşı Waizenegger, Büchs, Assmann ve bu toplantıda Hewel'e vekâleten, Ribbentrop'un karargâhından Elçi Sonnleithner bulunuyordu.[4]

Toplantı Heusinger'in doğu cephesindeki durum hakkında verdiği raporla başladı. Cephenin orta kesiminde durum aşağı yukarı şöyleydi: Vitebsk, Orsha, Mogiljov, Bobrujsk ve Minsk artık Rus birliklerinin hattının arkasındaydı. Alman birlikleri Litvanya'nın başkenti Vilnius'u birkaç gün önce bırakmıştı. Rus öncü zırhlı birlikleri Schiauliai ve Jelgava'ya yaklaşıyordu. Alman cephesini yeniden kurmak bir türlü mümkün olmamıştı. Her yerde boşluklar açılıyordu. Rus birlikleri şimdiden Doğu Prusya sınırına varmış ve bu toplantıdan birkaç gün önce Kuzey Ukrayna Ordular Grubuna yönelik şiddetli bir taarruz da başlatmışlardı.

Heusinger raporuna, yeni taarruzun yaklaşık 200 kilometrelik bir cephe kesitinde gerçekleştirildiği haberini de ekledi. Ruslar, Alman savunma mevzilerinin derinlerine geçmeyi ve Lvov'un doğusundaki "Prinz Eugen Mevzii"ni tüm derinliğiyle aşmayı başarmışlardı.[5] Heusinger "Lvov'a giden yollarda çatışmalar yaşanıyor" diye bildirdi.

Tam bu sırada, Buhle ve Albay von Stauffenberg'in eşliğinde Keitel geldi.

Stauffenberg Yedek Ordu Başkomutanı Orgeneral Fromm'un Kurmay Başkanı olarak görev yapıyordu. Berlin'de, Fromm'un personelinin bulunduğu Bendlerstraße'ye yerleşmişti. Hitler'in karargâhına yalnızca Yedek Ordunun

---

4 Ayrıca stenograflar, Heinz Buchholz ve Heinrich Berger de oradaydılar.

5 Kuzey Ukrayna Ordu Grubunun 1. Panzer Ordusu alanındaki derin kademelendirilmiş savunma sistemi. Lvov, Brody ve Stanislav gibi yerlerde Sovyet taarruzunu durdurmak için güçlü destek noktaları kurulmuştu.

durumu hakkında rapor vermesi gerektiği zaman geliyordu. Stauffenberg, daha önce Rommel'in ordusunda Afrika'da savaşmıştı; sol kolu yaralanmış, bir gözünü ve sağ elinin üç parmağını kaybetmişti.

Heusinger raporuna devam etti. Hitler ayağa kalktı, masanın üzerine iyice eğilerek doğu cephesi haritasını inceledi. Sonradan ortaya çıkacağı üzere, Stauffenberg içeri girdiğinde, içinde bir saatli bomba bulunan evrak çantasını, operasyon haritalarının bulunduğu masanın altına yerleştirmişti. Sonra da telefon etme bahanesiyle dışarı çıkmıştı. Durum değerlendirmesine katılanlar, o sıralar kontrolden geçmeden evrak çantalarıyla salona girebiliyor ve yandaki mekânlara da rahatlıkla geçebiliyorlardı.

Toplantı salonunda şiddetli bir patlama olduğunda, Heusinger raporunu henüz bitirmemişti. Açık bir pencerenin kenarına yaslanmış olan Günsche ve John von Freyend, basınç dalgasıyla pencereden dışarıya uçtular. Günsche yeniden kendine geldiğinde, toplantı odasının pencerelerinden duman bulutlarının yükseldiğini gördü ve insanların acıyla inlediklerini duydu. Girişe koştu. Hitler'in özel korumalarından, nöbette duran birkaç SS de barakaya doğru koşmuşlardı. Günsche, kapıda, isten kapkara olmuş halde sendeleyen iki adamın, birbirine destek olarak barakadan dışarı çıkmaya çalıştıklarını gördü. Bunlar Hitler ve Keitel'di. Giysileri paramparça olmuştu, Hitler'in saçları darmadağınık ve yanıktı. İsle kaplı yüzünde kırmızı lekeler vardı. Günsche Hitler'i sol kolunun altından tuttu ve "Tanrı'ya şükürler olsun Führer'im, yaşıyorsunuz!" diye bağırdı.

Keitel ve Günsche Hitler'e iki yandan destek olarak, sığınağına götürdüler. Hitler'in sesi nedeyse tamamen gitmişti. Güçbela soluk alarak, hep aynı şeyi söylemeye çalışıyordu: "Neydi bu... neydi...?"

Keitel ve Günsche, sığınağın yemek odasında Hitler'i bir koltuğa oturttular. Hitler inleyerek, "Bir suikast mi... bir

bomba mı... neydi bu? Ne şans... Yaşıyorum... Yazgının eli var bunda" dedi.

Hitler büyük bir sevince kapılmıştı, ikide bir Keitel ve Günsche'in ellerini sıkıyordu. Brandt'a vekâlet eden, Hitler'in ikinci cerrahı Hasselbach odaya girdi. Onun ardından Bormann, Morell ve Linge de geldiler.

Hasselbach ve Morell, Hitler'i muayene ettiler. Sağ kolda bir ezilme, kulak zarında hasar ve iki bacakta da parçalanan döşeme tahtalarının kıymıklarının yol açtığı hafif yaralanmalar saptadılar.

Hitler yavaş yavaş kendine geldi. Yeniden konuşmaya başlayabildiğinde, bir saatli bombanın patladığı tahminini bildirdi. Karargâhın sağlamlaştırma çalışmaları sırasında, canına kast etmiş işçilerin bu bombayı oraya yerleştirdiklerine emindi. Hitler, kendi sığınağına da bomba yerleştirilmiş olabileceğinden korktuğu için, sığınağındaki döşemelerin derhal sökülmesi emrini verdi.

Toplantıya katılanlardan, Hitler'in askeri yaveri ve Ordu Personal Dairesi Başkanı Korgeneral Schmundt, Hava Kuvvetleri Başkomutanı Hava Generali Korten, Kara Kuvvetleri Harekât Dairesi görevlisi, Kurmay Başkanlığından Albay Brandt, Führer'in askeri tarih yazımı özel görevlisi Tümgeneral Scherff, Göring'in Hitler karargâhındaki irtibat subayı, Hava Generali Bodenschatz, Dönitz'in sürekli vekili Koramiral Voss, Hitler'in ordu yaveri ve Genelkurmaydan Yarbay Borgmann ve stenograf Berger de bomba yüzünden yaralanmışlardı. Hepsi Rastenburg'daki Karlshof sahra hastanesine getirildiler. Ağır yaralı Schmundt, Korten, Brandt ve Berger kurtulamadılar. Heusinger, Warlimont, Jodl, Buhle, Fegelein, Puttkamer ve von Below olayı hafif yaralarla atlattılar.

Saldırıdan yarım saat sonra Himmler "Wolfschanze"ye geldi ve soruşturmayı başlattı. Patlamadan bir saat sonra karargâhın telefoncusu Başçavuş Adam, Linge'nin yanına geldi; durum değerlendirmelerine katılanlar, telefon etmek

istediklerinde Adam'a bildiriyorlardı. Adam, Albay von Stauffenberg'in patlamadan birkaç dakika önce toplantı odasından çıktığını ve arabasına bindiğini gördüğünü söyledi. Linge derhal Hitler'i bilgilendirdi. Hitler Adam'ı yanına çağırdı. Adam ifadesini yineleyince, Hitler, "Kim bu Stauffenberg? Nereden geliyor?" diye sordu.

Linge, Stauffenberg'in Yedek Ordu Komutanlığında, Fromm'un yanında görevli olduğunu söyledi. Hitler bunu duyunca, "Saldırıyı gerçekleştiren Stauffenberg'dir! Derhal tutuklayın!" diye bağırdı.

Bu arada, patlamadan sonra çıkışlar kapatıldığı halde, Stauffenberg'in karargâh arazisini çoktan terk etmiş olduğu ortaya çıktı. Hitler'in Fromm'a acil bir emrini götürdüğü bahanesiyle dışarıya çıkmayı ve Berlin'e dönmeyi başarmıştı. Hitler, suikasttan iki saat sonra Berlin'deki Goebbels'i aradı.

Hitler, Goebbels'ten, hükümet binalarının bulunduğu semtin askerler tarafından kuşatıldığını ve onun bakanlıktan ayrılamadığı bilgisini aldı. Hitler Goebbels'le konuşurken, Berlin Muhafız Alayı (Wachregiment) Komutanı Binbaşı Remer, Goebbels'in bürosuna geldi. Remer'in askerleri hükümet binasının bulunduğu semti kuşatmıştı. Remer, bu emri Berlin Askeri Valisi Korgeneral von Hase'den aldığını bildirmek üzere gelmişti. Hitler, Remer'i telefona çağırdı ve ona, "Remer, duyuyor musunuz, ben hayattayım! Sadece benim emirlerime itaat edin!" dedi.

Hitler, Remer'e, alayıyla birlikte, Orgeneral Fromm'un karargâhının bulunduğu Bendlerstraße'ye yürümesi ve komployu bastırması emrini verdi. Hitler, Goebbels ve Remer'le konuştuktan sonra, Yedek Ordu Komutanı olarak Fromm'un yerine Himmler'i atadı. Himmler de, hemen Berlin'e gitme ve komplocuların yuvasını dağıtma emrini aldı.

Himmler Berlin'e varmadan önce, Bendlerstraße'de şu gelişmeler yaşandı: "Wolfschanze"den ayrılırken patlamayı duymuş olan Stauffenberg, Bendlerstraße'ye döndüğünde,

komplocu arkadaşlarına Hitler'in öldüğünü söyledi. Hitler'e karşı bu komployu kuranlar orada toplanmışlardı. Topluluk, Halder'den önce kara kuvvetleri kurmay başkanı olan General Beck, Almanların 1941/42 kış mevsiminde Moskova önündeki yenilgisinden sonra Hitler'in Wehrmacht'tan attığı General Hoepner, yine Moskova yenilgisinden sonra yedeğe alınan General Olbricht, Yedek Ordu Kurmay Başkanlığından Albay Mertz von Quirnheim ve General Fromm'dan oluşuyordu.

Fromm'un kurmayları, Hitler'in öldüğü haberini tüm askeri bölgelere ilettiler.[6] Aynı zamanda Yedek Ordunun tüm Almanya'da olağanüstü hal ilan etmesinin şifresi olarak "Walküre" parolası seçilmişti. Fromm'un kurmayları ayrıca tüm askeri bölgelere, Hitler'in ölümüyle birlikte Feldmareşal von Witzleben'in başkanlığında yeni bir hükümet kurulduğu haberini de iletti.

Witzleben 1941'e kadar Fransa'daki Ordular Grubuna kumanda etmişti. Hitler onu çok takdir ederdi. Ama Witzleben sonra gözden düştü ve Hitler tarafından azledildi. Hitler, Fromm'un kurmaylarının askeri bölgelere gönderdiği emirleri öğrenince, Keitel'e hayatta olduğunun ve yalnızca kendisinin emirlerine itaat edilmesi gerektiğinin askeri bölgelere duyurması talimatını verdi. Komplocular ve Keitel tarafından iletilen çelişkili haberler ve emirler yüzünden, askeri bölgeler için durum artık iyice içinden çıkılmaz hale geldi.

Hitler'in, Almanya topraklarındaki birliklerin üzerindeki kumanda gücünü yeniden ele geçirmesi kolay olmadı. Bu günlerde, o sıralar panzer birliklerinin genel müfettişi olan Orgeneral Guderian'ın büyük desteğini gördü. Guderian he-

---

6 Orgeneral Friedrich Fromm bu tarihte Albay Claus Graf Schenk von Stauffenberg tarafından tutuklanmıştı. Askeri bölge komutanlarına ve işgal edilen bölgelerdeki askeri komutanlara gönderilen telgrafları Wehrmacht'ın yeni başkomutanı olarak Feldmareşal Erwin Witzleben yazdırmıştı.

men Hitler'den yana tavır aldı. Yedek Ordunun panzer birliklerine ve panzer okullarına gönderdiği bir emirle, Hitler'e yönelik komployu kınadı ve Yedek Ordunun birliklerinin Hitler'e karşı her türlü hareketinin silahla bastırılması emrini verdi.

Fromm'un Bendlerstraße'deki kurmayları da Hitler'e yönelik suikastin başarısızlıkla sonuçlandığını öğrenmişti. Kendini kurtarmak ve komploya katıldığını gizlemek isteyen Fromm, personelinden Hitler'e sadık kalmış olan subaylara, Stauffenberg, Olbricht ve diğerlerinin kurşuna dizilmesi emrini verdi. İnfazın gerçekleştirildiği sırada Orgeneral Beck, Fromm'un çalışma odasında bulunuyordu.

Daha sonra, Fromm'un çark ettiğini gören Beck'in "Müsaadenizle" sözüyle Fromm'un tabancasını alıp onun başına doğrultup tetiği çektiği öğrenildi. Silah tutukluk yaptı. Bunun üzerine Fromm, Beck'i kendisi vurdu.[7] Sonra da cesetlerin, Bendlerstraße'de personelinin bulunduğu binanın avlusuna gömülmesini emretti.

Himmler Bendlerstraße'ye geldiğinde, ortalık artık sakinleşmişti. Himmler, Fromm'u tutukladı ve kurşuna dizilenlerin topluca tek bir mezara atılmış olan cesetlerinin mezardan çıkartılmasını ve fotoğraflarının çekilmesini emretti. Daha sonra fotoğrafları Hitler'e gönderdi.

Şimdi toplu tutuklamalar başlamıştı. Hitler SS-Hauptsturmführer Hans Bergmüller komutasında bir SD grubunu, tutuklamaları gerçekleştirmeleri için Lötzen'deki OKH (Kara Kuvvetleri Başkomutanlığı) binasına gönderdi. Komploya karıştıklarından kuşkulanılan OKH'deki tüm daire başkanları, generaller ve subaylar tutuklandılar. Sorgulanmak üzere

---

7 Orgeneral Ludwig Beck, tutuklanmaya direndi ve iki kez kendi silahıyla intihara teşebbüs etti ama başaramadı. Rejime sadık subayların 20.7.1944'te serbest bıraktıkları Fromm, bunun üzerine bir subaya Beck'i kurşuna dizmesi emrini verdi. Subay buna yanaşmayınca, yan odadaki bir başçavuş orgenerali kurşuna dizdi.

"Wolfschanze"ye getirildiler. Aralarında Genelkurmayın Levazım Dairesi Başkanı (Generalquartiermeister) Wagner'in de bulunduğu bazı general ve subaylar, tutuklanmamak için intihar etmeyi seçtiler. "Wolfschanze"deki soruşturmaları bizzat Hitler yönetti. Sorgulamalarıysa Hitler'in Polis Şefi Högl ve SD çalışanları yürüttü. Högl sonuçlar hakkında Hitler'e bizzat bilgi veriyor ve ondan, sorgulamaların nasıl sürdürüleceğine ve yeni tutuklamalara ilişkin talimatlar alıyordu.

Soruşturmalar sonucunda, Nakliye Bölümü Şefi General Gercke ve Kurmay Başkanı Heusinger dışında, Genelkurmayın tüm bölüm şeflerinin ve onların yakın çalışanlarının Hitler'e karşı düzenlenen komploya karıştıkları ortaya çıktı.[8] Heusinger saldırı sırasında yaralanmıştı. Tutuklananlar, Hitler'in önderliğinde savaşın kazanılamayacağı sonucuna vardıkları için, Hitler'e karşı bu ayaklanmayı örgütlediklerini söylediler. Hitler'in bir ordu komutanı olarak yeteneklerinin değerlendirilmesi, o sıralar üst düzeydeki askeri çevrelerde kötü bir espri olarak dolaşıyordu. Bu espriye göre Hindenburg anıtlarının üzerine şöyle yazılmalıydı:

"İn aşağı, soylu savaşçı, ordunun arasına karış!
Onbaşın artık beceremiyor bir iş."

Sorgulamalardan sonra, tutuklananlar Berlin-Moabit tutukevine getirildiler. Burada, komplonun elebaşları mahkemeye çıkarıldı; mahkeme başkanlığını, Adalet Bakanlığı Müsteşarı Freisler yapıyordu.[9] Mahkemeye çıkarılanların hepsi

---

8 Korgeneral Adolf Heusinger'in de 20.7.1944'te yapılacak suikast planından haberi vardı ve bunu onaylamıştı; ancak suikastın planlanıp uygulanmasına katılmamıştı. Gestapo görevlileri Heusinger'i hastanede tutukladılar. Suikasta katıldığına dair bir delil bulunamadığı için iki ay sonra serbest bırakıldı ve Führer İhtiyat Birliğine [Führerreserve] gönderildi.

9 Burada Volksgerichtshof (Halk Mahkemesi) kastediliyor. Freisler bu dönemde artık müsteşar değil, Halk Mahkemesi'nin başkanı ve Halk Mahkemesi Birinci Senatosu'nun başyargıcıydı.

asılarak idama mahkûm edildiler. Daha önce haysiyet divanı onları Wehrmacht'tan atmıştı. Bu haysiyet divanı Keitel'in başkanlığında, Feldmareşal Rundstedt ve OKW'de Wehrmacht'ın nasyonal sosyalist eğitiminden sorumlu olan Piyade Generali Reinhardt'tan oluşuyordu.[10] İdama mahkûm edilenlerin, cezalarının infazından önce veda mektubu yazmalarına izin verildi. Bu mektuplar Gestapo tarafından kontrol edilip fotoğraflardı. Çekilen fotoğraflar Hitler'e ulaştırıldı. Mektupların arasında Genelkurmay Örgütlenme Dairesi (Organisationsabteilung des Generalstabs) Başkanı General Stieff'in karısına yazdığı mektup da vardı. Stieff, ruhunu öteki dünyada kurtarabilmek için, ölmeden önce Roma-Katolik kilisesine geçtiğini yazmıştı. Hitler buna çok güldü ve bu "şeytan"ın kara ruhunu Papa'ya seve seve bırakacağını, ama önce onu asması gerektiğini söyledi. Hitler, iri ve hafif pörtlek gözleri yüzünden Stieff'e "şeytan" diyordu.

Zeitzler'in yaveri, Stieff'in kurmay başkanlığındaki Yarbay Smend de idama mahkûm edilmişti; Smend, Hitler'den kendisini asmamalarını, kurşuna dizmelerini rica etti. Hitler bu ricayı kabul etmedi.

İdama mahkûm edilenler topluca asıldılar. Asılanların arasında Stieff ve Smend dışında Feldmareşal von Witzleben, Berlin Şehir Komutanı (Stadtkommandant) General von Hase, Muhabere Birlikleri Generali Fellgiebel, Wehrmacht Komuta Heyeti Örgütlenme Dairesi Şefi, Genelkurmaydan Albay Meichßner, Berlin Emniyet Müdürü SA-Obergruppenführer Kont Helldorf, Leipzig eski Belediye Başkanı Goerdeler, elçi von der Schulenburg ve von Hassell gibi bazı diplomatlar, çok sayıda din adamı ve Genelkurmaydaki diğer bazı general ve subaylar da bulunuyordu.

Bu mahkûmlar Moabit hapishanesinin bodrum katında

---

10 Şeref Mahkemesi 4.8.1944'te toplandı. Orgeneral Hans Reinhardt Şeref Mahkemesi üyesi değildi. Burada Tümgeneral Hermann Reinecke kastediliyor.

asıldılar.[11] Hitler, infazların fotoğraflarının çekilmesi ve kendisine gönderilmesi talimatını vermişti. Sırf bu amaçla, Hoffmann'ın fotoğrafçıları "Wolfschanze"den Berlin'e gittiler. Mahkûmların, darağacının altına gelişi, idam edilişi ve darağacında sallanışı tek tek fotoğraftandı.

Uzun bir çelik kirişe çengeller bağlanarak, darağacı haline getirilmişti. Hitler'e gelen fotoğraflarda, idam edilenlerin asılı oldukları bu kiriş görünüyordu; idam edilenlere mahkûm kıyafeti giydirilmiş ve uzun kumaş perdelerle birbirlerinden ayrılmışlardı.

Gestapo, bu idamların yanı sıra yargısız toplu infazlar da gerçekleştirdi. Yalnızca kompoloya katıldığından kuşku duyulan insanlar değil, bozgunculuk yaptığı kabul edilenler bile kurşuna dizildi.[12]

Orgeneral Fromm önce idam edilmedi. 1945 başlarına kadar hapis yattı. Daha sonra, Hitler'in emriyle kurşuna dizildi.[13]

Hitler, Himmler ve Bormann'dan, Feldmareşal Rommel'in de komplocularla dayanışma içinde olduğunu öğrendi. Himmler ve Bormann, SD'nin ve Würzburg Kreisleiter'in (Bölge Yöneticisi) raporlarını Hitler'e sundular; raporlarda Rommel'in bozguncu konuşmalar yaptığı ve savaşın kaybedildiğini açıkça ifade ettiği bildiriliyordu. Rommel o sıralar geçirdiği bir trafik kazasında başından hafif yaralanmıştı

---

[11] İnfazlar, Berlin-Plötzensee Tutukevi'nde gerçekleştirildi.

[12] Gestapo darbe girişimiyle bağlantılı olarak 7000'den fazla kişiyi tutukladı, bunlardan 4980'i birkaç ay içinde öldürüldü. OKW, OKH ve Genelkurmayda görevli 60 subay ölüme mahkûm edildi. 20 general Hitler'e yönelik suikastla bağlantılı olarak idam edildi; aynı tarihlerde savaş mahkemeleri de 36 generali, rejime muhalefet etmek suçlamasıyla ölüme mahkûm etti. 49 general tutuklamak ve suçlanmaktan kurtulmak için intihar etti. Ordu çevrelerinde ve cephede birçok ordu görevlisi tutuklandı; askeri mahkemeler bunların 700'ünü ölüme mahkûm etti.

[13] Halk mahkemesi 7.3.1945'te Orgeneral Friedrich Fromm'u "korkaklığı yüzünden" ölüme mahkûm etti. General 12.3.1945'te Brandenburg Ağır Ceza Hapishanesi'nde idam edildi.

ve dinlenmek amacıyla, memleketi olan Würzburg'da kalıyordu.[14] Rommel çok sevilen bir şahsiyet olduğu için, Hitler onun savaş mahkemesine çıkarılmadan gizlice öldürülmesi emrini verdi. Bu emri Mart 1945'te Kara Kuvvetleri Komutanlığına atanacak olan General Krebs yerine getirdi. Krebs, Günsche'ye Rommel'i Ekim 1944'te, Würzburg'daki evinde, Hitler'in emriyle siyanür içerek intihar etmeye zorladığını söyledi.[15]

Alman kamuoyuna resmi olarak, Rommel'in bir trafik kazasında aldığı yaralar yüzünden öldüğü açıklandı. Rommel cinayetini örtbas etmek için kendisine bir askeri cenaze töreni düzenlendi.

Hitler komplodan söz ettiği zaman, komployu düzenleyenlerin savaşla bağlantılı vatansever kaygılarla değil, kendisine besledikleri kişisel düşmanlıkla hareket ettiklerini söylüyordu. "Stauffenberg, kendilerine her şeyi verdiğim insanlara alet oldu: Onlara yüksek makamlar, zenginlik ve nişanlar verdim. Benim lütfuma mahzar oldukları sürece beni her konuda desteklediler ve hallerinden memnundular. Gelgelelim şimdi benden kurtulmak istiyorlar" diyordu.

Hitler, bu suikasttan, kendisini "kaderin seçtiği" Führer halesiyle donatmak amacıyla yararlanmaya da çalıştı. "Şim-

---

14 Feldmareşal Erwin Rommel 17.7.1944, Livarot (Fransa) yakınlarında düşman uçaklarının alçak uçuş saldırısında otomobilinin içinde yaralanmıştı. Kafatasında ciddi bir kırık, şakaklarında da iki kırık vardı ve yanak kemiklerinden biri parçalanmıştı. İyileşmek için aldığı istirahatı, Ulm yakınlarında yer alan Herrlingen'deki evinde geçirdi.

15 Rommel'i intihara zorlama görevini General Hans Krebs değil, General Wilhelm Burgdorf yerine getirdi. Burgdorf 14.10.1944'te Feldmareşal Rommel'i Herrlingen'de ziyaret etti. Rommel, kendini vurmayı reddedince, Burgdorf onu yakındaki bir çakıl ocağına götürdü ve ona bir potasyum siyanür kapsülü verdi. Rommel birkaç dakika içinde öldü. Daha sonra, Burgdorf Rommel'in cesedini Ulm'daki bir sahra hastanesine götürdü ve Rommel'in muhtemelen bir kalp krizi geçirdiğini söyledi. Ölüm raporunda, ölüm nedeni olarak "Batı'da yaşanan bir görev kazası sonucunda geçirilen kalp krizi" gösterilmişti.

di Alman halkını kurtarabilirim. Şimdi savaşı zaferle sonuçlandıracağım" diyordu.

Hitler Linge'ye "Evet, Linge, sadece bir mucizeyle kurtuldum. Tanrı'nın takdiri beni Alman halkına bağışladı" dedi.

"Wolfschanze"ye çağrılan Nasyonal Sosyalist Parti'nin Gauleiter'leri ve nasyonal sosyalist eğitimden sorumlu cephe subaylarının toplantılarında, Hitler, Tanrı'nın takdirinin kendisini, Alman halkını zafere götürmesi için kurtardığını yineledi.[16]

Hitler, suikasta tarihsel bir boyut kazandırmak amacıyla özel bir nişan hazırlanmasını emretti; durum değerlendirme toplantısına katılıp da bombalı saldırı sonucu yaralanan herkesi bu nişanla onurlandırmak istiyordu. Gaziler nişanı örnek alınarak bir nişan tasarlandı. Aradaki fark, yeni nişana 20 Temmuz 1944 tarihinin ve "Adolf Hitler" isminin yazılmış olmasıydı. Hitler bu nişanı kendisine de verdi. Nişanın birkaç örneğini sığınağında görünür yerlere koydu. Oysa aldığı yaralar önemsizdi – sağ kolunda bir ezilme, bacaklarına batmış birkaç tahta kıymığı ve kulak zarında hafif zedelenmeler. Hitler patlama anında, gövdesini masaya doğru eğmiş doğu cephesinin haritalarını inceliyor olduğu için, olayı çok ucuz atlatmıştı. Masif ahşap masa patlamanın etkisini azaltmıştı.

Hitler'in yaveri Schaub, hiçbir yara almadığı halde ille de gaziler nişanıyla "onurlandırılmak" istiyordu. Bomba patladığı sırada Schaub kendi bürosundaydı; iki mekân arasında iki üç oda bulunuyordu. Yine de Hitler'i ve kurmaylarını kulak zarının zedelendiğine ikna etmek istedi. Birkaç gün boyunca, işitme bozukluğu varmış gibi yaptı ve elini sürekli kulağına götürdü. Herkese, bomba saldırısında neler yaşadığını anlatıyordu.

---

16 Hitler nasyonal sosyalist yönetici subaylar karşısında 3.8.1944'te "Wolfschanze"de konuştu, Reichsleiter'ler ve Gauleiter'ler toplantısıysa bundan bir gün sonraydı.

Schaub, ilk önce Rus uçaklarının bomba attıklarını zannetmişti. Basınç dalgası onu sandalyesinden fırlatmıştı, dolaptaki şampanya şişeleri aşağıya düşmüştü. Schaub pencereden dışarı atlamış ve bir sonraki yer sarsıntısını beklemek üzere çömelmişti. Hitler, Schaub'un yaşadığını anlattığı bu "olaylar" sonucunda Schaub'u nişanla onurlandırmaya hazırdı, ama öteki emir subayları ve doktorlar, Schaub'un sadece numara yaptığı konusunda ısrar edince, Hitler'in fikri de değişti.

Hitler, dikkatleri Stauffenberg üzerine yönelten telefon görevlisi Çavuş Adam'a, 30.000 mark ve Berlin'de büyük bir ev hediye etti.

Högl, "Wolfschanze"deki suç ortaklarını sorgulaması karşılığında altın parti nişanını aldı. Goebbels'i hükümet binalarının bulunduğu alanın kuşatılmasından haberdar eden Binbaşı Remer hemen albaylığa terfi ettirildi ve Hitler'in karargâhının muharebe komutanlığı (Kampfkommandant) görevine getirildi. Hitler, Rusların Doğu Prusya sınırlarına dayanmaları ve "Wolfschanze"nin artık cephenin yakınında yer alması nedeniyle böyle bir görev oluşturmuştu. Karargâhın şimdiye kadarki komutanı olan Albay Streve artık salt idari işlere bakacaktı.

Saldırıdan sonra karargâhta özellikle katı güvenlik önlemleri uygulanmaya başlandı. Durum değerlendirme toplantılarına katılanların listesini bizzat Hitler hazırlıyordu. Bu liste toplantılara girenlerin kontrol edilebilmesi için Hitler'in Özel Koruma Şefi Schädle ve Polis Şefi Hödl'e veriliyordu. Listede adı bulunmayan generaller ve subaylar, ancak Hitler bizzat onay verirse içeri girebiliyorlardı.

Toplantı odasına girmek isteyen herkes –Göring, Dönitz, Keitel, Jodl ve Warlimont bile– evrak çantasının kontrol edilmesine onay vermek durumundaydı. Kişisel silahlar nöbetçilere teslim ediliyordu. Kişiliğine ilişkin her konuda özellikle duyarlı olan Warlimont, bundan böyle toplantılara

evrak çantasız gelmeye başladı; toplantı için gerek duyduğu belgeleri elinde taşıyordu.

Özel bir rapor vermek ya da Hitler'in kendi elleriyle verdiği şövalye haçını almak için karargâha davet edilen kişiler bile, Hitler'in karşısına çıkmadan önce SD nöbetçileri tarafından aranıyorlardı.

* * *

1944 Ağustosunun ilk günlerinde, Hitler'in sağlık durumu kötüleşti. Baş dönmesi nöbetleri ağırlaştı. Hitler iki hafta yatak istirahatı aldı. Durum değerlendirme toplantılarında artık Hitler'e Keitel vekâlet ediyordu. Hitler'in karargâhından genç subayların şaka yollu "Feldherr" (Savaş Alanlarının Efendisi) diye andıkları Keitel, artık sıranın kendisine geldiğine inanıyordu. Hitler'i her bakımdan taklit etmeye çalışıyordu. Uzun kollarını geniş geniş hareket ettirerek, harita üzerinde mavi oklar çiziyor; bu oklar Rusların cephede açtığı gediklere yönelik karşı saldırıları gösteriyordu. Keitel masayı yumrukluyor, yapmacık bir biçimde kasılıyor ve etrafındakilere tehditkâr bakışlar fırlatıyordu.

20 Temmuz saldırısından sonra ordunun üst kademesinde köklü değişiklikler yapılmıştı. Durum değerlendirme toplantılarına katılanlar da değiştirilmişti. Suikast sırasında Hitler'e sadakatini kanıtlamış olan Guderian şimdi, Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanı olmuştu. Guderian'ın vekilliğini ve OKH bünyesinde yeni kurulan Harekât Dairesi'nin başkanlığını Korgeneral Wenck yapıyordu. Suikast sonucu ölen Schmundt'un yerine Hitler'in yaverliğine ve Kara Kuvvetleri Personel Dairesi başkanlığına General Burgdorf getirilmişti. Korten'in ölümünden sonra Hava Kuvvetleri başkomutanlığına Havacı General Koller geçmişti.[17]

---

[17] Hitler, Orgeneral Heniz Guderian'ı 21.7.1944'te Kara Kuvvetleri Başkomutanı ilan etmişti. Aynı gün Korgeneral Walther Wenck OKH'deki Harekât Dairesi Başkanlığı görevine getirildi. General Burgdorf da

Ancak "Savaş Alanlarının Efendisi" Keitel, doğu cephesini istikrara kavuşturmayı başaramadı. Rusların 1944 Temmuz ortasında Kuzey Ukrayna Ordular Grubunun bulunduğu cephe kesitinde başlattıkları taarruz, Almanların büyük şehirler olan Lvov, Przemysl ve Jaroslaw'i kaybetmesiyle sonuçlandı.[18] Rus birlikleri Varşova'nın güney doğusunda Vistül (Weichsel) Nehrine ulaştılar ve nehrin batı kıyısında kurdukları çok sayıda küçük köprübaşının yanı sıra Sandomierz'de bir de büyük köprübaşı kurdular.[19]

Hitler cepheden gelen haberleri yatağında alıyordu. Akşamları, hasta yatağının etrafında toplanan sekreterleriyle geçiriyordu.

Bu süre zarfında, Hitler'in doktorları arasında bir "iktidar savaşı" başladı. Hitler'i tedavi eden hekim ve cerrahlar, Brandt ve Hasselbach, Morell'in yöntemlerini reddettiler. Morell'e, Hitler'in organizmasında çok fazla striknin bulunduğu, bu yüzden hastanın genel durumunun giderek daha da kötüleştiği suçlamasında bulundular.[20]

12.10.1944'te, "Führer'in Askeri Başyaveri" oldu. General Karl Koller 12.11.1944'ten itibaren Hava Kuvvetleri Başkomutanı görevindeydi.

18 Sovyetlerin, Kuzey Ukrayna Ordu Grubuna yönelik saldırısı 13.7.1944'te başladı. Kızıl Ordu, 1944 Ağustos ortalarına kadar, Kuzey Ukrayna Ordu Grubunun 56 tümeninden 32'sini dağıttı, sekiz tanesini de tamamen yok etti. Kızıl Ordunun kayıplarıysa 65.000 ölü ve 224.295 yaralıydı.

19 29-30.7.1944'te Rus birlikleri Sandomierz bölgesinde Vistül Nehrine vardılar ve batı kıyısında bir köprübaşı kurdular. Bunun üzerine 1.8.1944'te Polonya Vatan Ordusu Varşova'da ayaklanma başlattı, ancak Stalin'in talimatıyla bu ayaklanma Sovyet desteğinden yoksun kaldı. Alman birlikleri ve SS, Polonya Vatan Ordusu üyelerine ve sivil halka karşı acımasızca saldırdılar. 2 Ekimde Polonya güçleri teslim olmak zorunda kaldılar, ama savaş esiri olarak kabul edilme hakkını kazandılar. Vatan Ordusu çatışmalarda 16.000 savaşçısını kaybetti, 6000 üyesi de yaralandı. Alman tarafındaysa 2000 ölü ve 9000 yaralı vardı. Ayaklanma sırasında şehir halkından 166.000 kişi hayatını kaybetti, 70.000 kişi de toplama kampında zorunlu çalışmaya gönderildi. Hitler Varşova'da taş üstünde taş bırakılmaması emrini verdi.

20 Hitler bu sıralar hafif bir sarılık geçiriyordu, başarılı bir tedaviden sonra çabucak iyileşti. Hitler'in kulak zarlarını tedavi eden KBB hekimi Giesing, başka bir ilacın (Dr. Köster'in gaz giderici hapları) kullanma

Hitler'in saldırıda zedelenen kulak zarını tedavi eden, Lötzen'li kulak-boğaz-burun uzmanı Dr. Gieseng, açıkça Brandt ve Hasselbach'tan yana tavır aldı. Bu tartışma Hitler'in kulağına gitti. Elbette sonunda kazanan Morell oldu, çünkü verdiği uyarıcı ve yatıştırıcı ilaçlarla Hitler'in vazgeçemeyeceği birisi haline gelmişti. Hitler Giesing'i kovdu. Brandt ve Hasselbach'ın işlerine son verildi. Himmler onların yerine kendi özel doktorunu, SS-Obersturmbannführer (Kıdemli Hücum Birliği Komutanı) Stumpfegger'i gönderdi.

* * *

Bu günlerde Hitler'in acilen diş tedavisi görmesi gerekiyordu. Yıllardır Hitler'in diş hekimliğini yapan Hugo Blaschke "Wolfschanze"ye çağrıldı. Blaschke Nasyonal Sosyalist Parti'nin üyesiydi ve Berlin Kurfürstendamm'da özel bir muayenehanesi vardı. Hitler savaştan önce ona profesör unvanını vermişti. Savaş sırasındaysa SS-Brigadeführer (Tugay Komutanı) olmuştu. Blaschke düzenli olarak Reich Şansölyelik Binasına, Berghof Şatosu'na ve "Wolfschanze"ye çağrılıyor, Hitler, Eva Braun ve Hitler'in özel personelinin dişlerini tedavi ediyordu. Blaschke, diş dolgularında kullandığı altını, SS-Reichsführung'un (Reich Yönetimi) stoklarından alıyordu. Gestapo da bu altınları tutsaklardan almıştı. Ayrıca kamplardaki Rus savaş esirlerinden sökülen altın diş kaplamalar, altın dişler ve köprüler de SS-Reichsführung'un eline geçiyordu. Bu uygulama, 1944'te Himmler'in gizli bir talimatıyla başlatılmıştı; Himmler böylece Hitler'in ısrarlı bir isteğini yerine getirmiş oluyordu.[21]

---

broşürünü yanlış yorumlayınca, Hitler'in striknin zehirlenmesine maruz kaldığı sonucuna vardı. Giesing, cerrahi uzmanları Hasselbach ve Brandt'ı harekete geçirdi. Oysa Hitler'in gerçekten bir zehirlenme belirtisi göstermesi için bağırsak florasını canlandıran bu haplardan günde yaklaşık 150 tane yutmuş olması gerekirdi.

21 Himmler, daha 23.9.1940'te, toplama kamplarındaki SS diş hekimlerine, ölen tutukluların altın dişlerini sökmeleri ve canlı tutukluların da "artık tamir edilemez olan altın dişlerini" çıkarmaları talimatını vermişti.

* * *

Hekimler, iki hafta hasta yatan Hitler'i, ağustosun ortasında, günlük durum değerlendirme toplantılarına yeniden katılabileceği kadar iyileştirmişlerdi. Ancak Hitler hâlâ çok solgundu ve zor ayakta duruyordu. Gözlerinin altında koyu gölgeler vardı. Sol eli çok titriyordu. Patlama sırasında ezilen sağ kolunu hâlâ askıda taşıyordu. Ayrıca eskisinden daha da iki büklüm bir halde yürüyordu.

Hitler'in hastalığından sonra katıldığı ilk durum değerlendirme toplantısında, sürekli katılımcıların yanı sıra Bormann, Hitler'in Orgeneral Reinhardt'ın Orta Ordular Grubu başkomutanlığına atadığı Feldmareşal Model ve Gauleiter Koch da hazır bulunmuştu.[22] Rusların Almanları Ukrayna dışına sürmelerinden bu yana, Hitler'in karargâhındakilerin şaka yollu "Ukrayna Kayzeri" adını taktıkları Koch, Doğu Prusya'ya geri dönmüş ve orada Reich Savunma Başkanı görevini üstlenmişti.

Panzer birliklerinin siyah üniformasını giymiş olan, yeni Kurmay Başkanı Guderian, doğu cephesindeki durum hakkında rapor verdi: Cephenin Güney Ukrayna Ordular Grubunun bulunduğu kesitinde, İaşi-Kişinev bölgesinde Rusların büyük bir taarruzu bekleniyordu. Sağ kanattaki Romanya tümenlerinin büyük bir savaş kabiliyeti yoktu, bu yüzden Guderian bu tümenlerin arasına bir tür menteşe görevi görecek olan Alman tümenlerinin yerleştirilmesi emrini vermişti. Cephenin Kuzey Ukrayna Ordular Grubunun bulunduğu, Vistül Nehrine kadar oldukça batıya gerilemiş olan kesitindeyse Rusların başka saldırısı beklenmiyordu. Rusların Vistül Nehrinin batı kıyısında, Sandomierz'de kurduğu köprübaşına yönelik Alman saldırısından şimdiye dek sonuç elde edilememişti.

---

22 Feldmareşal Model ve Gauleiter Koch'un katıldıkları durum değerlendirme toplantısı 15.8.1944'te yapıldı.

Hitler, Guderian'ın sözünü alçak bir sesle keserek, "Bu köprübaşını ortadan kaldırmayı şimdi başaramıyorsak, Ruslar yeniden saldırdığında Vistül Nehrini elimizde tutamayız" dedi.

Hitler, Guderian'a, Rusların köprübaşım yok etmek ve Vistül'ün batı kıyısını iyi tahkim edilmiş bir cephe kesiti haline getirmek için tüm kuvvetlerin bir araya toplanması emrini verdi.

Guderian raporuna devam etti. Rusların cephenin geniş bir kesiminde ileriye doğru hareket ettikleri Doğu Prusya'daki durumu anlattı. Bu sırada Koch ve Model birbirlerine öfkeli bakışlar fırlattılar. Koch birdenbire kıpkırmızı kesildi ve "Wehrmacht, sınırda istihkâm tesisleri inşa etmeme yardımcı olmuyor. Bu durum Bay Model'i pek ilgilenmiyor galiba!" diye bağırdı.

Model, Koch'un ithamını karşılıksız bırakmadı ve kendisi de sesini yükselterek, Koch'un kafasına göre hareket ettiğini ve istihkâm tesislerinin inşasında istihkâm askerlerine kulak vermediğini söyledi. İkisi de öfkelendiler, giderek daha yüksek sesle bağırmaya başladılar ve birbirlerine ağır hakaretlerde bulundular. Hitler onları güçbela sakinleştirebildi.

Rus birliklerinin Doğu Prusya sınırına yaklaşmasından beri Koch, yerleşik halktan ve Rus savaş esirlerinden yüzbinlerce kişiyi istihkâm tesisleri inşasında çalışmaları için zorla bir araya toplamıştı. Doğu Prusya'da halihazırda tahkim edilmiş bulunan ve "Heilsberg Üçgeni"[23] denilen bölgenin dışında, doğal yapısı yüzünden savunulması zaten kolay olan Mazurya Göller Bölgesi, yoğun bir istihkâm tesisleri ağıyla kaplanmıştı. Tüm caddelerde ve köprülerde yeni tank engelleri koyup hendekler açmak için hummalı bir faaliyete girişilmişti.

---

[23] Königsberg bölgesinde, Aile ve Passarge nehirleri arasında, daha 1918'de inşa edilip II. Dünya Savaşında modernize edilmiş olan savunma mevzii.

Doğu Prusya sınırı yakına çekildikçe, doğrudan tehdit altındaki sınır bölgelerden *hinterland*'a da göçmen akını yaşanıyordu. Almanya için bu tamamen yeni bir durumdu. Savaş ilk kez Almanya'nın kendi topraklarına yakınlaşıyordu.[24]

Durum değerlendirme toplantısının sonunda, Doğu Prusya'daki kadınların ve çocukların, paniğe yol açmamak için tam zamanında nasıl tahliye edileceği sorusu üzerinde duruldu. Hitler heyecanla şöyle dedi: "Ruslar Doğu Prusya'ya girmeye bir yeltensinler. O zaman Alman halkını tanıyacaklar. Halk tüm gücüyle toprağına sarılacak ve kanının son damlasına kadar savunacak. O zaman denilecek ki: Halk ayağa kalktı."

Böylelikle toplantı sona erdi. Katılımcılar salonu henüz boşaltmışlardı ki, Göring beklenmedik bir biçimde çıkageldi. Yeni bir paraşütçü üniforması ve uzun av çizmeleri giymişti. Hitler'in hâlâ oturduğu masaya doğru yürüdü ve nefes nefese, Ruslar'ın Doğu Prusya'ya girmelerinin dehşet verici bir şey olacağını haykırdı. Rominten'de alarm vermiş ve askerlerini savaşa hazır duruma sokmuştu. Göring, iç çekerek şöyle ekledi: "Zavallı geyiklerim. Korkunç bir şey bu!"

* * *

Ağustosun bu günlerinde Troost Sanat Atölyesi'nin sahibesi Münihli dul bayan Troost, Hitler'in özel misafiri olarak "Wolfschanze"ye geldi. Hitler bu kadınla, partinin kuruluş günlerinden beri yakın arkadaştı. Frau Troost kırk yaşlarındaydı, Nasyonal Sosyalist Parti'nin eski bir üyesiydi ve Altın Parti Nişanını almıştı. Merhum eşi Profesör Paul Troost da uzun yıllar boyunca parti üyesiydi. Paul Troost, Hitler'in ik-

---

24 NSDAP'nin 7.8.1944 tarihli bir gizli raporunda, Doğu Prusya hakkında "yerli ve [hava bombardımanları yüzünden] oraya yerleştirilmiş Berlinli vatandaşların olabildiğince hızla, ülkenin iç kesimlerine gitme ve mal varlıklarını güvenceye alma çabası içinde oldukları (sınır bölgelerinden göç edercesine uzaklaşma, trenlerin dolup taşması, bankalardan yoğun biçimde para çekilmesi, eşyaların gönderilmesi) bildiriliyordu.

tidara geçmesinden hemen sonra intihar etmişti. Hitler bu çiftle uzun süredir çok yakın ilişki içindeydi. Hitler'in iktidara geçtikten sonra inşa ettirmek istediği, Nasyonal Sosyalist Parti için devasa sarayların planları üzerinde birlikte çalışmışlardı. Troost, Hitler'in siparişi üzerine taslaklar hazırlamış, Hitler bu taslakları fikrisabit haline getirmişti. Profesör Troost'un neden intihar ettiği aydınlatılamadı. Hitler'in çevresinde, Hitler'in iktidara geçmesinden sonra Troost'un planlarını gerçekleştirebilme olasılığı yüzünden aklını yitirdiği ve intihar ettiği tahmin ediliyordu. Hitler, Troost'un ölümünden sonra karısına profesör unvanı verdi ve onu Berghof Şatosu'nun, Şansölyelik Binasının ve Nasyonal Sosyalist Parti'nin diğer saraylarının dekorasyonunu gerçekleştirmekle görevlendirdi. Bu sırada aralarındaki yakın kişisel ilişki yıllar boyunca sürmüştü. Hitler Münih'e geldiğinde, Frau Troost'u hemen her gün görürdü. Frau Troost da Hitler'i sık sık Şansölyelik Binasında ve Berghof Şatosu'nda ziyaret ederdi.

Bu defa Frau Troost, "Wolfschanze"ye Hitler'in çağrısı üzerine, Blondi'yi kendi köpeğiyle çiftleştirmek üzere gelmişti. Bu olay, Hitler'in durum değerlendirme toplantısında bulunduğu, Guderian'ın doğu cephesindeki durum hakkında rapor verdiği ve Doğu Prusya'daki kadınların ve çocukların tahliye edilmesi üzerine kafa yorulduğu sırada gerçekleşti.

Hitler toplantıdan sonra Linge'yle birlikte sığınağına döndüğünde, Linge'ye çiftleşmenin gerçekleşip gerçekleşmediğini sordu. "Evet, Führer'im, devlet töreni gerçekleşti" dedi Linge neşeyle.

"Blondi nasıl davrandı?"

"İkisi de acemiler gibi davrandılar."

"Ne demek bu?"

"Yere yuvarlandılar."

Hitler gülmekten kendini alıkoyamadı. Blondi'nin, Frau Troost'un köpeğiyle çiftleşmesi, Hitler'in karargâhında bü-

yük bir olay oldu. Blondi'nin Hitler için özel bir değeri vardı. Hiç kimse ona dokunmaya cesaret edemezdi. Hiç kimse onu besleyemezdi. Blondi yalnızca Hitler'le birlikte yemek yerdi. 1943'te Blondi bulaşıcı bir hastalığa yakalanınca, Dr. Dopfer'in Münih Rotmannstraße 1 adresindeki özel hayvan kliniğine götürülmüştü. Hitler kliniğe Blondi için yumurta, et ve yağ göndertmişti.

Her sabah Münih'ten Blondi'nin sağlık durumu hakkında bir hekim raporu geliyordu; Linge Hitler'e ilk önce bu raporu okuyordu. Blondi'nin durumu iyi değilse, Hitler çok üzgün görünüyordu. Cephedeki bir subay hakkında bozgunculuk yaptığı gerekçesiyle bir idam kararını imzalamak, Blondi'sinin sağlık durumu hakkında kötü haberler duymaktan daha kolay geliyordu ona.

* * *

20 Ağustos 1944'te Rus birlikleri, Güney Ukrayna Ordular Grubuna yönelik taarruzlarını İaşi-Kişinev bölgesinde başlattılar ve Alman-Rumen mevzilerini hemen aşıp geçtiler. Kişinev daha 24 Ağustosta Ruslara bırakıldı. Birkaç gün sonra Ruslar, Pruth'a dayandılar.

Romanya'nın, Rus taarruzu karşısında savaştan çıkmak zorunda kalması,[25] Hitler'in karargâhında şöyle bir tepkiye yol açtı:

Hitler, Rusların ortaya çıkan durumdan, en yakın zamanda Balkanlara girmek ve Çanakkale Boğazı'nı ele geçirmek için yararlanmaya çalışacaklarını söyledi. Buradan, Rusların batıya ilerlemelerinin bir süre durabileceği sonucunu çıkardı. Siyasal açıdan bu durum Hitler için, Rusların, İngilizlerin kendi etki sahaları olarak gördükleri Balkanlar'da

---

25 23.8.1944'te Romanya Kralı II. Michael, Mareşal Antonescu'yu tutuklattı ve yeni bir hükümet kurdu. Bu hükümet 28.8.1944'te Almanya'ya savaş açtı; zaten Antonescu daha 2.6.1944'te Stockholm'da yapılan gizli görüşmelerde, Romanya'nın savaştan çıkması konusunda Sovyetler Birliği'yle bir prensip anlaşmasına varmıştı.

ilerlemesi, hatta Çanakkale Boğazı'nı ele geçirmeleri, İngiltere ve ABD ile Ruslar arasındaki gerilimlerin daha da artması anlamına geliyordu. Hitler, görüşünü desteklemek için, durum değerlendirme toplantılarında neredeyse her gün, Londra'daki Exchange Ajansı gibi İngiliz haber ajanslarının geçtiği ve Sovyet Rusya'ya karşı ağır ifadelerin yer aldığı haberleri okuyordu.

Rus birlikleri Bulgaristan'a girdiğinde, Sovyet Rusya'ya karşı düşmanca tavır iyice arttı.[26] Hitler bu olaya olağanüstü büyük bir önem veriyordu. Alman haber ajanslarının ülke dışından geçtikleri haberleri büyük bir dikkatle okuyor ve önemli yerleri kırmızı kalemle işaretliyordu. Durum değerlendirme toplantılarından önce bu sayfaları Günsche'ye verirken "Toplantının sonunda bu haberleri bana vermeyi unutmayın" diyordu.

Hitler Batılı güçlerle Sovyetler Birliği arasındaki ilişkinin kötüleşmesinden söz ettiğinde, şimdi zaman kazanma vaktinin geldiğini vurguluyordu. Hitler Eylül 1944'te İngiltere ve ABD'nin Almanya ile özel bir barış antlaşması imzalamaya hazır olduklarını biliyordu. Ancak bunun ilk koşulu Hitler'in uzaklaştırılmasıydı. Hitler'i uzaklaştırma talebini, İngilizlerin girişimiyle Alman Dışişleri Bakanlığı temsilcileriyle Stockholm'de yapılan müzakerelerde İngilizler ortaya koymuşlardı. Bu talep Hitler'e iletildiğinde, Hitler müzakereleri durdurma emri verdi. Ribbentrop'un, Hitler'in karargâhındaki sürekli temsilcisi Elçi Hewel, Stockholm müzakerelerinin durdurulmasından rahatsız olduğunu Güncshe'ye belli etti. Doğu cephesindeki savaşın, Batılı güçlerle bir barış antlaşmasını kaçınılmaz kılan bir aşamaya geldiğini söyledi.[27]

---

26 Bulgaristan, Deutsches Reich ile ittifak halinde olmasına karşın, Sovyetler Birliği'ne karşı savaşa katılmaktan kaçınmıştı. 5.9.1944'te Sovyetler Birliği, Bulgaristan'a savaş ilan etti ve ülke topraklarına girdi.

27 Daha 17.1.1944'te, Sovyetlerin merkezi yayım organı *Pravda*, Ribbentrop'un İngiltere ile özel bir barış anlaşması hakkında müzakerede bu-

"Führer neyi bekliyor? Bir karara varması ve bir çıkış yolu bulması gerekir" dedi Hewel.

Hitler çıkışı Batılı güçler ile Sovyet Rusya arasındaki çatışmada bulmuştu. Durum değerlendirme toplantılarının sonunda "Göreceksiniz beyler. Ben haklı çıkacağım" deyip duruyordu.

* * *

Romanya'nın savaşı bıraktığı sırada, Rumen Demir Muhafızlar'ın çok sayıda üyesi Almanya'da bulunuyordu. Bu askerler, Antonescu hükümetinin zulmünden Almanya'ya kaçmış ve Buchenwald Toplama Kampı'na ayrıcalıklı koşullarda yerleştirilmişlerdi.

Demir Muhafızlar'ın komutanı Horia Sima da Almanya'ya kaçanlar arasındaydı. Antonescu hükümetinin devrilmesinden sonra Hitler, "Demir Muhafızlar"ın üyelerini serbest bırakma emri verdi. Horia Sima'nın başkanlığında bir kukla Rumen hükümeti kuruldu; bu hükümet Hitler'in emriyle, Romanya'nın henüz Ruslar tarafından işgal edilmemiş bölgelerinde faaliyet yürütecekti.[28] Rus birlikleri çok büyük bir hızla ilerledikleri için "hükümet" Romanya'ya hiç ulaşamadı. Bunun üzerine Sima, Viyana'da kalıp oradan, Ro-

lunacağı söylentisini yayımladı. Ancak bu söylentiyi doğrulayan bir kanıt yoktur. Yine de hem İngiltere'nin ve ABD'nin hem de Sovyetler Birliği'nin, savaş boyunca Deutsches Reich ile diplomasi ve istihbarat kanalları üzerinden irtibat halinde oldukları bir gerçektir.

28 1927'de "Başmelek Mikail Lejyonu" adıyla kurulan Demir Muhafızlar, paramiliter yapıda, Hıristiyan mistisizmine dayalı, Yahudi karşıtı bir örgüttü ve 1937'de dağıtıldı. 1935'ten itibaren değişik adlar altında gizlenerek geniş terörist eylemler yaptılar ve Romanya Başbakanı da bu örgütün suikastlerinden birine kurban gitti. Demir Muhafızların önderi Corneliu Codreanu 1938'de öldürüldü; halefi Horia Sima 1941'de başarısız bir darbe girişiminde bulundu. SD tarafından Almanya'ya getirilen Sima, gıyabında ölüme mahkûm edildi. SS, Horia Sima'yı Berkenbrück Toplama Kampı'na kapattı, ancak Sima buradan firar etti. Yakalandıktan sonra ayrıcalıklı tutsak olarak Buchenwald Toplama Kampı'na gönderildi. Sima'nın kukla hükümeti 24.8.1944'te göreve başladı.

manya'da ve Rus birliklerinin *hinterland*'ında casusluk ve sabotaj faaliyetleri yürütme ve Rumen halkı arasında Sovyet karşıtı propaganda yapma emri aldı. Sima'nın, serbest bırakılan "Demir Muhafızlar"ın arasından seçtiği ajanları telsiz cihazlarıyla donatıldılar ve Alman uçaklarından paraşütlerle Romanya'ya indirildiler.

Hitler eski müttefiki Antonescu hakkında tek iyi söz söylemedi. Oysa daha iki yıl önce Antonescu'yu kaybetmemek için, bir durum değerlendirme toplantısında, doğu cephesindeki "sözümona durumu" ona göstermişti. Hitler şimdi "yontulmamış köylü" dediği Kral Michael'le başa çıkamadığı ve halka yeterince boyun eğdiremediği için Antonescu'ya küfrediyordu.

Hitler, Antonescu hakkında "Frengilinin tekidir o, başka bir şey değil!" diyordu.[29]

* * *

1944'ün Ekim sonu ile Kasım başlarında doğu cephesinde durum şöyleydi:

Ruslar cephenin kuzey kesitinde, Memel'de Baltık Denizi kıyısına ulaşmışlar ve Kurland'daki 30 Alman tümenini yarıp, Tukum ve Libau şehirleri arasında kıstırmışlardı.[30] Ruslar Gumbinnen ve Goldap şehirlerinin doğusundaki Al-

---

29 Antonescu'nun frengiye yakalandığı hakkında bir bilgi mevcut değildir; burada sadece bildik küfürlerden birisi söz konusudur. Hitler *Mein Kampf*'ta böyle bir hastalığa yakalanmış olmanın, hastada "ruh asaleti" eksikliği anlamına geldiğini yazdı. Hitler'e göre cinsel hastalıklar "Yahudileşme"nin ve "çiftleşme dürtüsü"nün "para hırsına tabi kılınması"nın bir sonucuydu.

30 1. Baltık Cephesi 10.10.1944'te, Memel bölgesinin iki yanından Baltık Denizine ulaştı ve böylelikle Kuzey Ordular Grubunun 33 tümenini kıstırdı. Hitler bu birliklerle Sovyet cenahını tehdit edebileceğine inandığı için, kıstırılan birliklerin deniz üzerinden taşınmaları yasaklandı. 26.1.1945'te adı Kurland Ordular Grubu olarak değiştirilen bu ordu grubu, sonuçları belirsiz kalan altı çarpışmadan sonra 10.5.1945'te teslim oldu ve 208.000 Alman askeri Sovyetler'e esir düştü.

man sınır istihkâmlarını geçtiler. Goldap şehri ele geçirildi. Ayrıca kuzeyde Njemen ve güneyde Narew'de bulunan Rus birlikleri, Doğu Prusya'yı iki yönden de tehdit ediyorlardı. Varşova'nın güneyinde Ruslar cephenin geniş bir kesiminde Vistül Nehrine doğru ilerlemişler ve Yukarı Silezya sanayi bölgesini ele geçirmeyi hedeflemişlerdi. Cephenin güney kesitinde Rus birlikleri Karpatlar'ı aşmış ve Çekoslovakya ilk Macaristan'a girmişlerdi. Budapeşte bölgesinden, Avusturya'yı ve Güney Almanya'yı tehdit etmeye başlamışlardı. Rus askerleri Yugoslavya'nın başkenti Belgrad'a da girmişlerdi.

Doğu cephesinde Alman birliklerinin ölü ve yaralı olarak muazzam kayıpları vardı. Her yerde, Rus ordusuna karşı harekete geçirmek üzere son yedekler toplanıyordu. Alelacele "Volkssturm" (Halkın Hücum Kolu) ordusu kuruldu. Bu ordunun taburları 15-16 yaşlarındaki yeniyetmelerden ve 60 yaş üstü yaşlı erkeklerden oluşuyordu. Komutayı, Nasyonal Sosyalist Parti'nin militanları, SA görevlileri ve "Hitlerjugend" örgütünün görevlileri üstlenmişti.[31]

Şimdiye kadar "Wolflschanze"de görev yapmış bulunan Führer Uçaksavar Alayı ve Führer Refakat Tümeni de Almanya'nın doğu sınırına gönderildi.[32] Refakat Tümenine, o tarihe kadar karargâhın muharebe komutanlığını yapan

---

31 25.9.1944'te Hitler'in emri üzerine oluşturulan "Volkssturm," o güne dek silah altına alınmayan 16 ila 60 yaş arasındaki tüm erkekleri kapsıyordu. Ordunun kuruluşunu ve yönetimini Gauleiter'ler üstlenmişlerdi; askeri örgütlenme, eğitim ve silahlanmaysa Ersatzheer'in başkomutanı olarak Himmler'in göreviydi. Volkssturm mensupları, silah altındayken asker kabul ediliyor, böylelikle askeri mahkemelerde yargılanabiliyorlardı. Yaklaşık altı milyon erkek, Alman Reich'ının kötü eğitimli ve silahları yetersiz son askeri varlığını oluşturuyorlardı. Özellikle doğu cephesinde görevlendirilen Volkssturm birlikleri, Kızıl Ordu karşısında ağır kayıplara uğradılar. 175.000'i aşkın Volksstrum mensubu, savaşın sona ermesinden beri kayıptır; ölenlerin sayısıysa bilinmemektedir.

32 Haziran 1944'te Führer Refakat Taburundan oluşturulan Führer Refakat Tugayı, 26.1.1945'te Führer Refakat Tümeni olarak genişletildi. Führer Refakat Tugayı düzenli bir birlik olarak Kara Kuvvetlerine eklendi ve Ardenler savunmasına da katıldı.

Remer komuta ediyordu; Remer bu arada 30 Temmuz 1944 komplosunun bastırılmasındaki hizmetlerinden ötürü tümgeneralliğe terfi ettirilmişti. "Wolfschanze"de sadece birkaç muhafız bölüğü kalmıştı.

Uçsuz bucaksız göçmen kafileleri, şaşkın ve ürkek bir halde Doğu Prusya'dan ülkenin iç kesimlerine akın ediyorlardı. Savaş, tüm dehşetiyle Alman topraklarına ulaşmıştı.[33] Hitler'in, Anglosaksonlarla Ruslar arasındaki çatışmanın savaşın yönünü değiştirebileceğine ilişkin umudu hâlâ gerçekleşmemişti. Hitler'in zaman kazanma hesabı, doğu cephesindeki saldırı operasyonlarının hızı yüzünden anlamını yitirmişti.

Hitler'in boynu Rus ilmiğine geçmişti. Artık kaybedecek zamanı yoktu. Bu yüzden, batıdaki İngiliz ve Amerikan birliklerine olabildiğince hızlı bir darbe vurma ve böylelikle özel bir barış için yapılacak müzakerelere zemin oluşturma kararı aldı. Böylece Ardenler'de bir Alman karşı taarruzu fikri doğdu.

* * *

İngiliz ve Amerikan birliklerinin 6 Haziran 1944'te Normandiya Çıkarmasını yapmalarından sonra batı cephesindeki durum şöyle gelişti: İngiliz ve Amerikan birlikleri yavaş yavaş Normandiya kıyısında köprübaşları kurdular ve Haziran sonunda Avranches'de Alman cephesini yardılar.[34] Cephe

---

33 1944 yaz aylarından itibaren özellikle Doğu Avrupa'nın tehdit altındaki bölgelerinde yaşayan Alman kökenli topluluklar Almanya'ya tahliye edilmişti. Doğu Prusya'daki tahliye ve göç hareketleri, cephenin stabilize edilmesinden sonra ve NS yönetiminin dayanma emri vermesi üzerine 1944 sonbaharında sona erdi. Doğu Prusya, Warthegau ve Silezya'dan milyonlarca insanın göç dalgası ancak Sovyetler'in Ocak 1945'te cepheyi yarmasından sonra başlayacaktı.

34 30.7.1944'te 3. ABD Ordusu Baie du Mont Saint-Michel'de sahil kentini alarak, Cotentin Yarımadasındaki Alman birliklerini kuşatmayı başardı. Böylelikle önemli bir liman olan Cherbourg'un düşmesi öngörülebilir olmuştu. 6/7.8.1944'te Alman 5. Panzer Ordusunun karşı taarruzu, müttefiklerin ateşiyle durdurulduğundaysa, müttefikler işgal savaşından artık galip çıkmış oldular.

başlangıçta sadece birkaç kilometre yarılmıştı. Alman Başkomutanlığı, 1944 Temmuzundan beri Rundstedt'in yerine Batı Ordular Grubuna kumanda eden Feldmareşal von Kluge'yi, cephenin yarılmasını durdurmak ve cepheyi yeniden kurmakla görevlendirdi. Ancak planlanan karşı saldırı –önceden kestirilemeyen bir gelişme yüzünden– gerçekleştirilmedi. Saldırının başlamasından kısa bir süre önce, Batı Ordular Grubu Başkomutanı von Kluge karargâhını terk etti ve bilinmeyen bir istikamete doğru hareket etti; kendisinden bir daha haber alınamadı.

Kluge'nin ortadan kaybolduğu bildirildiğinde, Hitler, Kluge'nin 20 Temmuz komplocularının yanında yer aldığını ve bu yüzden Amerikan tarafına geçmiş olabileceği tahminini belirtti. O sıralar izinde olan Rundstedt'e, hemen batı cephesine giderek ve Ordular Grubunun kumandasını yeniden üstlenmesini emretti.

Kluge iki gün ortadan kaybolduktan sonra yeniden karargâhına döndü. Bunun üzerine Hitler, Kluge'ye merkez karargâha gelip olayı aydınlatması emrini verdi. Kluge, karargâh yolunda, arabasında zehir içerek intihar etti.[35]

Kluge'nin karargâhından iki gün uzak kaldığı sırada kendisine eşlik eden özel hizmet subayı ve şoförü, feldmareşalin bu iki gün boyunca cephe çizgisi boyunca büyük bir heyecan içinde dolaşıp durduğunu söylediler. Cephenin en ön çizgisine gitmesinin nedeni, orada bir tümende görev yapan oğlunu görmek istemesiydi. Himmler'in ve SD'nin soruşturmalarıysa, Kluge'nin Amerikalılara cepheyi açmak ve teslim olmak istediğini, ancak teknik nedenlerle Amerikan Başkomutanlığıyla temas kuramadığını açıkta ortaya koyuyordu.[36]

---

35 Feldmareşal Hans Günther von Kluge 18.8.1944'te, Metz'de zehir içerek intihar etti.

36 Kluge'nin 15 ve 16.8.1944 tarihlerinde cepheyi ziyaret ettiği ve bütün bir gün boyunca ortadan kaybolduğu da kanıtlanmıştır. Kluge'nin gerçekten müttefiklerle temas kurmak isteyip istemediği sorusuysa yanıt-

Ayrıca Kluge'nin 20 Temmuz 1944 komplosuna katıldığı da kanıtlandı.

Kluge'nin ortadan kayboluşu, zaten uzun süredir emir ve muharebe direktifi almadan kendini Amerikan birliklerine karşı savunmak zorunda kalan Batı Ordular Grubunun birliklerini tamamen darmadağın etmişti.

Kluge'nin ihanetinin neden olduğu zaman kaybı, başlangıç pozisyonlarına geri çekilen Alman birliklerinin karışıklığı ve böylece ortaya çıkan, birlikleri yeniden gruplandırma zorunluluğu, planlanan karşı saldırıyı suya düşürmüştü. Şimdi Alman Başkomutanlığı, Amerikan birliklerinin Falaise bölgesinde Granvill ve Saint-Lo yönünde daha fazla ilerlemeleri durumunda, Alman birliklerinin dağıtılma ve kuşatılma tehlikesiyle karşı karşıya olduklarını biliyordu.[37] Rundstedt, planlanan karşı saldırı yerine Fransa ve Belçika'daki birlikleri "Siegfried Hattı"nın gerisine ve Hollanda'ya çekme emrini aldı.

Böylece Wehrmacht, hafif ricat çarpışmalarıyla birlikte "Siegfried Hattı"na kadar geriledi.[38] İngiliz-Amerikan birlikleri Fransa ve Belçika'yı Almanların neredeyse hiçbir direnişiyle karşılaşmadan işgal ettiler. Bu sırada Amerikalılar, özellikle de General Patton'un komutasındaki 3. Ordu,

---

sız kalmıştır; ancak Kluge 20.7.1944'te, Hitler'in hâlâ yaşadığını öğrenince, devlet darbesini desteklemeyi reddetmiştir.

37 Ağustos ayı ortasında müttefik birlikleri Falaise bölgesinde, 7. Ordunun ve 5. Panzer Ordusunun 120.000 askerini dar bir alana sıkıştırdı. Taktik hatalar ve komuta kademesindeki anlaşmazlıklar yüzünden, kuşatmayı ancak 20.8.1944'te tamamlayabildiler. Bu tarihe kadar 50.000 Alman askeri kuşatmayı yarabildi, daha sonra da 5000 asker kuşatmadaki boşluklardan kaçabildi. Bu kuşatma sırasında yaklaşık 50.000 Alman askeri müttefiklere esir düştü, 10.000 asker öldü. Böylelikle Almanların Normandiya savunması nihai olarak çöktü.

38 Batı cephesindeki şiddetli çatışmalarda 1944 Eylülüne kadar Alman ordusunun zayiatı ölü, yaralı, kayıp ve esir olarak 414.802'nin üstündeydi. 11.9.1944'e kadar, müttefiklerin zayiatıysa 40.000 ölü, 164.000 yaralı ve 20.000 kayıptı.

Almanların Kluge olayı yüzünden içine düştükleri zor durumdan yararlanmadılar bile. Amerikan askeri yönetiminin durumu fark etmeyip zaman kaybetmesi sebebiyle, Alman Başkomutanlığı, kuvvetlerini kurtarmayı ve önemli kayıplar vermeden "Siegfried Hattı"na geri çekilmeyi başardı.

Hitler, Alman birliklerinin Fransa ve Belçika'dan çekilmesi üzerine, ironik bir biçimde, Eisenhower ve Patton'un bu beklenmedik başarıya elbette çok sevineceklerini söyledi. "Bu kılkuyruklar" dedi Hitler, "şimdi, Alman Başkomutanlığının birlikleri geri çekmesi yüzünden, kendilerini büyük stratejistler zannediyorlardır."

Alman birlikleri "Siegfried Hattı"na vardıklarında, ekim ayının ikinci yarısında Aachen bölgesinde bazı yerel çarpışmalar yaşandı. "Siegfried Hattı"nın geri kalan bölgelerinde durum sakindi.[39]

* * *

Hitler, ekim ayının sonunda "Wolfschanze"de, dar katılımlı ve olağanüstü bir durum değerlendirme toplantısı düzenledi. Toplantıya Keitel, Jodl, Guderian, Christian, Burgdorf, Günsche, Fegelein ve kısa bir süre önce Warlimont'un yerine Jodl'un temsilciliğine atanan Korgeneral Winter katıldı. Warlimont yine ekimin ortasında, artık Berlin'de bulunan Wehrmacht Başkomutanlığında, Keitel'in temsilciliğine atanmıştı. Toplantı Hitler'in sığınağında gerçekleşti; sığınağın güçlendirme çalışmaları sonlanmıştı. Toplantı, Guderian'ın doğu cephesindeki durum hakkında verdiği raporla başladı. Guderian cephenin neredeyse bütün kesimlerinde

---

39 Müteffikler, Hollanda'da Ren Nehri üzerinden geçişi sağlamayı hedefleyen ve başarısızlıkla sonuçlanan "Market-Garden" havadan indirme girişiminde, 1944 Eylül sonunda 17.000 kayıp verdiler. Schelde Deltasındaki çatışmalar da olağanüstü şiddetli geçti; Kanada ordusu ekim ila kasım ayları arasında yaklaşık 13.000 kayıp verdi. Aachen bölgesinde de kıyasıya çarpışmalar yaşandı.

çatışmaların azaldığını bildirdi. Yerel küçük çatışmalar sayılmazsa, tüm cephede sükunet hüküm sürüyordu. Guderian, Rusların şu sıralar, *hinterland*'ı ve yedekleri savaşa sürmekle meşgul olduklarını bildirdi. Doğu Prusya ve Vistül Nehri kıyısında yeni bir taarruz başlatmak için daha çok zamana ihtiyaçları vardı. Hitler bunun üzerine, batı cephesinde karşı saldırı yapma zamanının geldiğine karar verdi. Jodl'u, vakit geçirmeden Kuzey Fransa, Alsaz ve Belçika'daki İngiliz-Amerikan birliklerine karşı bir sürpriz saldırının planını hazırlamakla görevlendirdi.[40]

Hitler'in düşüncesine göre saldırının ana dalgası, Aachen'in güneyindeki Eifel'den, İngiliz ve Amerikan birliklerinin birleşme noktasına doğru yürütülecekti. Hitler, İngiliz ve Amerikan birliklerinin arasındaki bağı koparmak, hızla Maas Nehrine doğru ilerlemek, nehri geçmek ve sonra Antwerp'i ve İngiliz-Amerikan birliklerinin esas ikmal merkezi olan Antwerp limanını ele geçirmek istiyordu.

Toplantıda, bu operasyonu hayata geçirmek için iki panzer ordusu oluşturmaya karar verildi: General Manteuffel komutasında 5. Panzer Ordusu ve "Adolf Hitler" SS-Leibstandarte'nin eski komutanı olup bu arada Hitler'in orgenerralliğe terfi ettirdiği Sepp Dietrich'in komutası altında 6. SS Panzer Ordusu. Bu iki ordu Feldmareşal Modell'in emrine verilecek ve Batı Ordular Grubuna eklenecekti. Toplantının sonunda Hitler, bu operasyonun ve askeri kuvvetlerin stratejik ilerleyişinin son derece gizlilik içinde yürütülmesi gerektiğini bir kez daha vurguladı. Toplantıya katılanlardan, bu sırrı koruyacaklarına dair belge imzalamalarını istedi. İmzaları Hitler'in yaveri Burgdorf hemen orada topladı.

Hitler operasyonu bizzat yönetmek istediği için, karargâhını Bad Nauheim civarına taşıdı; burası Butzbach köyü-

---

40 Jodl, Ardenler'de bir taarruz tasarısı hazırlama talimatını 25.9.1944'te aldı ve 12 Ekimde ilk operasyon planını ("Wacht am Rhein" [Ren Nöbeti]) sundu.

nün ormanlık bölgesinde, Frankfurt am Main'in elli kilometre kuzeydoğusundaydı.[41] Batı Ordular Grubu Başkomutanı Rundstedt'in komuta merkezi de oradaydı.

Hitler'in Bad Nauheim'daki karargâhı iyi kamufle edilmiş altı kütük ev ve zayıf tahkim edilmiş birkaç beton sığınaktan oluşuyordu. Bad Nauheim'daki karargâh "Wolfschanze"den farklı olarak çok az tahkim edilmişti. Bu arada Hitler, cepheye yakınlığı yüzünden oraya bir daha dönmek istemediği için "Wolfschanze" tamamen boşaltılmıştı. Sadece Guderian ve personeli Doğu Prusya'daki Lötzen'de kalmışlardı.

Hitler Bad Nauheim'a giderken iki hafta Berlin'de kaldı. Orada Sepp Dietrich ve Manteuffel ile Ardenler'de yapılacak operasyon hakkında konuştu.

Hitler, Mussolini'nin "kurtarıcısı" SS-Obersturmbannführer Skorzeny'yi de kabul etti; Skorzeny bu sırada Reichssicherheitshauptamt'ta (Reich Güvenlik Genel Merkezi) Diversionsabteilung'un (Dezenformasyon Bölümü) Başkanı olmuştu.[42] Skorzeny, İngiliz ve Amerikan üniforması giydirilmiş ve ele geçirilen İngiliz ve Amerikan tanklarıyla donatılmış birkaç birlik kurup, bunları karşı taarruzun başladığı sırada İngiliz-Amerikan güçlerinin *hinterland*'ına sızdırarak orada panik yaratma görevini aldı.[43]

Skorzeny ayrıca Almanların asıl kuvvetlerinin gelmesinden önce düşmanın bombalamasına engel olmak için, Maas Nehri üzerindeki belli başlı köprüleri ele geçirmekle görevliydi.

---

41 Hitler 10.12.1944'te Führer karargâhı "Adlerhorst"a (Kartal Yuvası) taşındı; burası Bad Nauheim'in on kilometre batısındaydı.

42 SS-Obersturmbannführer Otto Skorzeny, RSHA'nın VI. Dairesi'nde (SD Ülke dışı), S (Sabotaj) Bürosu'nu yönetiyordu.

43 Skorzeny tarafından 1944 yılı sonunda oluşturulan savunma ve SD birliğine 150. Zırhlı Tugayı kod adı verildi. Gerçi bu birliğe Amerikan silahları ve üniformaları verilmişti, ama birlik pek başarılı olamadı. Almanlar, Amerikalıların aksine ciplerde dörder kişi oturduklarından ve araba farlarında Alman ordusuna has kamuflajlar kullandıklarından hemen deşifre oldular ve gayrinizami bir birliğin üyeleri sıfatıyla –uluslararası hukuka uygun olarak– kurşuna dizildiler.

Hitler, Bad Nauheim'a gelişinden birkaç gün sonra, Ardenler'deki karşı taarruzun başlamasından hemen önce, operasyona katılacak komutanları –panzer ordularının ve tümenlerin komutanlarıyla Batı Ordular Grubu Başkomutanı Model'i– yapılacak operasyonun önemi hakkında aydınlatmak için yanına çağırdı.[44] Hitler, yaklaşık 45 dakika süren konuşmasında, Ardenler'deki operasyonun, 1940'ta İngilizlere karşı bir imha darbesi olarak yürütülen Dünkirchen operasyonu kadar önemli olduğunu açıkladı. Bu operasyon başarıya ulaşırsa, batı cephesinin kapatılmasının ve savaşın gidişatının tamamen değişmesinin yolu açılmış olacaktı. Hitler, bu operasyon sayesinde İngiltere ve ABD'yle özel bir barış anlaşması yapma niyetini kurmaylarından gizledi.

Komutanlar karargâhtan ayrıldıklarında, Hitler yaverlerine, operasyonun başarıyla sonuçlanması umudunu dile getirdi. Sepp Dietrich ordusuyla Antwerp'e kadar ilerleyecek olursa, Hitler onu "Büyük Haç" nişanıyla onurlandıracaktı; çünkü bu zaferin, savaşın sonucu açısından büyük önemi vardı. "Büyük Haç" nişanı yalnızca cephede kazanılan önemli zaferler dolayısıyla verilen en büyük Alman askeri nişanıydı. Bu nişanı şimdiye kadar yalnızca Göring almış, oysa Göring'in savaş boyunca başlıca faaliyeti avlanmak olmuştu.[45] Hitler, ana ikmal üssü olan Antwerp'in ele geçirilmesiyle birlikte, İngiliz-Amerikan güçlerinin çaresiz bir duruma düşeceklerine ve ona kendiliklerinden teklifte bulunacaklarına inanıyordu.

İngilizlerin, Hitler'i devre dışı bırakarak Almanlarla, özel bir barış anlaşması imzalama teklifi hakkında Hitler şöyle dedi: "İngiliz beylere, Almanya'yla bir barışın bensiz değil, yalnızca benimle yapılabileceğini göstereceğim."

---

44 Hitler 11 ve 12.12.1944 tarihlerinde Ardenler taarruzuna katılması öngörülen B Ordular Grubundaki orduların tümen ve birlik komutanlarına bir konuşma yaptı.

45 Göring, Demir Haç Nişanının en yüksek aşaması olarak 1.9.1939'da tesis edilen Demir Haç Nişanının Büyük Haçını II. Dünya Savaşı sırasında, 19.7.1940'ta Reich Mareşali rütbesine terfi etmesiyle birlikte almıştı.

* * *

Ardenler taarruzu planına uygun olarak, 16 Aralık 1944'te Alman birliklerinin Eifel bölgesine saldırısıyla başladı. Dietrich ve Manteuffel'in panzer orduları İngiliz-Amerikan cephesini Liège ve Dinnant arasında kolaylıkla yardılar ve Maas Nehrine doğru ilerlediler.[46] Orada şiddetli çarpışmalara giriştiler.

Aralık ayının bu son günlerinde, Hitler'e acil bir rapor vermek isteyen Guderian, beklenmedik şekilde, Doğu Prusya'dan Bad Nauheim'daki karargâha geldi. Guderian, kara ve hava keşiflerinden elde edilen tam ve sınanmış bilgilerin, Rusların Doğu Prusya ve Vistül'de yeni bir taarruza hazırlandıklarına işaret ettiğini bildirdi. Guderian, bu bölgede çok yakında büyük bir taarruzun beklenmesi gerektiği kanaatinde olduğunu söyledi. Guderian, cephenin bu kesimlerini daha da güçlendirmenin mutlaka zorunlu olduğunu vurguladı. Hitler, Guderian'ı büyük bir sıkıntıyla dinledi ve varsayımlarının doğru olduğundan kuşku duyduğunu belirtti.

Hitler'in bir argümanı, karargâhtaki meteorolog Schuster'in hava raporuydu: Schuster doğuda havanın uçuş için elverişsiz olacağını, hatta daha da kötüleşeceğini tahmin ediyordu. Hitler, Guderian'ın verdiği rapordan yine de huzursuz olmuştu. Aynı gün çok dar katılımlı, olağanüstü bir durum değerlendirme toplantısı yaptı ve toplantıya Bormann'ı da çağırdı. Hitler toplantıda önce Ardenler karşı taarruzunun başarıyla ilerlediği batı cephesindeki durumu kısaca özetledi. Sonra doğu cephesindeki durumu ana hatlarıyla anlattı ve Guderian'ın tahminini, Rusların bir taarruzunun kapıda olabileceğini ele aldı.

Bu sırada, Guderian'ın verdiği bilginin Hitler'in ruhsal

[46] B Orduları Grubunun Ardenler taarruzu için çıkış noktaları, Trier ile Monschau arasında yer alıyordu. Alman taarruzunun öncü birlikleri Maas'ın yaklaşık on kilometre güneyindeki Dinant'da kaldılar; saldırıya geçen birlikler Liege'in yakınına da gelmediler.

dengesini tamamen bozduğu görüldü. Hitler, şu anda doğu cephesinin güçlendirilmesinin, Ardenler'de başlatılan operasyonun başarısızlıkla sonuçlanmasına yol açacağını vurguladı. Hitler'den sonra konuşma sırası Bormann'a geldi. Bormann, Hitler'i daha da öfkelendirmemek için çok dikkatle seçtiği sözcükleri kullanarak, doğu cephesinin en üst düzeyde güçlendirilmesi için acilen önlemler alınmasını önerdi. Rus ordusunun bir saldırıda daha başarı kazanmasının, Almanya için kötü politik sonuçlar doğuracağına işaret etti. Rusların doğu cephesindeki zaferlerinin, Almanların batıdaki başarılarını yok edeceğine itiraz edilemezdi.

Hitler nihai bir karar vermedi. Böylelikle toplantı sona erdi. Ertesi gün Hitler aynı kişileri bir kez daha toplantıya çağırdı. Bu defa, Rusların Doğu Prusya sınırı ve Vistül'deki taarruz hazırlıklarının gerçekten çok ciddi bir tehlike oluşturduğunu açıkladı. "Bu yüzden" dedi donuk bir sesle, "içim kan ağlayarak, Ardenler'deki çatışmaları durdurmaya, Dietrich'in 6. Panzer Ordusunu ve 5. Panzer Ordusunun başlıca kuvvetlerini doğu cephesine kaydırmaya karar verdim"[47] dedi.

Hitler, daha OKW'den emir çıkmadan, Ocak 1945'te Günsche'ye batı cephesine, Sepp Dietrich'in yanına gitmesi emrini verdi. Bu sırada Günsche'ye, "Dietrich'e, iki tümeni yavaş yavaş cephe çizgisinden geriye çekmesini söyleyin. Tüm ordusunu doğu cephesine kaydırma kararı aldığımı kendisine iletin" dedi.

Daha 7 Ocak sabahında Günsche, Dietrich'in Luxemburg Sainth-Vith'teki karargâhına vardı ve ona Hitler'in emrini

---

47 Bu tarihte Alman tarafı Ardenler çarpışmasını kaybetmişti ve 6. Panzer Ordusunun geri çekilmesi çatışmaların sonucunu etkilemedi. B Ordular Grubu Komutanı Feldmareşal Model, daha 28.12.1944'te, müttefiklerin sert direnişi ve büyük hava üstünlükleri karşısında şunları söyledi: "Eski 'Anvers' hedefinden şimdilik vazgeçilmeli... Ordu Grubunun ilerleme gücü artık bu uzak hedef için ... yeterli olmuyor." Ardenler taarruzu Alman ordusuna 17.200 ölü ve 34.439 yaralıya mal oldu, 16.000 asker esir düştü. ABD ordusunda 29.751 ölü ve kayıp, 47.129 da yaralı vardı.

iletti.[48] Dietrich, yıldırım çarpmışa döndü. Maas'ın geçilmesi için her şeyin hazırlandığını söyledi. Amerikalıların başına büyük bir ödül koydukları Skorzeny'nin birlikleri, müttefiklerin *hinterland*'ında paniğe yol açmışlardı ve şimdiden Maas'taki köprülere yaklaşıyorlardı.

Dietrich "Führer'in bir konuyu çok iyi bilmesi gerekiyor" diyerek devam etti. "Benim ordum geri çekilirse, İngilizlere ve Amerikalılara Ren yolu açılmış olur."

Günsche, Sepp Dietrich'in yanında birkaç gün kaldı. 12 Ocakta, yola çıkışından birkaç saat önce, Dietrich'in karargâhına, 6. Ordunun derhal cepheden geri çekilmesi ve doğu cephesine kaydırılması emrini içeren şifreli bir telgraf geldi. Ertesi gece Günsche, Hitler'in Bad Nauheim'daki karargâhına döndü. Burayı tamamen terk edilmiş bulduğuna şaşırdı. Karargâhta sadece, taşınma işleriyle meşgul birkaç emir eri kalmıştı. Bu kişiler Günsche'ye, Hitler'in personeliyle birlikle alelacele Gießen tren istasyonuna gittiğini, oradan özel trenle Berlin'e geçmek istediğini söylediler. Günsche ertesi gün, 13 Ocakta Berlin'e geldiğinde, Hitler'in karargâhının, Doğu Prusya ve Vistül'de 12 Ocakta başlayan Rus taarruzu yüzünden, artık Reich Şansölyelik Binasında olduğunu öğrendi.

Sovyet Rusya'ya karşı savaşın başında Hitler'in zafer sarhoşluğuna kapıldığı, Doğu Prusya'daki "Wolfschanze" Hitler'in emriyle havaya uçurulmuştu.

Hitler'in karargâhının son mekânı Berlin olacaktı.

---

48 Malmedy bölgesindeki Saint-Vith, ortaçağda Lüksemburg'un bir parçasıydı; 1919'da Belçika'ya, 1940'ta da Alman İmparatorluğu'na geçmişti ve bugün yine Belçika Krallığı'na aittir.

13. BÖLÜM

Berlin'de karargâh farklı mekânlara yerleştirilmişti. Hitler önce Wilhelmplatz'daki eski Şansölyelik Binasına taşındı. Hitler'in orada olduğu gizli tutulduğu için sancağı da binaya asılmamıştı. Hitler daha önce Berlin'e geldiğinde, bu amaçla "Merasim Avlusu"na gelen şeref kıtasının trampetleri eşliğinde sancağı Şansölyelik Binasına asılırdı.

Hitler'in sancağı, kendi tasarımına göre hazırlanmıştı: Kare biçimindeki kırmızı kumaşın ortasında altın sarısı kenarlı, içinde siyah bir gamalı haç bulunan beyaz bir daire yer alıyordu; karenin dört köşesinde de yine gamalı haçlı, altınla işlenmiş Alman kartalı yer alıyordu.[1] Hitler bu bayrağı savaş flaması olarak yalnızca kendi Leibstandarte'sine vermişti.

Reich Şansölyelik Binasında Hitler'le birlikte emir subayları, sekreterleri ve hekimleri, ayrıca Bormann, Fegelein, Otto Dietrich, Hewel ve Hitler'in özel korumaları yerleşmişti. Keitel ve Jodl personelleriyle birlikte Berlin-Dahlem'e gittiler. Guderian, 1939'da savaşın başlamasından beri Berlin'in 30 kilometre güneyinde Zossen'de kurulmuş olan komuta merkezine gitti. Dönitz personeliyle birlikte Ora-

1 Gamalı haçın altın çerçevesi, meşe yapraklarından oluşan bir çelengi anımsatıyordu; dört kartaldan ikisi de pençelerinde meşe yaprağından çelenkler tutuyordu.

nienburg'a yerleşti. Ribbentrop Berlin-Dahlem'deki kendi villasında oturuyordu. Göring ise, Berlin'in 60 kilometre kuzeydoğusunda, Schorfheide'deki kendi av alanında yer alan, Karinhall adlı av köşküne yerleşti. Göring'in, Hitler'in iktidara geçmesinden hemen sonra inşa ettirdiği şatonun adı, ölen İsveçli karısının adından esinlenerek konulmuştu. Karinhall'da Göring'le birlikte şimdi ikinci karısı, kızlık soyadı Sonnemann olan eski aktris Emmy ve yedi yaşındaki kızı Edda yaşıyordu. Özel personeli da oraya yerleşmişti.

Berlin'de Hitler günde iki kere –öğleden sonra 3:00'te ve gece 12:00'de– durum değerlendirme toplantısı yapıyordu. Toplantılar Reich Şansölyelik Binasının kış bahçesinde gerçekleştiriliyordu. Gündüz toplantılarına Keitel, Jodl, Guderian, Wenck, Buhle, Koller, Winter, Fegelein, Dönitz'in karargâhından Amiral Wagner, Voss, Bodenschatz, Scherff, Hewel, Otto Dietrich, Christian, Burgdorf ve Hitler'in yaverleri Below, Puttkamer, Borgmann, Johannmeyer ve Günsche katılıyorlardı. Ayrıca Wehrmacht Komuta Heyetinden Albay Waizenegger, Binbaşı Büchs ve Denizci Albay Assmann, ayrıca Keitel'in yaveri John von Freyend, Fegelein'ın emir subayı SS-Sturmbannführer Göhler, Guderian'ın yaveri Binbaşı von Freytag-Loringhoven, ara sıra da Guderian'ın özel subayı Süvari Yüzbaşısı Boldt, Bormann ve raportörü SS-Standartenführer Zander katılıyorlardı.

Hitler'in isteği üzerine Bormann ve Zander durum değerlendirme toplantılarında sürekli mevcut bulunuyorlardı; çünkü Bormann'a "Volkssturm"un kurulması ve Almanya'nın doğu bölgelerindeki halkın boşaltılması görevi verilmişti. Bu arada Göring ve Dönitz de hemen hemen tüm toplantılara katılıyorlardı. Doğu cephesindeki durumu Guderian ya da Wenck, batı cephesindeki durumuysa Jodl ya da Winter aktarıyordu. Hava Kuvvetlerine ilişkin konuları Christian ya da Wehrmacht Komuta Heyetinde Jodl'un yanında görev yapan, Hava Kuvvetleri Komutanlığından Binbaşı Büchs an-

latıyordu. Deniz Kuvvetlerinin operasyonları hakkındaysa Amiral Wagner ya da Denizci Albay Assman söz alıyorlardı.

Gece toplantılarına ise Fegelein, Hewel ve Hitler'in yaverleri katılıyorlardı. Gece toplantılarında, cephelerdeki durum hakkında sırayla Hitler'in yaverleri Puttkamer, Below ve Borgmann raporlar veriyorlardı. Bunlar esasen 20 ila 30 dakikadan fazla sürmeyen bilgilendirme toplantılarıydı. Hitler OKW'den her gün kısa bir cephe raporu alıyordu. OKW raporları sabah 11:00'de Hitler henüz uykudayken geliyordu. Linge bu raporları, Alman Haber Ajansı'nın geçtiği haberlerle birlikte, Hitler'in yatak odasının kapısında duran bir sandalyenin üstüne koyuyordu. Hitler onları oradan alıyordu.

Fegelein ve Günsche, OKW'nin raporlarının yanı sıra SS tümenlerinden de her gün doğu cephesindeki durum hakkında bilgi alıyor, bunları da Hitler'e iletiyorlardı. Bu bilgiler resmi kanalların dışından geliyordu. Bilgiler SS tümenlerinin komutanlarından doğrudan doğruya Himmler'e ulaşıyor; Himmler de bu bilgileri işledikten sonra Hitler'e gönderiyordu. Hitler, SS tümenlerinin doğrudan rapor gönderme sistemini 1942'de, OKW ve OKH'nın cepheler hakkında sundukları bilgileri kontrol edebilmek için kurmuştu. Bu sistemin pratik yararı, Hitler'in SS tümenlerinin görev aldığı cephe kesitlerindeki çatışmaların gidişatı ve durum hakkında, değerlendirme toplantılarındaki raporlardan önce haberdar olmasıydı.

Ayrıca Hitler her gün kahvaltıdan sonra, İngiliz ve Amerikan uçaklarının Alman şehirlerinde yol açtıkları zararlar hakkında bilgi alıyordu. Bormann'ın parti bürosunda Almanya'nın dört bir yanından bilgi toplanıyor ve Schaub tarafından Hitler'e sunuluyordu. Bu yüzden Schaub'a "Julius Bombenteppich" (Kaplama Bombardımanı Julius) adı takılmıştı.

Hitler Bad Nauheim'dan Berlin'e geldiğinde, Münih'ten çağırdığı Eva Braun da orada bulunuyordu.[2] Eva Braun, Şan-

---

2 Eve Braun'un oraya gelmesi Hitler tarafından "emredilmiş" değildi; hatta Hitler, Eva Braun'dan Berghof'ta kalmasını istemişti.

sölyelik Binasında, Hitler'in dairesinin yanındaki bir odaya taşındı. Eva Braun, Şubat 1945'te Münih'te kaldığı iki hafta dışında, son ana kadar Berlin'de Hitler'in yanında kaldı.

* * *

12 Ocak 1945'te Vistül Nehri kıyısından başlayan Rus taarruzu, sonraki günlerde Baltık Denizinden Karpatlar'a kadar tüm cepheye yayıldı. Birkaç gün sonra Alman savunmasının merkezi noktalarından birini oluşturan Polonya başkenti Varşova ele geçirilmişti.[3]

Varşova'nın düşmesinden kısa bir süre sonra Ruslar, Almanların Doğu Prusya'daki derin kademeli savunma sistemini yardılar ve şiddetli çatışmalardan sonra Allenstein, Tannenberg ve Deutsch-Eylau şehirlerini işgal ettiler. Aynı zamanda Rus birlikleri Vistül'ün batı kıyısında, Sandomierz'deki savunmayı da yardılar ve Yukarı Silezya sanayi bölgesine girdiler.

Bu durum karşısında Guderian, bir durum değerlendirme toplantısında Hitler'e Rusların Danzig Körfezi'ne ulaştıklarını ve orada savaşan Kuzey Ordular Grubunun 3. ve 4. ordularıyla birlikte Doğu Prusya'yı çiğneyip geçtiklerini bildirdi. 1944 sonbaharından beri Baltık kıyısında sıkışıp kalmış olan Kurland Ordular Grubunun 16. ve 18. ordularının yanında şimdi Doğu Prusya çemberinde Kuzey Ordular Grubunun başlıca güçleri de vardı. Guderian, bu orduların ikmalinin yalnızca denizden ve büyük güçlüklerle sağlanabildiğine işaret etti. Guderian, Kurland Ordular Grubunun birliklerini deniz yoluyla oradan taşımayı ve Pomerenya'da Ruslara karşı savaşa sürmeyi önerdi.

Guderian'ın planına göre, Rus birliklerine yönelik saldırı, Pomerenya'da güney istikametinde başlamalıydı. Bu saldırı için de Kurland Ordular Grubunu, Sepp Dietrich'in batı cep-

---

[3] Polonya başkentinin 17.1.1945'te alınışı, Kızıl Ordu için propaganda açısından büyük bir başarı oluşturuyordu.

hesinden aktarılan 6. SS-Panzer Tümenini ve Pomeranya'da duran 3. Orduyu öneriyordu. Guderian bu operasyonla, Oder Nehrinin aşağı kanadındaki Rus birliklerini dağıtmayı ve eski Almanya-Polonya sınırında güçlü bir savunma hattı oluşturmayı amaçlıyordu. Adı geçen birliklerin –toplam 40 ila 45 tümen ve 1600 panzer– bu operasyon için yeterli olacağını düşünüyordu. Guderian'a göre yitirilecek zaman yoktu ve Rusların olabildiğince hızlı bir biçimde Almanya'dan kovulması gerekiyordu. Guderian'ın raporunu giderek artan bir sabırsızlıkla dinleyen Hitler, keskin bir ses tonuyla, "Rusları Almanya'dan kovmak gerektiğini biliyorum Guderian. Bunu bana söylemeniz gerekmiyor!" yanıtını verdi.

Yine de Hitler, Guderian'ın, Baltık bölgesindeki Kurland Ordular Grubunu Pomeranya'ya aktarma önerisini kesin olarak reddetti. Buna gerekçe olarak da Doğu Prusya, Polonya ve Silezya'daki çatışmalara kaydırılabilecek Rus birliklerinin orada meşgul edildiklerini gösterdi.

Daha 1944 sonbaharında, doğu cephesinde durum henüz Almanlar için elverişliyken, Guderian, Kurland Ordular Grubunun Baltık bölgesinden Memel üzerinden Doğu Prusya'ya geçmesini önermişti. Hitler bunu o zaman da onaylamamıştı, çünkü Baltık bölgesindeki Alman birliklerinin, İsveç'e karşı bir baskı aracı olduğunu düşünüyordu. Alman birlikleri Baltık bölgesinde durdukları sürece İsveç'in İngiliz baskısına boyun eğmeyeceğini ve Almanya'ya hammadde göndermeyi sürdüreceğini söylemişti.

Ancak bu defa Guderian pes etmedi.

Guderian, bütün kuralları çiğneyerek, OKH'nın Yabancı Ordular Doğu Komutanı General Gehlen'i toplantıya getirmişti. Gehlen, aralarında Sovyet Rusya da bulunmak üzere Doğu Avrupa devletlerinin ordularının istihbarat açısından gözlemlenmesi görevini üstlenmişti. Gehlen, Hitler'in yanında Guderian'ın Kurland Ordular Grubunun savaşa sokulması önerisini destekleyecekti. İstihbarat çalışmaları sonucun-

da elde ettiği bilgiler aracılığıyla, Hitler'e Kurland Ordular Grubunun güçlü Rus kuvvetlerini meşgul etmediğini kanıtlamaya çalıştı. Ruslar zaten birliklerini bu bölgeden önemli ölçüde çekmişlerdi, bu birlikler şimdi Oder Nehrinin aşağı kesimindeki savaş bölgesinde saldırıya geçen Rus birliklerine eklenmişti. Gehlen'in argümanları Hitler'i öfkelendirdi. Genelkurmayın bu tür bir çalışmasına tahammül edemeyeceğini haykırdı. Guderian'a bir daha Gehlen'i yanında getirmeyi ve Kurland tümenlerinin çekilmesi teklifini telaffuz bile etmeyi yasakladı. Guderian, “Emredersiniz Führer'im” yanıtını verdi ve sustu.

* * *

Hitler Doğu Prusya'daki çatışmalar hakkında, her şehrin, her köyün ve her evin bir kaleye dönüştürülmesi gerektiğini, böylece Rusların neye uğradıklarını şaşıracaklarını söyledi. Sesi kısılıncaya kadar bağırarak, Almanların, birliklerinin ve halkının Rus korkusunu, Rusların Almanlardan korkmasına dönüştürecek şekilde savaşmaları gerektiğini söyledi.

Ruslardan gerçekten çok korkuluyordu. Alman birlikleri kaos içinde geri kaçarlarken, halk arasında panik yaratıyor ve onları da beraberlerinde sürüklüyorlardı. Almanya'nın iç kesimlerine doğru kitlesel bir kaçış başlamıştı. Doğu Prusya'nın caddelerinden ve yollarından, yaşlı insanlar, kadınlar ve çocuklardan oluşan göçmen kafileleri geçiyordu. Bu kitleler panzer barikatlarının önünde yığılıyorlardı; barikatların yalnızca dar, dolambaçlı geçiş yerleri vardı. Kaçanların birçoğu, özellikle de çocuklar yollarda soğuktan donup ölüyorlardı.

Daha sonraki çarpışmalarda Ruslar Tilsit, Gumbinnen ve Insterburg şehirlerini ele geçirdiler. Mazurya Göller Bölgesi'ndeki derin kademeli savunmayı yardılar. Baltık sahilinde, Alman birlikleri daracık, kumluk bir burna ve Samland Yarımadasına sıkıştılar. Burada çaresiz durumdaydılar.

Hitler, karargâha gelen raporlara hep aynı sözlerle tepki veriyordu: “Dayanın ve geri çekilmeyin!”

Alman birlikleri Kurland’daki Nehrung’da ve Samland Yarımadasında etkisiz hale düşünce, Hitler askeri yaveri Johannmayer’a, uçakla Doğu Prusya cephesine gidip durumu bizzat değerlendirme ve kendisine bir rapor hazırlama emri verdi. Hitler Doğu Prusya’daki Alman ordularının komutanlarından kendisine gelen bilgileri kontrol etmek istiyordu. Çünkü birincisi genel olarak kötü haberlere inanmıyordu; İkincisi de, Ruslarla ağır çarpışmalara girmekten kaçınmak için durumun kendisine kasten ve olduğundan daha kötü gösterildiğini düşünüyordu.

Johannmeyer, geri döndüğünde, Doğu Prusya’daki birliklerin olağanüstü kötü bir durumda olduklarını onayladı. Bu birliklerin, binlerce göçmen ve beraberlerinde getirdikleri hayvanlarla birlikte, dar bir sahil şeridinde sıkışıp kaldıklarını, Rus topçularının her atışının çok sayıda ölüme yol açtığını bildirdi. Hitler buna, “Oradan tek bir askeri bile geri çekmiyorum. Königsberg kalesini her ne pahasına olursa olsun elimde tutmalıyım. Königsberg bizim elimizde olduğu sürece, Alman halkına ‘Doğu Prusya’da, Ruslar değil biz varız’ diyebilirim” yanıtını verdi.

Johannmeyer, halkın kitleler halinde Doğu Prusya’dan kaçtığını ve birçok insanın bu yüzden öldüğünü söyleyince, Hitler “Bunu dikkate alamam!” diye bağırdı.

Königsberg 1945 Nisan ayı başında, Rus birliklerinin oluşturduğu kalın bir çemberle kuşatılmıştı. Hitler, şehrin Rus topçuları tarafından ateşe verildiği haberini aldı. Yine de Königsberg Kalesi Komutanı General Lasch’a dayanması emrini verdi. 9 Nisanda Königsberg Rus birliklerinin eline geçti ve General Lasch tutsak düştü. Hitler onu gıyabında ölüme mahkûm etti.[4]

---

4 Königsberg 10.4.1945’te teslim oldu. Hitler daha o gün Lasch’ı ölüme mahkûm etti, topçu generalin ailesi de tutuklandı.

Buna karşılık Königsberg savunmasının ruhu olarak kabul ettiği, parti bürokratı Koch'u sorumlu tutmayı aklından bile geçirmedi. Tam tersine, Königsberg'de hâlâ çatışmalar yaşanıyorken, Hitler Koch'tan, Ruslardan zamanında kurtulabilmesi için liman şehri Pillau'ya geçmesini istedi. Königsberg Rus birlikleri tarafından kuşatıldığında, Koch Pillau'dan Breslau Gauleiter'i Karl Hanke'ye çektiği telgrafta, Königsberg'i asla Ruslara bırakmayacağını ve Königsberg'deki savaşın Alman halkının Führer'ine sınırsız inancıyla sürdürdüğü savaşın bir örneği olduğunu söylüyordu. Koch'dan daha düşük düzeyde bir bürokrat olmayan Karl Hanke de, hemen aynı mealde bir telgrafla yanıt verdi; kendisinin o sıralar yine Rus birliklerinin kuşatması altındaki Breslau'yu da asla bırakmayacağını söyledi. Goebbels, halkın cesaretini yükseltmek için "halk önderleri"nin bu telgraflarının radyodan okunmasını ve geniş bir kamuoyuna duyurulmasını emretti.

Koch ve Hanke, savaş bölgesinden bir sıyrık bile almadan çıktılar; öte yandan Königsberg ve Breslau'da sayısız Alman asker hayatını kaybetti.[5]

* * *

Hitler ve Bormann doğu cephesindeki yıkıcı gelişmeler karşısında, 1945'in Ocak sonuyla Şubat başlarında, partinin bundan sonraki kaderi hakkında sık sık görüş alışverişinde bulundular. Hitler, Bormann'ın, Nasyonal Sosyalist Parti'nin, çoğunlukla "Hitlerjugend"den oluşan ve "Volkssturm" birliklerine kumanda eden genç kadrolarını doğu cephesinden alıp Almanya'nın batısına gönderme önerisini kabul etti. İlk olarak Pomeranya ve Silezya'daki "Ordensburgen"

---

5 1. Ukrayna cephesinin iki ordusu 15.2.1945'te Breslau'yu kuşattı. Bir kale olduğu ilan edilen şehir ancak 6.5.1945'te teslim oldu. Savunma çatışmalarında tüm binaların % 68'i hasar gördü, kurbanların sayısıysa bilinmiyor.

ve “Adolf-Hitler” okullarının öğrencileri batıya gönderildi. Bu öğrenciler partinin gelecekteki yönetim işleri için yetiştirileceklerdi. Partinin varlığının devam etmesi için bu gençleri savaştan korumak istemişlerdi. Bormann, gençlere faaliyetlerini gizli sürdürmeleri, İngiliz ve Amerikalılara sadık görünmeleri ve yönetimde görevlere gelmeye çalışmaları talimatını verdi. İlk olarak Allgäu, Bavyera Alpleri, Bad Tölz-Lenggries bölgelerine çekilmeleri gerekiyordu. Batı Almanya’daki “Hitlerjugend”in illegal örgütünü yönetecek olanların arasında, “Adolf-Hitler” okullarının yöneticileri olan Obergebietsführer (Üst Bölge Komutanı) Petter ve “Hitlerjugend”in Askeri Eğitim Şefi Schlünder vardı.[6]

Nasyonal Sosyalist Parti’nin genç kadrolarının Batı Almanya’ya kaydırılmasıyla eşzamanlı olarak, Hitler Doğu Prusya Gauleiter’i Koch, Danzig Gauleiter’i Forster ve Posen Gauleiter’i Greiser’e, personelleriyle birlikte Batı Almanya’ya geçmeleri emrini verdi.

Wilhelmstraße’deki parti bürosunda yapılan ve Petter, Schlünder ve Bormann’ın en yakın çalışma arkadaşlarının –Müsteşar Dr. Klopfer, Nasyonal Sosyalist Parti Oberbefehlsleiter’i (Kıdemli Komutanlık Yöneticisi) Friedrichs ve Bormann’ın özel yardımcısı Müller– katıldıkları gizli bir toplantıda, Bormann parti kadrolarının Batı Almanya’ya kaydırılmasını açıkladı: “Kurtuluşumuz batıdadır. Partimiz orada varlığını sürdürebilir. Bolşevizme karşı mücadele etmeyi sürdüreceğimizi garanti ediyoruz.”[7]

Obergebietsführer Kurt Petter, Batı Almanya’ya yolculuk etmeden önce Mart 1945’te, vedalaşmak için Şansölyelik Binasına, Günsche’nin yanına geldi. Günsche, 1932 ila 1934 yıllarında “Hitlerjugend”de beraber geçirdikleri zamandan

6 Petter bu görevi üstlenirken, Schlünder Berlin’de kaldı. Hitlerjugend’in Berlin’in batısındaki Pichelsdorf’ta Havel Nehri köprülerindeki son görevini yönetti.

7 Bu toplantıda Berlin’deki devlet dairelerinin tahliye edilmesi planları kesinleştirildi. 12.4.1945’te bu plan için “Thusnelda” kod adı verildi.

beri Petter ile arkadaştı. Petter, partiye ancak "Hitlerjugend"in bir gelecek sağlayabileceğini, çünkü eski nesillerin bürokratlaştıklarını ve halkın onlardan nefret ettiğini ileri sürdü. Petter, Sonthofen üzerinden Bad Tölz'e gitti ve orada Doğu Almanya'dan oraya kaydırılan "Hitlerjugend" gruplarının yöneticiliğini üstlendi.

* * *

Doğu cephesinde –Kurland, Doğu Prusya, Pomeranya, Silezya, Bohemya ve Macaristan– şiddetli çarpışmalar yaşanır ve bu çatışmalarda neredeyse bütün Alman ihtiyat birlikleri yerle bir edilirken, İngiliz ve Amerikan birlikleri Şubat 1945'te Alman topraklarına girdiler. Aachen ile Trier arasında ilerlemeye başladılar; burası Sepp Dietrich'in 6. Panzer Ordusunun doğu cephesine kaydırılması yüzünden cephenin oldukça zayıflamış bir kesitiydi.

Doğuda ve batıda yaşanan savaş arasındaki büyük fark Hitler'in durum değerlendirme toplantılarına da yansıyordu. Guderian'ın doğu cephesi hakkındaki raporları, Jodl'un batı cephesi raporlarından son derece farklıydı ve Hitler'in sürekli öfkelenmesine yol açıyordu. Batı cephesi, birliklerin doğuya kaydırılması yüzünden son derece zayıfladığı için, Hitler, Jodl'ın İngiliz ve Amerikan birliklerinin Alman topraklarında ilerlemesi hakkında verdiği haberleri ister istemez kabullenmek zorundaydı. İngiliz ve Amerikan güçlerinin, doğal bir engel olan Ren Nehri kıyısında durdurulacaklarını düşünerek sakinleşiyordu. Bu yüzden Jodl'un, tümenlerin doğu cephesine kaydırılması yüzünden İngiliz ve Amerikan tarafına geçenlerin sayısının hatırı sayılır boyutlara ulaştığına ilişkin haberine de nispeten yumuşak bir tepki gösterdi. Ordudan kaçışlar, Ruslarla yapılan ağır çarpışmalardan duyulan korkuya dayandırılıyordu. Bir tümen doğuya kaydırılmak üzere trenlere bindirildiğinde, askerler takım takım, hatta bölük bölük kaçıyor ve düşman tarafına geçiyordu.

* * *

Hitler her ayın sonunda, Silah ve Savaş Üretimi Bakanı Speer ya da onun vekili Saur'dan, her türden silah ve donanımın üretimine ilişkin raporlar alıyordu. Kimi zaman bu sayılar Hitler'e telefonla iletiliyor ve Hitler de bunları bir cetvele bizzat işliyordu. Çoğu zaman, yanında konuşmayı kulaklıktan dinleyen ve yine not alan bir yaveri bulunuyordu. Sonra ikisi, not alınan sayıları gözden geçiriyor ve bir önceki ayın verileriyle karşılaştırıyorlardı.

Ocak ve Şubat 1945 raporlarına göre, Alman silah fabrikalarındaki üretim, Rus işgali altındaki Yukarı Silezya dışında, tam güç devam ediyordu. Bu durum, İngiliz ve Amerikan uçaklarının özellikle havacılık sanayii fabrikalarını, petrol rafinelerini ve hava alanlarını bombalamalarıyla açıklanıyordu. Müttefik uçakları Augsburg'daki Messerschmitt, Bremen-Hemelingen'deki Focke-Wulf, Rostock'daki Heinkel uçak fabrikalarına, Viyana Neustadt'daki av bombardıman uçakları üreten uçak fabrikasına, uçak motorlarının üretildiği BMW fabrikalarına, Schweinfurt ve Regensburg'daki bilyalı yatak fabrikalarına ve uçak ya da uçak parçası üreten diğer küçük fabrikalara yönelik saldırılar düzenliyorlardı.

Hitler'in karargâhında, İngiliz ve Amerikalıların ilk planda Alman havacılık sanayisini yok etmeye çalıştıklarına, çünkü Almanların hava kuvvetlerinin, onlara karşı en güçlü kozları olduğuna kesinlikle inanılıyordu. Aynı zamanda müttefiklerin, Almanların doğu cephesinde kullanabilecekleri kara silahlarını üreten fabrikaları bombalamaya niyetlerinin olmadığı açıkça görülüyordu.[8]

---

[8] Müttefiklerin bombardımanlarında her türlü silah fabrikası zarar gördü. Bunların arasında Essen'deki Krupp fabrikaları, Saksonya'daki Auto Union fabrikaları, Leuna ve Zeitz'deki akaryakıt fabrikaları da vardı. Ruhr bölgesindeki madencilik tesislerine yönelik saldırılar, taş kömürü üretimini yarıya indirmişti. Alman silah sanayiinin 1944/45 yıldönümüne kadar değişmeden kalan yüksek üretimi, büyük sanayi tesislerinin sistematik olarak yeraltına kaydırılmasıyla açıklanabilir.

İngiliz ve Amerikan uçaklarının Alman şehirlerine yönelik saldırıları da giderek artıyordu. Şehirlerin yerle bir olmasına Hitler son derece kayıtsız kalıyordu. Bir defasında, "Harabelerin arasında daha iyi yerleşip savunma yapılabilir" dedi.

Bir defasında da, "Yıkılan şehirlerin yerine savaştan sonra çok daha güzellerini inşa edeceğim. Aslında zaten yeniden inşa etmek istediğim mahalleleri yerle bir etme işini üstümden aldıkları için İngiliz ve Amerikalılara müteşekkir olmalıyım" dedi.

Hitler, Berlin'deki saldırılar hakkında da "Nihayet şu Berlin'deki Meclis binasını bombalasalar! Bu iğrenç bina beni bir mimar olarak uzun süredir rahatsız ediyor" dedi ve gülerek "Anglosaksonlar bu binayı esirgerlerse, herhalde beni kızdırmak için yapacaklar bunu" diye ekledi.

* * *

Şubat 1945'te Hitler sık sık Speer'le görüştü. Müttefiklerin işgali durumunda, Almanya'nın batısındaki sanayi tesislerinin ne olacağını konuştular. Hitler, Alman birliklerinin Almanya'nın doğu bölgelerinden geri çekilmesi sırasında, Rusların eline bir şey kalmaması için her şeyin havaya uçurulması emrini vermişti. Buna karşılık batıda sanayinin olduğu gibi korunması emrini verdi. Hitler'in talimatı üzerine, Batı Almanya'nın işgal edilmesi durumunda sanayiciler oldukları yerde kalacaklardı. Hitler, Batı Almanya'nın fabrikalarının korunmasının, Alman sanayicileri açısından, Angloamerikan sanayi devleriyle eski dostane ilişkilerini yeniden kurmak için iyi bir koşul olacağını düşündü. Belirli umutlarını da bu ilişkilere bağlamıştı. Hitler'e göre, doğu cephesindeki durumun kaçınılmaz olarak Almanya, İngiltere ve ABD arasında Bolşevizm tehlikesine karşı askeri bir anlaşmaya yol açması gerekiyordu. Bunun için, sanayicilerin uzlaşması önemli bir rol oynayabilirdi.

Hitler, Speer'in önerisi üzerine İngiliz ve Amerikan birliklerinin girdiği bölgelerdeki sanayicilere, fabrikalarındaki makinelerin en önemli parçalarını sökerek, kullanılmaz hale getirmeleri talimatını verdi. Müttefiklerle yapılacak pazarlıklar sırasında sökülen parçaları tekrar monte edebilir ve böylelikle güvenilirliklerini kanıtlayabilirlerdi. Speer, o günlerde Hitler'in bu gibi talimatlarıyla Batı Alman sanayi bölgelerini dolaştı. Hitler, Speer'e ziyaretlerini sadık yandaşlarının –Vereinigte Stahlwerke (Birleşik Çelik Fabrikaları) Şirketi Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Albert Vögler, Zırhlı Araçlar Ana Komisyonu Başkanı Dr. Walter Rohland ve Rheinmetall-Werke (Ren Metal Fabrikaları) Genel Müdürü Geilenberg– eşliğinde gerçekleştirmesini tavsiye etti.

* * *

1945 Şubatının sonunda Ruslar Küstrin-Frankfurt-Güben bölgesinde Oder Nehrine kadar ilerlemişlerdi ve Berlin'in sadece 80-90 kilometre doğusundaydılar. Bu çatışmalarda Vistül ve Oder nehirleri arasındaki büyük şehirler –Thorn, Schneidemühl, Bromberg, Posen ve diğerleri– ele geçirilmiş, çevresinden geçilmiş ya da kuşatılmıştı. Bu şehirler en önemli stratejik düğüm noktalarında yer alıyorlardı. Almanlar bu şehirlerin tümünü birer kale olarak ilan etmişlerdi. Direniş gösterebilecek tüm güçler ve kalan ihtiyat birlikleri, şimdi Rusları durdurmak için Oder Nehri kıyısına yığıldı.

Ersatzheer, Berlin ve çevresindeki "Volkssturm"un savaş gemisi filoları ve taburları buraya yönlendirildi. Cephenin istikrarlı hale getirilmesi için özel önlemler alındı; çünkü Rusların güçlü darbeleri karşısında Alman birliklerinin hızla geri çekilmesi sonucunda cephe dağılmış ve ortak başkomutanlık çökmüştü. Hitler bu bağlamda Himmler'i yeni oluşturulan Vistül Ordular Grubu Başkomutanlığına atadı. Hitler, Himmler'in acımasızlığı ve zalimliğiyle, Baltık Denizi

ile Silezya arasındaki cepheyi yeniden kurabileceğini umuyordu.[9]

Kaçan asker akınını durdurmak için, *hinterland*'a, Polis Generali SS-Obergruppenführer von dem Bach-Zelewski, SS-Obergruppenführer Jeskeln, Skorzeny ve diğerlerinin kumandasında, SS kadrolarından oluşan özel birlikler oluşturuldu. Bu birlikler, cepheden kaçmak isteyen askerlere ateş açıyor ve onları tekrar savaşın içine sürüyordu. Kaçan subaylar ve "Volksturm"un parti bürokratları hemen orada kurşuna diziliyor ya da asılıyordu.

Oder Nehri ile Berlin arasında alelacele, çok sayıda engelleme kuşağı ve sayısız tank bariyerinden oluşan derin kademeli istihkâmlar kuruldu. Yerel halkın ve Berlinlilerin tamamı zorla bu işe koşuldu. İnsanları seferber etmek, Brandenburg Gauleiter'i Stürtz'ün göreviydi.

6. Panzer Ordusunun komutam Sepp Dietrich, Oder Nehrinin batısında, Fürstenberg-Bad Saarow bölgesinde bir telsiz oyunu sahnelemekle görevlendirildi. Hitler'in emri üzerine batı cephesinden Macaristan'a yürümekte olan Dietrich'in ordusu bu tarihlerde doğu cephesinin güney kesiminde bulunuyordu. Sepp Dietrich personelinden çok sayıdaki subayla birlikte bu telsiz oyununu düzenledi. 6. Ordunun bir bölümünden diğerine gönderilen hayali emirler ve raporlarla, ordunun Oder Nehri kıyısında durduğu izlenimi uyandırılacaktı. İki hedef birden gözetiliyordu: Bir yandan, Ruslar Oder Nehri kıyısındaki Alman birliklerinin gerçek çapı hakkında yanıltılacaktı. Diğer yandan da, 6. Panzer Ordusunun Macaristan'a kaydırılması kamufle edilecekti.

* * *

Hitler, şubatın ortasında hava sığınağına geçti. Eva Braun ve Morell de Hitler'in yanına yerleştiler; Hitler artık Morell'in iğneleri olmadan bir gün duramıyordu. Hitler'in özel

---

9 Himmler, Vistül Ordular Grubu Başkomutanlığını 23.1.1945'te üstlendi.

personelinin tümü Reich Şansölyelik Binasında kaldı. Hitler'in hava hücum sığınağı olan "Führer Sığınağı," 1943'te kendi talimatıyla, Reich Şansölyelik Binasının bahçesinde inşa edilmişti.

Hitler'in eski hava hücum sığınağı Reich Şansölyelik Binasının Diplomatlar Salonu'nun altındaydı. Hitler, Berlin'e yönelik hava saldırılarından kısa süre öncesine kadar bu sığınağı kullanmıştı, ancak burası ona artık yeterince güvenli gelmiyordu. Yerin daha da altına inmek istiyordu. Yeni sığınak da üç metre daha derindeydi. Eski sığınaktan yenisine taş bir döner merdivenle iniliyor, merdiven aşağıda zırhlı bir kapının bulunduğu küçük bir odada sona eriyordu. Kapının ardında sığınağın iki yarıya ayrılmış geniş koridoru başlıyordu. Koridorun ilk yarısında, sağ duvarda, hava saldırılarından korunma teçhizatının (gaz elbiseleri, çelik miğferler, gaz maskeleri, yangın söndürücüler) bulunduğu çok sayıda dolap yer alıyordu. Bu duvardan bir kapı, havalandırma tesisinin bulunduğu mekanik odasına açılıyordu. İkinci bir zırhlı kapıysa, birbiriyle bağlantılı altı odanın girişiydi. Bu odalardan biri, telefon ve telgraf bağlantısı olan telefon odasıydı; burada Hitler'in özel korumalarından bir telefon görevlisi bulunuyordu. Diğer odalarsa, Morell'in odası, Hitler'in hekimi Dr. Stumpfegger'in yatağının da bulunduğu revir odası, Linge ve yaverler için birer oda ve bir oturma odasıydı. Koridorun ilk yarısında, sol duvarda, etrafında koltuklar bulunan dört köşe bir masa yer alıyordu. Masanın üstünde bir saat asılıydı. Masanın yanında bir telefon kabini vardı; telefon görevlisi, toplantılara katılanlara gelen telefonları buradan dışarıya bildiriyordu.

Koridorun sol duvarındaki bir kapıdan tuvaletlere gidiliyordu; burada Hitler'in dişi çoban köpeği Blondi için de bir yer hazırlanmıştı. Blondi'nin, Frau Troost'un erkek köpeğiyle çiftleşmesi bir "sonuç" vermemişti. Bu yüzden Blondi 1945 Ocağının sonunda, Nasyonal Sosyalist Parti'nin ideoloğu

Reichsleiter Alfred Rosenberg'in köpeğiyle bir kez daha çiftleştirilmişti. Hitler Blondi'nin köşesinin elektrikli ısıtıcıyla ısıtılmasını emretmişti. Nisan ayının başında uzun süredir beklenen sevindirici sonuç ortaya çıktı: Blondi sekiz yavru doğurdu. Bunlardan üçü hayatta kaldı. Hitler yavrulardan en güçlüsüne kendi lakabı olan "Wolf" (kurt) adını verdi. Nisan 1945'te, Hitler sığınağın koridorundaki bir koltukta saatlerce oturup sevgili Wolf'uyla oynardı.

Koridorun ilk bölümü, toplantı holü denilen ikinci bölümden yine zırhlı bir kapıyla ayrılıyordu. Bu kapının önünde Hitler'in özel korumalarından bir subay nöbet tutardı. Durum değerlendirme toplantılarına katılanlarsa Hitler'i holde beklerlerdi. Duvarlara, ağırlıklı olarak İtalyan manzaralarından oluşan büyük, değerli resimler asılmıştı. Sağdaki duvar boyunca on iki ila on altı koltuk, bir kanepenin önünde sıralanmıştı, bunun önünde de etrafında sandalyeler bulunan dört köşe büyük bir masa duruyordu. Kanepenin iki yanında yine birer zırhlı kapı vardı. Sol kapı Hitler ve Eva Braun'un özel odalarına, sağ kapı da toplantı odasına açılıyordu.

Hitler'in özel odalarının önünde küçük bir ön oda vardı. Bu ön odanın kapısının arkasına bir paravan konulmuştu; böylelikle, toplantılara katılanlar Hitler ve Eva Braun'un özel mekânlarını göremiyorlardı.

Ön odanın çift kapısının ardında Hitler'in çalışma odası vardı; yere kalın ve yumuşak bir halı serilmişti. Kapının sağında büyük bir yazı masası ve koltuk vardı. Yazı masasının üstünde büyük bir bronz lamba, yazı malzemeleri, telefon, bir dünya atlası ve bir büyüteç bulunuyordu. Hitler'in gözlüğü de genellikle orada dururdu. Yazı masasının üzerinde, oval bir çerçevenin içinde, Hitler'in çok sevdiği II. Friedrich von Menzel'in bir portre resmi asılıydı. Karşı duvaraysa bir divan dayanmış, önüne de bir masa ve desenli ipekle kaplı üç koltuk konulmuştu. Divanın üzerinde bir natürmort ası-

lıydı; sağında küçük bir çay sehpası ve solunda bir radyo duruyordu. Sağ duvarda Lucas Cranach'ın çok değerli bir resmi asılıydı.

Yandaki kapı Hitler'in yatak odasına açılıyordu; buraya da bir halı serilmişti. Bu odada bir yatak, yanında bir komodin, bir elbise dolabı, bir çay servisi arabası, Hitler'in gizli belgeleri sakladığı bir kasa, bir kitap rafı ve bir oksijen tüpü bulunuyordu. Hitler'in çalışma odasının solundaki kapı Hitler ve Eva Braun'un ortak kullandıkları banyoya açılıyordu. Oradan Eva Braun'un giyinme odasıyla oturma ve yatak odalarına gidiliyordu. Eva Braun'un yatak odasının sağında koyu renk örtülü bir divan, küçük bir yuvarlak masa ve bir koltuk vardı. Yüksek bir ayaklı lamba odaya hafif bir ışık yayıyordu. Karşı duvarda Eva Braun'un yatağı, bir elbise dolabı ve köpeği için bir sandık bulunuyordu. Zemin koyu renk desenli bir halıyla kaplıydı. Duvarlarda çiçeklerin tasvir edildiği resimler asılıydı. İkinci bir kapıyla Eva Braun'un oturma ve yatak odasından ön odaya çıkılıyordu.

Toplantı odasının solunda, üzerinde lambalar ve telefonlar bulunan büyük bir masa vardı. Bu masanın üstünde ayrıca bir pergel takımı, bir atlas, bir büyüteç, kalemler ve Hitler'in gözlüğü dururdu. Masanın önünde çok sayıda koltuk ve ayak dayamak için yastıklı bir tabure vardı. Diğer duvarlarda, duvar boyunca uzanan kanepeler yer alıyordu. Girişin sağında bir radyo cihazı ve ikinci bir telefon bulunuyordu.

Toplantı odasının sonunda savak denilen yere açılan bir zırhlı kapı bulunuyordu. Savaktan iki acil çıkış kapısı üzerinden, Reich Şansölyelik Binasının bahçesine çıkılıyordu. Sağdaki çıkıştan taş basamaklı bir döner merdiven üzerinden yukarıya ulaşılıyordu. Bu çıkışın üzerine, kalın beton duvarları olan, küp şeklinde bir kule inşa edilmişti; Hitler'in hava hücum sığınağının girişini kontrol etmek amacıyla, kulede SD'den bir nöbetçi dururdu. Girişin dışında da Hitler'in özel korumalarından bir nöbetçi beklerdi.

Soldaki acil çıkıştan, demir bir yangın merdiveniyle yukarıya çıkılıyordu. Çıkışın üzerine kubbeli, silindir biçimli bir kule inşa edilmişti; bu kuleye makineli tüfek yuvaları ve gözlem yerleri yapılmıştı. Burada da Hitler'in özel korumasından SS mensupları nöbet tutardı. Kulenin sığınakla telefon bağlantısı vardı.

Führer'in sığınağının zemini, tavanı ve yan duvarları üç metre kalınlığında, yüksek kaliteli betondan yapılmıştı. Tavan ayrıca kalın demir kirişlerle güçlendirilmişti. Ancak Hitler bunu da yeterince güvenli bulmuyordu. Sığınağın ek olarak bir metre kalınlığında bir çakıl tabakasıyla örtülmesi, tabakanın içine sık çelik ağlar yerleştirilmesi talimatı verdi. Ayrıca Hitler'in emriyle Reich Şansölyelik Binasından sığınağa giriş zikzak biçiminde yapıldı, ağır ve zırhlı kapılarla daha güvenli hale getirildi.

Hitler sığınağından yalnızca gündüz toplantıları ve öğlen yemeği için ayrılıyordu. 1945 Şubatının başında eski Şansölyelik Binasının kış bahçesi bir bombayla yıkılınca, durum değerlendirme toplantıları, Hitler'in Yeni Şansölyelik Binasındaki çalışma odasına alındı. Hitler oraya bahçeden geçerek gidiyordu. Durum değerlendirme toplantısı saatinde Berlin'de hava saldırısı alarmı varsa, toplantı sığınakta yapılıyordu. Gece toplantılarıysa hep sığınakta yapılıyordu.

Hitler 12 Ocak 1945'te Bad Nauheim'dan Berlin'e döndüğünden beri yalnızca Eva Braun ve sekreterlerinin eşliğinde yemek yiyordu. Öteki kişiler artık davet edilmiyordu.

* * *

Bu dönemde, Hitler ile Göring arasındaki ilişki bariz şekilde soğudu. Bu durum özellikle durum değerlendirme toplantılarında görülebiliyordu. Omuz çeviren Hitler'di. Hitler, Göring'e giderek daha sık bir biçimde –kimi zaman da sesini yükselterek– Hava Kuvvetlerinin görevini yapmadığı suçlamasını yöneltiyordu. Bu sırada Hitler kötü sözler edebiliyordu:

"Hava Kuvvetleri yüksekten atıp tutanlardan ibaret!"

"Düşman uçaklarının Almanya semalarında babalarının evindeymiş gibi uçabilmesi, Hava Kuvvetlerini utançtan yerin dibine batırmalı!"

"Hava Kuvvetleri uçamayacaksa, bari yerde savaşsın!"

"Düşmanın düşürülen uçaklarının sayısı hakkındaki bilgiler yanlış."

"Birçok havacı komutan, rütbelerini hak etmiyor."

Göring bu suçlamalar karşısında susuyordu. Yegâne tepkisi –en azından bazen– nişanlarını takmamasıydı. Durum değerlendirme toplantılarında, Hava Kuvvetlerinin operasyonları konuşulduğu sırada, Göring masadan açık açık uzaklaşıyor ya da odadan çıkıyordu.

Hitler bir defasında, öfkeden kıpkırmızı kesilmiş bir halde, Göring'e bir gazete haberi uzattı. Bu haberde Göring'in Schorfheide'de yaban domuzu avında olduğu yazılıydı. Hitler, Göring'e bağırarak, yaban domuzu avından başka yapacak işi yoksa, hiç olmazsa gazetelerin bu konuda yazmamasını sağlaması gerektiğini söyledi.

Hitler, av bombardıman uçaklarının üretimi sorumluluğunu Göring'den alıp Himmler'e verdi. Himmler üretim yönetimini SS-Obergruppenführer Mühendis Kammler'e devretti; Kammler 1944 sonbaharından beri zaten füze üretiminden sorumluydu ve V1 ile V2'lerle donatılmış özel bir birliğe komuta ediyordu.[10]

Hitler Göring'den uzaklaşırken, Goebbels'i giderek daha çok yanına çekti. Çok geçmeden ikisi arasında çok yakın bir ilişki oluştu. Goebbels durum değerlendirme toplantılarına

---

10 SS-Obergruppenführer Hans Kammler'e 27.3.1945'te jet uçaklarının geliştirilmesi, denenmesi ve üretilmesi için tüm yetkiler ve başkomutanlık verildi. Kammler 8.8.1944'ten beri V2 üretiminin genel yetkilisi ve V2 operasyonlarının başkomutanıydı. Ocak 1945'ten sonra V1'lerin fırlatılmasına da komuta etti. Ayrıca Alman atom programı da Kammler'e bağlıydı. Rainer Karlsch, *Hitlers Bombe* adlı kitabında, Mart 1945'te taktik nükleer silah denemeleri yapıldığını gösteriyor.

katılmıyordu ama Hitler onu her gün yanına çağırıyor ve saatlerce onunla birlikte sorunları ele alıyordu. Savaşın son aylarında Goebbels, Hitler'in en yakın danışmanı olmuştu.

* * *

1945 Şubatının sonunda, kulak-burun-boğaz hastalıkları uzmanı Profesör von Eicken, Hitler'i ses tellerinden ameliyat etti. Profesör, Hitler'in ses tellerinde, çok bağırması yüzünden nodüller oluştuğunu tespit etmişti. Ameliyat sorunsuz geçti. Ancak Hitler'in bir hafta boyunca konuşmaması gerekiyordu; aksi halde sesini tamamen kaybetme tehlikesi vardı. Bu günlerde, cephedeki durumu Hitler'e yaverleri aktardı. Hitler emirlerini ve talimatlarını not defterinin sayfalarına yazıyordu.

* * *

Ruslar, Pomeranya'da Vistül Ordular Grubunun bulunduğu bölgede, Aşağı Oder istikametinde geniş bir cephe oluşturarak ilerlerken, Danzig ile Stettin arasındaki elli ila yüz kilometre genişliğindeki sahil şeritlerinde hâlâ Alman tümenleri bulunuyordu.

Hitler, 1945 Martında yapılan bir toplantıda, cephedeki durumu değerlendirdi. Gerçi Hitler de Oder Nehri kıyısındaki ya da Pomeranya'daki durumu son derece tehlikeli buluyordu, ama Ruslara karşı bir darbe vurmanın şimdi mümkün olacağı sonucuna vardı. "Ruslar taarruzlarını Oder Nehri üzerinden Berlin doğrultusunda sürdüremeyecekler, çünkü sağ kanatları Pomeranya'da yoğunlaşmış olan Alman birlikleri tarafından güçlü bir biçimde tehdit ediliyor. Bu tehlikeyi bertaraf etmedikleri sürece, Berlin'e bir saldırı yapılmasından korkmaya gerek yok. Yani önümüzdeki günlerde Rusların önemli kuvvetleri Pomeranya'ya bağlanmış olacak. Bu durum bize Stettin'in güney bölgesindeki Rus mevzilerini yarma ve Aşağı Oder havzasındaki Rus birliklerinin *hinterland*'ına sal-

dırma olanağı veriyor. Bu operasyon, Pomeranya'daki Alman birliklerine hareket alanı yaratacak, bu birlikler Danzig'in güneyinden Rus cephesine saldıracaklar, cepheyi yaracak ve Schneidemühl-Posen istikametinde ilerleyebileceklerdir."

Guderian, Hitler'in planına karşı çıktı. Rusların zaten Aşağı Oder havzasına ulaştıklarını ve Berlin'in 90 kilometre uzağında olduklarını, kesinlikle Reich'ın başkentini olabildiğince çabuk ele geçirmeyi deneyeceklerini söyledi. Bu yüzden, Führer'in planladığı saldırı en baştan başarısız olmaya mahkûmdu. Tüm kuvvetleri Oder Nehrine yoğunlaştırmak ve orada savunma yapmak gerekiyordu. Hitler bu itiraz yüzünden kendini kaybetti ve öfkeden kuduracak gibi oldu; bu durum Guderian karşısında ilk kez gerçekleşiyordu.

"Susun, Guderian!" diye bağırdı. "Ruslar bizim Moskova önünde durup, orayı hemen ele geçirmek istediğimiz kadar aptal olmayacaklardır. Ordusuyla Moskova'ya yürümek isteyen ilk kişi de sizdiniz, Guderian. Olayın nasıl sonuçlandığını en iyi sizin bilmeniz gerekir."

Guderian'ın beti benzi attı. Operasyona Hitler'in planına göre kumanda etmesi gereken Himmler, Guderian'ı destekledi. Şimdi ortalıkta bir ölüm sessizliği hüküm sürüyordu. Sadece Hitler'in güçlükle nefes alıp verişi işitilebiliyordu. Hitler kısa bir aradan sonra, kendi durum değerlendirmesinin yegâne doğru değerlendirme olduğunu, ancak heveskârların ve acemilerin farklı bir yargıya varabileceklerini söyledi. Hitler, birlikleri Aşağı Oder havzasından çekme ve iki saldırı grubu oluşturma emri verdi. Bu gruplar Stettin'in güneybatısındaki bölgeden ve Oder'in doğu kıyısında, Küstrin ve Frankfurt (Oder) arasındaki köprübaşından saldırıya geçecekler, Rus cephesini yaracak ve geriye iteceklerdi. Asıl darbeyi Stettin grubu vuracaktı.

Daha sonraki durum değerlendirme toplantılarında Guderian, Alman istihbarat çalışmaları sonucuna göre, Rusların Aşağı Oder havzasında kuvvetlerini yoğunlaştırdık-

larına, bunun da Berlin'e saldırıyı sürdürmek istedikleri anlamına geldiğine tekrar tekrar dikkat çekti.

Hitler ise kendi planının uygulanmasında diretti.

Alman birliklerinin, Hitler'in planına göre, önce Stettin bölgesinden başlatılan karşı saldırısı, daha ilk günlerde Rus topçularının ateşi karşısında çıkmaza girdi.

Hitler kendini kaybetmişti. Durum değerlendirme toplantılarına katılan herkesin gözünün önünde Guderian'a bir okul öğrencisi gibi hitap ediyordu. Guderian'ın, saldırıyı kasten başarısız kılacak biçimde yürüttüğünü haykırdı. Himmler'i de Guderian'ın aklına uymakla suçladı.

Sonraki günlerde Rus birlikleri Berlin'e değil, Pomeranya'daki Alman birliklerine doğru ilerleyince, Hitler daha da öfkelendi. Haklı olduğunda ve Rusların niyetini bir tek kendisinin anladığında diretti. Kanıt olarak da, Rusların bundan sonra nasıl davranacaklarının tartışıldığı değerlendirme toplantılarının tutanaklarını gösterdi. Hitler, bilgi sahibi olabilsin diye bu tutanakları Goebbels'e verdi. Goebbels bu tutanakları aldı ve daha sonra üzerinde "Führer'im bu beceriksiz generalleri niye görevden almıyorsunuz?" yazılı bir pusulayla geri verdi.

Bu günlerden sonra Hitler ile Guderian arasındaki ilişki bozulmuştu. Himmler, Vistül Ordular Grubu Başkomutanlığından alındı ve yerine Orgeneral Heinrici getirildi.[11] Himmler, kızgınlık ve kırgınlık içinde, SS-Gruppenführer Gebhardt'ın yönetimindeki Hohenlychen SS-Sanatoryumu'na çekildi. Hitler'e hasta olduğu haberini gönderdi. Bu tarihten sonra, SD'nin ve Reichsicherheitshauptamt'ın başkanı olan SS-Obergruppenführer Kaltenbrunner, durum değerlendirme toplantılarının sürekli katılımcısı haline geldi. Ancak bu toplantılarda fikir bildirmiyor, konuşulanları sadece sessizce dinliyordu.

---

[11] Heinrici 22.3.1945'te Vistül Ordular Grubu Başkomutanı olarak Himmler'in yerine geçti.

Hitler, Kaltenbrunner'in durum değerlendirme toplantılarına neden katıldığına dair tek söz söylemiyordu. Kendini giderek daha güvensiz hisseden Hitler'in böylelikle toplantılara katılanlara bir uyarıda bulunmak istediği tahmin ediliyordu.

* * *

1945 Martının ortalarıydı. Hitler'in Yeni Şansölyelik Binasındaki çalışma odasının ön salonunda gündüz durum değerlendirme toplantısının düzenli katılımcıları toplanmış, Hitler'in gelmesini bekliyorlardı. SS emir erleri alkollü içki ve soğuk yiyecek servisi yapıyorlardı. Guderian büfede duruyor ve konyak kadehlerini art arda deviriyordu. Toplantıdan önce cesaret kazanmak için içtiği düşünülebilirdi.

Bu arada Hitler, Linge'nin eşliğinde sığınağından çıkıp, Şansölyelik Binasının bahçesi üzerinden çalışma odasına gelmişti. Linge'ye, toplananları içeri çağırması talimatını verdi. Hitler'in özel korumalığını yapan SS askerleri çalışma odasının kapılarını sonuna kadar açtılar. İçeriye ilk olarak Göring girdi. Onu Dönitz, Keitel, Jodl, Guderian, Kaltenbrunner ve diğerleri izledi. Hitler büyük mermer masanın başında durup her gelenin elinin sıktı.

Hitler'in yaverleri Johannmeyer ve Günsche ile Guderian'ın yaveri Freytag-Loringhoven doğu cephesi haritalarını masanın üzerine yayarlarken, Guderian, Hitler'e bir şeyler söyledi. Hitler, alkolün kokusunu aldı ve bir adım geri gitti. Hitler, Guderian'a yanıt vermeden, haritaların bulunduğu masanın önündeki koltuğuna oturdu. İçtiği konyak yüzünden ayakta duramayan Guderian, masaya tutunuyordu.

Guderian, dili dolaşarak, doğu cephesindeki durumu aktardı; anlatmaya Güney Ordular Grubundan başladı. Toplantıda bulunanlardan bazıları Guderian'a kulak verirken gizliden gizliye sırıtıyor ve birbirlerini dürtüklüyorlardı. Guderian'ın sözlerinden, Güney Ordular Grubunun, Bala-

ton'un güneyinde Tuna ve Drava nehirlerindeki Rus köprübaşlarına yönelik saldırısının çok yavaş ilerlediği anlaşılıyordu. Guderian ayrıca Rusların Silezya ve Bohemya'da Orta Ordular Grubuna yönelik güçlü saldırılarının şimdiye kadar birkaç gedik dışında durdurulduğunu bildirdi. Bu bölgede amansız çatışmalar yaşanıyordu. Her iki taraf da büyük kayıplar vermişti. Vistül Ordular Grubunun bulunduğu bölgede Ruslar Köslin ve Kolberg üzerinden Baltık Denizine gedik açmış ve böylelikle Pomeranya'da duran Alman birliklerini birbirlerinden koparmışlardı. Guderian, kayıpların çok büyük olduğunu ve tüm yedeklerin savaş alanına sürüldüğünü de sözlerine ekledi. Guderian, "Kurland Ordular Grubunu Oder'e aktarmak amaca uygun olacaktır" dedi.

Guderian'ın son sözü üzerine Hitler yerinden fırladı. Suratı kıpkırmızı kesilmişti. Masadaki haritaları hışımla dağıttı, masayı yumrukladı ve Guderian'ın doğu cephesindeki durumu değerlendirirken uzun süredir yanıldığını haykırdı.

"1941 kışında Moskova önündeki durumu doğru değerlendirmediniz!" diye bağırdı Hitler. "Ocak 1945'te Varşova'da, Vistül'deki durumu da doğru değerlendiremediniz! Vistül ile Oder arasında istihkâmlar inşa ettiniz ve onbinlerce askeri cepheye göndermek yerine oraya bağladınız! En nihayet, Oder'deki durumu da doğru değerlendirmediniz!"

Guderian'ın yüzü bembeyaz kesildi. Zorlukla nefes alıyor ve elini kalbinin üstünde tutuyordu. Zor duyulur bir sesle konuşmaya başladı: "Führer'im, benimle böyle konuşamazsınız. Hiç kimse Rusları durdurmak için benim kadar çaba göstermedi, meğerki..."

Hitler toplantıyı yarıda kesti. Herkes salonu terk etti. Hitler yalnız kaldı.

O günden sonra Guderian bir daha Hitler'in yanında görünmedi. Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanlığından azledilmişti.[12] Guderian'ın yerini şimdi General Krebs almış-

12 Guderian 28.3.1945'te azledildi.

tı; Krebs daha birkaç hafta önce, bir otomobil kazasında yaralanan General Wenck'in yerine OKH'nin Operasyon Dairesi'nin başkanlığına getirilmişti. Krebs daha önce, hareketliliğiyle ve canlı jestleriyle çok benzediği Feldmareşal Model'in karargâh komutanlığını yapıyordu. Krebs, Burgdorf'un ve daha sonra Goebbels ve Bormann'ın da çok yakın dostuydu.

14. BÖLÜM

Hitler, 1945 Martının başında, Güney Ordular Grubundaki –aralarında Sepp Dietrich'in 6. Panzer Ordusunun da bulunduğu– büyük kuvvetlerin, General Wühler kumandasında bir araya getirilmeleri emrini verdi. Hitler, Balaton'da bir karşı taarruz hazırlıyordu.

Bu taarruzun stratejik hedefi, Rusların Budapeşte'nin güneybatısında, Tuna ile Drava arasındaki büyük köprübaşım yok etmek, Rus birliklerini Tuna üzerinden geri püskürtmek ve Budapeşte'yi geri almaktı.

Hitler bu operasyonla Güney Almanya ve Balaton'daki petrol sahasına yönelik tehlikeyi savuşturmak istiyordu. Burada, Almanya ve Avusturya'daki küçük rezervler hesaba katılmazsa,[1] Almanların hâlâ kullandığı son önemli petrol rezervleri bulunuyordu.

Hitler, Balaton operasyonunun özel bir titizlikle hazırlanması emrini verdi.

Bu amaçla Sepp Dietrich'i yanına çağırdı; Dietrich'in kumandasındaki 6. Panzer Ordusunda Leibstandarte "Adolf Hitler," "Das Reich," "Totenkopf," "Wiking," "Hohenstaufen," "Frundsberg," "Hitlerjugend" ve diğer seçkin SS tümenleri yer alıyordu.[2] Hitler, Dietrich'ten panzer ordusunun bu ope-

---

1 Nagykanizsa'daki petrol sahası 2.4.1945'te Kızıl Ordunun eline geçti.

2 Mart 1945'te, 1. SS Zırhlı Tümeni Leibstandarte "Adolf Hitler," 2. SS Zırhlı Tümeni "Das Reich," 9. SS Zırhlı Tümeni "Hohenstaufen" ve 12.

rasyonu tam teşekküllü olarak yürütmesini ve her ne pahasına olursa olsun zaferle sonuçlandırmasını istedi.

Balaton'daki karşı taarruz başarısızlıkla sonuçlandı. Daha taarruzun başladığı ilk günlerde Ruslar, Alman birliklerini, kanatlarına vurdukları ağır darbelerle durdurdular; başlangıçtaki mevzilerine geri püskürttüler, hatta büyük kayıplar verdirerek, kuzeybatıda Avusturya-Macaristan sınırı istikametinde geri çekilmeye zorladılar.[3]

Hitler, General Wöhler'i derhal azletti ve onun yerine, Avusturya'nın Almanya'ya ilhakından önce ülkesinin ordusunda görev yapan, Avusturyalı General Rendulic'i geçirdi.[4] Hitler, nasyonal sosyalizme olan sonsuz sadakatinden ötürü Rendulic'e Altın Parti Nişanını vermişti.

Balaton'daki karşı taarruzun başarısızlığa uğraması Hitler'i derinden sarstı. SS tümenlerine bağladığı umutlar boşa çıkmıştı. Yeni Kurmay Başkanı Krebs'in ilk kez rapor verdiği ve Sepp Dietrich'in ordusunun geri çekildiğini bildirmek zorunda kaldığı durum değerlendirme toplantısında, Hitler masada başı öne eğik oturuyor ve şaşkınlık içinde önüne bakıyordu.

Bir başka toplantıda, Sepp Dietrich'in, ordusunun kanlı çarpışmalarda büyük çapta insan ve tank kaybına uğradığını bildiren bir haberi geldiğinde, Hitler yerinden fırladı ve kekeleyerek, "Benim SS tümenlerim savaşmayı unutmuş! Korkaklaşmışlar!" dedi.

SS Zırhlı Tümeni "Hitlerjugend" 6. SS Panzer Ordusuna bağlanmıştı. SS zırhlı tümenleri "Totenkopf" ve "Wiking" ise Balaton taarruzu çerçevesinde, Balck Ordular Grubunun 6. Ordusuna bağlandılar. Buna karşılık 10. Zırhlı Tümen "Frundsberg" Mart 1945'te 9. Orduya bağlandı ve Vistül'e yerleştirildi.

3 Balaton'dan Tuna'ya ilerlemeyi hedefleyen "Gündönümü" operasyonu, 6.3.1945'te başladı. Alman birlikleri büyük kayıplar vererek 20-30 kilometre kadar ilerlediler, sonra Sovyet birliklerinin katı direnişi karşısında tamamen güçten düştüler. 17.3.1945'te Kızıl Ordu karşı saldırıya geçti ve son Alman taarruzunu da geri püskürttü.

4 Rendulic 25.3.1945'te Güney Orduları Başkomutanı oldu.

Sonra koltuğuna çöktü ve bakışları bir noktaya takılıp kaldı. Yüzü seğiriyordu. Tam da tüm Wehrmacht'a örnek olarak gösterdiği ve özel isimler vererek onurlandırdığı SS tümenlerini şimdi korkaklıkla suçlamak durumunda kalmıştı.

Hitler toplantıdan sonra Günsche'yi çalışma odasına çağırdı ve Sepp Dietrich'in Balaton'daki karşı taarruzdan önce kendisiyle konuşup konuşmadığını sordu. Günsche bu soruya olumlu yanıt verdi. Günsche Hitler'e, Sepp Dietrich'in yapılacak operasyondan emin konuştuğunu bildirdi. Dietrich yalnızca, ordusunun Pomeranya'da değil de Macaristan'da savaştığı için üzülüyordu, çünkü Macaristan için değil Almanya için çarpışmak istiyordu. Hitler homurdandı: "Bunu onun aklına Guderian sokmuştur. Tahmin edebiliyorum."

Sonra Hitler Günsche'ye, Sepp Dietrich'in ordusundaki tümenlerin ve SS-Leibstandarte "Adolf Hitler"in alaylarının komutanları hakkında ne bildiğini sordu. Günsche yanıtında, Leibstandarte'nin Panzer Alayının komutanı Peiper, 1. Motorlu Piyade Alayının komutanı Hansen ve 2. Motorlu Piyade Alayının komutanı Sandig'in 1933'ten beri Leibstandarte'de hizmet ettiklerini, savaşın başlangıcından beri cephede savaştıklarını ve yüksek nişanlarla ödüllendirildiklerini vurguladı.

Hitler, Günsche'nin sözünü keserek "İyi, iyi, beni yalnız bırakın" dedi.

Balaton'daki karşı taarruzun nihai olarak başarısızlığa uğradığı kesinleşince, Hitler Günsche'yi yanına çağırdı ve 6. Panzer Ordusunun komutanı Sepp Dietrich'e hitaben, Leibstandarte'nin artık "Adolf Hitler" adını taşımaya layık olmadığını bildiren bir emir hazırlaması talimatını verdi. Kendisi de önceden Leibstandarte'nin bir üyesi olan Günsche, Hitler'in yazı masasındaki sandalyeye donakalmış bir halde çöktü ve emri istemeye istemeye yazmaya başladı. Hitler odada bir ileri bir geri gidip geliyordu. Günsche metnin üstünü defalarca çizip yeniden başladıktan sonra, kâğıdın üstünde nihayet şöyle yazılıydı: "Emrediyorum: Leibstandarte

verdiğim görevi yerine getirmediği ve kendisinden beklediğim savaşçı ruhu göstermediği için 'Adolf Hitler' adını taşımaya layık değildir."

Bu arada, Günsche'nin tereddüt içinde olduğunu fark eden Hitler ona yaklaştı ve "Bırakın, Himmler'le ben konuşurum" dedi.

Vistül Ordular Grubu Başkomutanlığından azledilmesinin şokunu üstünden henüz atamamış olan Himmler, hâlâ Hohenlychen SS-Sanatoryumu'nda kalıyordu.

Hitler'in talimatı üzerine ertesi gün Himmler yine durum değerlendirme toplantısına katıldı. Bu toplantıda Hitler, Sepp Dietrich ve ordusuna duyduğu öfkeyi kustu. Kudururcasına bağırdı: "Leibstandarte artık yok! Benim adımı taşımaya layık değil! Himmler, Dietrich'e bizzat siz gidin! Tüm SS tümenlerinin adlarını iptal ediyorum. Rütbe şeritleri sökülsün! Dietrich'inkiler de! Söyleyin o Dietrich'e, SS tümenleri geri çekilmeye devam ederlerse, tüm sancaklarını alırım ellerinden, subayların ve askerlerin nişanlarını da!"

Himmler, duygusuz bir yanıt verdi: "Emredersiniz, Führer'im!"[5]

Göring, Hitler'i bu kararından vazgeçirmek için dikkatli bir çaba gösterdi. Böyle bir cezanın, tüm savaş boyunca doğu cephesinde kan dökmüş olan SS tümenleri için çok ağır olduğunu söyledi. Bu sözler Hitler'i daha da kızdırdı. Kendi kaderini, Yedi Yıl Savaşında çok sayıda alayı korkaklıklarından ötürü cezalandırmış olan II. Friedrich'in kaderine benzetti. "Büyük Friedrich alaylarının isimlerini, sancaklarını ve nişanlarını geri almıştı! Ben de daha fazla geri kaçarlarsa, SS üyelerini kurşuna dizmekten çekinmeyeceğim!"

---

[5] Himmler, Hitler'in emrini bizzat uygulamak için 28.3.1945'te uçakla Macaristan'a gitti. 2.4.1945'te Dietrich Viyana Muharebe Komutanlığına atandı. Leibstandarte "Adolf Hitler" onur unvanının alınmasına ilişkin hoşnutsuzluğunu orada bir konuşma sırasında dile getirdi: "Hitler bize korkak diyor, adamlarının üçte ikisi toprağın altında yatıyor ve o bize korkak diyor!"

Hitler SS tümenlerinin sancaklarını geri almak tehdidinde bulunduğu için, nisanın başında Sepp Dietrich'in iki subayı, Günsche'nin Reich Şansölyelik Binasının sığınağında onlar için muhafaza ettiği Leibstandarte savaş sancağını almaya geldiler. Bu sancak sadece resmi geçitlerde kullanılıyordu. Günsche sancağı onlara, Hitler'in bilgisi dışında teslim etti. Subaylar da sancağı, karargâhı o sıralar Viyana yakınlarında bulunan Sepp Dietrich'e götürdüler.

Doğu cephesinin güney kesitinde bundan sonra yapılan çarpışmalarda, 6. Panzer Ordusunun SS tümenlerinin dahil olduğu Güney Ordular Grubu, Avusturya'ya geri püskürtüldü. Hitler'in emri üzerine son asker kalıncaya kadar savunulması gereken Viyana'da, halk arasında Alman yetkililere karşı bir isyan baş gösterdi.[6] Hitler, kendisi tarafından Reichssicherheitshauptamt'ın başkanlığına atanmadan önce Viyana Emniyet Müdürü olan, doğuştan Avusturyalı Kaltenbrunner'e, derhal Viyana'ya gitmesi ve ayaklanmayı en sert şekilde bastırması emrini verdi. Ne var ki, 13 Martta Rus birlikleri Viyana'ya girdiler ve böylece halkı Hitler'in kasabı Kaltenbrunner'den kurtardılar. Kaltenbrunner, Hitler'in emrini yerine getirmek için Viyana istikametinde yola çıktı, ama bir daha Berlin'e geri dönmedi. Ortadan kayboluverdi. Sonradan anlaşıldığı üzere, Batı'ya, müttefiklerin kontrolündeki bölgeye geçmeyi tercih etmişti.

* * *

Rus birlikleri Küstrin-Frankfurt (Oder) bölgesinde, Oder Nehrine ulaştıklarında ve böylelikle Berlin kapılarına dayandıklarında, Hitler Reich Şansölyelik Binasında güvende olduğundan endişelenmeye başladı. Her şeyden önce, çıkacak olası huzursuzluklardan, hatta Berlin halkının ayaklanmasından korkuyordu. Bu yüzden, binanın ve hükümet

---

[6] Subayların planladığı bir ayaklanma, ihanet yüzünden başarısız kaldı. 8.4.1945'te isyancı subaylardan üçü alenen idam edildi.

binalarının bulunduğu tüm alanın daha yoğun korunmasını organize edecek bir muharebe komutanı görevlendirilmesini emretti. Hitler, Burgdorf'un tavsiyesiyle bu göreve önce Yarbay Pick'i atadı. Ancak üç hafta sonra, Hitler'in isteğiyle Pick'in yerine Günsche getirildi. Günsche, Reich Şansölyelik Binasının ve hükümet binalarının bulunduğu alanın Muharebe Komutanı olarak bizzat Hitler'e bağlıydı.

Hükümet binalarının bulunduğu alan o sıralar şu caddeleri kapsıyordu: Unter den Linden, Wilhelmstraße, Behrenstraße, Mauerstraße, Wilhelmplatz, Voßstraße ve Brandenburg Kapısı'na kadar Hermann-Göring-Straße ve Reich Şansölyelik Binası.

Artık Günsche'nin kumandasındaki Reich Şansölyelik Binasını koruma görevi, Leibstandarte'nin Muhafız Taburu, Panzer Tümeni "Großdeutschland"a dahil olan Berlin Muhafız Alayı, SA Taburu "Feldherrnhalle" ve Güvenlik Polisi ile SD'nin güçleri tarafından yerine getiriliyordu. Ayrıca "Volkssturm"un çok sayıda bölüğü ve SS-Obersturmführer Drobe'nin komutasındaki Führer Refakat Bölüğü de Günsche'nin ermindeydi.[7] Bu son bölük önce Leibstandarte'nin Muhafız Taburunun Berlin Lichterfelde'deki kışlasına yerleştirilmişti, ama şimdi Reich Şansölyelik Binasına taşınmıştı. Askerler Şansölyelik Binasının Diplomatlar Salonu'nda ve diğer salonlarında kalıyorlardı.

Günsche'nin emri üzerine hükümet binalarının bulunduğu alan güçlü bir şekilde tahkim edilmiş ateş mevzilerinden oluşan bir savunma çemberi içine alındı. Brandenburg Kapısı'ndan geçiş kapatıldı. Quadriga'nın altındaki kapıya makineli tüfekler yerleştirildi. Goebbels'in Hermann-Göring Straße'deki villasının bahçe duvarına atış mazgalları çakıldı ve bunlara makineli tüfek yuvaları yerleştirildi. Aynı caddede yer alan Dışişleri Bakanlığının bahçe duvarına da makineli tüfekler için atış delikleri bulunan beton levhalardan mev-

---

7 Burada muhtemelen Heinrich Doose'den söz ediliyor.

ziler yapıldı. Şansölyelik Binasının bahçesine ve garajlarına Hermann-Göring-Straße yönünden girişler silah mevzileriyle emniyete alındı. Şansölyelik Binasının karşısında yer alan, bombalanmış olan AWAG[8] mağazasının enkazı dikenli teller ve mayınlarla geçilmez hale getirildi. Wilhelmplatz meydanına açılan tüm caddelerde, meydana girişin gerektiğinde hemen kapatılabilmesi için silah mevzileri ve tank bariyerleri bulunuyordu. Behrenstraße/Mauerstraße kavşağında ve Unter den Linden/Wilhelmstraße kavşağında bulunan yıkılmış evlerin enkazlarında da tahkimli ateş mevzileri bulunuyordu. Bakanlıkların bulunduğu binaların çatılarına silah mevzileri kuruldu. Şansölyelik Binası özel bir itinayla tahkim edildi. Hitler'in "görkemli" zamanlarında, Berlinli nasyonal sosyalistlerin tezahüratlarını kabul ettiği yer olan Şansölyelik Binasının Wilhelmplatz'a bakan balkonu, şimdi makineli tüfek mevzisi işlevi görüyordu; çünkü oradan tüm Wilhelmplatz meydanı ve Wilhelmstraße caddesi ateş altına alınabilirdi.

Yeni Şansölyelik Binasının Voßstrasse'ye bakan iki ana giriş kapısında, kapıları hemen kapatabilmek için kum torbaları ve bariyerler hazır duruyordu. Binanın pencereleri şimdiden birer barikat haline getirilmişti ve makineli tüfeklerle doluydu. Şansölyelik Binasının bahçesine havan topları ve cephanelik yerleştirilmişti. Binaya komşu Dışişleri Bakanlığının bahçesinde Eva Braun ve Hitler'in sekreterleri için bir atış yeri hazırlanmıştı. Bir çatışmada kendilerini Berlin halkına karşı savunmaları gerekirse, burada atış talimleri yapabileceklerdi. Şansölyelik Binasındaki nöbetçi sayısı üç kat arttırıldı. Bütün giriş ve çıkış kapılarında çok sayıda nöbetçi bulunuyordu.

Günsche alınan her önlem hakkında derhal Hitler'e rapor vermekle yükümlüydü. Hitler çok memnun görünüyor, ama

---

8 Burada sözü edilen, Leipziger Straße'deki Wertheim mağazasıdır. Adı A. Wertheim AG olan firma, "arileştirme"den sonra AWAG: Allgemeine Warenhandelsgesellschaft adını almıştır.

sürekli yeni emirler veriyordu. Bir defasında Günsche'yi yanına çağırttı ve kızgın bir ses tonuyla, "Hanımlarım (sekreter kadınlar) çay akşamlarında sığınağıma ancak dolambaçlı yollardan ulaşabildiklerinden ve çok sayıda nöbetçi tarafından durdurulduklarından şikâyetçi oldular" dedi.

Günsche nöbetçilerin akşam vaktinde güvenlik nedeniyle takviye edildiklerini açıklamaya çalıştı, ama Hitler onun sözünü hiddetle keserek, "Beni zaten kimse koruyamaz. Beni ancak Tanrı'nın takdiri korur" dedi.

Hitler yine de "Tanrı'nın takdirinin koruması"nı dikkate almadan, her şeyi olduğu gibi bıraktı ve güvenlik önlemlerinin azaltılmasını emretmedi.

* * *

O günlerde, Oder ile Berlin arasındaki cephede sayısız üs ve direniş noktası kurulurken, Berlin'in tahkim edilmesi için de hummalı bir çalışma vardı. Şehrin dört bir yanına barikatlar kuruluyor, tank bariyerleri yerleştiriliyor ve hendekler kazılıyordu. Bu işlerde Berlin halkı çalıştırılıyordu.[9] Genel komuta Berlin'in Savunma Komiseri olarak Goebbels ve Nasyonal Sosyalist Parti'nin başkentteki Gauleiter vekili olarak Schach'taydı. Bombalanan evlerden arta kalan taşlardan inşa edilmiş bir bariyerin bulunmadığı tek bir cadde bile yoktu. Brandenburg Kapısı ile Zafer Sütunu arasındaki doğu-batı ekseni, uçaklar için iniş pisti olarak düzenlenmişti. Bu pistin elli metre enine ulaşabilmesi için iki taraftaki sokak lambaları kaldırılmıştı. Brandenburg Kapısı'na ve Zafer Sütunu'na uçaklar için iniş ışıkları yerleştirilmişti. Uzun

---

9 "Berlin Savunma Bölgesi" Komutanı Korgeneral Hellmuth Reymann, 9.3.1945'te Reich başkentinin içinde ve çevresinde sağlam mevziler inşa etme emrini vermişti. Reymann, emrinde Berlin çevresindeki savaşın açık bir meydan savaşı biçiminde değil, sokak ve bina çatışmaları biçiminde yürütüleceğine açıkça işaret etmişti. Buna uygun olarak, sivil halktan çok sayıda kurban verileceği de baştan uygun görülüp göze alınmıştı.

asker konvoyları, “Hitlerjugend” ve “Volkssturm” şehrin dış kesimlerinde savunma mevzilerinde yer almışlardı.

Bir yandan başkent hummalı bir biçimde direnişe hazırlanırken, diğer yandan Hitler hükümeti kendi kaçışını hazırlıyordu. Parti ve devletin en üst düzey kademelerinin boşaltılması sinyali Bormann'dan gelmişti. Siyah araçlardan oluşan uzun konvoylar, bu kadroları Güney Almanya'daki Salzburg-Berchtesgaden-Bad Reichenhall bölgesinde, önceden hazırlanmış yerlere taşıdı.

Her makam sahibi, Berlin'de sadece on veya on beş memurdan oluşan küçük bir yönetim grubu bırakma talimatı almıştı; ki bunlar da her an başkentten kaçabileceklerdi. Reich görevlileri şehir dışına çıkartılırken, Hitler İdare Amiri Arthur Kannenberg'e, Şansölyelik Binasında bulunan ve kişisel mülkiyetindeki tüm değerli eşyaları güvenli bir yere taşıması talimatını verdi. Değerli mobilyalar, goblenler, halılar ve tablolar, Dresden'den on beş km uzakta, dağlık bir bölgede yer alan Moritzburg Şatosu'na taşındı. Hitler'in özel koruma görevlilerinden Obersturmbannführer Walter Erhardt bir zamanlar İtalya'dan getirilmiş olan heykeller ve büstleri Stuttgart bölgesine götürdü. Linge, Hitler'in özel kütüphanesini, onun talimatı üzerine, tren yoluyla Salzburg'daki Bad Aussee'ye taşıttırdı; orada sağlam sığınaklar inşa edilmişti. Bormann, “Kahverengi Ev”de yer alan, Münih'teki parti başkanlığının dışişleri arşivini de aynı sığınakta sakladı.[10] Hitler'in özel korumasında görevli Obersturmbannführer Adolf Dirr, kütüphanenin Bad Aussee'ye taşınmasına eşlik etti. Milyonlarca mark değerindeki devlet porselenlerini, Kannenberg bizzat Bayreuth'a götürdü. Kannenberg bir daha Berlin'e dönmedi.

* * *

---

10 Parti bürosu 1941'den beri, NSDAP'nin Königsplatz'ın arkasında yer alan ve 1937'de tamamlanmış olan idari binasında bulunuyordu.

1945 Martının ikinci yarısında Ruslar Pomeranya'daki Alman birliklerini dağıttılar. Liman kentleri Danzig ve Gdingen'i ele geçirdiler; bu iki kent Baltık Denizi kıyısındaki önemli iki denizaltı limanı ve ikmal üssüydü. Sadece Hela Yarımadasında, Danzig Körfezi'nin önündeki dar kumsal şeridinde hâlâ birkaç Alman birliği duruyordu. Bu tarihte Alman-Rus cephesi Stettin-Küstrin-Frankfurt (Oder)-Guben çizgisi boyunca uzanıyordu. Bu durumda Hitler, durum değerlendirme toplantılarında kendinden emin bir biçimde "Her şey, doğu cephesinin ne kadar sabit duracağına bağlı" iddiasında bulundu.

Burgdorf, Hitler'i Alman birliklerine cesaret vermek için Oder cephesine gitmeye teşvik ediyordu. Hitler tereddüt içindeydi. Sığınağında kendini daha güvende hissediyordu. Martın sonunda Hitler yine de Oder'e gitmeye karar verdi, ama en ön mevzilerdeki askerlerin yanına gitmeyecekti. Burgdorf'un hazırladığı bir plana göre Hitler, önce Burgdorf'un kayınbiraderi olan 9. Ordu Komutanı General Busse'nin Küstrin-Frankfurt (Oder) bölgesindeki karargâhını ziyaret edecek; daha sonra da Busse'nin 9. Ordusu içinde yer alan Volksgrenadier Tümenine komuta eden General Huebner'in[11] karargâhına gidecekti. Hitler'in cepheye gidişi propagandayla abartılacak ve "Führer bizzat Oder cephesinde!" sloganıyla duyurulacaktı. Hoffmann'ın fotoğrafçıları ve Hitler'in karargâhındaki kameraman Frentz, gereken fotoğrafları ve film çekimlerini sağlayacaklardı.

---

[11] Huebner "Döberitz" (303.I.D.) adlı tümene kumanda ediyordu; bu tümen 31.1.1945'te aynı adlı askeri eğitim alanında, alarm birliği olarak kurulmuş bir piyade tümeniydi. Volksgrenadier (Halk-piyade) tümenleri Ekim 1944'te kurulmuşlardı. Bu tümenler ağırlıklı olarak savunma amaçlı kullanılacaklardı ve yedek ordunun bölümlerinden, parçalanmış tümenlerden geriye kalanlardan, Hava Kuvvetlerinin yer personelinden ve izinlilerden aceleyle oluşturulmuşlardı. Personel ve silah açısından diğer piyade tümenlerinden daha zayıf donanımlıydılar; mühimmat açısındansa iyi durumdaydılar, taarruz topları ve otomatik silahları vardı. Bu tümenler, eğitim eksiklikleri yüzünden çatışmalarda büyük kayıplar verdiler.

Hitler 27 Mart 1945'te öğleden önce, Berlin'e hava saldırısı yapılmasından korkulmadığı bir saatte yola çıktı.[12] Hitler sığınağından bitkin bir halde ve sarsak adımlarla çıktı. Yüzü solgun ve buruş buruştu, gözlerinin altında kocaman torbacıklar oluşmuştu. Sol eli her zamankinden daha fazla titriyordu. Rus ordularının, 12 Ocak 1945'te Vistül taarruzunun başlamasından bu yana doğu cephesine vurdukları darbeler, Hitler'in sanki mecalsiz bir ihtiyar gibi görünmesine yol açmıştı. Hitler tugayının altı büyük arazi aracı önden yola çıkmıştı. Araçlarda Bormann, Burgdorf, Fegelein, Morell, Stumpfegger, Hewel, Lorenz ve Hitler'in emir subayları hazır bekliyorlardı. Hitler ayaklarını sürüyerek onlara doğru yürüdü ve ellerini dermansızca sıkarak selam verdi. Sonra Linge, Hitler'in büyük ve rahat bir arazi arabasına binmesine yardımcı oldu. Hitler artık arabaya tek başına binebilecek durumda değildi. Bormann, Burgdorf, Fegelein ve Linge de Hitler'in yanına bindiler.

Bormann, Burgdorf ve Fegelein sıkı dosttular ve son zamanlarda birbirlerinden hiç ayrılmıyorlardı. Bu yüzden Hitler'in karargâhında onlara "yonca yaprağı" deniliyordu. Linge Hitler'in arkasına oturunca, konvoy harekete geçti. Hitler'in yolculuğu son derece gizli tutuluyordu. Bir gün öncesinde Yaver Binbaşı Johannmeyer, yolculuk rotasını kontrol etmişti. Busse ve Huebner, Hitler'in ziyaretinden olağanüstü gizlilik mührüyle haberdar edilmişlerdi.

Arabanın üstü kapalıydı. Hitler'in üstü açık arabada ayağa kalkarak, halkın gözünün önünde Berlin caddelerinde muzafferane yolculuklar yaptığı zamanlar geride kalmıştı. Şimdi kürklü deri paltosunun yakasını kaldırmış ve şoföre olabildiğince yaklaşmıştı. Hitler'in aracını, özel korumalarından askerlerin bindiği iki araç izliyor, onların ardından

---

[12] Hitler'in cepheye yolculuğu 27.3.1945'te değil, Martin Bormann'ın günlüklerine göre 3.3.1945'te gerçekleşti. Tarihin yanlış verilmesinin nedeni belli değildir.

yaverleri ve Morell geliyordu. Daha sonraki araçtaysa Stumpfegger, Hewel ve Lorenz vardı. Lorenz, basın için "Hitler'in cephe ziyareti" haberini yazacaktı. Konvoyun en sonundaysa yedek bir araç geliyordu. Konvoy Unter den Linden caddesine sapıp, Alexander meydanını geçerek Frankfurter Alle bulvarından Berlin'in kuzeydoğusundaki işçi mahallesine girdiğinde Hitler'in sinirleri daha da gerildi. Oturduğu yerde, huzursuzca bir öne bir arkaya kayıyordu. Yüz kasları seğiriyordu. Arabada ölüm sessizliği hüküm sürüyordu. Hitler'in öfke nöbetlerinden korkuluyordu. Hitler birdenbire arkasında oturan Linge'ye gri güderi eldivenini fırlattı ve şöyle bağırdı: "Lütfen bana daha bol eldivenler verin! Bunlar sıkıyor ve kan dolaşımını kesiyor!"

Linge, Hitler'e aynı bedenden başka bir çift eldiven verdi. Hitler eldivenleri giydi ve uygun buldu. "Neden bunları daha önce vermediniz?" diye Linge'ye hesap sordu. Sonra arabada tekrar sessizlik hâkimdi. Önlerinde yaklaşık bir buçuk saatlik bir yol vardı. Araba konvoyu, 9. Ordunun komutanı General Busse'nin malikânesinin önünde durduğunda Linge, Hitler'in arabadan inmesine yardım etti. Busse, Hitler'i karargâhındaki en yakın çalışma arkadaşlarıyla birlikte selamladı. Sağ kolları faşist selamı verir halde duruyorlardı. Hitler canlı görünmeye çalıştı. Hoffmann'ın fotoğrafçıları ve Frentz objektiflerini ona yönelttiler. Hitler, herkesin teker teker elini sıktı.

Daha sonra Busse, Hitler'i evin en büyük odasına götürdü; orada kendisini karargâh subayları bekliyordu. Hitler bu subayları da ellerini sıkarak selamladı. Oder cephesinin operasyon haritalarının yayılı olduğu büyük masaya yaklaştı. Fotoğrafçılar için poz verdi. Eli titremesin diye, sol kolunu bedenine bastırdı. General Busse, kendi sorumluluğunda olan cephe kesimindeki durumu açıklamak için Hitler'in yanında yer aldı. Masanın diğer yanında Bormann, Burgdorf ve Fegelein vardı. Hitler'in yaverleri, doktorları, Hewel, Lo-

renz ve özel korumasındaki SS askerleri, Busse'nin karargâh subaylarıyla masanın etrafında bir grup oluşturdular. Hitler'in "Oder cephesindeki askerlerle birlikte" fotoğrafını çekmek için her şey tamamdı.

Busse, Hitler'e açıklamada bulundu: Oder'in yüksek batı kıyısındaki mevzileri, tüm doğu kıyısına hâkimdi. Savunma mevzilerinin derinliği 15-20 kilometreyi buluyordu. Hitler, Busse'ye topçu birlikleri ve kara savaşlarında kullanılan uçaksavar topları için ne kadar cephaneliğe sahip olduğunu sordu.

Busse'nin verdiği yanıt Hitler'i tatmin etmedi. Hitler, Busse'nin ordusunun azami cephanelikle donatılması için elinden geleni yapacağını söyledi. Yarım saat sonra Hitler, arabayla yirmi dakika uzaklıktaki Wriezen'de bulunan Huebner'in tümen karargâhına gitti. General Huebner, cephenin kendi sorumluluğunda olan kesimindeki durumu Hitler'e kısaca anlattı. Bu açıklama Hitler'in pek ilgisini çekmedi. Hitler, Huebner'i özellikle, Remagen'de Ren Nehri üzerindeki köprünün havaya uçurulmayışının ve bu yüzden Amerikalıların rahatça köprüden geçebilmelerinin ardındaki nedenleri araştırmakla görevlendirmek için ziyaret etmişti.[13] Huebner, Hitler'in sadık adamı olarak tanınıyordu. Hitler ona Şövalye Haçı Nişanını verdi ve onun karargâhında bir saati aşkın bir süre kaldı.[14] Daha sonra Hitler Berlin'e geri döndü ve akşam üzeri saat 5.00'te yeniden sığınağındaydı.

Hitler'in, basında ve sinemada hakkında büyük bir propaganda patırtısı kopartılan cephe ziyareti bundan ibaretti. "Führer, Oder cephesindeki askerlerinin yanında" gibi man-

---

13 Huebner gerçekten Seyyar Batı Askeri Mahkemesi'nin başkanıydı; Remagen'deki köprübaşıysa ancak 7 Martta, yani Huebner'in bu birliği ziyaretinden dört gün sonra kurulmuştu. Huebner 9 Martta Führer'in sığınağına geldi ve Hitler tarafından Askeri Mahkeme Başkanlığına atandı.

14 Huebner Şövalye Haçı Nişanını birliği ziyaret ettiği sırada değil, ancak 9.3.1945'te aldı.

şetler altında, Busse ve Huebner'in karargâh subaylarının, parti bürokratı Bormann'ın, Gestapo'nun kulağı kesiklerinden Fegelein'ın, diplomat Hewel'in, Kurfürstendamm şarlatanı Morell'in, Hitler'in özel korumasındaki SS subayları ve askerleriyle Hitler'in yaverlerinin fotoğrafları yayımlanıyordu.

* * *

Hitler, General Huebner'i, kendisinin başkanlık edeceği bir "Seyyar Savaş Mahkemesi" kurmak ve Alman birliklerinin Ren Nehrinin doğu kıyısından çekilmeleri sırasında Remagen'deki köprünün havaya uçurulmamasının sorumlularını bulup cezalandırmakla görevlendirmişti. Huebner bu konuda sadece Hitler'e özel rapor verecekti. O tarihlerde batı cephesindeki durum şöyleydi: 1 Mart 1945'te müttefikler Düsseldorf'un kuzeyinden ve güneyinden Ren Nehrine ulaşmışlardı. 15 Martta Koblenz'in batısından Mosel Nehrini aştıktan sonra, Koblenz ile Bonn arasında da Ren Nehrine doğru ilerliyorlardı. İngiliz ve Amerikan birliklerinin daha fazla ilerlemesine engel olmak amacıyla, Ren Nehri üzerindeki tüm köprüler havaya uçurulmuştu. Sadece Remagen'deki köprü bir istisna oluşturuyordu.

Jodl, bir durum değerlendirme toplantısında Hitler'e, bu köprünün Amerikalıların eline geçtiğini, bu yüzden Amerikalıların doğu kıyısına çatışma yaşamadan ilerlediklerini bildirdi.[15] Jodl, köprünün havaya uçurulmak üzere hazırlanmış olduğunu bildirdi. Amerikalılar köprüye ayak bastıklarında, elektrikli fünye arıza yapmıştı. Jodl'u o ana kadar sakince

---

[15] Remagen'deki Ludendorff Köprüsü, 7.3.1945'te öğle saatlerinde öncü birliklerin keşif çalışmaları sırasında Amerikalıların eline geçti. 24 saat içinde 8000 ABD askeri Ren Nehrinin doğu kıyısında, artık ortadan kaldırılamayacak bir köprübaşı oluşturdular. Almanların, köprüyü yıkmak için giriştikleri tüm çabalar boşa çıktı. Bombalardan zarar gören köprü, müttefiklerin dört tümene kadar varan ikmalinin sürekli yükü altında 17.3.1945'te çöktü. Remagen'deki Ren Nehri geçişi, Batılı müttefiklerin ilerleyişini birkaç hafta hızlandırmıştı.

dinleyen Hitler, bu sözler üzerine koltuğundan fırladı ve bağırmaya başladı: "Ben Ren köprülerinin tam zamanında havaya uçurulmaları emrini vermiştim! Remagen köprüsü kasten Amerikalılara bırakıldı! Bu bir sabotaj ve ihanettir!"

Hitler, Jodl'a öfkeli bakışlar fırlattı. Jodl batı cephesindeki durum hakkında rapor verdiği sırada Hitler'in öfkelendiği ilk kez görülüyordu. Hitler koltuğundan fırladığında sol yanında oturan Keitel, korkuya kapılarak geri çekildi. Dönitz, Bormann, Krebs, Burgdorf, Koller, Christian ve yaverler masanın etrafında ses çıkarmadan duruyorlardı. Jodl yanıt vermeye çalıştı, ama Hitler Keitel'e döndü, ona, hemen soruşturma başlatmasını ve Remagen köprüsünün yıkılmamasından kimin sorumlu olduğunu bulmasını emretti. Soruşturmalardan, Ren Nehrinin batı kıyısında, hâlâ köprüden geri çekilmek için yararlanacak olan Alman birlikleri bulunduğu için köprünün yıkılmadığı sonucu çıktı. Amerikan birlikleri bu Alman birliklerini kovaladığındaysa, elektrikli fünye arıza yapmıştı. Köprünün havaya uçurulmasından sorumlu olan köprü kumandanı daha sonra çarpışmada ölmüştü. Keitel'in yürüttüğü soruşturmaların sonucu buydu.

Hitler buna inanmadı. Suçun, savaşta ölen köprü komutanının üstüne yıkıldığını öne sürdü. Bu yüzden, Huebner'e ikinci bir soruşturma yürütmesi görevini verdi. Huebner batı cephesine gitti ve çok geçmeden Hitler'e, yaptığı soruşturmaların, Remagen köprüsünü savunmaları gereken öncü ve uçaksavar birliklerinin subaylarının Amerikalıların yakınlaşması karşısında kaçtıklarını, köprüyü havaya uçurmak için hiçbir çaba göstermediklerini kuşkuya yer bırakmayacak şekilde ortaya çıkardığını bildirdi. Hatta bazı subaylar Amerikalıların tarafına geçmişlerdi. Geri kalanları da –toplam on subay– Huebner hemen ölüm cezasına çarptırmış ve anında kurşuna dizdirmişti.[16]

[16] Huebner 16 Martta, köprüyü havaya uçurmadıkları için bir yarbay, üç binbaşı ve bir yüzbaşı olmak üzere beş subaya ölüm cezası verdi. Kob-

Remagen Köprüsü'nün Amerikalıların eline geçmesinin batı cephesindeki olayların gelişmesi üzerindeki etkisi büyüktü. Feldmareşal Model komutasındaki B Ordular Grubu, başlıca kuvvetlerini Amerikalıların Remagen'in doğusundaki köprübaşına karşı yoğunlaştırmak zorunda kaldı; bu yüzden Düsseldorf-Bonn bölgesindeki öteki cephe kesitlerinde görece zayıf kuvvetler kaldı. Tek tek cephe kesitlerinin zayıflaması sayesinde Amerikalılar Ren Nehrini Düsseldorfs ve diğer yerlerde geçtiler. Ren Nehrindeki Alman cephesi parçalanırken, İngiliz ve Amerikan güçleri ağır çatışmalara girmeden Almanya'nın içlerine ilerleyebildiler. Model'in Ordular Grubu dağılma tehlikesiyle karşı karşıya kaldı. Bunun üzerine Hitler, Keitel ve Jodl ile özel bir toplantı yaptı; bu toplantıda her zamanki gibi Günsche de mevcuttu. Keitel, Ruhr bölgesi hakkında bir karara varılmasını acil bir zorunluluk olarak görüyordu. Jodl, hâlâ Ren kıyısında duran B Ordular Grubunun gerçekten de müttefik orduları tarafından dağıtılma tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu batı cephesi haritası üzerinde gösterdi.

"Führer'im" diye sürdürdü sözlerini Jodl, "Model'in Ordular Grubuyla Alman topraklarının içlerine geri çekilmesinin gerekip gerekmediğine şimdi mutlaka karar vermeliyiz. Elbette bu çekilme, Ruhr bölgesinden vazgeçme anlamına gelecektir."

Hitler bir yanıt vermekte tereddüt etti. Sonra şu emri verdi: "Model Ruhr bölgesine geri çekilsin ve orada kalsın."

Hitler'in, Model'e Ruhr bölgesini savunması değil de yalnızca orada kalması emrini vermiş olması olağandışıydı. Hitler'in kurmayları arasında bu durum, Hitler'in müttefiklerle, Ruslara karşı bir askeri anlaşmaya varma niyetinde olduğu şeklinde yorumlandı. Bu nedenle, Ruhr bölgesindeki sanayinin, savaş ekonomisinin temeli olarak korunması

---

lenz Yüksek Eyalet Mahkemesi 1966'da bu kararları iptal etti. Huebner bu haksız idamlar yüzünden dört yıl hapse mahkûm edildi.

Hitler için önem taşıyordu. Model'in Ordular Grubu orada çatışmalara girecek olsaydı, sanayi tesisleri bundan büyük zarar görecekti.[17] Ayrıca Hitler, müttefiklerle yapacağı müzakerelerde, elinde fazladan bir koz olsun diye, Model'in 300.000 ila 350.000 askerlik ordular grubunu batıda tutmak istiyordu.

Bundan kısa bir süre sonra, Nisan 1945'te, Model'in Ordular Grubu, Ruhr bölgesinde kuşatıldı. Hitler'in arzusu hilafına, savaşmaktan vazgeçmek istemeyen Feldmareşal, kuşatma tamamlandığında kendini vurdu.[18] İngiliz ve Amerikan birlikleri, Ruhr bölgesinin kuzeyinde ve güneyinde ilerlemeye devam ettiler, Weser Nehrini geçtiler ve Nisanın ortasında hemen hemen hiçbir direnişle karşılaşmadan Magdeburg'da Elbe'ye ulaştılar.

* * *

1945 Martının ortalarında Hitler gece saat 2:00 ya da 3:00'te durum değerlendirme toplantıları yapmaya başladı. Bunun nedeni, artık her akşam Berlin üzerinde genellikle gece yarısına kadar süren ve OKH ile OKW'den gelen raportörlerin toplantılara katılmasını engelleyen bombardımanlardı. Cephedeki durum giderek daha da kötüleştiği için gece toplantılarında artık Hitler'in yaverleri değil, OKW'den Binbaşı Friedel ve OKH'den Yarbay von Knesebeck ya da Hermani rapor veriyorlardı.

---

17 Ruhr bölgesindeki sanayi tesisleri, örneğin Krupp dökme çelik fabrikası, bombardımanlar sonucu zaten ağır hasar görmüştü.

18 Kuzeyden ilerleyen 9. ABD Ordusu ve güneyden saldıran 1. ABD Ordusu 31 Martta Lippstadt'ta buluştular ve B Ordular Grubunu Ruhr Bölgesi'nde çembere aldılar. 14 Nisanda müttefikler çemberi iki parçaya bölmeyi başardılar. Çemberin küçük bölümündeki Alman orduları 16.4.1945'te, büyük bölümüyse bundan bir gün sonra teslim oldu. 325.000 Alman askeri esir alındı. Feldmareşal Model, B Ordular Grubuna kendini dağıtması emrini verdikten sonra 21.4.1945'te Duisburg'daki ormanlık bir alanda kendini vurdu.

Nisanın 13'ü ya da 14'ünde, gece saat üçe doğru Hitler'in sığınağının toplantı odasında Burgdorf, Zander, Johannmeyer, Günsche, Hermani ve Friedel toplandılar. Geceleri hep olduğu gibi sığınak sessizdi. Yalnızca vantilatörlerin monoton sesi duyuluyordu. Hermani ve Friedel, yanlarında getirdikleri doğu ve batı cephesinin operasyon haritalarını toplantı odasında açtılar. Diğer katılımcılar henüz holde sohbet ediyorlardı. Birkaç dakika sonra Hitler dairesinden geldi; az önce orada Eva Braun ve sekreterlerinin eşliğinde akşam yemeği yemişti. Burgdorf'la birkaç kelime konuştu ve sonra toplantı odasına girdi. Hitler, Hermani ve Friedel'i selamladıktan sonra, harita masasının başındaki koltuğuna oturdu.

Toplantıya Hermani, doğu cephesi hakkında rapor vererek başlattı. Rusların, Küstrin-Frankfurt (Oder) bölgesinde Oder Nehrindeki saldırı hazırlıklarından, Orta Ordular Grubunun Silezya ve Bohemya cephe kesitindeki savunma savaşlarından, Güney Ordular Grubunun Viyana–St. Pölten hattının batısındaki ve Çekoslovakya'da Brünn bölgesindeki ağır çatışmalarından söz etti.

Batı cephesindeki durumu da Friedel anlattı. Friedel Amerikalıların Thüringen'de daha da doğuya ilerlediklerini, Weimar ve Jena şehirlerini işgal ettiklerini bildirdi. O ana kadar susarak ve görünüşe bakılırsa kafası dağınık bir halde anlatılanları dinlemiş olan Hitler, birdenbire "Buchenwald Toplama Kampı ne oldu?" diye sordu. (Almanya'daki en büyük toplama kamplarından bir olan Buchenwald, Weimar yakınlarındaydı.) Friedel bu soruya yanıt veremedi. Diğerleri birbirlerine kaçamak bakışlar fırlattılar ve omuzlarını silktiler. Hitler ayağa kalktı. "Fegelein nerede?" diye sordu.

Günsche, Fegelein'ın uyumaya gittiği yanıtını verdi. Hitler köpürdü: "Uyumaya mı gitti? Hemen buraya gelsin, yoksa..." dedi, sonra "Bırakın. Ben Himmler'le konuşurum. Beni ona bağlayın!" diye ekledi.

Himmler, uykulu bir sesle Günsche'ye "Ne oldu?" diye sordu.

Günsche ise ahizeyi hemen Hitler'e uzattı ve kendisi de kulaklıktan dinlemeye geçti.

Hitler, Himmler'e kaygı içinde aynı soruyu sordu: Buchenwald Toplama Kampı'ndaki tutsaklar ne olmuştu. Himmler "en önemli" tutsakların kurşuna dizildikleri, geri kalanlarınsa teknik nedenlerden ötürü başka yere sevk edilemedikleri yanıtını verdi.[19] Hitler'in yüzü daha da sarardı. Sesini birden yükselterek "Nasıl? Sevk edilmediler mi? Teknik olarak imkânsız mı? Neden tam zamanında tasfiye edilmediler? Şimdi büyük bir zevkle nasyonal sosyalistlerin üzerine saldıracaklar!"

Sonra daha kısılmış sesiyle ekledi: "Himmler, adamlarınızın duygusal davranmamasını sağlayın! Sizden daha fazlasını beklerdim!"[20]

Hitler bu sözleriyle ahizeyi masanın üstüne çarptı ve odadan çıktı.

* * *

Nisanın ilk yarısında Hitler'in günleri genellikle şöyle geçiyordu:

---

[19] 1944 yazından beri diğer toplama kamplarından Buchenwald Toplama Kampı'na tutsaklar sevk ediliyordu. SS 4.4.1945'ten beri bu kampı boşaltmaya çalışıyordu. Ne var ki SS, ilk ölüm yürüyüşü (Todesmarsch) için öngörülen 6000 Yahudiyi bir araya toplamayı başaramadı. Buchenwald Toplama Kampı'nın boşaltılması 7.4.1945'te başladı. 28.000'den fazla tutsak ölüm şevklerine yollandılar; bu tehcirlerde yaklaşık 15.000 insan öldü, ki bu insanların yaklaşık 11.000'ini Yahudiler oluşturuyordu. Tutsakların arasındaki illegal örgüt, yeni şevkleri sürekli geciktirdiği için, kampta hâlâ 21.000 insan kalıyordu. 6. ABD Zırhlı Tümeni, Buchenwald Toplama Kampı'nı 11.4.1945'te kurtardı.

[20] 14.4.1945'te Himmler, hâlâ varlığını sürdüren toplama kamplarının komutanlarına: "Teslim etmek söz konusu değil... Hiçbir tutsak düşmanın eline canlı geçmemeli" emrini verdi. Birkaç gün sonra, İsveçli diplomat Kont Folke Bernadotte ile yapılan ilk müzakerelerin ardından Himmler verdiği emri değiştirdi.

Linge, Hitler'i öğlen saat 1:00 ya da l:30'a doğru uyandırıyordu. Hitler sığınağına çekilmişti ve artık oradan hiç ayrılmak istemiyordu. Bu yüzden gündüz toplantıları da artık yeni Şansölyelik Binasında değil, Führer Sığınağı'nda yapılıyordu. Toplantılar öğleden sonra saat 4:00'e doğru başlıyor ve akşam 6:00 ya da 7:00'ye kadar sürüyordu. Gece toplantılarıysa, Berlin üzerindeki hava saldırılarının süresine göre, sabaha doğru 2:00 ile 3:00 arasında başlıyor ve yaklaşık bir saat devam ediyordu. Toplantıdan önce Hitler, Eva Braun ve sekreterleriyle çalışma odasında çay içiyordu.

Bu sırada dört sekreter, uyuyabilmek için ikişer ikişer nöbet değiştiriyorlardı. Çay içerken yapılan sohbetler her türlü dedikoduyu içeriyordu: Hitler'in yaverleri hakkında, örneğin Schaub'un aşk ilişkisi hakkında ya da Hitler'in hava saldırılarından çok korkan kâhyası Kannenberg hakkında konuşuluyordu. Sohbet konuları arasında çeşitli yemek tarifleri, elbette Eva Braun'un köpekleri, Hitler'in Blondi'si ve onun Wolf'u da yer alıyordu.

Hitler uykusuzluk çektiğinden, sabah 5:00 ya da 6:00'ya kadar birlikte oturuluyordu.

Hitler yaşlı ve yorgun görünüyordu. Saçları ağarmıştı. İki büklüm yürüyor ve ayaklarını sürüyordu. Olağanüstü sinirli ve huzursuzdu, eskisinden daha çabuk öfkeleniyor ve çelişkili kararlar alıyordu.

Nisanın başında, Hitler'in sol elinin titremesinin yanı sıra bir başka maraz daha baş gösterdi: Sağ gözü ağrımaya başladı. Berlinli ünlü göz doktoru Profesör Löhlein'a muayene oldu. Artık Linge sabahları ve akşamları ağrılarını dindirmek için Hitler'in gözlerine kokain damlası damlatmak zorundaydı.[21] Hitler bu yeni rahatsızlığı hakkında, "Büyük

---

21 Löhlein, kokain içermeyen Pagenstecher melhemini yazmıştı. Buna karşılık Morell, Hitler'in konjonktivitini yüzde birlik bir kokain çözeltisiyle tedavi ediyordu. Morell'in notlarında üç kez, 14.7.1944, 8.10.1944 ve 22.3.1945'te bu damlanın verildiği görülüyor. İki vakada, dış etkilerden (saç losyonu, toz) kaynaklanan bir konjonktivit söz konusuydu. 8 Ekimdeyse bir damar

Friedrich'in, Yedi Yıl Savaşının sorunlarının yükü altında dişleri dökülünce neler hissettiğini ancak şimdi tam olarak anlayabiliyorum. Savaşın yükünden benim de sol elim ve sağ gözüm darbe aldı" dedi.

Hitler savaş hakkında konuştuğunda, daima son nefere kadar savaşmak gerektiğini vurguluyordu. Şöyle diyordu: "Savaşı on ikiye beş kala bırakmayı düşünmüyorum. Savaşmaya devam edeceğim." Berlin'in Rusların tehdidi altında oluşu hakkında Hitler, "Yedi Yıl Savaşında Ruslar Berlin'e kadar geldiler. Büyük Friedrich yine de savaşmaya devam etti" diyordu.

Hitler'in kurmayları arasında bundan böyle ne zaferden ne de yenilgiden söz ediliyordu. Genel ruh hali şöyle tarif edilebilirdi: "Ya biz kazanacağız, o zaman mesele yok; ya da biz kaybedeceğiz, o zaman – bizden sonra tufan."

Hitler, Oder'deki cepheyi tutabilme umuduna dört elle sarılmıştı. Şimdi tüm dikkatini bu cephenin güçlendirilmesi üzerinde yoğunlaştırıyordu. Hitler'in ve Goebbels'in yaydıkları "Berlin, Oder'de savunulacak" sloganıyla, her gün bir araya getirilen son yedekler cepheye sürülüyordu. Berlin savunmasından 120 ağır uçaksavar bataryası alınıp Oder cephesine kaydırıldı; burada Ruslara karşı kara çatışmalarında kullanılacaklardı. Hitler, Ruslara karşı savaşı son nefere kadar sürdürme kararının, ABD Başkanı Truman'ın göreve başladığında yaptığı açıklamayla desteklendiğini düşünüyordu. Truman, "ABD'nin savaş meydanının Avrupa'da değil Doğu Asya'da" olduğunu ilan etmişti. Hitler bu sözleri, Bolşevizme karşı savaşmayı sürdürecek olursa, Truman Amerikası'nın kendisine sırt çevirmeyeceği biçiminde yorumlamıştı.[22]

---

zedelenmişti. Kokainin düzenli olarak verildiğini ya da bir bağımlılığı kanıtlayacak hiçbir arşiv belgesi bulunmamaktadır. Ama muhtemelen Hitler'in yatıştırıcı pervitin ilacına bağımlılığı söz konusuydu.

22 ABD anakaraya güçlü kara kuvvetlerini sürebilirken, Pasifik'teki savaş alanında kombine hava-deniz operasyonlarıyla ilerleyebiliyordu. Truman, önce Avrupa'daki savaşı zaferle sonuçlandırma stratejisine bağlı kaldı.

* * *

Hitler, daha 1945 Nisanının ilk günlerinde Avusturya'daki üç Gauleiter'i –Innsbruck'tan Hofer, Klagenfurt'tan Uiberreither ve Linz'den Eigruber– Berlin'e çağırdı.[23] Hitler bu kişilerle Bormann'ın yanında görüştü. Toplantıda, savaşın devam ettirilmesi için "son kale" olarak Avusturya dağlarında bir "Alpler istihkâmı" kurulması konuşuldu.

Alpler istihkâmı, Avusturya dağlarının yanı sıra Salzburg-Bad Reichenhall-Berchtesgaden bölgesini de kapsayacaktı. Bormann ve Keitel, Almanya'nın en üst kademe yönetim aygıtının tamamını buraya getirmek için teknik önlemler almışlardı: Hitler'in karargâhı, OKW, OKH, Parti bürosu, Reich'ın tüm bakanlıkları ve diğer resmi makamlar buraya gelecekti. Sığınaklar yapılmış, telefon hatları döşenmiş ve yeraltı levazım depoları hazırlanmıştı. Hitler'in otomobillerinin büyük bir bölümü şimdiden Obersalzberg'e getirilmişti. Hitler'in özel treni Münih'teki bir ormanda, tali bir demiryolu hattında bekliyordu. Hitler'in 15 adet Focke-Wulf 200 ve Junkers 52[24] uçağından oluşan hava filosu, Berlin'in yirmi kilometre batısındaki Gatow havaalanında uçuşa hazır bekliyordu. Bormann, Hitler'in karargâhının mümkün olduğu kadar çabuk Obersalzberg'e taşınması gerektiğini gittikçe daha sık dile getirmeye başlamıştı. Hitler bu gibi önerilerin tümünü, "Cephe Oder'de durduğu sürece, ben Berlin'de kalıyorum" sözleriyle geri çeviriyordu.

Hitler, Avusturyalı Gauleiter'lerle konuştuktan sonra, Alpler istihkâmının kurulmasını doğu cephesindeki Orta Ordular Grubu Başkomutanı Ferdinand Schörner ile de ko-

---

[23] Yukarıda adı geçen Gauleiter'ler ve General Ferdinand Schörner'in katıldığı toplantı 5.4.1945'te gerçekleşti.

[24] Junkers 52: Alman Hava Kuvvetlerinin standart nakliye uçağı. Bu üç motorlu uçak, dört tonluk yükü 1200 kilometrelik bir mesafeye kadar taşıyabiliyordu. Savaşın sonuna doğru Hitler'in hükümet filosu, Fieseler 156, Focke-Wulf 200, Heinkel III, Junkers 52, Junkers 290 ve Siebel 204 tiplerindeki kırk uçaktan oluşuyordu.

nuştu. Schörner, Bormann, Burgdorf ve Fegelein'la çok yakın arkadaştı ve Hitler'e körü körüne bağlıydı. Bu yüzden Altın Parti Nişanını almıştı. Hitler, onun en iyi generali olduğunu söyler ve onun tavsiyelerini dinlerdi. Söz konusu toplantıya Hitler ve Schörner'in yanı sıra Burgdorf, Fegelein, Günsche ve Schörner'in karargâhında operasyon bölümü başkanı Albay von Trotha da katıldı. Schörner Hitler'e, Silezya'da Rusların kuşatması altındaki Breslau şehrine yardım için bir plan sundu. Schörner'in planı Hitler'in neşesini yerine getirdi. Hitler, hoşnut ve onaylayan bir edayla generalin omzuna vurdu. Daha sonra Hitler, Schörner'le üç ya da dört saat baş başa konuştu. Hitler bu konuşma sırasında Schörner'i feldmareşalliğe terfi ettirdi. Hitler'in karargâhında, bu konuşma sırasında onun Schörner'e savaşa Alpler'de devam etme planını açıkladığı öğrenildi. Hitler, Schörner'e son kalesinin, Alp istihkâmının komutanlığını yapmayı önermişti.

* * *

Bu günlerde Hitler'e en sadık generallerin kimler olduğu da açıkça belli oldu: Keitel, Jodl, Krebs, Koller, Greim, Wenck, Busch, Kesselring ve Dönitz.

Parti yönetimi çevresinde Bormann, Goebbels, Ley ve "Hitlerjugend"in komutanı Axmann, Hitler'e en yakın isimlerdi.

Parti yönetiminin tüm ipleri Bormann'ın elindeydi. Parti makamları, Nazi partisinin Reichsleiter'leri ve Gauleiter'leri bizzat Bormann'a tabiydiler. Bormann'ın Almanya'nın müttefikler tarafından işgal edilmiş bölgelerindeki Gauleier'leriyle özel telsiz ve telgraf bağlantıları vardı. Ruslar tarafından işgal edilen bölgelerde bu bağlantılar yoktu, çünkü daha önce de belirtildiği gibi, tüm üst dereceden parti organları önceden batıya kaydırılmıştı. Bormann bu bağlantılar sayesinde tüm siyasi ve askeri olaylardan haberdar oluyordu. Tüm parti yönetimi içinde yalnızca Bormann bu bilgileri

Hitler'e aktarıyordu. Bormann'ın Batı Almanya'nın müttefikler tarafından işgal edilmiş bölgelerinden aldığı raporlar, işgalci orduların Nazi partisinin üyelerini kovuşturmadıklarını, hatta bazılarını idari görevlerde bıraktıklarını gösteriyordu. Bormann bu bilgiyi Hitler'e ilettiğinde, Hitler partinin genç kadrolarını Doğu Almanya'dan batıya göndermenin ne kadar doğru bir davranış olduğunu, çünkü batıda partinin varlığını sürdürme olanağının bulunduğunu vurguladı.

Bormann, Hitler'in nezdinde özel bir yere sahip olabilmek uğruna, Nasyonal Sosyalist Parti'nin yönetimini eline geçirmek için büyük bir çaba gösterdi.

Bu yüzden Bormann, Hitler'in emir subaylarından, kendi onayı olmadan, parti yönetiminden hiç kimseyi Hitler'in yanına yaklaştırmamalarını istedi. Bu isteğine gerekçe olarak da Hitler'in zaten askeri sorunlarla aşırı yorulduğunu gösterdi. Bormann, "Volkssturm"un kurulması ve Almanya'nın doğu bölgelerindeki halkın boşaltılması işini de üstlenmişti. Savaşın sonucundan söz ederken, savaşın hep birlikte Bolşevizme karşı sürdürülmesi adına Almanya'nın Batılı güçlerle bir anlaşmaya varacağını sürekli yineliyordu.

Nasyonal Sosyalist Parti'nin baş propagandacısı ve Berlin'in savunma komiseri olan Goebbels'in Hitler üzerinde büyük bir etkisi vardı. Özellikle savaşın son haftalarında Hitler'in sınırsız güvenini kazanmıştı. Goebbels, Alman halkının yanıltılması söz konusu olduğunda Hitler'in papağanı gibiydi. Yalan sözlerle, aslında çoktan kaybedilmiş olan bir savaşı, zafere kadar devam ettirme çağrısında bulunuyordu.

O günlerde Berlin halkını –erkekleri, kadınları ve gençleri– ağır zulümlerle tehdit ederek, istihkâm tesislerinin inşasında çalıştırmak için toplayan da, Goebbels'den başkası değildi. Goebbels, Rus ordusu Berlin caddelerinde göründüğünde beyaz ya da kızıl bayrak çeken herkesi kurşuna dizme ya da asma emrini vermişti. Bu emri, Hitler adına, Berlin'de

Goebbels'in emrinde olan "Volkssturm"un parti görevlileri yerine getiriyorlardı.[25]

Bir yandan açlık çekerken, bir yandan da zorla çalıştırılan Berlinliler arasında şöyle bir acı espri dolaşıyordu: "Küçük Wittler ekmeğine karşılık, büyük Hitler resmini veririm" (Wittler Berlin'de büyük bir ekmek fırınının sahibiydi).[26]

Bu günlerde Goebbels, Hitler'in iktidara geçmesinden önce Berlin'de giydiği eski, yıpranmış deri paltosunu giyiyordu. Böylece Berlin halkına "halktan bir adam" gibi görünmek istiyordu.

Goebbels, Hitler'in her koşulda savaşa devam etme kararını destekledi. Bunu yaparken, gülünç argümanlardan yararlanıyordu: Örneğin 1932'deki başkanlık seçimlerinden sonra Nazi partisi çok sayıda oy kaybetmişti ve kritik bir durumdaydı, komünistlerse hatırı sayılır bir oy artışı sağlamışlardı. Goebbels'in iddiasına göre, buna rağmen Nazi partisi iktidara gelmişti. Bu savaşta da bir mucize gerçekleşecek ve nasyonal sosyalistler kazanacaktı.

Goebbels'in bu düşüncesi Hitler'i etkiledi. Hitler de şimdi sürekli, "Almanya'daki komünizmi yendim. Rus Bolşevizmini de yok edeceğim" deyip duruyordu.

Hitler'in özel korumaları arasında bu konuda şöyle bir fıkra dolaşıyordu: Zarah Leander, Şansölyelik Binasına davet edilecek ve kendisinden, "Ich weiß, es wird einmal ein Wunder geschehn... [Biliyorum, bir gün bir mucize gerçekleşecek...]" şarkısını söylemesi istenecekti (Zarah Leander o sıralar bu şarkıyı bir Alman aşk filminde söylüyordu).[27]

---

[25] Himmler daha 3.4.1945'te bayrak emri denilen emri vermişti. Bu emirde "Beyaz bir bayrağın göründüğü evlerdeki bütün erkekler kurşuna dizilecektir" deniliyordu.

[26] Wittler ekmeği: Heinrich ve August Wittler kardeşler, büyük fırınlarını 1898'de açmışlardı. II. Dünya Savaşı sırasında bu fırın özellikle Alman ordusuna ekmek vermişti. Şirket, ağır hasarlara rağmen, 1945'te Berlin-Wedding'deki tesisini yeniden açtı, ama 1982'de iflas etti.

[27] Zaralı Leander bu şarkıyı UFA şirketinin, 1942 yapımı *Die große Liebe* [Büyük Aşk] filminde söylüyordu.

Goebbels, Alman halkını, bu savaş için kan dökmeyi sürdürmeye zorlamak için elinden geleni ardına koymuyordu. Hatta bunun için Napolyon dönemindeki örneklerden yararlanmaya çalıştı. Sinema yönetmeni Veit Harlan, *Kolberg* isminde bir renkli film çekmekle görevlendirildi. Bu film, Napolyon'un Almanya'yı işgali sırasında Fransız birliklerinin Pomeranya'daki Kolberg şehrini aylarca boş yere kuşatmalarını anlatıyordu; Prusya garnizonu ve sivil halk, verdikleri çok sayıda kurbana ve ağır mahrumiyetlere karşın teslim olmuyorlardı. Bu film Berlin garnizonuna ve halkına, saldıran Rus birliklerine karşı nasıl savaşmaları gerektiğini gösterecekti.

Kolberg filmi sinemalarda hiç gösterime giremedi, çünkü çok geçmeden Ruslar Oder'de ilerlediler ve sonra da Almanya teslim oldu. Yine de Goebbels, Hermann-Göring Straße'deki villasında, Berlin Muhafız Alayının subayları ve yeni yetmelerden oluşan ve tank imha birlikleri denilen "Volkssturm" birliklerine kumanda eden "Hitlerjugend" komutanları için bir öngösterim düzenledi. Goebbels ayrıca Axmann, Günsche, Hitler'in karargâhındaki Muharebe Komutanı Albay Streve ve Berlin'deki bir bölgenin komutanı Yarbay Bärenfänger'i de bu gösterime davet etti. Filmin öngösteriminde toplam 80 kişi vardı. Goebbels gösterimden sonra ilkelere dair bir konuşma yaptı. Bu filmin Berlinlileri, Kolberg örneğini izlemeye teşvik etmesi gerektiğini söyledi. Şehirde taş üstünde taş kalmasa bile, Berlinliler harabelerini dişleriyle tırnaklarıyla savunmalıydılar.

Goebbels film gösteriminden önce misafirlere akşam yemeği verdi. Bu yemekte tüm ikiyüzlülüğü ortaya çıktı. Savaş zamanlarında kendilerinin de kıtlık içinde olduğunu göstermek için tüm misafirlerin akşam yemeğine gıda fişlerini getirmeleri gerekiyordu. Davetiyede belirtildiği gibi, bu fişleri vestiyerde teslim edeceklerdi. Akşam yemeği bu yüzden biraz ekmek ve patatesten oluşuyordu, yanında kü-

çük bir parça et ve gıda fişleriyle alınan türden, Ersatz bira (yapay bira) vardı. Ancak misafirlerin çoğu gittikten sonra, yalnızca çok yakın arkadaş çevresi –Axmann, Streve ve Günsche– kaldığında görüntü değişti. Goebbels mutfağında ve kilerinde olan yiyecekleri misafirlerine sundu. Eşinin ve Goebbels'in villasında oturan Reichstheater'ın (Reich Tiyatrosu) dekorcusu von Arendt'in eşinin huzurunda, akla gelebilecek her türlü lezzetli yiyecek, şampanya ve kokteyl masaya geldi. Goebbels resmen kendinden geçti. Reich Savunma Komiseri sıfatıyla davetli subayların karşısında takındığı ciddi yüz ifadesi uçup gitmişti sanki. Goebbels esprilerle coşup taşıyordu. Savaşın esamesi bile okunmuyordu.

Goebbels, 1933'te iktidarın alınmasından önceki hayatından sahneler anlattı. Örneğin Hitler'in iktidarı ele geçirmesinden hemen sonra, sosyal güvenlik sandığında çalışan, hepsi de sosyal demokrat olan memurları nasıl işten atıp yerlerine kendi SA eşkıyalarını yerleştirdiğini anlattı. Ancak bu iyi gitmemişti. SA mensupları yazı masalarının başında kalın purolar içerek oturmuş, sekreter kızlarla gönül eğlendirip şnaps içmişlerdi. Bütün işi de dayak tehdidiyle, geride kalan az sayıdaki eski memurun üstüne yüklemişlerdi. Goebbels gülerek, bu duruma bir süre göz yumduğunu, ama sonra müdahale etmek zorunda kaldığını, yoksa sosyal güvenlik sandığının iflas edebileceğini söyledi. Ancak SA mensuplarını oradan uzaklaştırmak o kadar da kolay olmamıştı. Adamlar kavga dövüş çıkarmadan gitmeye hiç de niyetli değillerdi. Bu amaçla gönderilen polis birliğini feci şekilde tartaklamışlardı. Sonunda Goebbels'e bir protesto mektubu göndererek, eski işlerini kendilerine geri vermesi ya da kendisinin de dayağı göze alması yolunda ültimatom vermişlerdi. Eğer Goebbels bakan ise, kendileri de pekâlâ sosyal güvenlik sandığının memurları olabilirlerdi. Hâlâ gülmekte olan Goebbels, SA mensuplarını, iyi kazançlı, ama daha az

çalışmalarını gerektiren başka işlere yerleştirerek ancak sakinleştirebildiğini sözlerine ekledi.

Nisan 1945'te Ley de kendini büyük bir birlik lideri gibi göstermeye çalıştı. Oder cephesinde boy gösterdi, *hinterland*'a gitti, küçük cephane fabrikalarını ziyaret etti, Nasyonal Sosyalist Parti'nin Kreisleiter ve Obergruppenleiter'lerini Ruslara karşı katı bir direniş göstermeye çağırdı. Ley, nasyonal sosyalist örgütlerin üyesi kadınlardan, kız ve erkek çocuklarından bir "birlik" oluşturdu; bu birliğe "Adolf Hitler" Gönüllüler Birliği gibi kulağa hoş gelen bir ad verdi.[28] Ley, sık sık Hitler'e telefon ediyor, onu sığınağında ziyaret ediyor ve Rusları durdurmak için ne kadar "muazzam" bir iş yaptığını bildiriyordu. Hatta bir defasında Hitler'e "ölüm ışınlarını" icat etmiş bir adamı tanıdığını söyledi. Ancak tüm işgüzarlıkları gibi bu söylediğinin de boş laf olduğu ortaya çıktı.[29]

Aslında 55 yaşındaki Ley zamanının çoğunu, Berlin-Dahlem'deki büyük villasında, 18 yaşındaki bir dansçı olan sevgilisiyle geçiriyordu.[30] Aşk oyunları arasında, Alman halkını, Führer'inden yana olmaya ve Oder cephesindeki askerleri de Ruslara karşı kanlarının son damlasına kadar savaşmaya çağıran gazete makaleleri yazıyordu. Parti bürokratı Ley, açlık ve acı çeken halka yönelik bu çağrılarını sevgilisine redak-

---

28 "Adolf Hitler Gönüllüler Birliği" Nisan 1945'ten sonra kurulan, fanatik NSDAP ve DAF kadrolarından oluşan birlikleri kapsıyordu; bu birliklerin büyüklüğü hakkında güvenilir veriler bulunmamaktadır. Birliklerden bazıları 12. Ordunun bir parçası olarak Berlin çarpışmalarına katıldı. Münih bölgesinde gönüllü birliklerin üyeleri, "Bavyera Özgürlük Eylemi"nin başarısız ayaklanmasından sonra, 28 ve 29.4.1945 tarihlerinde düzinelerce insanı kurşuna dizdiler ve astılar.

29 "Ölüm ışınları"nın üretilme olasılığı, ABD, İngiltere, Sovyetler Birliği ve Alman Reich'ında denendi. Radyoaktif ışınım, ışık ve ses dalgaları söz konusu edildi. Örneğin Tirol'de savaş sırasında mühendisler, ses basıncıyla bir insanı 60 metre uzaklıktan öldürebilecek bir "top" üretmek için deneyler yaptılar.

30 Ley bu tarihlerde, Estonyalı şarkıcı ve dansçı Madeleine Wanderer ile birlikteydi.

te ettiriyor, daha sonra da nasyonal sosyalist Parti'nin Berlin'deki en büyük gazetesi olan *Angriff*'de yayımlatıyordu.

Ley kimyagerdi ve Hitler'in iktidara geçmesine kadar, Leverkusen'deki IG Farben fabrikasında çalışıyordu. Hitler onu, Nasyonel Sosyalistler tarafından dağıtılan sendikaların yerini alan, sözde Arbeitsfront'un (İşçi Cephesi) önderliğine atadı. Hitler, Ley'i saygın bir işçi lideri olarak görüyordu. Oysa Ley'in ayyaş ve sefih birisi olduğunu herkes biliyordu. İlk karısı, çokeşliliği yüzünden ondan boşanmıştı. Ley'den üç çocuğu olan ikinci karısıysa, 1943'te, Essen yakınındaki Waldbröl malikânesinde, yine Ley'in sefih hayat tarzı yüzünden intihar etmişti.[31] Ancak Hitler Ley'i koruyordu; "Ley işçileri tanıyan ve onlarla anlaşabilen bir adam" diyordu.

1945'in Mart/Nisan aylarında Hitler, "Hitlerjugend"in Reichsführer'i Artur Axmann'ı yakın çevresine aldı. İktidarın ele geçirilmesinden önce Axmann, Berlin'deki "Hitlerjugend"i yönetmişti. 1940'ta, örgütün başındaki Baldur von Schirach'ın yerine geçti. Axmann, Goebbels ile arkadaştı. Hitler ondan çok hoşlanıyordu. Axmann savaş sırasında bir SS tümeniyle cepheye gitmiş ve ağır bir yaralanma sonucunda sağ kolunu kaybetmişti. Axmann da, Nazi partisinin diğer genç kadrolarıyla birlikte Amerikalıların ve İngilizlerin işgal ettiği Batı Almanya'ya geçecek, orada "Hitlerjugend"in dağılmış gruplarının illegal çalışmasını yürütecek ve Nasyonal Sosyalist Parti'nin yeniden inşasına katkıda bulunacaktı. Ne var ki, Axmann kendi isteğiyle Berlin'de kaldı. Ancak Hitler Berlin'den ayrılırsa kendisinin de gideceğini bildirdi.

Axmann mart ve nisan aylarında "Hitlerjugend"in "Volk-

---

[31] Burada, Waldbröl'deki Rottland malikânesi kastediliyor. Orada Köln Protestan Kilisesi cemaatinin bir sanatoryumu bulunuyordu. Ley malikâneyi 1935'te 125.000 mark karşılığında satın aldı. Mülkü örnek bir çiftliğe dönüştürdü. Komşuların mülkleri kamulaştırıldı, binaları yıkıldı ve yerlerine devasa yeni binalar inşa edildi. Ley 1945'te ana binayı SS'e yıktırdı.

ssturm" için seferber edilmesi işinde, Oder cephesi ve Berlin'de Ruslara karşı çarpışmalar için gençlerden tank imha birliklerinin oluşturulmasında daha yoğun bir biçimde çalıştı. Axmann Hitler'e, gençliğin arkasında olduğunu ve onun uğruna çarpışmaya hazır bulunduğunu kanıtlamak istiyordu. Axmann, savaşın devam ettirilmesi çılgınlığını, Alman halkının çıkarları için yapılıyormuş gibi göstererek, Alman gençliğini yanılttı. Yeniyetmeleri, Hitler'in ve halkın bir olduğuna ve Hitler için ölmenin Almanya için ölmek anlamına geldiğine ikna etmeye çalıştı.

Axmann 14 ila 16 yaşlarındaki gençleri Reich Şansölyelik Binasının bahçesine getirdi, onları Hitler'e "savaşçılar" olarak tanıttı. Bu töreni, mitsel bir gösteri gibi sahneledi. 20 genci yürüyüş düzeninde ilerletti. Hitler sığınağından geldiğinde, Axmann, zarif bir edayla, "Führer'im, gençleriniz geldiler" dedi.

Tıpkı bir geçit törenindeki gibi, Hitler gençlerin önünden kolunu kaldırıp yürüdü ve "Heil, gençler!" diye bağırdı.

Gençler de "Heil, Führer'im" diye yanıt verdiler.

Hitler gençlerle tek tek toklaştı. Kısa bir konuşma yaptı, gençlere "aktif mücadeleleri" için teşekkür etti ve Almanya'nın kaçınılmaz olarak zafere ulaşacağını vurguladı. Axmann, gençleri en küçüklerin sol kanatta duracağı şekilde düzenlemişti. Bu kırmızı yanaklı çocukların Rus tanklarına karşı kendilerini anlamsız bir ölümün beklediği savaş alanına sürülecekleri düşünüldüğünde, tüyler ürpertici bir manzaraydı bu. Hitler büyük el kol hareketleriyle, gençlerin göğsüne Demir Haç nişanlarını taktı ve bu sırada en küçüklerin yanaklarını okşadı. Daha sonra bir kez daha kolunu kaldırarak onları selamladı: "Heil, gençler!"

Axmann haykırdı: "Sevgili Führer'imize: Sieg Heil! Sieg Heil! Sieg Heil!"

Axmann toy gençlerin bu geçidini, Hitler için 1945 Nisanında Reich Şansölyelik Binasının bahçesinde düzenlemiş-

ti.[32] Daha sonra Hitler yeniden sığınağına çekildi, Axmann da "birliğini" cephedeki mevzilerine gönderdi.

Bu dönemde Hitler'in en yakınındaki insanlardan biri de Silah ve Savaş Üretimi Bakanı Albert Speer'di. Hitler ile Speer arasındaki yakınlaşma, özellikle Hitler'in İngiltere ve ABD'yle Sovyetler Birliği'ne karşı askeri bir ittifak yapma ve bunun için Alman sanayicilerinin bağlantılarını kullanma niyeti bağlamında gerçekleşti.

Speer, Eva Braun'la da dosttu. Hitler, Eva Braun'la kendi dairelerinde en mahrem şeyleri konuşurken orada olan yegâne bakan Speer'di. Nisanın son günlerinde, Berlin tamamen Rus birlikleri tarafından kuşatıldığında Speer, Hitler ve Eva Braun'u bir Fieseler Storch uçağıyla oradan uzaklaştırmak istedi. 22 Nisanda Speer Berlin'den Hamburg'a gitti. Orada Berlin'de kuşatılmış olan birliklere havadan silah ve cephane ikmalini organize etti. Uçaklar, şehrin doğu-batı ekseninde Brandenburg Kapısı ile Zafer Sütunu arasında kurulmuş olan piste iniyor ya da yüklerini Berlin'deki değişik yerlere havadan atıyorlardı.

Hitler'in Himmler'le ilişkisi, doğu cephesindeki durum yüzünden giderek kötüleşiyordu. İlişkinin bozulması Pomeranya yenilgisiyle başlamış ve Hitler 6. Zırhlı Ordunun SS tümenlerini Balaton'daki başarısızlık yüzünden cezalandırdığında ilişki giderek soğumuştu.

Himmler, "Steiermark" kod adlı özel treninde kurulmuş olan sahra komuta merkezinde kalıyordu. Bu tren Mecklenburg'da, Berlin'in 100 kilometre uzağındaki Hohenlychen'de tali bir demiryolu hattında duruyordu. Himmler ancak Hitler kendisini çağırdığı zaman onun yanına geliyordu. Artık kendi isteğiyle gelmiyordu. Günsche'nin kulağına, Himmler'in sahra kumanda merkezinin yakınlarında, Berlin'den çok uzakta

---

32 Toplam yirmi gence nişan verilmesi 20.3.1945'te gerçekleşti. İçlerinde en genç olanı henüz on iki yaşındaydı. Bu gösteri, Wochenschau için filme alındı.

olmayan bir yerde, Sturmgeschütz (taarruz topu) ve yedek alaylardan oluşan 15.000 ila 20.000 askerlik çok sayıda tugayı emrinin altında bulundurduğu haberi geldi; oysa bu birliklerin Hitler'in emri gereği Oder cephesine gönderilmeleri gerekiyordu. Günsche bunu Hitler'e bildirdi. Hitler, Himmler'i yanına çağırdı ve ona şöyle bağırdı: "Himmler, aklınıza eseni yapmanıza izin vermiyorum! Neden kişisel bir orduya ihtiyaç duyuyorsunuz? İyisi mi benim emirlerimi yerine getirin!"

Himmler, Hitler'in yanından çıktığında Günsche'yi çağırdı ve ona, "Bunu Hitler'e bildirmeye nasıl cesaret edersiniz. Benim emrimde çalışmıyor oluşunuz sizin için bir şanstır" dedi öfkeyle.

Hitler bundan sonra bir daha Himmler'i yanına çağırmadı. Rus birliklerinin Berlin'i ele geçirmesine kadar, Himmler sadece bir kez daha –Hitler'in doğum günü olan 20 Nisanda– göründü. Hitler'in intiharından üç gün önce, 27 Nisanda, Himmler'in müttefik devletlerin arabulucusu olarak kabul edilen İsveçli Kont Bernadotte ile kendi hesabına görüşmeler yaptığı ortaya çıktı. Himmler, Bernadotte ile yaptığı ön görüşmelerde, İngilizlerin taleplerini kabul etmeye ve Hitler'in dahil olmadığı özel bir barış anlaşması yapmaya hazır olduğunu bildirmişti. Himmler bu birlikleri, Bernadotte ile yapılan pazarlıkların olumlu sonuçlanması durumunda, Hitler'i zor kullanarak bertaraf etmek için kendi emri altında tutmaya devam etmişti.[33] Göring artık sadece durum değerlendirme toplantılarına geliyordu. Hitler onu da artık eskisi gibi yanına çağırmıyordu.

---

[33] Hitler'in zor yoluyla bertaraf edilmesi, Himmler ile Bernadotte arasındaki görüşmelerde konu edilmedi. Mart ayında ve nisan başında yapılan ilk iki görüşmede İsveçli kont, toplama kamplarındaki yüzlerce tutsağın serbest bırakılmasını sağladı. 21 Nisanda Himmler hiçbir taviz vermedi ve Bernadotte'nin siyasal değişiklik taleplerini de kabul etmedi. 23 Nisanda Himmler İsveçliye, Hitler'in muhtemelen zaten ölmüş olduğunu bildirdi ve Amerikan Başkomutanı Eisenhower'a iletilmesi ricasıyla bir teslim olma teklifi sundu. Eisenhower bu öneriyi reddetti ve kasten bilgi sızdırarak Himmler'in "ihanet"inin Hitler tarafından öğrenilmesini sağladı.

Nisan başında bir akşam, Günsche, Şansölyelik Binasının yemek salonunda Goebbels'le karşılaştı. Goebbels az önce Hitler'le görüşmüştü ve şimdi yalnız başına akşam yemeğini yiyordu. Günsche'yi yanına oturması için çağırdı. Goebbels bitkin görünüyordu. Günsche'ye, hükümet binalarının bulunduğu alanda aldığı güvenlik önlemlerini sordu. Günsche ona değişik ateş mevzilerinden, tank bariyerlerinden ve orada kurulan diğer engellerden söz etti. Goebbels, Günsche'yi dikkatle dinledikten sonra, kendi villasının da çok sayıda ateş mevzisiyle korunduğunu görmekten memnun olduğunu bildirdi. Sonra Goebbels, Berlin'in savunmaya hazır olması konusuna geçti ve kendisine has duygusal tavrıyla şöyle dedi: "Ben Berlin'i daha 1933'te Führer için fethetmiştim. Şimdi de onun için savunacağım."

Sonra Goebbels, parti yönetimindeki birçok kişinin, batan gemiyi fareler gibi terk ettiklerine dikkat çekti. Göring de bunların arasındaydı.[34] Goebbels'e göre, Alman birliklerinin başarısızlığının asıl suçlusu Göring'in hava kuvvetleriydi. Bunun üzerine Günsche, "Hitlerjugend" kumandanlarının, Hitler'in Göring'i neden görevden almadığını defalarca sorduklarını söyledi. Günsche, Goebbels'e "Hitlerjugend"in Oberstgebietsführer'i Kurt Petter'in, Hitler'in ilk halefinin Göring olacağına ilişkin Reichstag kararını tanımayacaklarını yazdığı bir mektuptan söz etti.

Petter, bilindiği gibi, Allgäu'da, Almanya'nın doğusundan oraya gönderilen Hitlerjugend'in illegal gruplarını yönetiyordu. "Hitlerjugend" adına, Göring'i Hitler'in halefi olarak kabul etmeyeceğini açıklamıştı. Bu niyetini şu sözlerle dile getirmişti: "Führer'im, ben 'Hitlerjugend' adına konuşuyorum ve size, 'Hitlerjugend'in Göring'le olan bağını kopardığını ve onu artık sizin halefiniz olarak görmediğini resmen bildiriyorum."

---

[34] Göring, Reich'ın başkentinden 20.4.1945'te ayrılıp 21.4.1945'te Obersalzberg'e vardı.

Günsche, Petter'in mektubunu Hitler'e sunduğunu bildirdi. Hitler mektubu okumuş ama bir şey söylememiş, yalnızca elini sallayarak reddettiğini göstermişti.

Günsche sözlerini bitirince, Goebbels, Hitler'in Göring konusunda tereddüt içinde olduğunu ve ona karşı bir girişimde bulunmayacağını söyledi. Bunun üzerine Günsche, Hitler'in Göring'i bertaraf etmeye karar verememesi durumunda, bu kararın ondan mutlaka alınması gerektiği yanıtını verdi. "Herr Doktor" dedi Günsche, "Göring'in arabasının altına birkaç tanksavar mayını yerleştirip onu havaya uçurmakla, Führer'e büyük bir hizmette bulunulmuş olunacağını düşünüyorum."

Goebbels bir süre sustu. Sonra ayağa kalktı ve alçak sesle yanıt verdi: "Herr Günsche, ben bunu duymamış olayım. Bu işe karışmak istemiyorum."

Goebbels bu sözlerin ardından Günsche'nin elini dostane bir tavırla sıktı ve odadan yavaş yavaş, aksak adımlarla çıktı. Goebbels'in, Göring'in öldürülmesine itirazı olmadığı, ama işin içine kendisinin karıştırılmamasını istediği çok açıktı.

Hitler'in Ribbentrop'la ilişkisinde de hissedilir bir soğukluk başlamıştı. Bunun nedeni de şuydu: Hitler, Ribbentrop'a, İngilizler ve Amerikalılarla özel bir barış anlaşması planını gerektiği kadar enerjik bir biçimde geliştirmediği suçlamasını yöneltmişti. Hitler ironik bir biçimde şöyle demişti: "Ribbentrop şimdiden yoruldu. Uyuyor!"

Ribbentrop'un, ayakta birisiyle konuşurken, sanki başka bir âlemdeymiş gibi, gözlerini kapatıp başını arkaya atma alışkanlığı vardı. Sonra Ribbentrop birdenbire, "Biraz önce ne demiştiniz?" diye sorardı. Bu durum, Hitler'in kızgınlıkla, "Bu adam ayakta uyuyor" demesine neden oluyordu.

Hitler'in, Ribbentrop'un İngiltere ve ABD'yle bir anlaşma yapmak için ortamı hazırlama becerisinde olmadığı suçlaması, Ribbentrop'un temsilcisi Hewel'in de itibarını sars-

mıştı. Hewel'in gözden düşmesi, 1944 sonbaharında İngilizlerle özel bir barış anlaşması hakkında yapılan Stockholm görüşmelerinin kesilmesinden sonra başlamıştı.[35] O tarihten beri Hitler, Hewel ile arasına giderek daha fazla mesafe koymuştu. Eskiden Hewel, Hitler'in çevresinde yer alır, onunla öğlen yemeği yer ve akşam çaylarına katılırken, şimdi sadece durum değerlendirme toplantılarına geliyordu. Hitler onu diğer zamanlarda artık yanına yaklaştırmıyordu.

35 1945 başından beri Dışişleri Bakanlığı görevlileri, Stockholm, Bern ve Madrid üzerinden Batılı müttefikler ve Sovyetler Birliği'yle ayrı ayrı özel barış anlaşmaları için teklifler sunuyorlardı. Ribbentrop bu girişimleri Hitler'le birlikte onaylamıştı, ama Hitler bu girişimlerin başarıyla sonuçlanacağını düşünmüyordu.

15. BÖLÜM

16 Nisan 1945'te, Hitler'in gece toplantısı sabaha karşı saat 3:30'da sona erdi. Doğu cephesindeki durum hakkında rapor veren, Kurmay Başkanlığından Yarbay von Hermani, Şansölyelik Binasından OKH'nin Zossen'deki komuta merkezine doğru yola çıktı; batı cephesi hakkında rapor veren Kurmay Başkanlığından Binbaşı Friedel de Dahlem'e doğru yola çıktı.

Doğu cephesindeki durum hakkında şunlar söylenmişti: Avusturya'da Güney Ordular Grubunun bulunduğu alanda ağır çatışmalar yaşanıyordu ve Rus birliklerinin Viyana'nın batısındaki St. Pölten'de özellikle yoğun bir baskısı vardı; Orta Ordular Grubunun Mährisch-Ostrau, Brünn ve Silezya'daki cephe kesitlerinde yoğun saldırılar yaşanıyordu. Von Hermani, Oder cephesindeki durumun sakin olduğunu bildirdi. Sadece keşif faaliyetleri gözlemlenmişti.

Hitler her zamanki gibi, gece toplantısından sonra Eva Braun ve sekreterleri Frau Christian ve Frau Junge ile akşam çayı içmek için çalışma odasına geçti. Eski Şansölyelik Binasının sigara salonunda Burgdorf, Fegelein ve Günsche votka ve konyak içiyorlardı.

Sabah saat 5:00'e doğru telefonları çaldı. Şansölyelik Binasının santrali, Burgdorf'un "Maibach" tarafından acilen arandığını bildirdi. Bu ad, OKH'nin Zossen'deki komuta merkezinin kod adıydı. Hattın öteki ucunda General Krebs

vardı. Kurmay Başkanı'nın bu kadar erken bir saatte araması olağandışıydı. Burgdorf'un yüzü gerildi ve bir el hareketiyle Fegelein ve Günsche'ye sessiz olmalarını işaret etti. Bir kâğıdın üzerine bir şeyler karaladı ve ahizeye kesik kesik konuştu: "Nerede? Küstrin mi? Başka nerede? Tüm cephede mi! Führer'e hemen haber iletiyorum. Daha ayrıntılı bilgi alırsan, lütfen hemen ara. Teşekkür!" (Burgdorf, Krebs'le senli benli konuşurdu.)

Burgdorf telefonu kapatıp heyecanla Fegelein ve Günsche'ye döndü: "Saat dörtte Oder'de başlamış. Rusların tüm cephede yoğun topçu ateşi var. Rus piyadeleri ve tankları yarım saattir ilerliyorlarmış."[1]

Burgdorf yeniden ahizeyi kaldırdı. Sığınakta, Hitler'in hâlâ çay içtiği söylendi. Burgdorf, Fegelein ve Günsche'nin eşliğinde, Krebs'in haberini Hitler'e iletmek üzere yola koyuldu. Sığınakta görev yapan, Hitler'in özel korumalarından ve SD'den nöbetçiler, Burgdorf, Fegelein ve Günsche'yi böyle geç bir saatte görünce şaşırdılar. Burgdorf, kendisine önemli haberler vereceğinin Hitler'e bildirilmesini istedi. Hitler hemen Burgdorf, Fegelein ve Günsche'nin bekledikleri hole geldi. Beklenmedik bir haber aldığında hep yaptığı gibi, kuşkulu kuşkulu bakıyordu. Burgdorf rapor verdi: "Führer'im! Krebs'den az önce bir telefon geldi. Sabah saat dörtte, Rusların Oder'deki taarruzu başlamış."

Hitler irkildi. "Nerede?" diye karşılık verdi.

Burgdorf, Rus topçularının bir yaylım ateşinden sonra güçlü zırhlı ve piyade birliklerinin tüm cephede saldırıya

---

[1] Berlin'deki nihai savaşı başlatan, Sovyetler'in Oder taarruzu, 16.4.1945'te saat 3:00'te 25 dakikalık bir topçu ateşiyle başladı, arkasından saldırı geldi. Savaşta ellerinin altında 41.600 top, 6250 tank ve 7500 savaş uçağı bulunan 2,1 milyon Sovyet askerinin karşısında bir milyon Alman askeri bulunuyordu. Alman askerleri 10.400 top, 1500 tank ve 3300 savaş uçağıyla donatılmışlardı. Rus askeri tarihçilerinin en yeni verilerine göre, savaş sırasında Kızıl Ordunun 80.000'in üzerinde askeri hayatını yitirdi, 280.000 asker de yaralandı. Almanların Berlin'deki nihai savaşta verdikleri kayıpların boyutu bilinmemektedir.

geçtikleri yanıtını verdi. Bazı noktalarda, Oder'i aşmak için gecenin karanlığından yararlanmışlardı. Oder'in batı kıyısında, Küstrin'deki köprübaşında ağır saldırılar yapılmıştı. Hitler diğer ayrıntıları, özellikle birliklerin Rus topçularının atış menzilinin dışına zamanında çıkıp çıkmadıklarını sordu. Burgdorf, Krebs'in ayrıntıları bildirmediği yanıtını verdi. Hitler elleriyle bir koltuğun arkalığını kavramıştı. Heyecanını gizlemeye çalışıyordu. Yüzü seğiriyordu. Dudağını ısırdı; bu hareket son derece gergin olduğuna işaret ediyordu. Sonra, "Saat kaç?" diye sordu.

"Beşi yirmi geçiyor" yanıtını verdi Günsche.

Hitler yeniden Burgdorf'a döndü: "Yeni haberler geldiğinde bana derhal bildirin. Yattığımı söyleseler bile. Zaten uyuyamam. Ve şimdi beni hemen Krebs'e bağlasınlar. Onunla kendim konuşmak istiyorum." Bu sözlerin ardından Hitler çalışma odasına döndü; Eva Braun ve sekreterleri hâlâ çalışma odasında oturuyorlardı.

Sabah boyunca gelen haberlerden, Rusların neredeyse tüm cephe kesitlerinde saldırıya geçtikleri anlaşılıyordu. Ancak cephede açtıkları, yerel önem taşıyan bazı gedikler şimdilik kapatılabilmişti.

Hitler yattı, ama uyumadı. Linge'nin zilini defalarca çaldı ve ondan, Burgdorf ya da Johannmeyer'e, Oder'den yeni haberlerin gelip gelmediğini sormasını istedi. Krebs'le sürekli telefon bağlantısı içinde olan Burgdorf ve Johannmeyer durumun henüz net olmadığı yanıtını verdiler; cephenin bazı kesitlerinde haberleşme hatları Rus topçuları tarafından koparılmış ve henüz yeniden kurulamamıştı.

Aynı gün, 16 Nisanda, Hitler gündüz toplantısını öğleden sonra 2:30'a aldı. Führer sığınağının holünde Göring, Dönitz, Keitel, Jodi, Krebs, Koller, Burgdorf, Buhle, Winter, Christian, Wagner, Voss, Fegelein, Hewel, Lorenz, Hitler'in yaverleri ve çok sayıda karargâh subayı toplanmıştı. Cephedeki bazı generaller gibi, cepheye yakın olduğu için Kei-

tel'in de pantolonunda artık kırmızı general kordonu yoktu. Toplantıya katılanlar, gruplar halinde duruyor, yüksek sesle ve hararetle Rusların sabahın alacakaranlığında başlayan Oder taarruzunu konuşuyorlardı. Her yerde, Oder cephesinin dayanacağı umudu dile getiriliyordu. Sonra Hitler, Bormann'ın eşliğinde çalışma odasından geldi. Oradakilerin hepsi hemen sustular, hazırola geçtiler ve selam vermek için kollarını kaldırdılar. Hitler Göring, Keitel, Jodl ve Krebs ile üstünkörü tokalaştı.

"Şimdi Oder'de neler olup bittiğine dair daha net bilgiye sahip misiniz?" diye sordu Krebs'e.

"Evet Führer'im" yanıtını verdi Krebs.

Hitler ötekileri sadece başıyla selamladı ve sonra Krebs'le birlikte toplantı odasına geçti. Diğerleri de onları izledi. Rusların Oder'deki taarruzu yüzünden, durum toplantılarına katılan herkes geldiği için toplantı odası o kadar dolmuştu ki, bazı karargâh subayları ve yaverler holde kaldılar. Toplantı odası en fazla yirmi kişi alıyordu.

Krebs raporuna, Oder'deki durumun genel bir görüntüsünü vererek başladı. Rusların saldırısının durdurulduğunu bildirdi. Şiddetli çarpışmalarda Alman ve Rus birlikleri savaş alanına binlerce tank ve top sürmüşlerdi. Krebs, Rus birliklerinin sabahın alacakaranlığından beri aralıksız olarak hava desteği aldıklarını vurguladı. Ayrıca cephenin bazı kesitlerinde Rusların Alman savunmasında gedikler açtıklarını bildirdi. Buralarda karşı taarruza geçilmişti. Rusların ana darbesi, Oder'in batı kıyısında, Küstrin'in batısındaki köprübaşından yapılmıştı. Rus birliklerinin nehri geçme manevrası ve köprü kurma denemeleri, Alman topçuları tarafından engellenmişti.

Hitler, masaya yaslanmış ve sanki haritada bir noktayı arıyormuş gibi davranan Göring'e baktı. Hitler Hava Kuvvetlerinin faaliyetlerini sorduğunda, Göring hep böyle yapardı. Christian, Hitler'in bakışlarını fark edince, hemen

Alman Stuka'larının esas olarak Oder'i geçmeye çalışan Rus birliklerini bombaladıklarını bildirdi. Bir şeyler daha söylemek istiyordu, ama Hitler yeniden Krebs'e dönmüştü bile: "Devam edin, Krebs."

Krebs haritaya işaret edip, Rusların topçu hazırlığından sonra öğleden beri yeni bir güçle saldırdıklarını, özellikle de Küstrin'in batısındaki cephe kesitinde yer alan Alman birliklerinin durumunun çok ciddi olduğunu söyledi. Hitler koltuğundan kalktı ve kısık bir sesle şöyle dedi: "Rusların bu ilk saldırılarını ne pahasına olursa olsun durdurmalıyız. Cephe yerinden oynarsa, her şeyi kaybederiz."

Hitler Krebs'e, Küstrin'deki çatışmaların nasıl geliştiğini hemen öğrenmesi emrini verdi. Krebs telefon etmek için, yaveri Freytag-Loringhoven'le birlikte toplantı odasından ayrıldı. Loringhoven tekrar odaya geldi ve yeni durumu hemen işaretleyebilmek için Oder cephesinin operasyon haritasını götürme izni istedi. Krebs, Zossen'deki OKH komuta merkeziyle telefonla konuşurken, Göring, Dönitz, Keitel ve Jodl Hitler'e Rus birliklerinin Oder'deki saldırısının püskürtüleceği garantisini verdiler. Hitler bir kez daha, saldırının ilk günlerinde dayanmanın ve Ruslara ağır kayıplar verdirmenin özellikle önemli olduğuna işaret etti. Keitel ve Jodl onu hemen tasdik ettiler. I. Dünya Savaşında, teknik açıdan muazzam donanımlı düşmanlarla yapılan çatışmalarda, düşmanın Alman askerlerinin direnmesi yüzünden yalnızca birkaç metre ilerleyebildiği ve sonunda bitkin düştüğü örneklerini dile getirdiler.

Birkaç dakika sonra Krebs ve Loringhoven toplantı odasına döndüler. Hitler onlara umutla baktı. Haritalar yeniden açılır açılmaz, telaşla haritaların üzerine eğildi. Neredeyse cephe çizgisinin tamamında düşmanın saldırılarını gösteren kırmızı oklar işaretlenmişti. Küstrin'de Ruslar, Alman mevzilerinin derinliklerine kadar ilerlemişlerdi. Cephenin bu kesitindeki durum kötüleşiyor; diğer kesimleri dayanı-

yordu. Oder'deki Ordular Grubunun komutanı Orgeneral Heinrici, cephede açılan gediğin genişlemesini engellemek için, Küstrin'in batısındaki cephe kesitine gerilemeyi zorunlu görüyordu. Hitler'in gözleri yuvalarından fırlayacak gibi oldu. Alnında öfke damarları belirdi. Hitler adeta uluyordu: "Hayır! Bir metre bile gerilemiyoruz! Oder'de dayanamayacaksak nerede dayanacağız? Küstrin'de açılan gedik derhal kapatılsın! Bu emri hemen iletin!"

Krebs, emri cepheye iletmek için yeniden toplantı odasından ayrıldı.[2] Hitler öfkelenmişti. Daha iki gün önce, Rusların saldırısından iki gün önce, komuta merkezini Prenzlau'dan yeniden batıya doğru, Mecklenburg'daki Neustrelitz'e aktarma izni isteyen Heinrici'ye ağzına geleni söyledi. Hitler, "Bir daha, her kim olursa olsun, birisi komuta merkezini geriye aktarma ya da geri çekilme ricasında bulunursa, onu anında kurşuna dizdireceğim!" tehdidinde bulundu.

Durum değerlendirme toplantısından sonra Hitler sekreteri Frau Christian'ı yanına çağırdı. Sekreterine doğu cephesindeki askerlere hitaben bir emir dikte etti. Emir "Führer kâğıdı" adı verilen kâğıda yazıldı. Mektup kâğıdının sağ köşesinde gamalı haçlı bir kartal resmi vardı, altında da büyük harflerle "FÜHRER" yazıyordu. Emrin metni şöyleydi: "Führer'in emri! Doğu cephesindeki askerlere! Asya'nın son saldırısı başarısızlığa uğrayacaktır!"

Hitler bu emirde şunları yazdırdı: "Bu darbeyi önceden görmüştük. Bu yılın ocak ayından beri güçlü bir cephe kurmak için her şey yapıldı. Düşman, ağır topçu ateşiyle karşılaşıyor. Piyadelerimizin kayıpları çok sayıda yeni birlikle telafi edildi. Şimdiye kadar cepheye sürülmemiş olan birlikler, yeni oluşturulan birlikler ve Volkssturm, cephemizi güçlen-

---

2 Emrin metni Hitler tarafından daha 14.4.1945'te, doğu cephesindeki ordular grubuna teleksle gönderilmişti. Bu emir cephedeki tüm bölüklerde hemen yüksek sesle okundu. 17.4.1945'te *Völkische Beobachter* ve öteki Alman gazeteleri de bu emri yayımladılar.

dirmek için gönderildiler. Bolşevikler bu defa Asya'nın eski kaderine maruz kalacaklar, yani Alman başkentinin önünde son nefeslerini verecekler ve vermeliler." Emrin devamı da şöyleydi: "Berlin Alman kalıyor, Viyana yeniden Alman olacak ve Avrupa hiçbir zaman Rus olmayacak."[3]

Hitler bu son sözlerle, Hitler Almanya'sının İngiltere ve ABD'yle birlikte Sovyet Rusya'ya karşı ortak bir cephesinin kurulacağına ilişkin inancını vurguluyordu. Hitler umudunu, Rus birlikleri Almanya'da, Balkanlar'da, Çekoslovakya ve Avusturya'da ilerledikçe İngiltere ve ABD'nin yönetici kesimlerinde güç kazanan Sovyet karşıtı akımlara bağlamıştı. Hitler emrinin sonunda şöyle yazmıştı: "Şimdi, kader tüm zamanların en büyük savaş suçlusunu dünyadan aldığı için, bu savaşta bir değişiklik yaşanacak." Bu sözlerle Başkan Roosevelt'in Nisan 1945'teki ölümünü kastediyordu.[4] Hitler'e göre, şimdiye kadar Ruslara karşı ortak bir cephe kurulmasına Roosevelt engel olmuştu. Bu yüzden Hitler, Roosevelt'in ölümüyle birlikte "bu savaşta bir değişiklik yaşanacağına" inanıyordu.

16 Nisanı 17 Nisana bağlayan gecede yapılan durum değerlendirme toplantısında, Rusların Küstrin'in batısında Alman tümenlerini daha da geriye ittikleri haberi geldi. Hitler'in emriyle cephede açılan gediği kapatmak için yapılması gereken karşı saldırı başarıyla sonuçlanmamıştı ve 17 Nisan sabahında yinelenmesi gerekiyordu. Hitler o gece yine

[3] Emirde harfi harfine şunlar yazılıydı: "Bu darbeyi öngörmüştük ve bu yılın ocak ayından beri güçlü bir cephe inşa etmek için her şey yapıldı. Düşmanı güçlü bir topçu karşılıyor. Piyademizin eksikleri sayısız yeni birlikle kapatıldı. Alarm birlikleri, yeni kurulan birlikler, Volkssturm cephemizi güçlendiriyor. Bolşevik bu defa Asya'nın eski kaderini yaşayacak, yani Deutsches Reich'ın başkentinin önünde kan kaybından ölmesi gerekiyor ve ölecek."

[4] Roosevelt, 12.4.1945'te, şaşırtıcı bir biçimde, beyin kanamasından öldü. Hitler bu olayı Prusya'nın Yedi Yıl Savaşında Rus Çariçesi Elizabeth'in 1762'deki ani ölümüne ve halefinin de ittifaklarını değiştirmesine benzetiyordu.

sabah 6:00'ya kadar Eva Braun ve sekreterleriyle çay içti. Rusların Alman savunmasını birazcık yarmayı başardıklarını söyledi. Ancak bu eğreti bir başarıydı, saldırganın geçici bir avantajıydı.

İzleyen günlerde –17, 18 ve 19 Nisanda– Oder cephesindeki Alman birliklerinin durumu daha da tehlikeye girdi. Alman birlikleri sert savunma çarpışmalarına girerken, Rusların giderek ağırlaşan darbeleri karşısında gerilediler. Ruslar daha güneyde, Silezya'da da saldırıya geçtiler. Küstrin'in batısında cephedeki gediği önemli ölçüde genişletmeyi başardılar. Tüm engelleri aştıktan sonra, Berlin'in doğu banliyölerine tehlikeli ölçüde yaklaştılar.[5]

Alman Oder cephesiyse hâlâ Stettin ve Frankfurt bölgesinde duruyordu. Geceleri top gümbürtüleri Berlin caddelerinden bile duyulur olmuştu. Rus keşif uçakları Alman başkentinin üstünde daireler çiziyordu.

Hitler'e göre Oder cephesindeki kritik durumun tüm suçu tamamen Ordular Grubunun başkomutanı Heinrici'ye aitti. Hitler, Heinrici'nin gerekli heyecana sahip olmayan, ağırkanlı, kararsız bir kılı kırk yarıcı olduğunu söyledi. Çarpışmalar Berlin'e yakınlaşınca Hitler, Heinrici'yi hâlâ Vistül adını taşıyan –oysa bu nehir çoktan Rus birliklerinin derin *hinterland*'ında kalmıştı– Ordular Grubunun başkomutanlığından azletti. Ancak Hitler, Heinrici'nin yerine birini atamadı.[6] Hitler, Berlin civarındaki savunma çarpışmalarının komutasını bizzat kendi eline aldı. Bu günlerde, Oder'deki Alman cephesinin düştüğüne ve bir daha yeniden kurula-

---

5 Kızıl Ordunun Seelow'daki Alman savunma mevzilerini 18.4.1945'te yarmasından birkaç gün sonra, Sovyet tankları Strausberg önlerine vardılar. 20.4.1945'te 1. Belarus cephesi Bernau-Strausberg-Fürstenwalde hattına, 1. Ukrayna cephesinin 3. Muhafız Panzer Ordusuysa 21.4.1945 gecesinde Berlin'in güney sınırına ulaştı.

6 Orgeneral Gotthardt Heinrici 28.4.1945'te Vistül Ordular Grubu Başkomutanlığını Genreal Kurt von Tippelskirch'e bıraktı, bir gün sonra da bu komutanın yerine Orgeneral Kurt Student geçti.

mayacağına dair hiçbir kuşku kalmadığı halde, Hitler umutlarını hâlâ dayanan cephe kesitlerine bağlamıştı. Oder cephesindeki gediklerin, Rusların kanatlarına yoğun darbeler indirilerek kapatılması emrini verdi.

19 Nisan öğleden sonrasında yapılan durum değerlendirme toplantısında Krebs, Rus tank birliklerinin daha da ilerlediklerini ve şimdiden Oranienburg'un önünde, Berlin'in yaklaşık otuz kilometre kuzeyinde olduklarını bildirdi. Bu haber bomba etkisi yarattı ve Hitler'i tamamen altüst etti.

Toplantıdan hemen sonra Hitler Linge'yi yanına çağırdı. Şiddetli baş ağrılarından ve beynine kan sıçramasından şikâyetçiydi. Morell gelmeli ve hacamat yapmalıydı. Bu defa, hacamat acil olduğu için, sülük kullanılmadı. Morell, Linge'nin yardımıyla Hitler'in yatak odasındaki çay sehpasının üstüne aletlerini yerleştirdi. Hitler ceketini çıkardı, sol kolunu sıyırdı ve yatağın kenarına oturdu. Zayıf bir sesle, Morell'e son günlerde çok az uyuduğunu ve kendini tamamen bitkin hissettiğini söyledi. Morell Hitler'in kolunu bir bantla sıktı ve şırıngayı damara soktu. Ama hiç kan gelmedi. Hitler'in kanı çok koyuydu, hemen pıhtılaşıyor ve iğneyi tıkıyordu. Morell, ancak güçlükle damara sokabildiği, daha kalın bir iğne kullanmak zorunda kaldı. Linge, Hitler'in kanının kalın damlalar halinde aktığı iğnenin altına bir bardak tuttu. Bu sırada Hitler, Linge'ye onu kan tutup tutmadığını sordu. "Elbette, tutmaz Führer'im. SS askerleri buna alışkındır" yanıtını verdi Linge.

Yaklaşık bir su bardağı kan alınmış ve kan hemen pıhtılaşmıştı. Linge, kan görmenin kendisini etkilemediğini Hitler'e göstermek istedi ve şaka yollu "Führer'im şimdi biraz da tuz eklersek, 'Führer'in kan sucuğu'nu* sunabiliriz" dedi.

Hitler güldü. Akşam çayında Eva Braun ve sekreterlerine bundan söz etti.

---

* Linge, domuz eti, yağ ve kanla yapılan bir sucuk türü olan "Blutwurst"a (kan sucuğu) gönderme yapıyor –çn.

Oder'deki Rus taarruzunun başladığı sırada yapılan durum değerlendirme toplantılarına hâkim olan iyimser hava, çok geçmeden yerini büyük bir gerginliğe bıraktı. Toplantılara katılanlar Hitler'in emir subaylarına gizliden gizliye, karargâhını Obersalzberg'e taşıma konusunda bir şey söyleyip söylemediğini sordular. Durum değerlendirme toplantıları sırasında artık sığınağın holünde ve koridorunda müthiş bir keşmekeş hüküm sürüyordu. Hitler'in özel (askeri olmayan) yaveri Schaub, Albert Bormann, Albrecht, doktorları Morell ve Stumpfegger, sekreterleri, pilotu Baur, Rattenhuber ve özel korumasındaki SS subayları sürekli cephedeki durum hakkında bilgi alıyorlardı.

Bilgi almak ve cephedeki değişiklikleri haritaya aktarmak üzere sık sık telefona giden von Freytag-Loringhoven, "Yeni bir haber var mı? Ruslar nerede?" gibi sorularla soru yağmuruna tutuluyordu.

Ley, Reich Ekonomi Bakanı Funk, Rosenberg, Speer, Axmann, Ribbentrop ve hâlâ Berlin'de bulunan diğerleri sürekli telefon ediyorlardı. Sorular hep aynıydı: "Cephe ne durumda? Ruslar nerede? Cephe dayanıyor mu? Führer ne yapıyor? Berlin'i ne zaman terk ediyor?"

Günsche istifini bozmadan yanıt veriyordu: "Oder'deki cephe dayanıyor. Ruslar hiçbir şekilde Berlin'e gelemezler. Führer, Berlin'i terk etmek için bir neden görmüyor."

Sevgilisinin redakte ettiği çağrılarla, halkı Ruslara karşı anlamsız savaşı sürdürmeye çağıran Ley, "sevgili Führer"iyle vedalaşmadan batıya taşınmayı tercih etti. O günlerde Rosenberg ve Funk da Hitler'e haber vermeden batıya kaçtılar.[7]

Ruslar Berlin'e giderek yaklaşırken, Günsche Reich Şansölyeliği Muharebe Komutanı sıfatıyla SS Tugay Komutanı Wilhelm Mohnke ile Şansölyelik Binasının ve hükümet binalarının bulunduğu bölgenin korunma önlemlerinin arttırılması konusunda bir görüşme yaptı. Mohnke 1944 Ağusto-

---

7 Ley, Funk ve Rosenberg 21.4.1945'ten sonra Berlin'den ayrıldılar.

sundan 1945 Martına kadar SS-Leibstandarte "Adolf Hitler"e komuta etmişti ve o sıralar Berlin'de izindeydi. Berlin'de kalan Waffen-SS üyelerinden –muhafız taburu, eğitim ve sağlık bölükleri– 3500 ila 4000 kişilik bir savaş grubu oluşturmayı teklif etti. Bu grupla Hitler'in korunmasını üstlenecekti. Günsche bu teklifi Hitler'e bildirdi. Hitler onay verdi. Bunun üzerine Günsche, şansölyelikteki silah ve cephanelik stoklarının önemli ölçüde arttırılması emrini verdi. Yeni Şansölyelik Binasının Voßstraße'deki sığınağına büyük gıda stokları yerleştirildi. Berlin Üniversite Kliniği'nin başhekimi SS-Obersturmbannführer Profesör Werner Haase'nin yönetiminde bir sahra hastanesi kuruldu.

* * *

20 Nisanda Hitler 56 yaşını doldurdu. Linge, on yıl önce ilk kez Hitler'in doğum gününe katılışını anımsıyor. Arada ne muazzam bir fark var!

1935 yılı görkem ve şatafat doluydu. Askeri bandolar "En büyük generalleri"ni daha sabahın erken saatlerinde selamlamışlardı. Sanayinin, partinin, devletin ve askeriyenin ileri gelenleri Führer'lerine koşturmuş ve kendisine değerli hediyeler getirerek onun gözüne girmek için yarışmışlardı. Sonra Berlin'de Teknik Üniversite'nin önündeki meydanda muazzam bir askeri geçit töreni sahnelenmişti. Sovyet Rusya'ya karşı savaşın bitmesinden sonra, büyük "zafer geçidi" de aynı meydanda yapılacaktı. Hitler muzaffer Alman birliklerinin Reich'ın başkentine girerken altından geçecekleri devasa zafer tanklarını daha şimdiden tasarlamıştı.

Oysa şimdi... Rus birlikleri Berlin kapılarına dayandılar; Adolf Hitler, ruhen ve bedenen çökmüş bir durumda, toprağın derinliklerindeki sığınağına saklandı.

Hitler'in 56. doğum gününde Güvenlik Servisi'nin şefi Rattenhuber, Linge'ye SD'nin bir raporunu gösterdi. Bu rapora göre, emir erlerinden biri Hitler'i doğum gününde öldü-

recekti. SD'nin aldığı bilgilere göre, bu adamın sivil kıyafet giyen ve cephede kolundan yaralanmış biri olacağı söyleniyordu. Linge, Hitler'in emir erlerinden hiçbirinin sivil giyinmediğini ve cephede kolundan yaralanmadığını söyledi. Rattenhuber, Linge'den yine de gözünü dört açmasını istedi.

Geçmiş yıllarda, özel personelinin 19 Nisanı 20'sine bağlayan gece yarısı Hitler'in doğum gününü tebrik etmeleri âdet olmuştu. Bu defa Hitler daha önceden, kutlamaları kabul etmeyeceğini bildirdi. Yine de gece 12:00'ye doğru Burgdorf, Fegelein, Schaub, Albrecht, Günsche, Hewel ve Lorenz Hitler'i tebrik etmek için holde toplandılar. Hitler, holde bekleyenlere zamanı olmadığı bilgisini iletti. Bunun üzerine Fegelein, Eva Braun'un yanına gitti ve tebriklerini kabul etmesi için Hitler'i ikna etmesini rica etti. Eva Braun'un ısrarı üzerine Hitler gönülsüzce hole çıktı. Herkesin elini eğreti bir biçimde sıktı; toplananlar ancak "tebrik ederim" diyebilecek zamanı buldular. Hitler hemen tekrar gözden kayboldu. Hitler'in pilotu Hans Baur, ikinci pilot Betz, Rattenhuber, Högl ve Schädle, Hitler çalışma odasından toplantı salonuna geçtiği sırada onu tebrik edebilmek için gece toplantısından kısa bir süre önce sığınağın holüne geldiler; Hitler holden geçerken onlarla da tokalaştı.

Çok kısa süren bir durum değerlendirme toplantısından sonra, Hitler yalnızca Eva Braun'la birlikte çalışma odasında çay içti.

20 Nisan sabahında Linge, cepheden gelen önemli bir haberi iletmek isteyen Burgdorf'un ısrarı üzerine Hitler'i saat 9:00'da uyandırdı. Hitler yatağından kalktı, çalışma odasına gitti ve kapalı kapının ardından Burgdorf'a, ne olduğunu sordu. Burgdorf, sabahın karanlığında Rusların Guben ile Forst arasındaki cepheyi yardıklarını bildirdi. Açılan gedik büyük değildi ve karşı saldırıya geçilmişti. Burgdorf ayrıca Rusların yardıkları birliğin komutanının, karşı koymadığı için anında kurşuna dizildiğini bildirdi.

Hitler yanıt olarak, "Bana Linge'yi gönderin" dedi.

Burgdorf'un yanında duran Linge, seslendi: "Führer'im?"

"Linge, henüz uyumadım. Beni bir saat sonra, öğlen ikide uyandırın."

Hitler yataktan kalkıp çalışma odasında kahvaltı ettikten sonra, Linge Hitler'in sağ gözüne kokain damlası damlattı. Bu damlalarla ağrıları biraz hafifleyen Hitler, öğlen yemeğine kadar en sevdiği yavru köpeği Wolf ile oynadı. Öğlen yemeğini Eva Braun ve sekreterleriyle birlikte yedi.

Öğleden sonra 3:00'e doğru, Reich Şansölyelik Binasının bahçesinde Hitler'i tebrik etmek üzere çok sayıda heyet toplanmıştı: Axmann ve "Hitlerjugend"in temsilcileri, Orta Orduları Kurmay Başkanı Streve ve birkaç subayı,[8] SS-Oberstrumführer Doose, Führer Refakat Birliğinin komutanı ve birliğinden birkaç adamı. Hitler sığınağından ayrılmaktan hiç hoşlanmadığı için, hemen sığınağın giriş kapısının önünde bir sıra oluşturmuşlardı. Hitler yakası yukarı kaldırılmış gri askeri paltosuyla, Puttkamer ve Linge'nin eşliğinde bahçeye çıktı. Toplananlar Hitler'i görünce hazırola geçtiler ve faşist selamı vermek için kollarını kaldırdılar.

Bahçeden müzik salonunun girişinde Himmler, Bormann, Burgdorf, Fegelein, Hewel, Lorenz, Hitler'in doktorları Morell ve Stumpfegger, yaveri Schaub, Albert Bormann, Albrecht, Johannmeyer, Below ve Günsche toplanmışlardı. Himmler, Hitler'e doğru yürüdü ve doğum gününü tebrik etti. Hitler elini Himmler'e üstünkörü uzattı ve diğerlerini de selamlamak için hemen yürümeye devam etti. Sonra heyetlere yöneldi. Yaşlı bir adam gibi iki büklüm ve ayaklarını sürüyerek, yavaş yavaş kortejin önünden geçti. Her bir heyetin yetkilisi öne çıktı ve tebriklerini sundu. Orta Ordular Grubunun subayı Hitler'e, Schörner'in imzaladığı bir kutla-

---

8 Bu tarihte Orta Ordular Grubunun başkomutanı Korgeneral Oldwig von Natzmer'di.

ma yazısını içeren deri bir dosya sundu. Axmann, Hitler'i "Hitlerjugend" adına tebrik etti.

Hitler korteji selamladıktan sonra, toplananlar etrafında bir yarım daire oluşturdular. Daha önce, yüksek sesle konuşamadığını bildirmişti. Bu yüzden fazla konuşmadı. Konuşmasında, zaferin geleceğine ve zafere ulaştıklarını söyleyebileceklerine dair klişe cümle de vardı. Sonra Hitler bitkin bir halde sağ kolunu kaldırdı ve sığınağına çekildi. O gün Hitler gökyüzünü son kez gördü. Bir daha sığınağından çıkmayacaktı.

Himmler, Bormann, Burgdorf, Fegelein ve yaverleri de Hitler'in peşinden gittiler; çünkü gündüz toplantısı saat 4:00'e koyulmuştu. Toplantının başlamasından yirmi dakika önce Göring, Ribbentrop, Dönitz, Keitel ve Jodl, Hitler'i tebrik etmek için geldiler. Hitler her birini çalışma odasında teker teker kabul etti. Her bir misafirin geldiğini haber veren ve içeri alan Linge, Göring'in ve Keitel'in Hitler'e sonsuz sadakat yemini ettiklerini ve sonuna kadar onun yanında kalmak istediklerini söylediklerini duydu. Misafirler Hitler'in yanında çok kısa süre kaldılar. Ribbentrop, bir istisna olarak, çalışma odasında on dakika geçirdi. Tebriklerden sonra Göring, Dönitz, Keitel ve Jodl yeniden holde bekleyen toplantı katılımcılarının arasına karıştılar.

Ribbentrop, Hitler'le konuştuktan sonra Şansölyelik Binasından ayrıldı. Birkaç dakika sonra Hitler çalışma odasından çıktı ve toplananları selamladı. Herkese, doğum günü tebrikleri için teşekkür etti. Sonra Krebs'e döndü, Oder cephesinden yeni haberleri sordu ve onunla birlikte toplantı odasına girdi. Diğerleri de onları izledi.

Bu toplantının ana konusu, Guben ile Forst arasındaki cephenin yarılmış olmasıydı. Güçlü Rus zırhlı birlikleri Berlin'e yaklaşıyorlardı ve o gün Berlin-Frankfurt otobanının güneyindeki Spreewald'a ulaştılar. Artık başkent güneyden de tehdit altındaydı. Rus birlikleri Berlin'in kuzeyinde Ora-

nienburg'a kadar ilerlemiş oldukları için, Guben ile Forst arasındaki cephe gediği özellikle tehlikeli görünüyordu, çünkü artık Ruslar Berlin'in güneyle bağlantısını kesebilirlerdi.

Cephedeki gelişme o kadar tehlikeli görünüyordu ki, Bormann kaçınılmaz olarak karargâhın Berlin'den Obersalzberg'e taşınması için önlemler aldı. Daha toplantı sırasında hızla odadan çıktı ve SS-Obersturmbannführer Erich Kempka'yı sığınağa çağırttı. Kempka, Hitler'in özel şoförüydü ve Şansölyelik Binasının taşıma hizmetlerinin yöneticisiydi. Bormann, Kempka'yla birlikte Hitler'i ve özel personelini Obersalzberg'e götürecek bir araç konvoyu hazırladı. Bunun için 15-20 büyük arazi aracı, çok sayıda otobüs ve yaklaşık 10 kamyon kullanılması öngörülüyordu. Hitler için zırhlı bir limuzin hazırlandı. Ayrıca Kempka, Spandau'daki mühimmat deposundan iki tank istedi.

Linge, Hitler'in her gün giydiği kıyafetleri dışındaki tüm kişisel eşyalarının toplanmasını sağladı. Obersalzsberg'e taşınmak için 40-50 kadar sandık, Hitler'in savaş boyunca OKW, OKH, Deniz Kuvvetleri, Hava Kuvvetleri ve Speer'den aldığı askeri belgelerle dolduruldu. Bu belgeler zaten "Wolfschanze"den Şansölyelik Binasına getirilmişlerdi. Bormann'ın talimatı üzerine, Hitler'in diyet aşçısı Constanze Manziarly, Hitler'in diyet gıdalarını paketledi ve sadece birkaç gün yetecek kadar yedek bıraktı.

Eva Braun'un oda hizmetçisi Liesl, ikide bir Linge'ye gelip eşyaları toplasın mı diye soruyordu. Nihayetinde Hitler yine durum değerlendirme toplantısındaydı ve Eva Braun'un hiçbir şeyden haberi yoktu. Linge kıza, her halükârda toplanmaya başlamasını tavsiye etti, çünkü hiç beklenmedik bir anda yola çıkılabilirdi.

Bütün gün yolculuk hazırlıklarıyla geçti. Sadece Göring mutlaka hemen o gün yola çıkmak istiyordu. Toplantı henüz sona ermeden, geride kalan yedekleri bir araya getirmek ve Ruslara karşı savaşa sürmek için Güney Almanya'ya gittiği-

ni söyleyerek Hitler'le vedalaştı. Akşama doğru, Göring özel personeliyle birlikte arabayla Obersalzberg'e gitti. Karısını, kızını ve Karinhall Şatosu'nda onlarla birlikte yaşayan diğer herkesi zaten haftalar öncesinden özel trenlerle oraya göndermişti.

* * *

21 Nisanda, Linge Hitler'i sabah 9:30'da uyandırdı ve Rus topçularının Berlin'i ateş altına aldığını bildirdi. Burgdorf ve diğer yaverler holde bekliyorlardı. On dakika sonra Hitler telaşla ve henüz sakal tıraşı olmamış bir halde yanlarına geldi. Hitler kendisi tıraş oluyordu. Kendisini, özel berberi August Wollenhaupt'un bile tıraş etmesine izin vermiyordu. Hitler, herhangi birinin elinde usturayla boğazına yaklaşmasına tahammül edemediğini söylerdi.

Toplantı salonunun holünde Hitler'i von Burgdorf, Schaub, Below ve Günsche bekliyordu. "Ne oldu? Bu silah sesleri de ne, nereden geliyor?" diye sordu heyecanla. Burgdorf, Berlin'in merkezinin Rusların ağır bir topçu bataryasının ateşi altında olduğunu ve muhtemelen Zossen'in kuzeydoğusundaki bölgeden ateş edildiğini söyledi.[9] Hitler'in benzi attı. Kısık sesle kekeledi: "Ruslar bu kadar yakına mı geldiler?"

Burgdorf, Krebs'in, yaklaşık on Rus tankının Baruth üzerinden Zossen yönüne ilerlediğini ve OKH'nin karargâhından sadece on on beş kilometre uzakta olduğunu bildirdiğini de sözlerine ekledi.

Hitler Burgdorf, Below ve Günsche ile birlikte toplantı odasına gitti ve Krebs'le telefon bağlantısı kurulmasını istedi. Krebs, OKH'nin karargâhının Rus tanklarının doğru-

---

9 Daha 20.4.1945'in öğle saatlerinde 79. Muhafız Bölüğünün topçu tugayı, Berlin'in kuzeydeki mahallelerinin sınırına dayanmış, Sovyet topçusu Berlin'i ateşe tutmuştu. 21 Nisan sabahında 32. Muhafız Bölüğünün topçuları Marzahn'dan Şansölyelik Binasına ateş açtılar.

dan tehdidi altında olduğunu yineledi. Karargâh başka bir yere taşınabilir mi, diye sordu. Hitler ahizeye "Hayır!" diye bağırdı. "Birkaç Rus tankından korkmayın. OKH Zossen'de kalıyor!"

Bormann, Fegelein, Johannmeyer ve Schaub heyecan içinde toplantı odasına koştular. Hitler ve diğerleri, Rus bataryasının nerede olabileceğine dair tahmin yürütüyorlardı. Hitler koltuğunda duramıyordu. İkide bir yerinden fırlıyor ve heyecanlı bir sesle, Rus bataryasının yeri tespit edildiğinde, Tiergarten'a yerleştirilmiş olan 12,5 cm'lik uçaksavar toplarıyla sürekli ateşe tutulmasını emrediyordu.[10] Bu toplar yüksek isabet oranı ve uzun menzilleri sayesinde başarılı olacaklardı. Öğlene doğru Tiergarten'da konuşlanmış olan uçaksavar bataryaları, Zossen yönünde ateşe başladılar. Ancak Rus bataryası gün boyunca kısa aralıklarla ateşe devam etti.

Burgdorf öğlen yemeğinde diğer emir subaylarına, Hitler'in, Dresden-Dessau bölgesinde Amerikalılara karşı yerleştirilmiş olan Alman birliklerinin Ruslara karşı savaşa sürülmek üzere taşınmaya hazırlanmasını emrettiğini bildirdi. OKH'nin karargâhı, Hitler'in talimatıyla aynı gün Zossen'den Potsdam-Eiche'ye taşınacaktı.

Öğleden sonra 2:30'a doğru Hitler'in sığınağındaki durum değerlendirme toplantısında Dönitz, Keitel, Jodi, Krebs, Bormann, Buhle, Winter, Fegelein, Voss, Christian, Hewel, Koller, Hitler'in emir subayları ve çok sayıda karargâh subayı toplandı. Hepsi de çok heyecanlıydılar. İkide bir "Hitler Berlin'de kalıyor mu? Karargâhını Obersalzberg'e taşıyor mu? Neden hâlâ burada?" soruları soruluyordu.

---

10 Berlin'de Hava Kuvvetlerinin toplam altı uçaksavar kulesi vardı; bunlardan iki tanesi Tiergarten'da, iki tanesi Humboldthain'de ve iki tanesi de Friedrichshain'de duruyordu. 1940'tan sonra kurulan 40 metre yüksekliğindeki bu kulelerin her birinde dört tane 12,8 cm'lik ikili uçaksavar bataryası bulunuyordu. Ayrıca bağımsız ikmal tesisleri bulunan uçaksavar kulelerinde, 15.000 kişiyi alacak büyüklükte sığınaklar bulunuyordu.

Toplantı sırasında Krebs, Rus tanklarının Berlin'in güneyinde Zossen bölgesine kadar ilerlediklerini bildirdi. Başkentin kuzeyinde Alman mevzileri çiğnenip geçilmiş ve Oranienburg ele geçirilmişti. Doğudaysa banliyölere girmişler ve Berlin'in dış savunma çemberindeki bazı mevzileri yarmışlardı. Ayrıca Krebs, çok sayıda karşı saldırıya rağmen, Rus birliklerinin Oder cephesinde açtıkları gediğin kapatılamadığını bildirdi. Alman birliklerinin durumu her geçen saat daha da kötüleşiyor ve cepheyi yeniden kurma umudu bulunmuyordu. 9. Ordu kopma tehdidiyle karşı karşıyaydı.

Krebs, bu nedenle, ana kuvvetleri hâlâ Frankfrut/Oder'in kuzeyinde ve güneyinde bulunan General Busse'nin 9. Ordusunu Berlin'e çekme ve başkentin savunmasında kullanma önerisinde bulundu. Hitler bu öneriyi reddetti ve Oder'deki cephenin ne pahasına olursa olsun yeniden kurulmasında diretti. Dolayısıyla 9. Orduyu Berlin'e geri çekmeye değil, karanlık çöktüğünde Dresden ile Dessau arasındaki tüm Alman birliklerini toplayıp, Zossen-Baruth bölgesinden saldıran Rus birliklerine karşı savaşa sürmeye karar verildi. Dönitz, Keitel, Jodl ve Bormann Hitler'e, tehlikeli durum yüzünden karargâhı Berlin'den Obersalzberg'e taşımayı önerdiler. Hitler bu teklifi de, henüz karargâhın Berlin'den taşınmasını gerektirecek kadar dolaysız bir tehlike görmediği sözleriyle reddetti.

Toplantıdan sonra Hitler, Potsdam-Eiche'ye taşınmış olan OKH komuta merkezine hemen dönmek isteyen Krebs'i alıkoydu ve ona, "Krebs, şimdi sürekli yanımda olmanızı istiyorum" dedi.

Krebs Berlin'de kaldı ve Yeni Şansölyelik Binasının sığınağındaki bir odaya yerleşti. Hitler, OKH kurmayından yalnızca yaveri von Freytag-Loringhoven'i ve subay olarak da özel işlerde kullanmak için Süvari Yüzbaşısı Boldt'u yanında alıkoydu.

Toplantıdan sonra Hitler öğle yemeğine gitti. Linge'ye, kendisinin Berlin'i terk etmek istediğine dair dedikodular

duyduğunu söyledi. Böyle bir şeyi düşünmüyordu bile. Linge, bu dedikoduların, Bormann'ın bir gün önce Berchtesgaden'e yolculuk hazırlıkları yapılması talimatını vermesinden çıktığı yanıtını verdi. Bunun üzerine Hitler, "Elbette burada işi olmayan herkes Berlin'i terk etmeli. Benim kişisel eşyalarım ve askeri arşiv şimdiden Berchtesgaden'e götürülmeli. Benim yanımda yalnızca en yakın özel kurmaylarım kalıyor" dedi.

Hitler, Linge'den yemekten sonra gereken talimatları almaları için Schaub ve Below'u yanına çağırmasını istedi. Son olarak da Linge'ye olağanüstü bir durumda Berlin'i bir Fieseler-Storch uçağıyla doğu-batı ekseni üzerinden terk edebileceğini söyledi.

İzleyen günlerde Hitler'in çevresindeki tüm SS kadroları bu umuda sarıldılar. "Hitler hiçbir koşulda Berlin'de kalmaz. Durum tehlikeli olduğunda Obersalzberg'e taşınırız" diye düşünüyorlardı.

Değerlendirme toplantısı hâlâ sürerken, Schaub ve Below, Hitler'in pilotlarından Hans Baur'la birlikte, uçakla Obersalzberg'e götürülmesi gereken kişilerin bir listesini yaptılar. Bu kişiler, Baur'un kumandasındaki Hitler'in uçak bölüğünün uçaklarına dağıtılacaklardı. Dört motorlu Condor ve Junkers uçakları Gatow havaalanında hazır duruyorlardı.

Obersalzberg'e kimin gideceğine karar verdikleri için şimdi "en güçlü" konumda olan Schaub ve Below'un etrafında müthiş bir izdiham oluştu. Herkes gitmek istiyordu. Sürekli, ailelerinin Bavyera'da olduğunu ya da kendilerinin bu bölgeden geldiklerini, memleketlerini savunmak istediklerini vs iddia edip, mutlaka Obersalzberg'e gitmeleri gerektiğini söyleyen insanlar geliyordu. Aslında herkesin derdi, Berlin'den bir an önce kaçmaktı.

21 Nisan akşamı hava karardığında, otomobil ve kamyonlardan oluşan uzun bir konvoy, Şansölyelik Binasının

arka kapısından Hermann-Göring-Straße'ye çıktı ve Gatow Havaalanı yönünde ilerledi. 80-100 kişi uçakla Obersalzberg'e gitti; bunların arasında Hitler'in özel yaveri Albert Bormann, denizci yaveri Tümamiral von Puttkamer, Hitler'in diş hekimi Hugo Blaschke, haber filmleri çeken Yarbay Frentz, ayrıca sekreterleri Wolf, Schneider ve stenografları bulunuyordu.

Gece araçlarla havaalanından dönen şoförler, uçakta yer kapmak için düpedüz kavga edildiğini anlattılar.

Linge, Obersalzberg'e iki uçak gönderdi. Uçaklardan birinde Hitler'in özel eşyalarını ve diyet ürünlerini taşıyan 30-40 sandık bulunuyordu. Bu eşyalara, Hitler'in oda hizmetlilerinden biri olan SS-Hauptsturmführer Wilhelm Arndt ve Hitler'in iki emir eri eşlik ediyordu. İkinci uçaklaysa tamamı hâlâ "Wolfschanze"de olan askeri arşivden 40-50 sandık dolusu belge taşınmıştı. Bu belgeler de SD görevlilerinin korumasında gönderilmişti.[11]

Daha o gece, Obersalzberg'den, Hitler'in özel eşyalarını taşıyan uçak dışında tüm uçakların geldiği bildirildi. Baur, Amerikan avcı uçaklarının bu uçağı yakalayıp, Köln'de zorunlu iniş yaptırdığını saptadı.[12]

Aynı gün, Berlin'den toplu kaçış başladı. Binlerce insan kenti batı istikametinde otobüsler, otomobiller, atlı arabalar, bisikletler ya da çocuk arabalarıyla terk ediyordu. Çoğunluk yayan gidiyordu. Uçsuz bucaksız konvoylar şehirden ayrılıyordu. Hâlâ Berlin'de kalmış olan bakanlıklardaki memur-

---

11 Durum değerlendirme toplantılarının –toplam 100.000 sayfanın üstündeki– tutanaklarını taşıyan uçak 23.4.1945 sabahı Münih'teki Riem Havaalanına indi. Belgeler Berghof'ta depolandılar ve 25 Nisanda Bormann'ın özel görevlisi Senato Başkanı Müller'in talimatı üzerine yakıldılar. Belgelerle birlikte giden askeri tarihçi Scherff, gelecek onyıllarda zaten nesnel bir tarih yazımı gerçekleşmeyeceği gerekçesiyle, belgelerin imhasını uygun bulmuştu. Tesadüf eseri yakılmayan, kısmen parçalanmış ya da sadece islenmiş belgelerse 1962'de Federal Almanya'da yayımlandılar.

12 Bu uçak 22-23 Nisan gecesi, Saksonya'daki Börnersdorf'ta düşmüştü.

lar ve devlet görevlileri de kaçıyorlardı – izin almadan ya da sahte belgelerle. Führer'in bürosundaki "memurlar" bile parti kimliklerini ve diğer belgeleri imha ediyorlardı. Sahte belgelerle donanarak, izin almadan Berlin'e sırt çeviriyorlardı.

Başkent artık Rus topçularının ateşi altında olduğundan, Günsche Şansölyelik Binasının ve hükümet binalarının bulunduğu alanın Muharebe Komutanı olarak Bormann, Burgdorf, Fegelein, Voss, Hewel, Lorenz, Zander, yaverler Schaub, Albrecht, Below ve Johannmeyer, pilotlar Baur ve Betz, ayrıca Rattenhuber, Högl ve Schädle, Hitler'in doktoru Dr. Stumpfegger ve Berlin'de kalan sekreterleri Christian ve Junge'nin eski ve yeni şansölyelik binalarından Yeni Şansölyelik Binasının sığınağına taşınmalarını sağladı. Krebs de oraya yerleştirildi.

Yeni Şansölyelik Binasının sığınağı, 1938'de Hitler doğrudan savaş hazırlıklarına başladığında, binayla birlikte inşa edilmişti. Bu sığınak 70 odasıyla devasa boyuttaydı. Sığınak bir yeraltı ambarıyla iki bölüme ayrılıyordu; bu ambara gıda, kömür ve benzerleri naklediliyordu. Kamyonlar için yapılmış ağır bir asansör, ambardan doğrudan Voßstraße'deki kaldırıma çıkıyordu. Çıkış yeri öyle kamufle edilmişti ki, bilmeyenler fark edemezlerdi. Bahçenin altında, yaklaşık yüz metre uzunluğundaki beton bir koridor, yeraltı ambarından Hitler'in sığınağına kadar uzanıyordu. Yeni Şansölyelik Binasının sığınağında Hitler'in "Alt 500" kod adlı telefon santrali, radyo istasyonu, basın bürosu, Hitler'in yaverlerinin bürosu, Profesör Haase'nin sahra hastanesi ve Mohnke'nin savaş grubunun kumanda merkezi de bulunuyordu. SD'nin 60-70 çalışanı da Kriminalrat (SS mensubu polis memuru) SS-Sturmbannführer Forster'in emri altında, sığınakta konuşlanmışlardı ve sığınağın gözetimi onların göreviydi. Oraya giren ve çıkan herkesi kontrol ediyorlardı.

21 Nisan gecesi Rus topları sustu. Buna karşılık şimdi Alman uçaksavarları uğulduyordu. Rus bombardıman uçakla-

rı Berlin'deki askeri hedeflere saldırdılar. Reich Şansölyelik Binasının yakınlarına da bombalar düştü.

* * *

22 Nisan sabahında Rus topları daha şiddetli bir ateşe başladı. Berlin'in merkezine şimdi daha çok sayıda ağır bataryanın top ateşi açtığı bildiriliyordu. Rusların top mermileri Tiergarten'a ve Wilhelmstraße'deki bakanlıkların bahçelerine de giderek daha sık düşüyordu. Hitler, sabah 10:00'a doğru top gümbürtüsüyle uyandı.

Hitler giyindi, Linge'yi çağırdı ve heyecanla, "Kaç kalibrelik topla ateş ediliyor?" diye sordu. Linge, Hitler'i yatıştırmak için, seslerin Tiergarten'daki Alman uçaksavarından geldiğini, ayrıca Rusların uzun menzilli toplarının da tek tük patlağını söyledi. Hitler çalışma odasında kahvaltı ettikten sonra yatak odasına gitti ve Morell orada ona uyarıcı iğnesini yaptı.

Durum değerlendirme toplantısı saat 12:00'ye alınmıştı. Toplantıdan kısa bir süre önce Dönitz, Keitel, Jodl, Krebs, Burgdorf, Buhle, Winter, Christian, Voss, Fegelein, Bormann, Hewel, Lorenz, Below, Günsche, Johannmeyer, John von Freyend ve Freytag-Loringhoven Hitler'in sığınağında bir araya geldiler. Savaşın genel gidişatı hakkında kısa bir değerlendirme yapıldı. Çoğunun suratı asıktı. Alçak sesle hep aynı soru soruluyordu: "Führer neden Berlin'den ayrılma kararı vermiyor?"

Hitler, eskisinden daha da iki büklüm bir halde, dairesinden geldi. Sessiz bir selamlaşmadan sonra, koltuğuna oturdu. Krebs raporuna başladı. Berlin'i savunan Alman birliklerinin durumunun daha da kötüleştiğini bildirdi. Güneyde Ruslar Zossen'de cepheyi yarmışlardı ve Berlin şehrinin sınırlarına yaklaşıyorlardı. Doğudaki ve kuzeydeki banliyölerde ağır çatışmalar yaşanıyordu. Stettin'in güneyinde, Oder kıyısındaki Alman birliklerinin durumu felaketti. Rus-

lar, Alman cephesini tank saldırılarıyla yarmış ve Alman mevzilerinin derinliklerine kadar ilerlemişlerdi.

Hitler ayağa kalktı ve masanın üstüne eğildi. Titreyen ellerini haritanın üzerinde dolaştırdı. Ansızın doğruldu ve renkli kalemleri fırlattı. Zor nefes alıyordu, yüzü kıpkırmızı kesilmiş, gözleri faltaşı gibi açılmıştı. Masadan geriye bir adım attı ve zor çıkan bir sesle haykırdı: "Böyle bir şey şimdiye kadar görülmemiştir! Bu koşullarda artık komuta edemem! Savaş kaybedildi! Ama beyler, siz Berlin'den ayrılacağımı düşünüyorsanız, fena halde yanılıyorsunuz! Kafama bir kurşun sıkmayı tercih ederim!"

Orada bulunanlar şaşkınlık içinde Hitler'e baktılar. Hitler sadece elini hafifçe kaldırıp şöyle seslendi: "Teşekkür ediyorum size, saygıdeğer beyler!" Sonra arkasını dönüp salondan çıktı.

Herkes donup kalmıştı. Bu son muydu? Günsche Hitler'in arkasından koştu. Görüşme odasından "Ama Führer'im...." sözleri duyuldu.

Günsche, Hitler'e çalışma odasının kapısında yetişti. Hitler durdu ve "Bana derhal Goebbels'i bağlayın!" emrini verdi.

Goebbels, Hermann-Göring-Straße'deki villasının hava hücum sığınağındaydı. Hitler onunla telefonda görüştüğü sırada, toplantının katılımcıları şaşkınlık ve heyecan içinde hole çıktılar. Bormann ve Keitel, Günsche'nin yanına koşup, "Führer nerede? Başka ne dedi?" diye sordular. Günsche, Führer'in şu anda Goebbels'le telefon görüşmesi yaptığı yanıtını verdi. Her kafadan bir ses çıkıyordu. Keitel ellerini kollarını sallayıp duruyordu. Bormann tamamen kendinden geçmişti ve ikide bir kekeleyerek, "Olamaz, Führer cidden kendisini vurmak istiyor olamaz!" diyordu.

Keitel bağırdı: "Führer'in bunu yapmasını engellemeliyiz!" Tarifsiz bir kargaşa hüküm sürüyordu. Kimileri, masanın üstündeki konyaktan çabucak bir iki kadeh yuvarladılar.

Birkaç dakika sonra, öğlen saat 12:30'a doğru, Goebbels telaşla içeri girdi. Eskisinden daha fazla sendeliyordu. Hermann-Göring-Straße'deki villasından büyük bir heyecanla koşup gelmişti. "Führer nerede?" diye sordu. Onu hemen Hitler'in çalışma odasına götürdüler. Orada ikisi, yaklaşık on dakika baş başa görüştüler.

Goebbels dışarı çıktığında, Bormann, Keitel, Dönitz ve Jodl hemen üzerine atıldılar: "Führer ne dedi?" Onu dört bir yandan sıkıştırıyorlardı. Goebbels, Hitler'in durumu ümitsiz bulduğunu, artık hiçbir şans göremediğini ve savaşın kaybedildiğini kabul ettiğini söyledi. Hitler tamamen çökmüştü. Goebbels daha önce onu hiç böyle bir durumda görmemişti. Goebbels ayrıca Hitler'in telefonda zor duyulur bir sesle, karısı ve çocuklarıyla birlikte vakit geçirmeden yanına, sığınağa gelmesini isteyerek her şeyin bittiğini söylediğini, bu yüzden dehşete kapıldığını belirtti.

Bormann heyecandan yerinde duramıyordu. Goebbels'e, Dönitz ve Keitel'e, daha sonra tekrar Dönitz'e, Hitler'i Berlin'i terk etmesi için her ne pahasına olursa olsun ikna etmek gerektiği yolunda yalvardı. Goebbels, Keitel'e usulca sordu: "Feldmareşal, gerçekten, Rusların ilerleyişini durdurmak için hiçbir olanak kalmadığını mı düşünüyorsunuz?"

Keitel, son şansın, Elbe'deki, aralarında Wenck'in savaşma gücü çok yüksek olan 12. Ordusunun da bulunduğu tüm birlikleri en kısa zamanda geri çekmek ve Ruslara karşı savaşa sürmek olduğu yanıtını verdi. Keitel'in önerisi oradakilerin tümü tarafından coşkuyla kabul edildi. Bormann, Hitler'in derhal bu konuda bilgilendirilmesini önerdi. Orduya komuta eden tankçı generalin adıyla "Wenck Ordusu" diye anılan 12. Ordu, Hitler'in emriyle 1945 Nisanının başında, "Reichsarbeitsdienst" (Reich Çalışma Hizmeti) işçilerinden ve subay ile astsubay okullarının öğrencilerinden oluşturulmuştu. Hitler, Magdeburg bölgesinde konuşlanan bu orduyu OKW'nin yedeği olarak görüyordu ve henüz savaşa sokma-

mıştı. Wenck Ordusu yalnızca dört tam tümendeki 40.000 ila 45.000 askerden oluşuyordu. Bu ordunun askerlerinin eğitimi iyi değildi, ayrıca silahları da yetersizdi. Wenck Ordusunun topçu gücü birkaç hafif obüs topu bataryasından ibaretti. Hiç tankı yoktu, yalnızca motorlu top kundakları vardı. Bu birlikler Elbe'de Amerikalıların karşısına çıkartılmıştı.[13]

Keitel, Bormann, Goebbels, Burgdorf ve Fegelein Linge'ye, Hitler'e onunla görüşmek istediklerini bildirmesini söylediler. Linge Hitler'in odasına girdiğinde, Hitler ceketini açmış, tamamen bitap bir halde yatakta yatıyordu. Linge'yi dinledi, sonra donuk hareketlerle ayağa kalktı, üniformasının ceketinin düğmelerini ilikledi, çalışma odasına girdi ve zayıf bir sesle "Buyursunlar" dedi.

Linge, Keitel, Bormann, Goebbels, Burgdorf ve Fegelein'ı Hitler'in çalışma odasına aldı. Yirmi dakika sonra Keitel, Goebbels ve Burgdorf, yüzlerinde umutlu bir ifadeyle odadan çıktılar. En son çıkanlar Bormann ve Fegelein oldu. Holde Linge'den şnaps istediler ve kadehleri hemen yuvarladılar. Bu sırada Fegelein, Linge'ye, "Şimdi her şey düzelecek. Wenck ordusuyla Berlin'e yürüyor" dedi.

Keitel holde, Dönitz ile biraz daha konuştu ve sonra Jodl ve yaveri John von Freyend ile birlikte sığınaktan ayrıldılar.

Kısa bir süre sonra Dönitz, Hitler ile baş başa görüşmek istedi. Hitler onu toplantı odasında kabul etti. Görüşmede, ölüm adayları denilen kişilerin uçakla Berlin'e taşınmalarını organize etmek üzere Dönitz'in uçakla Flensburg'a gitmesine karar verildi. Bunlar, özel torpidoları (tek kişilik torpido) kullanmak için seçilmiş donanma subayları ve bahriyelilerdi; bu torpidoları patlattıklarında kendileri de kaçınılmaz

---

13 Wenck Ordusu diye anılan 12. Ordu, 1945 Nisanının başında yeni kurulmuştu. Başlangıçta toplam 150.000 asker gücünde on tümenden oluşması düşünülüyordu. Gerçekteyse, ordunun üstünkörü bir araya getirilmiş altı tümenden fazla bir gücü yoktu; bu tümenler de genellikle hiçbir eğitimi olmayan askeri öğrencilerden ve Reich Çalışma Hizmeti'nin acemi erlerinden oluşuyordu. Ordunun neredeyse hiç tankı ve topu yoktu.

olarak ölüyorlardı.[14] Bazı askerler bu torpidoları kullanmak için gönüllü olmuş, bazıları da bunu yapmaya mahkûm edilmişlerdi. Ayrıca Dönitz, Kuzey Almanya'da bulunan tüm deniz kuvvetleri mensuplarını, başkent Berlin'i savunmaya bizzat yönlendirecekti.[15]

Herkes gittiğinde, Hitler Orta Ordular Grubunun başkomutanı Feldmareşal Schörner'in, derhal yanına çağrılması emrini verdi. Schörner'in birlikleri o günlerde Silezya ve Çekoslovakya'da ağır savunma çatışmalarına girmişlerdi. Akşam saat 6:00 ya da 7:00'ye doğru Schörner Berlin'e geldi. Schörner'in uçağı, Berlin'de henüz Rus topçularının ateşine maruz kalmamış yegâne havaalanı olan Gatow'a indi.

Hitler'in yaveri Johannmeyer, Linge'den, Schörner'in geldiğini ve eski sığınakta beklediğini bildirmesini istedi. Hitler, Schörner'in durum değerlendirme toplantısı salonuna getirilmesini emretti, kendisi de Schörner'i karşılamak için hole çıktı. Linge, Schörner'e vermek için getirttiği mareşal asasını hatırlattı. Hitler aşağılayıcı bir tavırla elini salladı ve "Bütün bunlar saçmalık!" dedi.

Ancak daha sonra Schörner, Burgdorf, Fegelein ve Johannmeyer'in eşliğinde Hitler'in sığınağına geldiğinde, Hitler Linge'ye "Peki tamam! Asayı toplantı odasına getirin!" dedi.

Hitler, Schörner'i dostça karşıladı ve toplantıya girerler-

---

[14] Mühendis Richard Mohr tarafından "Zenci" torpidoları olarak tanımlanan bu taşıyıcı torpidolar, beraberlerinde silah olarak ikinci bir torpido taşıyorlardı. İlk tek kişilik torpidolar Nisan 1944'te, müttefiklerin Anzio çıkarmasında kullanıldıklarında başarısız olmuşlardı. 1944 yazında Seine Körfezi'nde yapılan ikinci bir denemede bir İngiliz kruvazörü ve birkaç savaş gemisi batırılmıştı. "Zenci" torpidolar teknik yetersizlik nedeniyle büyük kayıplara yol açtıkları için bir daha kullanılmadılar. Daha yeni modeller, Normandiya'daki düşman saldırısı cephesinde kullanıldılar, ancak bunların yetersizlikleri de henüz giderilmemişti.

[15] Daha Mart 1945'te, bir bahriye tümeni Oder cephesine aktarılmıştı. 25 Nisanda Savaş Donanması Başkomutanı Büyük Amiral Karl Dönitz, Hitler'den, bahriyeli askerleri Berlin'e havadan ulaştırma ya da deniz ve kara yoluyla Berlin önünde çarpışılan cephelere getirme emri aldı.

ken ona, “Schörner! Dört tane Schörner'im olsun diye sizi dörde bölmeyi çok isterdim” dedi.

Schörner, neşeyle gülümseyerek, “Her zaman hizmetinizdeyim, Führer'im” karşılığını verdi.

Hitler'in Schörner'le görüşmesi yaklaşık bir saat sürdü; görüşmeye Bormann, Burgdorf ve Fegelein da katıldı. Daha sonra ikisi baş başa konuştular. Akşam saat 8:00'e doğru Schörner, sığınak sakinleriyle elindeki mareşal asasını kısaca sallayarak selamlaştıktan sonra Gatow Havaalanına gitti ve oradan bir uçakla karargâhına döndü.

Schörner'in ziyareti Hitler ve çevresindekilerin üzerinde etkili olmuştu. Sabahleyin sığınakta hâkim olan sıkıntılı hava, akşama doğru büyük ölçüde dağılmıştı. Özellikle Hitler yeniden cesaret kazanmıştı. Yeniden planlar yapıyordu. Schörner'in Silezya'daki birlikleri, güneyden Berlin istikametine doğru ilerleyen Rus birliklerinin kanadıyla karşılaşacak ve başkente kadar ilerleyecekti. Schörner de Hitler'den, başlıca güçleriyle Güney Almanya'ya çekilme ve orada Alpler istihkâmını tutma emrini almıştı. Hitler'in bir başka planı da Berlin ile Mecklenburg'da duran Alman birlikleri arasındaki bağlantıyı yeniden kurmaktı. Bu amaçla Hitler, 3. Ordunun komutanı SS-Obergruppenführer Felix Steiner'e, 24 Nisanda Oranienburg'un kuzeyindeki bölgeden taarruza geçmesi ve kuzeyden Berlin'e ilerleyen Rus birliklerinin bağlantısını kesmeye çalışması emrini verdi.

Hitler'in bu emrini Himmler'in vekili Fegelein, Steiner'e bizzat götürecekti. Fegelein 23 Nisan sabahında yola koyuldu.

Hitler, Schörner'e birliklerinin bir bölümüyle Alpler istihkâmına geri çekilme emrini verdiğinde, Hitler'in karargâhında, onun savaşı Alpler istihkâmından devam ettirmek için son dakikada Berlin'den ayrılabileceği umudu doğdu. Bu umut sığınakta bir içki âlemine vesile oldu. Bormann yine eski haline döndü; Günsche ve Hitler'in sekreterleri Junge ve Christian'la birlikte holde oturup hep birlikte konyak içtiler.

Bu sırada Wenck'in ve Steiner'in ordularıyla "sadık Nazi" Schörner hakkında büyük konuşmalar yapıldı.

"Evet, Schörner bizim adamımız" diye vurguladı kadın sekreter Christian. "Sadık bir nasyonal sosyalisttir o." Bormann kadehini kaldırdı ve sekreterlerle kadeh tokuşturdu: "Ertesi gün tehlikeden kurtulacağız. Wenck, Steiner ve Schörner bizi ortada bırakmaz. Birlikleri Berlin'e geliyor."

Akşamleyin Linge koridorda Ribbentrop ile karşılaştı. Ribbentrop'un eski kibri sönüp gitmişti. Alışılmadık bir yakınlıkla, Linge'ye Hitler'in ne yapmayı düşündüğünü sordu. Linge, Hitler'in şimdilik Berlin'de kalmak istediğini söyleyince, Ribbentrop açıkça telaşlandı ve Hitler'le baş başa konuşmasının mümkün olup olmadığını sordu. Linge, Ribbentrop'un geldiğini bildirdi ve Hitler onu hemen çalışma odasına kabul etti. Yirmi dakika süren bir konuşmadan sonra Ribbentrop sığınaktan ayrıldı. Aynı akşam Berlin'den Hamburg'a gitti. Gidişi Hitler'in onayıyla olmuştu. Ribbentrop gittikten sonra, Hitler Linge'ye "Bu adamı bir daha yanımda görmek istemiyorum" dedi.

Aynı gün SS Tugay Komutanı Mohnke, kendi kurduğu Muharebe Grubunun 3500 askeriyle, Şansölyelik Binasına geldi. Hitler ona, hükümet binalarının bulunduğu tüm alanın korunmasını üstlenmesi emrini verdi. Gururu okşanan Mohnke, Günsche'ye, "Führer (Balaton'daki yenilgiden sonra) Leibstandarte'nin adını bile duymak istemiyordu, ama şimdi ona hâlâ bir Leibstandarte'si olduğunu göstereceğiz" dedi.

Goebbels, karısı Magda ve beş çocuğu Hilde, Holde, Helke, Heike ve Heiner ile birlikte o gün Yeni Şansölyelik Binasının sığınağına taşındı.[16] Goebbels'in yanında onun müsteşarı SS Tugay Komutanı Werner Naumann, yaveri SS-Hauptsturmführer Günther Schwägermann ve oda hizmetlisi SS-Unterscharführer Ochs kalıyordu.

---

16 Goebbels ailesi altı çocukla sığınağa taşındı. Çocukların adları Helga, Hilde, Hellmut, Holde, Hedda ve Heide'ydi.

* * *

Rus topçuları, hükümet binalarının bulunduğu alanı vurmayı gece neredeyse tamamen durdurduktan sonra, 23 Nisan sabahı yeniden ateşe başladılar. Çok sayıda top mermisi, Şansölyelik Binasının "Merasim Avlusu"nda duran tankerlerin ya da benzin varillerinin üstüne düştü. Bu sırada çok sayıda asker öldü ya da ağır yaralandı.

Rus savaş uçakları Berlin merkezinin üstünde uçuyor ve hedeflere dalış yapıyorlardı. Berlin çemberi, başkenti çevreleyen otoban, metro ve tramvay artık kullanılamaz durumdaydı. Leipziger Straße'de, Potzdamer Platz'da ve Hermann-Göring Straße'de boş tramvay vagonları öylece duruyordu. Elektrik, havagazı ve su şebekeleri neredeyse şehrin tümünde çökmüştü. Sadece Berlin telefon şebekesi hâlâ çalışıyordu.

Hitler yine ağır topçu ateşiyle uyandı. Giyindi ve Linge'yi çalışma odasına çağırdı. Söylediği üzere, o gece hiç uyuyamamıştı ve çok solgundu. Sinirli bir halde yine Rus toplarının kalibresini sordu. Sonra Morell'den kendisine iğne yapmasını istedi. Morell gittikten sonra, Linge Hitler'in sol gözüne damla damlattı. Bu sırada Hitler, Morell'in elinin korkudan titrediğini söyledi. Linge'nin damlaları ustalıkla damlatmasına seviniyordu.

Hitler kahvaltı ettikten sonra saat 12:00'ye doğru durum değerlendirme toplantısına gitti. Toplantı artık haberlerin durumuna göre, günde birkaç kez farklı saatlerde yapılıyor ve aslında 30 ila 40 dakikadan fazla sürmüyordu. Berlin'in düşmesinden önceki son günlerde, katılımcıların sayısı giderek azalıyordu.

Bir gün önce Wenck'in ordusunu ziyaret etmiş olan Keitel, henüz geri dönmemişti. Keitel Rus topçularının ateşinden kurtulmak için tedbirli davranarak OKW'nin karargâhını Berlin-Dahlem'den, Berlin'in yirmi kilometre batısındaki Krampnitz'e taşıtmıştı. Hitler, batı cephesinden haber veren

Jodl ve Winter'i durum değerlendirme toplantılarına davet bile etmiyordu. Onlar da Rus topçularının yaylım ateşi altında, Führer'in sığınağına gitmemeyi tercih ediyorlardı.

Hava Kuvvetlerinin temsilcileri Koller ve Christian, komuta merkezlerini Berlin'den Potsdam'daki av sahasına taşımışlardı; bu yüzden onlar da artık durum değerlendirme toplantılarına katılmıyorlardı. Gerekçe olarak da yolun uzaklığını gösteriyorlardı. Haberlerini Hava Kuvvetleri Yaveri Below'a telefonla veriyor, Below da Hitler'e rapor hazırlıyordu.

Daha üç gün önce Hitler'in doğum gününde, sonuna kadar sadakat yemini etmiş olan generaller Bodenschatz, Buhle ve Scherff, Berlin'den Güney Almanya'ya geçmişlerdi. Berlin'i en önce terk edenlerden biri Göring'di ve Himmler de artık Hitler'in yanında görünmüyordu.

Durum değerlendirme toplantılarında artık sadece, Şansölyelik Binasının sığınağına yerleşmiş olanlar katılıyorlardı: Krebs, Bormann, Burgdorf, Voss, Fegelein, Hewel, Below, Johannmeyer, Günsche, Zander, von Freytag-Loringhoven ve Lorenz. Ayrıca son günlerde Goebbels de bu toplantılarda bulunuyordu. Lorenz kısa bir süre önce Reich Basın Sorumlusu yapılmıştı. Hitler, Otto Dietrich'i on beş yıllık görev süresinden sonra onda keşfettiği "hareketsizlik" yüzünden azletmişti. Dietrich de Güney Almanya'daki ailesinin yanına gitmekte gecikmedi.

Öğlen saat 1:00'e doğru Hitler hole geldi ve toplantıya katılmak için orada bekleyenleri selamladı. Kimlerin gelmediğini sormadı, yalnızca Below'a, "Below, artık Hava Kuvvetlerini bir tek siz temsil ediyorsunuz" dedi.

Hitler, toplantı odasına diğerlerinin eşliğinde gitti ve harita masasının önündeki koltuğa yavaşça çöktü. Doğu ve batı cephesinin her zamanki sekiz on büyük haritasının yerine şimdi sadece iki küçük yaprak vardı; bunlardan biri Berlin ve çevresinin, diğeri de tüm Almanya'nın haritasıydı.

Batı cephesinin haritaları artık açılmıyordu. Haritalar üzerindeki işaretlemeleri Krebs ya da yaveri yapıyordu.

Krebs, verdiği raporda, Rusların Berlin'i kuşatma niyetinin şimdi açıkça görülebildiğini bildirdi: Kuzeyden Oranienburg yönünde ilerliyorlardı, batıdaysa Berlin'e otuz kilometre uzaklıktaki Nauen'e kadar gelmişlerdi. Dış dünyayla bağlantı sadece kuzeybatı yönünden mümkündü. Ayrıca güneyden ve doğudan da başkentin üzerinde güçlü bir baskı vardı. Bu yönlerde Rus birlikleri neredeyse kent sınırına ulaşmışlardı.

Hitler, Krebs'in sözünü şu soruyla kesti: "Wenck'in ordusu ne oldu?"

Krebs, Wenck'in ordusunun geçen geceden beri Elbe'den geri çekildiği yanıtını verdi. Ancak Amerikalılar şimdiye kadar ilerlememişlerdi. Şu sıralar Wenck Ordusu Magdeburg'un güneydoğusunda toplanıyordu.

Krebs, Wenck'in ordusu hakkında daha fazla ayrıntı vermek isterken kapı açıldı. İçeriye Keitel ve yaveri John von Freyend girdiler. Keitel tıraşsızdı, üniforması toz toprak içindeydi. Führer'e, kurtuluş için belirleyici olacak bir konuyla ilgilendiğini göstermek istemişti. Hitler, Keitel'in elini içtenlikle sıktı.

John von Freyend haritayı masaya yaydıktan sonra, Keitel, Wenck'in ordusunun tüm gücüyle Elbe'de çekildiğini ve şu sıralar gruplarını yeniden kurmakla meşgul olduğunu bildirdi. "Birlikleri savaşa seferber etmek için bütün gün ve bütün gece arabayla gittim ve yürüdüm. Führer'im, Wenck sizi saygıyla selamlıyor ve en kısa sürede Şansölyelik Binasında elinizi sıkabilmeyi umut ediyor."

Keitel hazırola geçti ve şöyle seslendi: "Artık yanınızda kalıyorum, Führer'im! Şimdi sizi terk edersem karımın ve oğullarımın yüzüne bakamam."

Hitler, Keitel'in sadakatini böyle yeniden göstermesi karşısında bariz şekilde etkilenmişti. Koltuğundan kalktı ve

haritanın üzerine birkaç ok işaretledi. Bu sırada, Steiner'in 3. Ordusunun 24 Nisanda kuzeyden ilerlemesi gerektiğini, Wenck'in ordusunun da güneyden Potsdam yönüne ilerleyeceğini, ama bunun 25 Nisandan daha geçe kalmayacağını söyledi. Hitler sözlerine, operasyonun hedefinin Berlin'e yönelik Rus tehdidini ortadan kaldırmak, doğuya ilerlemek, 9. Orduyla birleşmek ve Oder cephesini yeniden kurmak olduğunu söyleyerek devam etti.

Elbette bu çılgınca plan gerçekleşmedi.

Toplantının bitmesinden önce, Keitel Hitler'den bir kez daha Wenck'in ordusuna gitme izni istedi. Oradaki mevcudiyetinin, birliklerin savaşma ruhunu arttıracağını düşünüyordu. Hitler bunu onayladı. Birkaç dakika sonra Keitel, Wenck'in yanına gitmek üzere sığınaktan ayrıldı. Keitel bu yolculuktan bir daha geri dönmedi; oysa daha az evvel kendisini asla terk etmeyeceğine dair Hitler'e yemin etmişti.

Aynı tarihte Führer Muhabere Taburunun komutanı Binbaşı Lohse de Şansölyelik Binasını izin almadan terk edip gitti.[17]

Hitler durum değerlendirme toplantısındayken, Linge, Eva Braun'un oda hizmetçisi Liesl ve Hitler'in emir eri SS-Unterscharführer Wauer'e, Hitler'in odasını toplamaları emrini verdi. Linge, çalışma odasındaki yazı masasını kendisi topladı. Masanın üstünde, az önce Göring'den gelen bir telsiz mesajı duruyordu: "Çok sevgili Führer'im! Güney Almanya yolunda, savaşı buradan sürdürmeye yetecek kadar kuvvetin hâlâ var olduğunu saptadım. Bu yüzden Berlin'i terk etmenizi ve Berchtesgaden'e (Obersalzberg) gelmenizi sizden bir kez daha ısrarla rica ediyorum. Sadık adamınız Göring."[18]

Çalışma odası toplanıp kilitlendiğinde, Eva Braun bir kö-

---

17 Burada, Führer karargâhının Karargâh Muhabere Bölüğünden 1944'te oluşturulan Führer Muhabere Taburu kastediliyor. 520 askerden oluşan Führer Muhabere Bölüğünün görevi, Führer karargâhının ordunun komuta merkezleri ve Reich yönetimiyle iletişiminin güvenliğini sağlamaktı.

18 Bu telsiz mesajının metni günümüze ulaşmamıştır.

peğiyle kapısından çıktı. Kent merkezine saldırı biraz hafiflemişti. Çok solgun görünen Eva Braun, Linge'den kendisini bahçeye çıkarmasını istedi; orada köpeğini gezdirecekti. Linge Eva Braun'a eşlik etti ve onunla sığınağın önünde ileri geri yürüdü. Eva Braun ciddi bir ifadeyle, şimdi bir mucize gerçekleşmezse her şeyin sona erdiğini söyledi. Linge onu onayladı, ama Wenck'in ordusunun bu mucizeyi gerçekleştireceğini vurguladı. Konuşmanın devamında, Eva Braun, bu mucize gerçekleşmezse, ölümün son çare olduğunu üzüntüyle belirtti. O zaman en büyük arzusu, Hitler'le birlikte onun yasal karısı olarak ölmekti.[19]

Toplantı sırasında Bormann, Sovyet-Alman cephesinin operasyon haritasıyla hole geldi ve haritayı masaya yaydı. Zander ve Loringhoven ile birlikte haritanın üzerine eğildi. Hitler'in dairesinin önünde SS nöbet subayının yanında duran Linge de masaya yaklaştı. Loringhoven Bormann'a, Dresden yönünde Güney Almanya'ya ulaşabilmek için hâlâ boş olan bir yolu gösteriyordu. Bu yol, her an Rus tankları tarafından kesilebilecek 15-20 kilometrelik dar bir şeritti. Bormann raportörü Zander'e, raportör Müller ve altı sekreteri de dahil olmak üzere parti bürosunun tüm çalışanlarını, otobüsler ve arazi araçlarıyla vakit geçirmeden bu yol üzerinden Obersalzberg'e götürme emri verdi. Berlin'de yalnızca Zander ve kadın sekreter Else Krüger kalacaktı; 30 yaşındaki Else Krüger, Eva Braun'la arkadaştı ve Braun'un isteği üzerine Hitler son günlerde sekreterleriyle birlikte onu da çaya davet ediyordu.

Toplantıdan hemen sonra, Morell tamamen çökmüş bir halde Linge'nin yanına geldi. Hitler'in kendisi için birkaç dakika zamanı olup olmadığını sordu. Toplantı odasında yalnız olan Hitler, Morell'i içeri çağırdı. Linge, Morell'i içe-

[19] Hitler'in Sovyetlere tutsak düşen çalışanları, Eva Braun'un hamile olduğu ve çocuğunu tutsaklık koşullarında doğurmak istemediği ifadesini verdiler. Linge-Günsche sorgulamalarını yayıma hazırlayanlar, bu tahmini *Hitler Kitabı*'na almadılar.

ri götürünce, bu iriyarı adam bir koltuğun üstüne çöktü ve çocuk gibi ağlamaya başladı. Şimdi sadece bir mutsuzluk yığınından ibaretti. Hitler, Morell'i sakinleştirmeye çalıştı. Ancak o hıçkırmaya devam ediyordu. Bunun üzerine Hitler sabırsızca, "Peki, ne istiyorsunuz, profesör?" diye sordu.

Sonunda Morell, hâlâ hıçkıra hıçkıra ağlayarak, "Führer'im, artık dayanamıyorum. Lütfen, lütfen, lütfen izin verin gideyim!" dedi.

Son günlerde muzdarip olduğu kalp çarpıntılarından söz etti. Linge bunu duyunca tiksintiyle kapıyı kapadı. Morell çok geçmeden dışarı çıktı. Hitler'den, uçakla Obersalzberg'e gitme izni almıştı. Bundan böyle Hitler'in uyarıcı iğnelerini yapacak olan Dr. Stumpfegger'e alelacele birkaç anlaşılması zor talimat verdi. Daha o akşam, hava karardığında, inleyerek ve titreyerek sığınaktan ayrıldı ve bir arabayla Gatow Havaalanına, oradan bir uçakla Obersalzberg'e gitti.

Bu adam Hitler'in uzun yıllar özel doktorluğunu yapmıştı; Hitler onu profesör ilan etmiş, ona Altın Parti Nişanını takmış ve Şövalye Haçı Nişanıyla taltif etmişti.

Savaş yıllarında Morell, Hamburg'da ve Çekoslovakya'nın Olomouc kentinde büyük fabrikalar satın almış, bu fabrikalarda hormon müstahzarları, "Vitamultin" adında vitamin konsantrelerini ve "Russla" adını verdiği bit tozunu ürettirmişti. Morell bu bit tozunu Alman ordusu için özel geliştirmişti. Tozun isminde özel bir "yaratıcılık" göstermişti. "Russla" ismi, Almancadaki "Rus biti" (Russische Laus) sözcüklerinin ilk hecelerinden oluşturulmuştu. Askerler bir işe yaramadığı ve üstelik de çok iğrenç koktuğu için bu tozu kullanmayı reddediyorlardı. Bu tozun bitleri çoğalttığı ve kokusuyla da askerleri öldürdüğüne dair espriler yapıyorlardı. Ancak Hitler'in kesin talimatı gereği ordu bu tozu satın almak zorundaydı, böylece Morell milyonlar kazanmıştı.[20]

---

20 Russla pudrası Rusların bit yok edici bir sabununun geliştirilmiş haliydi; etkili bileşeni ksantat'tı. Bu pudra, Olmütz'de (Olomouc) Morell'e ait olan bir fabrikada üretiliyordu.

Morell, Berlin'deki Wannsee Gölü kıyısındaki Schwanenwerder semtinde lüks bir villa satın aldı; bir villa da Baltık Denizi kıyısındaki bir kaplıca merkezi olan Heringsdorf'ta satın aldı. Bu sıralarda da Berchtesgaden'de üçüncü bir villa inşa ettiriyordu. 1944'te Morell Rus ordusunu imha etmekte kullanılacak özel bir patlayıcı imal etmeye girişti. Bu iş için tüm Almanya'da iki ya da üç tane bulunan ve atom araştırmalarında kullanılan elektron mikroskobuna ihtiyacı vardı. Tüm çabaları başarısızlıkla sonuçlanınca, Hitler'e başvurdu; Hitler de "gözde"sine derhal böyle değerli bir cihazın temin edilmesi emrini verdi. Morell mikroskobu Berchtesgaden'de özel olarak bu iş için kurduğu laboratuvara yerleştirdi.[21] Ama şimdi, savaş zengini Morell savaştan kaçıyordu.

Morell kaçınca, onun Hitler'in odasının karşısındaki odasına Goebbels yerleşti. Goebbels'in karısı, çocuklarla birlikte Hitler'in eski sığınağında kaldı.

Akşamleyin Hitler Günsche'yi toplantı odasına çağırdı. Goebbels ve Bormann çoktan oradaydılar. Üçü de masada duran bir Berlin kent haritasının üstüne eğildiler. Hitler haritaya kederli kederli baktı. Günsche'ye, az önce Berlin'in kuzey semtlerindeki halkın, örneğin Weißensee'deki işçi mahallesinde, pencerelerden kızıl ve beyaz bayraklar astığı, Alman askerlerinin bazı mevzilerden savaşmadan geri çekildikleri ve birçok askerin de ordudan kaçtığı haberinin geldiğini söyledi. Hitler, Günsche'ye oraya derhal bir SS birliği göndermesi ve kaçan askerleri askeri mahkeme kararıyla kurşuna dizdirmesi emrini verdi. Goebbels hemen araya girdi: "Führer'im, kızıl ve beyaz bayrakların çok geçmeden

---

21 1945'te Almanya'da en az 30 elektron mikroskobu vardı. Bunlardan altısı AEG tarafından imal edilmişti; genellikle firmanın kendi araştırmalarında kullanılmak üzere üretilmiş tek örneklerdi. Siemens firması elektron mikroskoplarını seri olarak üretmeye başlamış hatta birkaç cihazı da ihraç etmişti. Morell'e 1944'te, aslında Askeri Tıp Akademisi için üretilmiş olan bir Siemens elektron mikroskobu temin edildi.

evlerden kaldırılacağına söz veriyorum. Suçluların kurşuna dizilmesi ya da şehrin meydanlarında asılması emrini verdim. Bu durum diğerlerine ibret olacaktır."[22]

Günsche, Hitler'in yanından ayrıldı ve Hitler'in özel korumasındaki SS askerlerinden ve Şansölyelik Binasının şoförlerinden iki birlik oluşturdu; bu birlikler kaçan askerleri ve subayları siperlere geri sürme emriyle Berlin'in kuzey mahallelerine gönderildi. Karşı koyanlar Şansölyelik Binasına getirilecekti. Bir süre sonra iki birlik, bir grup subay ve askerle geri döndü. Bu askerler Friedrichstraße tren istasyonunda asıldılar. Göğüslerindeki levhalarda "Führer'in emrini uygulamadığım için burada asılıyım!" yazılıydı.

* * *

24 Nisan sabahı saat 5:00'te Rus topçularının ateşi önemli ölçüde şiddetlendi. Şansölyelik Binasına ve binanın çevresine birbiri ardına ağır top mermileri düşüyordu.

Bir saat sonra ortalık biraz sakinleşti. Top atışı hafifleyince Hitler uykuya yattı. Kuşluk vakti saat 10:00'a doğru, toplar yine gümbürdemeye başladı. Aynı anda birden fazla top mermisi, Hitler'in sığınağının çatısında gümbürtüyle patladı. Bu patlamadan sonra havalandırma tesisatı durdu. Hitler top mermilerinin gümbürtüsüyle uyandı. Hızla giyindi ve Linge'nin zilini çaldı. Linge çalışma odasına geldiğinde, Hitler'in her patlamada korkudan sıçradığını ve endişey-

---

22 Berlin'in Reich Savunma Komiseri olan Goebbels, 22 Nisanda şu emri verdi: "Provakatörler ya da suçlu unsurlar, şehri savunmaya kararlı halkın arasında beyaz bayrak asmak ya da benzeri korkakça davranışlarla huzursuzluk çıkarmaya ve halkın direnişini kırmaya çalışırlarsa, bunlara karşı derhal tüm yöntemlerle müdahale edilmelidir..." 23.4.1945 tarihli *Der Panzerbär* dergisi "Dikkat edin!" başlığı altında "Führer'in ciddi uyarısı"nı yayınladı: "Direnme gücümüzü zayıflatan eylemlerin propagandasını yapan ya da bunları onaylayan herkes bir haindir! Anında kurşuna dizilmeli ya da aşılmalıdır! Bu emir, söz konusu eylemler Gauleiter'in, Reich Bakanı Dr. Goebbels'in hatta Führer'in adına emredildikleri söylendiği durumlarda bile geçerlidir."

le tavana baktığını gördü. Linge, bu gümbürtünün, sığınağın üstünü örten güçlendirilmiş betonun sağlamlığının bir kanıtı olduğunu söyleyerek Hitler'i sakinleştirmeye çalıştı.

O sabah, Morell'in kaçışından sonra ilk defa, Hitler'in uyarıcı iğnesini Dr. Stumpfegger yaptı. Durum değerlendirme toplantısı saat 10:30'a alınmıştı.

Günsche 11:00 sularında sığınağa geldiğinde, toplantı hararetle devam ediyordu. Hitler'in dışında toplantıya Krebs, Burgdorf, Bormann, Goebbels, Johannmeyer, Below ve Loringhoven katılmışlardı. Krebs rapor verdi: "Sabahtan beri Rus birlikleri Berlin'e güneyden ve kuzeyden saldırıyorlar. Kentin çevresindeki çember neredeyse kapatıldı. Sadece Spandau'nun güneyinde dar bir koridor hâlâ Berlin'in dış dünyayla bağlantısını sağlıyor. Bu koridorun da Ruslar tarafından kapatılması bekleniyor. Steiner'in ordusu henüz Oraninenburg'un kuzeyindeki alandan dışarı çıkamadı. Steiner hakkında tam bilgimiz yok."[23]

Hitler'in yüzü öfkeden çarpıldı. Steiner'in ordusuna ağır küfürler etti, komutanın kibirli, fodul bir general olduğunu söyledi. Hitler, daha önce 5. SS Zırhlı Tümeni "Wiking"e ve daha sonra "III. Germen SS Kolordusu"na kumanda etmiş olan Steiner'i bu son güne kadar çok takdir etmiş ve kısa süre önce 3. Ordunun komutasını ona emanet etmişti. Şimdi, ordusunun tüm güçleriyle en geç ertesi gün, 25 Nisanda saldırıya geçmesi ve akşamleyin Berlin'le bağlantıyı yeniden kurması gerektiğinin Steiner'e bildirilmesi emrini veriyordu.

Wenck'in ordusundan da ses seda yoktu. Hâlâ Oder'de duran Alman birliklerinin durumu bir felakete dönüşmüştü. Rus birlikleri Stettin'in güneyindeki, Deniz Kuvvetleri Kolor-

---

[23] 23.4.1945'te Berlin'in güneybatısında, batıyla hâlâ kırk kilometre genişliğinde bir bağlantı bulunuyordu; bu koridor 24.4.1945'te sadece on kilometre enindeydi. Bu koridorun merkezi noktaları Havel köprüleri, özellikle de Pichelsdorf Köprüsü ve Charkotten Köprüsüydü. Savunma için yerleştirilen Hitlerjugend birlikleri büyük kayıplar verdiler; ordu yönetimi bu kayıpları umursamazlıkla göze almıştı.

dusunun bulunduğu bölgede[24] açtıkları gediği genişletmiş ve batıya doğru 50-60 kilometre ilerlemişlerdi. Hâlâ Frankfurt an der Oder kentinde duran 9. Orduysa Rus birlikleri tarafından kuşatılmıştı ve şimdi dört bir yandan saldırıya uğruyordu. 9. Ordunun komutanı General Busse, birliklerini Berlin yönünde geri çekmek için kayınbiraderi Burgdorf ve Krebs aracılığıyla Hitler'den defalarca izin istemişti. Ancak Hitler her defasında bunu reddetmişti, oysa Rus birlikleri çoktan 9. Ordunun arkasına geçmişlerdi. Hitler, Oder'deki pozisyonları yeniden kazanma düşüncesinden vazgeçmek istemiyordu.

Hitler'in bir gün önce Steiner'in yanına yolladığı Fegelein, 24 Nisanda geri döndü. Hitler'e, Steiner'in ordusunun harekete geçemeyeceğini, çünkü kuvvetlerinin çok zayıf olduğunu bildirdi. Steiner, inzibat birliklerinin yardımıyla, birlikleri dağılmış ve kitleler halinde ortalıkta dolaşan olabildiğince çok sayıda askeri ordusuna dahil edinceye kadar beklemek istiyordu.

Steiner'in gecikmesi Hitler'i çileden çıkardı. "Steiner'in en geç yarın harekete geçmesi gerekiyor!" diye haykırdı. "Akşam Berlin'de olmalı."

Hitler Fegelein'a hemen tekrar Steiner'in yanına gitmesi ve bu emri ona bizzat iletmesi emrini verdi. Fegelein aynı gün yola koyuldu.

Hitler, her zamanki gibi çalışma odasında Eva Braun ve sekreterlerinin eşliğinde yediği öğle yemeğinden sonra, Schaub'u yanına çağırttı. Linge, Schaub'u Hitler'in çalışma odasına getirdiği sırada, yatak odasının kapısı açıktı.

Hitler kapısı açılmış kasanın önünde duruyordu. Schaub ve Linge'ye, Şansölyelik Binasında kalan tüm belgelerin

---

24 Stettin bölgesinde Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, ihtiyaç fazlası donanma personelinden oluşan 1. Marineschützen-Division'u (1. Deniz Kuvvetleri Piyadeleri Tümeni) savaşa soktu; bu tümen bağımsız bir Deniz Kuvvetleri kolordusuna değil, 46. Kara Kuvvetleri Kolordusuna bağlıydı.

yakılması gerektiğini söyledi. Linge bavulları getirmeliydi. Linge birkaç bavulla birlikte yeniden yatak odasına geldiğinde, Hitler belgeleri kasadan çıkartmaya başladı. Bunlar, Hitler'in karargâhını Berlin'e taşıdığından bu yana Keitel, Jodl, Dönitz ve OKH'den aldığı gizli belgelerdi; bu belgelerin arasında Hitler'in kişisel yazışmaları ve destelerce elli ve yüz marklık banknotlar bulunuyordu. Linge tüm bunları dört bavula yerleştirdi. Schaub, Linge ve yardıma çağrılan emir subayları bavulları parka taşıdılar. Bavulların içindekiler orada boşaltıldı, birkaç yığın halinde öbeklendi ve üzerlerine benzin dökülerek yakıldı. Acil çıkış kapısının yaklaşık on metre ilerisinde alevler yükseliyordu. Linge bütün belgeler tamamen yanana kadar bekledi.

Bu arada Schaub Eski Şansölyelik Binasında Hitler'in dairesinde bulunan bütün kasaları boşalttı. Beş adet kasa vardı. Kasaların içinde savaş dönemine ve savaş öncesi döneme ait siyasi ve askeri belgeler vardı; bu belgelerin arasında, Hitler'in savaş sırasında Mussolini, Antonescu, Pétain ve diğerlerine gönderdiği mektupların düzeltmelerini bizzat yaptığı taslaklarıyla gelen yanıtlar da bulunuyordu. Schaub, emir eri Astsubay Mandtal'ın yardımıyla, bu belgeleri de büyük bavullara yerleştirdi, Hitler'in özel korumasındaki SS askerlerine bahçeye taşıttırdı ve orada ateşe verdi.

Şansölyelik Binasında bulunan tüm belgeler yakıldığında, Schaub, Linge'nin yanında Hitler'e haber verdi. Hitler Schaub'a, vakit geçirmeden Obersalzberg'e uçması ve hâlâ Bergdorf'ta bulunan belgeleri de yakması emrini verdi. Şatoda, savaş öncesi döneme ve savaş dönemine ait belgelerin bulunduğu üç büyük zırhlı dolap bulunuyordu. Askeri durum değerlendirme toplantılarının tutanakları da oradaki sığınakta yığılıydı. "Wolfschanze"den getirilen askeri arşiv de oradaydı. Hitler, tüm bu belgelerin yakılması emrini verdi. Schaub'a, Bergdorf Şatosu'ndaki kasaların, sürekli yanında taşıdığı anahtarlarını teslim etti. Akşam olduğunda,

Schaub Hitler'le vedalaştı. Daha sonra, kendisine eşlik edecek olan Astsubay Mandtal ile birlikte sığınaktan ayrıldı. Geride kalanlara da "Birkaç gün sonra yeniden buradayım!" diye seslendi.

Ne var ki hiç kimse buna inanmadı! Schaub, şimdiden Rus topçularının ateşi altında olan ve ertesi gün Rus birlikleri tarafından işgal edilecek olan Gatow Havaalanından uçakla yola çıktı. Schaub bir daha Berlin'e dönmedi. Onunla birlikte, 21 Nisanda, sığınaktan ayrılmamış ve son dakikaya kadar durum değerlendirme toplantılarının tutanaklarını tutmuş olan iki stenograf da başkentten ayrıldılar. Artık onlara ihtiyaç duyulmuyordu.

O günün akşamında Goebbels, sığınağın oturma odasında, mektuplarını yazan Propaganda Bakanlığı memuruna, Berlin halkına bir çağrı dikte etti. Goebbels'in çağrısı, Berlin'de hâlâ yayınlanan yegâne gazete olan ve Propaganda Bakanlığının matbaasında basılan *Der Bär* adlı küçük boy gazetede yayımlandı.[25] Linge, oturma odasında yattığı yere gidince, Goebbels'in, masanın kenarındaki sıraya oturarak, monoton bir sesle yazdırdıklarını duydu: "Berlinliler, dayanın! Başkentinizi savunun. Kentinizin duvarlarında Führer sizin için çalışıyor! Führer başkentin savunmasının kumandasını bizzat üstlendi! Sadakate karşı sadakat! Düşman sevgili Führer'imize, ancak bizim cesetlerimizi çiğneyerek ulaşabilir!"[26]

---

25 Burada, 22 ila 29.4.1945 tarihleri arasında yayımlanan *Der Panzerbär* gazetesi kastediliyor. [*Panzerbär* Türkçede "Zırhlı Ayı" anlamına geliyor; ayı, Berlin'in simgesidir –çn.]

26 28.4.1945 tarihli *Panzerbär* gazetesinde şöyle yazıyordu: "Bugün Bolşevizm, nefret ettiği Berlin'e saldırıyor. Alman düzeninin, Avrupa düzeninin başına ölümcül bir darbe vurmak istiyor. Biz bu savaşa inanıyoruz. Führer bu yüzden Berlin'dedir. Uğrunda amansız bir savaş verilen cephe şehrinin tüm zorluklarına bizimle birlikte katlanıyor. Bizimle birlikte amansız bir savaş veriyor. Führer'in dünya tarihini yazan özgürlük savaşı için verdiği emirler Berlin'den geliyor... Führer tarihin gördüğü en ateşli çatışmalara katılıyor. Führer'in etrafı fanatik askerlerle çevrili, biliniyor ki bu askerler..."

Goebbels Berlin halkından yeni kurbanlar istediği ve Führer'in Berlin'in savunması için yaşadığını öne sürdüğü bir çağrı dikte ederken, Hitler kasasının başındaydı. Hitler artık bir kurtuluşa inanmadığı için, görev yaptığı döneme ilişkin son belgeleri çıkarıyor ve ateşe veriyordu. Goebbels, çağrıyı dikte ettikten sonra Hitler'e, Berlin'in on dört gün yetecek gıda stoku bulunduğunu bildirdi.[27]

Akşam boyunca Hitler'e Berlin ve başkent çevresindeki durumun giderek daha da kötüleştiğine dair yeni haberler geldi. Sığınaktakilerin morali artık sıfıra inmişti.

Başlangıçta "Ruslar Zossen-Berlin caddesinin iki yanından ilerliyorlar ve Berlin'in dış savunma çemberinin derinliklerine kadar girdiler" haberi geldi. Bunu, "Berlin'in son havaalanı Gatow, Rus topçularının ateşi altında. Artık kullanılamaz durumda" haberi izledi.

"Rus tankları Berlin-Nauen caddesine ulaştılar" diye bildirdi Krebs.

Sonra da şu haber ulaştı: "Ruslar Berlin'i dört bir yandan kuşattılar." Bu haber sığınağa bir yıldırım gibi düştü. Son dakikaya kadar, Berlin'den kurtulma umudu taşıyan en büyük iyimserlerin bile cesareti kırıldı. Hitler'in pilotu Baur, gün boyunca Hitler'in dairesinde dolaşıp durmuş ve Hitler'i, Gatow'da hazır bekleyen Condor'la uçurma emrini beklemişti; Baur, gecenin ilerleyen saatlerinde, perişan bir halde Führer'in sığınağından kendi mekânına döndü.

* * *

25 Nisanda, başkent daha sabahın karanlığında Rus topçularının ağır ateşi altındaydı. Şansölyelik Binası ve çevredeki bakanlıklara yine top mermileri düşüyordu. Birçok yerde yangınlar çıktı. Yoğun duman bulutları gökyüzünü kararttı. Saat 9:30'a doğru, Keitel'den Wenck'in ordusunun yaklaştığını bil-

---

27 23.4.1945 tarihli *Panzerbär*, Berlin'in on iki hafta boyunca "bol bol yetecek ölçüde" gıda stoku bulunduğunu bildirdi.

diren telsiz mesajı geldi. Ordunun öncü birlikleri, Potsdam'ın kırk kilometre batısındaki Treuenbrietzen'e ulaşmışlardı. Bu haber tüm sığınakta fırtına hızıyla yayıldı. "Wenck yaklaşıyor, Wenck bizi kurtaracak!" Moraller düzelmeye başladı. Steiner'in ordusunun da Berlin etrafındaki kuşatmayı kırmak için sabah saatlerinde kuzeyde, Oranienburg'da çatışmaya girdiği haberi gelince, moraller iyice düzeldi.

Saat 10:30'a doğru Krebs, durumu anlatmak için Hitler'in yanına geldi. Hitler artık onu rapor vermesi için çağırmıyordu bile. Krebs, verecek yeni bir haberi olduğunda, kendiliğinden geliyordu. Durum değerlendirme toplantılarının diğer katılımcılarına artık haber verilmiyordu. Zaten bütün gün sığınakta oturuyorlar ve Krebs'in haritalarla Hitler'e gittiğini gördüklerinde, toplantı salonuna geliyorlardı.

Hitler dairesinden çıkıp toplantı salonuna girdiğinde, orada Krebs, Bormann, Lorenz, Boldt, Loringhoven ve Günsche'yi buldu. Biraz sonra Goebbels de geldi; daha sonra Below, Voss ve Burgdorf göründüler. Hitler artık toplantının ikide bir kesilmesine tepki göstermiyordu. Sadece kısa bir bakış atıyor ve sonra yine masaya bakıyordu. Rus birliklerinin Berlin banliyölerine ulaşmalarından bu yana, Krebs verdiği raporlarda operasyon haritası olarak Berlin şehir haritasını kullanıyordu. Wenck'in ordusundan yeni haberler almadığını, sabah saldırıya geçen Steiner ordusundan da haber almadığını bildirdi. Ruslar güneyden Tempelhof yönünde ağır bir baskı uyguluyorlar; ama doğudan ve kuzeyden de bastırıyorlardı. Genellikle şehrin kenar mahallelerinde bulunan cephanelikler elden gitmişti. Şimdiden cephane, özellikle zırh delici top mermisi eksikliği çekiliyordu.

Krebs, Berlin'deki çatışmalar hakkında bilgi vermeye devam etti; başkentin güney kesiminde savaşırken zor bir duruma düşmüş olan 18. Panzergrenadier (Zırhlı Piyade) Tümeninin komutanı intihar etmişti. "Sinirleri iflas etmişti" diye açıklama yaptı Burgdorf.

Bunun üzerine Hitler, “Nihayet, gerekli sonucu çıkaracak cesareti bulabilen bir general” dedi.

Ancak bu bir istisnaydı.[28] Berlin’de savaşan birliklerin diğer generalleri ve birçok subay, sivil kıyafetlere bürünüp özel meskenlerde saklanmayı tercih ettiler. SS’in ve “Hitlerjugend”in motorize birlikleri bu subaylardan birçoğunu keşfettiler ve anında kurşuna dizdiler.

Keitel’in telsiz mesajıyla biraz cesaretlenen Hitler yine tamamen içine kapanmıştı. Zor duyulur bir sesle konuşuyordu. Bu sıkıntılı hava diğerlerine de bulaştı. Zaman zaman salonda bir ölüm sessizliği oluyor ve herkes sessizce haritaya bakıyordu. Bormann tüm toplantı boyunca henüz tek bir kelime konuşmamıştı. Masanın bir ucundan öteki ucuna sinirli sinirli yürüdü, salonu terk etti ve geri geldi. Goebbels de nerdeyse dilini yutmuştu. Sadece bir kez, Wenck’in ordusunun bir günde kaç kilometre yol alabileceğini ve Berlin’e ne zaman ulaşmasının beklendiğini sordu.

Krebs sözlerini bitirince, Hitler çalışma odasına çekildi. Diğerleri de kendi odalarına ya da Hitler’in eski sığınağına gittiler.

Öğleden sonra 14:30’a doğru Bormann, Burgdorf ve Krebs, heyecan içinde koşarak Hitler’in sığınağına geldiler. Hemen toplantı salonuna geçtiler, Hitler de az sonra salona girdi. Krebs Hitler’e Elbe Nehri kenarındaki Torgau’da Rus ve Amerikan birliklerinin karşılaştığını bildirdi.

Bormann hemen atıldı: “Führer’im, şimdi Amerikalılarla bizzat irtibata geçmenizin tam zamanıdır.”

Hitler, bitkin bir halde başını sallayıp Bormann’a yanıt verdi: “Artık bunu yapacak otoritem yok. Bunu benim yerime bir başkası yapmalı. Ben kendim için gereken sonucu çıkaracağım.”

---

[28] 18. Panzergrenadier-Division (Zırhlı Piyade Tümeni) Komutanı Tümgeneral Josef Rauch intihar etmedi. Yine Berlin’de görevli olan 20. Panzergrenadier-Division’un komutanı Tümgeneral Georg Scholze intihar etti.

Hitler toplantı salonundan sessizce çıktı ve çalışma odasına geçti. Bormann, Burgdorf ve Krebs başlarını sallayarak ve omuzlarını silkeleyerek Hitler'in sığınağından çıktılar. Onlar da kendi mekânlarına gittiler.

Öğlen yemeğinde sonra Hitler Linge'yi yanına çağırdı. Linge içeri girdiğinde Hitler tamamen yılgın bir halde, başı öne eğik, yazı masasının başında duruyordu. İki eliyle masadan zorlukla destek alıyordu. Linge "Führer'im, beni mi çağırdınız?" deyince, Hitler ona bitkin bir halde baktı.

Hitler'in zayıflamış, solgun yüzüne gömülü gözleri bulanık ve donuktu. Hitler: "Linge, ailenizin yanına gitmenize izin veriyorum..." dedi.

Linge sözünü kesti: "Führer'im, iyi gününüzde yanınızdaydım, zor gününüzde de yanınızda kalırım."

Hitler doğruldu ve sözlerinde samimi olup olmadığını anlamak için, Linge'ye gözünü kırpmadan baktı. Sonra: "Linge, sizin için özel bir görevim var" dedi.

Hitler'in bakışlarından ölüm konuşuyordu.

"Şansölyelik Binasının bahçesindeki sığınak kapısının önünde Fräulein Braun'la birlikte kendimi vuracağım. Başka çare yok."

Linge karşı koymak istedi, ama Hitler onun sözünü kesti: "Cesetlerimizin üstüne dökmek ve yakmak için benzin temin edin. Cesedimin Rusların eline geçmesine hiçbir surette izin veremezsiniz. Beni büyük bir zevkle Moskova'ya gönderir ve orada balmumu müzesinde sergilerler. Böyle bir şey olmamalı" diye ısrarla vurguladı.

Linge, Hitler'in emrine tam olarak itaat edeceği yanıtını verebildi ancak.

Hitler sözlerini şöyle tamamladı: "Benim dairemde ne varsa hepsini de imha edin. Burada hiçbir şey beni hatırlatmamalı. Bu resmi –yazı masasının üstünde asılı olan sevgili II. Friedrich'ini işaret ediyordu– çerçevesinden çıkartın ve Baur'a verin. Onu Bavyera'da güvenli bir yere götürsün."

Linge, Hitler'e, hizmetlisi SS-Hauptscharführer (Merkez Grup Komutanı) Heinz Krüger, özel korumalarının komutanı SS Sturmbannführer Franz Schädle ve Polis Birliği Şefi SS Obersturmbannführer Peter Högl ile birlikte her şeyi Hitler'in emrettiği gibi yapacaklarına söz verdi. Hitler başını salladı ve Linge'yi yolladı.

Linge, Hitler'in şoförü Kempka'ya 120 litre benzin sipariş etti. Benzin altı bidona dolduruldu ve sığınağın bahçe çıkışında hazır tutuldu.[29] Sonra Linge, Krüger, Högl ve Schädle'yi yanına çağırdı ve onlara durumu bildirdi. Üçü de bu haber karşısında beyninden vurulmuşa döndüler. Ancak Linge gibi onlar da Führer'e karşı konulamayacağını biliyorlardı. Schädle ve Linge'nin cesetleri yakması, Högl ve Krüger'in Hitler'in dairesindeki kişisel eşyalarını imha etmesi konusunda anlaştılar. Görev dağılımı yapıldıktan sonra, Linge Krüger'den bir şişe şnaps istedi. Hepsinin boğazında düğümlenen bu ruh halinden kurtulmalıydılar.

Akşam Denizci Yüzbaşı Kuhlmann, Koramiral Voss'un yanına, Şansölyelik Binasına geldi. Kuhlmann, Dönitz'in emri üzerine, "ölüm adayları"yla yüklü, Deniz Kuvvetlerinin Ju 52 uçaklarıyla Flensburg'a gelmişti. Gatow Havaalanı Rus birliklerinin işgali altında olduğu için, uçaklar Brandenburg Kapısı ile Zafer Sütunu arasındaki doğu-batı eksenine inmişlerdi. Uçakların inişinin ardından Rus topçularının ateşi başlamıştı. Doğu-batı ekseni bombaların açtığı çukurlarla doluydu. Bu yüzden bazı uçaklar yere indikleri anda takla atıyorlardı. Deniz Kuvvetleri askerleri arasında çok sayıda ölü ve yaralı vardı.[30]

---

29 Cesetlerin yakılışının anlatıldığı sayfalarla karşılaştırınız.

30 Hitler'in 25.4.1945'teki Dönitz'e verdiği talimata uygun olarak daha o gece Kuhlmann'ın komutasındaki bir Deniz Kuvvetleri Piyade Taburu uçakla gelmişti; bu tabur hemen Şansölyelik'in Muharebe Komutanının emrine verildi. Bir gece sonra, yine uçakla, deniz kuvvetlerinin küçük savaş birliklerinin deniz komandoları gelecekti. Ancak ağır topçu ateşi doğu-batı eksenine girmelerine engel oldu.

Voss, Kuhlmann'ı Hitler'in sığınağına getirdi ve Linge'den, bu kadar zor koşullarda Berlin'e ulaşmayı başardığı için Hitler'in onu kabul etmesini rica etti. Hitler yatak odasında, yatağına uzanmıştı. Linge, Hitler'e Voss'un ricasını iletti. Ancak Hitler reddetti. Voss ikinci kez Hitler'den ısrarla, Führer'i savunmak için Berlin'e gelmiş olan Kuhlmann'ı kabul etmesini rica edince, Hitler hole geçti. Kuhlmann Hitler'i görünce, hazırola geçti, kolunu kaldırdı ve birliğinin geldiğini bildirdi. Hitler onunla üstünkörü tokalaştı ve Kuhlmann'ın Mohnke'nin Muharebe Grubunda, hükümet binalarının bulunduğu alanın savunmasında görev alacağını bildirdi. Sonra tekrar kapının ardında gözden kayboldu.

Kuhlmann çabucak Goebbels'e de takdim edildi ve sonra Hitler'in sığınağından ayrıldı. Birliğiyle birlikte, Şansölyelik Binasının yanındaki Dışişleri Bakanlığının mahzenlerine yerleşti.

Aynı akşam, Speer Hamburg'dan Linge'ye telefon etti; Hitler ve Eva Braun'un bundan sonraki niyetlerinin ne olduğunu öğrenmek istiyordu. Linge, ikisinin de Berlin'de kaldıklarını bildirince, Speer hiç olmazsa Eva Braun'u ve Hitler'in sekreterlerini uçakla almak için birden fazla Fieseler-Storch uçağını "organize edeceğini" ve Berlin'e göndereceğini söyledi.

Bütün akşam boyunca, gecenin geç saatlerine kadar Krebs ya da yaveri Loringhoven, Hitler'e yeni haberler yetiştirdiler. Berlin içindeki ve civarındaki durum, her saat kötüleşiyordu. Steiner'in 3. Ordusunun saldırısı başlangıçtaki önemsiz başarılardan sonra, Rus topçularının ateşi karşısında durmuştu. Rus tank birlikleri Berlin'i geçerek iyice batıya ilerlemiş ve Rathenow'u almışlardı. General Reymann'ın komuta ettiği Potsdam Garnizonu kuşatılmış ve umutsuz savunma çatışmalarına girmişti. Berlin'in batı mahallelerinde, Zehlendorf, Nikolassee ve Dahlem'de de çatışmalar başlamıştı. Rus birlikleri Spandau'ya girmişlerdi ve

Zossen'in geniş caddesi boyunca Berlin'e doğru ilerliyorlardı. Pichelsdorf'taki büyük Havelbrücken köprüsüne yakınlaşmışlardı bile. Bu köprünün savunulması için, Axmann'ın komutasındaki "Hitlerjugend" birlikleri gönderilmişti.

Berlin'de durumun sürekli kötüleşmesi, Hitler'in sığınağındaki moralleri yine sıfıra indirdi. Eski sığınağın dört bir yanında insanlar küçük gruplar halinde oturuyordu. Şnaps içiyor ve Rusları durdurmanın hâlâ mümkün olup olmadığını tartışıyorlardı. Kimileri de fısıltıyla konuşuyor, Berlin'in daha ne kadar dayanacağını ve kenti terk etmek için hâlâ bir imkân bulunup bulunmadığını kestirmeye çalışıyorlardı.

Hitler'in huzursuzluğu ve gerginliği tehlikeli boyutlara varmıştı. Sabahları artık onu uyandırmak gerekmiyordu. Üzüntülerinin ıstırabıyla çok erken uyanıyordu. Ayrıca sığınağın üstüne düşen top mermileri de artık onu uyutmuyordu. Stumpfegger iğnesini yaptıktan ve Linge göz damlasını damlattıktan sonra, Hitler ayaklarını sürüyerek, sığınağın odalarında dolaşıyordu. Saçları daha da ağarmıştı. Bir ihtiyarı andırıyordu, adeta canlı cenaze gibiydi. Artık hiçbir yerde duramıyordu. Telefonun başına oturur oturmaz yeniden ayağa kalkıyor ve havalandırma tesisinin bulunduğu makine dairesine gidiyordu. Daha önce bu mekânlarda hiç görünmemişti. Ya da Blondi'nin yattığı kutuya gidiyor, sevgili Wolf'unu alıyor ve onunla koridorda oynamaya çalışıyordu. Çok az konuşuyordu.

Öğle yemeklerinden sonra Hitler, toplantı salonunun holündeki kanepeye oturuyordu. Bormann, Burgdorf, Fegelein, Frau Christian, Fräulein Krüger ve Eva Braun da orada oluyorlardı. Eva bu günlerde çok fazla konyak içiyordu. Artık güldüğünü duyan yoktu. Çoğu kez Bormann, Fegelein ya da Frau Christian'ın başlattığı konuşmalara, Eva Braun ancak konyaktan sarhoş olmuşsa katılıyordu. Diğerleri, Hitler'i dikkate almadan, konyak, şampanya ve şnapsı karışık içiyorlardı. Bormann, Burgdorf ve Fegelein fütursuzca koltuk-

lara yayılıyorlardı. Konuşmaları çoğu kez geçip giden lüks yaşantı ve zevkleri üzerineydi. Hitler'i de muhabbete katmak istiyorlardı. Ancak Hitler tamamen kayıtsız oturuyor, önüne bakıyor, Wolf'un başını okşuyor ya da histerik sevgi gösterileriyle köpeği sarsıyordu.

Eva Braun, kadın sekreterler Christian ve Junge, kimi zaman da diyet aşçısı Manziarly ve Bormann'ın kadın sekreteri Else Krüger'in katıldıkları gece çaylarında, Hitler artık sadece en iyi nasıl intihar edilebileceğinden söz ediyordu. Bu sırada Rusların eline geçerlerse başlarına ne geleceğini, en dehşet verici anlatımlarla tarif ediyordu. Kendini vurmanın mı, zehirlemenin mi yoksa atardamarlarını kesmenin mi daha iyi olduğunu en ince ayrıntılarıyla tartışıyordu. Bu gece oturmaları sabah saat 6:00'ya ya da 7:00'ye kadar uzayabiliyordu. Bu sırada yapılan konuşmalar, sekreterleri giderek gerçek bir histeriye sürüklüyordu.

Frau Christian, Hitler'in yanında çay içtikten sonra, Hitler'in özel korumasındaki SS subaylarının bulunduğu telefon kabinine geliyor ve bir kadeh şampanya içiyordu. Bir sabah Linge oraya geldiğinde Frau Christian birdenbire şampanya bardağını Linge'ye fırlattı. Daha sonra özür diledi ve Hitler'in yanında çeşitli intihar biçimleri hakkında yapılan sohbetlere artık sinirlerinin dayanmadığını açıkladı. SS kadrolarının morali de giderek bozuluyordu. Bol miktarda şnaps ve şampanyayla kendilerini yatıştırmaya çalışıyorlardı. Geriye kalan tek umut, Wenck Ordusuydu.

* * *

25 Nisanı 26'ya bağlayan gece Ruslar Berlin'i dış dünyaya bağlayan son yeraltı telefon kablosunu da kopardılar. Artık sadece 100 Watt'lık iki cihazla sürdürülen telsiz bağlantısı vardı. Ancak antenler sürekli düşen mermilerden zarar gördüğü için bu bağlantıya da pek güven olmuyordu.

26 Nisan sabah 7:00 sularında Rus topçularının hükümet binalarının bulunduğu alana yönelik yaylım ateşi başladı. Şansölyelik Binası ve Hitler'in sığınağının üzerine ağır mermiler yağıyordu. Yeni Şansölyelik Binasından sığınağa giden yeraltı koridorunun tavanı birçok yerinden delindi. Koridorun zemininde devasa oyuklar açıldı, üzerlerine tahtalar konuldu. Aşağı düşmemek için çok dikkatli denge kurmak gerekiyordu. Tavandaki deliklerden koyu duman bulutları ve Şansölyelik Binasının yanan çatısı görülebiliyordu. İçeriye sızan loş ışık, koridorda endişe verici bir atmosfer oluşturuyordu.

Saat 9:00'a doğru topçu ateşi biraz yavaşladı. Günsche telefonun başına oturdu. Çok geçmeden Goebbels de geldi. Kül gibi solmuş yüzünde kırmızı lekeler vardı, gözleri kovalanan bir hayvan gibi parıldıyordu. Eskisinden daha küçük, daha çelimsiz, daha kırılgan görünüyordu. Hemen Berlin'deki durum hakkında konuşmaya başladı. Günsche'ye, durumu nasıl değerlendirdiğini, Berlin'in daha ne kadar dayanabileceğini düşündüğünü, Wenck'in başkente girmeyi başarıp başaramayacağını, yoksa geç mi kaldığını sordu. Goebbels bu soruları son iki gün boyunca defalarca sormuştu. Sorularında, yaklaşan sondan duyduğu korku yankılanıyordu. Hitler'i kaderiyle baş başa bırakan Nasyonal Sosyalist Parti'nin yöneticilerine öfkeyle küfür etti: "Buradan bir daha çıkarsak, partiyi gerektiği gibi temizleyeceğim. Yüksek bürokratların birçoğu serseriler ve korkaklar gibi davrandılar."

Goebbels, Günsche'ye yönelerek, Nazi yönetiminin çok uzun süredir, özellikle de savaş döneminden beri yozlaşmanın ve bürokratikleşmenin izlerini taşıdığını söyledi. Partinin en üst görevlileri savaştan önce malikânelerine saklanmışlar, ava gitmişler ve asalak bir yaşam sürdürmüşlerdi. Hitler neden Ley ya da Gau yöneticileri, Koch ve Wächtler gibi adamlara güvenmişti? Bunlar ve başka birçokları partiye muazzam zararlar vermiş, partiyi batırmışlardı. Hitler'in

en zor zamanında gerçek yüzlerini gösteriyorlardı. Hepsi onu terk etmişti: Göring, Himmler, Ribbentrop, Rosenberg, Ley ve Funk.

Sabah saat 10:00'da Krebs, Hitler'e rapor vermek için geldi. Toplantıda sadece Goebbels, Burgdorf, Lorenz, Günsche ve Zander bulunuyordu. Telefon kablosu koptuğu, telsiz antenleri topçu ateşinden zarar gördüğü ve henüz tamir edilmediği için, Krebs, Wenck'in ordusundan ya da Steiner'in ordusunun başarısız saldırısından yeni haberler veremiyordu. Geçen gece Berlin'deki çatışmaların biraz yatıştığını, ama sabah karanlığında yeniden şiddetle başladığını bildirdi. Berlin'in batı kesiminde şimdi Zehlendorf-Mitte ve Dahlem'de çatışmalar yaşanıyordu. Rus tankları Lichterfelde'ye ulaşmışlardı. Berlin'in kuzey kesiminde Frankfurter Allee bulvarının iki yanından Alexanderplatz meydanına kadar ilerlemişler ve böylelikle tehlikeli bir biçimde kent merkezine yaklaşmışlardı.

Bu haberlerin Hitler üzerinde yıkıcı bir etkisi oldu. Krebs raporunu verirken, Hitler zaman zaman boş gözlerle etrafına bakıyordu.

Öğlen saat 2:00'ye doğru, Şansölyelik Binasının görevli telefoncusu, Kıdemli Başçavuş Adam (20 Temmuz 1944'te Hitler'e yapılan suikast girişimi sonrasında, Stauffenberg'i ilk ihbar eden kişi), Hitler'e bir telsiz mesajı geldiğini Günsche'ye bildirdi. Mesaj, Obersalzberg'deki Göring'den geliyordu. Artık Obersalzberg ile doğrudan bağlantı bulunmadığı için mesaj Hava Kuvvetleri birliği üzerinden ulaştırılmıştı.

Mesajın içeriği yaklaşık olarak şöyleydi: "Führer'im, Berlin'in kuşatılması nedeniyle, tüm gücünüzü kullanacak durumda olmadığınız ve hareket serbestliğiniz sınırlı olduğu için, Reichstagen 1 Eylül 1939 tarihli kararına uygun olarak, içeriye ve dışarıya karşı Alman Reich'ının önderliği sorumluluğunu üstüme almanın zamanının geldiği kanaatindeyim. Bu gün, yani 26 Nisan 1945, saat 22:00'ye kadar, sizden

olumsuz bir yanıt gelmezse, bunu onayladığınızı kabul ediyorum."[31]

Günsche, Göring'in telsiz mesajıyla, haber vermeden doğrudan Hitler'in çalışma odasına girdi. Hitler, Eva Braun'la kapının karşısındaki divanda oturuyordu. Günsche'nin kendisiyle acil olarak konuşması gerektiğini söylemesi üzerine, Hitler ona kuşkuyla baktı. Eva Braun'a başıyla işaret etti, bunun üzerine Braun odadan çıktı. Günsche, Hitler'in bir işaretiyle metni yüksek sesle okudu. Ancak henüz ilk cümleyi bitirmemişti ki, Hitler yerinden fırladı ve telsiz mesajını elinden kaptı. Elleri titreyerek gözlüğünü taktı. Yüzü şişti. Öfkeden kıpkırmızı kesildi.

"Ah bu Göring" diye inledi, "içeriye ve dışarıya karşı sorumluluk! Bana ültimatom vermek!"

Hitler telsiz mesajını buruşturdu, bir koltuğa çöktü ve inleyerek yüzünü iki eliyle örttü. Bir dakika sonra haykırdı: "Göring'e derhal telsiz mesajı çekin! Söylediklerimi yazın!"

Hitler, kekeleye kekeleye dikte etmeye başladı: "Her zamanki gibi tüm güç benim elimde ve kesinlikle hareket özgürlüğümün sınırlandığını hissetmiyorum. Her türlü başına buyruk davranışı size yasaklıyorum. Adolf Hitler."[32]

---

31 Göring bu mesajı Hitler'e 23.4.1945'te göndermişti. Hitler bu telsiz mesajından sonra Göring'i SS'e tutuklattırdı. Göring'in telgrafının içeriği tam olarak şöyleydi: "Führer'im! Sizin, Berlin istihkâmında kalma kararınızdan sonra, 29.6.1941 tarihli genelgeniz uyarınca, sizin temsilciniz olarak içeriye ve dışarıya karşı tam bir hareket serbestliği içinde Reich'ın genel yönetimini derhal üstlenmeme onay veriyor musunuz? Eğer [saat] 22'ye kadar yanıt gelmezse, hareket serbestliğinizin olmadığını farz ediyorum. O zaman genelgenizin koşullarını gerçekleşmiş kabul edecek, halkın ve vatanın iyiliği için hareket edeceğim. Hayatımın bu en zor saatinde sizin için neler hissettiğimi siz bilirsiniz ve ben sözcüklerle ifade edemem. Tanrı sizi korusun ve her şeye rağmen en kısa zamanda buraya gelmenizi sağlasın. Sadık adamınız Hermann Göring."

32 Hitler'in 23.4.1945'teki yanıtı şöyleydi: "29.6.1941 tarihli Führer genelgesi bu andan itibaren geçersiz ilan edilmiştir. Davranışınız ve girişimleriniz şahsıma ve nasyonal sosyalist davaya ihanettir. Hareket özgürlüğüme tam olarak sahibim ve başka her türlü girişimi yasaklıyorum."

Hitler sustu ve donuk gözlerle önüne baktı.

Günsche, kendisinin ve diğerlerinin çoktandır Göring'den şüphelendiklerini söyledi. Günsche Hitler'e, bir süre önce Obergebietsführer Petter'in kendisine gönderdiği mektubu hatırlattı.

Hitler heyecanla emretti: "Bormann derhal yanıma gelsin!"

Günsche çalışma odasından çıktı ve Bormann'ı, Göring'in telsiz mesajından haberdar etti. Bormann, Hitler'in odasına koştu. Günsche telsiz istasyonunun bulunduğu odaya gitti ve Hitler'in telsiz mesajının derhal Göring'e gönderilmesi emrini verdi.

Bormann, kıpkırmızı kesilmiş bir halde, önünden geçerek Hitler'in çalışma odasına daldığında, Linge holde duruyordu. Bormann, yürürken, "Göring, bu serseri" diye mırıldanıyordu.

Bormann, Hitler'in öfkesini daha da arttırdı ve çileden çıkmasına neden oldu. "Göring, bu domuz, sizin yanıtınızın saat 22:00'den önce varamayacağını biliyor!" diye bağırdı.

Hitler öfkeden kudurdu. Masayı yumruklayarak haykırıyordu: "Bormann, Obersalzberg'deki polis teşkilatına, Göring'i derhal tutuklamaları emrini verin. Hemen telsiz mesajı çekin. Kaçmak isterse anında vurulsun!"

Bormann hızla dışarı koştu. Linge'nin önünden geçerken, özel korumalardan görevli subaya seslenerek, kendisine hemen Högl'ü göndermesini istedi. Sonra Goebbels'in yanına gitti. Högl sığınağa geldiğinde, Bormann onunla birlikte, Hitler'in emrini göndertmek için telsiz odasına gitti. Göring'in tutuklanmasıyla birlikte Obersalzberg'in komutanlığına SS-Obersturmbannführer Frank getirildi.

Bormann sığınaktan ayrıldığında, Hitler, Goebbels'e gitmek için çalışma odasından çıktı. Goebbels de tam bu sırada Hitler'e gelmek üzereydi, böylece toplantı salonunun holünde karşılaştılar. Goebbels aksayarak Hitler'in yanına

geldi ve kendisi de öfkeden kudurduğu halde, tekdüze sesiyle, "Führer'im, bu darbeyi size, en sadık adamınız olarak kabul ettiğiniz Göring vuruyor" dedi.

Hitler, Goebbels ile birlikte toplantı odasına girdi; orada uzun süre baş başa kaldılar.

Kısa bir süre sonra da Eva Braun odasından çıkıp hole geldi; Günsche yine holdeydi. Eva Braun bütün bu olup biteni bilmiyordu ve neler olduğunu sordu. Günsche, Göring'in telsiz mesajından söz etti. Eva Braun, daha 20 Nisanda, Göring Berlin'den uçakla ayrıldığında tuhaf bir sezgiye kapıldığını söyledi. Hitler ile bu konuda konuşmuşlardı: "Göring, bu dönek, daha o zamandan, Führer'e ihanet etmek istediği için onu terk etmişti. Zavallı Führer..."

Sığınakta, Göring'in davranışı büyük bir heyecanla tartışılıyordu. Ancak çok geçmeden tüm dikkatler yeniden Rusların sürekli ilerleyişi üzerinde toplandı.

Yeni Şansölyelik Binasının sığınağında Rusların önünden Berlin'in merkezine ricat eden birkaç birliğin yanı sıra Alman Kızları Nasyonal Sosyalist Birliğinin (BDM) grupları da bulunuyordu.

Öğleden sonra Linge, Hitler'in yanına çağrıldı. Çalışma odasına girdiğinde, Hitler Eva Braun'la birlikte masanın başında oturuyordu. Hitler, güçbela konuşarak, Eva Braun'un sığınakta yabancı kızlar gördüğünü söyledi. Linge, bunların Ruslardan kaçan Alman Kızlar Birliğinin üyeleri olduklarını söyledi. Bu kızların belgeleri kontrol edilmişti. Eski sığınakta çeşitli işlerle görevlendirilmişlerdi. Bunun üzerine Eva Braun, bu kızları Hitler'in sığınağında gördüğüne dikkat çekti. Linge, kızların mutlaka Hitler'i görmek istedikleri için meraktan gelmiş olmaları gerektiği yanıtını verdi. Bunun üzerine Hitler, Linge'ye şöyle dedi: "Ruslar her halükârda beni canlı ele geçirmeye çalışacaklardır. Hedeflerine ulaşmak için her türlü yönteme başvuracaklardır. Beni herhangi bir kimyasal maddeyle uyutmak için, kızlara BDM

üniforması giydirip onlara BDM kimliği de verebilirler." Hitler, Linge'ye bu kızların hepsinin sığınaktan atılması emrini verdi.

Aynı akşam Hava Kuvvetleri Orgenerali Ritter von Greim bir Fieseler-Storch uçağıyla doğu-batı eksenine indi. Hitler onu, Göring'in yerine Hava Kuvvetleri başkomutanlığına atamak için telsizle yanına çağırmıştı. Uçağı kadın pilot Hanna Reitsch kullanıyordu. Uçak Brandenburg Kapısı yanına, Rus topçularının ağır ateşi altında indi. Bu sırada Greim, bacağından ağır yaralandı. Sığınağın sahra hastanesine götürüldü ve ameliyat edildi, bacağı alçıya alındı. Akşam 8:00'e doğru Greim, Hitler'in kendisini beklediği toplantı odasına bir sedyeyle getirildi. Sedyenin yanında Hanna Reitsch yürüyordu, koyu mavi elbisesinin üstünde birinci sınıf Demir Haç Nişanı takılı, silik, zayıf bir kadındı. Greim'ı taşıyan sedye indirildiğinde, Hitler ikisini de selamladı, kendine bir koltuk çekti ve Greim'la yalnız bırakılmasını istedi. Bu konuşmada Hitler, Göring'in görevini Greim'a verdi ve onu feldmareşalliğe terfi ettirdi.

Daha 1944 sonbaharında, Hitler henüz "Wolfschanze"deyken, Göring'in yerine Greim'ın Hava Kuvvetleri komutanı olması öngörülmüştü. O zamanlar, batı cephesindeki Alman bombardıman uçakları filosuna komuta eden Hava Kuvvetleri Tümgenerali Peltz, Göring'in yeteneksizliği yüzünden azledilmesini istemişti; Hava Kuvvetlerinin en ünlü bombardıman pilotlarından biri olan Yarbay Baumbach da aynı istekte bulunmuştu. Hitler bu ikisini de çok takdir ederdi. O sıralar Hitler'in Hava Kuvvetleri yaveri Below ve Göring'in eski yaveri, Kurmay Başkanlığından Yarbay Boehm-Tettelbach da bu öneriyi desteklemişlerdi; Boehm-Tettelbach, OKW'de Hava Kuvvetleri şube müdürüydü. Hitler o zaman bu adımı atmakta kararsız kalmıştı.

Greim, Hitler'le görüştükten sonra, Hitler'in sığınağının revirinde kaldı. Yanında, uzun yıllardır hayat arkadaşı olan

Hanna Reitsch vardı. Greim, hasta yatağından dört bir yana telsiz mesajları gönderdi ve Alman Hava Kuvvetlerinin kalan son güçlerini Berlin'deki çatışmaya seferber etmek için ne gerekiyorsa yaptı. Akşam olunca Hanna Reitsch, Greim'in yatağının başında, Goebbels'in çocuklarıyla birlikte, çocuk şarkıları ve ninniler söyledi.

27 Nisanda Greim'ın Hava Kuvvetleri güçlerinin Berlin'de savaşmak için toplanmalarını bizzat denetlemek üzere uçakla Kuzey Almanya'daki Rechlin'e gitmesi gerekiyordu. Ancak Hanna Reitsch'in, Greim'la birlikte havalanma denemesi, doğu-batı ekseninin Rus topçularının ağır ateşi altında olması yüzünden başarısızlıkla sonuçlandı. Reitsch ancak 28 Nisanda havalanabildi ve Greim'ı Berlin dışına götürebildi.

Hanna Reitsch, birinci sınıf Demir Haç Nişanını taşıyan yegâne Alman kadınıydı. Hava Kuvvetlerinde eğitmen ve deneme pilotu olarak görev yapıyordu. Özellikle, savaş sırasında burnuna kesici bir alet yerleştirilmiş olan uçağıyla, baraj balonlarının halatlarını koparınca ün kazanmıştı.[33] Hanna Reitsch sadık bir nasyonal sosyalistti, Hitler onu çok takdir ediyordu, birçok kez Hitler'in yanında bulunmuştu. En son 1944'te Hitler'i ziyaret etmişti. O sıralar Hitler ve Below'la birlikte kahve içerlerken, konu Churchill'e gelmişti. Hanna Reitsch, Churchill'e kendisinin katılacağı bir suikast hazırlanması önerisinde bulundu. Hitler o zaman gülerek, "Churchill benden daha kötü korunmuyordur" yanıtını vermişti.

Ruslar Şansölyelik Binasına yaklaştıkça, Hitler daha da gerginleşiyordu. Zaman zaman, aklını yitirdiği izlenimini veriyordu. Akşam saat 9:00 sularında Günsche'yi yanına çağırdı ve onun üzerine yürüdü: "Birlikleriniz nerede?"

---

[33] Hanna Reitsch 1940/41 yıllarında Heinkel-III ve Dornier-17 tipi bombardıman uçaklarıyla, İngiliz baraj balonlarının çelik tutucu halatlarını, burnuna kesici alet takılmış bir uçakla kesip kesemeyeceğini denediği uçuşlar yaptı. Denemeler ancak kısmen başarılı olduğu halde, bu yüzden Hitler tarafından Demir Haç Nişanıyla ödüllendirildi.

"Hangi birlikler, Führer'im?"

Hitler daha da yüksek sesle haykırdı: "Sizin birlikleriniz, sizin 6000 ya da 8000 SS askeriniz."

Günsche, kendisinin bu tür birlikleri olmadığını, hükümet binalarının bulunduğu alanın savunmasını Mohnke'nin yönettiğini, onun Muharebe Grubunda da yaklaşık 4000 asker bulunduğunu söyledi. Ancak Hitler'in öfkesi sürüyordu: "Susun! Herkes beni kandırıyor! Hiç kimse bana hakikati söylemiyor!"

Günsche çalışma odasından çıktıktan sonra, konuşmaya tanıklık eden Bormann peşinden koştu ve o da bağırdı: "Führer'i kandırmaya nasıl cesaret edersiniz?"

Belli ki Bormann da yavaş yavaş kendini kaybediyordu. Günsche ona, "Sayın Reichsleiter, ben Führer'e ne dediğimi biliyorum. 'Kandırmak' derken neyi kastediyorsunuz?" yanıtını verdi.

Ancak Bormann alçak sesle, "Bağışlayın beni, ama burada insanın aklını kaçırması işten bile değil" dedi.

Akşam 11:00'e doğru LVIII. Zırhlı Kolordu Komutanı General Weidling, sığınağa geldi. Günsche onu, toplantı odasında bulunan Hitler'in yanına götürdü. Birkaç gün önce Ruslar Weidling'i, ordusundan geriye kalanlarla birlikte Berlin'e sürüklemişlerdi. Birlik ağır kayıplar vermişti. Tüm toplarını ve diğer teknik donanımını kaybetmişti.

Berlin'in Şehir Komutanı 25 Nisanda ağır yaralandığı ve henüz yerine birisi geçmediği için, Burgdorf, Weidling'i görevlendirmeyi önermişti.[34] Günsche, Weidling ile içeriye girdiğinde, toplantı odasında Hitler'in yanı sıra Goebbels, Bormann, Krebs ve Burgdorf bulunuyordu. Weidling'in bu ümitsiz durumda Berlin'deki komutayı üstlenmekten pek mutlu olmadığı yüzünden okunuyordu.

---

[34] General Helmuth Weidling, 23.4.1945'te Berlin'in doğu ve güney savunma bölgelerinin yönetimini üstlendikten sonra, daha 24.4.1945'te Berlin'in Muharebe Komutanlığına atanmıştı.

Weidling, görevin zorluğunun tamamen bilincinde olduğunu ve ancak Berlin Garnizonu'nda emirleri sadece ve sadece kendisi verirse, hiç kimse işine karışmazsa sorumluluğu üstleneceğini bildirdi. Hitler bunu onayladı. Ancak Weidling Bendlerstraße'deki komuta merkezine gideli henüz iki saat olmuştu ki, Hitler hiç aldırmadan onun yetkilerine müdahale etmeye başladı. Bu da şöyle oldu: Gece saat 1:30'a doğru sığınağa Berlin'in bir bölgesinin komutanı Yarbay Bärenfänger girdi. Bärenfänger'in birlikleri Alexanderplatz ve Frankfurter Allee'de çarpışıyordu. Yarbay, Goebbels'in bir çağrısı üzerine gelmişti ve Hitler tarafından, Goebbels ve Günsche'nin huzurunda kabul edildi. Üniforması yağ ve kir kaplıydı. Tıraşsızdı ve isten kapkara olmuştu. Doğrudan doğruya çatışmanın içinden, Alexanderplatz Meydanındaki bir metro çukurunda bulunan muharebe mevzisinden gelmişti.

Bärenfänger Hitler'e, artık giderek mahzenlere ve metro tünellerine kayan, Berlin caddelerindeki amansız çarpışmalardan söz etti. Sivil halkın büyük bir bölümü oralara sığındığı için korkunç sahneler yaşanıyordu.

Hitler, Bärenfänger'in sözünü keserek, metro tünellerine ve yeraltı tünellerine patlayıcı gaz yerleştirilip yerleştirilmediğini sordu. Özellikle mahzenlerde gerçekleşen Varşova ayaklanmasında, savaşan halka karşı patlayıcı gazın kullanılması olağanüstü sonuçlara yol açmıştı.[35] Muazzam bir sonuç elde edilmişti. Bärenfänger, elinde patlayıcı gaz bulunmadığı yanıtını verdi. Doğrudan kumandası altında bulunduğu bir tümgeneralin, kendisine, savaş kurallarına uyması yolunda anlamsız bir emir verdiğinden yakındı. Bunun

35 1943'te Varşova gettosundaki ayaklanmanın bastırılması sırasında ve Ağustos 1944'te Polonya Vatan Ordusuna karşı savaşta, SS ve Alman ordusu kanalizasyonlarda, mahzenlerde ve sığınaklarda alev makineleri ve gaz bombaları kullanmıştı. Ayrıca yüksek dozlarda maruz kalındığında boğulmaya yol açan dezenfeksiyon ilacı Kreosot püskürtülmüştü.

üzerine Goebbels, "Führer'im! Bu tümgenerali derhal azletmeksiniz!" diye bağırdı.[36]

Hitler, "Azledilmiştir! Ve siz, Bärenfänger, onun yerine geçiyorsunuz. Böylelikle sizi tümgeneralliğe terfi ettiriyorum" dedi.

Az önce tümgeneralliğe terfi ettirdiği genç subayın elini sıktı; sonra da Eva Braun ve sekreterleriyle çay içip ve en iyi intihar şekli hakkında fikir yürütmeye devam etmek için yeniden çalışma odasına çekildi.

Aynı gün Fegelein, Steiner'in ordusundan döndü. Bir Fieseler-Storch uçağıyla doğu-batı eksenine inmişti. Fegelein Hitler'e, Steiner'in 3. Ordusunun saldırısının nihai olarak başarısızlığa uğradığını bildirdi. Raporunda özellikle, saldırının başarı kazanması için ne gerekiyorsa bizzat yaptığını ve Steiner'in de elinden geleni ardına koymadığını vurguladı. Hitler, Fegelein'ın sözünü yarıda keserek homurdandı: "Steiner saldırmak istemiyor. Asıl neden bu."

Fegelein, Hitler'e rapor verdikten sonra, sadece Günsche'ye, Steiner'in yanından Himmler'e gittiğini ve onunla konuştuğunu anlattı. Himmler'in özel treni hâlâ Mecklenburg'da Hohenlychen'in batısında duruyordu. Kesinlikle aralarında kalması koşuluyla Günsche'ye, Steiner'in ordusunun saldırısının Himmler tarafından engellendiğini bildirdi. Himmler böylelikle Hitler'in Berlin çevresindeki kuşatmanın hâlâ kırılabileceği umudundan vazgeçmesini ve nihayet başkenti terk etmesini sağlamak istemişti. SS generali Steiner uzun süredir Himmler'in koruması altındaydı ve ona körü körüne sadıktı. Günsche, Fegelein'ın kendisine söylediklerini Hitler'e aktarmadı, çünkü o da Hitler'in Berlin'i terk etmesini istiyordu. Fegelein yalan söylemişti. Himmler'in, Steiner'in ordusunun saldırmasını engellemesinin asıl nedeni ertesi gün açığa çıkacaktı.

---

36 Azledilen general, "Müncheberg" Zırhlı Birliğinin Komutanı Tümgeneral Werner Mummert'ti.

* * *

27 Nisan sabahı Şansölyelik Binası yeniden ağır ateş altındaydı. Sığınağın çatısına, birbiri ardına mermiler düşüyordu. Daha ilk mermiler düştüğünde Hitler Linge'nin zilini çaldı. Linge Hitler'i, çalışma odasında giyinik buldu. Vantilatörlerin bildik uğultusuna tuhaf bir ses daha eklenmişti. Hitler Linge'ye tedirginlik içinde baktı ve endişeyle, bunun ne anlama geldiğini sordu. Linge, teknisyen Hans Hentschel'den, Şansölyelik Binasının bahçesindeki yangınların hava akımını arttırdığını, bu durumun da vantilatörlerdeki bu sese neden olduğunu öğrendi. Şoförlerin ve emir subaylarının kaldığı barakalar yanıyordu. Bu barakalar, karargâh Şansölyelik Binasına taşındığında bahçeye yerleştirilmişti.

Mermi yağmuru kesildiğinde, Hitler Linge'ye, bahçenin halini görmek için dışarı çıkmak istediğini söyledi. Hitler, yavaş adımlarla, tırabzanlara sıkı sıkı tutunarak acil çıkışın merdivenini tırmandı. Linge, son zamanlarda çok zayıf düşmüş olan Hitler'in geriye düşebileceğinden korktuğu için hemen onun ardından geliyordu. Son basamakta Linge, bahçeye açılan zırhlı kapıyı açmak için Hitler'in önüne geçti. Bu sırada hemen sığınağın yanına bir top mermisi düştü. Linge Hitler'e baktığında, Hitler çoktan geri dönmüştü ve mümkün olduğu kadar çabuk yeniden dairesine ulaşmaya çalışıyordu. Dairesine vardığında, tamamen bitkin düşmüş bir halde koltuğuna çöktü. Gözlerinde çıplak korku vardı. Güçbela nefes alarak Linge'ye, "Düşündüm taşındım. Fräulein Braun'la birlikte kendimi bahçede değil, burada, sığınakta vuracağım. Cesetlerimizi örtmek, parka taşımak ve orada yakmak için battaniyeleri hazır bulundurun" dedi.

Bunun üzerine Linge hole ve Hitler'in yatak odasına battaniyeler koydu.

Kuşluk vakti, saat 10:00 ila 11:00 arasında Wenck'den bir telsiz mesajı geldi. Wenck, ordusunun öncü birliklerinin Po-

tsdam'ın on on iki kilometre batısındaki Ferch am Schwielowsee'ye ulaştıklarını bildiriyordu. Bu haber tüm sığınakta rüzgâr hızıyla yayıldı. Dört bir yanda neşeli sesler ve kahkahalar duyuluyordu. Potsdam'dan Berlin'e ne kadar kaldığını saptamak için Berlin haritaları ve şehir planları getirildi. İnsanlar coşkuyla birbirlerinin omuzlarına vuruyorlardı. Herkes, Wenck'in ordusunun öğlen saatlerinde, Reymann'ın Potsdam'daki müfrezeleriyle birleşeceğini umuyordu. Oradan Berlin'e kadar sadece yirmi kilometre daha vardı.

Böylesi durumlarda hep olduğu gibi, herkes, herkesin duymak istediği şeyi söylüyordu: "Bu akşam Wenck Berlin'de."

Bazıları, Wenck'in Şansölyelik Binasına hava kararmadan önce ulaşıp ulaşmayacağına dair iddiaya girdiler. Bu defa şnapslar neşeden içiliyordu.

Goebbels Hitler'in çalışma odasından çıktı ve hızla kendi odasına gitti; odasında Naumann onu bekliyordu. Goebbels, Naumann'a "Wenck'in ordusu yaklaşıyor ve bizi kurtaracak. Bunu şimdi her yere bildirmeliyim!" diye bağırdı ve hemen bir bildiri için metin yazmaya başladı. *Der Bär* gazetesi artık yayımlanmıyordu. Bildiride, Wenck'in telsiz mesajı, onun imzasıyla verilecekti. Buna Goebbels'in "ilaveleri" eklendi. Goebbels sahte ve beylik sözlerle Berlin halkını dayanmaya çağırdı. Wenck'in Berlin kapılarında olduğunu yazdı. Reich başkentinin kurtuluş saati artık çok yakındı.

Hitler dahil olmak üzere, sığınak sakinleri, Wenck'ten gelecek yeni haberleri tam bir sabırsızlık içinde bekliyordu. Hitler odalara girip çıkıyor ve birkaç dakikada bir Wenck'in nerede olduğunu Krebs'e sordurtuyordu. Bu sırada toplantı salonunda Below, Günsche ve Johannmeyer bir araya gelmişler, durumu soğukkanlılıkla değerlendirmeye çalışıyorlardı.

Doğu cephesinde Ruslar Alman birliklerini yenilgi üstüne yenilgiye uğratıyorlardı. Muazzam sayıda yedek ve ne-

redeyse tüm Alman teknolojisi oraya yığılmış olduğu halde; Dinyeper'de, Vistül'de Doğu Prusya sınırında, Narew'de ve Oder'de güçlü istihkâm tesisleri bulunduğu halde, Alman birlikleri Rusların ağır çarpışmalardaki darbeleri karşısında giderek batıya geriliyorlardı. Şimdi de Wenck'in ordusunun Rus çığını durdurması bekleniyordu!

O gün telsiz bağlantısı sürekli koptuğu için Wenck'ten sadece bölük pörçük haberler geliyordu. Ancak akşama doğru görüntü biraz netleşti. Wenck'in saldırısı tıkanıp kalmıştı. Ordusu Potsdam'ın kuzeybatısında duruyordu.

Rus birlikleri Wenck Ordusuna saldırdılar, Michendorf ve Beelitz bölgesinden ordunun kanatlarına darbe indirdiler, onları savunmaya zorladılar ve bazı kesimlerde tekrar geriye püskürttüler.

Öğlen saat 12:30'da toplantı salonunda Krebs, Burgdorf, Weidling, Johannmeyer, Loringhoven ve Günsche bir araya geldiler. Birkaç dakika sonra Hitler geldi; onu Bormann izledi. Hitler her geçen gün daha da çöküyordu. Yürürken bacaklarını artık güçlükle hareket ettirebiliyordu. Onun yanında sigara içildiğinin farkına bile varmıyordu. El sıkışırken cansızdı. Hitler koltuğa otururken Lorenz ve ardından da Goebbels ile Naumann geldiler; kısa bir süredir onlar da toplantılara katılıyordu.

Krebs, Wenck'ten yeni haberler almamıştı. Krebs, Frankfurt/Oder'in batısında Ruslara karşı ağır savunma çarpışmalarına giren Busse'nin 9. Ordusuna Berlin'e ilerlemesi emri vermek için Hitler'den izin istedi. Hitler bunun yerine, 9. Orduya, Wenck'in ordusuyla birleşmesi ve Berlin etrafındaki kuşatmayı birlikte kırmaları talimatının verilmesini emretti. Toplantıdakiler birbirlerine şaşkınlıkla baktılar. Bir haftayı aşkın süredir Rus birlikleri tarafından kuşatılmış bulunan ve hiçbir biçimde ikmali yapılamayan 9. Ordu, Wenck'in ordusuyla birleşmek için ilerleyecekti! Askerleri kuşatmayı yarabilseler bile, bunu ancak tüm ağır

gereçlerini ve silahlarını geride bırakarak yapabilirlerdi. Böylelikle de savaşma değerleri bir anda sıfıra inerdi. Hitler de Wenck'in ordusunun saldırısını bu askerlerle güçlendirmek istiyordu!

Krebs'ten sonra Weidling rapor verdi. Berlin'in durumunun ne kadar umutsuz olduğunu ortaya koydu. Rus birlikleri şimdiden Berlin'in tüm banliyölerini ve kenar mahallelerini işgal etmişlerdi. Dış savunma çemberi birçok yerde iç istihkâm çemberine kadar geriletilmişti.

Berlin'in savunması hazırlanırken, iki istihkâm çemberi oluşturulmuştu. Dış çember şehir kenarındaydı, iç çemberse şehir merkezini çevreliyordu. Tiergarten, Humboldthain ve Friedrichshain'de iyi istihkâm edilmiş ateş mevzileri kurulmuştu. Ayrıca Tirpitzufer'deki Schell gökdeleninde uçaksavar bataryaları vardı. Bu bataryalar, iç istihkâm çemberinin savunmasında önemli bir rol oynuyor ve neredeyse sadece kara çarpışmaları için kullanılıyorlardı.

Weidling ayrıca Rus birliklerinin şehrin kuzeydoğu kesiminde Alexanderplatz'a, kuzeyde Wedding tramvay istasyonuna kadar, batıdaysa Lichterfelde ve Zehlendorf üzerinden Steglitz, Wilmersdorf, Friedenau ve Halensee yönüne doğru ilerlediklerini bildirdi. Sonra Weidling, Berlin'deki çarpışmaların ne kadar şiddetli olduğunu anlattı. Havada, caddelerde, metro çukurlarında ve Berlin evlerinin mahzenlerinde amansız çarpışmalar yaşanıyordu. Askerler, polis, "Volkssturm" ve "Hitlerjugend" hepsi savaşa katılmışlardı. Çarpışmaların şehir merkezine ulaşmasından beri Rus birlikleri metro tünellerinden Alman birliklerinin arkasına ulaşabiliyorlar ve bu da tehlikeli durumlara yol açıyordu.

Weidling'in raporunu sessizlik ve kayıtsızlık içinde dinleyen Hitler, duygusuz bir yüz ifadesiyle, Spree Nehrinin kapaklarının açılması ve metro tünellerinin suyla doldurularak geçilmez hale getirilmesi emrini verdi. Binlerce Berlinli ve yaralı askerin tünellere sığındığı, kapaklar açılırsa bu

insanların boğulacağı söylenerek Hitler'e karşı çıkıldı. Bu sözler Hitler'i hiç etkilemedi.[37]

Weidling gidince Hitler Mohnke'yi yanına çağırdı. Rus tankları, Mohnke'nin hükümet binalarının bulunduğu alanın etrafındaki Muharebe Grubunun savunma çemberine de birçok noktadan saldırıya geçmişti. Ruslar özellikle Spree Nehrinin üzerinde Tirpitzufer'deki, Potsdamer Straße'deki, Halleschen Tor ve Lustgarten'deki köprülere şiddetle bastırıyorlardı. Hitler, Mohnke'ye, Spree Nehrinin üzerindeki köprüleri havaya uçurma emri verdi.

Öğle yemeğinden sonra Axmann Hitler'in yanına geldi. "Hitlerjugend" birlikleri bu arada Heerstraße'nin iki yanındaki Pichelsdorf köprülerinde ve Olimpiyat Stadında Ruslar tarafından kuşatıldıkları için, Axmann Wilhelmstraße'deki parti merkezinin sığınağına karargâh kurmuştu ve artık her gün Hitler'e geliyordu. Axmann'ın yanında 13 yaşında çelimsiz bir erkek çocuğu vardı, bu çocuk pusudaki bir tanksavarla bir Rus T-34'ünü vurmuştu. Çocuk, kendisine çok büyük gelen, Alman Afrika birliklerine ait bir safari üniforması giymişti. Hitler onu muzaffer bir general gibi karşıladı ve büyük el kol hareketleriyle göğsüne Demir Haç Nişanını taktı. Axmann, duygusal bir edayla "Führer'im, gençlerinize güvenebilirsiniz" diye haykırdı.

Hitler elini kaldırarak selam verdi ve bu yeniyetmeyi, cesurca savaşmaya devam edeceği çarpışma cehennemine geri gönderdi. Sonra dairesine çekildi.

Akşam 9:00'a doğru Weidling yeniden Berlin'deki durum hakkında Hitler'e bilge vermek üzere geldi. Holde Burgdorf, Krebs, Johannmeyer ve Günsche'ye, Bendlerstrasse'deki komuta merkezinden Şansölyelik Binasına kadar arabayla normal zamanlarda üç dört dakika süren yolu bu defa yarım saatte geldiğini anlattı. Caddeler bombaların açtığı de-

---

37 Metro tünellerine geçiş kapakları açılmadı. Top mermileri ya da bombalar yüzünden yer yer su baskınları oldu.

rin çukurlarla doluydu ve enkazla kapatılmıştı, yukarıdan tramvay kabloları sarkıyordu. Üstelik Rus topçuları sürekli ateş ediyor ve Rus uçakları bomba yağdırıyordu.

Hitler bükülmüş dudaklarla hole geldi. Bormann ve Goebbels de onun peşinden geldiler. Hitler Weidling'e selam verdi ve toplantı odasına girdi. Biraz sonra, son günlerde durum değerlendirme toplantılarına katılmaya başlayan Naumann, Axmann ve Berlin Gauleiter Vekili Schach da geldiler. Bu defa yalnızca Weidling rapor verdi. Yine Berlin'in tüm mahallelerinde yaşanan ağır çatışmalardan söz etti. Sonra Berlin halkının içinde bulunduğu korkunç durumu anlattı. Halk tam bir haftadır mahzenlerde ya da metro istasyonlarında, yiyeceksiz içeceksiz halde mahsur kalmıştı. Sahra hastaneleri ve hastaneler binlerce asker ve siville dolup taşıyordu. Berlin halkı için en önemli gıda depolarının bulunduğu, Spree Nehrinin kıyısındaki doğu ve batı limanlarını Ruslar işgal ettiği için, sadece bir iki günlük gıda stoku kalmıştı.

Krebs, Rusların Wenck Ordusunun saldırısını nihai olarak geri püskürttüklerini ve Berlin'in kurtarılacağının artık düşünülemeyeceğini bildirdi. Bu yüzden, Berlin'in düşmesi sadece gün meselesiydi. Weidlig, Hitler'e Berlin Garnizonu'ndan geri kalanlarla güneybatıya, Wenck'in ordusunun bulunduğu Potsdam yönünde kuşatmayı yarmaya karar vermesi için yalvarıp yakardı. "Führer'im, sizi Berlin'den sağ salim çıkartmak için başımı koyuyorum. Böylece Reich'ın başkentini ve halkını tamamen yok edilmekten kurtarabiliriz."

Salonda bir ölüm sessizliği hâkim oldu. Herkes umutla Hitler'e baktı. Ancak Hitler sadece dişlerinin arasından tısladı: "Hayır!"

Weidling kuşatmayı yarma planını açıklayarak, bir kez daha Hitler'i ikna etmeyi denedi. Hitler'i Tiger tipi ağır bir tankın içinde, aynı tipten başka tankların koruması altında

Berlin'den dışarı çıkarmayı önerdi. Ancak Hitler, "Weidling, kararım kesindir. Berlin'de kalıyorum" yanıtını verdi.

Bu sözlerle salonu terk etti.

O akşam, iki SS emir eri eski sığınakta düğün yaptılar. Akşam 7:00'ye doğru, eski sığınağın, Hitler'in özel korumalarının yerleştirildiği oturma salonunda, iki çiftin nikâhı kıyıldı. Nikâhları Propaganda Bakanlığı Müsteşarı SS Tugay Komutanı Werner Naumann kıydı. Nikâh şahitleri Linge ve Schädle'ydi. İkisi de çelik miğfer giymişti ve kemerlerinde tabanca taşıyorlardı. Düğün misafirleri olarak Hitler'in yaverleri, özel korumasındaki ve güvenlik servisindeki subaylar ve SS emir erleri vardı. Kendisi de çelik miğfer giymiş olan Naumann, nikâh töreninin düşündürücü bir anda, Rus topçularının ateş yağmuru altında, çarpışma içindeki Berlin'de gerçekleştiğini gururla söyledi. Ancak başkentin kurtarılması çok yakındı ve genç çiftlerin önünde kedersiz, mutluluk dolu yıllar vardı.

Nikâh töreninden sonra Linge genç evlilere eski sığınakta bir yemek verdi.

Aynı zamanda Krebs, Bormann ve Burgdorf, düğün misafirlerinin yemek yediği eski sığınağın koridoru boyunca aceleyle yürüyüp, yirmi dakika sonra aynı hızla geri geldiler. Onlardan, Rusların Wenck Ordusunu nihai olarak durdurduğu öğrenildi. Şimdi genel bir umutsuzluk yayılıyordu. Linge Hitler'in ne yaptığına bakmak için aceleyle Hitler'in sığınağına geri döndü. Hitler şaşkın bir ifadeyle girişte dolaşıyordu; başını öne eğmiş yere bakıyordu. Hitler, Linge'nin geldiğini, kendisiyle konuşup da eski sığınakta iki emir erinin düğün yaptığını söyleyinceye kadar fark etmedi. Linge Hitler'e onları tebrik etmek isteyip istemediğini sordu. Hitler başını onaylarcasına salladı. Linge geri döndü, genç çiftleri ve gelinlerden birinin annesini, eski sığınağı yeni sığınakla birleştiren girişe getirdi. Hitler yeni evlilerin elini cansızca sıkarak "Sizi tebrik ediyorum, çocuklar" dedi. Sonra geri çekildi.

Bu tebrikten sonra misafirlerin morali daha da bozuldu. Özellikle kadınlar Hitler'in görünüşü karşısında sarsılmışlardı. Sessizleştiler ve düşüncelere daldılar. Linge şampanya ve konyak getirtti. Düğün bir içki âlemine dönüştü. Alkol moralleri yine yükseltti. Sabaha kadar dans edilip eğlenildi.

Aynı gün, yabancı bir radyo istasyonundan –hatırlandığı kadarıyla İsveç radyosu– bir haber alındı. Habere göre, Himmler'in İsveçli Kont Bernadotte üzerinden İngiliz ve Amerikalılarla özel bir barış anlaşması için müzakereler yaptığı söyleniyordu.[38] Bu haberi Hitler'e Lorenz getirdi. Hitler hemen Bormann ve Hewel'i çağırttı. Aynı gün sığınakta, müzakerelerin hangi koşullarla yapıldığı öğrenilmişti: Hitler devre dışı bırakılacak, onun yerine Himmler geçecekti; Sovyet Rusya'ya karşı savaş İngiltere ve ABD'nin desteğiyle devam edecekti. Himmler, Hitler'i zor yoluyla devirecekti. Bu arada Himmler'in Steiner'in ordusunu neden durdurduğu da açıklık kazandı. Himmler bu orduyu, müttefiklerle yapacağı bir özel barış anlaşması için yedekte tutmak istemişti. Steiner Ordusu, Berlin'in düştüğü günlerde, Rus birliklerinin baskısı altında batıya ricat ederek İngiliz ve Amerikan güçlerine esir oldu.

Himmler'in Bernadotte ile müzakereler yaptığı haberi Hitler'in korkunç bir öfke nöbetine kapılmasına yol açtı. "Ben kendimi böyle kolay devre dışı bıraktırmam!" diye bağırıyordu.

Hitler, Himmler'i hemen o anda bütün görevlerinden azletti ve partiden attı. Uzun yıllardır Himmler'in arkadaşı olup onunla senli benli konuşan Bormann, Günsche'ye ağlamaklı bir sesle, "Kader Führer'i hiçbir kötülükten esirgemiyor. Önce Göring, şimdi de Himmler" dedi.

Bir süre sonra Hitler, Fegelein'ı çağırttı. Ancak Fegelein hiçbir yerde bulunamıyordu, Yeni Şansölyelik Binasının sığınağında da Hitler'in sığınağında da yoktu. Hâlâ Hitler'in

---

38 Bkz. 14. Bölüm, dipnot 35.

yanında kalan birkaç kişi hemen Fegelein'ın izin almadan Berlin'den kaçmış olabileceğinden şüphelendi. Bormann ve Burgdorf –ikisi de Fegelein'ın yakın dostuydu– hemen Günsche'ye koşup, Fegelein'ın kendisine planları hakkında bir şey söyleyip söylemediğini sordular. Günsche'nin yanıtı olumsuzdu.

Fegelein'ı bir gün önce Berlin'e getiren Fieseler-Storch uçağı, doğu-batı ekseninde tam isabetle vurulup imha edilmişti. Dolayısıyla Fegelein, Berlin'den uçakla ayrılmış olamazdı. Bu sırada Günsche, Fegelein'ın Kurfürstendamm yakınındaki Bleibtreustraße'de bir evi olduğunu hatırladı. Aynı akşam, SS-Obersturmführer Helmuth Frick'in komutası altında, Hitler'in özel korumalarından bir ekip bu adrese gönderildi. Fegelein'ı orada buldular. Fegelein, sivil kıyafetler içinde ve dut gibi sarhoş bir halde yatağa uzanmıştı. Üniformasını sobanın arkasına saklamıştı. Ayrıca evde, Fegelein'ın daha önce kumanda ettiği "Florian Geyer" süvari tümeninden bir SS-Obersturmführer de kalıyordu. Bu adam da körkütük sarhoştu. Kendini, Fegelein'ın özel işleri için kullandığı subayı olarak tanıttı.

Evde altın saatler ve diğer değerli eşyalarla dolu bir bavul bulundu. Fegelein bu bavulu önceki akşam Linge'ye ve sığınaktaki diğer SS subaylarına göstermişti ve bu bavulun, Rusların Berlin'e girmesi üzerine, villasında ailesiyle birlikte intihar eden Nasyonal Sosyalist Reich Hekimleri Birliği Başkanı SS-Obergruppenführer Dr. Grawitz'in evinde bulunduğunu söylemişti.[39]

Hitler'in emriyle Fegelein ve subay hemen o gece Yeni Şansölyelik Binasının sığınağına getirildiler. Sorgulama sırasında subay, Fegelein'ın Berlin'den kaçma niyetinde olduğunu hemen itiraf etti. Rus tanklarının Bleibtreust-

---

39 SS-Obergruppenführer Ernst Grawitz, SS'in Reich doktoruydu. NSD Hekimler Birliğinin başkanlığınıysa Leonardo Conti yapıyordu. Ancak bu bavul gerçekten Grawitz'e aitti.

raße caddesini geçmelerini bekleyecek ve sonra batıya kaçacaktı.

Hitler, Fegelein'ın ceza olarak Mohnke'nin Muharebe Grubuna verilmesini ve orada "sadakatini savaşta kanıtlamasını" emretti. Hitler'in Fegelein'ı Mohnke'ye teslim etme talimatını içeren bu emrini Günsche'ye Bormann getirdi. Günsche, Hitler'in asker kaçağı Fegelein'ı cepheye göndererek cezalandırmasına şaşırdı. Daha birkaç gün önce Hitler, her asker kaçağının asılması emrini vermişti. Asılanların göğsüne de "Führer'in emrini uygulamadığım için burada asılıyım!" yazılı bir levha takılacaktı.[40] Oysa şimdi Hitler kayınbiraderi Fegelein'ın böyle ucuz kurtulmasını sağlıyordu. Günsche Bormann'a, Führer'le konuşmadan önce bu emri yerine getirmeyeceğini söyledi. Hemen Hitler'in yanına girdi.

Hitler çalışma odasında Eva Braun'la birlikte oturuyordu. Eva Braun hüngür hüngür ağlıyor, Hitler de onu sakinleştirmeye çalışıyordu. Günsche içeri girince, Eva Braun odasına geçti. Günsche Hitler'e, Fegelein'ın Mohnke'ye teslim edilirse yine ordudan kaçacağını söyledi. Hitler'i, Fegelein'ı Mohnke'ye teslim etmeyip asker kaçağı olarak savaş mahkemesine vermeye ikna etmeye çalıştı. Hitler bir süre sustu. Kararsız kaldığı ve Fegelein'a Eva Braun'un hatırı için yumuşak davranmak istediği açıkça anlaşılıyordu. Yine de istemeye istemeye, "Fegelein'ın rütbeleri sökülsün ve mahkemeye verilsin. Mahkeme başkanı Mohnke olacak" dedi.

Günsche, bu emri hemen Mohnke'ye iletti. Mohnke çok sayıda SS subayıyla birlikte Fegelein'ın yanına gitti; Fegelein, tutuklandıktan sonra yine SS generali üniformasını giymişti. Mohnke, Fegelein'ın apoletlerini söktü. Fegelein'ın üniformasında nişan yoktu.

---

40 Bugünkü tahminlere göre, askeri ve özel mahkemeler 1945'te sayıları 10.000'i bulan sözümona asker kaçağını astılar.

* * *

28 Nisanda Katyuşa tipi Rus roketatarları,[41] hükümet binalarının bulunduğu alana ve sığınağa ateş etmeye başladı. Dışarısı tam bir cehenneme döndü. Hitler yatağından fırladı ve Linge'nin zilini çaldı. Linge geldiğinde, Hitler çalışma odasındaki masanın başında iki büklüm duruyor ve korkudan faltaşı gibi açılmış gözlerle yere bakıyordu. Yine "Bu kaç kalibrelik bir top?" diye sordu.

"Bunlar Stalin orgları."

Alman askerleri, korktukları Katyuşa tipi roketatarlara bu adı takmışlardı. Durum değerlendirme toplantılarında sık sık Stalin orglarından söz edilmişti. Hitler'e bu silahlar hakkında defalarca rapor verilmişti. Bu sırada özellikle, muazzam bir alana yayılan ve Alman askerlerinde kaçınılmaz olarak paniğe yol açan füzelerin yıkıcı etkisi vurgulanmıştı. Roketatarların ateşlendiği yeri belirlemek zordu; çünkü kamyonların üzerine yerleştirilmişlerdi ve bu yüzden çabucak yer değiştirebiliyor ve değişik noktalardan ateş edebiliyorlardı.

Linge Stalin orglarından söz edince, Hitler ona boş gözlerle baktı ve "Stalin orgları derken neyi kastediyorsunuz? Yeni Şansölyelik Binasının sütunlu yolunu mu?" diye sordu.

Belli ki Hitler'in kafası artık karmakarışık olmuştu. Stalin orglarının ne olduğunu elbette biliyordu. Ayrıca sorduğu ikinci sorunun, topların kalibresine ilişkin birinci soruyla hiçbir ilgisi yoktu. Linge, bu roketatarların ne olduğunu bir kez daha anlatmaya çalıştı. Hitler sustu.

Saat 9:00'a doğru Mohnke, Günsche'yi telefona çağırttı. Heyecandan titreyen sesiyle, Rusların Halleschen Tor'da

[41] Katyuşa: Sovyet topçu birliklerinin roketatarları; mermilerini 2500 ila 8400 metre arasındaki mesafelere fırlatabiliyorlardı. Topların kitlesel halde kullanımı, hızlı atışları, geniş yüzeylerde etkili olması ve yaylım ateşinin moral bozucu etkisi, atışların düşük isabetli oluşunu dengeliyordu. Atış sırasında uğultulu bir ses çıkarttıkları için, Alman askerleri Katyuşa'lara Stalin orgu adını vermişlerdi.

saldırıya geçtiklerini bildirdi. Belle-Alliance Meydanında ve Wilhelmstraiße köşesinde şiddetli çatışmalar yaşanıyordu. Mohnke, kendi komuta yeriyle Muharebe Grubunun komutanları arasındaki telefon bağlantısının koptuğunu da sözlerine ekledi. Haberciler göndermişti ve duruma ilişkin net bir görüntü elde etmeyi umuyordu.

Günsche, Mohnke'nin haberini Hitler'e iletti ve şehir planında, çatışmaların şimdi nerelerde yapıldığını gösterdi. Hitler, Rusların Wilhelmstraiße'ye yakınlaştıklarını duyunca korkuyla yerinden sıçradı. Gözleri âdeta şehir planına çakıldı kaldı. Oradan Şansölyelik Binasına sadece 1200-1300 metrelik bir mesafe vardı. Hitler, büyük bir heyecanla, Rusların Wilhelmstraße'ye ulaşıp ulaşmadıklarını ve Belle-Allience Meydanında Mohnke'nin elinde hangi kuvvetlerin bulunduğunu sordu. Odada volta atmaya başladı, sonra bir koltuğa çöktü ve Mohnke'nin çağrılmasını emretti. Mohnke hemen geldi ve Hitler'e Rusların Belle-Alliance Meydanı/Wilhelmstraße köşesindeki saldırısını durdurmayı başardıklarını söyledi. Ruslar Gleisdreieck ve Anhalter Bahnof istasyonu yönünde ilerliyorlardı.

Rusların artık ne kadar tehlikeli bir yakınlıkta olduklarının haberi tüm sığınakta çabucak yayıldı. Dört bir yanda sığınak sakinleri gruplar halinde bir araya geliyor ve heyecanla konuşuyorlardı; her kafadan bir ses çıkıyordu. Goebbels bir gruptan diğerine gidiyor ve sorular soruyordu. Sonra Linge'ye de sordu: "Söyler misiniz, durum gerçekten bu kadar ciddi mi?"

O sabah Dr. Stumfpegger, Hitler'in çalışma odasına geldi ve ondan bir imza istedi. Doktor, kâğıdı yazı masasının üstüne koyduğunda, Linge onun yanında duruyordu. Kâğıdın üstünde Yeni Şansölyelik Binasının sığınağındaki sahra hastanesine, Hitler'in emriyle Stumpfegger'e on iki ampul potasyum siyanür verilmesi talimatı yazılıydı. Hitler elleri titreyerek imzaladı. On iki ampul, Eva Braun, Hitler'in ka-

dın sekreterleri Christian ve Junge, diyet aşçısı Manziarly, Bormann'ın kadın sekreteri Krüger, Eva Braun'un oda hizmetçisi Liesl, Goebbel'in çocukları ve Hitler'in çoban köpeği Blondi'yi zehirlemek için düşünülmüştü.

Öğle yemeğinde Hitler'e, diyet gıdaları stokunun tükendiği bildirildi. Şimdi ona sadece vejetaryen çorba hazırlanabilirdi; diğer seçenekse herkesin yediğini yemesiydi.

"Yakında hiç yemeğe ihtiyacımız olmayacak. Bana çorba verin" dedi Hitler.

Öğleden sonra, Berlin'in öteki mahallelerinde de durumun hızla kötüleştiği bildirildi. Hükümet binalarının bulunduğu alan ağır ateş altında olduğundan, Weidling rapor vermek için Bendlerstraße'deki komuta merkezinden ancak günde bir kez geliyordu. Bu arada gelen haberleri Krebs'e telefonla iletiyor ve Krebs de onları Hitler'e aktarıyordu. Mohnke de hükümet binalarının bulunduğu alanın durumunu bildirmek için Hitler'in yanına defalarca geliyordu. Şansölyelik Binası şimdi Belle-Alliance Meydanı ve Hallesches Tor yönünden doğrudan doğruya tehdit altındaydı. Rusların en fazla ilerledikleri yer burasıydı. İkinci tehdit ise Tiergarten ve Zoo yönünden geliyordu.

Weidling, Rus tanklarının Heerstraße'nin iki yanından Straße am Knie'ye[42] kadar ilerlediklerini ve böylelikle doğu-batı eksenine ulaştıklarını bildirdi. Charlottenburg Rusların işgali altındaydı. Hükümet binalarının çevresindeki çember gittikçe daralıyordu. Sığınakta artık hiç kimse Wenck'in ordusundan söz etmiyordu.

"Daha ne kadar dayanırız? Berlin'den çıkmanın hâlâ bir olanağı var mı?" gibi sorular şimdi herkesin ağzındaydı.

Akşam 6:00 sularında Axmann, Hitler'in yanına geldi. Bormann ve Günsche'nin yanında, "Hitlerjugend"in Berlin'i avuçlarının içi gibi bilen 200 seçkin üyesinin emri altında olduğunu söyledi. Onların yardımıyla Hitler'i Berlin'den sağ

---

42 Günümüzde Ernst-Reuter Meydanı.

salim çıkarabilecekti. Axmann da doğuştan Berlinli olarak başkentin her köşesini biliyordu ve gruba önderlik edecekti. Hitler, Weidling'in bir gün önce yaptığı teklifi reddettiği gibi, Axmann'ın teklifini de reddetti. Axmann'ın elini sıktı ve sadakatinden ötürü ona teşekkür etti.

Akşam olunca, Bormann, tamamen beklenmedik bir biçimde Linge'ye Hitler ve Eva Braun'un nikâh kıymak istediklerini bildirdi. Tören toplantı odasında gerçekleşecekti. Burada şimdiye kadar Berlin civarındaki ve Berlin caddelerindeki amansız, kanlı çarpışmalar konuşulmuştu. Hitler, binlerce sivil vatandaşın ve askerin ölümüne neden olacak olan, Spree Nehrinin kapaklarının açılması emrini burada vermişti. Hitler, Ruslar yaklaştığında pencerelerine beyaz ve kırmızı bayraklar asan Berlin sakinlerinin asılması emrini burada vermişti. Tam da bu mekân şimdi Hitler ve Eva Braun'un evlendikleri yer olacaktı.

Bormann, Linge'ye eşyaların yerini biraz değiştirme talimatı verdi. Genellikle üstünde operasyon haritaları duran masa salonun ortasına taşındı. Masanın etrafına dört koltuk konuldu; öndeki iki koltuk Hitler ve Eva Braun için, arkadaki iki koltuksa nikâh şahitliği yapmaları öngörülen Goebbels ve Bormann içindi. Goebbels Propaganda Bakanlığının bir memurunu resmi işlemleri gerçekleştirmesi için çağırdı. Memurun yeri masanın başındaydı. Bormann, çalışma odasında oturan Hitler'e, işlem için her şeyin hazır olduğunu bildirdi.

Hitler ve Eva Braun odalarından el ele çıktılar ve toplantı salonuna seğirttiler. Hitler yürürken büyük zorluk çekiyordu. Yüzü kül gibi soluktu, bakışları huzursuzca ortalıkta dolaşıyordu. Gündüzün yatakta yattığı buruşuk ceketi giymişti. Ceketin üstünde Altın Parti Nişanı, birinci sınıf Demir Haç ve I. Dünya Savaşının Gazi Nişanı takılıydı.

Uykusuz geçirdiği geceler yüzünden solgun düşen Eva Braun, koyu mavi ipek bir elbise giymiş, elbisesinin üstüne gri, yumuşak tüylü bir kürk pelerin atmıştı.

Holde onları Goebbels ve Bormann bekliyordu. Bormann gri SS-Obergruppenführer üniformasını giymişti; Goebbels ise kahverengi parti üniformasıylaydı. Toplantı salonunda Hitler ve Eva Braun, masanın başındaki yerine oturmuş olan memuru selamladılar. Sonra kendileri de öndeki iki koltuğa oturdular. Bormann ve Goebbels de kendileri için ayrılmış olan yerlere geçtiler. Kapı kapatıldı. Tören on dakikadan fazla sürmedi. Hitler ve Eva Braun, nikâh belgesini imzalayınca, Bormann kapıyı yeniden açtı. Hitler, artık nikâhlı karısı olan Eva Braun'un elini öptü.

Hitler, çalışma odasında bir düğün çayı için sofra hazırlanması emrini verdi; çaya Goebbels ve karısı, Bormann ve kadın sekreterler Christian ile Junge davetliydiler.

Hitler'in Eva Braun'la nikâh kıydırdığı dakikalarda, Yeni Şansölyelik Binasının sığınağında başka bir olay daha gerçekleşiyordu: Hitler'in kayınbiraderi, SS-Gruppenführer ve Hitler'in karargâhında Himmler'in sürekli temsilciliğini yapan Hermann Fegelein için savaş mahkemesi kurulmuştu. Mahkeme başkanlığını Mohnke yapıyordu. Mahkeme heyetinde, Mohnke'nin Muharebe Grubunun subayları, SS-Obersturmbannführer Krause, Sturmbannführer Kaschula ve diğerleri vardı. Mohnke ve subayları Fegelein'ı ölüme mahkûm ettiler.

Aynı gece, Fegelein, Hitler'in kendisini görmek istediği bahanesiyle, Yeni Şansölyelik Binasının sığınağından dışarıya çıkartıldı. Yolda bir SD mensubu, Fegelein'ı sırtına sıktığı bir kurşunla yere yıktı.

Düğün çayı sona erdiğinde, 28 Nisanı 29'a bağlayan gece, Hitler sekreteri Frau Junge'yi çalışma odasına çağırdı. Sekretere vasiyetini yazdırdı. Frau Junge, Bormann'ın sekreteri Frau Krüger ile birlikte, sığınağın oturma odasında daktiloyla yazıyordu. Hitler vasiyetini defalarca gözden geçirdi; nihayetinde metnin son hali üç nüsha halinde düzenlendi.

Hitler vasiyetinde, hiçbir zaman savaş istemediğini ve bütün yaşamını Alman halkına adadığını öne sürüyordu. Yeni hükümetin kimlerden oluşacağını belirliyordu. Kendisinin ardından –"Führer" olarak değil, Devlet Başkanı olarak– Büyük Amiral Dönitz'i, Başbakanlığa Goebbels'i, Dışişleri Bakanlığına Kont Schwerin von Krosigk'i, İçişleri Bakanlığına Yukarı Bavyera Gauleiter'i Giesler'i ve Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığına da Schörner'i getiriyordu. Bormann, partinin bakanlık rütbesindeki Reichsleiter'i olacaktı.[43]

Hitler'in talimatı üzerine askeri yaveri Johannmeyer, vasiyetin bir nüshasını Çekoslovakya'daki Schörner'e götürecekti; Obersturmbannführer Lorenz ise ikinci bir nüshayı Schleswig-Holstein'daki Dönitz'e teslim edecek ve Bormann'ın temsilcisi Standardenführer (Standarte Komutanı) Zander de üçüncü nüshayı Yukarı Bavyera'daki Tagernsee'de bulunan Giesler'e ulaştıracaktı. Johannmeyer, Lorenz ve Zander Hitler'le o gece vedalaştılar; Hitler onlara vasiyeti 29 Nisan sabahı Bormann'dan alacaklarını söyledi.

29 Nisan günü Johannmeyer, Lorenz ve Zander sabah 4:00'e doğru, Günsche ile birlikte onları Hitler'in sığınağındaki toplantı odasının holünde bekleyen Bormann'ın yanına geldiler. Üçü de kamuflaj elbisesi giymiş, çelik miğfer takmış ve makineli tabanca kuşanmışlardı. Bormann her birine, içinde Hitler'in vasiyeti, üstünde de "Führer" mührü bulunan beyaz bir zarf verdi. Rus hatlarından geçeceklerdi. Berlin Komutanı Weidling ve Mohnke, onları Alman mevzilerinden hiçbir engelle karşılaşmadan geçirme emri almışlardı.

---

43 Hitler, siyasal vasiyetinde hükümete şu isimleri atamıştı: Devlet Başkanı: Dönitz; Başbakan: Goebbels; Parti Genel Başkanı: Bormann; Dışişleri Bakanı: Seyß-Inquart; İçişleri Bakanı: Giesler; Savaş Bakanı: Dönitz; Kara Kuvvetleri Başkomutanı: Schörner; Savaş Donanması Başkomutanı: Dönitz, Hava Kuvvetleri Başkomutanı: Greim; SS Reich Yöneticisi ve Emniyet Genel Müdürü: Hanke; Ekonomi: Funk; Tarım: Backe; Adalet: Thierack; Kültür: Scheel. Schwerin von Krosigk, Dönitz'in Flensburg'daki vekil hükümetinin Dışişleri Bakanı oldu.

Sabah 5:00'e doğru sığınakta sessizlik hâkimdi. Sadece havalandırma tesisatının sesi ve makine dairesindeki dizel sisteminin homurtusu duyuluyordu. Günsche bir koltuğa oturdu. Ama çok geçmeden sessizlik bozuldu. Bormann, Burgdorf ve onların ardından Bormann da gürültüyle hole geldiler. Üçü de fazlasıyla çakırkeyifti. Krebs de elinde bir şişe konyak sallıyordu ve hemen kadehleri doldurdu. Büyük bir yudum aldıktan sonra Burgdorf'a, "Rusların beni canlı ele geçirmesi durumunda, hapım var..." dedi.

Kontrolsüz hareketlerle, cebinden üç dört santimetre uzunluğunda küçük bir tüp çıkardı, kapağını açtı ve Burgdorf'a, içinde yeşil potasyum siyanür dolu olan oval bir cam kapsül gösterdi.[44] Üçü de inleye sızlaya koltuklara çöktüler; çok geçmeden gürültüyle horlamaya başladıkları duyuldu.

Sabah saat 6:00'ya doğru, hükümet binalarının üstünde birdenbire Rus topçularının ve mayın fırlatıcılarının ateş yağmuru başladı. Her çaptan top mermisi, Şansölyelik Binasına düşüyor ve sığınağın tavanında korkunç bir gürültüyle patlıyordu.

Hitler hemen ayaklandı ve hızla Goebbels'in yanına koştu. Goebbels'in yanında, çocuklarıyla birlikte kaldığı eski sığınaktan az önce gelen karısı da vardı. Frau Goebbels hüngür hüngür ağlıyor ve ayakta zor duruyordu.

Birkaç dakika sonra, Hitler'in özel korumasındaki nöbetçi subay Linge'nin yanına koştu ve ona Hitler'den, Altın Parti Nişanını Goebbels'in odasına getirmesi talimatını iletti. Linge, nişanı Hitler'in ceketinden çıkardı ve ona götürdü. Hitler kendi nişanını onu "cesur davranışı" için ödüllendirdiği sözleriyle Frau Goebbels'e uzattı.

Öğleden önce saat 10:00 sularında Rusların ateşi Friedrichstraße/Unter den Linden yönünde yoğunlaştı. Mohnke

---

[44] Potasyum siyanür renksizdir. Yeşil parıltı, kapsülün balmumuyla kaplanmasından kaynaklanmış olabilir.

Günsche'yi çağırıp, Rus tanklarının Wilhelmstraße ve Anhalt tren istasyonunda daha da ilerlediklerini bildirdi.

Günsche, bu haberi Eva Braun, Goebbels ve Bormann'la birlikte toplantı salonunun holündeki sırada oturan Hitler'e bildirdi. Hepsi susarak birbirlerine baktılar. Kimse tek bir kelime söylemedi. Hitler, Mohnke'yi yanına çağırttı, ama onun konuşmasına fırsat vermeden hemen, daha ne kadar dayanabileceğini sordu. Mohnke, biraz tereddüt ettikten sonra, bir gün daha dayanabileceğini umduğunu söyledi. Mohnke henüz sığınaktan ayrılmamıştı ki yeni kötü haberler geldi: "Ruslar doğu-batı ekseninin iki yanından saldırıya geçtiler."

Bu haberin hemen ardından da "Rus tankları Teknik Üniversite'nin önündeler" haberi geldi.

Hitler giyinik halde yatağa uzandı, ama bir türlü sakinleşemedi. İkide bir yataktan çıkıyor, yeni haberleri soruyor, Mohnke'yi çağırtıyor, Krebs ve Burgdorf'la konuşuyor, sonra yine odasına çekiliyordu. Öğleden sonra yeni bir haber daha geldi: "Ruslar, metro tünelleri yoluyla Şansölyelik Binasına ulaşmaya çalışıyorlar."

Hitler, Eva Braun, Goebbels, Bormann ve sekreterler toplantı salonunun holünde bir araya geldiler. Hitler, heyecanını gizlemek için Wolf'le oynuyordu. Bormann şnaps içiyordu. O günlerde saçları tamamen ağarmış olan Bormann, durmadan sigara içiyor ve önüne bakıyordu. Eva Braun ara sıra sekreterlerle fısıltıyla bir iki kelime konuşuyordu.

Ansızın koridorda bir dehşet çığlığı duyuldu: "Ruslar makineli tüfeklerle acil çıkış kapısına ateş ediyorlar!"

"Rus keskin nişancıları, çevredeki bakanlıkların çatılarındalar!"

Herkes yerinden fırladı. Hitler'in özel korumasındaki ve SD'deki SS askerleri çelik miğferlerini takarak toplantı salonunun holünden acil çıkışa koştular.

Sığınaktaki heyecan doruk noktasına ulaşmıştı. Ortam ancak akşama doğru biraz sakinleşti. Akşam saat 8:00 sula-

rında Weidling ve Mohnke rapor vermek üzere geldiler. Berlin'deki çatışmalar şimdi çok sınırlı bir bölgede yaşandığı ve Alman hatları artık sadece birkaç kilometreden ibaret olduğu için verdikleri bilgiler de son derece kıttı.

Weidling ve Mohnke gittikten sonra, Hitler, Axmann'ı yanına çağırdı; Axmann o gün Yeni Şansölyelik Binasının sığınağına taşınmıştı. Hitler, Bormann, Goebbels ve Günsche'nin huzurunda Axmann'a, sadece Nasyonal Sosyalist Parti'nin en yüksek bürokratlarının –onlar da çok nadir olmak üzere– aldıkları ikinci Sınıf Alman Nişanını ve Birinci Sınıf Demir Haç Nişanını taktı.[45] Bu sırada Hitler, Axmann'a, kendisine sadık kalan az sayıda kişiden biri olduğunu söyledi.

Gece 12:00'ye doğru Hitler yeraltı koridorundan eski sığınağa geçti. Burada Mohnke ve Günsche, Hitler'in yaverlik bürosundaki ve Mohnke'nin komuta merkezindeki sekreterleri ve daktilograf kadınları bir sıraya dizmişlerdi. Hitler hepsinin elini sıktı ve alçak sesle "Size teşekkür ediyorum, çocuklar" dedi.

Komşu odalardan sarhoş birilerinin sesleri duyuluyordu. Günsche, Hitler'e, Rattenhuber'in (RSD şefi) doğum gününü kutladığını açıkladı. Bu sırada Rattenhuber de Hitler'in yanına koştu, ellerine sarıldı ve öpmeye başladı. Hitler kuru sözlerle Rattenhuber'in doğum gününü kutladı ve sonra ayaklarını sürüye sürüye kendi dairesine gitti.

Gece Rusları bekleyerek geçti. Dört bir yanda alabildiğine alkol tüketiliyordu. Gece yarısına doğru topçu ateşi biraz hafifledi.

Sığınağın koridorunda Profesör Haase ve Hitler'in köpek terbiyecisi Başçavuş Tornow duruyordu. Haase'nin elinde bir ampul potasyum siyanür ve bir kıskaç vardı. Hitler'den Blondi'yi zehirleme emri almıştı. Hitler zehrin etkisini köpeğin üstünde denemek istiyordu. Gece yarısına doğru köpek

---

45 Reichsjugendführer (Reich Gençlik Komutanı) Artur Axmann, 28.4.1945'te, Alman Altın Haç Nişanını aldı.

tuvalette zehirlendi. Tornow köpeğin ağzını açtı ve Haase kıskaçla zehir ampulünü köpeğin ağzının içine sıktı. Siyanür etkisini derhal gösterdi. Çok geçmeden, Hitler köpeğin gerçekten öldüğüne emin olmak için tuvalete geldi. Tek kelime söylemedi. Yüzünde de hiçbir tepki yoktu. Bir dakika sonra çalışma odasına döndü.

Telefon kabininde bu saatlerde Mohnke ve Günsche bir aradaydılar. Konuşmuyorlardı, düşüncelere dalmış halde koyu kahveyle konyak içiyorlardı.

Ruslar bu sırada Zoo yönünden Tiergarten'e girmişlerdi. Rus tankları Reichstag'a ulaşmıştı. Anhalt tren istasyonu ile Potsdam Meydanı arasındaki Prinz Albrecht-Straße'de, Şansölyelik Binasından sadece 300 metre uzaktaydılar. Friedrichstraße, Prinzenstraße ve Spittelmarkt'ta çarpışmalar yaşanıyordu. 29 Nisanı otuzuna bağlayan gece Şansölyelik Binasındaki durum buydu. Ertesi gün her şey bir sonuca bağlanacaktı.

Günsche, kendi kendine sürekli "Hitler daha ne bekliyor?" diye soruyordu. Bu arada aklına, Hitler'in bir buçuk yıl önce feldmareşallerine söyledikleri geldi: "Bir gün Almanya'nın son saati gelirse, umarım ki sizler, feldmareşallerim, kılıçlarınızı çekip, benimle birlikte barikatlarda çarpışırsınız"[46] demişti Hitler.

Tüm bunlar boş laflardı. Hitler sığınağından dışarı bakmayacak kadar korkaktı. Sürekli, Rusların sığınağına girecekleri korkusu içinde kaderin kendisine bıraktığı son saatlere sarılıyordu.

Doğu cephesindeki fiyasko karşısında Hitler ve generalleri aynı derecede çaresizdiler. Tüm savaş boyunca generaller son saate kadar, Hitler'in gözünden düşmemek için ellerinden geleni yapmışlardı. Reveranslar ve yaltakçılıklar, cephedeki durum hakkında sadece olumlu haberler, hiçbir

---

[46] Bkz. 10. bölümde Hitler'den yapılan alıntı. Sovyet editör tarafından değiştirilmiştir.

itiraz yok. Gece gündüz hep aynı terane: "Baş üstüne, Führer'im!" "Elbette, Führer'im!" "Emredersiniz, Führer'im!" "Bana güvenebilirsiniz, Führer'im!"

Hitler'in elinden nişanları ve armağanları sevinçle ve minnetle almışlardı, ama ona Ruslar karşısında zafer getirmemişlerdi.

O zamanlar Hitler'in son saate ilişkin sözleri karşısında yerinden fırlayıp "Führer emreder, biz itaat ederiz!" diye bağıran Feldmareşal Manstein en yüksek askeri nişanı, Şövalye Haçı ile Meşe Yaprağı ve Kılıç Nişanını ve maaşının 4000 marka çıkartılmasını gözünü kırpmadan kabul etmişti.[47] Hitler 1944 yazında onu, Ukrayna ve Kırım'daki ağır yenilgiler yüzünden, Güney Ordular Grubu başkomutanlığından aldığında, ailesiyle birlikte malikânesinde rahatı yerindeydi.

Telefon kabininin kapısında çelimsiz Goebbels göründü. Goebbels yavaş ve aksayan adımlarla, Mohnke ve Günsche'ye yaklaştı ve onlara sigara ikram etti. Çok sessizleşmişti, artık neredeyse hiç konuşmuyordu. Daha birkaç gün önce, Berlinlileri, anlamsız direnişi sürdürmeye çağırırken, onlara yalan söylemişti. Şimdi kısık, boğuk bir sesle, "Ne diyorsunuz beyler, bu gece de huzur içinde uyuyabilecek miyim? Yoksa Ruslar gelir mi?" diye soruyordu.

29 Nisanı otuzuna bağlayan gece de Hitler akşam çayını sabaha kadar uzatma alışkanlığını bırakmadı. O gece Hitler'e artık Frau Hitler olan Eva Braun, Frau Christian, Frau Junge ve Fräulein Manziarly eşlik ettiler. Bu Hitler'in son akşam çayıydı. Sabah 5:00'e doğru sekreterler ve Fräulein Manziarly, hüzünlü yüzlerle Hitler'in çalışma odasından ayrıldılar. Frau Junge, Günsche'ye Ruslar her an sığınağa girebilecekleri için Hitler'in bugün kendini vurmak istediğini bildirdi.

Hitler onlarla nihai olarak vedalaşmıştı. Eva Braun da kendini öldürmek istediği için onlara hoşça kal demişti.

---

[47] Feldmareşallerin 2000 mark düzenli maaşı, 4000 mark özel harcama tazminatı vardı; ayrıca 400 mark da hizmet zammı alıyorlardı.

Frau Junge, Eva Braun'un kendisine çok sayıda değerli eşya –elbiseleri ve nikâh töreninde taşıdığı kürkü– hediye ettiğini söyledi. Ayrıca bir zamanlar Hitler'den hediye aldığı tabancayı da ona vermişti. Frau Junge tabancayı Günsche'ye teslim etti.

Gecenin geri kalan saatleri Rusları bekleyerek geçti. Ölüm sezgisi yayılıyordu. Bormann, Burgdorf, Krebs, Hewel ve Voss holdeki koltuklarda sabahlıyorlardı. Sekreterler toplantı salonundaki yataklarda yattılar. Diğerleri yataklarına elbiselerini çıkarmadan, yanlarında dolu tabancalarıyla yatmışlardı.

* * *

30 Nisan saat 8:00'e doğru Hitler çalışma odasında Bormann'a, Mohnke'nin Muharebe Grubu için hükümet binalarının bulunduğu alandan çıkma emrini dikte etti. Hitler'in intiharından sonra bu birlik, küçük gruplar halinde Berlin'den dışarı çıkmaya ve savaşı sürdüren Alman birliklerine katılmaya çalışmalıydı. Bu emir Bormann'ın sekreteri Fräulein Krüger tarafından "Führer Kâğıdı" üzerine daktiloyla yazıldı ve Hitler tarafından imzalandı. Sabah 10:00'a doğru Hitler Mohnke'yi yanına çağırdı. Mohnke, Hitler'in çalışma odasından çıktığında imzalanmış emri sevinç içinde Linge'ye gösterdi.

Rus topçularının Şansölyelik Binasına yönelik cehennem ateşi sabahın karanlığında yeniden başlamıştı. Ateş bütün gün sürdü ve kulağa aralıksız, şiddetli bir gökgürültüsü gibi geliyordu.

Öğlen 2:00 sularında Bormann solgun ve şaşkın bir halde Hitler'in çalışma odasından, toplantı salonunun holüne çıktı. Hemen Günsche'ye doğru yürüdü ve heyecanla kulağına, "Burada olmanız iyi oldu. Ben de sizi çağırtacaktım" diye fısıldadı.

Günsche'ye hissiz bir sesle, Hitler ve Eva Braun'un bugün yaşamlarına son vermek istediklerini bildirdi. Cesetle-

rin üzerine benzin dökülecek ve Şansölyelik Binasının bahçesinde yakılacaklardı. Bu Hitler'in kesin emriydi. Cesedi hiçbir surette Rusların eline geçmemeliydi.

"Demek ki son bu – Führer'in üstüne benzin döküp yakmak" diye düşünüp ürperdi Günsche. Ancak Bormann'ın haberi onu pek de etkilememişti. Son denilen şey demek böyle bir şeydi. Hitler, son günlere kadar Alman subaylarından ve askerlerinden, hatta kadınlar ve çocuklardan bile asker gibi ölmelerini talep etmişti, ama kendisi bunu yapacak güce de cesarete de sahip değildi. Sığınağının kalın duvarlarının ardına saklanan Hitler, kaderin hükmünü olabildiğince ertelemek için sefil bir çaba göstermişti. Ancak Ruslar Şansölyelik Binasının eşiğine geldiklerinde, haysiyetsiz intihara girişiyor, önceden emir de vererek cesedini yaktırıyordu.

Bormann, Günsche'ye, çıkış kapısının merdiven sahanlığında, cesetlerin yakılması için benzin bulundurmasını istedi. Bormann, ikiyüzlülükle "Bizler, Führer'in sadık adamları olarak sonuna kadar onun yanında kaldık, ona bu son görevimizi de yapacağız" diye açıkladı. Ağır adımlarla holden çıktı. Günsche yalnız kaldı. Hemen Mohnke'ye haber verdi ve Hitler'in sığınağına gelmesini istedi. Birkaç dakika sonra Rattenhuber, Baur ve Betz heyecan ve şaşkınlık içinde hole geldiler. Az önce Bormann'la karşılaşmışlar ve Hitler'in yaşamına son vermek istediğini öğrenmişlerdi. Şimdi Günsche'ye sorular yağdırıyorlardı. Günsche tam yanıt verecekti ki, kapı açıldı ve Hitler odasından çıktı. Rattenhuber, Baur, Günsche ve Betz selam vermek için kollarını kaldırdılar. Hitler tepki vermedi, sadece donuk bir sesle daha yakınına gelmelerini istedi. Betz biraz kenarda durdu. Hitler ona dönerek: "Siz de daha yakına gelin. Duymanızda sakınca yok."

Hitler'in, bir zamanlar ateş püsküren gözleri sönmüştü, yüzü toprak rengiydi. Gözlerinin altında koyu halkalar vardı. Sol elinin titremesi, şimdiden başına ve bedenine de sirayet etmiş görünüyordu. Sözler ağzından hissiz bir ses-

le döküldü: "Öldükten sonra beni yakmaları emrini verdim. Emrimin harfiyen uygulanmasına dikkat edin. Cesedimin Rusya'ya götürülüp, balmumu müzesinde sergilenmesini istemiyorum."

Hitler sağ koluyla zar zor bir veda hareketi yaptı ve arkasını döndü. Baur ve Rattenhuber bağırdılar. Rattenburger, Hitler'in eline davrandı, ama Hitler elini çekti ve çalışma odasının kapısının ardında gözden kayboldu.

Günsche, tamamen mekanik bir biçimde, ama büyük bir aceleyle, Hitler ve Eva Braun'un cesetlerinin yakılması için Hitler ve Bormann'ın verdiği emri yerine getirmeye koyuldu. Hitler'in, Şansölyelik Binasının Hermann-Göring-Straße'deki garajının yanındaki sığınakta kalan şoförü Kempka'yı çağırdı ve ona, Führer'in sığınağına derhal on bidon benzin getirmesini ve bahçedeki acil çıkış kapısına koymasını emretti.

Bidonlar gelince Günsche, Kempka'ya Hitler'in intihar etme niyetini bildirdi. Sonra Günsche, acil çıkıştaki küçük mekânda bulunan, özel koruma ve güvenlik servisinden SS askerlerine, orayı derhal boşaltmaları ve başka bir yere geçmeleri emrini verdi. Acil çıkışın merdivenindeki zırhlı kapının önünde bekleyen nöbetçilere de sığınağa geri dönmelerini emretti. Acil çıkış kapısının önünde tek bir adamı, SS-Untermsturmführer (İkinci Hücum Komutanı) Hofbeck'i bıraktı ve ona da hiç kimseyi oradan geçirmeme emri verdi. Günsche daha sonra sığınağın koridoruna gitti, toplantı salonunun kapısında hazırola geçti ve o vahim silah sesini beklemeye başladı. Saat 3:10'u gösteriyordu.

Kısa bir süre sonra, Eva Braun, Hitler'in çalışma odasından hole çıktı. Linge'ye elini uzatırken kederli görünüyordu. Bu sırada "Hoşça kalın Linge. Berlin'den çıkabilmenizi diliyorum. Kız kardeşim Gretl ile karşılaşırsanız, kocasının akıbetini ona söylemeyin" dedi.

Bu sözlerden sonra, Eva Braun, Frau Goebbels'in yanına gitti; Frau Goebbels kocasının odasında bekliyordu. Bir-

kaç dakika sonra Eva Braun, Goebbels'in odasından çıkıp Günsche'nin bulunduğu telefon merkezine geldi. Günsche'ye "Lütfen, Führer'e, Frau Goebbels'in onun bir kez daha yanına gelmesini istediğini söyler misiniz?" dedi.

Günsche, Hitler'in çalışma odasına yürüdü. O sırada Linge ortalıkta görünmediği için, kendisi kapıyı tıklattı ve içeri girdi. Hitler masada oturuyordu. Günsche'yi birden karşısında görünce ürktü.

"Daha ne var?" diye homurdandı.

Günsche, "Führer'im, eşiniz size, Frau Goebbels'in sizi bir kez daha görmek istediğini söylememi istiyor. Frau Goebbels, eşinizle birlikte kendi odasında bulunuyor" dedi.

Hitler bir an düşündü ve Goebbels'in odasına yollandı. Saat 3:40'ta Linge, Hitler'in hizmetlisi Krüger'in bir nöbetçiyle birlikte bulunduğu telefon merkezine geldi. Yan tarafta, Goebbels'in yatak odasının önündeki oturma salonunda Hitler, Goebbels'le birlikte duruyordu; Goebbels, Hitler'i son bir kez, Berlin'den ayrılmaya ikna etmeye çalışıyordu.

Ancak Hitler, Goebbels'e, histerik bir sesle, "Hayır doktor! Kararımı biliyorsunuz. Kararım katidir!" diye karşılık verdi.

Hitler, Goebbels'in yatak odasına girdi; orada Eva Braun ve Frau Goebbels bulunuyordu. Hitler Frau Goebbels ile vedalaştı. Sonra kendi dairesine döndü. Linge ve Krüger de peşinden gittiler. Çalışma odasının kapısında Linge, Hitler'le vedalaşmak için izin istedi. Hitler ona bitkin ve kayıtsız bir halde yanıt verdi: "Buradan çıkmanız için emir verdim. Küçük bir grupla birlikte çarpışarak batıya ilerlemeye çalışın."

"Führer'im, artık kimin için çarpışacağız ki?" diye sordu Linge.

Hitler, Linge'ye döndü, bir süre tek söz söylemeden ona baktı ve sonra acıklı bir sesle, "Gelecek adam için!" dedi.

Hitler, Linge ve Krüger'in ellerini üstünkörü sıkarak onlarla vedalaştı ve sağ kolunu kaldırdı. Linge ve Krüger ha-

zırola geçip Hitler'e son selamlarını vermek için kollarını kaldırdılar. Sonra Hitler'in çalışma odasının kapısını kapadılar ve birlikte eski sığınağa doğru yürüdüler. Linge yürürlerken Krüger'e "Yeter ki bir şey görmeyelim ve duymayalım!" dedi.

Eva Braun, Goebbels'in odasından ayrılmadan önce iki üç dakika daha bekledi. Yavaş adımlarla Hitler'in çalışma odasına girdi. Birkaç dakika sonra Goebbels odadan çıktı ve Bormann, Krebs, Burgdorf, Naumann, Rattenhuber ve Axmann'ın bulunduğu toplantı odasına yöneldi.

Birkaç dakika geçmeden Linge Hitler'in sığınağına döndü. Toplantı odasının açık duran zırhlı kapısının önünde Günsche, görevli SS-Obersturmführer Frick ile duruyordu. Şimdi 4:00'e birkaç dakika vardı. Linge, Günsche'nin önünden geçerken, "Sanırım, bitti" dedi ve hızla hole geçti. Holde burnuna, sanki ateş edilmiş gibi bir barut kokusu çarptı. Linge tekrar toplantı odasının holüne çıktı ve orada beklenmedik bir biçimde Bormann'la karşılaştı. Bormann, toplantı odasının kapısında başını eğmiş duruyor ve koluyla masaya yaslanıyordu. Linge, Bormann'a, Hitler'in holünde barut koktuğunu söyledi. Bormann doğruldu ve Linge'yle birlikte Hitler'in çalışma odasına koştu. Linge kapıyı açtı ve Bormann'la birlikte içeriye girdiler. Karşılaştıkları manzara şöyleydi: Divanın solunda Hitler oturuyordu. Ölüydü. Yanında da ölü Eva Braun vardı. Hitler'in sağ şakağında bir feniklik madeni para büyüklüğünde bir kurşun yarası vardı, yanağından aşağıya iki kan izi iniyordu. Divanın yanındaki halının üstünde tabak büyüklüğünde bir kan birikintisi oluşmuştu. Duvara ve divana kan sıçramıştı. Hitler'in sağ eli, ayası yukarı bakacak şekilde dizinin üstünde duruyor, sol eli bedeninden aşağı sarkıyordu. Hitler'in sağ ayağının yanında Walther tipi, 7,65 mm'lik bir tabanca duruyordu; sol ayağının yanında da aynı tipten 6,35 mm'lik bir tabanca vardı. Hitler, son günlerde hep yaptığı gibi, üzerinde Altın

Parti Nişanı, Birinci Sınıf Demir Haç Nişanı ve I. Dünya Savaşı Gazilik Nişanı takılı gri savaş ceketini giymişti. Ayrıca beyaz gömlek üstüne siyah kravat takmış, siyah pantolon, siyah çoraplar giymişti; ayaklarında siyah deri iskarpinler vardı.

Eva Braun bacaklarını divana çekmiş oturur vaziyetteydi. Yüksek topuklu açık ayakkabıları yerde duruyordu. Dudakları sıkı sıkıya kapalıydı. Kendini potasyum siyanürüyle zehirlemişti.

Borınann, cansız bedenleri bahçeye taşıyacak olan SS askerlerini çağırmak için hole koştu. Linge, Hitler'in üstünü örtmek için holde sakladığı battaniyeleri aldı. Battaniyelerden bir tanesini çalışma odasının zeminine serdi. Linge, geri gelmiş olan Borınann'ın yardımıyla, Hitler'in henüz soğumamış cesedini yere indirdi ve battaniyeye sardı.

Günsche toplantı odasına koştu. Kapıyı öyle bir telaşla açtı ki, masanın başında oturan Goebbels, Krebs, Burgdorf, Axmann, Naumann ve Rattenhuber korkuyla yerlerinden fırladılar. “Führer öldü” diye bağırdı Günsche. Hepsi hole akın ettiler.

Aynı anda, Linge ve ardından Hitler'in cesedini taşıyan SS askerleri, Lindloff ve Reisser çalışma odasından çıktılar. Battaniyenin altından, Hitler'in siyah çoraplı ve iskarpinli ayakları çıkmıştı. Cesedi, toplantı odasının holünden, bahçeye açılan acil çıkışa götürdüler. Hâlâ holde duran Goebbels, Burgdorf, Krebs, Axmann, Naumann, Günsche ve Rattenhuber kollarını kaldırıp selama durdular.

Sonra Borınann ve ardından Kempka, kollarında Eva Braun'un cesediyle, Hitler'in çalışma odasından çıktılar. Goebbels, Axmann, Naumann, Rattenburger, Krebs ve Burgdorf acil çıkışa kadar Hitler'in cesedinin ardından gittiler. Günsche, Kempka'nın yanına geldi, henüz üzeri örtülmemiş olan Eva Braun'un cesedini elinden aldı ve çıkışa taşıdı. Eva Braun'dan yoğun bir siyanür kokusu geliyordu. Günsche mer-

diveni çabucak çıktı, merdivenin üst sahanlığında duran Goebbels, Axmann, Naumann, Burgdorf, Krebs ve Rattenhuber'in önünden geçti.

Yoğun topçu ateşi yüzünden bahçeye çıkmadılar. Hitler'in örtülü cesedi şimdi sığınağın girişinin iki metre ilerisinde, yerde duruyordu. Günsche, Eva Braun'u da onun sağ yanına yatırdı. Bormann, Hitler'in üzerine eğildi, yüzünü bir kez daha açtı ve birkaç saniye baktı. Sonra battaniyeyi tekrar üstüne örttü.

Şansölyelik Binasının bahçesine ve sığınağın üstüne mermiler uğultuyla düşüyordu. Bahçenin parçalanmış ağaçlarının üstünde yoğun duman bulutları vardı. Şansölyelik Binası ve komşu binalar alev alev yanıyordu.

Bormann, Günsche, Linge, Lindloff, Kempka, Schädle ve Reisser hazırda duran benzin bidonlarına davrandılar ve 200 litre benzinin tamamını Hitler ve Eva Braun'un cesetlerinin üstüne döktüler. Uzunca bir süre benzini tutuşturmayı başaramadılar. Yangınların yol açtığı şiddetli rüzgâr, kibritleri her defasında söndürüyordu. Sonunda Günsche, benzini tutuşturabilmek için girişteki el bombalarından birini aldı. Ancak ondan önce Linge, cesetlerin üstüne yanan bir kâğıt parçası atmayı başarmış ve böylelikle benzin alev almıştı. Hitler ve Eva Braun'un bedenleri bir anda alevler içinde kalmıştı. Ateşin aralıktan içeriye girmemesi için sığınağın kapısını hemen sıkıca kapatmaları gerekti. Bormann, Goebbels, Axmann, Naumann, Krebs, Burgdorf, Günsche, Linge, Schädle, Kempka, Reisser ve Lindloff birkaç saniye daha merdivenin üst sahanlığında durdular, sonra hiç konuşmadan sığınağa indiler.

Günsche Hitler'in çalışma odasına girdi. Orada her şey olduğu gibi duruyordu. İki tabanca yerde, kan birikintisinin yanındaydı. Günsche tabancaları aldı ve mermilerini boşalttı. Bu sırada, ölümcül kurşunun 7,65 mm'lik tabancadan çıktığını saptadı. İkinci tabanca da doluydu ve emniyeti açıktı.

Günsche ikisini de cebine soktu ve daha sonra Axmann'ın yaveri Teğmen Hamann'a verdi. Hitler'in köpek kırbacını da ona verdi. Hamann bunları "Hitlerjugend" için kutsal emanet olarak saklamak istiyordu.

Daha sonra Günsche toplantı odasına geçti. Bormann, Goebbels, Axmann, Burgdorf, Krebs, Mohnke ve Naumann yeniden orada buluşmuşlardı. Şimdi, bundan sonra ne yapılacağına karar vermek gerekiyordu. Bormann, Axmann, Mohnke ve Günsche kuşatmayı yarıp geçmeye çalışmakta ısrar ettiler. Goebbels buna karşıydı. Teatral bir biçimde, "Şimdi Wilhelmplatz'a çıkıyorum. Belki orada bir mermi isabet eder bana!" dedi.

Bormann öyle sinirliydi ki yerinde duramıyordu. "Bana bir 'Storch' bulacak kimse yok mu? Mutlaka Dönitz'in yanına gitmeliyim. Bu çok önemli" diye bağırıp duruyordu.

Bormann'ın gözlerinden apaçık korku okunuyordu. Tek düşüncesi ve en büyük arzusu bu cehennemden kurtulmaktı. Hitler'in sözü edilmiyordu artık. Sadece tek bir konu vardı: "Buradan nasıl dışarı çıkarız?"

Sonunda Goebbels, yeni "Reich Şansölyesi" olarak, Rus Başkomutanlığıyla temas kurulabileceği ve çatışmaların hiç olmazsa birkaç saatliğine durdurulmasının sağlanabileceği önerisinde bulundu. Goebbels'in beklenen sonu birkaç saat daha ertelemeye çalıştığı çok açıktı, çünkü böyle bir planın bir şansı olduğuna ciddi ciddi inanıyor olamazdı. Krebs, saat 5:30'da Hitler'e brifing vermek üzere geleceğini bildiren General Weidling'in sığınağa gelmesini beklemeyi önerdi.

Günsche telefon merkezine gitti. Goebbels'in yatak odasının yarı açık kapısından, karısının hüngür hüngür ağladığı duyuluyordu. "Şimdi bu çocuklar ve ben ne olacağız? Führer bunu yapmamalıydı..."

Bu arada Linge, Krüger'e ve emir eri Schwiedel'e, kan lekeli halının Hitler'in çalışma odasından dışarı çıkartılması emrini vermişti. Üçü de, atış sırasında tabancadan fırla-

mış olması gereken boş kovanı aradılar. Ancak kovan bulunamadı. Halıyı dışarıya sürüklediler ve bahçede yaktılar. Aralarında yazı masasının üstünde duran Alman İstihbarat Bürosu'nun haberlerinin bulunduğu tüm belgeleri Linge bizzat yaktı. Hitler'in dairesinde şimdi sadece çıplak mobilyalar duruyordu. Linge, yazı masasının üzerinde asılı olan II. Friedrich'in resmini çerçevesinden çıkarttı ve Hitler'in istediği gibi, Pilot Baur'a teslim etti; Baur resmi ceketinin içine soktu.

Bu arada Hitler'in köpek terbiyecisi Başçavuş Tornow, zilzurna sarhoş bir halde Yeni Şansölyelik Binasının sığınağında koşturuyor ve "Führer öldü, herkes başının çaresine baksın!" diye bağırıyordu.

Sığınakta kalanların, özellikle de yaralıların arasında panik baş gösterdi. Daha sonradan anlaşılacağı üzere, Tornow önce bahçede, Wolf da dahil olmak üzere Blondi'nin yavrularını, Eva Braun ve Frau Christian'ın köpeklerini ve kendi köpeğini vurmuştu. Tornow tutuklandı.

Saat 5:30'a doğru Weidling Hitler'in sığınağına geldi. Goebbels ona Hitler'in ölümünü ve yeni hükümetin kimlerden oluştuğunu bildirdi. Şimdi yapılan durum değerlendirme toplantısına Bormann, Goebbels, Axmann, Krebs, Burgdrof, Weidling, Mohnke, Günsche ve Naumann katıldılar. Toplantıda, Şansölyelik Binasından kaçma ya da Ruslardan çarpışmalara geçici bir süre ara vermelerini isteme planı değerlendirildi. Uzun süre kararsız kalındıktan sonra ikinci plan kabul edildi. Weidling'in karargâhından Operasyon Dairesi Başkanı Albay Dufving'in, elçi sıfatıyla en yakındaki Rus karargâhına gönderilmesine karar verildi.

Akşam 7:30'a doğru Dufving sığınaktan ayrıldı ve Şansölyelik Binası çevresindeki Alman mevzilerinden geçerek Rusların yanına gitti. Saat 11:00'e doğru sığınağa döndü. Yanında hiçbir yetki belgesi bulunmadığı için Rusların onu dinlemediklerini söyledi. Aynı gece Goebbels ve Bormann,

Kurmay Başkanı olarak müzakereler yapması için Krebs'i Rus Komutanlığına gönderdiler. Hepsi sabırsızlık içinde onun dönmesini beklemeye koyuldular.[48]

* * *

Linge, 1 Mayıs sabahı, sığınaktaki toplantı odasının holünde Goebbels ile karşılaştı. Selamlaşmadan sonra, Goebbels kısık bir sesle Linge'ye, "Söylesenize Linge, Führer'i intihar etmekten vazgeçiremediniz mi?" diye sordu.

Linge, "Herr Doktor, siz bile bunu yapamadıktan sonra ben nasıl yapabilirdim?" yanıtını verdi.

Goebbels sözlerine "Korkunç bir gece geçirdim. Ben de yaşamıma son vermeye karar verdim. Ancak bu çok zor bir an. Uzun süre kendimle boğuştum, ama cesaretim yok" diyerek sözlerine devam etti.

Öğleye doğru Krebs, Rus Başkomutanlığının kayıtsız şartsız teslim olmalarını istediği haberiyle geldi.

Akşam 6:00 sularında Burgdorf, Mohnke ve Günsche'yi yanına, Yeni Şansölyelik Binasının sığınağına çağırdı. Weidling ve Dufving de onun yanındaydı. Mohnke ve Günsche içeri girdiklerinde, Weidling ceketinin cebinden bir pusula çıkartıyor ve Dufving'e "Unutmadan, Führer sizi albaylığa terfi ettirdi. Tebrik ediyorum" diyordu.

Weidling, küçük bir masanın üstüne Berlin'in şehir planını yaydı ve Mohnke ile Günsche'ye Berlin garnizonundan geriye kalanların, bu akşam saat 10:00'a doğru Rus hatlarını yarmaya ve Berlin'den çıkmaya çalışacaklarını bildirdi. Weidling birkaç ayrıntıyı daha anlattıktan sonra, Mohnke'ye

---

[48] General Krebs 1.5.1945'te saat 4:00'ten itibaren, 8. Sovyet Muhafız Ordusunun komutanı General Vassili Çuykov ile ateşkes görüşmelerine başladı. Çuykov telefonla Mareşal Georgi Şukov'u görüşmelerden haberdar ediyor, Şukov da Stalin'e bilgi veriyordu. Krebs'in kayıtsız şartsız teslim olma anlaşması yapacak yetkisi olmadığı için ateşkes görüşmeleri sonuçsuz kaldı. General saat 12:00'ye doğru Şansölyelik Binasının sığınağına geri döndü.

Muharebe Grubuyla birlikte hangi yöne gitmeyi düşündüğünü sordu. Mohnke harita üzerinde, Tegel üzerinden kuzeybatı yönünde gitmeyi öngördüğü rotayı gösterdi. Böylece toplantı sona ermiş oldu. Mohnke ve Günsche salondan ayrıldılar. Karşı taraftan şiddetli çekiç sesleri duyuldu. Orada, muhabere askerleri aldıkları emir gereği, "Führer karargâhı"nın radyo istasyonunu ve telefon santralini parçalıyorlardı.

Mohnke, Berlin'den çıkış emrini hazırlamak üzere komuta merkezine döndü. Günsche, garnizonun bu akşam kuşatmayı yarmayı deneyeceğini Linge, Schädle, Högl ve Kempka'ya bildirdi. Bormann, Voss, Hewel ve Stumpegger'e yola çıkmaya hazırlanmalarını söyledi. Kadınları da –Hitler'in tavsiyesine rağmen intihar etmemiş olan Christian, Junge, Krüger ve Manziarly– durumdan haberdar etti. Kadınlar da erkeklere katılacaklardı.

Akşam saat 8.00'e doğru Günsche, Linge, Schädle ve Kempka, Mohnke'nin komuta merkezine geldiler. Muharebe Grubunun askerleri Yeni Şansölyelik Binasının koridorlarında, hollerinde ve odalarında, sandıklar, sıralar ya da çıplak zeminin üzerinde yatıyorlardı. Aralıksız süren ağır çatışmalarda bitkin düşmüş olan askerler, yanlarında silahları ve çelik miğferleriyle son derece garip pozisyonlarda uyuyorlardı. Aralarında da inleyen yaralılar yatıyordu.

Yaralılar, Rusların ateşi kısa aralıklarla biraz hafiflediğinde, sedyelerle Unterden Linden'deki yarı yarıya yanmış Hotel Adlon'un mahzenine taşınıyorlardı; burada bir sahra hastanesi bulunuyordu. Sığınakta ölen yaralılar, Şansölyelik Binasının bahçesine gömülüyordu. Yaralı akını durmak bilmiyordu. Acı feryatlar ve iniltiler, sığınağın dört bir köşesinde çınlıyordu. Sığınaktaki havasızlık insanın midesini bulandırırken, tütün kokusu, kükürt buharı, fenol kokusu ve dolup taşmış tuvaletlerin pis kokusu da buna ekleniyordu.

Axmann, Naumann, Albrecht, Rattenhuber ve Muharebe Grubundan çok sayıda subay Mohnke'nin komuta merkezin-

de şimdiden toplanmışlardı. Mohnke, Şansölyelik Binasının hangi yönde terk edileceğini de içeren, Berlin'den çıkma emrini yüksek sesle okudu. Berlin'den birkaç grup halinde çıkılacaktı. Mohnke'nin bizzat komuta etmek istediği birinci grupta Günsche, Hewel, Voss, Frau Christian, Frau Junge, Fräulein Krüger, Fräulein Manziarly ve Obersturmführer Doose'nin komutasındaki Hitler Refakat Bölüğü bulunacaktı. Naumann'ın komutasındaki ikinci grupta Bormann, Schach, Nasyonal Sosyalist Parti'nin Berlin'deki yönetici bürokratları ve Propaganda Bakanlığından bir "Volkssturm" taburu bulunuyordu. Başına Kempka'nın getirildiği üçüncü grup Linge, emir erleri, Hitler'in özel korumaları ve Şansölyelik Binasının şoförlerinden oluşuyordu. Başında Hitler'in özel yaveri Tugay Komutanı Albrecht'in bulunduğu dördüncü bir grupta Hitler'in yaverleri yer alıyordu. Rattenhuber'in komutasındaki beşinci grupsa Baur, Betz, Högl ve SD görevlilerinden oluşuyordu. Axmann, birkaç gün önce, Hitler'i Berlin'den çıkarmak için sığınağa getirdiği Berlinli 200 gençten oluşan altıncı gruba komuta ediyordu. Hitler Berlin'den çıkmayı reddedince, Axmann bu gençleri, kendi emri altında bulundurmak üzere sığınakta tutmuştu.

Çıkış planı şöyleydi: Önce Şansölyelik Binasından, metro tüneli yoluyla Kaiserhof istasyonuna kadar gidilecek, oradan da Wedding yönünde mümkün olduğu kadar ilerlenecekti. Sonra küçük gruplar halinde yan yollardan, Stettin istasyonu ve Tegel üzerinden, kuzeybatı yönünde gidilebilir ve orada savaşan Alman birliklerine ulaşılabilirdi.

Günsche, çıkış planının ayrıntılarını Linge, Schädle, Kempka ve Högl'e bildirmek üzere Mohnke'nin komuta merkezinden ayrıldı. Akşam 10:00'a doğru Günsche Hitler'in başyaveri Burgdorf ve Kara Kuvvetleri Komutanı Krebs'le vedalaştı. Bu askerler çıkış denemesine katılmayacak, Ruslar Şansölyelik Binasına girdiğinde, "Merasim Avlusu"nda kendilerini vuracaklardı. "Genç bir subayken, 1918'de Almanya'nın I.

Dünya Savaşı yenilgisini yaşadım. O zaman gençtim ve güçlüydüm. Şimdi yaşlıyım ve hayal kırıklığı içindeyim" dedi Burgdorf.

Sonra Günsche, Gestapo şefi SS-Gruppenführer Müller ile vedalaştı. Müller, Şansölyelik Binasında kendini vuracağını, çünkü hiçbir surette Rusların eline canlı geçmek istemediğini söyledi.

Akşam 10:00'a doğru Günsche, Goebbels ve eşine hoşça kal demeye gitti. Frau Goebbels bir koltukta ümitsizlik içinde oturuyordu; Günsche'ye hiç konuşmadan elini uzattı ve Goebbels'in yatak odasına çekildi. Goebbels'in yüzü kül gibiydi. Zor duyulur bir sesle, "Ben kendimi ve karımı burada sığınakta vuracağım. Sizin Berlin'den sağ salim çıkmanızı diliyorum" dedi.

Goebbels bir sigara yaktı, Günsche'ye elini uzattı ve o da yatak odasına çekildi.

Günsche Yeni Şansölyelik Binasının sığınağına geçti. Orada saat 9:30'dan beri çıkış grupları düzenleniyordu.

Saat 10:00'da Goebbels'in yaveri Schwägermann ve oda hizmetlisi Ochs, kendi gruplarına katılmak üzere Hitler'in sığınağından geldiler ve Linge'ye şu haberi verdiler: Goebbels ve karısı birkaç dakika önce Hitler'in sığınağında intihar etmişlerdi. Naumann, Schwägermann, Ochs ve diğerleri, Goebbels'in yatak odasındaki iki cesedin üzerine benzin dökerek yaktılar.[49] Sonra sığınaktan çıkmakta zorlandılar, çünkü alevlerin yol açtığı güçlü rüzgâr, zırhlı kapıların sıkı sıkıya kapanmasına neden olmuştu.

Bundan birkaç saat önce, öğleden sonra 4:00'te, Linge henüz Hitler'in sığınağındayken, Hitler'in doktoru Stumpfegger, Goebbels'in emriyle onun beş çocuğunu zehirlemişti. Zehiri kahvelerine karıştırmıştı. Frau Goebbels Stumpfeg-

---

49 Daha sonra başka tanıklar, Joseph ve Magda Goebbels'in Şansölyelik Binasının bahçesinde intihar ettiklerini söylediler. Bu versiyon, Sovyet Askeri Savunma Arşivindeki belgelerde doğrulanmaktadır.

ger'i dışarıda kapının önünde bekledi. Stumpfegger dışarı çıktığında, kadına çocukların zehirlendiğini işaret etmek için, başını salladı.[50] Frau Goebbels düşüp bayıldı ve Hitler'in özel korumasından iki SS askeri onu kocasının yatak odasına taşıdılar.

Şansölyelik Binasından yaklaşık 2000 kişi ayrılıyordu. Birçoğunda makineli tüfek, otomatik tabanca, tabanca ve bazuka vardı. Mohnke'nin, yaklaşık 3000 adamdan oluşan Muharebe Grubu da onlarla birlikte gidiyordu; adamlar çok sayıda Tiger tankı, top yatakları, tanksavar topu, havan topu ve makineli tüfekle donanmıştı.

Sahra hastanesi, Profesör Haase'nin yönetiminde, Yeni Şansölyelik Binasının sığınağında kaldı.

Akşam saat 10:00'u biraz geçe, Mohnke'nin komutasındaki ilk grup sığınaktan ayrıldı. 80 ila 100 askerin yanı sıra Günsche, Hewel, Voss, sekreterler Christian, Junge ve Krüger, diyet aşçısı Manziarly ve Mohnke'nin Muharebe Grubundan çok sayıda subay bu gruptaydı. Küçük gruplar halinde Yeni Şansölyelik Binasının "Merasim Avlusu"ndan geçtiler, Wilhelmplatz meydanına bakan ana kapıdan dışarı çıktılar ve Kaiserhof metro istasyonuna koştular. Oradan, metro tüneli yoluyla Friedrichstraße istasyonuna vardılar. Tüneller, özellikle de istasyonlar askerler, siviller, kadınlar ve çocuklarla doluydu. Dört bir yanda ağlayan çocuklar, histerik çığlıklar atan kadınlar, küfreden ya da emirler veren askerler vardı. Friedrichstraße istasyonundaki durum özellikle kaotikti. Burada tünellere barikatlar kurulmuştu ve daha ileri gidilemiyordu. Ancak küçük gruplar halinde dışarı çıkılabiliyordu, çünkü Rus roketatarlar çıkışları tutmuştu. Mohnke'nin grubundakilerin bir bölü-

[50] Goebbels'in çocuklarının ölümü hakkında da görgü tanıklıklarının farklı ifadeleri mevcuttur: Bir ifadeye göre, Stumpfegger çocuklara önce bir uyku ilacı içirmiş, sonra da onları Magda Goebbels ile birlikte zehirlemişti.

mü kalabalığın içinde kayboldu. Sonunda Mohnke adamlarının bir bölümüyle metrodan çıkmayı, Weidendammer Köprüsü üzerinden Spree Nehrinin öteki kıyısına geçmeyi ve oradan Charité avluları ve birbirlerine bağlı mahzenler yoluyla Chausseestraße'den, Maikäfer kışlasının önünden geçerek Wedding istasyonuna kadar gelmeyi başardı. Mohnke'nin grubu 20-25 kişiye inmişti; grupta kendisinden başka Günsche, Hewel ve dört kadın, Christian, Junge, Krüger ve Manziarly de bulunuyordu. Caddelerde insan yoktu. Evler yanıyordu. Şehrin bu kesimine şimdiye kadar pek ateş edilmemişti. Grubun önündekiler, beklenmedik bir biçimde, bir kavşağı kontrol eden ve makineli tüfek ateşi açan iki T-34 tankıyla karşılaştılar. Geri çekilmek zorunda kaldılar. Yan sokaklardan ilerlemeye çalıştılar, ama nafile. Grup gittikçe küçülüyordu. Sonunda Mohnke, Günsche, Hewel ve dört kadın kaldı.

2 Mayıs günü öğleden önce, Schönhauser Allee'deki birahanenin yanında büyük bir hava sığınağına ulaştılar. Çeşitli kuvvetlere mensup yüzlerce Alman askeri oraya çekilmişti. Mahzende Tümen Komutanı Tümgeneral Rauch'un ve Paraşütçü Tümeni Komutanı Albay Herrmann'ın komuta merkezi bulunuyordu. Mohnke ve Günsche, Rauch, Hermann ve birkaç subayla birlikte askerleri yeniden gruplandırmaya ve çıkışı sürdürmeye çalıştılar. Giderek Mohnke'nin Muharebe Grubundan başka subaylar ve askerler de gruba katıldı; Ayrıca Hitler'in özel korumasından ve güvenlik servisinden, aslında başka gruplara dahil olan SS subayları, Hitler'in özel personelinden çok sayıda görevli de geldi. Aralarında Güvenlik Servisi Şefi Rattenhuber de bulunuyordu; bacağından hafif yaralanmıştı.

Öğleden sonra saat 3:00 sularında, Rus birlikleri Schönhauser Allee'deki hava sığınağına yaklaştılar.

Rauch ve Hermann'ın komuta merkezine Rus subayları geldi ve Berlin Garnizonu'nun önceki gece teslim olduğunu

bildirdi.[51] Rus subayları, daha fazla kan dökülmesini önlemek için, Almanlardan silahlarını bırakıp teslim olmalarını istiyorlardı. Rauch ve Mohnke'den, onlarla birlikte en yakın Rus karargâhına gelmelerini istediler; orada kendilerine Berlin'in teslim olduğu doğrulanacaktı.

Günsche, Hitler'in sekreterlerine ve Frau Manziarly'ye hava sığınağından ayrılıp yalnız başlarına devam etmelerini tavsiye etti. Kadınlar bunu kabul ettiler. Mohnke, Frau Christian'a pırlanta dolu küçük bir kese teslim etti. En yüksek nişanlarda kullanılması düşünülen bu mücevherleri Burgdorf saklamıştı. Mohnke'nin grubu Şansölyelik Binasından yola çıkarken, bunları Mohnke'ye vermişti.

Öğleden sonra saat 4:00'e doğru Mohnke, Rauch ve Günsche bir Rus subayıyla birlikte, arabayla Rus ordusunun karargâhına gittiler. Orada bir Rus generali, Berlin Komutanı General Weidling'in, 1 Mayısı 2 Mayısa bağlayan gece teslim olduğunu doğruladı.

"Şimdi bu korkunç savaş nihayet bitti. Hepimiz buna sevinmeliyiz" dedi General.

Mohnke, Rauch ve Günsche aynı subayın eşliğinde, Schönhauser Allee'deki sığınağa döndüler. Bu arada saat neredeyse akşamın 10:00'u olmuştu. Geride kalan Alman askerleri ve subayları zaten teslim olmuşlardı. Hava hücum sığınağı ve bitişiğindeki birkaç mekân çoktan Rusların eline geçmişti. Mohnke, Rauch ve Günsche oraya geldiklerinde, bir odada Ruslardan saklanmış olan Hewel, SS-Standartenführer Professor Schenck, bir yarbay ve çok sayıda genç subayla karşılaştılar. Mohnke onlara, her şeyin sona erdiğini söyledi. Rus subayları içeri girdiler, silahlarını bırakıp peşlerinden gelmelerini istediler. O anda Hewel tabancasını çekti ve intihar etti. Diğerleri silahlarını teslim ettiler ve Rus subaylarını izlediler.

---

51 2.5.1945 sabah saatlerinden itibaren Berlin'de ateşkes vardı. Bundan birkaç saat sonra da General Weidling, Berlin'deki Alman birliklerinin kayıtsız şartsız teslim olmaları emrini imzaladı.

* * *

Kempka ve Linge'nin dahil oldukları üçüncü çıkış grubu, Yeni Şansölyelik Binasından ancak akşam saat 10:30'a doğru ayrıldı. Bu grupta, Hitler'in özel korumasından çok sayıda SS askeri, Hitler'in şoförleri ile emir subayları vardı.

Linge ve Kempka grupla birlikte Voßstrasse'ye çıktıklarında, hükümet binalarının bulunduğu alan hâlâ Rus topçusunun yaylım ateşi altındaydı. Karanlıkta yalnızca binaların enkazları seçilebiliyordu. Dört bir yanda yarı yarıya yıkılmış bina cepheleri gökyüzüne uzanıyordu. Karanlık pencere boşluklarından yoğun duman bulutları yükseliyordu. Bombalar ve top mermileriyle delik deşik olmuş caddelerde de kirişler, duvar parçaları ve tuğlalar yığılıydı. Gökyüzü, çok sayıda yangının alevinden aydınlanmıştı. Linge, Kempka ve diğerleri yıkıntıların önünden geçerek Wilhelmplatz metro istasyonuna koştular. Oradan bir metro tünelini izleyerek Stadtmitte istasyonuna gittiler. Sonra yıkılmış Friedrichstraße'den geçerek aynı adlı tren istasyonuna koştular. Weidendammer Köprüsü'nün öteki yakasında, Mohnke'nin grubunun askerleri, kendilerini Chausseestrafe'deki evlerden çapraz ateşe tutan Rus askerleriyle çarpışıyorlardı. Alman askerleri, tankların yardımıyla ateşi yarmaya çalıştılar, ama başaramadılar.

Linge köprünün bu yanından, Bormann ve Naumann'ın Rus hatlarından geçebilmek için önlerinden geçen bir Alman tankının üstüne atladıklarını gördü. Tanka bir el bombası atıldığını da gördü. Aynı zamanda Albrecht, Högl ve Hitler'in yaverliğinin çok sayıda çalışanı da Weidendammer Köprüsü'nde düştü. Linge keşmekeş içinde Kempka'yı kaybetmişti ve Mohnke'nin Muharebe Grubundan geride kalanlara katıldı; yüz siville birlikte metro tünelleri üzerinden Friedrichstraße'den Seestraße'ye kadar vardılar. Bu grupta Berlin'in Gauleiter Vekili Schach da vardı.

2 Mayıs sabahı Rus askerleri bu gruba da Berlin'in gece teslim olduğunu bildirdi. Onlardan teslim olmalarını istediler. Bunun üzerine Schach kendini vurdu.[52] Linge ve grubun diğer üyeleri esir düştüler.

* * *

8 Mayıs 1945'te Almanya teslim oldu. Böylece Hitler'e göre binlerce yıl sürecek olan Üçüncü Reich dönemi sona erdi. Hitler, iktidarı ele geçirdiğinde Alman halkına şu sözü vermişti: "On yıl iktidarda kalırsam, Almanya'yı tanıyamayacaksınız. "[53]

Gerçekten de, Hitler'in iktidarından sonra Almanya tanınmaz hale gelmişti; yerle bir olmuştu, artık moloz ve külden ibaretti. Hitler ise Ruslardan korktuğu için kendi yaşamına son vermişti.

---

52 Schach kendini vurmadı, Sovyetlere esir düştü ve dönüşünde Niedersachsen'de yaşadı.

53 Sovyet editörler burada Hitler'in sıkça alıntılanan ve çok sayıda versiyonu bulunan bir sözünü yorumluyorlar. Hitler 1.2.1933'te yaptığı bir radyo konuşmasında şöyle demişti: "Haydi, Alman halkı, bize dört yıllık bir süre ver, sonra da bizi değerlendir ve yargıla!"

ALMAN YAYINCILARIN SONSÖZÜ

Hitler Kitabı 1948/49 yıllarında oluştu. O tarihten bu yana bini aşkın Hitler biyografisi ve nasyonal sosyalist rejimini, Avrupa Yahudilerine yönelik soykırımını ve II. Dünya Savaşını konu alan on binden fazla yazı yayımlandı. 1998'de, Ian Kershaw'un Alman diktatörü hakkında yazdığı ayrıntılı biyografinin yayımlanmasıyla birlikte, Hitler'in kişiliği hakkındaki araştırmalar geçici olarak sona erdi.[1] Sovyet otokratı Stalin hakkında da çok sayıda biyografi yayımlandı.[2] Alan Bullock, 1991 tarihli çalışmasında bu iki yaşamı karşılaştırdı.[3] Anton Joachimsthaler, birden fazla kitabında, Hitler'in biyografisinde hâlâ bilinmeyen ayrıntılar bulunduğunu gösterdi.[4] Rus arşivleri tarandığında yeni bilgilere ulaşılması muhtemeldir; çünkü bu arşivlerde yalnızca Sovyet görevlilerinin, güvenlik servislerinin ve ordularının dosyaları değil, yağmalanan Alman arşivlerinin büyük kısmı da bulunmaktadır.

---

1 Bundan sonra cep kitabı edisyonundan alıntılanacaktır: Ian Kershaw, *Hitler*, 3 cilt, Münih 2002. Özel edisyonlar, cep kitabı edisyonları vb yayım yılından anlaşılabilir.

2 Bkz. Isaac Deutscher, *Stalin. Eine politische Biographie,* Berlin 1990; Dimitri Volkogonov, *Stalin. Triumph und Tragödie*, Düsseldorf 1990.

3 Bkz. Alan Bullock, *Hitler und Stalin. Parallele Leben,* Berlin 1991.

4 Anton Joachimsthaler, *Hitlers Liste. Ein Dokument persönlicher Beziehungen,* Münih 2003; Anton Joachimsthaler, *Hitlers Ende. Legenden und Dokumenten,* Münih 2004 (güncelleştirilmiş baskı).

Elbette, arşivlere erişim sınırlıdır; bugün bile, Batılı tarihçilerin bağımsız araştırmalarının mümkün olmadığı eleştirisi giderek daha yüksek sesle dile getirilmekte. Bu yüzden, Joachimsthaler 1999'da "Hitler'in Sonu" hakkında yazdığı kitabında, 1945/46'da Sovyetler tarafından yapılan araştırmaların sonuçlarının "bugüne kadar bilinmediğini" dile getirmiştir.[5] Bu arada, bu araştırmaların ayrıntıları ortaya çıkmıştır, ama çoğunlukla Almancaları mevcut değildir.

Bu yüzden, sonsözün ilk bölümünde bu dosyalardan ve yayımlardan ayrıntılı olarak alıntılar yapılacaktır; bunun en önemli nedenlerinden biri de Sovyet istihbarat servislerinin 1945 ila 1946 yıllarındaki soruşturmalarının, Stalin için hazırlanmış olan NKVD Dosyası *Hitler Kitabı*'nın yazılmasına vesile oluşturmuş olmasıdır.

İkinci bölümdeyse *Hitler Kitabı*'nın ortaya çıkış öyküsünü belgelemek için bu metne eşlik eden dosyalarda bulunan en önemli ifadelere yer verilecektir.

Sonsözün üçüncü bölümü, bu belgenin tarihsel bağlamına oturtulmasını ve yapılacak yorumlar için esin vermeyi amaçlamakta. *Hitler Kitabı* sadece Alman diktatörünün yaşamını ve politikasını betimlemekle kalmamakta, yeni bilgileri ve kavrayışları da sunmaktadır. Belgedeki eksik noktalar, 1939 ila 1949 arasındaki Sovyet politikasına ilişkin çıkarımlar yapmamıza imkân sağladığı için sonsözün dördüncü bölümü de bu çıkarımlara ayrılmıştır.

1 | Hitler nerede? Muğlak tanık ifadeleri ve eksik araştırma raporları

Deutsches Reich'ın Führer'i ve şansölyesi Adolf Hitler, 30 Nisan 1945 günü yaklaşık saat 15:30'da, sağ şakağına sıktığı bir kurşunla intihar etti.[6] Sovyetler Birliği Komünist Partisi Ge-

---

5 Bkz. Joachimtaler, *Hitlers Ende*, a.g.y., s. 7.

6 Berchtesgaden Sulh Mahkemesi, Hitler'in ölüm tarihini dört yıl süren,

nel Sekreteri, Devlet Savunma Komitesi Başkanı ve Halk Komiserleri Meclisi Başkanı Josef Visaryonoviç Stalin, Hitler'in intihar haberini yaklaşık on üç saat sonra, 1 Mayıs 1945 sabahında aldı. Moskova saatiyle 5:05'te Stalin'in özel sekreteri Aleksander N. Poskrebyşev'e şu telefon mesajı ulaştı: "Çok acil. Çok gizli! Gen. Jukov'dan, Yoldaş Stalin'e. 8. Muhafız Ordusu karargâhına Kara Kuvvetleri Komutanı Piyade Generali Kreps geldi ve şunu bildirdi. 30 Nisanda Berlin saatiyle yaklaşık 15:50'de Hitler intihar ederek yaşamına son verdi."[7]

Bu ilk haberden beş saat sonra Mareşal Georgi Jukov diğer ayrıntıları ve yeni Reich Şansölyesi Joseph Goebbels'in barış görüşmesi tekliflerini bildirdi. Stalin bu teklifleri yetersiz oldukları gerekçesiyle reddetti ve kayıtsız şartsız teslim olunmasını istedi. Sovyet diktatörünün, düşmanının ölümünü şu sözlerle yorumladığı söyleniyor: "Demek sonu geldi. Onu canlı ele geçiremediğimiz için yazık oldu. Hitler'in cesedi nerede?"[8] Stalin ancak dört gün sonra daha fazla bilgi edinebildi. Askeri istihbarat servisi GRU, Berlin'in son Muharebe Komutanı General Helmuth Weidling'i, Hitler'in Donanma İrtibat Subayı Koramiral Hans-Erich Voss'u ve Hitler'in başpilotu Hans Baur'u tutuklayıp ve sorgulamıştı. Üçü de Hitler'in öldüğünü ve Şansölyelik Binasının bahçesinde yakıldığını doğruladılar.

---

42 tanığın dinlenip ve sayısız raporun alındığı bir davanın sonucunda saptadı. Hitler araştırmacısı Anton Joachimsthaler, resmi görevlilerin araştırmalarını kendi yaptığı ayrıntılı araştırmalarla bütünledi ve Hitler'in ölümü hakkındaki sayısız efsaneyi tashih etti. Bkz. Joachimsthaler, *Hitlers Ende*, 1999, tıpkıbasım, s. 16.

7 Akt. Lew. A. Besymenskij, *Operazija "Mif" ili skol'ko ras choronili Gitlera* ["Mitos" operasyonu ya da Hitler kaç kez toprağa verildi], Moskova 1955, s. 105. Stalin'in sekreteri bu haberi hükümetin gizli telefon şebekesi WTsche yoluyla almıştı. Stalin'in sekreteri, Krebs'i "Kreps" diye yazarak hata yapmıştı. Belgenin orijinali Rusya Federasyonu Başkanlık Arşivinde (AP RF) bulunuyor: Jukov'un Stalin'e çektiği telgraf, AP RF, 3/58/531, Belge 6.

8 Antony Beevor, *Berlin 1945. Das Ende*, Münih 2002, s. 401; Georgi K. Jukov, *Erinnerungen und Gedanken*, Stuttgart 1969, s. 604 vd.

Bunun üzerine, Askeri İstihbarat Servisi Şefi Orgeneral Fyodor F. Kusnezov, "Hitler, Goebbels, Himmler ve Göring'in akıbeti hakkında" başlığını taşıyan beş sayfalık bir raporla Stalin'i bilgilendirdi. Tutuklananların ifadelerine göre, Hitler, Eva Braun'la birlikte kendini zehirlemiş ve aynı zamanda da tabancayla intihar etmişti. Bundan sonra ikisinin cesedi hemen Şansölyelik Binasının bahçesinde yakılmıştı. Goebbels, karısı ve altı çocuğu da ölmüşler ve Koramiral Voss tarafından teşhis edilmişlerdi. Cesetleri 39. Piyade Birliğindeydi. Himmler'in ve Göring'in akıbeti hakkında ayrıntılar bilinmiyordu. Kusnezov, Stalin'i yine de SS komutanının Batılı müttefiklerle yaptığı barış müzakereleri ve NSDAP'den atılması hakkında bilgilendirmişti. İstihbarat raporuna göre, Göring iktidarı Hitler'in elinden almaya çalışmıştı. Bunun üzerine Alman diktatör, Göring'e karşı, ayrıntıları bilinmeyen önlemler almıştı.[9]

Aynı gün, Şansölyelik Binasının bahçesinde bir başka Sovyet gizli servisinin mensupları, toprağı kazıp Hitler ve karısının cesetlerinin kalıntılarını çıkarıyorlardı. 3. Hücum Ordusu, 79. Piyade Birliğinin Askeri Casusluk-Savunma Bölümü Smersch'in[10] askerleri iki cesedi bir gün önce bulmuşlardı. Hitler ve Eva Braun'un cesetlerinin hâlâ Şansölyelik

---

9 Bkz. Ulrich Völklein (ed.) *Hitlers Tod. Die letzten Tage im Führerbunker*, Göttingen 1998, s. 54-59; Besymenskij, *Operazija "Mif,"* a.g.y., s. 107. Goebbels'in ve karısının ölümü hakkında Gizli Servis Şefi Beria'yı, Smersch daha 3.5.1945'te bilgilendirmişti. Cesetleri 2.5.1945 günü saat 16:00 sularında Şansölyelik Binasının bahçesinde, sığınağın girişinin yakınında 5. Hareket Ordusunun savunma subayları tarafından bulunmuştu. Bu konuda ayrıca bkz. 1. Belarusya cephesinde Smersch'in başkanvekili olan Tümgeneral Sidnev'in Beria'ya çektiği 3.5.1945 tarihli teleks mesajı, basıldığı yer: *Smersch, Istoritscheskie otscherki i archiwnye dokumenty* [*Smersch. Tarihi Belgeler ve Arşiv Dokümanları*], Moskova 2003, s. 95.

10 Smersch Devlet Güvenliği Halk Komiserliğine bağlıydı. Smersch kısaltması Rusçadaki *Smert' schpionam* sözcüklerinden oluşur ve "casuslara ölüm" anlamına gelir.

Binasında bulunduğunu varsaydıkları için, bu ölü bedenler tekrar gömülmüştü. 5 Mayıs 1945 sabahı, istihbaratçılar yapılan hatayı fark ettiler ve Şansölyelik Binasının altındaki sığınağın acil çıkış kapısından yaklaşık üç metre uzaklıktaki bir bomba çukurundan "iki yanmış ceset" ve iki köpeğin kadavrasını çıkarttılar. Cesetler battaniyelere sarıldı ve iki mühimmat sandığına yerleştirildi.[11] Smersch görevlileri bu cesetleri Berlin-Buch'daki yeni karargâhlarına gizlice soktular, çünkü bu arada Şansölyelik Binasının denetimini 5. Hareket Ordusu üstlenmişti ve bu değerli ganimetler asla onlara teslim edilmemeliydi.[12]

Bundan üç gün önce, 2 Mayıs 1945'te Kızıl Ordu, Berlin'de Hitler'in en yakın çevresinden çok sayıda insanı yakalamıştı. Şubat 1944'ten beri "Führer"in özel yaverliğini yapan SS-Sturmbannführer Otto Günsche, Prenzlauer Berg semtindeki, Schutheiss-Brauerei arazisinde Sovyet birliklerine teslim oldu.[13] Bu SS askeri önce kendini Şansölyelik Binasının eski Muharebe Komutanı SS Tugay Komutanı Wilhelm Mohnke'nin özel yaveri olarak tanıttı. Birkaç gün sonra yalanı ortaya çıktı. 6 Mayıs 1945'te Sovyet subayları onun gerçek kimliğini ortaya çıkardılar ve bu yüzden onu hemen öteki tutuklulardan ayırdılar.[14] Askeri İstihbarat Teşkilatı GRU mensupları, hiç vakit geçirmeden ilk sorgulamaları yapmaya başladılar. Hemen iki gün sonra GRU Şefi Kusnezov, Gizli Servis Şefi Lavrenti P. Beria'ya sorgulamalar hakkında ilk ara raporu gönderdi.[15]

---

11 Bkz. 79. Piyade Birliği savunma bölümünün takım komutanı Yarbay Passanov'un 5.5.1945 tarihli raporu; basıldığı yer: Lew Besymenski, *Der Tod des Adolf Hitler. Unbekannte Dokumente aus Moskauver Archiven*, Hamburg 1968, s. 17 vd.

12 Bkz. E. M. Rshewskaja, *Berlin, maj 1945* [Berlin, Mayıs 1945], Moskova 1967, s. 167.

13 Bkz. Beevor, *Berlin 1945*, a.g.y., s. 423.

14 Bkz. Joachimsthaler, *Hitlers Ende*, 2004, a.g.y., s. 406 vd.

15 Bkz. Vladimir A. Koslov, *"Gde Gitler?" Powtornoe rassledowanie NKWD-*

Aynı gün Berlin-Buch'ta 496 no'lu cerrahi sahra hastanesinde, I. Belarus cephesinin adli tıp başhekimi Yarbay Faust I. Schkaravski'nin yönetiminde, toplam on bir ceset ve iki köpek kadavrasına otopsi yapıldı: Bunların arasında, kesin teşhis edilmiş olan General Krebs, Goebbels, Goebbels'in karısı ve altı çocuğunun cesetleri ile Adolf Hitler ve Eva Braun'un cesetleri oldukları tahmin edilen iki ceset daha vardı. Adli tıpçılar, hazırladıkları raporda, tüm cesetlerde tahmini ölüm nedeni olarak "Siyanür bileşimiyle zehirlenme" saptadılar. Sadece köpek kadavraları açıkça kurşunlanma izleri taşıyordu. Bununla birlikte, hayvanlardan birinde de potasyum siyanür izleri bulunmuştu.[16]

Ancak Smersch mensubu gizli servis subayları, adli tıp hekimlerinin araştırma sonuçlarını Sovyet yönetimine göndermekte tereddüt ediyorlardı. Otopsi, cesetlerin bulunuş koşulları ve tanıkların ifadeleri çelişkiliydi; tanıkların çoğu Hitler'in kendini tabancayla vurduğunu öne sürüyorlardı. İstihbarat subayları bu yüzden başka tanıkları da sorguladılar. Fakat bir sorunla karşı karşıyaydılar: Şimdiye kadar Hitler'in yakın çevresinden buldukları kişilerin tümü de bu olayı yalnızca bir söylenti olarak duymuştu. Smersch, intiharın gerçek "tanıklarını" sunamıyordu.[17]

MWD SSSR abstojatel'stw istschesnowenija Adol'fa Gitlera 1945-1949 [Hitler Nerede? SSCB'nin NKVD-MVD'sinin Adolf Hitler'in ortadan kaybolmasının nedenleri hakkındaki ikinci araştırması 1945-1949], Moskova 2003, s. 48. 17.5.1945'te GRU Günsche'nin ifadelerinin metnini Moskova'ya iletti. Basıldığı yer: *Agonija i smert'Adol'fa Gitlera* [Adolf Hitler'in Ölüm Kalım Savaşı ve Ölümü], Moskova 2000, s. 157-165.

16 Adli tıp araştırmasının tutanakları şurada basılmıştır: Lew Besymenski, *Der Tod des Adolf Hitler. Der sowjetische Beitrag über das Ende des Dritten Reiches und seines Diktators*, Münih 1982, s. 321-351.

17 Bkz. Hitler'in donanma irtibat subayı Koramiral Hans-Erich Voss'un sorgulama tutanaklarından özet (7.5.1945) ve SS Tugay Komutanı Wilhelm Mohnke'nin Smersch nezaretindeki tanıklık ifadesi (18.5.1945), CD-ROM üzerinde: *Unknown Pages of the History of World War II: Hitler. Documents from KGB secret archives*, Moskova 1995. Bu iki kişi de ifadelerinde Hitler'in kendini tabancayla vurduğuna işaret ediyorlardı.

Ayrıca henüz kesin olarak teşhis edilmemiş iki cesedin dental incelemesini bekliyorlardı. 11 Mayıs 1945'te diş hekimi Profesör Hugo Blaschke ve diş teknisyeni Käthe Heusermann, bulunan bedenlerin Adolf Hitler ve Eva Braun'a ait olduğunu doğruladılar. I. Belarus cephesi Askeri İstihbarat Şefi Korgeneral Alexander A. Vadis, 8 Mayıs 1945'te yapılan otopsiler hakkında Stalin'i ancak 27 Mayıs 1945'te bilgilendirdi. Gizli Servis Smersch'in Sovyet diktatörüne bildirdiğine göre, Hitler ve Eva Braun, kesin olarak "siyanür bileşikleri içerek intihar" etmişlerdi.[18]

Gizli Servis Şefi Beria'nın, Vadis'in kendisine hitaben yazdığı mektubu, ek bir yazı yazmadan Stalin'e iletmesi dikkat çekici bir noktaydı. Belli ki Gizli Servis Şefi, rakibi Viktor S. Abakumov'un yönettiği, Hitler'in ölümüne ilişkin Smersch araştırmasının sonuçlarıyla doğrudan ilişkilendirilmekten korkuyordu.[19] Otopsi raporları ile adli tıp komisyonunun vardıkları sonuçlar ve tanıkların ifadeleri arasındaki çelişkiler fazlasıyla dikkat çekiyordu. Tabanca kurşunuyla ölüm olasılığı tamamen göz ardı edilmişti.

16 Haziran 1945'te, otopsilerin tutanakları ve alınan organ numunelerinin adli tıp analizleri nihayet Stalin'e iletildiğinde, Beria, araştırma malzemesine, önemli sonuçlara yol açacak bir müdahalede bulundu.[20] Mevcut çelişkilerin Sov-

---

Voss, 30.4.1945'te Günsche'nin kendisine "Führer'in şimdiye kadar verdiği en zor emri yerine getirmek zorunda kaldığını" bildirdiğini açıklıyordu. Bu yüzden Sovyet tarihçileri daha sonra, Linge yerine Günsche'nin Hitler'e "merhamet kurşunu" sıktığı versiyonunu yaydılar.

18 Bkz. Korgeneral Wadis'in Stalin'e gönderdiği 27.5.1945 tarihli yazı, GARF, 9401/2/96, Belge 175-182. Yazının tam metni şurada basılmıştır: Besymenskij, *Operazija "Mif,"* a.g.y., s. 110-116.

19 Bkz. Vladimir A. Koslov, *"Delo 'Mif': rassledowanie NKWD-MWD SSSR obstojte'stw istschesnowenija Gitlera (Nojabr' 1945-1949 god)"* ["Mitos" dosyası: SSCB NKVD-MVD'nin Adolf Hitler'in ortadan kaybolmasının nedenleri hakkındaki araştırması (Kasım 1945-1949)], *Osetschestwennaja istorija*, 1996, Nr. 1, s. 129 vd.

20 Bkz. Archiv nowejshcej istorii Rossii, Tom I: *"Osobaja papka" I. W. Sta-*

yet diktatörün dikkatini çekmemesi için, dosyadaki evrakların içinden, Haziran 1945'te 291. tıbbi-epidemoloji cephe laboratuvarının yaptığı iki analizi çıkardı. Bu laboratuvarın kimyagerleri 8 Mayıs 1945'te Berlin-Buch'ta yapılan otopsilerde alınan toplam 30 organ ve 12 kan örneğinde siyanür ve alkaloitleri araştırmıştı.

Otopsilerin I. ve II. numaralı, yani Goebbels ailesinin, General Krebs'in ve iki köpek kadavrasının numunelerinde, 1 kilogram organ malzemesinde 9,72-12,9 miligram hidrosiyanik asit bulunuyordu; "12 ve 13 numaralı tutanaklara ait malzemede siyanür bileşenleri bulunmamıştı."[21] Oysa 12 ve 13 numaralı otopsi raporları, Adolf Hitler ve karısına ait olduğu tahmin edilen cesetlere ilişkindi. Hitler'in ölümüne dair potasyum siyanürle zehirlenme versiyonunu koruyabilmek için, bu teoriyle çelişen belgeler, Stalin'e ilk etapta sunulmadı. Böylece diktatör, Smersch araştırmasının sonuçlarından memnun kaldı.[22]

Bu tarihte Günsche, NKVD'nin savaş tutsakları ve gözaltına alınanlarla ilgili birimine teslim edilmiş bulunuyordu. Günsche'yi önce 1945 Mayısının ortasında Savaş Tutsakları ve Gözaltına Alınanlar Birimi Merkez Yönetimi Başkan Vekili Korgeneral Amayak S. Kobulov ve Operasyon Dairesi Başkanı Yarbay Fyodor K. Parparov sorguladılar. Günsche ve aynı tarihlerde sorgulanan, Hitler'in güvenlik servisinin eski şefi SS-Gruppenführer Johann Rattenhuber'in ifadeleri,

lina: Is materialow Sekretariata NKWD-MWD SSSR 1944-1953 gg. Katalog dokumentow [Rusya'nın Yakın Tarihi Arşivi, c. I: "Özel dosya" I. W. Stalin: SSCB NKVD-MVD sekreterliği evraklarından 1944-1953. Belgeler kataloğu], Moskova 1994, s. 118.

21 Bkz. Besymenskij, *Operazija "Mif,"* a.g.y., s. 171 vd. Şimdiye dek yayınlanmamış olan, otopsi sırasında alınan organ numunelerinin ve kan örneklerinin analiz sonuçlarının orijinalleri, Besymenski'nin söylediğine göre, FSB'nin ve Rusya Federasyonu'nun Savunma Bakanlığı Genelkurmayının arşivinde bulunuyor.

22 Bkz. Koslov, *Delo "Mif,"* I, a.g.y., s. 131.

hemen Gizli Servis Şefi Beria'ya ulaştırıldı. Ancak bu bilgiler henüz büyük ölçüde kanıtlanmamış oldukları için Beria onları Stalin'e iletmekte tereddüt etti.[23]

18 ve 19 Mayıs 1945'te Kobulov ve Parparov yeni sorgulamalar yaptılar. Yine sadece Hitler'in ölümüne dair sorularla ilgileniyorlardı: "Ölmeye ne zaman karar verdi?"; "Onun öldüğünü kim saptadı?"; "Cesetlerin üstüne benzini kim döktü, kim tutuşturdu?" Çok geçmeden Günsche uçakla Moskova'ya götürüldü ve NKVD'nin tutukevi Butyrka'ya yerleştirildi.

Bu arada, Hitler'in özel hizmetlerinin şefi SS-Obersturmbannführer Linge de Moskova'ya gelmişti. Sovyet birlikleri onu 2 Mayıs 1945 gecesi, Şansölyelik Binasından çıktıktan sonra, Seestraße metro istasyonunda yakalamışlardı. Kimliğini bilmeden Polonya'daki bir savaş tutsakları kampına götürdüler ve orada gerçek kimliği nihayet ortaya çıkarıldı. Çok geçmeden NKVD onu Lubjanka'ya teslim etti; orada ilk sorgulamalar Kasım 1945'te başladı. Gizli servis mensupları, Günsche örneğinde olduğu gibi, sadece Hitler'in ölümüyle ilgileniyorlardı.[24]

---

23 Otto Günsche'nin sorgularının tutanağı, 18/19.12.1945, GARF, 9401/2/551. Belge 49-61; SS-Gruppenführer Johann Rattenhuber'in Smersch nezaretindeki tanıklık ifadesi, 20.5.1945, CD-ROM içinde: *Unknown Pages of the History of World War 11: Hitler Documents from KGB secret archives*, Moskova 1995. Rattenhuber sorgulanışı sırasında, Linge'nin kendisine 30.4.1945 günü akşam üzeri "Bugün onun, Linge'nin, yaşamının en zor emrini yerine getirdiğini" bildirdiğini söyledi. Rattenhuber, daha sonra Hitler'in çalışma odasında gördüğü kan lekelerinden "merhamet kurşunu"nu Linge'nin sıktığı sonucuna varmıştı. Sovyet propagandası daha sonra bu versiyonu benimsedi. Bkz. Bsymenski, *Der Tod des Adolf Hitler* (1968), a.g.y., s. 94; Besymenski, *Der Tod des Adolf Hitler* (1982), a.g.y., s. 225-236; DAC'nin askeri tarihçileri tarafından bu bilgilere dayanarak kaleme alınan *Deutschland im zweiten Weltkrieg* c. 6, 2. basım, Berlin 1988, s. 727.

24 Bkz. Linge'nin 22 Kasım ve 17 ile 18 Aralık 1945'teki gözaltı ifadelerinden özetler, GARF, 9401/2/550 Belge 110 vd; Heniz Linge, *Bis zum Ende. Als Chef des Persönlichen Dienstes bei Hitler*, ed. V. Werner Maser, Münih 1980, s. 302 vd.

Daha bir ay önce Sovyet gizli servisinin yöneticileri Hitler'in intiharına ilişkin o zamana kadarki versiyondan ilk kez kuşku duymaya başlamışlardı. İngiliz ve Amerikan istihbarat servisleri NKVD'nin SBZ'deki (Sowjetische Besatzungszone/Sovyet İşgal Sahası) temsilcisi Orgeneral Ivan A. Serov'a, 1945 Kasımının ortasında kendi inceleme materyallerini vermişlerdi; bu materyallerde açıkça tabancayla intihara işaret ediliyordu.[25] Aynı zamanda eski müttefikler, Sovyet araştırma sonuçlarına ulaşmak istiyorlardı.

Gizli Servis Şefi Beria ile vekilleri Sergey N. Kruglov, Vseşolod N. Merkulov ve Bogdan S. Kobulov, gizli servis belgelerini Amerikalıların ve İngilizlerin erişimine açmaya onay verdiler; ancak Smersch Şefi Abakumov ağır itirazlar yöneltti ve MKVD başkanıyla şahsen görüşmek istedi. Abakumov, esas olarak kendisinin yürüttüğü araştırmalardaki zayıf noktaların Batılı müttefiklerin dikkatini hemen çekeceğinin ve Alman diktatörün intiharına ilişkin kendisinin Stalin'e sunduğu versiyon hakkında büyük kuşkular doğacağının çok iyi farkındaydı. Bu yüzden belgelerin verilmesine karşı çıktı. Beria bunu, rakibini Stalin'le doğrudan bağlantılı olarak zor duruma sokmak için bir fırsat olarak gördü. Aralık 1945'te NKVD şefi, Hitler'in intiharının tam olarak nasıl gerçekleştiğine ilişkin daha yeni bir araştırma yapılması talimatı verdi.[26]

Bu yüzden 1945'in sonunda Moskova'da, Hitler'in intiharının nedenleri hakkında yeniden sorgulamalar yapılmaya

---

25 Bkz. Orgeneral Ivan A. Serov'un Beria'ya yazdığı 20.11.1945 tarihli yazı, 9401/2/552, Belge I; Hitler'in intiharına ilişkin materyal, derleyen GUPVI'nin operasyon yönetimi I. Dairesi Başkanı, Yarbay Fyodor K. Parparov, tarih belirtilmemiş (Aralık 1945), GARF, 9401/2/550, Belge. 59-67; Ella Maximova, *"Mif": tak nsywalas' operazija NKWD po rassledowaniju sudby Gitlera"* ["Mitos": NKVD'nin Hitler'in akıbetini aydınlatmak için yaptığı bir operasyona bu ad verilmişti], *İzvestia*, 19.2.1993, s. 7.

26 Bkz. Beria'ya başvuru yazısı, 26.11.1945 GARF, 9401/2/551, Belge 3; Koslov, *"Gde Gitler?"* a.g.y., s. 79-84.

başlandı; bu defa sorgulananlar arasına Hitler'in eski başpilotu Hans Baur da katılmıştı.[27] Beria belli ki önce diktatörün öldüğüne emin olmak istiyordu. Çünkü tekrar tekrar yayılan dedikodular, Hitler'in son dakikada Sovyet birliklerinin saldırısından kurtulduğu ve ülke dışına çıktığı kuşkusunu uyandırıyordu. Beria aynı zamanda Hitler'in kendini gerçekten nasıl öldürdüğü hakkında da netlik kazanmak istiyordu. Linge ve Baur'un sorgularıyla verdikleri bilgilerin, Smersch tarafından tutuklanan Hitler'in yakın çevresindeki kişilerin ifadeleriyle karşılaştırılması, NKVD yönetimini 1946 başında "Mitos" kod adlı bir operasyon başlatmaya sevk etti. Bu operasyonun hedefi, Hitler'in 30 Nisan 1945'teki intiharı hakkında "tüm faktörler"in titizlikle ve kesin bir biçimde araştırılmasıydı.[28]

Beria "Mitos"un uygulanması için Savaş Tutsakları ve Gözaltına Alınanlar Birimi Merkez Yönetimi'ni (GUPVI) görevlendirdi. Bu daire, 1946 Şubat ayı ortasında "Hitler'in Ortadan Kayboluş Koşullarının Aydınlatılması İçin Ajanlık ve Araştırma Girişimleri Planı"nı hazırladı. Bu plan, Yarbay Julius K. Klausen başkanlığında beş kişilik özel bir komisyonun kurulmasının yanı sıra, özellikle NKVD hapsinde bulunan, Hitler'in yakın çevresinden tüm kişilerin Butyrka'ya teslim edilmelerini öngörüyordu. Yani Linge, Baur ve ona eşlik eden, Şansölyelik Binası eski telefoncusu Başçavuş Rochus Misch, Lubjanka'dan NKVD'nin tutukevine nakledildiler.[29]

---

27 Bkz. Hans Baur'un Aralık 1945 tarihli sorgulama tutanakları, GARF; 9401/2/550, Belge. 123-138; Hans Baur'un gözaltı ifadelerinden alıntılar, 19/20.12.1945, GARF, 9401/2/550, Belge 106; ayrıca bkz. Besymenskij, *Operazija "Mif"* a.g.y., s. 147-150.

28 GUPVI'nin başkan vekili Korgeneral Amajak S. Kobulov'un, GUPVI'nin operasyon yönetiminin, hem Smersch'in hem de İngiliz ve Amerikan istihbarat servislerinin Hitler'in 30.4.1945'teki intiharının versiyonu hakkındaki belgeleri almak için başvuru yazıları, 19.1.1946, GARF, 9401/2/550, Belge 58.

29 Baur iki bacağından ağır yaralıydı, Misch ona yardım etmek için görevlendirilmişti.

Bu girişimin hedefi, tutukluların sorgu ve ifadelerinin paralel karşılaştırılması olacaktı; gizli servis onların Hitler'in ölümü hakkında verdiği bilgilerde bir dizi çelişki tespit etmişti. Birbirlerinden sıkı bir biçimde uzak tutulan esirlerin sorgulanması bu planın sadece bir bölümüydü. Savaş Tutsakları ve Gözaltına Alınanlar Birimi Merkez Yönetimi, "tutukluların her birinin hücre içi ajanlığıyla donatılması"nı da öngörmüştü.[30]

Sovyet gizli servis bürokrasisinin bu tumturaklı tanımının ardında sıradan bir muhbirden başka bir şey yoktu. Sadece bunların ifadelerine bağlı kalmamak için, ayrıca her hücre dinleme cihazlarıyla donatılmıştı. Savaş Tutsakları ve Gözaltına Alınanlar Birimi Merkez Yönetimi'nin tek tek daireleri de, Hitler'in intiharı hakkında dosyalarda şimdiye kadar toplanmış tüm malzemenin, oluşturulan özel komisyona teslim edilmesi emrini aldılar. Aynı zamanda Moskova bölgesindeki savaş tutsakları kamplarına, Üçüncü Reich'ın son günlerinde Führer sığınağının personelinden olan başka tutsakların da izlerinin bulunması talimatı verildi.

Moschajsk'taki 297 numaralı savaş tutsakları kampında, SS-Untersturmführer'leri Hans Hofbeck ve Josef Henschel'in izleri bulundu. Reich Şansölyelik Binasının koruma görevlilerinden olan, Reich Güvenlik Servisi'nin (SD) eski görevlileri de vakit geçirilmeden Butyrka'ya getirildi.[31] Savaş Tutsakları ve Gözaltına Alınanlar Birimi Merkez Yönetimi'nin kamplarında başka tanıklar arayışı sonuçsuz kaldı.[32]

NKVD'nin, rakibi Smersch ile ya da Askeri İstihbarat Teş-

---

30 Hitler'in Ortadan Kayboluş Koşullarının Aydınlatılması İçin Ajanlık ve Araştırma Girişimleri Planı, 13.2.1946, GARF, 9401/2/551, Belge. 122.

31 Bkz. GUPVI'nin başkan vekili Korgeneral Amajak S. Kobulov'un, Moskova Bölgesi NKVD Yönetimi Şefi Korgeneral Michail I. Schuralev'e yazdığı 18.2.1946 tarihli yazı, 99401/2/550, Belge. 8.

32 Bkz. GUPVI Operasyon Yönetimi 1. Dairesi Başkanı Yarbay Julius K. Klausen'in, GUPUI I. Dairesi 1. Şubesi yöneticisine yazdığı yazı, 15.2.1946, GARF, 9401/2/550, Belge. 51.

kilatı GRU'yla temasa geçmek için hiçbir çaba göstermemiş olması dikkat çekiciydi. Savaş Tutsakları ve Gözaltına Alınanlar Birimi Merkez Yönetimi, ne Devlet Güvenliği Halk Komiserliğinden, orada bulunan tanıkları, örneğin Hans Rattenburg'u sorgulama ricasında bulundu, ne de GRU'da bulunan "Hitler Vakası" dosyasındaki belgelerin ya da kopyalarının verilmesini istedi.

Burada, daha sonraki *Hitler Kitabı* için de büyük önem taşıyan iki veçhe belirginleşiyor. Bir yandan, tüm araştırma kesinlikle gizli tutuluyordu. "Mitos" girişimi hakkında Gizli Servis Şefi Beria'nın dışında yalnızca İçişleri Bakanı Kruglow, SBZ'deki Sovyet Gizli Servis Şefi Orgeneral Ivan A. Serov, Savaş Tutsakları ve Gözaltına Alınanlar Birimi Merkez Yönetimi Yöneticisi Korgeneral Michail S. Krivenko, onun vekili Amajak Kobulov ve GUPVI Operasyon İdaresi Yöneticisi Tümgeneral Viktor A. Drosdov bilgi sahibiydi. Öte yandan, Stalinist diktatörlükte gizli servislerin birbirlerine karşı katı bir biçimde kapalı olmaları ve aralarındaki rekabet ilişkisi belirginleşiyordu. Stalin, polikrat yapıdaki iktidarının çıkarına tamamen uygun olarak, gizli servislerinin birbirleriyle her türlü temastan kaçınmalarına ve gizli servisler alanındaki iktidar bilgisinin yalnızca kendisinde yoğunlaşmasına dikkat ediyordu.

Gizlilik nedenleriyle Butyrka'ya yeni nakledilen "Mitos" operasyonu tutsaklarına takma adlar verildi. Baur'a NKVD tarafından "İzvozçik" yani "Arabacı" adı takıldı; Linge'ye yanlış anlamaya pek müsait olmayan "Dalkavuk" takma adı verildi. Dosyalarda Rochus Misch "Telefoncu" olarak, Hans Hofbeck "Jandarma," Josef Hensche "Bekçi" ve Hitler'in vasiyetini iletmiş olan Şansölyelik Binasındaki telsiz görevlisi Erich Rings de "Telsizci" olarak geçiyordu.[33]

---

[33] Bkz. Tutuklu Baur, Linge, Misch, Hofbeck, Henschel ve Rings'in hücre ajanlarının ifadelerinden alıntılar, 13.12.1945-12.3.1946, GARF, 9401/2/550, Belge 104-121.

1946 Şubatının ortalarında başlayan sorgulamalar sayesinde çabucak istenilen hedefe ulaşıldı. Sorgulamalara NKVD'nin bildik işkence yöntemleri de –dayak, uykusuz ve aç bırakma, aile mensuplarına karşı işlem yapma tehdidi, aynı zamanda işbirliğinin ödüllendirilmesi– eşlik ettiği için tanıkların başlangıçtaki direnişi çabuk kırıldı. 27 Şubat 1946'da tutukluların savaş esiri olarak kabul edilmeyip savaş suçlusu ilan edilmelerinin de son derece etkili bir yöntem olduğu görüldü.

Üniformaları alınıp, sıradan hapishane kıyafetine sokulduktan ve günlük istihkakları Sovyet normuna indirildikten sonra tutukluların çoğu çöktü.[34] "Hücre arkadaşları"nın ispiyonculukları da bir o kadar etkili oldu. Bu ajanlar NKVD sorgucularına, istenilen bilgileri, malum Alman titizliğiyle aktarıyorlardı.

Genellikle, ajanların Sovyet yönetici subaylarıyla "buluşma"ları, tanıkların aynı saatlerde sürdürülen sorgulamaları sırasında gerçekleşiyordu. Bu sırada ajanlar, tutsakların verdikleri ifadelerde ya da konuşmaya teşvik edildikleri sırada söylediklerinde ortaya çıkan olası çelişkileri anlatmakla sınırlı kalmıyor, sorgulayıcıların sindirme yöntemlerinin etkisini de tüm ayrıntılarına kadar gözlemliyorlardı.

Örneğin Ajan "B-III" 20 Şubat 1946'da Baur hakkında şu bilgiyi verdi: "Misillemelerden çok korkuyor ve sorgulamalar sırasında kendisine sert davranılmasını bekliyor. Aynı zamanda hasta bacağı, ailesinin akıbeti ve daha ne kadar uzun süre hapiste kalacağı sorusu da onu huzursuz ediyor. İşkence göreceği beklentisiyle, intihar etmemiş olmasına üzülüyor."[35] Baur'un bundan birkaç gün sonra gerçekten

---

34 Bkz. GUPVI başkan vekili Korgeneral Amajak S. Kobulov'un, NKVD'nın Butyrka hapishanesi müdürü Albay Pustynski'ye yazıları, 25/26.2.1946, GARF, 9401/2/550, Belge. 9. vd; Hücre ajanı "Böhmen"in ajanlık raporu, 27.2.1946, GARF, 9401/2/550, Belge 188; Hans Baur, *Ich flog die Mächtigen der Welt*, Kempten 1956, s. 292-299; Linge, *Bis zum Ende*, a.g.y., s. 303 vd.

35 Baur vakasında, sorgulama yöneticisi Binbaşı Igor M. Salejev'in,

de bir sorgulama subayı tarafından dövülmesi hiç şaşırtıcı değil.

Linge'nin hücre muhbiri "Böhmen" psikolojik yorumlar yapmayı bile denemişti: "Linge'nin iyi bir belleği var ve sadece naif ve sinir hastası bir adam rolünü oynuyor. Sorgulamalarda dürüst değil ve bildiklerini yalnızca bir kişi daha –Bormann– bildiği için ifadelerinin sınanmayacağına güveniyor."[36] Bundan sadece bir gün sonra muhbir, sorgulama subayının sert çizgisini devam ettirmesini istiyor, bu sert tavrın etkisini gösterdiğini söylüyor: "Linge artık korkmaya başlıyor ve birkaç gün daha sıkı bir sorgulamadan geçirilirse doğru ifadeler vermeye başlayacak."[37]

Muhbirler tutsaklar arasında bir tek Günsche'nin güvenini kazanmayı başaramamışlardı. SS subayı Günsche "hücre arkadaşı"ndan çok kuşkulanıyordu ve bu yüzden muhbir kayda değer hiçbir bilgi elde edememişti.[38]

1946 Şubat ayı ortasından Mart ayı sonuna kadar sürdürülen sorgulamalar sırasında, gizli servis görevlileri, daha önce de olduğu gibi, ilk planda Hitler'in intiharının tüm detaylarıyla onun kişisel yönetim ve yaşam tarzı hakkında mevcut her türlü bilgiyle ilgilendiler. Nasyonal sosyalist rejimin siyasal kurbanlarıyla, savaşın uluslararası hukuka aykırı biçimde sürdürülmesi ve Yahudilerin sistematik bir bi-

---

20.2.1946'daki sorgulamaya ilişkin bilgilendirme yazısı, 19/20.2.1946, GARF, 9401/2/550, Belge. 84.

36 Linge vakasında, sorgulama yöneticisi Yarbay Jan V. Schvejzer'in, 21/22.2.1946'daki sorgulamaya ilişkin bilgilendirme yazısı; 22.2.1946, GARF, 9401/2/550, Belge. 100.

37 Linge vakasında, sorgulama yöneticisi Yarbay Jan V. Schvejzer'in 23.2.1946'daki sorgulamaya ilişkin bilgi yazısı; GARF, 9401/2/550, Belge. 101.

38 GUPVI'nin Operasyon Yönetimi Müdürü Tümgeneral Drosdov'un, "Mitos" dosyasındaki ajanlık-araştırma malzemesi hakkındaki 1 numaralı raporu, 19.2.1946, GARF, 9401/2/550, Ek, 72 vd; Flücre ajanı "Siegfried"in ifadelerini içeren günce, 6.3.1946, GARF, 9401/2/551, Belge 188-195; Koslov, *"Gde Gitler,"* a.g.y., s. 134 vd.

çimde öldürülmesiyle ilgili konuları pek dikkate almadılar. Alman silah endüstrisine ilişkin veriler hakkında da soru sormadılar; ne jet bombardıman uçakları, ne füzeler ne de Alman atom bombası araştırmalarıyla ilgilendiler.[39] Bunun yerine, gizli servis görevlileri sorgulama tutanaklarında ve ajanların raporlarında "Hitler'in uluslararası düzlemde, örneğin Arjantin'de birçok dostunun" olduğunun, "yaşamında kadınların büyük bir rol oynadığı"nın ve diktatörün güvendiği adamlarına "cesedini imha etmeleri" talimatı verdiğinin bildirildiği ifadelerini işaretliyorlardı.[40]

Önceleri sorgulamalar, Hitler'in hem zehir alıp hem de kendini vurduğu versiyonu doğrular görünüyordu. Nihai bir netliğe ulaşılması için, 1946 baharında Berlin'de olay yerinde bir tatbikat yapılması gerekti. Aynı zamanda "Mitos" operasyonuyla ilgilenen görevliler, Smersch'in bulduğu cesetlere yeniden otopsi yapılmasını planlıyorlardı. Tanıkların Moskova'da verdikleri ifadeleri daha iyi sınayabilmek için Butyrka'daki tutuklular da Berlin'e getirildi.[41]

---

39 Bkz. Hücre ajanı "B-III'ün ajanlık raporu, 19.2.1946, GARF, 9401/2/550, Ek 147; Hücre ajanı "Jäger"in (Avcı) ajanlık raporu, 21.12.1945, GARF 9401/2/550, Belge 135. Bu raporda Baur'un şu sözleri aktarılıyor: "Gaz odaları hakkındaki veriler de abartılmıştır. Almanya'da sadece 3.000.000 Yahudi vardı. Bunların birçoğu göç etti. 2.000.000'dan fazlası imha edilmedi. Ayrıca gazla öldürmek, insanları öldürmek için öteki işlemlerden daha insanca bir yöntem oluşturur."

40 Bkz. Hücre ajanı "Jäger"in ajanlık raporu, 30.12.1945, GARF, 9401/2/550, Belge 138; Hücre ajanı "B-III"ün ajanlık raporu, 19.2.1945, GARF, 9401/2/550, Belge 147.

41 Bkz. Koslov, *"Gde Gitler,"* a.g.y., s. 156 vd; GUPVI başkan vekili, Korgeneral Amajak S. Kobulov'un, GUPVI operasyon yönetimine, hem Smersch'e hem de İngiliz ve Amerikan istihbarat servislerine, Hitler'in intiharı versiyonu hakkındaki 30.4.1945 ve 19.1.1946 tarihli bilgilendirme yazıları, GARF, 9401/2/550, Belge 52. Serov 28.3.1946 tarihli yazısında "Bu öneriyi destekliyorum. Tüm malzemeyi ve tutukluları bir arada, kaliteli operasyon görevlileriyle birlikte Berlin'e göndermek anlamlıdır. Bu ihmal edilirse cesetler çok geçmeden tamamen bozulacak" diye yazıyordu.

Mayıs 1946'da "Mitos" operasyonuna katılanlar eski başkentte buluştular. Tutuklular NKVD'nin Lichtenberg'deki tutukevine yerleştirildiler ve yeni sorgulamalardan geçirildiler. Özel bir komisyon da Şansölyelik Binasının sığınağını ve bahçesini bir kez daha inceledi. Bu komisyonda Klausen'in yanı sıra milis albayı N. F. Osipov ve adli tıp hekimi Pyotr S. Semenovski de bulunuyordu.[42] Adı geçen son iki kişi, Hitler'in "ortadan kaybolmasının" detaylarının ilk defa forensik bir inceleme çerçevesinde araştırılmasından sorumluydular. Kriminolog ve adli tıp hekimi, diktatörün Şansölyelik Binasının sığınağındaki çalışma odasında ve bahçeye çıkan merdivende bulunan kan izlerini özel bir itinayla değerlendirdiler.

Yaptıkları analiz çok netti: "Kanepede sıçrama ve akma yoluyla oluşmuş çok sayıda kan izinden dolayı, bu yaralanmanın aşırı bir kanamaya yol açtığı ve bu yüzden öncelikle ölümcül olarak tanımlanması gerektiği sonucuna varılmalıdır. Yaralanma anında ilgili kişi, kanepenin sağ köşesinde, dirsekliğin yanında oturmuş olmalı [...] Sıçramış ve akmış kan izlerinin kanepe üstünde böyle bir dağılım göstermesi ve karakteristik görünümleri, yaralanmanın göğüs kafesinde ya da karında değil, başta lokalize olduğunu kanıtlıyor [...] Baş yaralanması başa ağır bir cisimle vurulmasından değil, başa kurşun sıkılmasından kaynaklanmıştır. Bunun bir kanıtı kanepenin arkalığına, üstüne ve arkalığının kenarlarına sıçramış kan izlerinin bulunmamasıdır. Yaralı kişi, başından yara aldıktan sonra bilincini yitirmiş ve bir süre başı sağ dirsekliğe doğru yatmış bir halde kalmıştır."[43]

Bu rapor 30 Mayıs 1946'da Şansölyelik Binasının bahçesinde yapılan kazılar sonucunda doğrulandı. Adli tıp heki-

---

42 Hitler'in ortadan kaybolmasının nedenlerinin ortaya çıkartılması için yapılan operasyonel girişimler planı, 16.5.1946, GARF, 9401/2/552, Belge 194-196; Maximova, "Mif," *İzvestia*, 20.2.1993, s. 10.

43 Şansölyelik Binası Sığınağı Yerinde İnceleme Raporu, 14.6.1946, GARF, 9401/2/552, Belge 207 vd.

mi, Smersch görevlilerinin bir yıl önce Hitler ve Eva Braun'un cesetlerini çıkarttıkları yerde bir erkek kafatasına ait iki parça keşfetti: Kafatası sağ ve sol yan kemikleriydi bunlar. Sol yan kemikte bir bozukluk vardı, adli tıp hekimi Semenovski, bunun bir kurşun yarası için karakteristik olduğunu söyledi. Ayrıca "atışın yukarıdan aşağıya, sağdan sola, arkaya doğru yapıldığını" saptadı. Demek ki, Linge ve Günsche'nin tanıklıklarının da doğruladığı gibi, Hitler kendini vurmuştu.[44]

Ancak aynı zamanda potasyum siyanür alındığı tezini doğrulamak için, cesetlere yeniden otopsi yapılması gerekiyordu. Ancak Smersch bunu kabul etmedi. "Mitos" özel komisyonu, yoğun bir çaba göstermesine karşın, askeri istihbarattan, Adolf Hitler ve Eva Braun'un daha önce otopsi yapılmış olan cesetlerini bir kez daha almayı başaramadı. Bu yüzden, NKVD görevlileri nihai bir araştırma sonucu saptamak istemediler. Araştırmaların sonucu hakkında Stalin'i bilgilendirmekten de kaçındılar.[45] Böylelikle daha fazla spekülasyon yapılmasına da imkân tanınmış oldu; daha sonra söylenti halinde yayılan "Sadece zehirle intihar" ya da "merhamet kurşunu" (tercihen Linge ya da Günsche tarafından) versiyonları, kamuoyunun kasten yanıltılması amacını taşıyordu.

Sovyetler Birliği siyasi amaçlara uygunluğuna göre Hitler'in ölümüne ilişkin yeni versiyonlar sundu; hatta 1945'ten

---

[44] 30 Mayısta Şansölyelik Binası bahçesinde bulunan kemik parçalarına ilişkin inceleme dosyası, 31.5.1946, GARF, 9401/2/552, Belge 242; ayrıca bkz. Völklein, *Hitlers Tod*, a.g.y., s. 182-189.

[45] Bkz. Klausen'in, cesetlerin bulunduğu iki sandığın Magdeburg'dan verilmesi için yazdığı yazı, 30.4.1946, GARF, 9401/2/550, Ek. 37; Berlin'den gelen araştırma malzemesinden çıkarılan sonuçlar, 26.6. 1946, GARF, 9401/2/552, Belge 297-307; Vladimir A. Koslov, *"Delo 'Mif: rassledowani NKQD-MWD SSSR obstojate'stw istschesnowenija Gitlera (Nojabr' 1945-1949 god)"* ["Mitos" dosyası: SSCB NKVD-MVD'nin Adolf Hitler'in ortadan kayboluş nedenleri hakkındaki araştırması (Kasım 1945-1949)], *Oteschestwennaja istorija*, 1996, Nr. 2, s. 94-98.

sonraki ilk yıllarda, Hitler'in ölmediği, kaçtığı ve eski müttefiklerin yanında bulunduğu öne sürüldü.[46] Zehirleme ve merhamet ölümü versiyonlarının önde gelen savunucusu Lev Besymenski, 1968 ve 1982 yıllarında Hitler'in ölümü hakkında son derece başarılı kitaplar yayımladı.[47] 1995'te "kasıtlı yalanlardan" dolayı özür diledi. Rus tarihçi şimdi "tövbe" ettiğini yazıyor, ama sorumluluğu başkalarının üstüne yüklüyordu: Sovyetler Birliği'nde dosyalara erişim ancak siyasal denetim altında mümkündü; İstihbarat Servisi KGB'nin bilgi veren kişileri, onun metinlerini de dikte etmişlerdi.[48]

İngiltere, ABD ve Federal Almanya'daki ciddi tarihçiler Besmenyski'yi zaten dikkate almamışlardı.[49] Stalin için hazırlanan *Hitler Kitabı* da 1946'da yapılan araştırmaları baz aldı. Linge ve Günsche'nin ifadelerinin editörlüğünü yapan görevliler, Stalin için hazırlanan bir dosyada neden yalan söyleyeceklerdi ki?

2 | Stalin için bilgiler. *Hitler Kitabı*'nın ortaya çıkışı

1946 yaz aylarında "Mitos" operasyonu geçici olarak tamamlandıktan sonra, konunun yeniden canlılık kazanması 1948

---

[46] Sovyet görevlileri bu versiyonu temellendirmek için, Hitler'in dublörü olduğu söylenen birini bile kamuoyuna sundular. Bkz. Maser, *Adolf Hitler*, a.g.y., s. 528-540.

[47] Besymenski'ye göre Hitler'i "Bir köpek gibi gebertmek" gerekmişti. Bkz. Besymenski, *Der Tod des Adolf Hitler* (1968) ve –büyük ölçüde değiştirilmiş ama temelde aynı olan– *Der Tod des Adolf Hitler* (1982); buna eleştirel yaklaşan: Joachimsthaler, *Hitlers Ende*, a.g.y., s. 266.

[48] Bkz. Besymenskij, *Operazija, "Mif,"* a.g.y., s. 140 f.

[49] Werner Maser de Besymenski'nin tezlerini eleştirdi. Bkz. Maser, *Adolf Hitler. Legende, Mythos, Wirklichkeit*, Esslingen 1971; bundan sonra gözden geçirilmiş 13. baskıdan alıntılanacak, Münih, Esslingen 1993. Joachimsthaler'in anlattıklarının doğruluğunu sınayan, Hitler biyografisi yazarı Ian Kershaw, onun "olağanüstü ayrıntılı araştırması"nın Hitler'in "ölüm tarzı hakkındaki her türlü belirsizliği" ortadan kaldırdığı sonucuna vardı. Bkz. Kershaw, *Hitler*, c. 2, a.g.y., s. 1290 vd.

Martına kadar sürdü. Mart 1948'de Amajak Kobulov, Alman subayı Gerhard Boldt'un *Şansölyelik Binasının Son Günleri* adlı bir kitap yayımladığını ve kitapta Hitler rejiminin son on gününü anlattığını öğrendi.[50] Kobulov, Yarbay Klausen'i, "Mitos" operasyonunun malzemesini artık sonunda sistematize etmek ve KI'ya iletmekle görevlendirdi. (KI kısaltmasının ardında 1947'den beri Sovyetlerin gizli servis çalışmasını koordine eden Enformasyon Komitesi vardı.) Merkezi yönetim şefi vekili aynı zamanda, "Baur, Günsche ve Linge'yi bir hücreye koyup, onlara Hitler'in son günleri hakkında kapsamlı bir belge yazmalarını önermenin" anlamlı olacağına işaret etti.[51]

Böylece *Hitler Kitabı* fikri doğmuş oluyordu, ama NKVD görevlileri, bu tür bir projenin olası yegâne muhatabı olan Komünist Parti Politbüro'sunda bu projenin iyi karşılanacağından emin olamamışlardı. 27 Nisan 1948'de bu yüzden bir ilk "deneme balonu" uçurdular. Stalin, Molotov, Beria, Jdanov, Malenkov, Mikoyan, Kaganoviç, Vosnesenski ve Bulganin'e, yani Sovyetler Birliği'nin dar yönetim çevresine, Günsche'nin hazırladığı, Ardenler taarruzu ve Almanya'nın eski Batılı müttefiklerle özel bir barış anlaşması imzalama çabaları hakkındaki bir belge sunuldu. Sovyet diktatörü bu belgeyi ilgiyle okumuş görünüyor; çünkü bu belgeyi parti arşivine değil, Kremlin'deki kişisel dosyalarının arasına koydurdu.[52]

---

50 Bkz. Gerhardt Boldt, *Die letzten Tage der Reichskanzlei*, yayıma hazırlayan Ernst A. Hepp, Hamburg, Stutgart 1947.

51 Bkz. GRU'nun Varşova'dan gönderdiği bildiri ve Korgeneral Amajak Kobulov'un dosyaya eklediği not, 3.3.1948, GARF, 9401/2/550, Belge 236 vd; Aleksander I. Kolpakidin/Dimitri P. Prochorov, *Wneschnaja raswedka Rossii* [Rus Ülkedışı İstihbaratı], St. Petersburg, Moskova, 2001, s. 52 vd.

52 Bkz. Kruglov'un Stalin'e yazısı, 27.4.1948, GARF, 9401/2/199, Belge 494-516. Rusya Federasyonu'nun başkanlık arşivinde bu belge şu kodla yer almaktadır: 3/58/530, Belge 69-78. Kitabı yayıma hazırlayanlar, Prof. Vladimir N. Chaustov'a bu bilgi için teşekkür ederler.

Bu denemeden kısa bir süre sonra, Baur'u "Yazma programından almaya ve söz konusu kitabın hazırlanması için sadece Günsche ve Linge'yi görevlendirmeye karar verdi.[53] Baur'un ilk kez 1956'da Federal Almanya'da yayımlanan anılarının da ortaya koyduğu gibi, onun Adolf ve Eva Hitler'in ölümü hakkında söyleyebileceği ya da söylemek isteyeceği çok az şey vardı. Baur'un bilgileri, Hitler'in politikasını kapsamlı bir biçimde anlatmak için de yeterli değildi.[54]

Günsche ve Linge, *Hitler Kitabı* çalışması için önce Butyrka'nın mahkûmlar hastanesinin özel bir bölümüne yerleştirildiler. Ağustos 1948'te, gizlilik nedenleriyle "yazarlık faaliyetlerine" devam etmeleri için "MVD'nin 5 numaralı özel objesi"ne, Moskova'daki bir villaya nakledildiler. İki SS subayı Sovyet gizli servisinin bu "özel objesi"nde, aylarca yazılı ve sözlü bilgi vermek zorunda kaldılar: Önce Hitler'in son günleri hakkında, sonra tekrar tekrar özel yaşamı ve nihayetinde askeri ve siyasal kararları hakkında bilgi verdiler. Sorgucular 1945'ten 1935'e, yeni Linge'nin Führer'in Refakat Birliğine girdiği yıla kadar geri gittiler. Bundan sonra, 1933 ve 1934'ün siyasi olaylarına dair bilgiler tamamlandı; oysa ne Linge ne de Günsche bu konuda birinci elden bilgi verecek durumdaydı. Sonunda, NKVD görevlilerinin Stalin'in beklentilerini karşılayacağını düşündükleri, ayrıntılı bir Hitler biyografisi ortaya çıktı.[55]

---

53 Bkz. GUPVI başkan vekili Korgeneral Amajak S. Kobulov'un MVD'nin Butyrka hapishanesi müdürü Yarbay Michail I. Schuralev'e yazdığı yazı, 3.6.1948, GARF, 9401/2/550, Belge 240.

54 Bunun gerçek nedenleri aslında belirsizdir. Bir yandan Baur, başka ifade vermeyi reddetmiş ve açlık grevine gitmiştir. Diğer yandan zaten "ikinci derece"den bir kaynak olduğu anlaşılmıştır. 1948'den itibaren kamptan kampa gönderilmiş, yirmi beş yıl hapse mahkûm edilmiş ve 1955'te Federal Almanya'ya bırakılmıştır. Bkz. Baur, *Mit Mächtigen*, a.g.y.

55 Bkz. GUPVI'nin başkan vekili Korgeneral Amajak S. Kobulov'un MVD Karşı Casusluk Dairesi Şefi Tümgeneral Aleksey N. Asmolov'a yazdığı

Kitabın redaksiyon sorumluları NKVD –şimdi MVD– subayları Yarbay Fyodor Parparov ve Binbaşı Igor Saleyev'di. Bu subaylar çalışmanın gidişatını denetlediler, bilgiyi yönlendiren sorular sordular ve açıklamalar ya da arka plan bilgileri eklediler.[56] Yukarıda değinildiği gibi, zaten 1945 ile 1946 yılları arasındaki sorgulamaları yürütmüşlerdi, mükemmel Almanca konuşuyorlardı ve tutukluların ifadelerini Rusçaya çeviriyorlardı. Sonunda iyi okunabilen bir bütünün ortaya çıkması için, metnin işlenmesini ve bütünlüklü hale getirilmesini de üstlendiler.[57]

Gizli servis subayları özellikle Linge'nin işbirliğinden yararlandılar. Linge, daha sonra yazdığı anılarında, özellikle işbirliği yanlısı davranmadığını yazdığı halde[58] ilgili Sovyet notu farklı şeyler söylüyor: "Çalışmalar sırasında Linge olumlu davrandı ve gönüllü itiraflarda bulundu. Birkaç sınamadan sonra, Linge'nin Hitler'in en yakın çevresindeki görevlilerin sorumluluğunu azaltabilmeyi ve böylelikle hapisten salıverilmeyi umduğu saptandı. Linge, açıklamalarına 'kurtuluşu' gözüyle bakıyordu."[59]

Buna karşılık Günsche ketum davrandı: "Çalışmalar sırasında Günsche son derece olumsuz davrandı. Hakikate uy-

---

yazı, 6.8.1948, GARF, 9401/2/550, Belge. 248; el yazısı müsvedde "Über Hitler," 1948, GARF, 9401/ 2/553, Belge 1-170.

56 Çalışma grubunda, Almancayı akıcı konuşan ve istihbarat görevinde deneyimli Parparov ile yine bir zamanlar Almanya'da çalışmış, toplumbilim doktoru Saleyev'in yanı sıra Estonyalı Yarbay Julius Karlowitsch Klausen, 1925'ten bu yana Sovyet devlet güvenlik servisinin organlarında üye olan Letonyalı Jan W. Schweizer, daha sonra DAC Askeri Tarih Enstitüsü'nün şefliğini yapacak olan tarihçi Wolf Salomonowitsch Stern ve Almanca bilmeyen Teğmen Nikolai Michailowitsh Smirnov ve Leningradlı bir kadın tercüman da bulunuyordu.

57 Bkz. Elyazısı müsvedde "Über Hitler," 1949, GARF, 9401/2/554, Belge 1-291; Koslov, *"Gde Gitler?"* a.g.y., s. 168-176; Besymenskij, *Operazija "Mif,"* a.g.y., s. 184 vd.

58 Bkz. Linge, *Bis zum Ende*, a.g.y., s. 307 vd.

59 Korgeneral Amajak S. Kobulov'un Heniz Linge hakkındaki bilgilendirme yazısı, Kasım 1949, GARF, 9401/2/55, Belge 382 vd.

gun ifadeler vermekten kaçınıyor ve Linge'yi de bu yönde etkilemeye çalışıyor; tehditlerde bulunmaktan da çekinmiyor." Parparov ve Salejev'in nihai kararlarında, Günsche'nin "inanmış bir Hitlerci ve demokrasinin ve Sovyetler Birliği'nin potansiyel bir düşmanı" olduğu ifade ediliyordu.[60]

NKVD/MVD'nin Hitler biyografisi üzerindeki çalışmaları bir buçuk yıldan fazla sürdü; bunun tek nedeni, sorgucular ve sorgulananların belirli meselelerin –örneğin Alman Reich'ı ile Sovyetler Birliği arasında 1939'dan 1941'e kadar süren işbirliğinin– betimlenmesinde görüş birliğine varamamaları değildir. Eski SS subaylarının tüm sorulara verecek yanıtları da yoktu. Sonunda sorgucular konsepti değiştirdiler.

İlk önce, NKVD Subayları "Bulut Şatoları" başlığı altında Alman politikasını ve savaş yönetimini konu alan genel bir tasvir düşünüyorlardı. Sovyet bakış açısından bu söz Hitler rejiminin hırslarını karakterize eden bir sözcüktü, ancak Almanların "büyük hayaller" anlamında kullandıkları "hava şatoları" tabirinden başka bir şey değildi. Bu başlık Alman diktatörün şatafatlı rezidansları açısından da uygundu; Berghof, yeni yaratılan altyapısıyla birlikte şato boyutlarındaydı, Yeni Şansölyelik Binası zaten öyleydi. Sonunda bu başlık yine de fazla lirik bulundu; çalışmanın sonunda zaten Alman politikasına genel bir bakış değil, Hitler hakkında bir metin ortaya çıkmıştı.

Bu kitap, içerik açısından Alman diktatörün 1933 ila 1945 yılları arasındaki biyografisine karşılık düşüyordu; üslup açısından evrak karakterindeydi, dış görünüşü bir dosya gibiydi, ciltlenmiş haliyle bir kitap oluşturuyordu. Stalin *Hitler Kitabı*'nın 29 Aralık 1949'da, İçişleri Bakanı Sergej Kruglov'un elinden aldı. Hitler'in yaşamı hakkında, 413 sayfa uzunluğundaki bu rapor, Stalin'e tek bir nüsha halinde

---

60 Korgeneral Amajak S. Kobulov'un Otto Günsche hakkındaki bilgilendirme yazısı, Kasım 1949, GARF, 9401/2/555, Belge 384 vd.

verildi; kitap Politbüro'nun diğer üyelerinin eline geçmedi.[61] Yine de Stalin, bazı üyelerin belgeyi incelemelerine izin verdi. *Hitler Kitabı*'nı okuduktan sonra da özel arşivine koydurttu.[62]

Sovyet diktatör kitaptaki satırların altını çizmek yoluna gitmemiş ve sayfa kenarlarına notlar almamışsa da,[63] kitapta onu özellikle nelerin ilgilendirdiğini başka kaynaklardan yararlanarak anlamak mümkündür. Çevresine karşı büyük bir güvensizlik besleyen Stalin, kendisine 22 Haziran 1945'te teslim edilen, Bormann'ın not defterinde, özellikle Hitler'in eski parti yoldaşlarının ve sadık dostlarının azledilmesinden söz eden satırların altını çizmişti: "29 Mart [...] Guderian izne ayrıldı!"; "25 Nisan, Göring partiden atıldı!"; "28 Nisan [...] Fegelein'ın rütbesi düşürüldü"; "29 Nisan [...] Adolf Hitler + Eva Braun nikâhı [...] Hain Jodl, Himmler ve Gen.[eraller]"; "1 Mayıs, çıkış denemesi!"[64]

---

61 Bkz. Kruglov'un Stalin'e yazısı, 29.12.1949, GARF 9401/2/236, Belge 231 vd.

62 Bkz. Stalin'e yazılmış 5910/K numaralı yazı, 29.12.1949, AP RF, 3/58/533, Belge 1-415. Yayımcılar bu bilgileri verdiği için Prof. Wladimir N. Chaustow'a teşekkür ederler.

63 Bu durum şaşırtıcı değildir, çünkü Stalin genellikle sadece stratejik özellik taşıyan belgelerde satırların altını çizip, sayfa kenarlarına not almıştır; yani belirli kişileri tutuklamak, sorgulamak ya da işkenceden geçirmek söz konusu olduğunda eklemeler yazmıştır. Bkz. *Lubjanka, Stalin i glavnoe upravlenie gosbesopasnosti NKWD, Archiv Stalina. Dokumenty wyschich organow partijnoj i godudarstwennoj wlasti, 1937-1938* [Lubjanka, Stalin ve NKVD'nin Devlet Güvenliği Merkez Yönetimi. Stalin'in Arşivi, En Yüksek Parti ve Devlet Organlarının belgeleri, 1937-1938], Moskova 2004. Örneğin diktatör, Mart 1938'de GRU şefi Urizki'nin sol sosyal devrimci bir grubun üyesi olduğunu itiraf etmesi için işkence yapılması yolunda bizzat talimat vermiştir. Bkz. J.W. Stalin'in sorgulamalar hakkındaki talimatı, 13.3.1938, aynı yerde, s. 499.

64 Beria'nın Stalin'e yazısı, 22.6.1945, GARF, 9401/2/97, Belge 32-48; Beria'nın Stalin'e yazısı 22.6.1945, AP RF, 3/58/532, Belge 1-17. Yayımcılar bu bilgiyi verdiği için Sayın Prof. Wladimir N. Chaustow'a teşekkür ederler. Almanca orijinal metin için bkz. *Die letzten Notizen von Martin Bormann. Ein Dokument und sein Verfasser*, Stuttgart 1974.

Linge ve Günsche, kitabın tamamlanmasından sonra, yöneltilecek olası soruları yanıtlamaları için bir süre daha Özel Obje No. 5'te tutuldular. Devlet Güvenlik Servisi bu iki tutukluya artık ihtiyaç duymadığında, 15 Mayıs 1950'de Ivanovo bölgesindeki MVD birliklerine ait bir askeri mahkeme, onları 25 yıl çalışma kampına mahkûm etti. Cezanın başlangıç tarihi olarak, Moskova yakınlarındaki Ivanovo'da 48 numaralı tutsak kampına getirildikleri 6 Nisan 1950 saptandı.[65] Kısa bir süre sonra MVD, Linge'yi Sverdlovsk'taki 476 No'lu ceza kampına nakletti; Linge 8 Ekim 1955'te oradan serbest bırakılıp Federal Almanya'ya gönderildi.[66] Günsche de aynı kampa gönderilmişti. Ancak o Linge'den daha dikkafalı davrandı ve tutukluluk süresi boyunca Sovyet karşıtı propaganda yaptığı ve çalışmayı reddettiği için çok sayıda ek ceza çekmek zorunda kaldı.[67] MVD son olarak Günsche'yi Aralık 1955'te DAÇ İçişleri Bakanlığına teslim etti ve Doğu Alman görevlilerini, ona kendi takdirlerine göre davranmakta serbest bıraktı.[68]

3 | Gerçekler ve Yorumlar. *Hitler Kitabı*'nın İçeriği Üzerine

NKVD subayları ideolojik eğitimden geçmiş Marksist-Leninistlerden oluşuyordu ve bu yüzden tarihin nasıl yorumlanması gerektiğine ilişkin katı görüşleri vardı. *Hitler Ki-*

---

65 Bkz. Otto Günsche hakkındaki karar, 15.5.1950, Rus Devlet Askeri Arşivi (RGWA), 460/1878.2-40, Belge 7; Heinz Linge'ye karşı karar, 15.5.1950, RGWA, 460/1871. 5-7, Belge 7.

66 Bkz. 476 No.'lu ceza kampının müdürü Yarbay Skornjakov'un, Heinz Linge'nin tahliye edilişi hakkındaki yazısı, 17.11.1955, RGWA, 460/1871. 5-7, Belge 30.

67 Bkz. 476 No.'lu tutuklama kampının kamp yönetiminin bir yıllık hapis cezasına ilişkin 13.7.1954 tarihli kararı, 207.1954, RGWA, 460/1871. 5-7, Belge 38 vd.

68 Bkz. *Hitler Kitabı* hakkındaki bilgi yazısı, 20.4.1959, Rus Yakın Tarih Devlet Arşivi (RGANI), 5/30/462a, Belge 1.

tabı'nın kaleme alırken, kendi ideolojilerini paylaşmayan kişilerin ifadelerine dayanmışlardı. Ayrıca görevi veren Stalin'in röntgencilik merakına hizmet etmek zorunda kalmışlardı. Nasyonal sosyalist diktatörlüğe ve II. Dünya Savaşına yönelik üç kez kırılmaya uğramış bu bakışa rağmen, Sovyet Devlet Güvenlik Örgütü'nün yazarlarının, tarihi olduğu gibi kaleme almaya çalıştığına hiç kuşku yoktur. Çünkü ne Marksist yaklaşım tarzı ne de ideolojik olarak aşırı biçimlendirilmiş kaynakların kullanılması, tarihi hakikat arayışına engel olabilir.[69]

Özel ilgi alanlarında bilgi almaya yönelik isteğin karşılanmasının hakikat arayışına mutlaka halel getirdiği söylenemez; ayrıca okuyucu Stalin için seçilen konular, günümüz okurunun ilgi alanlarıyla da örtüşmektedir. Stalin rakibi hakkında kişisel veriler toplamakla sürekli meşgul olduğu içindir ki, bu bilgiler bugün elimizin altında bulunuyor.[70] Bir insan olarak Hitler'e bakış, sorgucuların görüşüne göre, Stalin'in kişiye odaklı tarih anlayışına uygun olduğu için de gerekli bir şeydi.[71] Ancak Stalinizm sonrası dönemin Mark-

---

69 Bunun için ayrıca Marx'ın, yine bir ideoloji haline gelmiş olan Marksizm-Leninizme yansıtılabilecek olan "çarpık dünya bilinci" olarak din üzerine görüşlerine bakınız. Marx 1844'te *Hegel'in Hukuk Felsefesi'nin Eleştirisi*'nde şöyle yazıyordu: "Öteki dünya hakikatten uzaklaştıktan sonra, bu dünyanın hakikatini kurmak tarihin [burada tarih bilimi kastediliyor, Alm. Ed.] görevidir." Engels, Marx'ın naif müdahalesinden yola çıkarak, Marksist düşünceye "göreli hakikat" kavramını kazandırmıştır; bu hakikat, insan, tarih ve doğaya sistematik bir biçimde yaklaşılmasıyla "mutlak hakikat"e giderek daha çok yakınlaşacaktır.

70 Stalin'in bunu yapmasının tek nedeni, "temizlik" harekâtındaki iddiaları temellendirmek değildi. Kendisine bağlı kişiler hakkında bilgi toplamak da iktidar tekniğinden güdümleniyordu. Zamanla siyasal hesap, denetimsiz bir paranoyaya dönüştü. Bkz. Bullock, *Hitler und Stalin*; a.g.y., özellikle s. 619, 639 ve 1236 vd; Donald Rayfield, temizlik mekanizmalarını daha ayrıntılı olarak, ama kısmen de nesnellik dışı değerlendirmelerle betimliyor: *Stalin und seine Henker*, Münih 2004, s. 342-370.

71 Bu tarih anlayışı, toplumsal gelişmeye ilişkin klasik Marksist öğretiyle çelişiyordu; ama Stalinizmin taşıyıcı ideolojik temeli olmuştu. Kişiye

sist-Leninist bilimi Hitler'in kişiliğiyle nasyonal sosyalist diktatörlük arasında kurulan bağıntıları koparmıştır.[72] Stalin için hazırlanan *Hitler Kitabı*'nın ortaya çıktığı dönemde, yani 1948/49 yıllarında, diktatörün yaşamı ile diktatörlüğünün evreleri arasındaki bağıntı belirleyici görülmüştü. Yükseliş, doruk noktası, çöküş: Hem Hitler'in yaşamı hem de nasyonal sosyalist diktatörlük bu evrelere ayrılabiliyordu.

Yazarlar grubunun, Hitler'in özel hayatına bakışında üç nokta belirleyici olmuştur: Hitler'in yeme ve içme alışkanlıkları, hastalıkları ve Eva Braun ile birlikteliği. Ancak yazarlar grubu sadece tarafsız anlatımlar yapmakla yetinmemiş, Hitler'in giderek ilerleyen bedensel ve ruhsal çöküşünü de betimlemişlerdir. Hitler'in sigara içmeyişine ve etrafında sigara dumanından nefret edişine,[73] Berlin'deki Führer sığınağında geçen, Hitler'in dalgın, hatta şaşkın izlenimi verdiği bir sahne anlatılırken değinilmektedir.[74] Hitler'in alkolden de son derece uzak durmasına, *Hitler Kitabı*'nda açıkça değinilmemiştir. Gerçi Hitler 1931'de parti toplantılarında

---

tapınma çerçevesinde, geleneksel Rus-Ortodoks dinsel kurtuluş beklentileri bugüne aktarılmıştı. Bunun güzel bir örneği Stalin'in 26.1.1924'te, yani ölümünden birkaç gün sonra Lenin için yaptığı konuşmaydı. Bkz. J. W. Stalin, *Werke*; Berlin 1950 vd, c. 6, s. 41 vd.

72 Bu ancak Komünist Enternasyonal'in 1935'te yapılan VII. Dünya Kongresi'nde Georgi Dimitrov'un yaptığı konuşma hatırlanarak gerçekleşmiştir. Dimitrov'un tanımına göre "faşizm" tekelci devlet kapitalizminin bir görünümüdür ve "finans kapitalin en gerici, en şovenist, en emperyalist unsurlarının açık terörist diktatörlüğüdür."

73 Hitler sigarayı daha gençliğinde bırakmıştı, bu kararında maddi kaygılar belirleyici olmuştu. Ancak çok sonraları, arkadaş çevresindeki ölümler ve popüler bilim kitaplarından da etkilenerek, sigaraya karşı tutarlı bir tavır geliştirmişti. Kendi çevresinde sigara içilmesini yasaklamıştı, sigara içmeme kampanyalarını ve bu "zehir" hakkındaki tıbbi araştırmaları destekliyordu; ancak siyasal nedenlerle sigarayı yasaklamamıştı. Zamanın tanıklarının ve daha önceki araştırma literatürünün verileri, eski SS hekimi Ernst Günther Schenck tarafından ele alındı. Ernst Günther Schenck, *Patient Hitler. Eine medizinische Biographie*, Augsburg 2000, s. 32-38.

74 Bkz. *Hitler Kitabı*, s. 417-18.

bol bol bira içiyordu –yedi litreye kadar–, ama genellikle sadece akşam yemeklerinde bir iki bardak bira içiyordu. Hazmettirici içki olarak ara sıra bir bitki likörü ya da bir meyve rakısı alıyordu. *Hitler Kitabı*'nın yazarları Hitler'in içkiden uzak duruşundan, ancak bu tavrından uzaklaştığı tarihte söz ediyorlar. Yazarlar Linge'nin, Stalingrad'daki savaştan sonra Hitler'in "Her öğle ve akşam yemeğinde, hatırı sayılır miktarda şnaps ya da konyak" içtiğine ilişkin sözlerini alıntılıyor, ama Hitler'in içki içerken asla kontrolünü yitirmediğinden ve içmeyi de kısa süre sonra bıraktığından hiç söz etmiyorlar.[75]

Hitler'in vejetaryen beslendiğine, metinde sadece şöyle bir değinip geçilmektedir;[76] oysa bu özelliği Hitler'in sık sık hastalanmasının bir nedeni olarak görülebilirdi ve bu da NKVD ve Stalin için olağanüstü ilgi çekici bir bilgiydi. Yine de NKVD subayları, Hitler'in yemek alışkanlıklarındaki ölçülülükten oburluğa hızlı geçişi kaydetmişlerdir; bu değişiklik dönemin başka tanıklarının da gözünden kaçmamıştır. Örneğin Friedelind Wagner, Hitler'in Bayreuth'ta her öğlen ve bazen akşamları da şehriye çorbası içtiğini, ama günde iki kiloya varan şekerlemeli çikolata yediğini yazıyordu.[77] Hitler'in kadim yol arkadaşı Ernst Hanfstaengel, onun "pasta vejetaryenliğini" ve atıştırma düşkünlüğünü "akıl almaz" buluyordu.[78] *Hitler Kitabı*'nda diktatör, stres altındayken büyük miktarda karbonhidrat ("kilolarca şekerleme") alan bir adam olarak betimlenmektedir.[79]

---

75 Bkz. Schenck, *Patient Hitler*, a.g.y., s. 32; ayrıca birçok yerde, Maser, *Adolf Hitler*, a.g.y.

76 Bu konuda da ayrıntılı bilgi yine Schenck ve Maser'in kitaplarında bulunmakta. Hitler önceleri yeme içmesine dikkat etmiyor, ne bulursa yiyordu. Hitler yeğeni Geli Raubal'in öldüğü 1931'den sonra vejetaryen beslenmeye başladı. Defalarca bağırsak koliği geçirdikten sonra, onun için özel bir diyet programı hazırlandı.

77 Bkz. Friedelind Wagner, *Nacht über Bayreuth*; Münih 2002, s. 121.

78 Akt. Schenck, *Patient Hitler*, a.g.y., s. 38.

79 Bkz. *Hitler Kitabı*, s. 105.

Ancak her fırsatta, Linge'nin ifadelerine dayanılarak, Hitler'in zayıflık nöbetleri ve hastalıkları anlatılmaktadır. NKVD subayları, Hitler'in giderek artan bedensel çöküşünü gösteren izlenimleri ayrıntılarıyla vermektedirler. Kitapta Hitler tükenmiş, hastalıklı bir adam olarak görünüyor. Sadece bir yerde, iflas etmekte olan bedenini korkunç bir mizahla inceleyişine değiniyorlar.[80] Bu bağlamda, NKVD subaylarının açıkça "Şarlatan" diye tanımladıkları, Hitler'in özel doktoru Theodor Morell hakkında da özellikle kötü bir tanıklığa yer veriliyor.[81] *Hitler Kitabı*'nda ortaya konulan, ilaçların kötüye kullanımına ilişkin sayısız kanıt düşünülürse, bu kanaat yanlış görünmüyor.

Gerçi, kokain içeren göz damlasının verilmesi *Hitler Kitabı*'nda telkin edildiği gibi bir tedavi hatası ya da bağımlılık yapan maddenin kötüye kullanımı olarak tanımlanamaz.[82] Ancak Hitler'e sık sık verilen "uyarıcı iğneler" söz konusu olduğunda durum farklıdır. Morell, kendisinin geliştirdiği aşırı yüksek miktarlarda pervitin ve kafein içeren "Vitamultin" müstahzarını enjekte ediyordu.[83] Hitler bu uyarıcıları düzenli olarak tükettiyse ve hatta, zaten aşırı dozlandırılmış

---

80 Bkz., *Hitler Kitabı*, s. 361.

81 Gerçi dönemin çok sayıda başka tanığı da bu görüşteydi, ama Morell gerçekten niteliksiz davranmıyordu. Bkz. Schenck, *Patient Hitler*, a.g.y., s. 161-267.

82 Morell'in verdiği göz damlaları, yüzde bir kokain içeren bir çözeltiydi ve bu da bağımlılık oluşturmaya yetecek bir miktar değildir. Morell'in notları, bu damlaların üç kez verildiğini gösteriyor: 14.7.1944, 8.10.1944 ve 22.3.1945'te. Linge'nin gözlemlerinden, bu damlaların her defasında uzun süreli bir tedavinin başlangıcında verildiği anlaşılıyor. Bkz. Schenck, *Patient Hitler*, a.g.y., s. 202. Maser, KBB-hekimi Erwin Giesing'in Hitler'in burnuna bir defasında yüzde onluk kokain çözeltisi damlattığından söz ediyor. Hitler, Giesing'den kafasını "serbest" kıldığı için bu tedaviyi yinelemesini istemiş, Giesing ise reddetmişti. Bkz. Maser, *Adolf Hitler*, a.g.y., s. 411.

83 Bu bilgiyi, Schenck'in önayak olmasıyla, Berlin Askeri Tıp Akademisinin laboratuvarlarında bir analiz gerçekleştiren Maser veriyor. Bkz. a.g.y. Uyarıcı ilaç için bkz. Helmut Weißenstein, *Über Steigerung körperlicher Leistungsfähigkeit durch Pervitin*, Berlin 1941.

"Vitamultin" iğnesini bir gün dört defa yediyse elbette bir bağımlılıktan söz edilmesi gerekir. Hitler'in 1942 ila 1945 arasında bedensel ve ruhsal olarak son derece hızla çökmesi de ilaçların kötüye kullanılmasına dayandırılabilir.[84] Son günlerde Şansölyelik Binasının altındaki sahra hastanesinde çalışmış olan ve daha sonra Hitler'in tıbbi bir biyografisini kaleme alan SS doktoru Ernst Günther Schenck, Hitler'in çöküşünün "pervitin bağımlılığı yüzünden değil, bir insanın tamamen sıfırı tüketmesinin ve bitmesinin belirtisi olarak" gerçekleştiği sonucuna varmıştır. Schenck ayrıca Hitler'in "vahim bir Parkinson sendromunun gelişmesi"nden muzdarip olduğunu da açıklıyor. Parkinson sendromuna neden olarak da serebral arteriyoskleroz gösteriliyor. Psikotropik ilaçlar ve amfetaminlerin –Hitler örneğinde "pervitin"in– kullanımıysa bir çöküş nedeni olarak sayılmıyor.[85]

Özel doktor Morell, çok açık olan Parkinson sendromunun teşhisini ancak 1945 başlangıcında kabul etti. Morell'in yıllar süren yanlış teşhisleri, Hitler'in işbirliğinden uzak tavrı nedeniyle desteklenmişti. Diktatör, ruhsal ve bedensel çöküşü geciktirecek ilaçları ancak şimdi almaya başlamıştı. Morell'in amfetamin vererek, genel olarak Hitler'in bedensel ve zihinsel açıdan gerileyen hareketliliğinde bir iyileşme ümit etmiş olması da mümkündür.[86] Yine de Linge ve Günsche'nin ifadeleri doğrultusunda, Hitler'in 1945'teki zihinsel verimliliğinin yeniden değerlendirilmesi gerekli görünüyor. Biyografi yazarı Werner Maser, tanıkların ifadelerinden yola çıkarak, Hitler'in zihninin "yaşamının sonuna kadar açık ve

---

84 Burada özellikle, 20.7.1944'te yapılan ve Hitler'in, rejim propagandasının inandırmaya çabaladığından daha ağır yaralanmasına yol açan suikastın sonuçları da göz önünde bulundurulmalı. Bkz. Peter Hoffmann, *Widerstand, Staatsstreich, Attentat. Der Kampf der Opposition gegen Hitler*, Münih 1969, s. 476; buradaki bilgilerin düzeltilerek verildiği yer: Kershaw, *Hitler*, a.g.y., c. 2, s. 907.

85 Bkz. Schenck, *Patient Hitler*, a.g.y., s. 203.

86 Bu noktaya Dr. Med. Hans W. Schweizer işaret etmiştir.

faal" olduğu yargısına varıyor.[87] Buna şimdiye kadar kimse karşı çıkmadı; hatta Hitler'in maiyetindekilerin koşulsuz sadakati de bu olguyla açıklanabilir.[88] Hitler'in zihinsel sağlığının bozulmamış olduğu yorumu, halkın "çöküş" özlemi içinde olduğu yönündeki spekülasyonları da içeren deneme tarzı anlatımlara da mahal vermiştir.[89] Linge ve Günsche'nin ifadeleri bu noktada çok kesindir: Sık sık Hitler'in aklının başka yerde olduğundan, hatta şaşkın ve çevresine karşı tamamen kayıtsız olduğundan söz edilmektedir. *Hitler Kitabı*'na göre, diktatörün öfke nöbetlerinden bazıları hiçbir zaman yaşanmamıştır ve söylenti alanına girer.[90]

Daha 1945 sonbaharında Sovyet sorgu görevlileri Hitler'in yakın çevresinde yer almış bulunan tutsaklara, onun cinsel davranışlarını sordular. Özellikle Linge bu konularda bilgi vermeye zorlandı. Hava Albayı Baur ve Günsche de bu konularda bilgi vermek zorunda bırakıldı. NKVD subayları çok geçmeden Hitler'in Eva Braun'la ilişkisini öğrendiler. Eva Braun dosyalarda –daha sonra *Hitler Kitabı*'nda da olduğu gibi– açıkça Hitler'in "sevgilisi" ya da "yatak arkadaşı" olarak tanımlanmaktadır; bu tanım, Linge'nin şampanya-

---

87 Bkz. Maser, *Adolf Hitler*, a.g.y., s. 485.

88 Bullock, Hitler'in zihinsel yeteneklerini sınırlanmış bulduğuna dair bir şey söylemiyor. Bkz. Bullock, *Hitler und Stalin*, s. 1152-1160. Kershaw, Hitler'i "histerik," "bitkin," "tükenmiş" olarak tanımlıyor, ama onu aktif eylemde bulunan biri olarak betimliyor. Bkz. Kershaw, *Hitler*, c. 2, a.g.y., s. 1025-1064.

89 Bkz. Jocahim Fest/Bernd Eichinger, *Der Untergang. Das Filmbucb*, Berlin 2004, s. 13.

90 Bunun güzel bir örneği, Fegelein'ın ihaneti karşısında Hitler'in öfkeden kudurmuş olmasıdır. Fest, bir kaynak vermeden, Hitler'e "nobran bir eda" atfetmiş ve onun Fegelein'ın yargılanmadan idam edilmesi emrini verdiğini öne sürmüş ve buradan da *Der Untergang* adlı filmde etkileyici bir sahne ortaya çıkmıştır. Hitler "İhanet!" diye kükremişti ve sonra hâkimiyetini kaybetmiş bir halde bağırmıştı: "Fegelein! Fegelein! Fegelein!" Senaryo şöyle devam ediyor: "Hitler her defasında yumruğunu masaya vurur. Yüzü patlayacak gibi kızarmıştır." Bkz. Fest/Eichinger, *Der Untergang*, a.g.y., s. 332. Hitler, Günsche'nin zorlamasıyla Fegelein'ı bir askeri mahkemeye vermişti.

lı, şekerlemeli ve uyarıcı ilaçlı keyif akşamları hakkındaki canlı anlatımlarıyla desteklenmektedir. Sovyet subayları da Hitler'in bu ilişkiyi siyasal kaygılarla gizli tutmuş olmasını akla yatkın buldular. Onlara göre, Hitler'in yaşamının sonunda Eva Braun'la evlenmiş olması da mantıklıydı. Hitler ile Eva Braun'un ilişkisinin tarzı hakkında spekülasyonlara gerek kalmamıştı.

Hitler'in, SA'daki eşcinseller hakkında söylediği aşağılayıcı sözler, Berghof"taki rahat davranış biçimlerinin betimlenmesi ve yeğeni Angela hakkındaki söylentiler de, Hitler'in Sovyet bakış açısına göre "normal" eğilimlerinin birer göstergesi olmuş olabilir. Bu anlatımların kısmen söylentilere dayandığı göze alınmıştır; örneğin Angela Raubel'in samimi hitaplarda kullanılan adının "Nicki" değil "Geli" olduğu kanıtlanmıştır. Buna karşılık Stalin için hazırlanan dosyaya, Baur'un hücre muhbiri "Jäger"in (Avcı) ajanlık raporuna dayanan bir bilgi eklenmemiştir. "Jäger" 25 Aralık 1945'te, komutanına şu bilgiyi vermiştir: "Savaşın sonunda Eva, Hitler'den bir çocuk bekliyordu."[91]

Hitler'in –bastırılmış ya da gizli– eşcinselliği savını öne sürenler, fikirlerini Sovyet dosyalarındaki bu verilere bakarak değiştirmeyeceklerdir.[92] Zaten, diktatörün eski sevgililerine ilişkin tanık ifadelerini inandırıcılıktan uzak oldukları gerekçesiyle reddetmekte[93] ve Hitler'in biyografisini yaz-

---

91 Bkz. hücre ajanı "Jäger"in ajanlık raporu, 25.12.1945, GARF, 9401/2550, Belge 136 RS.

92 Lothar Machtan ayrıntılı, ama bir sonuca varmayacak şekilde tartışılan argümanları 2001'de bir araya topladı. Ancak kitabı bilimsel standartları karşılamıyor. Machtan'ın şimdiye kadarki Hitler araştırmalarının, kendisinin ortaya koyduğu belirli kaynaklardan yararlanmadığı iddiası da yanlıştır. Machtan kitabının 2. baskısında, kitabını eleştirenleri önyargılılıkla, özellikle de "öğrenmek istememek" ve "bilgiyi reddetmek"le suçladı. Bkz. Lothar Machtan, *Hitlers Geheimnis. Das Doppelleben eines Diktators*, Frankfurt am Main 2003 (güncelleştirilmiş cep kitabı baskısı).

93 Örneğin Hitler'in 1927'de ilgi duyduğu ve 1931'de evliliği bozulunca Hitler'in yanına, Münih'e kaçan Maria "Mizzi" Reiter. Bkz. Anna Ma-

mış çeşitli yazarların araştırmalarından kuşku duymaktadırlar.[94] Öte yandan, pilot Baur'un Eva Braun'un hamileliği hakkındaki notu da, Hitler ile Eva Braun arasındaki cinsel ilişkinin ve Hitler'in dölleme yeteneğinin açık bir kanıtı olarak değerlendirilemez. Çünkü Hitler'in özel çevresini ayrıntılarıyla araştıran tarihçi Anton Joachimsthaler, Eva Braun'un kayınbiraderi SS Subayı Hermann Fegelein ile aralarında cinsel bir ilişki bulunmasının mümkün olduğunu, hatta bunun büyük bir olasılık taşıdığını düşünüyor.[95] Ancak ister Alman tarihbiliminin sonuçlarından, ister çağdaş Alman ve Sovyet kaynaklarından yararlanılıyor olsun, Hitler'in cinsel alandaki tutuk davranışı[96] ve cinsel isteğinin azalmasına ilişkin[97] çok kanıt bulunmakla birlikte, eşcinsel bir eğiliminin olduğuna dair fazla kanıt yoktur.

Stalin ve Sovyet güvenlik servisleri, gerçi Hitler'in özel yaşamıyla, onun eski müttefikleri ve sonraki askeri düşmanları olması hasebiyle ilgilendiler, ama ilgilerinin esas ağırlığını Hitler'in iktidar tekniğine verdiler. Buna rağmen, NKVD subayları için, göze batan farklılıkları açıkça telaffuz etmek yasaktı. Stalin kendi yakın çevresinde de "kanaatler

ria Siegmund, "Maria Reiter. Hitlers 'Mizzi' – Die unbekannte Geliebte," Anna Maria Siegmund, *Die Frauen der Nazis*, c. 3, Münih 2002, s. 28-48.

94 Werner Maser, Hitler ve Stalin hakkındaki sayısız tarihi çarpıtmaya yer verdiği kitabında, Hitler'in eşcinsel eğilime sahip olduğu iddiasına karşı çıkıyor ve Hitler'in cinsel ilişkiye girdiği çok sayıda kadının ismini veriyor: Machtan'ın kitabını da "absürd bir hayal ürünü" olarak tanımlıyor. Bkz. Werner Maser, *Fälschung, Dichtung und Wahrheit über Hitler und Stalin,* Münih 2004, s. 167-182. Anton Joachimsthaler şunları söyleme gereği duyuyor: "Yıllar boyunca ayrıntılı olarak araştırdım. Adolf Hitler'in eşcinsel bir ilişkisine ya da sadece belirgin bir homoerotik eğilimine ilişkin hiçbir kanıt bulamadım!" Bkz. Joachimsthaler, *Hitlers Liste*, a.g.y., s. 39.

95 Joachimsthaler, *Hitlers Liste*, a.g.y., s. 39.

96 Ayrıntılı olarak, aynı yerde. Ayrıca bkz. Maser, *Adolf Hitler,* a.g.y.; Anna Maria Siegmund, *Die Frauen der Nazis,* cilt 1-3, Viyana 1998-2002; ve Henriette von Schirach. *Frauen um Hitler,* Berlin, Münih 1983.

97 Schenck, *Patient Hitler,* a.g.y., s. 122-130.

değişebilir, ama korku kalır"[98] sloganına göre davranıyordu. Hitler bu görüşe, tahakküm ettiği halklar bakımından katılıyordu, ancak kişisel çevresini sadık, en azından güvenilir buluyordu. NKVD subaylarının, Hitler'in güveninin sonunda hayal kırıklığı yarattığını göstermeye büyük değer vermelerinin önemli nedenlerinden biri de buydu. Bu yüzden, Alman ordusunun generallerinin ve SS yönetiminin sözde "ihaneti" hakkındaki pasajlara kitapta büyük yer verildi.

Hitler'in ordu yönetimine gösterdiği hoşgörü de Sovyet editörler için adeta akıl almaz bir durumdu. Editörler, "Gerçi Hitler, yenilgilerin suçunun generallerde olduğunu sürekli öne sürüyordu" diye ifade ediyorlardı "ama hiçbirinden de hesap sormadı."[99] NKVD subayları, Hitler'in generalleri emekliye ayırmasını ve onlara bir de yüksek nişanlar vermesini anlayamıyorlardı. Oysa Stalin 1937/38 yıllarındaki "temizlikler" sırasında yüksek rütbeli binlerce askeri kurşuna dizdirmiş ve sadakati böyle zor yoluyla elde etmişti. Savaş sırasında bile gözünden düşen generalleri idam ettirmişti.[100]

Hitler'in resmi kuralları gözetmeyen yönetim biçimi de onun iktidar tekniğinin bir parçasıydı. Tüm önemli kararları bakanlarla yaptığı kişisel görüşmelerde hazırlar, sonra da kararları kendisi vererek, hükümeti devre dışı bırakmış olurdu. Bu sırada Bakan Lammer'in yönetiminde iyi idare edilen Reich Şansölyeliği'nin ve bir o kadar etkili olan, NSDP Reich yöneticileri Hess ve Bormann'ın başkanlığındaki parti yönetiminin de desteğini alıyordu.[101] Hitler ayrıca parti ve yürütme-

---

98 Akt. Bullock, *Hitler und Stalin*, a.g.y., s. 1236. Bu yüzden Stalin yakın çalışma arkadaşları Kalinin ve Molotov'un sadakatlerini sınamak için onların karılarını da tutuklattırdı. Bkz. Larissa Wassiljewa, *Die Kreml-Frauen, Erinnerungen, Dokumente, Legenden*, Zürih 1994.

99 Bkz. *Hitler Kitabı*, s. 253 vd, 332, 349 vd, 379-389, 409 vd, 415 vd.

100 Ayrıntılı bilgi için bkz. Oleg F. Suwenirow, *Tragedija RKKA 1937-1938*, Moskova 1998; Rayfield, *Stalin und seine Henker*, a.g.y., s. 472 vd; ayrıca Antony Beevor, *Stalingrad*, Münih 2001, s. 110-128.

101 Lammer'in savunulması için bkz. Georg Franz Willing, *Die Reichskanzlei 1933-1945. Rolle und Bedeutung unter der Regierung Hitler*, Tübin-

nin oluşturduğu ikili yapının ortaya çıkarttığı rekabetten de, iki yapının da verimliliğini yükseltmek ve karşılıklı denetimi güvence altına almak için yararlanıyordu. İktidar görevleri arasındaki uzlaşmaz çelişkiler "Führer"in her şeye gücü yeten yegâne anahtar konumuyla ortadan kaldırılıyordu.[102] Hitler'in bu iktidar konumu *Hitler Kitabı*'nda –isabetli bir biçimde– orduya kumanda eden feldmareşaller ve generaller açısından sorgulanmıştır. Devlette iktidar konumlarına sahip diğer kişiler, emir alan kişiler olarak görünüyor, bu arada kendi sorumlulukları bulunan kişiler olarak betimlenmiyorlar. Hitler'in görevleri başkalarına nasıl dağıttığı tam olarak izah ediliyor.

NSDAP destekçilerinin adlarının sık sık anılmasında elbette spesifik Sovyet bakış açısı yansıyor. Bu sırada geriye dönüp bakıldığında, sanayicilere büyük bir rol atfedilmesinin kesinlikle yanlış olmadığı görülüyor. Kişilerin seçimi de –Krupp, Kirdorf, Poensgen, Schroeder vb– tamamen yanlış değildi.[103] Bu kişilerin "tekel patronları" olarak tanımlanması, NKVD subaylarının ve Stalin'in içselleştirmiş olduğu Marksist-Leninist ideolojiye uygundu; bu ideolojiye göre tekeller halinde iç içe geçen finans ve endüstri işletmeleri "kamusal yaşamın tüm alanlarına" nüfuz edeceklerdi.[104]

---

gen, Buenos Aires, Montevideo 1984, s. 132-144; Bormann'ın rolünün abartıldığı bir kitap: Jochen von Lang/Claus Sibyll, *Der Sekretär. Martin Bormann, Der Mann, der Hitler beherrschte*, Münih, Berlin 1987; Hitler'in vekilinin bugüne kadarki tasvirinin birçok yönden düzeltildiği bir kitap ise: Kurt Pätzold/Manfred Weißbecker, *Rudolf Heß. Der Mann an Hitlers Seite*, Leipzig 1999.

102 Bu polikrat sistemin etkilerinin ne olduğu sorusu özellikle şurada tartışılıyor: Klaus Hildebrand, "Monokratie oder Polykratie? Hitlers Herrschaft und das Dritte Reich," Karl Dietrich Bracher/Manfred Funke/Hans Adolf Jacobsen, *Nationalsozialistische Diktatur 1933-1945. Eine Bilanz* içinde, Bonn 1986, s. 73-96.

103 Hitler'in belirleyici olmayan, ama kesinlikle var olan finansal destekleri için bkz. Henry Ashby Turner jr, *Die Großunternehmer und Aufstieg Hitlers*, Berlin 1985.

104 Bkz. Vladimir I. Lenin, "Der Imperialismus als höchstes Stadium des Kapitalismus;" aynı yazar, *Ausgewählte Werke in 6 Bänden*, Berlin 1983, c. 2, s. 698.

NKVD'nin yazarlar ekibi yine de bu bakış açısını *Hitler Kitabı*'nın tamamına yansıtmaktan kaçındı ve böylece tarihi gerçekleri takip ettiler. Silahlanma Bakanı Albert Speer, devlete egemen olanın büyük sanayiciler olmadıklarını defalarca vurgulamış ve geriye bakarak, "Sanayiciler devlete elbette yardım etmişlerdir, ama onun yardımcılarından başka bir şey de değillerdi" yargısına varmıştı.[105]

Sanayicilerin bu ikincil rolü, tek bir şirket yöneticisinin bile Hitler'in yakın çevresinde yer almayışıyla kendini belli ediyordu. Hitler'in yakın çevresindeki yüksek rütbeli askerlerin ve memurların sayısı da çok azdı. Gerçi Führer'in karargâhlarında ya da Berghof'ta Albert Speer, Heinrich Himmler ya da kuvvet komutanlarına sık sık rastlanıyordu, ama Speer dışında bu temaslar iş ilişkileriyle sınırlı kalıyordu. Hitler'in resmi olmayan çevresinde sadece parti yoldaşları, tek tek kuvvet komutanlıklarının yaverleri, sekreter kadınlar ve parti merkezinin yöneticileri Hess ve Bormann bulunuyordu.

1933'ten önce Hitler'in yakınında olanların, adım adım değiştirilmiş olması dikkat çekicidir. Hitler, çevresine giderek, kendi entelektüel seviyesinin altında olan ve sorumlu görevlere sahip olmayan kişileri almıştır. *Hitler Kitabı*'nda Berghof yönetim yeri olarak değil, ağırlıklı olarak özel top-

---

105 Bkz. Albert Speer, *Spandauer Tagebücher*, Frankfurt am Main, Berlin, Viyana 1975, s. 122. Silah endüstrisinin örgütlenişi için bkz. Walter Naasner, *Neue Machtzentren in der deutschen Kriegswirtschaft 1942-1945. Die Wirtschaftsorganisation der SS, das Amt des Generalbevollmächtigten für den Arbeitseinsatz und das Reichsministerium für Bewaffnung im nationalsozialistischen Herrschaftssystem,* Boppard am Rhein 1994. Bir yıldırım savaşına yönelik ekonomi kavrayışı için bkz. Willi A. Boelcke, *Die deutsche Wirtschaft 1930-1945. Interna des Reichswirtschaftsministeriums*, Düsseldorf 1983, s. 233-274. Bir endüstri işletmesinin hareket alanlarına örnek olarak bkz. Werner Abelshauser, "Rüstungsschmiede der Nation?" Lothar Gail (ed.), *Krupp im 20. Jahrhundert. Die Geschichte des Unternehmens vom Ersten Weltkrieg bis zur Gründung der Stiftung*, Berlin 2002, s. 328-445.

lantıların mekânı olarak yer alır. Hitler'in düzensiz çalışma saatleri bu izlenimi güçlendirmededir; ancak Hitler "Bohème yaratılışı"na karşın, günlük yaşamını disiplinli bir biçimde, hatta bazen tamamen bitkin düşünceye kadar, günlük idari görevlere göre düzenlemiştir.[106]

Hitler, birlikte yenilen yemeklerden hem bir dinlenme hem de belirli retorik kalıpları deneme fırsatı olarak yararlanıyordu. Savaş öncesi yıllarda, Hitler, sohbete katılanların konuşmalarına da kulak veriyor, onlara akıllıca sorular da soruyordu. Daha sonraları sadece Hitler konuşmaya başladı. Çevresindeki kişiler bu monologları, kendilerinden sonraki kuşaklara anlatabilecekleri kadar değerli buluyorlardı.[107] Geriye dönüp bakıldığında, Hitler'in bu uzun uzadıya konuşmalarının, onun bir diktatör olarak dünya görüşünün dikkat çekici tanıklıklarından başka bir şey olmadıkları görülüyor. Çevresini, kitaplardan edindiği yüzeysel kültürle etkilemeye çalıştığı çok açıktır. Hitler mükemmel hafızasından da yararlanıyordu,[108] orijinallik yönü de eksik değildi; ancak bu uzun uzadıya konuşmalarında herhangi bir sistematik eğitimle edinilmiş bir yapı bulunmuyordu.[109]

Sovyet subayları, Linge ve Günsche'nin açıklamalarından, Hitler'in *Hitler Kitabı*'nı karakterize eden politik ifadelerini seçtiler. Böylece Stalin'e, örneğin Hitler'in 1935'teki

---

[106] Bkz. Maser, *Adolf Hitler*, a.g.y., s. 465.

[107] Bkz. Werner Jochmann (ed.), *Adolf Hitler, Monologe im Führerhauptquartier 1941-1944. Aufgezeichnet von Heinrich Heim*, Münih 200; ayrıca bkz. Henry Picker, *Hitlers Tischgespräche im Führerhauptquartier*, Frankfurt am Main, Berlin 1933.

[108] Hans Baur'un bir deneyimi, Hitler'in bu yeteneğine güzel bir örnektir. Ernst Hanfstaengel bir marş bestelemişti ve bu marşı Hitler'e çaldı. Hitler bu marşı piyanoda hafızasından tekrar çaldı ve değişiklikler önerdi. Bkz. Baur, *Mit Mächtigen*, a.g.y., s. 100. Maser, Hitler'in şaşırtıcı malumatfuruşluğu ve hafıza yeteneği için çok sayıda örnek veriyor.

[109] Hitler'in dünya görüşündeki sistematik, tarihçilerin ve yayıncıların geriye yönelik bir yansıtmasıdır. Bu yansıtmadan kaynaklanan geniş kapsamlı çıkarımlara bir örnek olarak bkz. Rainer Zitelmann, *Hitler, Selbstverständnis eines Revolutionärs,* Münih 1998.

Donanmalar Antlaşması'na tepkisini, 1940'ta iki müttefik olan İngiltere ve Fransa arasında yaşanan bölünme hakkındaki düşüncelerini ve diktatörün diğer devlet başkanlarına bakışını sundular. İfadeler arasından yaptıkları seçmelerde, 1948/49 yıllarında var olan iktidar politikası kümeleşmeleri belirleyici oldu.

Stalin için hiç kuşkusuz, Sovyetler Birliği'nin saldırgan tavır içinde bulunduğu, Macaristan ve Romanya gibi ülkeler ve İtalya gibi, ilerideki gelişim hakkında henüz bir karar verilmemiş olan ülkeler önem taşıyordu.[110] Arkaplanda başlamakta olan soğuk savaş ile İngiliz Yatıştırma politikası hakkındaki tahminler güncel bir önem kazandılar. Stalin eski müttefiklerinin yüz çevirmesini kuşkuyla gözlemliyordu. Bunun bir sonucu olarak da Sovyet Devlet Güvenlik Örgütü'nün yazarlar ekibi, İngiltere ve Almanya'nın birlikte hareket ettikleri ya da İngilizlerin savaşı sadece gönülsüzce sürdürdüklerini ima eden bölümleri seçmeye büyük bir önem verdi.

1938'de Çekoslovakya'nın paylaşılması için yapılan Münih Antlaşması ve İngilizlerin Norveç'teki başarısız çıkarma girişimleri böylesi konulardı. Himmler'in İngiliz aracılarla ayrı olarak görüşmesi ve SS-Obergruppenführer Felix Steiner'in komutasındaki ordu grubunun bununla açıkça bağlantılı olarak "ihaneti" ayrıntılı olarak betimlendi.

Rudolf Hess'in İngiltere'ye gitmesine Hitler'in gösterdiği tepki olağanüstü ayrıntılı verilmiştir. Bu anlatım, daha sonra Linge'nin anlattığı versiyonla da çelişiyor. Linge, Federal Almanya'da yayımlanan anılarında, Hitler'in kapı çalındıktan sonra hemen kapıyı açtığını ve giyinmiş, hatta tıraş bile

110 Sovyet bakış açısından, Macaristan ve Romanya'da sosyalist toplum düzenine geçilmesi gündemdeydi; İtalya'daysa Komünist Parti yürütme gücünde hâlâ temsil ediliyordu. Georgi Dimitrov'un Bulgaristan'ı Sovyetler'e sıkı sıkıya bağlıydı; Tito Yugoslavyası ise muhalif bir tavır sergilemeye henüz başlamıştı. Bunun mantıklı bir sonucu olarak, *Hitler Kitabı*'nda Yugoslavya ve Bulgaristan'dan neredeyse hiç söz edilmiyordu.

olduğunu yazıyordu.[111] Bu anlatım bilimsel literatürdeki kaynaklara da girmiştir.[112] Linge, bu olayı *Hitler Kitabı*'nda farklı anlattı. Hitler "uykulu bir sesle" yanıt vermişti ve "tıraşsız"dı. Hitler'in, Linge'nin karşısına giyinmiş bir halde çıkması, yatak odasının hemen yanındaki çalışma odasına "birkaç dakika"da geçmiş olması gerçeğiyle açıklanabilir.[113] Hess'in tahminen "haberci" olarak gittiğini Hitler'in de bildiği savı böylece en önemli temellerinden yoksun kalmış oluyor.

Sorgu görevlileri Hitler ile komuta kademesindeki generaller arasındaki gerilimli ilişkiye de ilgi gösterdiler. Linge-Günsche sorgulamalarından sonra, Batı'nın askeri tarihçileriyle benzer sonuçlara vardılar.[114] Sovyet subayları, nasyonal sosyalist rejim ile Prusyalılığın damgasını taşıyan subay birlikleri arasındaki amaç birliğinin, her yenilgiden sonra daha da kırılganlaştığını somut bir biçimde gösteriyorlar.[115] Hitler'e 20 Temmuz 1944'te yapılan suikastı, bağlılığın azalmasının dikkat çekici bir kanıtı olarak yorumluyorlar.[116] Kendileri de Stalin'in temizlik operasyonlarından

---

[111] Bkz. Linge, *Ende.*, a.g.y., s. 142 vd. Linge'nin böyle yazmasını Werner Maser'in mi istediği belli değildir.

[112] Bkz. Rainer F. Schmidt, *Rudolf Heß, "Botengang eines Toren?" Der Flug nach Großbritannien von 10 Mai 1941*, Münih 2000, s. 186 vd.

[113] Bkz. *Hitler Kitabı*, s. 128 vd.

[114] Bkz. Basil Liddell Hart, *Geschichte des Zweiten Weltkrieges*, Wiesbaden 1985.

[115] Bkz. Thomas Vogel (ed.) *Aufstand des Gewissens, Militärischer Widerstand gegen Hitler und das NS–Regime 1933-1945*, Hamburg, Berlin, Bonn 2000; Gerhard Ritter, *Carl Goerdeler und die deutsche Widerstandsbewegung*, Stuttgart 1954; Christian Müller, *Stauffenberg. Eine Biografie*, Düsseldorf 2003.

[116] Askeri direniş cephesinde, diktatörü öldürme düşüncesinin sürekli bulunduğu fikrinin hiçbir temeli yoktur. 1944'te de –Alman halkı adına– kendini feda etmek isteyenlerin sayısı çok azdı. Kararlı son suikastçı olan Schenk von Stauffenberg bile, komployu birlikte hazırladığı arkadaşlarına güvenmiyordu. Başka bir rejimin kurulması için kendi yerini dolduracak birinin olmadığını düşündüğünden, kararını hayatta kalma

sağ kalanlara dahil olan, Devlet Güvenlik Örgütü'nün sorgu görevlileri, *Hitler Kitabı*'nda komplonun boyutunu kavramaya çalıştılar. Hitler'e kimin bağlı kaldığını ve suikastın hazırlanışına kimlerin katıldığını Linge ve Günsche'ye tekrar tekrar sordular. Komploya en yüksek rütbeli subayların bile katılmış olması onları şaşırtmamıştır. Sovyetler Birliği'nde de Komünist Partisi Politbürosu'nun üyeleri "halk düşmanı" olarak damgalanıp idam edilmişlerdi.

Stalin'e teslim edilen metin, subay birlikleri arasında böyle bir "temizlik" yapmadığı için Hitler'e karşı açık bir aşağılama içermektedir. NKVD subayları, Hitler'in "Tanrı'nın takdiri" sayesinde kurtulduğu ifadesini vermekten de kaçınmamışlardır.[117]

Bugünden bakıldığında, II. Dünya Savaşı döneminde geçen sahnelere çok seçici bir tavırla yer verildiği izlenimi uyansa da, *Hitler Kitabı* diktatörün, askeri bir önder olarak bütünde çok ayrıntılı bir görüntüsünü sunmaktadır. Hitler'in savaştaki belirli olaylar karşısındaki tepkileri tüm detaylarıyla verilmiştir. Örneğin Stalingrad'da 1942/43'te, Krusk'ta 1943'te ve Oder'de 1945'te yapılan çarpışmalar ayrıntılı olarak betimlenmiştir. Metinde sözü edilen durum değerlendirme toplantılarının neredeyse hiçbirinin tutanağı günümüze ulaşamadığı için, Günsche'nin ifadeleri yegâne kaynak oluşturmaktadır.[118] II. Dünya Savaşının elli yılı aşkın bir süre boyunca ve değişmeyen yoğunlukta tüm veçhe-

yönünde vermişti. Suikasttan sonra 7000 kişinin idam edilmiş ya da öldürülmüş olması direnişin boyutlarından ve katılanların sayısından değil, NSDAP'nin kovuşturma isteğinden kaynaklanmaktadır. Bkz. Hoffmann, *Widerstand, Staatsstreich, Attentat*, a.g.y., özellikle s. 606-618.

117 Seneca siyasal ve askeri yönetimlerde "Tanrı'nın takdiri"nin işe karışmasını sinik bir biçimde şöyle yorumlar: "Mutluluk, kitleye ve düşük değerli yaratılışlara da gönül indirir, ama mutsuzluğu ve dehşeti yenmek, büyük bir adamın özelliğidir." Bkz. Gerhard Krüger (ed. Seneca, "De otio"/"De providentia," Stuttgart 1966, s. 45 (*De providentia*, 4,1)

118 Helmut Heiber, *Hitlers Lagebesprechungen. Die Protokollfragmente seiner militärischen Konferenzen.*, Stuttgart 1962.

leriyle araştırıldığı göz önünde bulundurulduğunda, *Hitler Kitabı*'nın yayınlanmasıyla birlikte bu tarihin kapsamlı bir biçimde yeniden değerlendirilmesi zorunluluğunun ortaya çıktığını varsaymak yine de doğru olmaz.[119]

Başkomutan Hitler'e daha yakından bakılması, elbette, belirli olayların ve kararların üzerinde yeniden düşünmeye sevk ediyor. Örneğin Hitler'in ABD'ye –stratejik açıdan son derece belirsiz bir konumda– savaş ilan etmesindeki düşüncesizlik şaşırtıcıdır. Hitler'in müttefiklerin Normandiya'ya yaptıkları çıkarmaya karşı düşüncesizce tavrı da, Hava Kuvvetleri Komutanı Göring ile –o sıralarda hâlâ kopmamış olan– ilişkisi de şaşırtıcıdır. Hitler'in, kitapta betimlenen, doğu cephesindeki zaferlerden ya da yenilgilerden sonra değişen ruh halleri, bu aldırışsızlıkla bir karşıtlık oluşturur ve Hitler'in bu savaşı, zor şartların gerektirdiği gibi sürdürecek durumda olmadığını gösterir. *Hitler Kitabı*'nda açıkça görülmektedir ki, en geç Stalingrad yenilgisinden sonra, Hitler stratejik sorunlara yönelik soğukkanlı bakışını yitirmiş ve taktik başarıları ön plana almıştır.

Bu betimlemelere, geriye bakıldığında şaşırtıcı olan bir gerçeklik kaybı da yansımaktadır: Hitler belli ki, hareketlerini kurmay haritalarından izlediği taburların, alayların ve tümenlerin, savaşın başındaki savaşma güçlerini aynen koruduklarını zannediyordu.[120] Emrini verdiği saldırıların, karşı darbelerin ve "kıskaç hareketleri"nin başarısızlığa uğramasını, komutanların ve karargâh subaylarının başarısızlıklarına dayandırıyordu. Sık sık uygulama eksikliğinden ya da korkaklıktan, hatta zaman zaman sabotajdan söz ediyordu. Görev başındaki askeri önderleri giderek daha kısa ara-

---

[119] Kaynakların temeli olarak hâlâ belirleyici olan bir yapıt: Percy Ernst Schramm (ed.), *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab)* 1940-1945. *Studienausgabe in 8 Bänden*, Bonn, yıl belirtilmemiş (Birinci baskı 1961-1965).

[120] Bunun bir örneği, 10.1.1945'te yapılan durum değerlendirme toplantısıdır. Bkz. Heiber, *Lagebesprechungen*, a.g.y., s. 793-820.

lıklar içinde azletmeye başladı; bu görevden almalar, sıklıkla Hitler'in şiddetli duygusal patlamalarıyla bağlantılıydı. Hitler ile yüksek rütbeli subaylar arasındaki bu tartışmalardan bazıları, örneğin General Guderian'ın azledilmesinden önceki tartışma, *Hitler Kitabı*'nda etkili bir biçimde anlatılmıştır.

Yüksek rütbeli subayların yazdıkları çok sayıda anıda da farklı bir görüntü sergilenmemektedir. Hitler Alman ordusunun başkomutanı olduğunda, entelektüel kapasitesinin üstünde bir iş yüklenmişti. İngiliz askeri yazarı Basil Liddel Hart'ın 1948'de, yani *Hitler Kitabı*'yla aynı tarihte yaptığı değerlendirmedeki gibi: "Dehayı karakterize eden doğal duyguya sahipti, ama basit hatalar yapmaya da eğilimi vardı."[121] Bu basit hataların arasında, İngiliz birliklerinin Fransa'dan geri çekilmesine olanak sağlayan, 24 Mayıs 1940 tarihli durma emri denilen emir de vardı hiç kuşkusuz. Öte yandan, Manstein'ın Maas üzerinden Manş Denizi kıyısına geçtiği cesur sıçramanın, "orak darbesi"nin stratejik başarısını ne müttefik generaller ne de Hitler öngörmüştü.[122]

Geriye dönüp bakıldığında, İngiltere'nin işgal edilmemesi de Hitler'in savaş üzerinde belirleyici olan bir hatasıdır. Hitler "Deniz Aslanı" operasyonunu defalarca erteledi, çünkü başarısızlık riskini almak istemiyordu.[123] Yine de Britanya Adasının fethedilmesinin gerçekten imkânsız mı olduğu

---

121 Bkz. Basil H. Liddel Hart, *Jetzt dürfen sie reden. Hitlers Generale berichten*, Stuttgart, Hamburg 1950, s. 571 vd.

122 Bkz. *Das Deutsche Reich und der Zweite Weltkrieg*, c. 2: *Die Errichtung der Hegemonie auf dem europäischen Kontinent*, Stuttgart 1979, s. 238-259; ayrıca bkz. Karl-Heinz Frieser, *Bliztkrieg-Legende. Der Westfeldzug 1940*, Münih 1995, s. 364-393. Frieser, Dünkirchen'i savaşın belirleyici dönüm noktası olarak gösteriyor, çünkü bu savaşta Hitler savaşın yönetimine müdahale ederek, "mükemmel işleyen askeri bir beyin" olan Alman Genelkurmayının gücünü elinden almış ve kendi kararları için bir dekor haline getirmiştir.

123 Bkz. Andreas Hillgruber, *Hitlers Strategie. Politik und Kriegführung 1940-1941*, Münih 982, s. 166-178.

ya da Hitler'in iç politikaya yönelik kaygılarından ötürü, büyük kayıplar vermekten mi korktuğu soruları, spekülatif karakterlerinden ötürü bir kenara bırakılmalıdır.

Alman askeri yönetimi Sovyetler Birliği'ne yönelik savaşta da savaşın sonucunu belirleyen hatalar yaptılar. Örneğin güçlerin A ve B ordu grupları olarak stratejik bir biçimde parçalanmasıyla –aynı zamanda Volga ve Kafkaslar'a doğru derlenmesiyle birlikte– Stalingrad yenilgisine yol açıldı.[124] 1942'de Almanya'nın Kafkaslar'a yaz taarruzunun ilerleme yönünü hammadde azlığı belirlemişti. Hitler, oradaki petrol sahalarını ele geçirmeden, savaşın sürdürülmesini olanaksız görüyordu.[125]

Ancak müttefikler de ağır yenilgilere neden olan yanlış tahminler yapmışlardı. Örneğin Fransa Eylül 1939'da, kendisine savaş ilan etmiş bulunan Alman Reich'ına karşı taarruza geçmekten kaçındı. 1940'ta Ardenler'de ilerleyen Alman birliklerini bombardıman etmesi mümkün olduğu halde bunu yapmadı.[126] 1941'de Sovyet güçlerinin 1939'da çizilen sınır çizgisinde taarruz konumunda bulunmaları, üç milyondan fazla askerin kaybedilmesine yol açtı. Sovyetler

---

124 Magenheimer, Stalingrad'da savaşın yön değiştirmesini analiz ederken, sınırlı askeri kaynakların yalnızca iki hedeften birine –Stalingrad ya da Kafkaslar– yetebileceği sonucuna varıyor. Hitler ve Alman Genelkurmayı ise savaşın başlıca iki hedefinden birine öncelik vermeyi ihmal etmişlerdi. Bkz. Heinz Magenheimer, *Die Militärstrategie Deutschlands 1940-1945. Führungsentschlüsse, Hintergründe, Alternativen*, Münih 1997, s. 175-181.

125 Bkz. Rainer Karlsch/Raymond G. Stokes, *"Faktor Öl" Die Mineralölwirtschaft in Deutschland 1859-1974*, Münih 2003, s. 213 vd.

126 Alman taarruzunun üçüncü gününde A Grubu Ordusunun araçları Maas'ın 250 kilometre ötesinde Fransız, Lüksemburg ve Alman bölgesinde Ren'e kadar yığılmışlardı. Fransız başkomutanlığı, uçakların büyük bir bölümünü, *hinterland*'da daha sonra yapılacak operasyonlara yönlendirmeye karar verdi. Bkz. Karl-Heinz Frieser, "Die deutschen Blitzsiege. Operativer Triumph - strategische Tragödie," Rolf-Dieter Müller/Hans-Erich Volkmann (ed.), *Die Wehrmacht. Mythos und Realität*, Münih 1999, s. 188.

Birliği'nin askeri açıdan çökmesi sadece an meselesi gibi görülüyordu.[127] Batılı müttefikler 1943/44 yıllarında İtalya, Güney Fransa ve Normandiya'daki çok sayıda kara operasyonunda, bu operasyonların başarısını tehlikeye sokan hatalar yaptılar.[128]

Hitler karşıtı koalisyonunun zaferinin kökeninde sadece ABD ve Sovyetler Birliği'nin iktisadi üstünlüğü yatıyordu. Savaş uzadıkça, bu ülkelerin silah endüstrilerinin üretimi de artıyordu. Bu soğukkanlı özet elbette, 20. yüzyılın sonlarındaki tarihsel araştırmaların vardığı bir bilgidir. Bu yüzden *Hitler Kitabı*'na bu sonucun alınmamış olması şaşırtıcı değildir.

Batılı müttefiklerin bombardıman savaşının o savaşa belirleyici bir etkisinin bulunduğu değerlendirmesini yapmak, 1948/49 yıllarında güncel siyasal kaygılardan kaynaklanan bir tabuydu. Çünkü Stalin'in ve Sovyet subaylarının bakış açısından bu takdir, Sovyet ordusunun zaferini küçültecekti. Üretimi Ocak 1942 ila Mayıs 1943 arasında iki katından fazla artan ve ancak 1944'ün son çeyreğinde gerilemeye başlayan Alman silah endüstrisinin kasıtlı olarak bombalanmasının yine de etkili olduğu tartışma götürmez.[129] Müttefiklerin uçakları, uçak endüstrisi gibi belirli alanları daha çok önceden önemli ölçüde bombalamışlardı. Alman silahlı

---

127 Bkz. Magenheimer, *Militärstrategie Deutschlands*, a.g.y., s. 101-109.

128 Bkz. Basil Liddel Hart, *Geschichte des Zweiten Weltkrieges*, Wiesbaden 1985, s. 689 vd. Ayrıca bkz. Militärgeschichtliche Forschungsamt (ed.), *Das deutsche Reich und der Zweite Weltkrieg*, c. 7: *Das Deutsche Reich in der Defensive: Strategischer Luftkrieg in Europa, Krieg im Westen und in Ostasien 1943-1944/45*, Stuttgart, Münih 2001; Normandiya'daki çarpışma için s. 536-565, Güney Fransa'ya çıkarma için s. 581-605. Anzio'daki köprübaşı için bkz. *Deutschland im Zweiten Weltkrieg*, c. 5: *Der Zusammenbruch der Defensiv Strategie des Hitlerfaschismus an allen Fronten (Januar bis August 1944)*, Berlin 1986, s. 129-137.

129 Bombardıman savaşının önemi hakkında bkz. Richard Overy, *Die Wurzeln des Sieges. Warum die Allierten den Zweiten Weltkrieg gewannen*, Reinbeck b. Hamburg 2002, s. 163-174; silah endüstrisi için bkz. Naasner, *Machtzentren*, a.g.y., s. 175.

kuvvetlerinin koordinasyonlu hava-kara operasyonları daha 1943'te artık imkânsız hale gelmişti. Normandiya savaşını da Ardenler taarruzunu da, müttefiklerin hava üstünlüğü yüzünden Alman ordusunun kazanması mümkün değildi.

Hitler Kitabı'nın yazar ekibinin vurguyu Alman-Sovyet savaşı üzerine kaydırması nedensiz değildi. Alman tarihçileri de yaptıkları analizlerde II. Dünya Savaşının kaderinin doğu cephesinde belirlendiği sonucuna vardılar. Örneğin Andreas Hillgruber 1965'te şu değerlendirmeyi yapıyordu: "Batılı müttefiklerin büyük 1944 çıkarması ancak doğu-orta ve güneydoğu Avrupa'nın geniş kesimlerinin kaderi belli olduktan sonra başarıya ulaştı –siyasal açıdan en az iki yıl gecikmiş olarak, askeri açıdan Alman ordusunun kesin bir biçimde zayıflayıp hareket özgürlüğünü yitirmiş olmasından sonra."[130]

Savaşın kaderinin doğuda belirlendiği varsayımı, verilen kurban sayısıyla da desteklenmektedir.[131] Rus tarihçilerinin yeni araştırmaları, Alman-Sovyet savaşında, Sovyet tarafının asker kaybının 11,27 milyon olduğunu gösteriyor.[132] 31 Ocak 1945'e kadar, savaşta ölen 4,2 milyon Alman askerinden 1,83 milyonu Alman-Sovyet cephesinde ölmüştü. 9 Mayıs 1945'e kadar Alman ordusunun ve SS'in 1,4 milyon askeri daha, Sovyet birlikleriyle yapılan çarpışmalarda öl-

---

130 Bkz. Hillgruber, *Strategie*, a.g.y., s. 557.

131 Rüdiger Overmann'ın makalesinde, aşağıdaki istatistik verilerin güvenilmezliğine işaret ediliyor: "Die Toten des Zweiten Weltkriegs in Deutschland. Bilanz der Forschung unter besonderer Berücksichtigung der Wehrmachts-und Vertreibungsverluste," Wolfgang Michalka (ed.), *Der Zweite ,Weltkrieg. Analysen, Grundzüge, Forschungsbilanz*, Münih 1997 (Birinci baskı 1989), s. 858, 873.

132 Bunlardan 8,38 milyonu er, 1,98 milyonu düşük rütbeli subay ve 898.000'den fazlası da subaydı. Bkz. *Rossija i SSSR w wojnach XX weka. Statistitscheskoe issledowanie* [20. Yüzyıl Savaşlarında Rusya ve SSCB. İstatistik Araştırmalar], Moskova 2001, s. 252. Şimdiye kadar yapılan araştırmalarda Sovyet tarafının 8,53 milyon asker kaybı verdiği kabul ediliyordu. Bkz. Magenheimer, *Deutschlands Militärstrategie*, a.g.y., s. 315 vd.

dürüldü.[133] 3,1 milyon Alman askeri de 1941 ila 1945 arasında Sovyetlere savaş esiri oldu.[134]

Bu sayılar Alman-Sovyet savaşının acımasızlığını gösteriyor. Hitler üzerine odaklanmış anlatımına karşın *Hitler Kitabı*'ndan da bu acımasızlığı okumak mümkündür. Sovyetler Birliği'ne karşı savaşta 18,4 milyon sivilin kurban gittiği, ırkçılık motivasyonlu bir imha savaşının söz konusu olduğuna kitabın ancak birkaç yerinde değinilmektedir.[135] Bu imha savaşı özellikle SS tarafından, ama aynı zamanda siyasal olarak beyni yıkanmış Alman ordusu tarafından da yürütülmüştür.

SS, "Barbarossa Harekâtı" için verilen 21-a ek talimatıyla, "siyasal idarenin hazırlanması için" 13 Mart 1941'de "birbirine zıt iki siyasal sistemin nihai sonuca vardırılacak savaşı"yla gerekçelendirilen özel yetkiler almıştı. Hitler, Alman ordusunun komutanlarına "ülkeden faydalanılmasını" "Alman ekonomisinin amaçları için" güvence altına almaları görevini vermişti. Alman ordusu ve SS ekonominin gidişatını onaylamak durumundaydılar; ancak SS orduya bağlı değildi, ondan sonra geliyordu.[136] Hitler rekabet yaratan ve aynı zamanda her iki kurumun da sorumluluğunu elinden alan ikili yapıları sık sık oluşturuyordu.[137] Savaşın radikalleştirilme-

---

[133] Bkz. *Rossija i SSSR: Statistitscheskoe issledowanie*, a.g.y., s. 514.

[134] Yaklaşık on bir milyon Alman savaş esirinden, 3,1 milyondan fazlası Sovyetlerin eline düşmüştü. Bunların yaklaşık 550.000'i 1941 ila 1945 yılları arasında, 1945 Mayıs ayı ila 1950 Haziran ayı arasındaysa yaklaşık 542.000'i öldü. Yaklaşık 260.000 savaş esirinin akıbeti bilinmiyor. Sovyet güçlerinin yaklaşık 5,7 milyon mensubu Alman birlikleri tarafından esir alındı. 3,3 milyonu sistematik olarak açlıktan ölmeye terk edildi. Bkz. Gunnar Heinsohn, *Lexikon der Völkermorde*, Reinbek b. Hamburg 1998, s. 117 ve 294.

[135] Bkz. Magenheimer, *Deutschlands Strategie*, a.g.y., s. 315.

[136] Bu düzenleme Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığında, Silahlı Kuvvetler Harekât Dairesi tarafından yapılmıştı. Bkz. Walther Hubatsch, *Hitlers Weisungen für die Kriegsführung 1939-1945. Dokumente des Oberkommandos der Wehrmacht*, Bonn 1982, s. 89.

[137] Kısmen aşırı değerlendirmelere rağmen, "Ordunun kusuru" tartışmasında Alman ordusunun sorumluluğu kesin olarak gösterilmiştir. Bkz.

sinde Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin, yani Stalin'in siyasi talimatlarının da katkısı oldu.[138]

Alman propagandası savaşın son aylarında, tüm yedeklerin etkin bir biçimde seferber edilmesi için, Alman askerlerine ve sivil halka yönelik olarak işlenen suçlardan yararlandı.[139] Propaganda Bakanı Joseph Goebbels 28 Şubat 1945'te yaptığı bir radyo konuşmasında "kana susamış ve kindar [!] bir düşmana" karşı savaş çağrısı yaptı.[140] Gau Yöneticisi Paul Giesler, 1945 yılı başında *Münchener Feldpost* gazetesinde, her Almanın yüreğinde daha önce görülmedik bir "nefret"in yer etmesi gerektiğini yazıyordu: "Nefretin dizginleri koyverilmeli. Nefret dolu zihniyetimiz rakibe dağlayıcı bir akkor gibi çarpmalı."[141] Bu propaganda *Hitler Kitabı*'nda çarpıtılmış bir biçimde görünse de, özünde doğru verilmiştir.

Propaganda Bakanlığı tarafından basılan ve "Büyük Berlin'i savunanların savaş gazetesi" olan *Panzerbär*'de, özellikle dayanma çağrıları ve savaşın gerçek gidişatı hakkında

---

Hannes Heer/Klaus Naumann (ed.) *Vernichtungskrieg. Verbrechen der Wehrmacht 1941-1944*, Hamburg 1995. Tartışma için bkz. Hans-Ulrich Thamer, "Vom Tabubruch zur Historisierung? Die Auseinandersetzung um die 'Wehrmachtsausttellung'," Martin Sabrow/Ralph Jessen/Klaus Große Kracht (ed.), *Zeitgeschichte als Streitgeschichte. Große Kontroversen nach 1945*, Münih 2003, s. 171-186.

138 Bkz. Bogdan Musial, *"Konterrevolutionäre Elemente sind zu erschießen." Die Brutalisierung des deutsch-sowjetischen Krieges im Sommer 1941*, Berlin 2001; Joachim Hoffmann, *Stalins Vernichtungskrieg 1941-1945. Planung, Ausführung, Dokumentation*, Münih 1999.

139 Bkz. Franz W. Seidler, *Verbrechen an der Wehrmacht. Kriegsgreuel der Roten Armee 1941/42*, Selent 1998; *Amtliches Material zum Massenmord von Winniza - Im Auftrag des Reichsministers für die besetzten Ostgebiete aufgrund urkundlichen Beweismaterial zusammengestellt, bearbeitet und herausgegeben*, Berlin 1994; eleştirel yaklaşım için bkz. Henrik Eberle, *Die Martin-Luther-Universität in der Zeit des Nationalsozialismus 1933-1945*, Halle 2002, s. 125 vd.

140 Bkz. Helmut Hebier (ed.), *Goebbels-Reden*, c. 2: *1939-1945*, Bindlach 1991, s. 432.

141 Bkz. Léon Poliakow/Josef Wulf, *Das Dritte Reich und seiner Diener*, Berlin 1956, s. 444.

yalanlar yayımlanıyordu. *Panzerbär* 25 Nisan 1945 tarihli nüshasında Berlin'in, "kızıl dalganın dalgakıranı" olduğunu bildiriyordu. Gazete aynı zamanda Bolşeviklerin Oder kıyısında "az sayıda dar bölgeye olağanüstü malzeme yığmalarının yardımıyla" Oder-Neiße cephesini "yarmayı" başardıklarını da itiraf ediyordu. 25 Nisanda "Duruyoruz ve dayanıyoruz" manşeti atılmıştı.

Okurlar birinci sayfada koyu puntolarla basılmış "Azimli çağrı" başlığı altında Ulrich von Huttens'den yapılan alıntıyı okuyorlardı: "Ölebilirim, ama köle olamam, Almanya'yı köleleşmiş olarak da göremem!"[142] Bundan birkaç gün önce bir "Halk Piyade Tümeni" bu hümanistin adını almış olmasa, Ulrich von Hutten'in şiirsel yapıtının böyle bir slogana indirgenmesi önemsiz bir durum sayılabilirdi.[143] Savaşın son aylarında, alelacele oluşturulan bu birliklerin, Alman ordusunun düzenli birliklerinin ve Waffen-SS birliklerinin yanı sıra 26 Eylül 1944'te Martin Bormann'ın girişimleriyle kurulan Volksturm birlikleri de savaşıyorlardı. Volkssturm'un komutası eyaletlerde NSDAP Gau Yöneticilerindeydi; başkomutanlığı Bormann ve yedek ordunun komutanı sıfatıyla Heinrich Himmler yapıyordu. 16 ila 60 yaşları arasındaki tüm erkekler silah altına alınmıştı; bunlardan 200.000 kadarı öldü ya da kayıp kabul ediliyor.[144] *Hitler Kitabı*'nda Volkssturm ahlaki açıdan suçlanıyor. Geriye dönük olarak bakıldığında, bu son Alman seferberliğinin anlamsızlığı kuşku götürmez.

Ölüme mahkûm bu birlikler sefil donanımlarına karşın, Kızıl Ordunun zaferini haftalarca geciktirdiler. Goebbels'in Berlinlilere 24 Nisan 1945 tarihli çağrısında ifade ettiği gibi

---

[142] Bkz. *Der Panzerbär*, 25.4.1945, s. 1.

[143] Bkz. *Hitler Kitabı*, s. 235-237.

[144] Hitler'in genelgesi 25.9.1944'e tarihlenmiştir. Taslağın oluşması, yetkilerin paylaştırılması ve kurban sayıları için bkz. Franz W. Seidler, *"Deutscher Volkssturm," Das letzte Aufgebot 1944/1945*, Augsburg 1999, s. 44-54, s. 374.

"dünyanın Bolşevik düşmanı"nı, "Moğolların akını"nı kısa süreliğine durdurdular. Sovyet güçleri gerçi nisan ayı sonuna kadar Berlin'i kuşatmışlardı, ama Yalta Konferansı'nda kendilerine verilen Alman topraklarının tamamını işgal edememişlerdi. Goebbels'in dayanma iradesini hayata geçirenler, diktatörün 20 Mart 1945'te Şansölyelik Binasının bahçesinde demir haç nişanları taktığı gençler gibi Hitler Gençleri'ydi. Bu gençlerden büyük bölümü ne propagandanın doğruluğundan ne de Hitler'in önderlik gücünden kuşkulanıyordu.[145]

Yaşları daha büyük olan askerler de, hayal kırıklığına uğradıkları ve savaşın kaybedildiğini düşündükleri halde, Hitler'in intiharına kadar savaşmaya devam ettiler.[146] Bu askerler, Heinrich Lersch'in 1914 tarihli "Askerin Vedası" şiirindeki iki dizeyi slogan edinen abartılmış bir yurtseverliğin ahlaki tuzağına düştüler. Bu yurtseverliğin temel ifadesi olan "Biz ölmek zorunda kalsak bile, Almanya yaşamalı!" sözüne, I. Dünya Savaşında düşen askerler için dikilmiş birçok anıtta rastlanıyordu; her öğrenci bu şiiri Almanca dersinde okurdu.[147] I. Dünya Savaşına katılan nesil için, bireyin toplumun yanında ikinci planda olması da, "halk," "Almanya," "bayrak" ya da "şeref" gibi soyut kavramlar için ölümü göze alması da çok doğal şeylerdi.[148]

---

[145] Nişan takılan gençlerden birisi, anılarında şunları söylüyor: "O zamanlar onu hâlâ Führer olarak, büyük yönetici figür olarak görüyordum. Ona inancım sarsılmamıştı." Bkz. Armin D. Lehmann, *Der letzte Befehl. Als Hitlers Botenjunge im Führerbunker.*; Bergisch Gladbach 2003, s. 305.

[146] Amerikalıların savaş sonrası yıllarda yaptığı araştırmalar, Almanların % 71'inin 1944'te savaşı kaybedilmiş kabul ettiklerini, % 29'ununsa yine de sonuna kadar savaşmak istediklerini gösteriyor. Geriye yönelik bu sosyolojik araştırmanın doğruluğundan kuşkulanılabilir, ancak bu araştırma moral bozukluğunun boyutu hakkında bir fikir veriyor. Bkz. Overy, *Wurzeln*, a.g.y., s. 397.

[147] Heinrich Lersch, *Das dichterische Werk* Stuttgart, Berlin 1934, s. 275. vd; Hans Sarkozwicz/Alf Mentzer, *Literatur in Nazi-Deutschland*, Hamburg, Viyana 2000, s. 270 vd.

[148] Bkz. Stefen Breuer, *Grundpositionen der deutschen Rechten 1871-1945*,

Örneğin I. Dünya Savaşının en başarılı savaş pilotlarından, Göring'in ve Riefenstahl'ın arkadaşı General Ernst Udet, 1935'teki anılarında, kendi yaşamının "önemsizleştiğini" ve "ortak kaderimizin ırmağına katıldığını" yazıyordu. Ölüme duyduğu özlemi, Adolf Hitler'e olan inancıyla bağlıyordu: "Bizler bayraksız askerlerdik. Bayrağımızı yeniden kaldırdık. Bu bayrağı bize Führer geri verdi. Eski askerler için, yeniden yaşamaya değer."[149]

Bu yüzden, *Hitler Kitabı*'nın baş kahramanlarının, metinde dile getirilen anlamsız savunma çabaları karşısında duyulan nefreti gerçekten hissedip hissetmedikleri sorusu bir kenara bırakılmalıdır. *Kriegstagebuchs des Oberkommandos der Wehrmacht* [Alman Ordusunun Başkomutanlarının Savaş Günlüğü] kitabının yazarlarından biri ve daha sonra da yayımcısı olan tarihçi Percy Ernst Schramm, 1961'de "Tarihin yargısı"nı –savaştan sağ kalanların yargısıyla birlikte– şöyle ifade ediyordu: "Savaşın kaybedildiğini dünyadaki herkesten daha önce sezen ve bilen Hitler, ... bu yüzden, savaşı uzatarak, affedilmez bir suç işledi."[150]

Bu ümitsiz savaşa yol açanlardan birisi ise, sayısız kurban verilmiş olmasını onlarca yıl sonra bile haklı buluyordu. Eski Reichsjugendführer (Reich Gençliği Komutanı) Artur Axmann, meselenin Adolf Hitler'in ömrünü üç gün daha uzatmak olmadığını, aksine "dünyada sadakatin ortadan kalkmaması olduğunu" sinik bir biçimde açıklamıştı.[151]

Tübingen 1999; Axel Schmidt, *Konservatismus in Deutschland. Von den Anfängen im 18. Jahrhundert bis zur Gegenwart*, Münih 1998; örnek olarak: Oswald Spengler, *Preußentum und Sozialismus*, Münih 1920.

149 Ernst Udet, *Mein Fliegerleben*; Berlin 1935, s. 176. vd.

150 Bkz. Schramm (ed.), *Kriegstagebuch*, c. 7, a.g.y., s. 73 vd.

151 Artur Axmann, *"Das kann doch nicht das Ende sein." Hitlers letzter Reichsjugendführer erinnert sich,* Koblenz 1995, s. 560. Binlerce Hitler gencini anti-komünist sloganlarla anlamsız bir ölüme gönderen Axmann, daha sonra bir şirket kurup DAC ve Sovyetler Birliği'yle yaptığı Doğu-Batı ticaretinden iyi para kazandı.

4 | Boşluklar. *Hitler Kitabı*'ndaki Siyasal Durumdan Kaynaklanan Hatalar

Hitler, Alman halkının düşünce tarzından ustalıkla yararlandı ve en azından halkın büyük bölümünü, gerçek ve sözümona acil siyasal sorunlara değinerek seferber etti.[152] Kişisel konuşmalarda da kitlelerin katıldığı toplantılarda da bir hatip olarak ikna gücüne sahipti. Hitler'in sesi doğrudan doğruya duygusal algılama merkezlerine hitap ediyordu ve kitle iletişiminin henüz emekleme çağında olduğu bir dönemde yaptığı "şov"un eşi benzeri yoktu.[153]

Wagner ailesinde Hitler'i eleştiren yegâne kişi olan Friedelind Wagner, Hitler'in konuşmasının "detone bir sesle" bile olsa "duygu yüklü" olduğunu, "nefes kesen bir fırtına gibi sersemlettiğini ve insanı heyecanlandırarak teslim aldığını" söylüyordu.[154] Daha 1931'de Amerikan sahne sanatçıları dergisi *Vanity Fair*, Hitler'i günümüzün en iyi hatipleri arasında saymıştı. Hatırı sayılır bir etkisi olan kitle dergisi *Berliner Illustrierte* aynı yıl "Hakkında en çok konuşulan hatipler" başlığı altında Hitler'i, Mussolini, Stalin ve Mahatma Gandhi'yle aynı sıraya yerleştirmişti.[155]

Hitler Kitabı'nda, diktatörün nutuklarını prova ettiğinden ve "ayna karşısında" bir tavuskuşu gibi kendi görüntüsünden haz duyduğundan söz ediliyor.[156] Ancak Hitler'in

---

152 Bkz. Kershaw, *Hitler*, c. 1, a.g.y.; *Bullock, Parallele Leben*, a.g.y.; Ayrıca Werner Maser, *Adolf Hitler. Das Ende der Führer-Legende*, Düsseldorf, Viyana 1980.

153 Bkz. Josef Kopperschmidt/Johannes G. Pankau (ed.), *Hitler der Redner*, Münih 2003, s. 11-24.

154 Friedelind Wagner, *Nacht über Bayreuth. Die Geschichte der Enkelin Richard Wagners*, Münih 2002, s. 105.

155 Bkz. Werner Maser (ed.), *Paul Devrient: Mein Schüler Adolf Hitler. Das Tagebuch seines Lehrer*, Münih 2003, s. 8.

156 Gerçekten de Hitler 1932'de oyunculuk eğitimi almıştı, jestleri, hitap tarzlarını, yüz ifadelerini prova etmişti. Öğretmeni Weimar Cumhuriyeti'nin en başarılı opera şarkıcılarından ve oyuncularından biri olan Paul Devrient, öğrencisinin kaydettiği ilerlemelerden memnundu. Dev-

başarısında belirleyici önem taşıyan retorik yeteneklerinin ortaya konulmasından kaçınılmıştır.

Hitler ayrıca kendisi için kişisel iktidara ulaşmasında uygun bir araç olduğu anlaşılan bir parti kurmayı da bilmişti. Daha 1933'te üye sayısı bir milyonu aşan NSDAP, sosyolojik açıdan bakıldığında bir "halk isyanı partisiydi."[157] 1933'ten sonra bir devlet partisine dönüştü ve böylelikle fiilen yürütme organı haline geldi.[158] Hitler kişisel iktidarında ideoloji ve terörü karizmatik unsurlarla birleştirdi, ama toplumda köklü değişiklik yapmaktan kaçındı.[159]

Buna karşılık Stalin, kişisel bir karizmaya sahip değildi, bu karizma kişiye tapınma yoluyla sistematik bir biçimde üretildi.[160] İktidarı, parti içi savaşlardan sonra ele geçirdi; bir diktatör olarak bürokrasiyi ve terör aygıtını yönlendirmekte en azından Hitler kadar ustaydı. Komünist dünya sisteminin bir gerçeklik olmasını sağlayan bir devrimi şekillendirdi.

Devlet Güvenlik Örgütü'nün yazarlar ekibi, iki diktatörün arasındaki farkların açıkça öne çıkmasını engellemek için, Linge ve Günsche'nin metinlerini, Hitler'in kitleleri yönlen-

---

rient, Hitler'e, oyunculuğun olmazsa olmaz hilelerini öğretti ve sesini eğitti. Hitler oyunculuk eğitimi almadan önce, bir konuşma yaptığında sesi çoğu zaman kısılıyor, kendisi tamamen bitkin düşüyor, konuşmasının etkisinden emin olamıyordu. Hitler'in o zamanki KBB doktoruna göre hatta ses tellerinin felç olma tehlikesi vardı. Hitler kürsüye çıktıktan sonra arkadaşlarına "Nasıldım?" diye soruyordu. Devrient bu kusurları düzeltti. Devrient güncelerinde şöyle diyor: "İtiraf etmem gerekir ki, gerçekten iyi bir oyuncu."

157 Bkz. Jürgen W. Falter, *Hitlers Wähler*, Münih 2000.

158 Michael Burleigh, *Die Zeit des Nationalsozialismus. Eine Gesamtdarstellung*, Frankfurt am Main 2000; Ian Kershaw, *Hitlers Macht*, Münih 2000.

159 Bkz. Hannah Arendt, *Elemente und Ursprünge totaler Herrschaft. Antisemitismus, Imperialismus, Totalitarismus*, Münih, Zürih 2000 (7. cep kitabı edisyonu), s. 814-839; Max Weber, *Wirtschaft und Gesellschaft. Grundriss der verstehenden Soziologie*, Köln, Berlin 1964, s. 38-87.

160 Bkz. Hans-Peter Schwarz, *Das Gesicht des Jahrhunderts. Monster, Retter und Mediokritäten*, Berlin 1998, s. 305 vd.

dirme yeteneğinin pek belirginleşmeyeceği biçimde ayıkladı. Bu yüzden, NSDAP'nin düzenlediği sayısız büyük toplantıya sadece şöyle bir değinildi, kitleler üzerindeki etki belirsizleştirildi. Hitler'in kitlelerin karşısına çıkmadığı durumlar kitapta geniş bir yer alıyor, ancak diktatör, NKVD dosyasında pek az yerde, topluluk içinde espritüel bir kişi olarak görünüyor. Genellikle onun, başkalarının zarar görmesine sevindiği, sinik ya da kötücül ifadelerine yer veriliyor.

Yine de Sovyet editörler, Günsche tarafından kaleme alındığı belli olan "Adolf Hitler" SS-Leibstandarte hakkındaki pasajları kitaba koydular. Bu birliğin Hitler'in 1945 Mart ayı sonunda, başarısızlıkla sonuçlanan Balaton taarruzunun ardından ismini geri çekmesinden sonra bile "Führer"lerine koşulsuz bağlılığı seziliyor.[161] Bu bağlamda, hükümet alanının son Muharebe Komutanı Wilhelm Mohnke'nin Nisan 1945'te Günsche'ye karşı dile getirdiği inatçı tepki dikkat çekicidir: "Führer artık Leibstandarte'nin adını bile duymak istemiyordu, ama şimdi ona hâlâ bir Leibstandarte'si olduğunu göstereceğiz."[162] NKVD subayları, Hitler'in bu sadakati nasıl ve hangi yöntemlerle sağladığını araştırmadılar.[163]

Hitler Kitabı'ndaki bu ihmaller açıklanabilir ve görmezden gelinebilir; ancak geriye dönüp bakıldığında, NKVD subaylarının, Almanya'nın egemenlik alanındaki Yahudilerin öldürülmesinin nedenlerini aydınlığa kavuşturmak için hiçbir çaba göstermemiş olmaları öfke uyandırıcıdır. Çünkü sadece Sovyetler Birliği'nin Alman ordusunun işgali altındaki bölgelerinde 1941 ila 1945 arasında 2,1 milyon Yahudi-

---

161 Leibstandarte'nin uzun yıllar komutanlığını yapan Sepp Dietrich, Hitler'i, komutası altındaki askerlerin "Babası" olarak görüyordu. Bkz. Baur, *Mit Mächtigen*, a.g.y., s. 114.

162 Bkz. *Hitler Kitabı*, s. 380.

163 Sadece Leibstandarte'nin değil, SS'in bağlılığının bir açıklaması Hitler'in karşılıklı bir sadakat ilişkisi telkin etmesi olabilir. SA ve SS, 1932'de yasaklandıklarında, Hitler bir çağrı kaleme almıştı, bu çağrıda "Yaşadığım sürece size aitim ve siz de bana aitsiniz" diyordu. Alıntılandığı yer: *Völkischer Beobachter*, 15.4.1932. s. 1.

nin öldürüldüğü bilinmektedir. Nasyonal sosyalist iktidarın Yahudi kurbanlarının sayısının beş milyonun çok üzerinde olduğu kuşku götürmez bir biçimde kesindir. Gettolarda ve kamplarda açlık ve yetersiz sağlık koşulları yüzünden hayatını kaybedenler de bu sayıya eklenirse, Holocaust kurbanlarının sayısı kesinlikle 6 milyon sınırını aşar.[164]

Yine de Sovyet sorgu görevlileri ne Hitler'in Yahudi katliamı için verdiği talimatları ortaya çıkartmaya ne de onun antisemitik dünya görüşünü betimlemeye çalıştılar. Hem Linge hem de Günsche bu konuda bilgi verebilirdi. Kitabın sadece bir yerinde Hitler, gaz odalarının inşaatıyla ilişkilendiriliyor. *Hitler Kitabı*'nda Hitler'in gaz odalarının geliştirilmesiyle "bizzat" ilgilendiği söyleniyor. Hatta Himmler'in kendisine sunduğu modelleri ve çizimleri incelemiş ve mühendislere "geniş destek sağlanması" talimatında bulunmuş.[165] Bugüne kadar yapılan araştırmalar, Hitler'in, soykırımın uygulanması için SS'i görevlendirdiğini, ama ayrıntılardan olabildiğince az haberdar olmak istediğini göstermişti.[166]

Himmler'in biyografisini yazan Richard Breitmann, gaz kamyonlarının ve gaz odalarının kullanılması bağlamında özetle şu saptamada bulunuyor: "Himmler'in, doğudaki yeni imha olanakları hakkında Führer'i ne kadar hızlı bilgilendirdiğini bilmiyoruz."[167] Hitler'in gaz odaları ve yeni kitlesel

---

164 Bkz. Gert Robel, "Sowjetunion," Wolfgang Benz, *Dimension des Völkermords. Die Zahl der jüdischen Opfer des Nationalsozialismus*, Münih 1991, s. 560.

165 Bkz. *Hitler Kitabı*, s. 183.

166 Kershaw, Hitler ile Himmler arasında Aralık 1940'ta yapılan konuşmalarda, Himmler'in soykırımın planlanmasına "genel olarak onay verdiğini" tahmin ediyor. Bkz. Kershaw, *Hitler*, cilt 2, a.g.y., s. 470. Himmler'in görev takviminde, kitlesel kıyımın ayrıntılarını Hitler ile ne ölçüde konuştuğuna dair bilgiler bulunmuyor. Bkz. Paul Witte vd, *Der Dienstkalender Heinrich Himmlers 1941/42*, Hamburg 1999, özellikle s. 71,205 vd, 228-231.

167 Bkz. Richard Breitman, *Heinrich Himmler. Der Architekt der "Endlösung,"* Zürih 2000, s. 291.

öldürme tesislerinin kapasitesi hakkında bilgilendirilmiş olması gerektiği, Himmler'in 18 Eylül 1941 tarihli bir talimatından anlaşılıyor. Himmler'in mektubunda, Hitler'in Yahudilerin Alman Reich'ından ve Polonya genel valiliğinden olabildiğinde hızla taşınmasını istediğini bildiriliyor. Bu mektuptan iki gün önce Himmler ve Hitler, Wolfschanze'de saatlerce görüşmüşlerdi.[168]

Hitler Kitabı'nda Holocaust hakkında suskun kalınmasının açıklaması ortadadır. Daha II. Dünya Savaşından önce ve savaş sırasında Devlet Güvenlik Örgütü'nün birimleri tarafından çok sayıda Yahudi öldürülmüş ve sözde iddianamelerle siyasi düşman gerekçesiyle idam edilmişti. Bu sayı onbinleri bulabilir, ama tam olarak belirlenmiş değildir.[169] Geçici olarak sınırlandırılan kovuşturmaların yoğunluğu ve boyutları 1947'den sonra arttı. Ayrıca bu kovuşturmalar artık siyasal nedenlere dayanmıyordu; şimdi açıkça antisemitik bir yön kazanmışlardı.

Bu baskıların sorumlusu, NKVD'nin halefi MVD'ydi. "Siyonistlere ve "Kozmopolit"lere yönelik iddianameler, Devlet Güvenlik Örgütü'nün subayları tarafından hazırlanıyordu; idamları da aynı subaylar, mahkeme kararına dayanmadan, sadece Stalin ya da Beria'nın talimatıyla gerçekleştiriyorlardı.[170] *Hitler Kitabı*, Sovyetler Birliği'nin Yahudi karşıtı politikasının doruk noktasında olduğu bir zamanda kaleme alınmıştı. Stalin'in açıkça Yahudi karşıtı tutumu yüzünden Yahudi katliamının ayrıntılı bir açıklanışı amaçlanmamıştı.[171]

---

168 Bkz. Kershaw, *Hitler*, c. 2, a.g.y., s. 638.

169 Bkz. Robel, "Sowjetunion": Benz, *Dimensionen des Völkermords*, a.g.y., s. 560.

170 Bkz. Rayfield, *Stalin und seine Henker*, a.g.y., s. 515-523. Diğer kovuşturma eylemlerinin de yer aldığı bir kitap için bkz. Arno Lustiger, *Rotbuch: Stalin und die Juden. Die tragische Geschichte des Jüdischen Antifaschistischen Komitees und der sowjetischen Juden*, Berlin 1998.

171 Bkz. Matthias Uhl, "Und deshalb besteht die Aufgabe darin, die Aufklärung wieder auf die Füße zu stellen. Zu den Großen Säuberungen in

1939 ila 1941 arasındaki Alman-Sovyet ittifakı da açıkça bir tabu olarak kabul ediliyordu. *Hitler Kitabı*'nda sadece bu işbirliğinin bir bölümünden, saldırmazlık anlaşmasından söz ediliyor. Ne bu ittifakın ortaya çıkışı ne de sonuçları anlatılıyor. Almanya'nın Polonya'ya savaş açması anlatılırken, Sovyet editörler kendi ülkelerinin de Polonya'ya karşı savaş yürüttüğünden söz etmiyorlar. *Hitler Kitabı* için tasarlanan çalışma planı başlangıçta bu konunun ele alınmasını öngörüyordu.[172]

Bu fikir, bu kitaptan sorumlu olan NKVD subayları Yarbay Parparov ve Binbaşı Salejev tarafından daha sonra reddedildi. İki Gizli Servis subayı da, kısmen Stalinci temizlik operasyonlarında edindikleri baskı deneyimleri temelinde, en dar Sovyet yönetim çevresi için siyasal açıdan neyin uygun olduğunu biliyorlardı.[173]

Herhalde, sözü edilmemesi gereken Hitler'le yapılan "ganimet paylaşımı" değildi. Çünkü Sovyetler Birliği ne de olsa Polonya'nın ve Romanya'nın bazı bölgelerini almış, Baltık devletlerine ve Finlandiya'ya müdahale etmişti. Ayrıca Sovyet yönetimi, savaşta Japonya'ya karşı Moğolistan-Mançurya sınırında istediğini yapabileceğine de emin olabilirdi.[174] Ne var ki *Hitler Kitabı*'nda saldırmazlık anlaşmasından söz edilmesi, Sovyet yönetiminin en ağır sonuçlara yol açan yanlış değerlendirmelerinden birisinin anısını canlandırabilirdi.

---

der sowjetischen Militäraufklärung 1937/38," *Jahrbuch für historische Kommunismusforschung*, Berlin 2004, s. 87-92.

[172] Bkz. "Wolkenschlösser" kitabı için yapılan plan, yıl belirtilmemiş, GARF, 9401/2/553, Belge I-III; Elyazması müsvedde "Über Hitler," 1948, GARF, 9401/2/553, Belge 118-123; Elyazması müsvedde "Über Hitler," 1949, GARF, 9401/2/554, Belge 89 vd.

[173] Parparov'un bir biyografisi için bkz. Kolpakidi/Prochow, *Wneschnaja raswedka Rosii,* a.g.y., s. 318 vd; Helmut Röwer/Stefan Schäfer/Matthias Uhl, *Lexikon der Geheimdienste im 20. Jahrhundert*, Münih 2003, s. 341.

[174] Donal O'Sullivan, *Stalins "Cordon sanitaire." Diee sowjetische Osteuropapolitik und die Reaktionen des Westens 1939-1949*, Paderborn, 2003, s. 74 vd.

Öncelikle, Almanya'nın, Doğu Avrupa'nın paylaşılmasına ilişkin önerilerini kabul etmek akılcı görünmüştü. Hitler, Sovyetler Birliği'nin dostluğunu kazanmak için uğraşırken, Stalin'e Batılı güçlerden daha fazlasını sunmuştu. Politbüro için bunun sadece geçici bir ittifak olabileceği de açıktı. Halefi Nikita Kruşçev, Stalin'in şu sözlerini hatırlıyordu: "Burada bir oyun dönüyor, kim kimi kandıracak ve aldatacak."[175]

Ancak Alman Reich'ı bu ittifaktan öngörülmedik bir biçimde istifade etti. Gerçek bir ekonomik rejim değişikliğine gitmek zorunda kalmadan otarşi çabalarını geçici olarak sınırlandırma imkânına sahipti. Petrol ve demir dışı metaller ticaretinin büyük boyutu Alman silah endüstrisi için belirleyiciydi. Özellikle petrol sevkiyatı sayesinde Fransa taarruzunda karşılaşılması beklenen akaryakıt sıkıntısı önlenebilmişti.[176] Ancak Alman yönetimi Sovyetler Birliği'ne fazla bağlanmaktan kaçındı ve böylece kendisine yapılabilecek şantajlardan kurtuldu.[177]

Stalin kendi bakış açısından mantıklı bir sonuç olan, "emperyalist" güçler Almanya ile Fransa/İngiltere arasında bir savaş çıkacağı değerlendirmesinde de yanılmıştı. Alman askeri potansiyelinin güçleneceğini değil, zayıflayacağını düşünmüş ve çatışmalardan yararlanabileceğini ummuştu.

---

[175] Akt. aynı yer, s. 78. Stalin'in ideolojik açıdan esnekliği için bkz. Swerdlow Üniversitesinde 1924'te verdiği konferanslar: "Strateji [...] var olan etabın tüm süresi boyunda özünde değişmeden [...] kalır... Taktik ise proletaryanın davranış çizgisinin hareketin nispeten kısa bir med ya da cezir süresi için, devrimin yükselişi ya da inişi için saptanmasıdır; taktik bu çizginin eski savaş ve örgütlenme biçimlerinin yerine yenilerini geçirerek uygulanması için verilen mücadeledir..." Bkz. J. Stalin, "Über die Grundlagen des Leninismus": aynı yazarın, *Fragen des Leninismus*, Berlin 1956, s. 78.

[176] Bkz. Karlsch/Stokes, *"Faktor Öl,"* a.g.y., s. 208.

[177] Rolf-Diter Müller, *Das Tor zur Weltmacht. Die Bedeutung der Sowjetunion für die deutsche Wirtschafts-und Rüstungspolitik zwischen den Weltkriegen*, Boppard am Rhein 1984, s. 322-339.

İngiltere'nin bir askeri ittifaka yönelik yeni nabız yoklamalarına büyük bir suskunlukla karşılık verdi.[178]

Almanya'nın Sovyetler Birliği'ne saldırmasından önce de Stalin bir dizi hatalı kararlar almıştı. Bunun mantıklı bir sonucu olarak, 1941 yazındaki olaylara *Hitler Kitabı*'nda son derece yüzeysel olarak yer verildi. Yine de Devlet Güvenlik Örgütü'nün yazarlar ekibi propagandada kullanılan "sinsi saldırı" formülünü yinelemekten kaçındı, Stalin'in 1941 ilkbaharında saldırı tarihinden haberdar olduğunu en iyi bilenler elbette istihbarat subaylarıydı. Oysa Stalin, ilgili gizli servis raporlarının kenarlarını kaba notlarla doldurup, bu raporları sözde dezenformasyon olarak geri çevirmişti.[179] Sovyet yönetimi, kendi olanaklarını abartması ve Alman rakibinin olanaklarını küçümsemesi yüzünden, kendi taarruz planlarını hazırlamıştı. Burada Alman bakış açısından bir önleyici savaşın söz konusu olup olmadığı sorusu, ayrıntılı olarak tartışılmış, bu soruya hem evet hem de hayır yanıtları verilmiştir.[180]

Kesin olan şudur ki, 1939'da kararlaştırılan güç alanı sınırının iki yanında, emperyal çıkarları birbirine zıt olan ve aşırı derecede silahlanmış iki dünya gücü karşı karşıya duruyordu. Hem Sovyetler Birliği hem de Alman Reich'ı ideolo-

---

178 Bkz. O'Sullivan, *Stalins "Cordon sanitaire,"* a.g.y., s. 125 vd.

179 Stalin, Harro Schulze-Boysen'in ("Choro") 16.6.1941 tarihli uyarısını okuduktan sonra, bu bilgiyi veren kişinin "orospu anasına" geri gönderilmesini tavsiye etmişti. Richard Sorge'nin Tokyo'dan gönderdiği raporları da "yalancı bir göt herifin" fantezi ürünleri olarak reddediyordu. Stalin, Berlin'de konuşlanmış bir ajanın da, kendisine "İngiliz provokasyonlarını" gönderdiği gerekçesiyle cezalandırılmasını sağlamıştı. Bkz. Helmut Roewer, *Skrupellos. Die Machenschaften der Geheimdienste in Russland und Deutschland 1914-1941*, Leipzig 2004, s. 605.

180 Bkz. Hillgruber, *Strategie*, a.g.y., Magenheimer, *Militärstrategie Deutschlands*, a.g.y.; Hoffmann, *Stalins Vernichtungskrieg*, a.g.y.; Bianka Pietrow-Ennker (ed.), *Präventivkrieg? Der deutsche Angriff auf die Sowjetunion*, Frankfurt am Main 2000; Werner Maser, *Der Wortbruch. Hitler, Stalin und der Zweite Weltkrieg*, Münih 1994.

jilerle şekillenmiş, totaliter devletlerdi; son yıllarda bir dizi saldırı savaşı yapmışlardı ve askeri çatışmaya kaçınılmaz gözüyle bakıyorlardı. İki taraf da ayrıntılı saldırı planları geliştirmişti ve düşmanından önce davranmaya bakıyordu. Bu yüzden, önleyici savaş kavramı siyasal olarak güdümlenmiş ve Alman-Sovyet savaşını karakterize etmek için uygun olmayan bir kavram gibi görünüyor.[181]

Hitler, tüm taktik yön değiştirmeleri bir yana, sömürgeci bir imparatorluk kurmak için, 1933'ten beri tutarlı bir biçimde Rusya'nın Avrupa'daki topraklarını fethetmeyi amaçlıyordu. Hitler'in dünya görüşünde "Doğu'daki Lebensarum"un fethedilmesinin merkezi bir yeri vardır. Daha 1927'de, *Kavgam* kitabında Rusya'yı gelecekteki yerleşim bölgesi olarak tanımlamıştı; Bolşevik rejimin zaten "çökme vakti gelmişti."[182] Sovyetler Birliği'ne karşı savaş, savaşın akışının belirlediği stratejik bir zorunluluğa rağmen, nihayetinde bir fetih savaşıydı.[183]

Hitler saldırı kararını yine de sezgisel olarak almıştı. Yeni araştırmaların gösterdiği üzere, Alman kurmay subayları, ne düşmanın gücünü ne de konumlanışını tam olarak biliyorlardı. Sovyet ordusunun savaşma gücünün gerçekçi bir değerlendirmesi de mevcut değildi.[184]

---

181 Magenheim'ın önerdiği eşzamanlı olarak bir taarruza hazırlanmış bulunan "İki saldırganlı savaş" nitelemesi gerçi olguların betimlenmesi için uygun görünüyor, ama Hitler'in ideolojik motiflerini gizliyor. Bkz. Magenheimer, *Militärstrategie*, a.g.y., s. 61.

182 Bkz. Adolf Hitler, *Mein Kampf* [Kavgam]. Burada, 548-552. baskıdan alıntılanmıştır, Münih 1940, s. 743.

183 Ayrıntılı olarak: Hillgruber, *Strategie*, a.g.y., s. 516-535.

184 Eskiden bir Alman istihbarat servisinin yöneticiliğini yapmış bulunan Helmut Roewer, 1939 ila 1941 arasında gizli servislerin yaptığı istihbarat çalışmasını ilk kez ayrıntılı olarak araştırdı ve şu yargıya vardı: "Hitler'in temel aldığı olgular bütünü, yanlış bilgilerden ve yanlış çıkarımlardan oluşan bir mixtum compositum'du (karışık bileşim)." Bu yıllarda hiçbir Alman analizi "ciddi bir kontrol karşısında tutunamazdı." Bkz. Roewer, *Skrupellos*, a.g.y., s. 620.

Linge ve Günsche'nin ifadelerini yayına hazırlayan Sovyet editörler, savaşın başlangıcını "kısalttıkları" gibi, bununla tutarlı olarak, Alman ordusunun taarruza göre yerleştirilmiş SSCB güçleri karşısında başlangıçta kazandığı başarılardan da söz etmediler. Sovyet birliklerinin kat kat üstün ve iyi donanımlı olmasına karşın, 1941 yılı sonuna kadar 3,8 milyon Sovyet askeri Almanlara esir düştü.[185]

Savaşın gidişatına ve Hitler'in Alman ordusunun başkomutanı olarak hareketlerine dair anlatımlar, *Hitler Kitabı*'nda ancak Alman taarruzunun tıkanıp kalmasıyla birlikte yer almaya başlamaktadır. Hitler'in Moskova önündeki yenilgiye ve başarısız Leningrad kuşatmasına gösterdiği tepkiler canlı bir biçimde anlatılmaktadır. Ancak daha sonraki anlatımlarda da, Alman ordusunun başarıları hakkındaki bölümlerin çıkarıldığı izlenimi uyanmaktadır. Stalingrad savaşının yapıldığı tarihe gelinceye kadar, metin bölümlerden oluşmuş izlenimi vermektedir.

Yine de bugünkü bakış açısıyla yanıltıcı olabilecek yorumlamalardan ve siyasal durumdan kaynaklanan eksikliklerden bağımsız olarak, *Hitler Kitabı*, Alman diktatörün etkili bir portresidir. Hitler'in siyasal ve askeri davranışının dikkat çekici ölçüde ayrıntılı bir tasvirini sunmaktadır. Hitler'in mutlak acımasızlığı ve sınırsız imha isteği açıkça gösterilmiştir. Führer sığınağındaki son günlerin anlatıldığı bölüm sarsıcıdır. Bu günler, Hitler'in Alman halkını felakete sürükleyecek olsa bile, yaşamını mümkün olan son ana kadar uzatma çabasının kanıtıdır. *Hitler Kitabı*'nın özel olarak Sovyet diktatör Stalin için kaleme alınmış olması, onun etkileyiciliğine halel getirmemektedir.

---

185 Bkz. Hoffmann, *Stalins Vernichtungskrieg*, a.g.y., s. 98.

BİYOGRAFİLER

Biyografiler ekinde, aktif görevde yer alan ve o dönemde yaşayan kişilere yer verilmiş, II. Friedrich gibi tarihsel kişiliklereyse yer verilmemiştir. Bu sırada bilgilerin günümüz okuru tarafından anlaşılabilir olmasına büyük önem verilmiştir. Bu yüzden resmi tanımlar, örneğin belirli yerlerin Prusya vilayetlerine bağlanması, çoğu zaman yaklaşık bir yer tanımıyla ikame edilmiştir (örneğin Aşağı Ren, Doğu Prusya ya da Starnberger gölü gibi). Bu bilgilerin verilmediği yerler genellikle daha büyük şehirlerdir (Örneğin Ruhr bölgesindeki Oberhausen, Silezya'daki Görlitz, günümüzde Saksonya Özgür Devleti). Tarihlerin saptanamadığı ya da kesin olmadığı durumlarda ya bir soru işareti ya da yaklaşık bir bilgi (örneğin: 1956'dan sonra) eklenmiştir.

Belirsiz atıflardan kaçınmak için çok sayıda nüfus dairesine başvurduk. Bazı şehirler ve Berlin'de Alman Reich'ının eski doğu bölgelerinden sorumlu nüfus dairesi, personel ve modern bilgisayar donanımı eksikliği yüzünden her zaman bilgi verecek durumda değiller. Bazı belediyeler bilgilerin korunması hukukundan kaynaklanan gerekçelerle bilgi vermiyorlar. Ancak bir kişi kaybolmuş ya da daha sonra resmen ölü ilan edilmişse verilen kesin tarihler de hatalı olabilir.

Rütbeler, kendi formasyonlarına uygun olarak verilmiştir. SA'ya ya da SS'e giriş not edildiğinde, ilgili rütbeler ge-

nellikle formasyon eklenmeden verilmiştir. Sık kullanılan "NSDAP'ye yeniden girdi" ifadesi, başarısız kalan 1923 Hitler-Ludendorff Darbesi'nden sonra partinin kapatılmasına ve 1925'ten sonra örgütlenmesini yerel olarak farklı farklı tarihlerde hızla yeniden tamamlamasına işaret ediyor. Döneme uygun tanımlar, bugünkü bakış açısıyla tuhaf ya da masumlaştırıcı görünseler de tırnak işareti konulmadan verilmiştir.

Kitaptan rahatlıkla yararlanılması gözetildiği için tüm kariyer aşamaları ya da tüm görevler verilmemiştir. Hermann Göring ya da Heinrich Himmler gibi kişiler o kadar çok sayıda görev üstlenmişlerdir ki, tüm makamlarının, konumlarının, şeref üyeliklerinin verilmesi olanaksızdır. Askerlerin kariyer aşamaları ve görev yerleri de, belirtilen nedenlerle tam olarak verilmemiştir.

Artık nasyonal sosyalist rejim dönemini konu alan çok sayıda biyografik başvuru kaynağı bulunmakta ve bunlarda birçok kişi için güvenilir bilgiler verilmektedir. Bu bilgileri tamamlamak için Institut für Zeitgeschichte'nin [Çağdaş Tarih Enstitüsü] eski Berlin Document Center'inin (SS ve NSDAP'nin personel belgeleri) ve Freiburg Askeri Arşivinin belgelerinden yararlandık. Bazı kişiler fonetik yazım tarzı yüzünden net olarak teşhis edilemedi. Bazı kişilerin isimlerininse farklı varyasyonları vardı ya da aynı isimde birden fazla kişi bulunuyordu. Örneğin SS personel kartoteksinde Sander adında 17 kişi bulunuyor, bunların birçoğu da "Adolf Hitler" SS-Leibstandarte'nin mensubuydu.

Her sözlük gibi bu sözlük de eksiktir, bu yüzden sözlüğü kullananların anlayışına sığınıyoruz. Düzeltmelerinizi de historisches.buero@gmx.de adresine bildirmenizi rica ediyoruz – bu düzeltmelere elbette kitabın sonraki baskılarında yer verilecektir.

Adam, Arthur (d. ?, ö. ?): Führer karargâhının Muhabere Taburunda başçavuş; 20 Temmuz 1944 suikastından sonra kıdemli başçavuşluğa yükseltildi.

Albrecht, Alwin-Broder (d. 18.9.1903 St. Peter [Frizya], ö. 1.5.1945 Berlin): 1922'de Reich Donanması'na girdi, 1926'da deniz subayı oldu, 1934'te deniz yüzbaşısı, Hitler'in Deniz Kuvvetlerindeki irtibat subayı, 1937'de deniz binbaşısı, Haziran 1938 ila Haziran 1939 arasında Hitler'in Deniz Kuvvetleri Yaveri; sınıfına uygun olmayan bir evlilik yaptıktan sonra Raeder'in talimatıyla aktif görevden ayrıldı, bunun üzerine Hitler tarafından özel yaverliğe ve NS-KK-Oberführer'liğe atandı; 1.5.1945 tarihinde Reich Şansölyelik Binasından çıkarken vuruldu.

Alfieri, Dino (d. 8.6.1886 Bologna, ö. 2.1.1966 Milano): Hukuk okudu, avukat; 1910'da Grupo Nazionalista Milanese'yi kurdu; I. Dünya Savaşına katıldı; Faşist harekete katıldı; 1921'de Milano Milletvekili; 1929'da Dışişleri Bakanlığında müsteşar yardımcısı; 1936-1939 İtalya Basın ve Propaganda Bakanı; 1940-1943 İtalya'nın Berlin'deki büyükelçisi; Mayıs 1942'den itibaren Faşist Büyük Meclis üyesi; 25.7.1943'te Mussolini'nin görevden alınmasını onayladı; İsviçre'ye iltica etti; Repubblica Sociale Italiana'nın bir mahkemesi tarafından gıyabında yargılandı; savaştan sonra avukatlık ve yazarlık yaptı.

Almer, muhtemelen Christine: Münih'te antika tüccarı.

Alvensleben, Ludolf von (d. 17.3.1901 Halle, ö. 1.4.1970 Santa Rosa de Calamuchia [Arjantin]): 1911'de Askeri Öğrenci Birliğine girdi, 1912'de Schochwitz çiftliğini miras aldı; 1918'de astsubay; 1920 Maercker Gönüllüler Birliği; 1923 ila 1928 arası Altmark'ta bir çiftlikte işletmeci; 1929'da NSDAP'ye girdi (No. 149345); Halle-Merseburg eyalet yönetiminde çeşitli görevler, Gau müfettişliği; 1933'ten 1945'e kadar Reichstag'da milletvekili; 1934'te SA'dan SS'e alındı (No. 177002); Sturmbannführer, 1935/36'da Halle Standardenführer; bundan sonra Stuttgart ve Schwerin'de SS'in çeşitli birimlerinde komutanlık; Kasım 1938 ila Ocak 1941 arasında SS-Reichsführer'i Himmler'in başyaveri; savaşın başlamasından sonra işgal edilen bölgelerde çeşitli komutanlıklar; 1940'ta SS Tugay Komutanı; Ekim 1941'den itibaren Güney Rusya ya da Ukrayna'da SS ve Polis Komutanı; 1943'ten itibaren A Ordular Grubu bölgesinde üst düzey Polis Komutanı; 1943'te SS-Gruppenführer; 1944/45'te Elbe'deki SS-Oberabschnitt'in komutanı; 1945'te tutuklandı, Katolik Kilisesinin desteğiyle Arjantin'e kaçtı, orada balıkçılık müfettişliği yaptı; bir Polonya mahkemesi tarafından 4247 insanı öldürmek suçuyla gıyabında ölüme mahkûm edildi; 1964'te Münih Asliye Mahkemesi tarafından yakalama emri çıkartıldı, Almanya'ya teslim edilmedi.

Amann, Max (d. 24.11.1891 Münih, ö. 29.3.1957 Münih): Tüccar; 1914-1918 askerlik görevini astsubay olarak yaptı; 1919'dan itibaren Bavyera Savaş Bakanlığının Tasfiye Bürosu'nda (Abwicklungsstelle) görevli; 1919/20'de Thule derneği üyesi; 1921'de NSDAP üyesi; 1921 ila 1923 arası Parti İdari İşler Müdürü; 1921 *Völkischen Beobachter* gazetesi idari başmüdürü; 1922 ila 1945 arasında

Eher yayın grubunun idari işler müdürü ve yöneticisi; 1923'te başarısız darbe girişiminde yer aldı; tutuklandı, 1924'te serbest bırakıldı, 1925'te yeniden NSDAP'ye girdi (No. 3); 1932'de SS üyeliği (No. 53143), 1933'ten 1945'e kadar NSDAP Basın Reich Yöneticisi; 1936'da SS-Obergruppenführer; meslek birliklerinde çeşitli görevler (örneğin Alman Gazete Dağıtımcıları Reich Birliği Başkanı); 1945'te tutuklandı, 1948'de on yıl çalışma kampına mahkûm edildi; 1953'te serbest bırakıldı.

Anders, Wladyslax (d. 11.8.1892 Blonie-Varşova, ö. 12.5.1970 Londra): Muvazzaf subay, 1936'da general oldu, 1939'da Sovyetlere esir düştü, 1941'de serbest bırakıldı; Polonya'da bir gönüllüler ordusu kurdu, birliğiyle Şark, Afrika ve İtalya'da müttefiklerin yanında yer aldı; 1945'te batıdaki tüm Polonyalı birliklerin başkomutanı oldu; askeri görevinin sona ermesinin ardından İngiltere'de mülteci hayatı yaşadı.

Antonescu, Ion (d. 2.6.1882 Pitesti [Romanya], ö. 1.6.1946 Bükreş-Jilava Askeri Hapishanesi [kurşuna dizildi]): Muvazzaf asker, 1904'te subay oldu, hızla terfi etti; I. Dünya Savaşı sırasında Romanya Genelkurmayının Harekât Dairesi Başkanı; 1919'da Macaristan Konsey Cumhuriyeti'nin bastırılmasında belirleyici etkisi oldu; daha sonra Paris ve Londra'da askeri ataşelik yaptı; 1933'te Genelkurmay Başkanı, 1934'te istifa etti; tümen komutanı olarak Pitesti'ye sürüldü; 1937/38'de Savaş Bakanı; Demir Muhafızlar'la bağlantıları oldu, tutuklandı, serbest bırakıldı, sürgüne gönderildi; 1940'ta sınırsız yetkiyle başbakan oldu; Romanya'nın Üçlü Güç Paktına ("Mihver") girişi; 1941'de Demir Muhafızlar'ın Hitler destekli darbesi; 1941'de Besarabya'yı geri alma amacıyla Sovyetler Birliği'ne karşı savaş açıldı, mareşal oldu; 1942/43'te bir özel barış anlaşması yapılması yolunda sonuçsuz kalan girişimler; 1944'te Sovyetler Birliği'yle nabız yoklama görüşmeleri; 23.8.1944'te Kral'ın emri üzerine tutuklandı ve Sovyetler Birliği'ne gönderildi; savaştan sonra Romanya'nın komünist görevlilerine teslim edildi, ölüme mahkûm edildi.

Arendt: Reich Tiyatrosunun sahne tasarımcısının karısı.

Arndt, Wilhelm (d. 6.7.1913, ö. 22.4.1945 Pirna'da Börnersdorf [Saksonya]): "Adolf Hitler" SS-Leibstandare'ye katıldı, Pasing'de otelcilik meslek okulunda okudu; 1943'ten itibaren Hitler'in oda hizmetlisi; Hauptscharführer, Führer'in uçak bölüğünden bir Ju 352 uçağıyla 22.4.1945'te Staaken'den yola çıktı, uçağın düşmesi sonucu öldü; *Hitler Kitabı*'nda yanlış olarak SS-Hauptsturmführer diye tanımlanmıştır.

Asensio, Carlos Cabanillas (d. 14.11.1896 Madrid, ö. 28.4.1970 İspanya): Piyade Okulu, 1914'te subay; Afrika Kolordusunda görev yaptı; 1930-1935 Escuela Superior de Guerra'da okudu; 1935'te yarbay oldu; yeniden Afrika'ya gitti; Tetuán'da birlik komutanı; İspanya Cumhuriyeti'ne yönelik darbe girişimine katıldı ve İspanya İç Savaşının tüm cephelerinde birlik komutanlığı yaptı; 1939'da Fas'ta Yüksek Ordu Komiseri; 1942 ila 1945 arasında Ordu Bakanı, daha sonra çeşitli askeri okulların müdürlüğünü yaptı; Meclis İdare Amirliği, Ordu Bakanlığında en yüksek

toplumsal eylem kurulunun başkanlığını yaptı.

Assmann, Heinz (d. 15.8.1904, ö. 15.10.1954): 1922'de Reich Deniz Kuvvetlerine katıldı; 1926'da deniz subayı, 1934'te deniz yüzbaşısı, 1937'de OKM'de şube başkanı; Ekim 1937'den itibaren Deniz Harp Okulu'nda; 1938'de Doğu Deniz Kuvvetleri Komutanlığında deniz binbaşısı ve Deniz Kuvvetleri Komutanlığında subay; Kasım 1939'dan itibaren Deniz Kuvvetleri Başkomutanlığında şube başkanı; Ocak-Mart 1941 arasında Amiral Lütjen'in yanında Deniz Savaşı Yönetimi Görevlisi (*Gneisneau* savaş gemisinde); 1942'de deniz yarbayı ve *Tirpitz* savaş gemisinde birinci zabit; 1943 deniz albayı; Ağustos 1934'ten itibaren Silahlı Kuvvetler Komuta Heyetinde.

Attolico, Bernardo (d. 17.1.1880 Canneto [Bari eyaleti], ö. 9.2.1942 Roma): Hukuk eğitimi gördükten sonra diplomatik göreve girdi; 1920/21 Danzig [Gdansk] için Milletler Cemiyeti Komiseri, 1922 ila 1927 arası Milletler Cemiyeti Genel Sekreter Yardımcısı; 1927 ila 1930 arası Brezilya'da büyükelçi; 1930'da Moskova'da büyükelçi; 1935'te Berlin'de büyükelçi; Mayıs 1940'ta, savaşın başından beri İtalya'nın savaşa katılmamasını savunduğu için geri çağrıldı ve yerine Dino Alfieri görevlendirildi.

Axmann, Artur (d. 18.2.1913 Hagen, ö. 24.10.1996 Berlin): 1928'de Berlin'deki işçi mahallesi Wedding'de ilk Hitlerjugend (HJ) grubunu kurdu; HJ'nin Okul Grupları Yöneticisi; 1931'den itibaren iktisat ve hukuk okudu, NSDAP'ye girdi; 1933'te merkez büroda görevli; Berlin Bölge Yöneticisi, Reich Gençliği Başkanlığı Sosyal Hizmetler Dairesi Yöneticisi; 1939'dan itibaren askerlik hizmeti, 1940'ta astsubay olarak terhis oldu; 1940'ta NSDAP'nin Reichsjugendführer'i; 1941'de subay olarak savaşa katıldı, yaralanınca terhis edildi; 1945 Şubatından itibaren Volkssturm'un zırhlı komando tugayı Hitlerjugend'in komutanı; 2.5.1945'te Berlin'den kaçtı; 15.12.1945'te Amerikan birlikleri tarafından tutuklandı; 1949'da Nazilerden arındırma işlemi sonucunda tahliye edildi; ticaret temsilciliği yaptı, Doğu-Batı (DAC, Çin) ticaretinde çalıştı; 1958'de Nazi rejiminde görev aldığı için para cezasına çarptırıldı; Gran Canaria'da bir inşaat şirketinde görev aldı; 1976'dan bu yana Creditreform danışma bürosunda çalışıyor.

Baarova, Lida (d. 16.11.1914, Prag, ö. 27.10.2000 Salzburg): Kadın tiyatro oyuncusu, 17 yaşında Prag'da ilk sinema rollerini aldı, 1934'te UFA'ya angaje oldu, ateşli-egzotik rollerde başarıyla oynadı (örneğin 1935'te *Barcarole* filminde); Ocak 1935'te Hitler ve Goebbels'in bir stüdyo ziyaretinde Reich Şansölyeliği'ne davet edildi, o tarihten sonra Goebbels ile mesafeli bir yakınlık içinde oldu; 1936'dan itibaren Goebbels'in sevgilisi; 1938'de Hitler'in talimatı üzerine ilişki sona erdi; Prag'a geri döndü, 1942'de İtalya'ya yerleşti, ağırlıklı olarak önemsiz komediler ve melodramlarda rol aldı, ama Frederico Fellini'yle birlikte de çalıştı (1953, *Aylaklar*), 1955'ten itibaren İspanya'da; 1957'den sonra Avusturya ve Federal Almanya'daki tiyatrolarda roller aldı.

Bach-Zelewski, Erich von dem (d. 1.3.1899 Lauenburg [Pomeranya], ö.

1.3.1972 Münih): 1914'te gönüllü asker, 1916'da subay, 1918'de bölük komutanı, 1919 Gönüllüler Birliği, Silezya sınır güvenliği, Almanya Milli Özgürlük Partisi'ne girdi, Reich ordusuna alındı; 1924'te siyasal faaliyetleri yüzünden ayrıldı, taksi şoförlüğü, çiftlik idareciliği yaptı; 1930'da çiftlik sahibi oldu, NSDAP'ye girdi (No. 489101); 1932'de "Ostmark" SS-Standarte'de komutan, Standartenführer, Oberführer, 1932'den itibaren SS-Abschnitt XII'nin (Frankfurt/Oder) komutanı; 1933'te tugay komutanı, 1934'te SS Kuzeydoğu Yukarı Kesimi (Königsberg) Komutanı; Gruppenführer, 1936'da Königsberg Devlet Polisi Yönetim Merkezi Müdürü; disiplin cezası alması üzerine SS Güneydoğu Kesimi (Breslau) Komutanı; 1938'de Güneydoğu (Breslau) Yüksek SS ve Polis Komutanı; 1938'den itibaren aynı zamanda Südetlerde Gau Yöneticisi; 1939'da Yukarı Silezya; 1941'de polis korgenerali; Kasım 1941'den itibaren SS-Obergruppenfüher ve Polis generali; 1941'den itibaren HSSPF (Höhere SS und Polizei Führer/Yüksek SS ve Polis Yöneticileri) Rusya-Orta Kesimi polis Generali; 1942'de "çetelerle savaş" için özel yetkili; 1943'te "Çetelerle Savaş Birlikleri" komutanı; 1944'te Waffen-SS generali; Ekim 1944'ten itibaren von dem Bach birlikler grubunun korgenerali; Varşova ayaklanmasının bastırılmasına kumanda etti; Kasım 1944'ten itibaren XIV. SS Ordu birliklerinin komutanı; Ocak 1945'ten itibaren Oder birliklerinin komutanı; 1945'te tutuklandı; 1946'da Savaş Suçluları Ana Davası'nda iddia şahidi; 1950'de serbest bırakıldı; 1951'de bir Nazilerden arınma komisyonu tarafından on yıl hapse mahkûm edildi, serbest bırakıldı, 1958'de yeniden tutuklandı; defalarca suçlandı ve 1962'de Münih'te altı komünist hakkında ölüm emri vermek suçuyla müebbet ağır hapis cezasına çarptırıldı, hapishane hastanesinde öldü.

Backe, Herbert (d. 1.5.1896 Batum [Gürcistan, Rusya], ö. 6.4.1947 Nürnberg [intihar]: Liseyi Tiflis'te okudu, 1914'te gözaltına alındı, 1918'de Almanya'ya kaçtı, tesviyeci, muhasebeci, ziraat okudu; 1923'te ziraat mühendisi, devlet arazisinde işletmeci; 1922'de SA, 1932'de Prusya Eyalet Meclisi üyesi; NSDAP bürokratı, memur, Ekim 1933'te Gıda ve Tarım Bakanlığında müsteşar, 1942'de Walter Darré'nin kızağa çekilmesinden sonra bakanlığın yönetimiyle görevlendirildi, 1944'te Reich Gıda ve Tarım Bakanı, SS-Obergruppenführer, Dönitz hükümetinde Gıda Bakanı, "Wilhelmstraße Davası"nda sanık.

Badoglio, Pietro (d. 18.9.1871 Grazzano Monferrato [Asti eyaleti], ö. 1.11.1956 Grazzano Monferrato [günümüzde G. Badoglio]: Muvazzaf asker, Torino Askeri Akademisi, topçu mühendis okulu, askerlik görevini Eritre'de yaptı, 1899'dan itibaren karargâh subaylığı eğitimi gördü, Libya'da ve I. Dünya Savaşında savaşa katıldı, 1917'de İtalyan Genelkurmay Başkanı, 1918'de ordu generali, 1919-1949 arası senatör, 1921'de Genelkurmay Başkanlığından istifa etti, Romanya ve ABD gibi ülkelerde diplomatik görevlerde bulundu, 1925'te Mussolini'yle uzlaştı, yeniden Genelkurmay Başkanı oldu, Libya ve Habeşistan'daki savaşları planladı, 1926'da mareşal, 1928'de asa-

let unvanı verildi, 1939'da Almanya'nın yanında savaşa girilmesine karşı çıktı, 1940'ta İtalyan ordusunun Yunanistan'da yenilmesinden sonra istifa etti, 1943'te III. Viktor Emanuel tarafından başbakanlığa atandı, daha sonra ABD birlikleriyle bir ateşkes anlaşması imzalayan ve Alman Reich'ına savaş ilan eden antifaşist bir koalisyonda hükümet başkanlığı yaptı, 1947'de istifa etti.

Bärenfänger, Erich (d. 12.1.1915 Menden [Sauerland], ö. 2.5.1945 Berlin [intihar]): Ticaret eğitimi, 1935/36 Reichsarbeitsdienst, 1936'da orduya katılış, 1937'de astsubay olarak terhis edildi, satış görevlisi olarak çalıştı, 1939'da yeniden askeri göreve başlatıldı, subay, 1941'de üsteğmen, 1942'de yüzbaşı ve bölük komutanı, 1943'te binbaşı, 50. Piyade Tümeninde alay komutanı, Ocak 1944'te yarbay ve askeri eğitim müfettişi, Şubat 1945'ten itibaren Berlin'deki A Savunma Kesiti Komutanı, 20.4.1945'te albay rütbesi atlanarak tümgeneralliğe terfi ettirildi, 1.5.1945'te sığınaktan çıktı ve Prenzlauer Berg metro istasyonunda intihar etti.

Barray Camer, Alfonso (d. ?, ö. ?): Albay, Varşova'da İspanya Askeri Ataşesi, 1935'te Savunma Bakanlığına tayin edildi, daha sonra Londra'da askeri ataşelik yaptı.

Bastians, Hans (d. 2.11.1894, ö. 14.6.1940): Teknisyen ve kamyon şoförü, 1914 ila 1919 arasında çok sayıda soruşturmadan geçti; hırsızlık, belgelerde sahtekârlık ve zimmete para geçirme gibi suçlardan ceza aldı, 1931'de NSDAP'ye (No. 504982) ve SS'e girdi (No. 8363); 1933 Untersturmführer, 1934 SS-Reichsführer'inin kurmayında Obersturmführer; Himmler'in şoförü, Führer'in karargâhı "Wolfsschlucht"ta otomatik bir tabancayla yanlışlıkla kendini öldürdü.

Baumbach, Werner (d. 27.12.1916 Cloppenburg, ö. 20.10.1953) Rio de la Plata semalarında [Arjantin]: Hava Kuvvetleri subayı, II. Dünya Savaşında başarılı Alman bombardıman uçağı pilotu, bir süreliğine Albert Speer'in pilotluğunu yaptı, 1944'te albay, Savaş Uçağı Filosu 200'ün komutanı; Alman intihar uçaklarından sorumlu; 1945 başlarında savaşın anlamsızca sürdürülmesini Göring'e yazılı olarak protesto etti ve görevini bıraktı; 1945'te Hamburg şehrinin teslim oluşuna katıldı, İngilizlere tutsak oldu, 1948'de salıverildi, 1949'dan itibaren Arjantin'de askeri danışmanı, bir deneme uçuşunda öldü.

Baur, Hans (d. 19.6.1897 Ampfing, Müldorf Inn, ö. 17.2.1993 Neuwiddersberg, Herrsching-Ammersee [Bavyera]): Ticaret eğitimi gördü, 1915'te savaşa gönüllü olarak katıldı, 1916'dan itibaren kaptan pilot, başçavuş yardımcısı, 1919/20 Epp Gönüllüler Birliği, 1920'den itibaren Bavyera Uçak Postası'nda, daha sonra Junkers Havacılık'ta, 1926'dan itibaren Lufthansa'da, 1933'teki seçim kampanyasında Hitler'in pilotu, 1933'te yeni bir hükümet uçak filosunun kurulmasıyla görevlendirildi, 1934'te Reich Güvenlik Servisi'nde Oberführer, 1944'te tugay komutanı, 1945'te Waffen-SS'te Gruppenführer Polis Korgenerali; 1.5.1945'te Reich Şansölyelik Binasından kaçtı, Sovyetlere tutsak oldu, 1955'te serbest bırakıldı.

Beck, Ludwig (d. 29.6.1880 Biebrich-Wiesbaden, ö. 20.7.1944 Berlin

[öldürüldü]): 1898'de askeri öğrenci, 1899'da teğmen, topçuluk ve mühendislik okuluna gitti 1908 ila 1911 arasında Harp Akademisinde okudu, 1912'de Büyük Genelkurmaya (Großer Generalstab) atandı, 1913'te yüzbaşı, 1914'ten itibaren XIV. Kolordu Kurmay Başkanlığında, 1917'den itibaren Veliaht Prens Wilhelm von Preußen Ordular Grubunun Kurmay Başkanlığında, Reich Ordusuna alındı, yüksek kurmay görevlerine devam etti, 1922'de 6. Tümenin Kurmay Başkanlığında görev aldı, 1923'te yarbay, 1933'te Reich Savunma Bakanlığında Askeri Birlikler Başkanı, 1935'te Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanı; politik etkileme çabaları; 1938 topçu generali; Mart/Nisan aylarında kısa süreliğine Batı Orduları Başkomutanı, 1938'de generallerin savaş riskini azaltmak için toplu istifasını destekledi; orgeneral olarak ordudan ayrıldı, çeşitli direniş çevrelerine girdi, planlanan darbede devlet başkanı olması öngörüldü; 20.7.1944'te intihar girişiminde bulundu; Fromm'un talimatı üzerine bir astsubay tarafından kurşuna dizildi.

Bedford Dükü, 12. Williams Sackville Russel Hastings, (d. 21.12.1888, ö. 9.10.1953 [av kazası]): Oxford'da okudu, Masters of Arts, Royal Army'ye girdi, I. Dünya Savaşına katıldı, teğmen, çok sayıda baronluğun mirasçısı (Streetham, Thornhaugh gibi), 1940'ta 12. Bedford Dükü, ornitologluk yaptı, II. Dünya Savaşında Alman diplomat ve politikacılarla temaslar kurduğu için İngiliz İç İstihbarat Servisi MI 5 tarafından izlendi.

Behrens, Manja (d. 11.4.1914 Dresden, ö. 18.1.2003 Dresden): Kadın oyuncu, 1935 ila 1954 arasında Dresden Devlet Tiyatrosunda çalıştı, ayrıca UFA filmlerinde (örneğin 1936'da *Susanna im Bade*'de) roller aldı; II. Dünya Savaşında Martin Bormann'ın sevgilisi, zaman zaman Berghof'a geldi, 1945'ten sonra DEFA'da kariyer yaptı, Wolfgang Staudte ve Konrad Wolf'un filmlerinde *(1958 Sonnensucher)* oynadı, 1952'de Theater am Schiffbauerdamm (Berliner Ensemble) tiyatrosunda misafir oyunculuk yaptı, 1953'ten 1967'ye kadar Volksbühne Berlin'de, 1991'den itibaren İsviçre'de ve Avusturya'da (Burgtheater) misafir oyunculuk yaptı.

Below, Nikolaus von (d. 20.9.1907 Jargelin, Greifswald, ö. 24.7.1983 Detmold): 1928'den itibaren sivil pilotluk eğitimi aldı, 1929'da Reich Ordusuna girdi, 1932'de teğmen, 1933'te hava kuvvetlerine geçti, 1935 Döberitz Uçak Bölüğü, 1936 bir avcı uçak filosunda bölük komutanı, 1937'de yüzbaşı, 1941'de binbaşı, 1943'te yarbay, 1944'te albay, 1945'te İngiliz ordusu tarafından tutuklandı, 1948'de serbest bırakıldı.

Beneš, Edvard (d. 28.5.1884 Kozlany, Pilsen, ö. 3.9.1948 Sezimovo Usti, Tabor): Prag, Paris, Londra ve Berlin'de iktisat okudu, 1909'da Prag Ticaret Akademisinde ekonomi doçenti, yeni bir Çekoslovak devletinin kurulmasında görev aldı, 1918'de Çekoslovakya Dışişleri Bakanı; Fransa ve Sovyetler Birliği'ne yaklaştı (1935 Yardım Paktı), 1935'te Devlet Başkanı, Münih Antlaşmasının imzalanmasından sonra istifa etti; Chicago'da profesör; 1939'da Paris'te Çekoslovak Ulusal Komitesi'ni kurdu; 1940'ta Londra'daki sürgün hükümetinin başkanlığını yaptı; 1945'te

Çekoslovakya Devlet Başkanı, komünist bir rejime dönüşüme karşı çıktı, 7.6.1948'de istifa etti.

Berger, Heinrich (d. ?, ö. 20.7.1944 Rastenburg [Doğu Prusya]): Reichstag'da stenograf, hükümet danışmanı, Hitler'e yönelik suikastta ağır yaralandıktan sonra öldü.

Bergeret, Jean-Marie Joseph (d. 1895, ö. 1956): Fransız Hava Kuvvetleri subayı, 1938'de albay, Kuzey Afrika'da görev yaptı, 1939'da Fransız Hava Kuvvetlerinin karargâhında Harekât Dairesi Başkanı, 1940'ta tugay generali, 21.6.1940'ta Fransız ateşkes anlaşmasını imzalayanlardan, 1940 Eylülünden 1942 Nisanına kadar Fransız Havacılık Bakanı; 1942'de tümen generali, 1942 Nisanından 1942 Kasımına kadar Yüksek Ordu Komiseri, Fransız Kuzey Afrikası'ndaki askeri ve sivil yönetimin şefi, Ekim 1944'te tutuklandı ve işbirliği suçlamasıyla hapis cezasına çarptırıldı.

Bergmüller, Johann, "Hans" (d. 10.5.1894 Gunzenhausen [Bayern], ö. ?): 1914-1918 arası savaşa katıldı, 1919'da polis teşkilatına girdi, Kriminaloberwachtmeister, daha sonra Kriminalsekretär, 1933'te SS-Reichsführer kurmayına alındı (Kriminalkommando), Führer Refakat Birliğine alındı, 1934'te SS üyesi oldu (No. 249997), 1934'te Untersturmführer, 1937'de NSDAP'ye alındı (No. 4053966), 1938'de Obersturmführer, 1940'ta körkütük sarhoş halde çıkardığı kepazelikler yüzünden itaatsizlik ve hakaret suçlamasıyla Münih SS ve Polis Mahkemesi'nde üç yıl hapse mahkûm edildi, cezası ertelendi, Waffen-SS'de Fransa ve Rusya cephesinde savaşa katıldı, 1941'de NSDAP ve SS'den çıkarıldı, 1942'de Himmler tarafında affedildi ve Untersturmführer olarak yeniden SS'e alındı, 1942'den itibaren yeniden Hitler'in Refakat Birliğine alındı, 1943'te Obersturmführer oldu ve Hitler'in onayıyla polis şefliğine atandı, Haziran 1944'te yeniden NSDAP'ye alındı ve SS-Hauptsturmführer'liğe terfi ettirildi, 20.7.1944 suikastından sonra komploculların sorgulanmasıyla görevlendirildi, 1.5.1945'te Şansölyelik Binasından çıktı, Sovyetlere esir oldu, 1949'da serbest bırakıldı.

Bernadotte af Wisborg, Folke Graf (d. 2.1.1895 Stockholm, ö. 17.9.1948 Kudüs [öldürüldü]): İsveç kralı V. Gustav'ın yeğeni, 1918'de teğmen, 1923'te süvari yüzbaşısı, levazım subayı, 1928'den itibaren (Amerikalı bir sanayicinin kızıyla evlendikten sonra) sanayide çalıştı, çeşitli diplomatik görevler aldı, 1943'te İsveç Kızıl Haçı Başkan Yardımcısı, Nisan 1945'te Lübeck'te Himmler'le görüştü, 1946'da İsveç Kızıl Haçı Başkanı, 1948'de Filistin sorununda BM arabulucusu, bir ateşkese varılmasından sonra Siyonist fanatikler tarafından kurşuna dizildi.

Best, Sigismund Payne (d. 14.4.1885, ö. 21.9.1978): Hollanda'da ithalatçı, MI6 Z şubesinin komutanı, 9.11.1939'da SD tarafından kaçırıldı (Venlo Olayı diye bilinen olay), SD ve Gestapo tarafından uzun sorgulamalardan geçirildi, 1945'e kadar Almanya'da hapis, savaştan sonra yeniden göreve alınmadı.

Betz, Georg (d. 15.6.1903 Kolbermoor, Rosenheim [Bavyera], ö. 2.5.1945 Berlin): Elektrik teknisyeni, Lufthansa'da pilotluk eğitimi aldı, 1932'den

itibaren uzun mesafe pilotu, 1935'te Reichsführer SS karargâhında Untersturmführer, hükümet uçak bölüğünün komutanı, Hitler'in ikinci pilotu, 1944'te Obersturmbannführer, sığınaktan çıkarken öldürüldü.

Blaschke, Hugo (d. 14.11.1881, Neustadt, Batı Prusya, ö. 6.12.1959 Nürnberg): Philadelphia ve Londra'da diş hekimliği okudu, uzmanlığını çene cerrahisi alanında yaptı, 1911'den itibaren Berlin'de muayenehane, I. Dünya Savaşı sırasında Frankfurt/Oder'de askeri diş hekimi, Hermann Göring'in diş hekimi, 1933'ten itibaren Adolf Hitler'in diş hekimi, 1931'de NSDAP'ye girdi, 1935'te SS'e girdi, profesör oldu, 1943'te Reichsführer SS karargâhında en yüksek diş hekimi, SS tugay komutanı ve Waffen-SS'de tümgeneral, 1946'da gözaltına alındı, 1948'de serbest bırakıldı, emekliliğine kadar Nürnberg'de diş hekimliği yaptı.

Blomberg, Werner von (d. 2.9.1978 Stargard [Pomerenya], ö. 14.3.1946 Nürnberg): Askeri öğrenci, 1897'de teğmen, 1905-1908 Harp Akademisi, çeşitli karargâhlarda ve birliklerde görevlendirildi, 1911'de yüzbaşı, 1914'te bir yedek tümende subay, 1917/18 7. Orduda Ia subayı (1. karargâh subayı, harekât subayı), 1919/20 Reich Savunma Bakanlığında şube müdürü, daha sonra Döberitz Tugayı'nın, diğer adıyla 10. Reich Savunma Tugayı'nın Kurmay Başkanlığında, 1921 ila 1924 arasında 5. Tümenin ve V. Savunma Bölgesi'nin karargâh komutanı, 1925'te albay ve Reich Savunma Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanı, 1927 ila 1929 arasında Reich Savunma Bakanlığında Birlikler Dairesi Başkanı, 1929 ila 1933 arasında I. Tümenin kumandanı ve 1. Savunma Bölgesi (Doğu Prusya) Komutanı, 1933'te piyade generali ve Reich Savunma Bakanı, Hitler'e sadakatini bildirdi, 1935'ten itibaren Reich Savaş Bakanı ve Silahlı Kuvvetler Başkomutanı, 1936 feldmareşal, Ocak 1938'de sabıkalı bir fahişeyle evlendiği için (nikâh şahitleri Hitler ve Göring) bakanlıktan ve Silahlı Kuvvetler'den azledildi, 1945'te müttefikler tarafından gözaltına alındı, Nürnberg Adli Tutukevi'nde öldü.

Bock, Fedor von (d. 3.12.1880 Küstrin an der Oder, ö. 3.5.1945 Lensahn [Ostholstein]: Askeri öğrenci, 1898'de teğmen, 1910'da Büyük Genelkurmaya atandı, 1914-1918 arasında tabur komutanı ve karargâh subayı, 1916'da 200. Piyade Tümeninin Kurmay Başkanlığında Ia, Kronprinz Wilhelm von Preußen Ordular Grubunda Ia, Reich Ordusuna alındı, yüksek karargâh görevleri yaptı, 1920'de III. Savunma Bölgesi Kurmay Başkanı, yarbay, 1925'te albay, 1926'da 4. Piyade Alayı Komutanı, 1929'da Reich Savunma Bakanlığında tümgeneral, 1931'de korgeneral, 1932'de 2. Tümenin komutanı ve II. Savunma Bölgesi Komutanı, 1935'te piyade komutanı ve Gruppenkomando III'ün (Dresden) başkomutanı, 1938'de 8. Ordu Başkomutanı (Avusturya'ya girdi), orgeneral, 1939'da Kuzey Ordular Grubunun başkomutanı (Polonya seferi), sonra B Ordular Grubunun başkomutanı (Fransa seferi), 1940'ta feldmareşal, 1941 Aralığına kadar Orta Ordular Grubu Komutanı, Ocak 1942 ila Temmuz 1942 arasında Güney Ordular Grubu Komutanı, 1942'de Führer Yedek Ordusuna alındı,

1945'te Dönitz hükümetinin emrine girdi, bir alçak uçuş saldırısında öldü.

Bodenschatz, Karl Heinrich (d. 10.2.1890 Rehau [Oberfranken], ö. 25.8.1979 Erlangen): 1910'da Bavyera ordusunda askeri öğrenci, 1912'de teğmen, I. Dünya Savaşında ilk önce takım ve bölük komutanı, 1916'da havacı birliğine geçti, 1917'de Richthofen Avcı Uçağı Filosu'nda yaver, 1919'da Reich Ordusuna alındı, çeşitli piyade birliklerinde görevlendirildi, 1932'de binbaşı, 1933'te Reich Savunma Bakanlığında Hava Savunması Dairesi Başkanı, 1933 Eylülünde Hava Kuvvetlerine geçti, Hava Kuvvetleri Komutanı'nın (Göring) başyaveri, 1934'te yarbay, 1935/36'da aynı zamanda Hitler'in Hava Kuvvetleri yaveri, 1936'da albay ve Havacılık Bakanlığı Kurmay Başkanı, 1937'de Ministeramt (Bakanlık) Başkanı, 1938'de tümgeneral, 1938/39 Führer'in karargâhında irtibat subayı, 1941 Hava Kuvvetleri generali, 20.7.1944'te ağır yaralandı, hizmet göremez hale geldi, 1945-1947 arasında tutsaklık, Savaş Suçluları Ana Davası'nda Göring'in suçsuzluğundan yana tanıklık etti.

Boehm-Tettelbach, Karl (d. 1910 ABD, ö. 1981'den sonra): 1915'te ailesiyle Almanya'ya döndü, 1931'de orduya girdi, Reich Ordusunun Lipezk'deki (Sovyetler Birliği) havacılık merkezinde pilotluk eğitimi aldı, 1934'te yarbay, İngilizce tercümanlık sınavına girdi, daha sonra Fransızca ve Rusça için de sınava girdi, 1935'te Schleißheim'daki Avcı Uçağı Pilotu Okulu'nda öğretmen, uçağının düşmesinden sonra Reich Savaş Bakanı von Blomberg'in Hava Kuvvetleri Yaveri, 1939'da Dresden'deki IV. Hava Bölge Komutanlığında Ia karargâh subayı, Kasım 1939'dan itibaren V. Uçak Bölüğünün kurmayında Ic (3. genelkurmay subayı); Fransa seferinden sonra Dışişleri/Savunma Bakanlığında çalıştı, Rusya seferi sırasında yeniden V. Uçak Bölüğünde, Mayıs 1942'den itibaren Mitte (Berlin) Hava Kuvvetleri Komutanının kurmayında Ia, Ağustos 1943'ten Haziran 1944'e kadar 26. Tahrip Uçağı Filosu'nun komutanı, Eylül/Ekim 1944'te avcı uçak pilotları generalinin emrinde, Birlik Komutanları Okulu Komutanı, yarbay, sonra Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığı Harekât Dairesi Başkanvekilliği Uygulama Bölümü'nde görevlendirildi, Silahlı Kuvvetler Komuta Heyetinde görev aldı, 8.5.1945'te Berlin-Karlshorst'taki teslim olma pazarlıklarına katıldı, 23.5.1945'te Dönitz hükümetinin kurulmasıyla tutuklandı, Aralık 1945'te bir savaş tutsakları kampından kaçtı, 1946'de Würzburg'daki ABD Ordusunun çalışanı, 1951'de ABD'ye göç etti, Panamerican Airways'in talim bölümünde görev aldı, 1957'de uçuş idarecisi lisansı aldı, 1959'dan 1970'li yıllara kadar Nürnberg'deki PanAm Havalimanı'nın yöneticiliğini yaptı.

Bohle, Ernst-Wilhelm (d. 28.7.1903 Bradford [İngiltere], ö. 9.11.1960 Düsseldorf): Güney Afrika'da okula gitti, Almanya'da üniversite öğrenimi gördü, 1923'te tüccar, çeşitli İngiliz ve Amerikan şirketlerinde çalıştı (Chrysler, Hamburg vb), 1930'dan itibaren ithalatçılık yapmaya başladı, 1932'de NSDAP'ye alındı (No. 999185), 1933'te NSDAP'nin Reich yönetiminde bölüm yöneticisi, 1933 ila 1945 arasında Gau

yöneticisi ve NSDAP yurtdışı örgütlenmesinin yöneticisi, Dışişleri Bakanlığında müsteşar, 1936'da tugay komutanı olarak SS'e girdi (No. 276915), 1943'te SS-Obergruppenführer, 1945'te Amerikalılara tutsak oldu, Nürnberg'deki Savaş Suçluları Ana Davası'nda tanıklık etti, "Wilhelmstraße Davası"nda sanık, beş yıl hapis cezasına çarptırıldı, sonra Hamburg'da tüccarlık yaptı.

Boldt, Gerhard (d. 1918, ö. ?): 1937'de süvari oldu, Yedek Ordu yarbayı ve 158. Tümen Keşif Birliğinde süvari bölüğü komutanı, 1943'te süvari yüzbaşısı, Doğu Yabancı Ordular bölümünde görevlendirildi, 1944'te Guderian'ın Kurmay Başkanlığında özel görevlerde kullanılmak üzere subay, Guderian'ın görevden alınmasından sonra halefi Krebs'in emir subayı, 1945'ten sonra Gehlen örgütlenmesi için çalıştı, daha sonra Federal İstihbarat Servisi'nde çalıştı.

Borgmann, Heinrich (d. 15.8.1912, ö. Nisan 1945 Berlin): 1932'de Reich Ordusuna girdi, 1935'te teğmen, 1940'ta üsteğmen, yüzbaşı ve 46. Piyade Alayında tabur komutanı, 1942 sonunda 3. Hava Kuvvetleri Savaş Tümeninde binbaşı, Ocak 1943'te 327. Piyade Tümeninin Ib subayı [2. komutan subayı], Ocak 1943'ten itibaren 94. Piyade Tümeni Kurmay Başkanlığında Ia, Eylül 1943'te Hitler'in Silahlı Kuvvetler yaverliğine atandı, 20.7.1944 suikastında yaralandı, Ocak 1945'te Führer Karargâhı'na geri döndü, yarbay oldu, Mart 1945'ten itibaren 12. Ordunun bir Fahnenjunker tümeninin komutanı, Berlin'deki çarpışmalarda öldürüldü.

Bormann, Albert (d. 2.9.1902 Halberstadt, ö. 8.4.1989 Münih): Martin Bormann'ın kardeşi, liseden sonra ticaret eğitimi gördü, 1922'den itibaren banka memuru, 1927'de NSDAP'ye ve SA'ya girdi, 1929'dan 1931'e kadar Hitlerjugend'in Thüringen'deki Gau yöneticisi, 1921'de NSDAP'nin yardım kasasında yetkili memur, Ekim 1931'den itibaren Führer'in özel bürosunda görevli, 1933'ten 1945'e kadar Hitler'in özel bürosunun şefi, 1933'te SA Sturmbannführer, 1934'te Hitler'in yaveri, 1938'de NSKK tugay komutanı ve Hitler'in özel kurmayında yaver, aynı zamanda NSDAP Oberdienstleiter rütbesiyle NSDAP'nin Reich Merkez Bürosu Yöneticisi, 1940'ta NSKK Gruppenführer, 21.4.1945'te Berlin'den Obersalzberg'e kaçtı, daha sonra sahte isimle ("Roth") Bavyera'da tarım işçiliği yaptı, Nisan 1949'da kendisini ihbar etti, gözaltına alındı, Ekim 1949'da serbest bırakıldı, Güney Almanya'da yaşadı.

Bormann, Gerda, kızlık soyadı Buch (d. 23.10.1909 Konstanz, ö. 23.3.1946 Meran [Tirol]): NSDAP başyargıcı Walter Buch'un kızı, 1923'ten itibaren çocuk yuvası öğretmenliği eğitimi gördü, 1929'da Martin Bormann'la evlendi (nikâh şahitleri Hitler ve Hess), bu evlilikten dokuz çocuğu oldu, çocuklardan ikisi öldü, Bormann'ların Obersalzberg'deki malikânesinin 26.4.1945'te yıkılmasından sonra Tirol'e kaçtı, rahim kanserinden öldü.

Bormann, Martin (d. 17.6.1900 Halberstadt, ö. 2.5.1945 Berlin [intihar]): 1918/19'da topçu eri, terhisten sonra çiftçi, Roßbach Gönüllüler Birliği üyesi, 1922/23'te Deutschvölkischen Freiheitspartei (Alman Halk Özgürlük Partisi)

üyesi, 1923'te bir siyasi cinayete karıştı, 1924'te bir yıl hapse mahkûm edildi, 1925'te Frontbann'a girdi, 1927'de NSDAP'ye girdi (No. 60508), Thüringen'de Gau sözcüsü ve Gau yöneticisi, 1928'de en kıdemli SA komutanının kurmayına alındı, 1930'da NSDAP'nin Reich yönetimine girdi, NSDAP yardım kasasının yöneticisi, 1931'de SA-Standardenführer, 1933 ila 1945 arasında Reichstag üyesi, Temmuz 1933'ten itibaren Führer temsilcisinin makamında kurmay başkanı, Ekim 1933'ten itibaren Reichsleiter rütbesinde, Hess ile Hitler arasındaki irtibat adamı, Obersalzberg'in rezidans olarak inşasından sorumlu, 1937'de SS'e geçti (No. 278267), SS-Gruppenführer, 1938'den itibaren Hitler'in özel kurmayında, 12.5.1941'de NSDAP'nin parti bürosunun yöneticisi, 12.4.1943'te Führer'in sekreteri, 1944'te Reich Devlet Bakanı, 1.5.1945'te Reich Şansölyelik Binasından çıkma denemesinde bulundu, 1946'da gıyabında savaşın ana suçlularından biri olarak yargılandı, 1954'te mahkeme kararıyla ölü olduğuna hükmedildi.

Bornholdt, Hermann (d. 30.3.1908 Böningstedt [Holstein], ö. 1.8.1976 Hamburg): Çiftçi, 1929'da NSDAP'ye girdi (No. 125342), 1931'de SS'e girdi (No. 10992), 1933'te "Adolf Hitler" Leibstandarte'ye girdi, Führer Refakat Birliğinde görevlendirildi, 1939'da Untersturmführer, 1942'de Obersturmführer ve 1944'te Hauptsturmführer.

Brandt, Anni, kızlık soyadı Rehborn (d. 25.8.1904, Langenberg, Bochum, ö. ?): 1923 ve 1924'te Alman yüzme şampiyonu (100 metre serbest stil, 100 metre sırtüstü), 1929'a kadar yeni başarılar elde etti, 1927 Avrupa Şampiyonasında bronz madalya aldı, 1925'ten itibaren Adolf Hitler'le dostluğu var, 1931'de bir spor kazasından sonra Karl Brandt tarafından ameliyat edildi, 1932'de Brandt'la nişanlandı, 1933'te Brandt'ı Hitler'le tanıştırdı, 1934'te evlendiler (nikâh şahitleri Hitler ve Göring), 1945'e kadar Hitler'in en yakın çevresindeydi, savaştan sonra Kuzey Almanya'da yaşadı.

Brandt, Heinz (d. 11.3.1907 Berlin-Charlottenburg, ö. 22.7.1944 Rastenburg [Doğu Prusya]): 1925'te Reich Ordusuna girdi, 1928'de teğmen, 1932-1936 arasında Hannover Süvari Okulunda, üsteğmen, Berlin'de yapılan Olimpiyatlar'a katıldı (engel atlama), 1936'da süvari yüzbaşısı, 1936 ila 1938 arasında Harp Akademisinde, 1938'de 25. Tümende Kurmay Başkanlığında subay, 1940'ta 297. Piyade Tümeninin Kurmay Başkanlığında Ia, binbaşı, Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığı Harekât Merkezi'ne geçti, 1942'de yarbay, 1943'te albay, 20.7.1944'te Hitler'e yapılan suikastta ağır yaralandı, Rastenburg sahra hastanesinde öldü, ölümünden sonra tümgeneralliğe terfi ettirildi.

Brandt, Karl (d. 8.1.1904 Mühlhausen [Alsaz], ö. 2.6.1948 Landsberg am Lech [idam edildi]): Tıp okudu, 1928'de Dr. med. unvanı, Bochum'daki Bergmannsheil Hastanesinde cerrahi uzmanlığı, 1932'de NSDAP'ye girdi (No. 1009617), 1933'te Berlin'de Ziegelstraße'deki Cerrahi Üniversite Kliniği'ne geçti, 1934'te SS'e girdi, Unterscharführer, Hitler'in Refakat Birliğinde hekim, 1937'de SS Merkez Bürosu'nda Sturmbanführer, cerrahi kliniğinde başhekim, 1939'da

savaş hizmetini Adolf Hitler SS-Leibstandarte'de yaptı, Polonya seferinden döndükten sonra akıl hastalarının öldürülmesi programını ("Ötenazi Programı") uygulamakla görevlendirildi, 1940'ta doçent, savaş süresinde Hitler'in emrinde, Hitler'in sağlık alanındaki özel yetkilisi, 1942'de askeri ve sivil sağlık işlerinin koordinatörü, 1943'te Sıhhiye ve Sağlık İşleri Genel Komiseri, tıbbi araştırmalar için özel yetki sahibi (toplama kamplarında insanlar üzerinde yapılan deneyleri başlattı), 1944'te Sıhhiye ve Sağlık İşleri Reich Komiseri, Reich Bilimsel Araştırma Kurulu üyesi, SS Grup Yöneticisi ve Waffen-SS'de korgeneral, Hitler'in tedavisi hakkında Morell'le çelişkiye düştükten sonra refakatçi hekimlikten azledildi, karısını ve çocuğunu izin almadan Berlin dışına çıkarttığı için 16.4.1945'te Hitler'in emri üzerine SS tarafından tutuklandı, 17.4.1945'te ölüme mahkûm edildi, hapse atıldı, 3.5.1945'te Flensburg'da serbest bırakıldı, 23.5.1945'te Dönitz hükümetiyle birlikte tutuklandı, 1947'de Nürnberg Hekimler Davası'nda ölüme mahkûm edildi.

Brauchitsch, Walther von (d. 4.10.1881 Berlin, ö. 18.10.1948): Askeri öğrenci, 1900'de teğmen, 1909-1912 arası Harp Akademisi, 1913'te yüzbaşı, Büyük Genelkurmaya atandı, I. Dünya Savaşında değişik karargâhlarda görevlendirildi, 1919/20'de takas merkezlerinde görevli, Reich Ordusuna alındı, 1922'de Reich Savunma Bakanlığına girdi, 1925'ten itibaren birliklerde görevlendirildi, yarbay, 1927'de 6. Tümenin karargâh komutanı ve VI. Ordu Bölgesi'nin komutanı, 1929'da Reich Savunma Bakanlığında bölüm şefi, 1931'de tümgeneral, 1932'de topçu müfettişi, 1933'te 1. Piyade Tümeninin komutanı ve I. Askeri Bölge'nin komutanı, korgeneral, 1935'te topçu generali, I. Kolorduda komutan, 1937'de 4. Gruppenkommando'nun başkomutanı, 4 Şubat 1938'de orgeneral, Silahlı Kuvvetler Başkomutanı, 1940'ta feldmareşal, başarısız Moskova taarruzundan sonra 19.12.1941'de Führer Yedek Ordusuna kaydırıldı, 1946'dan itibaren İngilizlere tutsak.

Bräuer, Curt (d. 24.2.1889 Breslau, ö. 8.9.1969 Wiesbaden): Hukuk okudu, hâkim, savaşa katıldı, 1920'de Dışişleri Bakanlığına girdi, Kapstadt'da konsolos yardımcısı, daha sonra Pretoria'da (Güney Afrika) konsolos, 1926'da Berlin'de Dışişleri Bakanlığında, 1926'da elçilik müşaviri, 1930'da Brüksel'de elçilik müsteşarı, 1931'de 1. dereceden elçilik müsteşarı, 1935'te NSDAP'ye alındı (No. 2553264), 1932'de Dışişleri Bakanlığı Özel Görevlisi, Kasım 1937'den itibaren Paris'te elçilik müsteşarı, Kasım 1939'dan itibaren Oslo'da 1. dereceden elçilik müsteşarı, 1940'ta Silahlı Kuvvetler'e girdi, 1940 sonunda diplomatik görevden ayrıldı.

Braun, Eva, evlilik soyadı Hitler (d. 6.2.1912 Münih, ö. 30.4.1945 Berlin [intihar]): Ticaret Lisesi, muayenehane sekreteri, daha sonra fotoğrafçı Heinrich Hoffmann'ın yanında çalıştı, 1929'da Hitler ile tanıştırıldı, 1930'dan itibaren ara sıra buluştular, Geli Raubal'ın ölümünden sonra daha yakınlaştılar, 1932 ve 1935'te intihar teşebbüsleri, 1936'dan itibaren sürekli Hitler'in yanında; Berghof'ta ve Führer'in karargâ-

hında kendi daireleri oldu, 7.3.1945'ten itibaren sürekli Berlin'de, 28.4.1945'te Adolf Hitler'le evlendi (nikâh şahitleri Goebbels ve Martin Bormann). Hitler ile birlikte intihar etti.

Braun, Franziska, (d. 12.12.1885 Geiselhöring, Münih, ö. 13.1.1976 Ruhpolding): Ev kadını, Eva, Margarete ve Ilse Braun'un annesi.

Braun, Friedrich Wilhelm, "Fritz" (d. 17.9.1879 Stuttgart, ö. 22.1.1964 Ruhpolding): Eva Braun'un babası, marangoz, mobilya tasarımcısı, meslek okulu öğretmeni, 1914'te gönüllü olarak savaşa katıldı, önce bir kar ayakkabısı bölümünde çalıştı, hastalanınca muhasebe bölümüne geçti, 1919'da Oberland Gönüllüler Birliğinde başçavuş yardımcısı, 1920'den itibaren yeniden meslek okulu öğretmeni, 1921'de Franziska Braun'dan boşandı, 1922'de Franziska Braun'la yeniden evlendi, Stahlhelm'e (Çelik Miğfer) katıldı, 1934'ten itibaren NSKK üyesi, 1937'de NSDAP'ye girdi (No. 5021670), 1944'te bir yedek sahra hastanesinde idari müdür, 1945'ten sonra marangoz yardımcılığı yaptı, sonra işsiz kaldı.

Braun, Ilse (d. 1909 Münih, ö. 28.6.1979 Münih): Eva Braun'un ablası, yatılı okulda okudu, muayenehane sekreterliği yaptı, 1937'de Albert Speer'in yanında sekreter, birkaç hafta sonra istifa etti ve evlendi, 1940/41'de *Deutschen Allgemeine Zeitung* gazetesinde gönüllü olarak çalıştı, 1941'den itibaren redaktör, Breslau'ya taşındı, 1945'te Obersalzberg'e kaçtı, kısa süreliğine gözaltında tutuldu, daha sonra Ruhpolding'de yaşadı, daha sonra Heidelberg ve Münih'te yaşadı.

Braun, Margarete, "Gretl" evlendikten sonraki soyadı Fegelein, (d. 31.8.1915 Münih, ö. 10.10.1987 Steingaden [Bavyera]): Eva Braun'un kız kardeşi, lise, manastır okulu, 1932'den itibaren fotoğrafçı Hoffmann'ın yanında çalıştı, 1943'ten itibaren Bavyera Devlet Fotoğrafçılık Okulu'na gitti, ancak genellikle kız kardeşi Eva'nın yanında kaldı, 3.6.1944'te Hermann Fegelein ile evlendi (nikâh şahitleri Himmler ve Martin Bormann), 1945'te Berghof'ta, 5.5.1945'te Garmich'te bir kız çocuğu dünyaya getirdi, Münih'e taşındı, 1954'te bir tekstil mümessiliyle evlendi.

Braun, Wernher von (d. 23.3.1912 Wirsitz, Posen, ö. 16.6.1977 Alexandria, Washington): Mühendis, 1932'den itibaren Silahlı Kuvvetler Silahlar Dairesi'nde memur (Kummersdorf Deneme Merkezi), sıvı füzelerin geliştirilmesinde çalıştı, 1934'te Dr. mühendis, 1937'de Peenemünde deneme tesislerinde füze geliştirme teknik yöneticisi, NSDAP'ye girdi, 1940'ta SS-Sturmbannführer, 1943'ten itibaren A4 füzelerinin ("İntikam Silahı 2") üretim yerlerinin Dora-Mittelbau toplama kampına aktarılmasında görevli, 1945'te Bavyera'ya kaçtı, Amerikan birlikleri tarafından gözaltına alındı, "Paperclip" operasyonu çerçevesinde yüksek rütbeli çalışma arkadaşlarıyla birlikte ABD'ye kaçtı, orada silah geliştirme çalışmalarına katıldı, 1955'te vatandaşlığa alındı, 1960'ta Huntsville'deki (Texas) George C. Marshall Space Flight Center'in müdürü, Apollo uzay programında çalıştı, 1970'te NASA Planlama Bölümü Başkanı.

Brückner, Wilhelm (d. 11.12.1884 Baden-Baden, ö. 18.8.1954 Herbstdorf [Chiemgau]): Hukuk ve iktisat okudu, 1914 ila 1918 arasında savaşta yarbay olarak görev yaptı, 1919'da Epp Gönüllüler Birliğine girdi, 1920 Münih Arri-Film şirketinde kayıt teknisyeni, 1922'de NSDAP, Hitler darbesi sırasında Münih'te SA'nın alay komutanı, tutuklandı, 1924'te serbest bırakıldı, dernek görevlisi, tenis öğretmeni ve spor malzemeleri mümessili olarak çalıştı, 1930'da yeniden NSDAP'ye girdi (No. 298623), Hitler'in yanında SA yaveri, 1930 ila 1933 arasında Hitler'in ikinci kişisel yaveri, 1934-1940 arasında SA-Obergruppenführer, 1936-1945 arasında Reichstag mensubu, 1940'ta Hitler'le anlaşmazlığa düştükten sonra başyaverlikten azledildi, Silahlı Kuvvetler'e binbaşı olarak çağrıldı, 1944'te yarbay, 1945'te albay, 1945'ten 1948'e kadar ABD ordusu tarafından gözaltında tutuldu.

Brugmann, Walter (d. 2.4.1887 Leipzig ö. 26.5.1944): Mimar, 1912'de mühendis, savaşta görev yaptı, 1920'de Stargard'da belediye hizmetine girdi, 1922'de Nürnberg Yapı Müdürlüğü'ne geçti, 1925'ten itibaren burada müdür oldu, 1928'den 1940'a kadar kentin yapı işleri müşaviri ve yapı işleri raportörü oldu, özelikle şehir planlaması alanında çalıştı, işyeri ve sosyal binalara ait birkaç tasarım yaptı, 1933'te NSDAP'ye girdi (No. 3181417), 1934'te Speer tarafından partinin Reich kongre binasının inşaat sorumlusu olarak görevlendirildi, 1937'de profesör unvanını aldı, 1940'ta Berlin'in yeniden biçimlendirilmesinin genel inşaat sorumlusu oldu ve Speer'in Rusya'daki inşaat ekibinin şefi oldu.

Buchholz, Heinz (d. ?, ö. 1945'ten sonra): Führer karargâhında stenograf.

Büchs, Herbert (d. 20.11.1913 Beuthen [Yukarı Silezya], ö. 19.5.1996 Meckenheim, Bonn): İktisat okudu, 1935'te Reich Deniz Kuvvetlerine girdi, Hava Kuvvetlerine geçti, 1937'de subay, 1939'da 77. Savaş Filosu'nda pilot, 1941'de Hava Harp Akademisi, 1942 Ekimden itibaren Don Hava Kuvvetleri Komutanlığı karargâhında yüzbaşı, Mart 1943'ten itibaren VIII. Hava Birliğinin Kurmay Başkanlığında Ia, 1943 Ağustostan itibaren Hava Kuvvetleri Kurmay Başkanlığında binbaşı, 1. Hava Birliğinin Kurmay Başkanlığında Ia, Kasım 1943'ten itibaren Silahlı Kuvvetler Komuta Heyetinde, 1945'te Amerikalılar tarafından tutsak alındı, serbest bırakıldıktan sonra satış elemanı ve tercüman olarak çalıştı, 1957'de Federal Alman Ordusuna binbaşı olarak girdi, Hava Harp Akademisinde öğretmenlik yaptı, daha sonra Sevk ve İdare Akademisinde öğretmenlik yaptı, 1958'de yarbay, 1960'ta albay, 1962'de Federal Savunma Bakanlığında Hava Kuvvetleri Komuta Merkezi'nde alt bölüm yöneticisi, tugay generali, 1964'te Federal Ordu Kurmay Başkanı, yeniden yapılandırmadan sonra Silahlı Kuvvetler Dairesi'nde Kurmay Başkanı ve Genel Müfettişlik'te Kurmay Başkanı, 1964'te tümgeneral, 1967'de korgeneral, Genel Müfettiş Vekili, 1971'de NATO bünyesinde telekomünikasyon sistemleri için bir yönetim ajansının (NIOS) kurulmasında görev aldı, 1974'te emekliye ayrıldı.

Buhle, Walter (d. 26.10.1894 Heilbronn, ö. 27.12.1959 Stuttgart): 1913'te bir piyade alayında subay adayı, I. Dünya Savaşında bir havan topu taburunda bölük komutanı, 1919'da Reich Ordusuna alındı, piyade alaylarında çeşitli görevler, 1924'te Reich Savunma Bakanlığı Eğitim Dairesi Komutanı, 1926'da Reich Arşivi Komutanı, sonra Kara Kuvvetleri Başkomutanlığı Harekât Dairesi'ne girdi, 1930'da bir piyade alayında bölük komutanı, 1932'de Harekât Dairesi'ne geri döndü, 1936'da yarbay ve tabur komutanı, V. Kolordu Kurmay Başkanlığında, 1938'de OKH Harekât Dairesi Başkanı, 1939'da albay, 1940'ta tümgeneral, Şubat 1942'den itibaren OKW'de Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanı, 1944'te piyade generali, Führer'in karargâhında Ordu Örgütlenme Dairesi Temsilcisi, 1.2.1945'te Silahlı Kuvvetler Silahlanma Komutanlığına atandı.

Bullit, William C. (d. 25.1.1891 Philadelphia, ö. 15.2.1967 Paris): Hukuk eğitimini yarıda bıraktı, gazetecilik yaptı, I. Dünya Savaşında Avrupa'da savaş muhabiri, ABD'nin savaşa girmesinden sonra State Department'ta Orta Avrupa meseleleriyle ilgilenen gizli bölümün yöneticisi, 1919'da Lenin'le görüşmeler yaptı, 1921'den itibaren siyasal danışmanlık, daha sonra yazarlık yaptı, 1933'te Roosevelt tarafından devlet hizmetine geri çağrıldı, ABD'nin Moskova'daki ilk büyükelçisi, 1936'da Sovyetler Birliği'nin isteği üzerine geri çağrıldı ("Troçkist çevrelerle" ilişkisi olduğu iddiası), 1936'da Paris'te büyükelçi, 1940'ta görevden alındı, Ortadoğu Özel Görevlisi, Marine Department'ta görevli, 1944'te *Life* dergisi muhabiri, Ağustos 1944'ten itibaren Charles de Gaulle'ün kurmay başkanlığında Psikolojik Savaş Şefi, 1949'dan itibaren yazarlık yaptı, aralarında Çin'in (1949) de bulunduğu yerlerde çeşitli diplomatik görevler üstlendi.

Burgdorf, Wilhelm (d. 14.2.1895 Fürstenwalde, ö. 2.5.1945 Berlin): 1914'te askeri öğrenci, 1915'te teğmen, 1919'da Reich Ordusuna alındı, değişik birliklerde görevlendirildi, 1930'da yüzbaşı ve bölük komutanı, 1935'te binbaşı ve Dresden Harp Okulu'nda taktik öğretmeni, 1937'de IX. Kolordu karargâhında yaver, 1938'de yarbay, 1940'ta piyade alayı komutanı, albay, 1942'de tümgeneral ve Kara Kuvvetleri Personel Dairesi 2. Kısım Şefi, aynı yıl dairenin başkan vekili, 1943'te korgeneral, 1944'te piyade generali, Ordu Personel Dairesi Başkanı ve Schmundt'un halefi olarak Hitler'in yanında Silahlı Kuvvetler Yaveri.

Busch, Ernst (d. 6.7.1885 Essen-Steele, ö. 17.7.1945 Lager Aldershot, Londra): Askeri öğrenci, 1904'te teğmen, çeşitli birliklerde görevlendirildi, 1912/13 Kassel Harp Okulu, I. Dünya Savaşında bölük ve tabur başkanı, yüzbaşı, 1919'da Watter Gönüllüler Birliğinde, Reich Ordusuna alındı, 1921'de çeşitli karargâhlarda görevlendirildi, 1925'te binbaşı, Reich Savunma Bakanlığına girdi, 1928'den itibaren 2. Tümen Kurmay Başkanlığında, 1930'da yarbay ve tabur komutanı, 1932'de albay ve bir piyade alayının komutanı, 1935'te tümgeneral, 23. Tümenin komutanı, 1938'de piyade generali, VIII. Kolordunun komutanı, 1940'ta orgeneral, 16. Ordunun başkomutanı, 1943'te feld-

mareşal, Ekim 1943'ten Haziran 1944'e kadar Orta Ordular Grubu Komutanı, Führer Yedek Ordusuna kaydırıldı, 20.3.1945'ten itibaren Kuzey Batı Ordular Grubu Başkomutanı, 23.3.1945'te İngilizler tarafından tutsak alındı, bir kalp krizi sonucu öldü.

Busse, Theodor (d. 15.12.1897 Frankfurt/Oder, ö. 21.10.1986 Wallerstein): 1915'te askeri öğrenci, 1917'de teğmen, savaşta bir piyade alayında görevli, Reich Ordusuna alındı, 1925'te yarbay, 1929'da 5. Tümen Kurmay Başkanlığında, 1932'de yüzbaşı, 1936'da binbaşı, 1937'den itibaren 22. Tümenin Kurmay Başkanlığında, 1939'da yarbay, 1940'ta II. Ordunun Kurmay Başkanlığında Ia, 1941'de albay, 1942'de Don Ordular Grubu Kurmay Başkanlığında Ia, daha sonra Güney Ordular Grubunda, 1943'te tümgeneral ve Güney Ordular Grubu Komutanı, 1944'te I. Ordular Birliğinin komutanı ve piyade generali, 9.1.1945'ten itibaren 9. Ordu Başkomutanı, 6.5.1945'te tutsak düştü; serbest bırakıldıktan sonra Württemberg'de yaşadı.

Canaris, Wilhelm (d. 1.1.1887 Aplerbeck, Dortmund, ö. 9.4.1945 Flossenbürg Toplama Kampı [idam edildi]): 1905'te Deniz Kuvvetlerine girdi, 1914'te Falkland Adaları savaşına katıldı, Şili'de gözaltına alındı, kaçtı, 1916'da İspanya'da istihbarat görevinde çalıştı, 1917'de denizaltı komutanı, 1919/20'de Einwohnerwehren'in (Gönüllü Sivil Birlikleri) kurulmasında çalıştı, Kapp Darbesi'ne katıldı, 1920'den itibaren Baltık Donanması kurmayında, 1932'de *Schlesien* gemisinin komutanı, 1935'te Reich Savaş Bakanlığında Dışişleri/Savunma Şefi (1938'den itibaren Silahlı Kuvvetler Başkomutanı), 1938'den itibaren direniş gruplarıyla temaslar kurdu, Şubat 1944'te çok sayıda elemanının çift taraflı casusluk yaptıklarının ortaya çıkması üzerine görevden azledildi, 23.7.1944'te tutuklandı, 20 Temmuz komplocularıyla bağlantısı olduğu gerekçesiyle 8.4.1945'te bir askeri mahkeme tarafından ölüme mahkûm edildi.

Cavalero, Ugo Conte (d. 20.9.1880 Casale Monferatto [İtalya], ö. 10.9.1943 Frascati, Roma [intihar]): Muvazzaf asker, önce bir dağ birliğinde, sonra kurmay eğitimi gördü, 1917'de albay, Kasım 1917'den itibaren İtalyan Ordusu Üst Komuta Kademesi'nin Harekât Dairesi Şefi, 1920'den itibaren endüstride çalıştı, 1925'te Savaş Bakanlığında müsteşar yardımcısı, 1926'da senatör, 1927'de korgeneral, 1928'de asalet unvanı verildi, çeşitli siyasal görevlerde bulundu, 1938'de Habeşistan savaşında başkomutan, 1940'ta İtalyan Genelkurmay Başkanı, aynı zamanda 1940/41 yıllarında Arnavutluk'ta başkomutan, 1942'de İtalya mareşali, 1943'te Badoglio hükümeti tarafından tutuklandı, Alman birlikleri tarafından serbest bırakıldı, hemen ardından Mussolini'nin karşıtlarıyla görüşmeler yaptığı ve gelecek baskılardan korktuğu için intihar etti.

Chamberlain, Arthur Neville (d. 18.3.1869 Birmingham, ö. 9.11.1940 Heckfield, Reading [Berkshire]): Ticaret eğitimi gördü, metalürji okudu, 1890'da Bahama adalarında çiftçilik yaptı, 1897'den itibaren Birmingham'da yerel politikacı, 1915/16'da belediye başkanı, 1918'den itibaren Avam Kamarası üyesi, 1922'den itibaren çeşitli bakan-

lıklar yaptı, 1924 ila 1929,1931 ila 1935, 1935 ila 1937 arasında maliye bakanı, 1937'den 1940'a kadar başbakan, Almanya'ya karşı yatıştırma politikasının kamuoyunda en iyi bilinen savunucusu, 10.5.1940'ta istifa etti.

Christian, Eckhard (d. 1.12.1907 Berlin-Charlottenburg, ö. 1985): 1926'da Deniz Kuvvetlerine girdi, 1930'da teğmen, 1934'te Hava Kuvvetlerinde üsteğmen, Warnemünde'de Keşif Uçakları Okulu'na (See) gitti, 1935'te yüzbaşı, 1938'den itibaren Reich Havacılık Bakanlığında, 1940'ta binbaşı, 1941'de Alman Silahlı Kuvvetleri Komuta Heyeti Başkanı'nın yanında karargâh subayı, Führer Karargâhı'nda Jodl'un temsilcisi, 1942'de yarbay, 1943'te albay, 1944'te tümgeneral ve Hava Kuvvetleri Komuta Heyeti Başkanı, 22.4.1945'te Schleswig-Holstein'a gitti, 8.5.1945'te Dönitz hükümetiyle birlikte İngilizler tarafından tutsak edildi, 1947'de serbest bırakıldı, Batı Almanya'da yaşadı.

Christian, Gerda, kızlık soyadı Daranowski (d. 13.12.1913 Berlin, ö. 14.4.1997 Düsseldorf): Bir moda mağazasında eleman, 1937'de Hitler'in özel yaverliğinde sekreter, Hitler'in değişik karargâhlarında görev aldı, 1943'te Eckhard Christian ile evlendi, 1.5.1945'te Batı Almanya'ya kaçmayı başardı.

Churchill, Winston (d. 30.11.1874 Blenheim Palace [Oxfordshire, İngiltere], ö. 24.1.1965 Londra): Sandhurst Askeri Akademisinde okudu, süvari teğmeni, Küba, Hindistan ve Güney Afrika'da savaş muhabiri, Güney Afrika'da hapis yattı, kaçtı, 1900'den itibaren Avam Kamarası'nda muhafazakâr milletvekili, 1904'ten 1922'ye kadar liberal, 1924'ten 1965'e kadar yeniden muhafazakâr milletvekili, kısa süreliğine ticaret ve içişleri bakanlıkları yaptı, 1911 ila 1915 arası Deniz Kuvvetleri Bakanı, 1917'de Cephane Bakanı, 1919 ila 1921 arası Savaş ve Havacılık Bakanı, 1924'ten 1929'a kadar Maliye Bakanı, Chamberlain'in yatıştırma politikasına karşı, 1939/40'ta yeniden Deniz Kuvvetleri Bakanı, 1940'ta tüm partilerin katıldığı koalisyon hükümetinin başbakanı, 12.7.1941'de Sovyetler Birliği'yle bir savunma anlaşması imzaladı, ABD ile giderek daha çok yakınlaştı, Roosevelt ile savaş hedefleri üzerinde anlaşmaya vardı (14.8.1941 tarihli Atlantik Bildirgesi) 1945 baharındaki seçim yenilgisi yüzünden savaş sonrası Avrupa'nın biçimlendirilmesi çalışmalarının dışında kaldı, 1951'de üçüncü başbakanlığı, 1955'te istifa etti, 1953'te Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı.

Chvalkovsky, Frantisek (d. 30.7.1885 Jilové [Bohemya], ö. 25.2.1945 Berlin): Prag Üniversitesinde hukuk okudu, 1908'de hukuk doktorasını verdi, 1909/10'da Londra'daki Ticaret Yüksek Okulu'na gitti, 1914 ila 1916 arasında I. Dünya Savaşında Avusturya-Macaristan Ordusuna katıldı, 1916-1918 yıllarında Prag'da avukatlık yaptı, 1919/20'de İçişleri Bakanının Özel Sekreteri ve Çekoslovak Ulusal Konseyi Şube Müdürü, 1920/21'de Dışişleri Bakanlığı Siyasi Şube Başkanı, 1921 ila 1923 arası Tokyo'da elçi, 1923'ten 1925'e kadar Washington'da elçi, 1925'ten 1927'ye kadar Ulusal Konsey parlamentosunda Cumhuriyetçi Parti Milletvekili, 1927'den 1932'ye kadar Berlin'de elçi, 1932'den

1938'e kadar Roma'da elçi, 1938/39 yıllarında Çekoslovakya Dışişleri Bakanı, daha sonra Bohemya ve Moravya Protektorası'nın Berlin "elçisi" Berlin'de bir Amerikan hava saldırısı sırasında otobanda öldü.

Ciano di Cortelazzo, Galeazzo Conte (d. 18.3.1903 Livorno, ö. 11.1.1944 Verona [idam edildi]): Hukuk okudu, 1925'te diplomatik görevde, başka yerlerin yanı sıra Güney Amerika ve Çin'de çalıştı, 1930'da Mussolini'nin kızı Edda ile evlendi, 1933'te Mussolini'nin Basın Sorumlusu, 1935'te Propaganda Bakanı, 1936'dan 1943'e kadar Dışişleri Bakanı, 1943'te faşist büyük meclisinde Mussolini'nin azledilmesinden yana oy verdi, Alman birlikleri tarafından tutuklandı, Mussolini'nin Republica Sociale Italiana'sında özel bir mahkemede ölüme mahkûm edildi.

Codreanu, Corneliu (d. 13.9.1899 Husi [Romanya], ö. 30.11.1938 Tincabeni [Romanya; öldürüldü]): Hukuk okudu, hukuk doktorası, 1923'te Ulusal Hıristiyan Birlik İçin Yahudi Karşıtı Liga'yı kurdu, yandaşlarının yaptığı terör saldırıları yüzünden defalarca mahkemeye çıkartıldı ve serbest bırakıldı, 1927'de Demir Muhafızlar'ın temelini oluşturan "Başmelek Mikail Lejyonu"nu kurdu, 1932'de Romanya parlamentosunda milletvekili, Rumen monarşisine yönelik kasıtlı istikrarsızlaştırma girişimlerinde bulundu, 1938'de Kral II. Carlos'un diktatörlük kurmasıyla tutuklandı, on yıl zorunlu çalışmaya mahkûm edildi, tahminen kralın talimatı üzerine idam edildi.

Conti, Leonardo (d. 24.8.1900 Luzern [İsviçre], ö. 6.10.1945 Nürnberg [intihar]): Tıp okudu, Gönüllüler Birliğine katıldı, 1922'de Deutsch Völkische Freiheitspartei, 1923'te tıp doktorasını verdi, 1923'te SA'ya girdi, 1925'te Berlin'de muayenehane açtı, 1927'de NSDAP'ye girdi, SA-Sağlık Hizmeti'ni kurdu, NSD Tabipler Birliğinin kurucusu, 1930'da SS'e girdi, 1932'de Prusya Eyalet Meclisi'nde milletvekili, 1933'te Prusya İçişleri Bakanlığına atandı, 1939 ila 1944 arasında Reich Sağlık Yöneticisi, NSDAP'nin Reich yönetiminde Halk Sağlığı Dairesi Başkanı, 1944'te SS-Obergruppenführer, toplama kamplarında insanlar üzerinde yapılan deneylerin elebaşlarından, akıl hastalarının kitlesel halde öldürülmesine ("Ötenazi Programı") katıldı, Mayıs 1945'te Flensburg'da tutuklandı ve Nürnberg adli tutukevine gönderildi.

Coulondre, Robert (d. 11.9.1885, Nîmes, ö. 1959): Hukuk okudu, diplomatik göreve girdi, 1919'da Fas'ta konsolos, 1920'de Fransız-Sovyet Rusya müzakerelerinde delege, daha sonra Ticaret Bakanlığında, 1929-1932 arasında uluslararası müzakerelerde Fransız yetkilisi, 1934'te Dışişleri Bakanlığı Siyasi Daire Müdürü, 1936 ila 1938 arası Moskova'da büyükelçi, 1938'den itibaren Berlin'de büyükelçi, 1939'da görevden alındı, 1939/40 Dışişleri Bakanı, 1940'ta Bern'de büyükelçi, aynı yıl emekliye ayrıldı, 1945'te Moskova'daki İyileştirme Komisyonu üyesi.

Crockett, James C. (d. 1893, ö. 1973): ABD ordusunda albay, 1933'ten 1939'a kadar Berlin'deki ABD Askeri Ataşesi'nin yardımcısı, 1941'de ABD zırhlı birliklerinde gizli servis subayı, 1944'te Moskova'daki ABD Askeri Ataşesi'nin çalışanı.

Çuykov, Vassili I. (d. 12.2.1900 Serebryaniye Prudi, Moskova, ö. 18.3.1982 Moskova): Tesviyeci, 1917'de deniz eri, 1918'de Kızıl Orduya girdi, 1919'dan itibaren Rusya Komünist Partisi üyesi (Bolşevikler), aynı yıl alay komutanlığına atandı, 1922'den 1925'e kadar Frunse Askeri Akademisine gitti, daha sonra 1927'ye kadar askeri akademinin Doğu fakültesinde okudu, daha sonra Çin'de askeri danışman, 1935'te akademide Kızıl Ordunun mekanikleştirilmesi ve motorize edilmesi kursu, daha sonra çeşitli mekanize ve zırhlı birliklerde komutanlıklar, Sovyet-Fin savaşında 9. Ordu komutanı, 1942'de 62. Ordu komutanı, Stalingrad'da görev aldı, Nisan 1943'ten itibaren 8. Muhafız Ordusu komutanı, 1945'te Berlin'deki çatışmalara katıldı, 1945/46'da Thüringen'deki Sovyet askeri yönetiminin başkanı, 1946'dan 1949'a kadar başkomutan vekili, 1949'dan 1953'e kadar Almanya'daki Sovyet işgal birliklerinin başkomutanı, aynı zamanda Sovyet Kontrol Komisyonu'nun başkanı, 1952'den 1961'e kadar SBKP Merkez Komitesi Aday Üyesi, 1961'den itibaren üye, 1953 ila 1960 arasında Kiev Askeri Bölge Şefi, 1955'te mareşal, 1960'tan 1964'e kadar Kara Kuvvetleri Başkomutanı, Kruşçev'in devrilmesinden sonra, Sovyet Sivil Savunma Şefi, 1972'de Savunma Bakanlığı Genel Müfettişleri Grubuna atandı.

Daladier, Edouard (d. 18.6.1884 Carpentras [Departement Vaucluse, Fransa], ö. 11.10.1979 Paris): Tarih ve coğrafya öğretmeni, 1919'dan 1940'a kadar ve 1946'dan 1958'e kadar Radikal Sosyalist Parti Milletvekili, defalarca aynı partinin başkanlığını yaptı (1927-1931, 1935-1938, 1957/58), kısa süreli hükümetlerde değişik bakanlık görevlerinde bulundu (1924/25 Sömürgeler Bakanı, 1925/26 Eğitim Bakanı, 1930/31/32 Çalışma Bakanı) 1933'te başbakan, 1934'te başbakan ve dışişleri bakanı, 1936'dan 1938'e kadar Halk Cephesi Hükümeti'nin savunma bakanı, 1938'den 1940'a kadar başbakan ve savunma bakanı, 1939/40'ta aynı zamanda dışişleri bakanı, 1938'de Münih Antlaşması'nı imzaladı, 1939'da Franco İspanyası'nı tanıdı, 21.3.1940'ta başbakanlıktan azledildi, ama savaş bakanlığı görevini sürdürdü, Pétain hükümetinin isteği üzerine Fransız Fası'nda tutuklandı, 1942'de 1940 yenilgisindeki sorumluluğu yüzünden mahkemeye çıkartıldı, 1943'te Almanya'ya teslim edildi, 1945'te serbest bırakıldı, 1947 ila 1954 arasında "Sol Cumhuriyetçiler Birliği" lideri, Vietnam savaşına, Avrupa savunma anlaşmalarına ve Beşinci Cumhuriyet anayasasına karşı çıktı.

Dänicke, muhtemelen **Kurt** (d. 7.10.1902 Berlin, ö. ?): Guatemala'da mühendis, 1939'da Almanya'ya geri döndü, NSDAP'ye alındı (No. 7139310), savaşta başçavuş, Silahlı Kuvvetler Harekât Dairesi'nde yazıcı.

Daranowski, Gerda (bkz. Christian, Gerda)

Deverell, Cyrill, John (d. 9.11.1874, ö. 1947): 1895'te orduya girdi, Hindistan'da savaştı, 1907'de kurmay eğitimi, 1908'de Hindistan'a geri döndü, 1912'den itibaren Sömürge Birlikleri Kurmay Başkanlığında, 1914'ten 1919'a kadar Belçika ve Fransa'daki British Expeditionary Force'da, tümen komutanlığı,

1919'dan 1921'e kadar Waller bölgesinde, 1921'den 1925'e kadar Hindistan'da eyalet komutanı, 1927'den 1930'a kadar Hindistan'da karargâh komutanı, 1930/31'de Hindistan'da Genelkurmay Başkanı, 1931'den 1933'e kadar Eastern Command'ın korgenerali, 1936/37 İngiliz Silahlı Kuvvetleri Genelkurmay Başkanı, 1937'de emekliye ayrıldı.

Diesing, Kurt (d. 3.9.1885 Magdeburg, ö. 1941 ?): Ticaret okulu, Meteoroloji Dairesi'nde yardımcı eleman, Halle Üniversitesinde mekanik okumaya başladı, 1915'ten 1918'e kadar zeplinci ve balon gözlemcisi olarak askerlik hizmeti, daha sonra Königsberg ve Leipzig'de matematik ve doğa bilimleri okudu, Leipzig Jeofizik Enstitüsü'nde asistan yardımcısı, 1923'te sıcak havanın etkisinde bulunan bir alçak basınç cephesinin sonuçları üzerine yazdığı tezle Dr. rer. nat. unvanını aldı, Magdeburg, Zeitz, Breslau, Orta Almanya'da lise öğretmenliği yaptı, 1933'te NSDAP'ye alındı (No. 2006316), 1939'dan itibaren orduda askerlik hizmeti, Danimarka ve Norveç'in işgal planları yapılırken meteoroloji tebliğleri verdi.

Dietrich, Josef, "Sepp" (d. 25.5.1892 Hawangen [Unterallgäu], ö. 21.4.1966 Ludwigsburg): At arabacılığı, otelcilik malzemeleri ticareti yaptı, 1911'de asker oldu, savaşa katıldı, 1919'da Münih 1. Garnizonu'nda başçavuş, 1920'den 1927'ye kadar Bavyera Eyalet Polisi'nde, geçici olarak Oberland Gönüllüler Birliği, 1923'te NSDAP'ye girdi, Hitler darbesine katıldı, 1928'de NSDAP'ye yeniden girdi (No. 89015) ve Sturmbannführer oldu, SS'e girdi (No. 1177), 1929'da Standartenführer, Bavyera SS Tugayı Komutanı, 1930 Oberführer, 1930'dan 1945'e kadar Reichstag'da milletvekili, 1933'te "Adolf Hitler" Leibstandarte'nin kurulmasıyla görevlendirildi, 1934'te SS-Obergruppenführer, 1939'dan itibaren askeri savaş hizmetinde, 1941'de Waffen-SS generali, 1942'de tümen komutanı, 1944'te Waffen-SS'de Oberstgruppenführer ve orgeneral, önce 5. daha sonra 6. SS Panzer Ordusu Başkomutanı, 8.5.1945'te Avusturya'da yakalandı, 1946'da savaş suçları yüzünden müebbet hapse mahkûm edildi ("Malmedy Davası"), 1955'te serbest bırakıldı, 1957'de 1934'teki iktidar mücadelesinde ("Röhm Darbesi") cinayete yardımdan 18 ay hapse mahkûm edildi, 1959'da serbest bırakıldı.

Dietrich, Otto (d. 31.8.1897 Essen, ö. 22.11.1952 Düsseldorf): Savaşta gönüllü asker, daha sonra teğmen, 1918'den itibaren felsefe ve kamu yönetimi okudu, 1921'de Dr. rer. pol. unvanı aldı, Ruhr bölgesinde askeri birlik görevlisi, 1926'da gazete editörü, 1929'da NSDAP'ye girdi (No. 126727), 1930/31'de *Essener Nationalzeitung* gazetesinin sorumlu yazı işleri müdürü, 1931'den Nisan 1945'e kadar NSDAP'nin Reich Basın Sorumlusu, 1933'te SS'e girdi (No. 101349), 1934'te SS tugay komutanı, 1941'de SS-Obergruppenführer, 1936-1945 arası Reichstag'da milletvekili, 1937'den 1945'e Propaganda Bakanlığında müsteşar, 1938'den 1945'e kadar Reich hükümetinin basın sorumlusu, 1945'te tutuklandı, 1947'de "Wilhelmstraße Davası"nda sanık, 1949'da yedi yıl hapse mahkûm edildi, 1950'de serbest bırakıldı, daha sonra bir nakliye şirketinde yönetici pozisyonunda çalıştı.

Dirr, Adolf (d. 14.2.1907 Münih, ö. ?): Demirci, yarı profesyonel boksör (hafif sıklet), 1929'da SA ve NSDAP'ye girdi, 1931'de Führer Refakat Birliğine girdi, 1934'te Untersturmführer, 1944'te Hauptsturmführer, 22.4.1945'te uçakla Obersalzberg'e kaçtı, Mayıs 1945'te gözaltına alındı, 1948'de serbest bırakıldı, Güney Almanya'da yaşadı; *Hitler Kitabı*'nda kendisinden yanlış olarak Obersturmbannführer olarak söz edilmiştir.

Dodd, William E. (d. 1869, ö. 1940): Leipzig Üniversitesinde tarih ve kamu yönetimi okudu, Dr. phil. unvanı aldı, tarihçi olarak çalıştı, ABD'nin 19. yüzyıldaki tarihi konusunda yazılar yazdı, 1900'den 1908'e kadar kolej öğretmeni, 1908'den 1933'e kadar Chicago Üniversitesinde profesör, 1933'ten 1938'e kadar Berlin'de büyükelçi, Alman politikası hakkında eleştirel yazılar kaleme aldı, HJ eğitim elkitabını İngilizceye çevirdi, Yahudilerin ABD'ye göçünü destekledi, elçilik yaptığı süre içinde Sovyet İstihbarat Servisi NKVD'nin görevlendirdiği kızı Martha tarafından ispiyonlandı.

Dollmann, Eugen (d. 21.8.1900 Regensburg, ö. 17.5.1985 Münih): Çağdaş filoloji okudu, Dr. phil. unvanı aldı, 1927'den itibaren İtalya ve Vatikan'da arşiv çalışmaları yaptı, 1934'te Roma'da, NSDAP'ye girdi (No. 3402541), SS-Reichsführer'i Himmler'in personelinde, 1937'de Obersturmführer, 1938'de Hauptsturmführer, 1941'de SS'in Mussolini'nin yanındaki irtibat subayı, değişik görevlerin yanı sıra tercümanlık da yaptı, 1941'de Obersturmbannführer, 1943'te SS-Standardenführer, Vatikan ve İtalyan kraliyet ailesi için görev yaptı, 1945'te İtalya'daki teslim olma görüşmelerine katıldı, Mayıs 1945'te amiri Wolff ile birlikte Amerikan birlikleri tarafından tutuklandı, İngiliz gizli servisine teslim edildi, 1946'da savaş esirleri kampından kaçtı, Katolik kilisesinin yardımıyla İspanya'ya kaçtı, orada yayıncılığın yanı sıra bilimsel çalışmalar yaptı.

Doose, Heinrich (d. 1.7.1912 Kiel, ö. 16.1.1952 Piding [Yukarı Bavyera]): 1934'te "Adolf Hitler" SS-Leibstandarte'ye girdi, 1937'den itibaren Führer Refakat Birliğinde, Julius Schaub'un şoförü, 1943/44'te doğuda cephe görevinde, 1945'te Untersturmführer, 21.4.1945'te Schaub ile birlikte uçakla Obersalzberg'e gitti, Obersalzberg'deki bürolarda Hitler'in evraklarını yok etti, Haziran 1945'te tutuklandı, 1948'de serbest bırakıldı, Münih'te yaşadı.

Dopfer, Alfons (d. ?, ö. ?) Dr. med. ve med. vet., köpek ve kedi hastalıkları uzmanı, Münih'te bir hayvan kliniğinin sahibi.

Dönitz, Karl (d. 16.9.1891 Grünau, Berlin, ö. 24.12.1980 Aumühle, Hamburg): 1900'de bahriyeli, 1913'te teğmen, 1916'da Denizaltı Kuvvetlerine geçti, 1918'de bir denizaltının komutanı, Ekim 1918'den Temmuz 1919'a kadar İngilizlere savaş esiri oldu, döndüğünde bir torpido botunun komutanı oldu, 1923/24'te Torpido ve Mayın İşleri Müfettişliği'nde Denizaltılar Şube Müdürü, 1924'te Deniz Kuvvetleri Komutanlığında eğitim, 1924-1927 arasında Reich Savunma Bakanlığı Deniz Kuvvetleri Bölümü'nde şube yöneticisi, 1928'de deniz binbaşısı, 4. Torpido Halbflottille Komodoru, 1930'dan 1934'e kadar

Kuzey Denizindeki deniz kuvvetleri üssünde Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Birinci Subayı, 1933'te deniz yarbayı, 1934'te *Emden* kruvazörünün komutanı, 1935'te deniz albayı, 1935/36'da *Weddingen* denizaltı filosunun komutanı, 1936'de Denizaltı Kuvvetleri Yöneticisi ve 1939'dan itibaren başkomutan, 1939'da tümamiral, 1942'de amiral, 1943'te büyük amiral ve Deniz Kuvvetleri Başkomutanı, 30.4.1945'te Hitler tarafından Reich Devlet Başkanı ve Silahlı Kuvvetler Başkomutanı ilan edildi, 23.5.1945'te İngiliz ordusu tarafından tutuklandı, 1946'da Nürnberg'de savaşın ana suçlularından biri olarak on yıl hapse mahkûm edildi, 1956'da serbest bırakıldı.

Dörnberg zu Hausen, Alexander Freiherr von (d. 17.3.1901 Darmstadt, ö. 7.8.1983 Oberaula-Hausen, Bad Hersfeld): 1919/20'de Gönüllüler Birliği, hukuk okudu, 1925'te hukuk doktorasını verdi, 1927'de Dışişleri Bakanlığına girdi, 1930'da Bükreş'te ataşe, 1933'te Reval'de, 1934'te elçilik sekreteri, NSDAP'ye girdi, 1936'de Berlin Dışişleri Bakanlığında, 1937'de Londra'da, Ribbentrop'un has adamı, 1938'de Dışişleri Bakanlığı Protokol Bölümü'nde Elçilik Müşaviri, SS-Hauptsturmführer, 1939'da Obersturmbannführer, 1940'ta SS'in Reich komutanının karargâhında Oberführer, I. sınıf elçi, müsteşar, 1945'te tutuklandı, 1948'de Garmish-Partenkirchen Nazi Savaş Suçluları Mahkemesi'nde "aktif ve pasif direniş göstermek" sebebiyle aklandı.

Dornberger, Walter (d. 6.9.1895 Gießen, ö. 26.6.1980 Ottersweier [Baden]): 1914'te gönüllü asker, teğmenliğe yükseltildi, 1918'de Fransızlara esir düştü, ülkesine döndüğünde Reich Ordusuna alındı, 1925-1930 yıllarında makine mühendisliği eğitimi için Berlin Teknik Üniversitesine gönderildi, mühendis oldu, Ordu Donatım Dairesinde yüzbaşı, Balistik Bölümünde asistan, füze mermilerinin geliştirmesiyle ilgilendi, 1935'te binbaşı, Kummersdorf'daki Ordu Deneme Tesisinin deneme arazisinin yöneticisi, füze geliştirilmesinden sorumlu yönetici, 1935'ten itibaren sıvı füze denemeleri yaptı, 1937'den itibaren Peenemünde'deki Füze Geliştirme Merkezi'nin inşaatıyla ilgilendi, albay, 1943'te Peenemünde'deki Savaş Füzeleri Deneme Tesisi'nin komutanı, tümgeneral, 1944'te korgeneral ve Füze Geliştirme Şefi, 1945'te Bavyera'ya kaçtı, 12.5.1945'te yüksek rütbeli çalışma arkadaşlarıyla birlikte Amerikalılara esir düştü, 1945 sonunda yaptığı bir füze denemesinde İngiliz birlikleri tarafından tutuklandı, 1947'de savaş suçlusu davasından vazgeçilmesi üzerine ABD'ye göç etti. ABD Hava Kuvvetlerinde danışman, 1950'den itibaren Bell Aircraft'ta çalıştı, 1960'ta uzay teknolojisinden sorumlu başkan yardımcısı, bir uzay mekiğinin geliştirilmesinde çalıştı, 1965'te emekli oldu, bir yolculuk sırasında öldü.

Douglas-Hamilton, Douglas (d. 3.2.1903 Londra, ö. 1973): İskoçya'da büyük toprakların mirasçısı, çok sayıda asalet unvanı sahibi (Earl of Lanark, Marquess of Clydesdale, Earl of Arran and Cambridge, Marquess of Douglas), Oxford'da okudu, pilotluk eğitimi gördü, 1933'te bir Himalaya keşif gezisinin başpilotu, Royal Geographic Society

üyesi, yazarlık yaptı, Avrupa'da yolculuklar yaptı, Rudolf Hess'in tanıdığı, II. Dünya Savaşında Kraliyet Hava Kuvvetlerinde pilot, 1940'ta Avam Kamarası'nda Muhafazakâr Parti Milletvekili, 1941'de Hess'le buluştu, onun barış teklifini aldı, 1948'den 1973'e kadar St. Andrew Üniversitesi rektörü, çok sayıda şeref unvanı ve denetim kurulu üyeliği.

Dreesen, Fritz (d. 5.2.1884 Bad Godesberg, ö. ?) Bonn Bad Godesberg'deki Rheinhotel'in sahibi, 1925'te Hitler'i bir dinlenme tatili için davet etti, o tarihten sonra zaman zaman NSDAP'nin toplantılarını düzenledi, 1933'te NSDAP'ye girdi (No. 1757195), aynı partinin Oteller ve Konaklama Tesisleri Ekonomi Grubuna üye.

Dufving, Theodor von (d. ?, ö. ?): Yarbay, 1944'te Harp Akademisinde, sonra 76. Zırhlı Topçu Alayının komutanı, Ocak 1945'ten itibaren Breslau kalesinde 609. Tümenin kurmay başkanı, albay, 10.3.1945'te LVI. Zırhlı Birliklerin kurmay başkanı (Weidling'in yanında), 1945 Mayısında Sovyetlere tutsak, 1955'te serbest bırakıldı, daha sonra Federal Alman Savunma Bakanlığında görev yaptı.

Eicken, Carl von (d. 31.12.1873 Mülheim/Ruhr, ö. 29.6.1960 Heilbronn): Tıp doktoru, 1903'te Freiburg Üniversitesinde kulak-burun-boğaz hastalıkları dalında doçent oldu, 1909'da Gießen Üniversitesinde öğretim görevlisi, 1911'de aynı yerde profesör, 1922'de Berlin Üniversitesinde, 1926'da Charite'nin KBB kliniği şefi, Ordu Sağlık Müfettişliği'nde danışman hekim, 1944'te Sağlık İşleri Yetkilisi'nin (Brandt) danışmanı, 1950'de emekliye ayrıldı, Federal Almanya'ya geçti.

Eigruber, August (d. 16.4.1907 Steyr [Yukarı Avusturya], ö. 28.5.1946 Landsberg am Lech [idam edildi]): Jeodezi teknisyeni, hassas mekanikçi, 1922'de Avusturya Nasyonal Sosyalist İşçi Gençliği örgütüne girdi, 1925'te bu örgütün lideri oldu, 1928'de NSDAP Avusturya koluna üye oldu (No. 83432), 1930'da Steyr-Stadt bölge yöneticisi, NSDAP adına faaliyet yürüttüğü için birkaç kez kısa süreli hapis cezalarına çarptırıldı, 1935'te Yukarı Avusturya'daki illegal NSDAP'nin Gau-İdari Amiri, 1936-1945 arası Yukarı Avusturya Gau-Yöneticisi, 1938'de Landeshauptmann, SA-Oberführer, alay komutanı olarak SS'e geçti (No. 292778), aynı yıl SS-Oberführer oldu, 1939'da tugay komutanı, 1940'tan itibaren Oberdonau Reich valisi, çok sayıda başka devlet ve parti görevinde bulundu, 1942'de Reich Savunma Komiseri, 1943'te SS-Obergruppenführer, 1944'ten itibaren Oberdonau bölgesinde Volkssturm Lideri, 1945'te Alpler istihkâmının kurulmasıyla görevlendirildi, 10.5.1945'te Amerikalılara esir düştü, Mauthausen Toplama Kampı'nda işlenen suçlardaki sorumluluğu yüzünden 29.3.1946'da ölüme mahkûm edildi.

Eishenhower, Dwight David (d. 14.10.1890 Denison [Texas, ABD], ö. 28.3.1969 Washington): Westpoint Askeri Akademisinden mezun, daha sonra değişik birliklerde görev aldı, zırhlı silahların yeni kullanım olanaklarının geliştirilmesiyle ilgilendi, Panama, Paris ve Filipinler'de kaldı, Fort Leavenworth'de kurmay eğitimi gördü,

1926'da binbaşı, 1930'dan itibaren War Department'da (Savaş Departmanı) endüstriyel seferberlik sorunlarıyla ilgilendi, 1933'ten 1935'e kadar karargâh subayı, 1935'ten itibaren Filipinler'de görevlendirildi, 1941'de tuğgeneral, ABD Ordusu Genelkurmay Başkanlığında Harekât Dairesi Başkan Yardımcısı, 1942'de Avrupa'daki ABD Silahlı Kuvvetlerinin komutanlığına atandı, ikinci cephenin açılması planlarıyla ilgilendi, önce İngiltere'nin baskısıyla Kuzey Afrika'daki askeri faaliyetleri hızlandırdı, Kuzey Afrika, Sicilya ve Kuzey Fransa'daki çıkarmaların başkomutanı, Aralık 1944'te 5 yıldızlı generalliğe terfi ettirildi, 1945'te Almanya'daki Amerikan işgal bölgesinin askeri valisi, daha sonra 1948'e kadar ABD Ordusunun genelkurmay başkanı, 1948'de görevden ayrıldı, New York'taki Columbia Üniversitesinin mütevelli heyeti başkanı oldu, 1950'de yeniden askerliğe döndü, Avrupa'daki NATO Başkomutanı oldu, 1952'de devlet başkanlığı seçimlerinde aday oldu ve seçimi kazandı (Cumhuriyetçi Parti, 1956'da yeniden seçildi), iç politikada "dinamik muhafazakârlık" çizgisinin önde gelen savunucularından, dış politikada Sovyetler Birliği'ne karşı taktik gözeterek davrandı, aynı zamanda ABD'nin Üçüncü Dünya denilen ülkelerdeki angajmanını genişletti.

Elser, Johann Georg (d. 4.1.1903 Hermaringen [Württemberg], ö. 9.4.1945 Dachau [öldürüldü]): Demir tornacısı, marangoz, Alman ve İsviçre saat fabrikalarında çalıştı, 1928/29'da kısa süreliğine Kızıl Cephe Savaşçıları Birliği üyesi, 1932'de işsiz, geçici işlerde çalıştı, 1936'dan itibaren bir silah fabrikasında işe girdi, savaş karşıtı görüşleri yüzünden NSDAP'ye düşman oldu, 1939'dan itibaren bir bomba üzerinde çalıştı, 30-35 gece kendini fark ettirmeden Bürgerbräukeller birahanesinin salonunda geceledi, patlamanın yaşandığı 8.11.1939 gününde Alman-İsviçre sınırında tutuklandı, Sachsenhausen Toplama Kampı'nda, gelecekte göstermelik sürdürülmesi düşünülen bir mahkeme için özel tutsak olarak alıkonuldu, Aralık 1944'te ya da Ocak 1945'te Dachau Toplama Kampı'na getirildi, Berlin'deki yüksek bir makamdan gelen talimatla orada öldürüldü.

Engel, Gerhard (d. 13.4.1906 Guben, ö. 9.12.1976 Düsseldorf): Lise mezunu, 1925'te Reich Ordusuna girdi, Dresden Piyade Okulu'na gitti, 1933'te üsteğmen, 1937'de yüzbaşı ve bölük komutanı, 1938'de Hitler'in yanında ordu yaveri, aynı zamanda Silahlı Kuvvetler Başkomutanı ile Führer ve Reich Şansölyesi irtibat subayı, 1940'ta binbaşı, 1943'te yarbay, 27. Piyade Alayı Komutanı, 1944'te albay ve 12. Piyade Tümeni Komutanı, Kasım 1944'te tümgeneral, Nisan 1945'te korgeneral ve "Ulrich von Hutten" Halk Piyade Tümeni Komutanı, 1945'ten 1947'ye kadar ABD'de esir.

Erhardt, Walter (d. 19.5.1911 Neckarrems, Waiblingen, ö. ?): Boyacı ve sıvacı, 1931'de NSDAP'ye (No. 915199) ve SA'ya girdi, 1933'te "Adolf Hitler" Leibstandarte'ye girdi, Sturmmann, 1936'dan itibaren Führer Refakat Birliğinde Unterscharführer, 1938'de Oberscharführer, 21.6.1944'te Untersturmführer'liğe, 9.11.1944'te Obersturmführer'liğe terfi ettirildi; *Hitler Kitabı*'nda adı yanlış bir

biçimde SS-Obersturmbannführer olarak geçiyor.

Falkenhorst, Nikolaus von (asıl soyadı Jastrzemski) (d. 1.7.1885 Breslau, ö. 18.6.1968 Holzminden): Askeri öğrenci, 1904'te teğmen, I. Dünya Savaşında önce bölük komutanı, 1914 sonundan itibaren çeşitli birliklerde görevli, 1917'den itibaren 2. Tümende, 1918'de Baltık Denizi Tümeninde, Haziran 1918'den itibaren Finlandiya'daki Alman generallerinin yanında Ia, daha sonra Silezya Sınır Savunma Birliğinde, 1920'de Reich Ordusuna alındı, 1923'ten itibaren Reich Savunma Bakanlığının Birlikler Dairesi'nin Kara Kuvvetleri Bölümü'nde, 1925'te binbaşı, 1928'den itibaren Königsberg'de tabur komutanı, 1930'dan itibaren Dresden'deki 4. Tümende, 1932'de albay, tümenin kurmay başkanı, 1933'te Reich Savunma Bakanlığında Yabancı Ordular Bölümü'ne girdi, aynı yıl Prag'a askeri ataşe olarak gitti, 1935'te III. Ordular Grubu Komutanlığında, 1936'da 32. Tümen Komutanı, 1937'de korgeneral, 1939'da XXI. Kolordu Komutanı, piyade generali, 1940'ta "Weser-Übung" (Danimarka ve Norveç'in işgali) girişiminin yönetiminde, orgeneral, 1941'den 1944'e kadar Norveç'teki ordu yönetiminin başkomutanı, aynı zamanda Norveç'teki Alman Silahlı Kuvvetleri Komutanı, 18.12.1944'te azledildi, İngiliz komando askerlerini kurşuna dizmek suçuyla 1946'da bir İngiliz-Norveç askeri mahkemesi tarafından ölüme mahkûm edildi, kısa bir süre sonra cezası yirmi yıl hapse indirildi ve 1953'te serbest bırakıldı.

Fanger, Paul (d. 11.4.1899 Schöningen [Braunschweig], ö. 15.4.1945 Schöningen): Bahriyeli, 1911'de teğmen, I. Dünya Savaşında *Deutschland* yolcu gemisinde ve *Moltke* kruvazöründe nöbetçi subay, yaver ve topçu subayı, 1919'da Kiel'de deniz komandosu, değişik yerlerde görev aldı, 1921'de Deniz Topçu Okulu'nda öğretmen, 1926'da Deniz Topçu Müfettişliği'nde, 1927'de deniz binbaşısı, 1929'da Deniz Komutanlığında, 1932'de topçu eğitim gemisi *Bremse*'nin komutanı, 1933'te Deniz Topçu Okulu Komutanı, 1934'te deniz albayı, 1935'ten 1937'ye kadar *Deutschland* zırhlı kruvazörünün komutanı, daha sonra Doğu Frizya'daki kıyı mevzilerinin komutanı, 1938'de tümamiral, 1940'ta Deniz Kuvvetleri Başkomutanlığında bölüm başkanı, 1943'te Deniz Kuvvetleri Başkomutanının emrinde, 1944 Ağustostan itibaren Norveç Deniz Komutanlığında müfettiş, 1945 Ocak-Mart ayları arasında Molde'deki (Norveç) kıyı mevzilerinin komutanı, Schöningen'deki çarpışmalarda öldürüldü.

Färber, Gotthard (d. 13.5.1896 Münih, ö. ?): Ticaret Lisesi, 1914-1918'de askerlik hizmeti, daha sonra tüccarlık yaptı, 1930'da NSDAP'ye girdi (No. 306004), 1933'ten itibaren NSDAP'nin emlak yöneticisi, Münih'te NSDAP Reich yönetiminde çalıştı, 1934'te Hauptstellenleiter, 1935'te Amtsstellenleiter, NSDAP'ın Emlak ve Arsa İşleri Yöneticisi, diğer işlerin yanı sıra Obersalzberg'de yaşayanların mülklerinin ellerinden alınmasıyla ilgilendi.

Faupel, Wilhelm (d. 29.10.1873 Lindenbusch [Aşağı Silezya], ö. 1.5.1945 Berlin): 1893'te subay, daha sonra sömürgelerde de görevlendirildi, 1911'den 1914'e kadar Arjantin'de askeri danışman, daha sonra askerlik

hizmeti, korgeneralliğe terfi ettirildi, 1919'da Aşağı Silezya'da Gönüllüler Kıtası Komutanı, 1921-1926'da Arjantin'de askeri danışman, 1926'dan 1930'a kadar Peru ordusunun başmüfettişi, 1930'da Almanya'ya geri döndü, Çalışma Hizmeti Halk Birliği Başkanı, 1934'te Berlin İbero-Amerikan Enstitüsü'nün başkam, Kasım 1936'dan itibaren devlet cuntasında ve Franco'nun Salamanca'daki karargâhında Alman maslahatgüzarı, 9.2.1937'de büyükelçi, fiilen askeri danışman, Ağustos 1938'de görevden alındı ve emekli edildi.

Fegelein, Hermann (d. 30.10.1906 Ansbach, ö. 29.4.1945 Berlin [idam edildi]): 1927 Bavyera Eyalet Polisi'nde subay adayı, polis subayı, turnuva binicisi, 1931 NSDAP, 1933'te SS, 1935'te Münih'teki SS Merkez Binicilik Okulu'nun kurucusu, 1936'da Sturmbannführer, Waffen-SS'e geçti, SS Süvari Tugayı'nın komutanı, SS-Standartenführer, 1942'de SS Yönetim Merkezi'nde Binicilik ve Ulaştırma İşleri Müfettişi, 1943'te SS-Oberführer ve 8. SS Süvari Tümeni "Florian Geyer"in komutanı, partizanlarla mücadelede görevlendirildi (Pripjet bataklıklarında), yaralandı, iyileştikten sonra 1.1.1944'te Waffen-SS'in Hitler'le irtibat subayı, 3.6.1944'te Eva Braun'un kız kardeşi Gretl ile evlendi, 21.6.1944'te Waffen-SS'de Gruppenführer ve korgeneralliğe terfi ettirildi, 27.4.1945'te Reich Şansölyelik Binasındaki sığınaktan çıkarak askeri görevinden kaçtı, tutuklandı, askeri mahkemede ölüme mahkûm edildi ve Dışişleri Bakanlığının bahçesinde kurşuna dizildi.

Fegelein, Johann (d. 17.11.1876 Gretstadt [Aşağı Frankonya], ö. ?): Çiftçi, emekli üsteğmen, bir binicilik okulunun sahibi, Hermann ve Waldemar Fegelein'ın babası.

Fegelein, Maria Barbara, kızlık soyadı Jessberger (d. 8.5.1883 Windmühle Schalkhausen, Elpersdorf [Mainfranken], ö. ?): Bir çiftlik sahibinin kızı, Hermann ve Waldemar Fegelein'ın annesi.

Fegelein, Waldemar (d. 9.1.1912 Ansbach, ö. 20.11.2000 Schwabmünchen, Augsburg): Münih'te veterinerlik okudu, 1933'te NSDAP'ye (No. 2942829) ve SS'e (No. 229780) girdi, veteriner, 1936'da Untersturmführer, SS-Verfügungstruppe'ye (Muharebe Destek Kuvveti) ve Waffen-SS'e geçti, savaşta Polonya'da görevlendirildi, 1942'de Sturmbannführer, geçici olarak Münih'te SS Merkez Binicilik Okulu'nda, daha sonra 8. SS Süvari Tümeni 2. Alayının komutanı.

Fellgiebel, Fritz Erich (d. 4.10.1886 Pöpelwitz [Silezya], ö. 4.9.1944 Berlin [idam edildi]): Lise mezunu, askeri öğrenci, Muhabere Birliğinde teğmen, kurmay eğitimi gördü, I. Dünya Savaşında 7. Ordu Başkomutanlığında, Reich Ordusuna alındı ve değişik muhabere tekniği görevlerinde kullanıldı, 1939'da OKW'deki Silahlı Kuvvetler Muhabere Bağlantı İşleri Şefi, muhabere birliği generali, 1939'dan itibaren direnişle irtibatı vardı, gelecekte kurulacak bir hükümette Reich Posta Bakanı olması öngörüldü, 20 Temmuzdaki darbe planlarında, Führer Karargâhı'nın muhabere tekniği açısından izole edilmesinden sorumluydu, ancak bunu sa-

dece başlarda başarabildi, 20.7.1944'te tutuklandı, 10.8.1944'te ölüme mahkûm edildi.

Feuchtinger, Edgar (d. 9.11.1894 Metz, ö. 21.1.1960 Berlin [Doğu]): 1914'te askeri öğrenci, askerlik hizmetini topçu olarak yaptı, Reich Ordusuna alındı, 1925'te üsteğmen, 1929'da yüzbaşı ve batarya şefi, 1935'te binbaşı, Jüterborg Topçu Okulunda öğretmen, 1937'de 26. Topçu Alayında birlik komutanı, 1938'de yarbay, 1939'da 227. Topçu Alayı Komutanı, 1941'de albay, 16.8.1942'de Führer Yedek Ordusuna kaydırıldı, 1943'te tümgeneral ve 21. Panzer Tümeninin komutanı, 1944'te korgeneral, Ocak 1945'te yolsuzluk yüzünden ölüme mahkûm edildi, 2.3.1945'te cezası bir panzer piyade tümeninde sınır güvenliği görevine indirildi, Celle'ye kaçtı, İngilizlere esir düştü; Feuchtinger serbest bırakıldıktan sonra Krefeld'de yaşadı, kimya endüstrisinde çalıştı, 1953'te Sovyet askeri istihbaratı GRU tarafına geçti, eski bağlantılarını yeniden kurdu, Alman Silahlı Kuvvetleri ve NATO bilgilerini Sovyetler Birliği'ne iletti, karargâh subaylarından biriyle buluşması sırasında öldü.

Forster, Albert (d. 26.7.1902 Fürth, ö. 28.2.1954 Varşova [idam edildi]): Bankacı, 1923 NSDAP'ye girdi, 1924'te azledildi, daha sonra Yahudi karşıtı kışkırtıcı *Der Stürmer* dergisinin tanıtımını yaptı, aşırı sağcı fraksiyon partisi Großdeutsche Volkgemeinschaft'da [Büyük Alman Halk Topluluğu] parti görevlisi, 1925'te yeniden NSDAP'ye girdi (No. 1924), parti bürokratı ve gazeteci, 1926'da SS'e girdi (No. 158), 1928'den itibaren Alman Milli Ticaret Yardımları Birliğinde (Nürnberg, Hamburg ve Danzig gibi yerlerde) çalıştı, 1932'de işten çıkartıldı, 1930'dan 1945'e kadar Reichstag üyesi, 1930'dan 1939'a kadar Danzig'de NSDAP-Gau Yöneticisi, 1932'de SS-Standartenführer, 1939'da serbest Danzig şehrinin devlet başkanı, Alman Reich'ına ilhaktan sonra sivil yönetimin başkanı, 1939'dan 1945'e kadar Reich Danzig-Batı Prusya bölgesinin Gau Yöneticisi ve Reichsstatthalter, 1941'de SS-Obergruppenführer, Mart 1945'te Schleswig-Holstein'a kaçtı, tutuklandı, 1946'da Polonya'ya teslim edildi, 1948'de ölüme mahkûm edildi, kısa bir süreliğine Devlet Güvenlik Servisi'nde göreve getirildikten sonra idam edildi, ölüm tarihi olarak 28.1.1952 tarihi de verilmektedir.

Forster, Ludwig (d. 15.8.1891, ö. 1956'dan sonra): Polis, NSDAP'ye girdi (No. 1723149), SS'e girdi (No. 242881), Reich Güvenlik Servisi'nde Kriminalrat, en yüksek hizmet kademesi 1945'te SS-Obersturmbannführer, RSD 15'in şefi (Reich Şansölyelik Binası).

Franco y Bahamonde, Fransisco (d. 4.12.1892 El Ferrol [İspanya], ö. 20.11.1975 Madrid): Toledo Harp Akademisi, 1912'den itibaren Fas'ta sömürge hizmeti, 1913'te teğmen, 1920'de komutan vekili, 1922'de İspanyol Yabancılar Lejyonu'nun komutanı, Rif kabilelerine karşı savaştı, 1926'da general, 1928'de Saragossa Yüksek Harp Akademisinin yöneticisi, 1931'de akademinin kapanmasına kadar kaldı, Balear Adalarına gönderildi, 1933'te yeniden askeri göreve başlatıldı, tümgeneral, 1934'te Asturias'ta ayaklanmanın bastırılmasıy-

la görevlendirildi, 1935'te Genelkurmay Başkanı, Halk Cephesi hükümetinin seçim zaferinden sonra Kanarya Adaları Askeri Valisi, bir askeri isyan planlarına katıldı, 18.7.1936'da darbeye katıldı ve darbe bir iç savaşa yol açtı, 1936'da bir cunta kurdu, isyancıların başkomutanı, 1937'de sağ gruplardan birlik partisi Falanj'ı kurdu, bu partinin "Caudillo"su [önderi] oldu, 30.1.1938'de Burgos'ta bir "Ulusal Hükümet" kurdu, 1939'da Madrid'in ele geçirilmesinden sonra bu hükümet ABD, Fransa ve İngiltere tarafından da tanındı, dinci bir askeri diktatörlük kurdu, 4.9.1939'da tarafsızlığını ilan etti, 1940'ta Alman Reich'ı ile yakın bir ittifak kurmayı reddetti, önceleri Mihver Devletleri'ne karşı iyi niyetli bir tarafsızlık içinde oldu (hammadde gönderdi, deniz savaşını destekledi), 1941'de Rusya seferi için gönüllülerden oluşan "División Azul" birliğini kurdu, 1943'ten itibaren Batılı müttefiklere yöneldi, birliği kısmen dağıttı, 1947'de monarşi biçimsel olarak yeniden kuruldu, ancak yaşam boyu devlet başkanı olarak kaldı, ABD'yle sıkı bir yakınlık kurdu (1953'te iktisadi, askeri ve üs noktaları konusunda anlaşmalar), 1956'dan itibaren sömürgelerden adım adım çekildi, 1960'lı yıllardan itibaren dikkatli bir siyasi ve ekonomik liberalleşme uyguladı.

François-Poncet, André (d. 13.6.1887 Provins [Fransa], ö. 8.1.1978 Paris): Paris, Münih, Heidelberg ve Berlin'de okudu, 1913'te Paris Politeknik Üniversitesinde Alman edebiyatı ve tarihi doçenti oldu, savaşa katıldı, savaşta yaralanması üzerine 1917'den sonra Bern'deki Fransız Büyükelçiliğinin basın bölümünde çalıştı, Ruhr bölgesinin işgali sırasında Basın İçin Haber Servisi'nin yöneticisi, 1928'den 1930'a kadar müsteşar yardımcısı, önce güzel sanatlardan daha sonra ekonomiden sorumlu, 1930/31'de Milletler Cemiyeti'nde delege vekili, 1931'den 1938'e kadar Berlin'deki Fransız Büyükelçisi, 1938'den 1940'a kadar Roma Büyükelçisi, 1940'tan 1943'e kadar Fransız Ulusal Meclisi Üyesi, 1943'te Alman birlikleri tarafından yakalanıp gözaltına alındı, II. Dünya Savaşından sonra Almanya'daki Fransız Askeri Valisi'nin danışmanı, 1949'da Almanya'daki müttefiklerin yüksek komiseri, 1949'dan 1955'e kadar Bonn'da büyükelçi, 1951'den itibaren bilim politikasına angaje oldu, 1952'de Académie Française üyesi, 1955'te Fransız Kızılhaçı'nın başkan vekili, Fransız Avrupa Hareketi Konseyi'nin başkanı, 1961'den 1964'e Institut Français'in mütevelli heyeti başkanı.

Frank-Bernhard (d. 15.7.1913 Frankfurt am Main): Tarih, filoloji, halkbilimi ve iktisat okudu, 1934'te SS-Verfügungstruppe'ye girdi, komutanlık eğitimi gördü, 1935'te Wewelsburg'daki SS okulunda akademik görevli, Münster Üniversitesinde eğitimine devam etti, 1938'de Dr. phil. unvanı, Wewelsburg'da kütüphaneci, 1939'da askerlik hizmetini Waffen-SS'de yaptı, takım komutanı, tabur yaveri ve bölük komutanı, 1942'de Doğu Prusya'da bir uçaksavar birliğinde komutan, 1943'te Berghof'a gönderildi (Uçaksavar Birliği B), 1944'te SS-Obersturmbannführer, Obersalzberg'deki SS birliklerinin komutanı, Nisan 1945'te Göring'i tutuklamakla görevlendirildi, Mayıs 1945'te

Tirol'e geçti, daha sonra bilim ve yayıncılık alanında çalıştı, Güney Almanya'da yaşıyor.

Frank, Hans (d. 23.5.1900 Karlsruhe, ö. 16.10.1946 Nürnberg [idam edildi]): 1918 gönüllü asker, 1919'da Epp Gönüllüler Birliğine girdi, Münih'teki Thule derneğinin yönetim kurulu üyesi, Münih Üniversitesinde okudu, Karl Haushofer'in asistanlığını yaptı, 1923'te NSDAP'ye girdi, Hitler-Ludendorff darbesine katıldı, kaçtı, 1942'de geri döndü, Kiel Üniversitesinde hukuk doktoru unvanı, 1925'te NSDAP'ye yeniden girdi (No. 14), 1926'da partiden çıktı, Büyük Hukuk Devlet Sınavı'na girdi, Münih Teknik Üniversitesinde asistan oldu, 1927'de avukat, NSDAP'ye yeniden girdi (No. 40079), NSDAP'nin Reich yönetiminde Hukuk İşleri Bölümü Yöneticisi, 1928'den 1936'ya kadar Nasyonal Sosyalist Alman Hukukçular Birliğinin Reich Yöneticisi, 1930'dan 1945'e kadar Reichstag üyesi, 1931'de SA-Gruppenführer, 1933/34'te Bavyera Adalet Bakanı, 1934'ten 1945'e kadar Reich Devlet Bakanı, adalet teşkilatında, akademik yöneticilikte ve partide çeşitli görevler aldı, 1939'dan 1945'e kadar Polonya'da işgal edilen bölgelerin genel valisi, 1945'te yakalandı, Nürnberg Ana Savaş Suçluları Davası'nda ölüme mahkûm edildi.

Frank, Karl Hermann (d. 24.1.1898 Karlsbad [Bohemya], ö. 22.5.1946 Prag [idam edildi]): 1918'de liseden mezun oldu ve bir belediyede memur oldu, 1919/20'de Silezya sınır güvenliğinde gönüllü, muhasebeci, yayınevi çalışanı, 1925'ten 1932'ye kadar kitapçılık yaptı, daha sonra birlik üyesi, 1933'ten itibaren Südet Almanları Vatan Cephesi üyesi, 1935'te Südet Almanları Partisi'ne girdi (No. 18), 1935'ten 1938'e kadar Çekoslovak Parlamentosu'nda milletvekili, meclis grubu yöneticisi, yönetim kurulu üyesi, 1938'de NSDAP'ye alındı (No. 6600002), 1938'den 1940'a kadar Südetler Bölgesi Yönetici Vekili, SS'e girdi (No. 310460), SS tugay komutanı, 1938'den 1945'e kadar Reichstag üyesi, 1939'dan 1945'e kadar (1944'ten itibaren aynı zamanda Südetler bölgesinde) Bohemya ve Moravya'da yüksek rütbeli SS ve polis komutanı, 1944'te Waffen-SS generali, 1943'ten 1945'e kadar Bohemya ve Moravya'dan sorumlu devlet bakanı, Mayıs 1945'te Bavyera'ya kaçtı, Amerikalılara esir düştü, 1946'da Çekoslovakya'ya teslim edildi, vatana ihanet suçundan ölüme mahkûm edildi.

Freisler, Roland (d. 30.10.1893 Celle, ö. 3.2.1945 Berlin): Liseden mezun olduktan sonra hukuk okumaya başladı, 1914'te askerlik hizmeti, 1915'ten 1920'ye kadar Ruslara savaş esiri oldu, orada Bolşevik Komiseri oldu, eğitimine Jena Üniversitesinde devam etti, 1922'de Dr. jur. unvanı, 1924'ten itibaren avukat ve Kassel'deki Halkçı-Sosyal Blok'un milletvekili, 1925'te NSDAP'ye girdi (No. 9679), bir süreliğine Hessen-Nassau-Nord'da bölge yöneticisi vekili ve bölge hukuk danışmanı oldu, Kassel Yerel Gruplar Yöneticisi, 1930'da Hessen-Nassau Eyalet Meclisi üyesi, Şubat 1933'ten itibaren Prusya Adalet Bakanlığımdaki Merkezi Daire'nin yöneticisi, müsteşar, 1933'ten 1945'e kadar Reichstag üyesi, Nasyonal Sosyalist yargı sisteminde çok sayıda makamda ve görevde bulundu,

1934'ten 1942'ye kadar Reich Adalet Bakanlığında müsteşar, 24.8.1942'de Halk Mahkemesi Başkanı ve bu mahkemenin ilk dairesinin mahkeme reisi, daha sonra 20.7.1944 komplocularına açılan davalarda mahkeme reisi, bir hava saldırısında öldü.

Frentz, Walter (d. 21.8.1907 Heilbronn, ö. 6.7.2004 Überlingen, Konstanz Gölü): Elektroteknik okudu, UFA'da kameraman, Leni Riefenstahl'ın reji kameramanı, 1939'dan itibaren Führer Karargâhı'nda haber filmi muhabiri, 1941'de SS-Untersturmführer, 1942'de Hava Kuvvetlerinde subay, Nisan 1945'te Berlin'den kaçtı, uzun süre gözaltında kaldıktan sonra yeniden Südwestfernsehen için fotoğrafçı ve doğa belgeselcisi olarak çalışmaya başladı.

Freytag-Loringhoven, Bernd von (d. 6.2.1914): 1934 Reichs Ordusuna girdi, 1937'de teğmen, 1939'da 1. Panzer Tümeni Komutanlığında üsteğmen, 1940'ta XIX. Kolordu Genel Komutanlığında, 1942'de 2. Panzer Alayında yüzbaşı, 1943'te III. Piyade Tümeni Komutanlığında binbaşı, 1943/44 Harp Akademisi, Nisan 1944'ten itibaren Silahlı Kuvvetler Komutanlığı Harekât Dairesinde Guderian ve Krebs'in yaveri, 29.4.1945'te Wenck Ordusunu hemen Berlin'e doğru harekete geçirme göreviyle Reich Şansölyelik Binasındaki sığınaktan ayrıldı, 3.5.1945'te Amerikalılara esir düştü, serbest bırakıldıktan sonra çeşitli Federal Alman makamları için çalıştı, 1956'dan itibaren Federal Almanya Ordusunda, 19. Panzer Tugayı Komutanı, daha sonra korgeneral, 1973'te emekliye ayrıldı, Münih'te yaşıyor.

Frick, Helmuth (d. 25.11.1913 Schwerin, ö. ?): Tesviyeci, 1931'de SS'e (No. 48881) ve NSDAP'ye (No. 983731) girdi, 1933'te "Adolf Hitler" Leibstandarte'ye geçti, Führer Refakat Birliğinde görevlendirildi, 1943'te Untersturmführer, geçici olarak "Adolf Hitler" Leibstandarte'de savaşa katıldı, 1944'te Obersturmführer.

Frick, Wilhelm (d. 12.3.1877 Alsenz [Pfalz], ö. 16.10.1946 Nürnberg [idam edildi]): Filoloji ve hukuk okudu, 1901'de Dr. jur. unvanı, 1903'te yüksek dereceli memurluk sınavı, vergi idaresinde çalıştı, 1905'ten itibaren aynı zamanda Münih Polis Teşkilatı'nda kamu avukatı, 1907'den 1917'ye kadar Pirmasens'te Bölge Tetkikçisi, 1917'de Hükümet Tetkikçisi, Münih Polis Teşkilatında Savaş Vurguncuları Dairesi Yöneticisi, 1919'da Münih Polis Teşkilatı'nda Bölge Amiri ve Siyasi Polis Şefi, 1921'den 1923'e kadar Münih III. Polis Şubesi Yöneticisi, Şubat 1923'ten 9.11.1923'e kadar Münih Polis Teşkilatı'nda Kriminal Polis ve Güvenlik Servisi Şefi, Hitler-Ludendorff darbesinden sonra gözaltına alındı, NSDAP'yi desteklediği için hapis cezasına çarptırıldı ve görevini yaparken suç işlediği için polis memurluğundan azledildi, 1924'ten 1945'e kadar Reichstag'da önce Deutschvölkische Volkspartei, daha sonra NSDAP Milletvekili, 1925'te NSDAP'ye girdi, 1924/25'te Meclis Grup Başkanı, lehine sonuçlanan bir istinaf davasından sonra Kasım 1924'ten itibaren Münih Polis Teşkilatı'nda Kriminal Daire Yöneticisi, 1926-1930 yıllarında Münih Yüksek Sigorta Dairesi'nde baş yönetici, 1928'den iti-

baren NSDAP Reichstag Grup Başkanı, 1930/31'de Thüringen eyaletinde İçişleri ve Halk Eğitimi Bakanı, 1932/33'te yeniden Münih Yüksek Sigorta Dairesi'nde, 30.1.1933'ten 18.7.1943'e kadar Reich İçişleri Bakanı ve 1934'ten 1943'e kadar Prusya İçişleri Bakanı, 1933'ten itibaren NSDAP'nin Reich Yöneticisi, NSKK-Obergruppenführer, Ağustos 1943'ten 1945'e kadar Bohemya ve Morovya Reich Protektorü ve Reich Devlet Bakanı, 1945 sonunda Amerikan birlikleri tarafından yakalandı, 1946'da Ana Savaş Suçluları Davası'nda ölüme mahkûm edildi.

Friedel, önadı bilinmiyor (d. ?, ö. ?): 1943'te binbaşı, 1944'te Silahlı Kuvvetler Komuta Heyetinde, daha sonra Posen Silahlı Kuvvetler Müfettişliği Kurmayı'nda, 1945'te Reims'daki teslim olma belgesini tanık olarak imzaladı.

Friedrichs, Helmuth (d. 22.9.1899 Otterndorf [Unterelbe], ö. 31.12.1945 [bu tarihte ölü ilan edildi]): 1916'dan itibaren bir istihkâm taburunda askerlik hizmeti yaptı, 1918'de teğmen, İngilizlere esir düştü, 1920'de serbest bırakıldı, Lichtschlag Gönüllüler Birliğine girdi, daha sonra Yukarı Silezya'da sınır güvenliğinde, 1921'de madenci, 1925'te madencilik sınavı, Clausthal'da madencilik yüksek eğitimini bitirmedi, 1929'da NSDAP'ye girdi (No. 124214), 1930'dan itibaren bürokrat, Hessen-Kassel'de Gau İdare Amiri ve Personel Dairesi Şefi, 1934'te Gau Yöneticisi Vekili, 1934'ten itibaren NSDAP'nin Reich yönetiminde çalıştı, 1934'ten 1941'e kadar Reich Daire Yöneticisi ve II. Daire Başkanı (parti içişleri), daha sonra Seferberlik Dairesi Şefi, 1942'de yetkili memur sıfatıyla Martin Bormann'ın yakın çalışanı, 1936'dan itibaren SS üyesi (No. 278299), 1937'de Standardenführer, 1938'de Oberführer, 1942'de tugay komutanı, 1944'te Gruppenführer, 1943'ten itibaren NSDAP'de Oberbefehlsleiter, Nisan 1945'te Volkssturm'da savaşa katıldı, o tarihten beri kayıp.

Fritzsche, Hans (d. 21.2.1900 Bochum, ö. 27.9.1953 Köln): 1918'de askerlik hizmeti, filoloji, tarih ve felsefe eğitimini sona erdirmedi, 1923'te DNVP üyesi, 1924'te *Telegraphen-Union*'da editör, 1932'de Alman Radyosu'nda *Drahtlosen Nachrichtendienst* (Telsiz Haber Servisi) yöneticisi, 1933 Mayısından itibaren NSDAP üyesi ve Reich Halkı Aydınlatma ve Propaganda Bakanlığı Basın Bölümü Haberler Dairesi Başkanı, 1937'den itibaren radyo yorumcusu, 1942'de Propaganda Bakanlığı Radyo Dairesi Başkanı, 1945'te Berlin'de Goebbels ailesinin cesetlerini teşhis etti, Ana Savaş Suçluları Davası'nda yargılandı ve 1946'da nasyonal sosyalizmden uzaklaşması üzerine beraat ettirildi, 1947'de dokuz yıl çalışma kampı cezasına çarptırıldı, 1950'de serbest bırakıldı.

Fromm, Friedrich (d. 8.10.1888 Berlin, ö. 12.3.1945 Brandenburg [idam edildi]): Lise, Berlin Üniversitesinde okudu, 1906'da orduya girdi, 1908'de teğmen, 1914'te üsteğmen, çeşitli kurmay görevlerinde bulundu; 1917'den itibaren 30. Piyade Tümeninde, 1919'da Reich Ordusuna alındı, 1920'de batarya komutanı, 1922'den itibaren yeniden kurmay görevleri yaptı, 1928'de Reich Savunma Bakanlığında, 1931'de yarbay,

1934'te albay ve Reich Savunma Bakanlığı Kara Kuvvetleri Genel Müdürlüğü Daire Başkanı (Allgemeines Heeresamt), 1935'te tümgeneral, 1938'de korgeneral, 1933'te topçu generali, Silahlı Kuvvetler Silahlanma Komutanı, aynı zamanda Yedek Ordu Başkomutanı, 1940'ta orgeneral, 20.7.1944'te Olbricht, Stauffenberg ve diğerlerinin askeri mahkeme kararıyla kurşuna dizilmesini emretti, 21 Temmuzda direnişçilerle bağlantıları yüzünden tutuklandı, Şubat 1945'te Halk Mahkemesi tarafından ölüme mahkûm edildi.

Funk, Walther (d. 18.8.1890 Trakehnen [Doğu Prusya], ö. 31.5.1960 Düsseldorf): Felsefe, iktisat, hukuk ve kamu bilimleri okudu; gazeteci, 1912'den itibaren editör, 1913'te bir yıllığına gönüllü, 1914'ten itibaren bir piyade alayında askerlik hizmeti, Temmuz 1916'dan itibaren *Berliner Börsenzeitung* gazetesinin yazı işlerinde, 1920'de yönetici editör, 1922 ila 1930 arası sorumlu yazı işleri müdürü, 1931'de NSDAP'ye girdi, nasyonal sosyalist *Wirtschaftspolitischen Pressedienst*'in editörü, Hitler'in iktisat danışmanı, NSDAP Reich İktisat Kurulu'nun ikinci başkanı, 1932/33'te Reichstag üyesi, NSDAP Reich İktisat Politikası Komisyonu Yöneticisi, 30.1.1933'ten 7.2.1938'e kadar Reich Hükümeti Basın Sorumlusu, Mart 1933'ten itibaren aynı zamanda Reich Halkı Aydınlatma ve Propaganda Bakanlığında müsteşar, 1938'den itibaren Reich İktisat Bakanı ve 1938/39'da İktisat Genel Yetkilisi, Ocak 1939'dan itibaren aynı zamanda Reich Bankası Başkanı, 1946'da Ana Savaş Suçluları Davası'nda müebbet hapse mahkûm edildi, 1957'de hastalığı nedeniyle Berlin-Spandau Hapishanesi'nden serbest bırakıldı.

Gabriel, önadı bilinmiyor (d. ?, ö. ?): Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığında subay, 1945'te Keitel'in yaveri.

Ganzemnüller, Albert (d. 25.2.1905 Passau, ö. 20.3.1996 Münih): 1923'te Hitler-Ludendorff darbesine katıldı, makine ve elektrik mühendisliği okudu, Dr. -İng. unvanı; 1931'de NSDAP'ye girdi, 1931'den itibaren Alman Reich Demiryolları'nda görevli, elektrifikasyon işleriyle ilgilendi, Avusturya'nın ilhakından sonra Innsbruck Elektrik İdaresi Yöneticisi, 1941'de Poltawa Ana Demiryolu Teşkilatı Başkan Vekili, 1942'den itibaren Poltawa'daki Doğu Ana Demiryolu Teşkilatı alanında Reich Demiryolları Genel Komiseri, 1942'den itibaren Alman Demiryolları Başkan Vekili ve Reich Ulaştırma Bakanlığında müsteşar, Yahudilerin trenle taşınması işlerinde Reich demiryollarının kullanılmasından sorumlu (imha kamplarına özel trenler), 21.4.1945'te Berlin'den kaçtı, Dönitz hükümeti üyesi, 1945'te yakalandı, 1947'de Arjantin'e kaçtı, 1955'te Federal Almanya'ya geri döndü, 1960'ta binlerce cinayete yardımcı olmak suçundan hakkında soruşturma açıldı, 1973'te sağlık nedenleriyle soruşturma kaldırıldı.

Gariboldi, Italo (d. 20.4.1879 Lodi [İtalya], ö. 12.2.1970 Roma): Muvazzaf asker, I. Dünya Savaşında karargâh subayı, İtalya'nın sömürge savaşlarında çeşitli birliklere kumanda etti, 1928'de tümgeneral, 1936'da Addis Abeba'nın askeri valisi, daha sonra İtalyan Doğu Afrika Ordusu kurmay başkanı, 1939'da

görevden alındı, 1940'ta Kuzey Afrika'daki 5. Ordu başkomutanı, Mısır'a yönelik saldırıda Graziani'nin vekili, onun görevden alınmasından sonra Kuzey Afrika'daki İtalyan Silahlı Kuvvetlerinin başkomutanı, 1941'de Libya Genel Valisi, Haziran 1942'den itibaren Sovyetler Birliği'ne karşı savaşta 8. İtalyan Ordusu komutanı, 1943 ilkbaharında görevden alındı, İtalya'nın savaştan çıkmasından sonra gözaltına alındı, Mussolini hükümetine teslim edildi, on yıl hapse mahkûm edildi, 1945'te serbest bırakıldı ve emekliye ayrıldı.

Gaus, Friedrich (d. 26.2.1881 Mahlum [Braunschweig], ö. 17.7.1955 Göttingen): Hukuk okudu, Dr. jur. unvanı, 1907'de Dışişleri Bakanlığına girdi, 1914'ten 1916'ya kadar askerlik hizmeti, 1919'da Versailles'daki barış müzakerelerine katılan delegasyonun hukuki yöneticisi, Dışişleri Bakanlığı Uluslararası Hukuk Dairesi Yöneticisi, 1924'te bakanlıkta daire müdürü, Dışişleri Bakanlığı Hukuk Dairesi Yöneticisi, 1939'da müsteşar yardımcısı, Locarno (1925) anlaşmasının ve Sovyetler Birliği'yle yapılan saldırmazlık anlaşmasının (1939) hazırlanmasında çalıştı, 1943'te hukuk dairesi yöneticiliğinden alındı, büyükelçi, 1947'de "Wilhemstraße" davasında ana iddia şahidi.

Gebhard, Karl (d. 23.11.1897 Haag [Aşağı Bavyera], ö. 2.6.1948 Landsberg am Lech [idam edildi]): Tıp okudu, 1922 Dr. med. unvanı, 1924'te Ferdinand Sauerbruch'un asistanı, 1932'de cerrahi ve ortopedi uzmanlığı, 1933'te NSDAP'ye girdi, 1935'te Berlin Üniversitesinde profesör, Hohenlychen'deki SS Sanatoryumu'nun yöneticisi, 1937'de Berlin Üniversitesinde profesör, 1938'de Himmler'in özel doktoru, 1940'ta Waffen-SS'in danışman cerrahı, 1943'te SS-Grawitz Reich Doktorları Heyeti'nde başhekim, toplama kamplarında insanlar üzerinde yapılan deneylerin elebaşlarından, SS-Gruppenführer ve Waffen-SS'te korgeneral, 1947'de Nürnberg'deki Doktorlar Davası'nda ölüme mahkûm edildi.

Gehlen, Reinhard (d. 3.4.1902 Erfurt, ö. 8.6.1979 Berg am Starnberger See): 1920'de Reich Ordusuna girdi, 1923'te subay, 1933'ten 1935'e kadar Harp Akademisinde, daha sonra değişik kurmay görevlerinde bulundu, karargâh komutanı yaverliği yaptı, 1939'da binbaşı, savaşın başlamasıyla birlikte 213. Piyade Tümeninde, Ekim 1939'dan itibaren Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanlığında, 1940'ta OKH Harekât Dairesi İstihkâm Grubu Başkanı, Fransa seferinde irtibat subayı, Ekim 1940'tan itibaren doğu operasyonlarında grup şefi, 1941'de yarbay, 1942'de Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanlığı Doğu Yabancı Ordular Bölümü Başkanı, albay, 1944'te tümgeneral, 9.4.1945'te azledildi, 8.5.1945'te Amerikalılara esir düştü, ABD ordusunun emriyle Gehlen örgütünü kurdu, daha sonra bu örgüt 1955'te Federal İstihbarat Servisi olarak Federal Alman ordusuna katıldı, korgeneral, giderek artan başarısızlıkları ve BND'nin içine Doğu Almanya Devlet Güvenlik Bakanlığının sızdığının açığa çıkması üzerine 1968'de emekliye ayrıldı.

Geilenberg, Edmund (d. 13.1.1902 Buchholz, Hattingen, ö. 19.10.1964 Ibbenbühren [Westfalya]): Mühendis, Hermann-Göring fabrikasında yönetici,

1939'dan itibaren Braunschweig Çelik İşletmesi'nde müdür, 1942'den itibaren aynı zamanda Reich Silahlanma Bakanlığı Mühimmat Ana Dairesi Yöneticisi, Mayıs 1944'ten itibaren Reich Silahlanma ve Savaş Üretimi Bakanlığı (Speer) Acil Önlemler Genel Komiseri, silah fabrikalarının yeraltına kaydırılmasının ve toplama kamplarındaki tutukluların sömürülmesinin planlanmasında büyük payı var.

Gercke, Rudolf (d. 17.8.1884 Nikolaiken [Doğu Prusya], ö. 17.2.1947 Marburg): 1903'te Kara Kuvvetlerine girdi, 1904'te teğmen, 1911'den 1914'e kadar Harp Akademisinde, I. Dünya Savaşında çeşitli kurmay görevleri, Sahra Demiryolları Başkanlığı ve Veliaht Prens Rupprecht von Bern Ordular Grubu Kurmay Başkanlığında görev aldı, 1919'da Sınır Güvenliğine geçti, 1923'te ayrıldı, daha sonra AEG firmasının Königsberg'deki ticari müdürü, 1928'den itibaren Reich Savunma Bakanlığında görevli, 1933'te binbaşı ve bölüm başkanı, 1937'de albay, 1939'da Kara Kuvvetleri Nakliye İşleri Başkanı, tümgeneral, 1942'de piyade generali, 1945'te Amerikalılara esir düştü, sahra hastanesinde öldü.

Giesing, Erwin (d. 7.12.1907 Oberhausen, ö. 22.5.1977 Krefeld): Tıp okudu, Dr. med. unvanı, Berlin'deki Virchow hastanesinde asistan doktor, 1932'de NSDAP'ye girdi, 1936'da kulak-burun-boğaz hastalıkları uzman hekimi, 1939 askeri görevini başhekim olarak yaptı, çeşitli sahra hastanelerinde görevlendirildi, 1944'te Hitler'in kulağını tedavi etmek için Führer Karargâhı'na çağrıldı, Eylül 1944'te Morell'in tedavi yöntemleri hakkındaki tartışmalardan sonra görevden uzaklaştırıldı, 1945'te ABD ordusu tarafından gözaltına alındı, 1947'de serbest bırakıldı, daha sonra Krefeld'de doktorluk yaptı.

Giesler, Paul (d.15.6.1895 Siegen, ö. 4.5.1945 Berchtesgaden [intihar]): 1914'ten 1918'e kadar askerlik hizmeti, sonunda bölük komutanı, Darmstadt'ta mimarlık okudu, 1922'den 1933'e kadar Siegen'de bağımsız mimar, 1922'de NSDAP'ye ve SA'ya girdi, 1924'ten itibaren NSDAP-Parti Sözcüsü, 1928'de yeniden NSDAP'ye girdi (No. 72741), 1929'dan itibaren Westfalya'da Yerel Gruplar Yöneticisi ve Bölge Sözcüsü, 1932'de SA-Standartenführer, 1933'ten 1945'e kadar Reichstag üyesi, 1934'te SA tugay komutanı, 1935'ten itibaren Oldenburg-Ostfriesland SA Grubu Yöneticisi, 1936'dan itibaren Hochland (Münih) SA Grubu Yöneticisi, 1938'den itibaren Alpenland (Linz) SA Grubu Yöneticisi, Polonya ve Fransa seferlerine katıldı, 1941'de Gau Yöneticisi vekili rütbesiyle Münih'teki parti merkez bürosunda görevli, Kasım 1941'den Haziran 1943'e kadar NSDAP'nin Westfalya-Güney Gau Yöneticisi, Haziran 1942'den itibaren Münih-Yukarı Bavyera NSDAP bölgesi idari amiri, 1943'te SA-Obergruppenführer, 12.4.1944'ten itibaren NSDAP Münih-Yukarı Bavyera Gauleiter'i ve Bavyera Eyalet Başkanı, 25.9.1944'ten itibaren Münih-Yukarı Bavyera bölgesinde Deutscher Volkssturm komutanı, nasyonal sosyalist bir terör hareketini organize etti, 29.4.1945'te Münih'ten kaçtı, Hitler'in vasiyetinde Reich İçişleri Bakanı olarak öngörüldü, zehirle intihar etme dene-

mesi başarısızlıkla sonuçlandı, sahra hastanesinde kendini vurdurdu.

Goebbels, Joseph (d. 29.10.1897 Rheydt, Mönchengladbach, ö. 1.5.1945 Berlin [intihar]): 1917'de lise mezunu, bedensel engelli oluşu nedeniyle savaş hizmetine uygun bulunmadı, kısa süreliğine Vaterländisches Hilfswerk'te büro askeri, Alman filolojisi, tarih ve antik filoloji okudu, 1922'de Dr. phil. unvanı, *Westdeutsche Landeszeitung* gazetesinde gönüllü çalıştı, 1923'te bankada çalıştı, işsiz kaldı, yazarlık yaptı, 1924'te Rheinland'da Nasyonal Sosyalist Özgürlük Partisi'nin kurucularından, *Völkische Freiheit* gazetesinin yayın yönetmeni, 1925'te NSDAP'ye girdi (No. 876, resmi olarak 1926'da kabul edildi, 22. üyelik numarası verildi), NSDAP Rheinland-Kuzey bölgesinin idari amiri, *Nationalsozialistische Briefe* gazetesinin yazı işleri müdürü, 28.10.1926'dan itibaren NSDAP Berlin-Brandenburg Gau Yönetici, *Der Angriff* gazetesinin yayın yönetmeni, 1928'den 1945'e kadar NSDAP Büyük Berlin bölgesi Gau Yönetici, 1928'den 1945'e kadar Reichstag üyesi, 1930'dan 1945'e kadar NSDAP'nin Reich Yöneticisi rütbesinde Reich Propaganda Sorumlusu, 13.3.1933'ten 30.4.1945'e kadar Reich Halkı Aydınlatma ve Propaganda Bakanı, çok sayıda gazete ve derginin yayın yönetmeni, Reich Kültür Odası ve Reich Kültür Senatosu Başkanı, 1942'den 1.5.1945'e kadar Büyük Berlin bölgesi Reich Savunma Komiseri, 1943'ten 1945'e kadar Hava Savaşı Sivil Savunma Önlemleri Reich Müfettişi, 25.7.1944'ten 1.5.1945'e kadar tam yetkili Reich Topyekûn Savaş Sorumlusu, 25.9.1944'ten 1.5.1945'e kadar Büyük-Berlin bölgesinde Deutscher Volkssturm komutanı, 29.4.1945'te Hitler'in vasiyetine uygun olarak şansölye ilan edildi, 30.4./1.5.1945'te Şansölye, teslim olma müzakerelerinin başarısızlıkla sonuçlanmasından sonra intihar etti.

Goebbels, Magda, kızlık soyadı Ritschl, evlatlık alındığı ailenin soyadı Friedländer, boşandığı kocasından soyadı Quandt, (d. 11.11.1901 Berlin, ö. 1.5.1945 [intihar]): 1904'te Yahudi bir tüccar tarafından evlatlık alındı, 1919'da olgunluk sınavını verdi, akabinde bir yatılı okulda okudu, 1921'de sanayici Günther Quandt ile evlendi, oğulları Harald doğdu, 1929'da boşandı, 1930'da NSDAP'ye girdi, NSDAP Büyük Berlin yönetiminde sekreter olarak çalıştı, 1931'de Josef Goebbels ile evlendi, altı çocukları oldu: Helga (d. 1.9.1932 Berlin), Hilde (d. 12.4.1934 Berlin), Hellmut (d. 2.10.1935 Berlin), Holde (d. 19.5.1938 Berlin), Heide (d. 29.10.1940); 23.4.1945'te Reich Şansölyelik Binasının altındaki sığınağa taşındı, 1.5.1945'te Doktor Stumpfegger'in yardımıyla çocuklarını öldürdü, birkaç saat sonra kendini zehirleyerek intihar etti, başka bir versiyona göreyse kocası tarafından vurularak öldürüldü.

Goerdeler, Carl (d. 31.7.1884 Schneidemühl [Batı Prusya], ö. 2.2.1945 Berlin [idam edildi]): Hukuk okudu, Dr. jur. unvanı, idare memuru, I. Dünya Savaşına katıldı, 1920'de Königsberg'in ikinci belediye başkanı, 1930'da Leipzig belediye başkanı, 1931/32'de ve 1934/35'te aynı zamanda Reich Fiyat Oluşturma ve Fiyat Denetimi Komiseri, 1937'de zorla emekli edildi, rejim kar-

şıtlarından oluşan muhafazakâr-burjuva cemaatin merkezi figürü, Bosch firması için çalışması sayesinde ABD, İngiltere ve Fransa'daki nüfuz sahibi çok sayıda kişiyle ilişki kurdu, çok sayıda anma yazısını ve barış planını kaleme aldı, bir darbenin hazırlık çalışmalarına katıldı, Reich Şansölyesi olması öngörüldü, Ağustos 1944'te tutuklandı, 8.9.1944'te Halk Mahkemesi tarafından ölüme mahkûm edildi.

Göhler, Johannes (d. 15.9.1918 Bischofswerda, Dresden, ö. ?): 1937'de NSDAP'ye (No. 5229214) ve SS'e (No. 310963) girdi, II. Dünya Savaşında SS Süvari Tümeninde süvari bölüğü komutanı, doğu cephesinde 8. Orduda görevlendirildi (Güney Orduları Grubu) en yüksek görev rütbesi SS-Sturmbannführer, 1945'te Hermann Fegelein'ın yaveri oldu.

Göring, Edda (d. 2.6.1938 Berlin): Hermann ve Emmy Göring'in kızı, savaşın bitiminden sonra annesiyle birlikte gözaltına alındı, babasının servetini almak için başarısız hukuksal çabalara girişti, daha sonra Almanya'nın büyük bir şehrinde doktor yardımcısı olarak çalıştı.

Göring, Emmy kızlık soyadı Sonnemann (d. 24.3.1893 Hamburg, ö. 8.6.1973 Münih): Başarılı sahne sanatçısı, Weimar Devlet Tiyatrosunda da oynadı, 20.4.1935'te Hermann Göring ile evlendi, Alman Reich'ının toplumsal yaşamında öncü bir rol oynadı ("First Lady"), savaşın bitiminden sonra Göring'in Obersalzberg'deki malikânesinde yakalandı, 1948'de serbest bırakıldı, Alman Nazi Savaş Suçları Mahkemesi tarafından sahneye çıkması yasaklandı, Etzelwang'da (Yukarı Pfalz eyaleti), daha sonra da Münih'te yaşadı.

Göring, Hermann (d. 12.1.1983 Rosenheim, ö. 15.10.1946 Nürnberg [intihar]): Askeri öğrenci, 1914'te bir piyade alayında teğmen, savaşta Elsass'da görev yaptı, daha sonra havacı birliğine geçti, önce hava gözlemcisi, daha sonra pilot oldu, 1918'de "Freiherr von Richthofen" Avcı Bombardıman Uçağı Bölüğünün komutanı, 1919'da yüzbaşı olarak ayrıldı, 1920'de Svenska Lufttrafik şirketinin başpilotu, 1922/23'te Münih Üniversitesinde tarih ve iktisat okudu, Hitler'le tanıştı, 1922'de NSDAP'ye girdi, Hücum Bölüğünü (SA) kurdu, 1923 darbe girişiminde SA komutanı, darbe girişiminde yaralandı, Avusturya'ya kaçtı, ağır ilaç bağımlılığı, İsveç'e kaçtı, psikiyatri kliniklerinde yattı, 1926'da hakkındaki tutuklama emrinin kaldırılması üzerine Almanya'ya geri döndü, 1928'de yeniden NSDAP'ye girdi, Reichstag seçimlerinde ön sıralardan aday, 1928'den 1945'e kadar Reichstag'da milletvekili, Parti İkinci Grup Başkanı, yazman, 30.8.1932'den 1945'e kadar Reichstag Meclis Başkanı, aynı zamanda Berlin'de Hitler'in NSDAP özel görevlisi, 1931'de SA-Gruppenführer, 30.1.1933'ten 5.5.1933'e kadar Reich Devlet Bakanı, 11.4.1933'ten 1945'e kadar Prusya Eyalet Başbakanı, 1933/34'te aynı zamanda İçişleri Bakanı ve Prusya Emniyet Genel Müdürü, Eyalet Polisi Generali, Gizli Devlet Polisi Şefi, Mayıs 1933'ten itibaren Reich Havacılık Bakanı, Hava Kuvvetlerinin kurulmasıyla görevlendirildi, 1935'te havacı general, 1935'ten 1945'e kadar Hava Kuvvetleri başkomutanı, 1936'da orgeneral, 1938'de feldma-

reşal, 1940'ta Reich mareşali, 1936'dan 1945'e kadar Hammadde ve Döviz İşlerinde Reich yetkilisi, aynı zamanda Dört Yıllık Plan ve dolayısıyla Silahlanma Ekonomisi Sorumlusu, 1937'den 1945'e kadar "Hermann Göring" Erzbergbau und Eisenhütten (Madencilik ve Demir-Döküm) Reichswerke şirketinin baş yöneticisi ("Hami"), 1938'den itibaren Yahudi Sorununun Düzenlenmesi Dairesi için görevli, 1939'dan 1945'e kadar Reich Savunması İçin Bakanlar Kurulu Başkanı, 1940'tan 1945'e kadar savaş ekonomisini yönetti, 1941'den 1945'e kadar Doğu Ekonomi Yönetimi Kurmayı'nın başkanı, 1934'ten 1945'e kadar Reich Orman Müdürü ve Reich Av Müdürü, 23.4.1938'de Hitler'in "hastalanma ya da başka olaylar nedeniyle" görevlerini yapamayacak hale gelmesi durumunda tüm makamlarda Hitler'in vekili olacağı ilan edildi, 1.9.1939'da Hitler'in Reich Şansölyesi olarak vekili ve halefi olarak atandı, Hitler'in talimatı üzerine 23.4.1945'te tüm görevlerinden azledilip tutuklandı, 29.4.1945'te Hitler'in vasiyetiyle NSDAP'den çıkartıldı, 8.5.1945'te ABD askerleri tarafından tutuklandı, Ana Savaş Suçluları Mahkemesi'nde ölüme mahkûm edildi, zehirle intihar etti.

Göring, Karin, kızlık soyadı Fock, boşandığı kocasından soyadı Kantzow (d. 21.10.1888 Stockholm, ö. 25.9.1931 Rockelstad Şatosu [Östergötland, İsveç]): Alman kökenli bir İsveçli subayın kızı, İsveçli subay Nils von Kantzow'un karısı, Şubat 1920'de Hermann Göring'le tanıştı, 1920 yaz aylarında onunla birlikte yaşamaya başladı, NSDAP'ye angaje oldu, Nils von Kantzow'dan boşandı, 3.2.1923'te Hermann Göring'le evlendi, 1923'te Hermann Göring'le Avusturya'ya, sonra da İsveç'e kaçtı, 1927'de Berlin'e döndü, ağır hastalığına karşın toplumsal yükümlülükler üstlendi, ailesine yaptığı bir ziyaret sırasında kalp rahatsızlığından öldü.

Gort, John Standish (d. 10.7.1886 Londra, ö. 13.3.1946 Londra): Sandhurst'ta eğitim gördü, I. Dünya Savaşında Fransa'da görevlendirildi, 1937'de İngiltere Genelkurmay Başkanlığına atandı, 1939 Kasımdan itibaren Fransa'daki İngiliz keşif birliklerinin başkomutanı, Mayıs 1940'ta Dünkirchen kuşatmasından geri çekilmeyi başarıyla yönetti, Temmuz 1940'ta ordunun genel müfettişi, feldmareşal, 1941'de Cebelitarık'ta başkomutan, 1942'de Malta Adasının valisi ve başkomutanı, 1945'te Filistin ve Batı Şeria Yüksek Komiseri.

Grawitz, Ernst (d. 8.6.1899 Berlin-Charlottenburg, ö. 24.4.1945 Berlin [intihar]): Tıp okudu, Dr. med. unvanı, doçent oldu, 1931'de SS'e, 1932'de NSDAP'ye girdi, 1933'te Berlin'deki Westend Hastanesi Başhekimi, 1935'te SS'in Sağlık Dairesi Başkanı, çok sayıda başka görevler üstlendi, 1937'de SS'in Reich Başkanı, Alman Kızılhaç Teşkilatı Başkanı, 1940'ta Waffen-SS Sağlık Müfettişi, toplama kamplarında insanlar üzerinde yapılan deneylerin elebaşlarından, 1941'de Graz Üniversitesinde fahri profesörlük, 1944'te SS-Obergruppenführer ve Waffen-SS generali; *Hitler Kitabı*'nda adı yanlış bir biçimde Nasyonal Sosyalist Alman Hekimler Birliği Başkanı olarak geçiyor.

Graziani, Rodolfo (d. 11.8.1882 Filettino [Latium, İtalya], ö. 11.1.1955

Roma): Hukuk okudu, 1906'da asteğmen, muvazzaf asker, Libya seferine ve I. Dünya Savaşına katıldı, daha sonra Cyrenaica Vali Vekili, Bedevilere karşı savaşlar düzenledi, 1935'te Somali valisi, Habeşistan Savaşında Somali'den yönlendirilen birliklerin başkomutanı, 1936'da Etyopya Kral Naibi, 1937'de mareşal, 1939'da Genelkurmay Başkanı, 1940'ta aynı zamanda Libya'daki İtalyan birliklerinin komutanı, 1942'deki yenilgilerden sonra görevlerinden istifa etti, 1943'te Repubblica Sociale Italiana Savaş Bakanı, 1945'te Amerikan birlikleri tarafından yakalandı, çeşitli mahkemelerde yargılandı, 1950'de bir İtalyan askeri mahkemesi tarafından on dokuz yıl hapse mahkûm edildi, aynı yıl serbest bırakıldı. Latium'daki çiftliğinde çiftçilik yaptı.

Greim, Robert Ritter von (d. 22.6.1892 Bayreuth, ö. 24.5.1945 Salzburg [intihar]): 1913'te teğmen, 1916'dan itibaren pilot, üsteğmen, 1918'de uçak bölüğü komutanı, yüzbaşı, 1920'den 1922'ye kadar hukuk okudu, 1924'ten 1927'ye kadar Kanton'da (Çin) bulundu ve Çin askeri havacılığını örgütledi: 1928'den 1934'e kadar Würzburg'daki pilot okulunun yöneticisi, 1934'te Hava Kuvvetlerinde yarbay, 1935'te "Freiherr von Richthofen" Avcı Bombardıman Uçağı Bölüğü Komutanı, Kasım 1935'ten itibaren Uçuş Güvenliği ve Uçak Cihazları Müfettişi, 1937'den itibaren Hava Kuvvetleri Personel Dairesi Şefi, 1938'de tümgeneral, 1939'da 5. Hava Tümeni Komutanı, 1940'ta korgeneral, V. Hava Birliği korgenerali, 1941'de Doğu Hava Kuvvetleri Komutanı, 1943'te orgeneral, 6. Hava Filosu başkomutanı, 26.4.1945'te Hitler tarafından Göring'in halefi olarak feldmareşalliğe ve Hava Kuvvetleri Başkomutanlığına atandı, Dönitz hükümetine katıldı, Tirol'e kaçtı, Mayıs 1945'te Amerikan birlikleri tarafından tutuklandı.

Guderian, Heinz (d. 17.6.1988 Kulm [Batı Prusya], ö. 14.5.1954 Schwangau, Füssen [Yukarı Bavyera]): Askeri öğrenci, 1908'de teğmen, 1913'te Harp Akademisi, I. Dünya Savaşında önce muhabere subayı, 1915'te yüzbaşı, 1916'dan itibaren değişik kurmaylarda görevlendirildi, Kasım 1918'de Savaş Bakanlığına geçti (Doğu Sınır Güvenliği Merkezi), 1919'dan itibaren Sınır Güvenliği Kurmay Başkanlığında, 1920'de bir piyade taburunda bölük komutanı, 1922'den itibaren Reich Savunma Bakanlığı Motorlu Taşıtlar Dairesi'nde görevli, 1924'te 2. Tümende, 1927'de binbaşı, Reich Savunma Bakanlığı Ulaştırma Dairesi'nde görevli, 1930'da Motorlu Taşıtlar Dairesi Komutanı, 1931'de yarbay, 1933'te albay, 1934'te Motorlu Birlik Müfettişliği'nde başkan, 1935'te 2. Panzer Tümeni komutanı, 1936'da tümgeneral, 1938'de XVI. Kolordunun korgenerali, 1939'da XIX. Kolordunun korgenerali, 1940'ta 2. Panzer Tugayı (1941'den itibaren Panzer Ordusu) komutanı, orgeneral, Aralık 1941'de sınırlı bir geri çekilme önerisi üzerine Führer Yedek Ordusuna kaydırıldı, 1943'te yeniden aktif göreve getirildi, Panzer Kuvvetleri genel müfettişi, 21.7.1944'te Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanlığının işleriyle görevlendirildi, 20 Temmuz komplocularını silahlı kuvvetlerden atan Ordu Haysiyet Divanı

üyesi, 28.3.1945'te Batı'yla teslim olma müzakerelerini yönetme önerisi üzerine azledildi, 1945'te Amerikalılara esir düştü, 1948'de serbest bırakıldı.

Günsche, Otto (d. 24.9.1917 Jena, ö. 2.10.2003 Lohmar, Bonn): 1931'de Hitlerjugend'e girdi, 1934'te "Adolf Hitler" SS-Leibstandarte'ye girdi (SS üyelik No. 257773), 1935'te NSDAP'ye alındı (No. 3601524), 1936'dan itibaren Führer Refakat Birliğinde Unterführer, 1941/42 Bad Tölz Subay Okulu'na gitti, cephede görevlendirildi, 1943 Ocak-Ağustos aylarında vekâleten Hitler'in özel yaveri, cephede "Adolf Hitler" SS-Leibstandarte'nin genişletilmesiyle oluşturulan panzer tümeninde bölük komutanı olarak görev yaptı, Şubat 1944'ten itibaren yeniden Hitler'in özel yaveri, 1944'te SS-Sturmbannführer, 2.5.1945'te Sovyetlere esir düştü, 1950'de 25 yıl zorunlu çalışmaya mahkûm edildi, 1955'te Doğu Almanya'ya teslim edildi, 1956'da Bautzen Hapishanesinden serbest bırakıldı, Federal Almanya'ya kaçtı, Batı Almanya'da yaşadı.

Haase, Werner (d. 2.8.1900 Köthen [Anhalt], ö. 30.11.1950 Moskova): 1918/19 askerlik hizmeti, tıp okudu, 1924'te Dr. med. unvanı, uzmanlığını cerrahi alanında yaptı, 1927'de gemi doktoru, 1933'te NSDAP'ye ve SA'ya girdi, 1934'te Berlin Üniversitesi Cerrahi Kliniği'nde asistan hekim, SS'e geçti, 1935'te Führer kurmayında refakatçi doktor, 1935'te SS-Sturmführer, hastalığı yüzünden Hitler'in yanındaki görevinden ayrıldı, 1936'da doçent oldu, 1937'de Berlin Üniversitesinde doçent, 1938'de SS-Obersturmführer, 1940'ta profesör unvanlı cerrahi doçenti, 1943'te SS-Obersturmbannführer, Üniversite Cerrahi Kliniği'nde başhekim, Nisan 1945'ten itibaren Yeni Şansölyelik Binası sığınağındaki sağlık ocağının yöneticisi, 3.5.1945'te Sovyet birlikleri tarafından esir alındı, Butyrka Hapishanesi Hastanesinde öldü.

Haberstock, Karl (d. 19.6.1878 Augsburg, ö. ?): Berlin'de sanat eseri ve antika tüccarı, 1933'te NSDAP'ye girdi (No. 1772846), Hitler'in talimatıyla tablolar satın aldı.

Hácha, Emil (d. 12.7.1872 Trhove-Sviny, Budweis [Bohemya], ö. 27.6.1945 Prag): Hukuk okudu, Dr. jur. unvanı, avukat, Prag'daki Bohemya Eyalet Meclisi üyesi, 1916'da Viyana İdare Mahkemesi'nde müsteşar, Çekoslovakya'nın bağımsızlığına kavuşmasından sonra Prag'daki Yüksek Mahkeme'nin ikinci başkanı, 1925'ten itibaren birinci başkan, 1938'de Çekoslovak Cumhuriyeti Devlet Başkanı, 15.3.1939'da devletten geride kalan topraklarının "Bohemya ve Moravya Protektorası" olarak Alman Reich'ına ilhakı anlaşmasını onayladı, Bohemya ve Moravya devlet başkanı görevini sürdürdü, 12.5.1945'te tutuklandı, hapishane hastanesinde öldü.

Haig, önadı bilinmiyor (d. ?, ö. ?): Binbaşı, Berlin'deki İngiliz askeri ataşesinin yardımcısı.

Halder, Franz (d. 30.6.1884 Würzburg, ö. 2.4.1972 Aschau [Yukarı Bavyera]): 1904'te teğmen, 1911'den 1914'e kadar Harp Akademisinde, I. Dünya Savaşında karargâh subayı, yüzbaşı, 1920'de Reich Ordusuna alındı, karargâh subaylığını sürdürdü, ayrıca taktik öğretmeni ve batarya komutanı olarak görevlen-

dirildi, 1929'da yarbay, 1931'de albay, VI. Savunma Bölgesi Komutanlığında kurmay başkanı, 1934'te tümgeneral, 7. Piyade Tümeni komutanı, 1936'da Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanlığında Karargâh II. Başkomutanı, 1937'de Silahlı Kuvvetler Manevra Dairesi Başkanı, Şubat 1938'den itibaren Kara Kuvvetleri Karargâh 1. Komutanı, topçu generali, Eylül 1938'den itibaren Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanı, 1940'ta orgeneral, 24.9.1942'de Führer Yedek Ordusuna kaydırıldı, 1938'den itibaren çeşitli direniş çevreleriyle dikkatli bir biçimde yakınlaştı, 20.7.1944'ten sonra tutuklandı ve Dachau Toplama Kampı'na getirildi, Mayıs 1945'te ABD ordusu tarafından gözaltına alındı, 1947'de serbest bırakıldı, 1946'dan 1961'e kadar ABD ordusunun tarih departmanında Alman bölümü yöneticisi.

Halifax, Edward Frederick Vikont, 1944'ten itibaren Earl of (d. 16.4.1881 Powderham Castle [Devonshire, İngiltere], ö. 23.12.1959 Garrowby Hall [Yorkshire, İngiltere]): Tarih okudu, dünyayı gezdi, çok sayıda gazete yazısı ve bilimsel makale yazdı, 1910'dan 1925'e kadar Avam Kamarası üyesi, daha sonra Lordlar Kamarası üyesi, 1935'ten 1938'e kadar Lordlar Kamarası Sözcüsü, I. Dünya Savaşında önce Fransa'da süvari subayı, 1917/18'de Ulusal Hizmetler Bakanlığında, 1921/22'de Sömürgeler Bakanlığında müsteşar yardımcısı, 1922'den 1924'e ve 1932'den 1935'e kadar Eğitim Bakanı, 1924/25'te Tarım Bakanı, 1925'ten 1931'e kadar Hindistan Genel Valisi ve kral naibi, 1935'te Savaş Bakanı, 1935'ten 1937'ye kadar Chamberlain hükümetinde başmühürdar, Kasım 1937'de Hitler ve Göring'le görüşmeler yaptı, Şubat 1938'den itibaren Dışişleri Bakanı, Alman Reich'ına karşı İngiliz yatıştırma politikasının savunucusu, Sovyetler Birliği'yle müzakereleri yarıda kesti, Aralık 1940'tan Mayıs 1946'ya kadar Washington'da büyükelçi, Dumberton Oaks (1944) ve San Fransisco (BM kuruluşu, 1945) konferanslarına katıldı.

Hamann, Otto (d. 23.5.1916 Berlin, ö. 2. (?) 5. 1945 Berlin): Hitlerjugend örgütüne girdi, 1933'te Unterbannführer, Berlin-Tempelhoff Bann komutanı (Hitlerjugend Bölgesi komutanı), üniversite eğitimi, 1935'te NSDAP'ye alındı (Nr. 3706571), 1938'de Oberbannführer, Hitlerjugend Berlin Bölge Yönetimi kurmay başkanı, 1942'de Hauptbannführer, Berlin Bölgesi HJ komutanı, 1943 Gaubannführer, Axmann'ın yakın çalışma arkadaşı, 1945 başında HJ'nin Berlin Alayını kurdu, Berlin'deki çatışmalar sırasında öldürüldü.

Hamilton (bkz. Douglas-Hamilton)

Hammitzsch, Angela, kızlık soyadı Hitler, dulluk soyadı Raubal (d. 28.7.1883 Viyana, ö. 30.10.1949 Dresden): İlköğretim mezunu, vergi memuru Leo Raubal ile evlendi, üç çocukları oldu: Leo (d. 2.10.1906), Angela ("Geli," bkz. Angela Raubal), Elfriede (d. 10.1.1910), kocasının ölümünden sonra Viyana'daki bir kız yurdunda mutfak sorumlusu, 1926'dan itibaren Adolf Hitler'in Wachenfeld'deki (Berghof) evinin kâhyası, 1935'te (Joachimsthaler'in iddiasına göre) Eva Braun'un dış görünüşüyle alay ettiği için işten çıkartıldı; *Hitler Kitabı*'nda iddia edildiği gibi "Röhm Darbesi"nin bir kurbanından

yana çıktığına dair bir kanıt bulunmuyor, 1936'da mimar Prof. Dr. -İng. Martin Hammitzsch ile evlendi.

Hammitzsch, Martin (d. 22.5.1878 Plauen, Dresden, ö. 5.6.1945 Oberwiesenthal, Erzgebirge [intihar]): Mimarlık eğitimi, Dr. -İng. unvanı, 1905'te Dresden Devlet İnşaat Okulu'nda inşaat bilimi öğretmeni, ayrıca mimarlık yaptı (Yenidze Sigara Fabrikası 1908/10, Dresden), 1909'da Chemnitz Meslek Akademisinde öğretmen, I. Dünya Savaşına katıldı, en yüksek hizmet derecesi yüzbaşı, 1918'de profesör oldu, 1919'da Dresden Devlet Mimarlık Okulu'na çağrıldı, 1920'de Devlet Mimarlık Okulu Müdürü, 1935'te NSDAP'ye alındı (No. 3693268), 1936'da Angela Raubal (kızlık soyadı Hitler) ile evlendi.

Hanke, Karl (d. 24.8.1903 Lauban [Silezya], ö. Haziran 1945 Neudorf [Südetler; kurşuna dizildi]): Değirmenci, 1920'de gönüllü, çok sayıda savunma birliğinin üyesi, Berlin'de meslek okulu öğretmeni, 1928'de NSDAP'ye girdi (No. 102606), 1931'de öğretmenlikten azledildi, Berlin'de NSDAP Bölge Yöneticisi, Nisan 1932'den Aralık 1932'ye kadar Prusya Eyalet Meclisi'nde milletvekili, Kasım 1932'den 1945'e kadar Reichstag'da milletvekili, Mart 1933'ten itibaren Reich Halkı Aydınlatma ve Propaganda Bakanlığında Goebbels'in özel sekreterlik müdürü ve özel raportörü. Şubat 1934'te SS'e girdi (No. 203013), SS-Sturmbannführer, 1935'ten itibaren SS Reich komutanının kurmayında Obersturmbannführer, 1937'de bakanlıkta daire müdürü, SS-Oberführer, Reich Kültür Odası yönetici başkan vekili, 1938'de Propaganda Bakanlığında müsteşar, Polonya ve Fransa seferinde gönüllü, 1941'de Silahlı Kuvvetler'de üsteğmen, kişisel nedenlerle Josef Goebbels'le ilişkisi soğudu (bir aile tartışmasında Goebbels'in karısının tarafını tuttu), 1941'de Aşağı Silezya'da (Breslau) Gau Yöneticisi ve vali, 1941/42'de Reich Savunma Komiseri, 1942'den 1945'e kadar Aşağı Silezya Bölgesi Reich Savunma Komiseri, 1943/44 Reich Silahlanma ve Savaş Üretimi Bakanlığında merkezi büro başkan vekili, 1944'te SS-Obergruppenführer, Eylül 1944'ten itibaren Aşağı Silezya Bölgesi'nde Volkssturm komutanı, 1945'te Breslau'nun kale ilan edilmesinde başrol oynadı ve bu yüzden şehrin yıkılıp sakinlerinin öldürülmesinden sorumlu, 5.5.1945'te Breslau'dan kaçtı, Çek partizanları tarafından yakalandı ve muhtemelen kimliği bilinmeden kurşuna dizildi.

Hansen, Max (d. 31.7.1908 Niebüll [Nordfriesland], ö. 7.3.1990 Niebüll): 1933'te "Adolf Hitler" Leibstandarte'ye girdi, 1939'da bölük komutanı, 1942/43'te Sturmbannführer ve SS 1. Panzer Piyade Alayı II. Taburu komutanı, 1944'te Standardenführer, "Adolf Hitler" Leibstandarte'nin 1. Panzer Piyade Alayı Komutanı, Ardenler Savaşına ve Macaristan'daki başarısız taarruza katıldı, 1945'te tutuklandı, muhtemelen 1949'da serbest bırakıldı.

Harlan, Veit (d. 22.9.1899 Berlin, ö. 13.4.1964 Capri [İtalya]): 1915'ten itibaren Meiningen ve Berlin'de tiyatro oyuncusu, 1926'dan itibaren sinema rollerinde başarılı oldu, 1934'te tiyatro ve sinema yönetmenliğine geçti, karısı

Kristina Söderbaum'un başrolde oynadığı çok sayıda dram çekti, 1937'den itibaren nasyonal sosyalist rejimin temel ilkelerinin yüceltildiği ideolojik filmler çekti, antisemitik kışkırtma filmi *Jud Süß*'ün yönetmeni, 1941'de Prusya Kralı II. Friedrich'in hayatını anlatan filmi *(Der große König)* yönetti, 1942'den itibaren direniş destanı *Kolberg*'in yönetmeni (Prömiyer 30.1.1945), 1945'ten sonra meslek yasağının ardından, 1950'den itibaren yeniden sinema yönetmeni olarak çalışmaya başladı.

Hase, Paul von (d. 24.7.1885 Hannover, ö. 8.8.1944 Berlin [idam edildi]): Hukuk okudu, 1905'te bir yıllık gönüllü olarak orduya katıldı, subaylık kariyerine başladı, 1907'de teğmen, 1914'te üsteğmen, I. Dünya Savaşında çeşitli kurmay görevleri, 1920'den itibaren Reich Ordusunda bölük komutanı, 1923'ten itibaren yeniden çeşitli kurmaylarda görevlendirildi, 1926'da Kummersdorf atış alanının (daha sonra ordu deneme alanı) yöneticisi, 1928'de binbaşı, 1933'te yarbay, 1934'te 46. Piyade Tümeninin komutanı, korgeneral, Kasım 1940'tan itibaren Berlin Komutanı; 1944 devlet darbesi hazırlıklarında Hase'nin emrindeki birliklere anahtar bir rol biçilmişti. 20.7.1944'te tutuklandı, 8.8.1944'te ölüme mahkûm edildi.

Hasselbach, Hans-Karl von (d. 2.11.1903 Berlin, ö. 1988 Münih): Tıp okudu, 1927'de Dr. med. unvanı, Münih'te cerrahi uzmanlık eğitimi gördü, 1933'te NSDAP'ye girdi, 1934'te SS'e alındı, 1935'ten itibaren Hitler'in refakatçi doktoru, Eylül 1939'da orduda sıhhiye subayı, SS-Hauptsturmführer, Eylül 1942'den itibaren Hitler'in sürekli refakatçi doktoru, Führer karargâhlarında görev aldı, 1943'te profesörlük unvanı verildi, 9.10.1944'te (Karl Brandt'la birlikte) Hitler tarafından işten çıkartıldı, batı cephesinde bir sahra hastanesinin yöneticisi oldu, 1945'ten 1948'e kadar Amerikalılara esir oldu, daha sonra Bielefeld'deki Bethel Hastanesinin başhekimi, daha sonra Münih'te doktorluk yaptı.

Hassell, Ulrich von (d. 12.11.1881 Anklam, ö. 8.9.1944 Berlin [idam edildi]): Hukuk okudu, 1909'da Dışişleri Bakanlığına girdi, 1911'de Cenova'da konsolos vekili, 1914'te askerlik hizmeti, savaşta yaralandı, daha sonra idari hizmete girdi, 1917'de Prusya İlçeleri Birliği Müdürü, 1919'da DNVP'ye girdi, Dışişleri Bakanlığına geri döndü, Roma'da elçi sekreteri, 1920'de Roma'da elçi müşaviri ve maslahatgüzar, 1921'de Barcelona'da başkonsolos, 1926'da Kopenhag'da elçi, 1930'da Belgrad'da elçi, 1932'de Roma'da büyükelçi, 1938'de Ribbentrop tarafından kızağa çekildi, Mart 1939'dan itibaren darbe hazırlıklarına katıldı, Yahudilerin kovuşturulmasına ve Alman Reich'ının büyük güç olma politikasına karşı çıktı, 20.7.1944'te yapılmak istenen darbenin planlarında Goerdeler hükümetinin dışişleri bakanı olarak öngörüldü, 28.7.1944'te tutuklandı, 8.9.1944'te Halk Mahkemesi tarafından ölüme mahkûm edildi.

Haushofer, Albrecht (d. 7.1.1903 Münih, ö. 23.4.1945 Berlin [öldürüldü]): Karl Haushofer'in oğlu, tarihçi ve coğrafyacı, 1928'den itibaren Coğrafya Derneği'nin genel sekreteri, tarihsel oyunlar ve romanlar yazdı, Berlin'de

Siyaset Yüksekokulu'nda doçent, 1940'ta Berlin Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Fakültesi'nde siyasal coğrafya profesörü, Rudolf Hess'in dış politika danışmanı, 1941'de tutuklandı ve Obersalzberg'de sorguya çekildi, daha sonra 20.7.1944 komplocularıyla bağlantı kurdu, Kasım 1944'te tutuklandı, yargılanmadan kurşuna dizildi.

Haushofer, Karl (d. 27.8.1869 Münih, ö. 13.3.1946 Pähl [Yukarı Bavyera; intihar]): 1887'de Bavyera ordusuna girdi, muvazzaf asker, Harp Akademisinde okudu, 1903'ten sonra savaş tarihi öğretmeni, 1908'den 1901'a kadar Japon ordusunda gözlemci, coğrafya okudu, 1913'te Dr. phil. unvanı, I. Dünya Savaşında kurmay görevleri, daha sonra bir tümenin komutanı, tümgeneral, 1919'da ordudan ayrıldı ve Münih Üniversitesinde coğrafya doçenti oldu, Jeopolitik Derneği Başkanı, 1921'de fahri profesörlük, Rudolf Hess'in akademik danışmanı, 1933'te profesör, 1934'ten 1937'ye kadar Alman Akademisi senato üyesi, 1939'da emekliye ayrıldı, SS'in işlettiği Volksdeutschen Mittelstelle'nin danışmanı, 1941'den itibaren Gestapo tarafından sorgulandı, kısa süreliğine gözaltına alındı, müttefiklerin askeri polisi tarafından yakalanmamak için intihar etti.

Heines, Edmund (d. 21.7.1897 Münih, ö. 30.6.1934 Münih [öldürüldü]): 1914'te liseden mezun oldu, gönüllü asker, teğmen, 1919'da Oberland Gönüllüler Birliği, 1920'de bir suikast hazırlığına katıldı, 1921'de Roßbach Gönüllüler Birliği, NSDAP ve SA'ya girdi, 1922/23 Münih'teki bir SA taburunun komutanı, darbeye katıldı, kalebentliğe mahkûm edildi, 1925'te yeniden NSDAP'ye girdi, Schilljugend örgütünün (Hitlerjugend örgütünün öncülü) ülke çapında yöneticisi, 1927'de NSDAP'den atıldı, 1928'de suikast suçundan beş yıl hapse mahkûm edildi, ama 1929'da affedildi, 1929'da NSDAP'ye yeniden alındı, SA Münih-Land Standarte komutanı, 1930'dan itibaren Reichstag'da milletvekili, Nisan 1931'den itibaren Berlin'de SA-lideri, Mayıs 1931'den itibaren Röhm'ün vekili, SA-Gruppenführer, 1931 sonbaharından itibaren Silezya Komutanı, 1933'te SA-Obergruppenführer ve Breslau Emniyet Müdürü, 1934'te Silezya'daki III. ve sonra VIII. Obergruppe'nin komutanı, 30.6.1934 "Röhm Darbesi" ile bağlantılı olarak Bad Wiessee'de tutuklandı, Münih-Stadelheim Hapishanesi'ne getirildi ve orada kurşuna dizildi.

Heinrici, Gotthard (d. 25.12.1886 Gumbinnen [Doğu Prusya], ö. 13.12.1971 Endersbach, Weiblingen): 1905'te orduya girdi, 1906'da teğmen, I. Dünya Savaşında karargâh subayı, Reich Ordusuna alındı, çeşitli kurmaylarda görev yaptı, 1924'te bir piyade alayında bölük komutanı, 1926'da binbaşı, 1927'de Reich Savunma Bakanlığına geçti, Kara Kuvvetleri Örgütlenme Dairesi, 1930'da yarbay ve tabur komutanı, 1932'de I. Ordu Grupları Komutanlığında, 1933'te Reich Savunma Bakanlığında albay ve bölüm başkanı, 1936'da tümgeneral, 1937'de 16. Tümen komutanı, 1938'de korgeneral, 1940'ta VII. Kolordu komutanı, daha sonra XII. Kolordu komutanı, piyade generali, 1942'de 4. Ordu başkomutanı, 1943'te orgeneral, 1944'te 1. Panzer

Ordusu başkomutanı, Mart 1945'ten itibaren Vistül Ordular Grubu komutanı, 28.4.1945'te azledildi, İngilizlere savaş tutsağı oldu; Heinrici 1948'den sonra Württemberg'de yaşadı.

Heldorf, Wolf Heinrich Graf von (d. 14.10.1896 Merseburg, ö. 15.8.1944 Berlin [idam edildi]): Askerlik hizmeti, 1919'da Lützow ve Roßbach Gönüllüler Birliğinde, 1920'de Kapp-Lüttwitz darbesine katıldı, 1920'den sonra kendi çiftliğinde çiftçi, 1923'te Unstrut bölgesinde Çelik Miğferliler'in komutanı, Çelik Miğferliler Komutanı Theodor Duesterberg'in yaveri, 1924'te İtalya'ya kaçtı, affedildikten sonra Cephe Kıtası'nın komutanı, 1927'den 1933'e kadar Saksonya Eyaleti Ziraat Odası Başkanı, 1930'da NSDAP'ye girdi (No. 325408), 1931'de SA-Standarte 2'nin komutanı, SA-Oberführer, 1931/32'de Berlin-Brandenburg SA-Grubu komutanı, aynı zamanda 1932'den itibaren Brandenburg bölgesi SA komutanı, 1931'de altı ay hapse mahkûm edildi, 1932 sonundan itibaren yeniden 1. Obergruppe komutanı, Prusya Eyalet Meclisi'nde NSDAP Parti Grubu Başkanı, 1933'ten 1935'e kadar Potsdam Emniyet Müdürü, Stapo (Devlet Polisi) İdare Merkezi Yöneticisi, 1933'ten 1944'e kadar Reichstag'da milletvekili, 1935'ten Temmuz 1944'e kadar Berlin Emniyet Müdürü, 1938'de SA-Obergruppenführer, 1938'den itibaren Goerdeler çevresiyle ilişki kurdu, 1939'da Büyük Berlin Bölgesi Emniyet Genel Müdürü, 1941'de geçici olarak süvari yüzbaşısı rütbesiyle doğu cephesindeki bir panzer taburunun komutanlığını yaptı, Hitler'e yapılan suikasttan sonra Temmuz 1944'te tutuklandı, 8.8.1944'te ölüme mahkûm edildi.

Henderson, Neville (d. 10.6.1882 Sedwick Park Horsham [Sussex], ö. 30.12.1942 Londra): 1905'te diplomatik göreve girdi, Sankt Petersburg, Tokyo, Roma, Paris'te görev yaptı, 1929'dan 1935'e kadar Belgrad'da İngiliz büyükelçisi, 1935'ten 1937'ye kadar Buenos Aires'te, 1937'den 1939'a kadar Berlin'de İngiliz büyükelçisi, 1937 ve 1938'de yapılan NSDAP parti kongrelerine katıldı, İngiliz yatıştırma politikasının en etkili temsilcilerinden birisiydi.

Hennicke, Paul (d. 31.1.1883 Erfurt, ö. 25.7.1967 Braunschweig): Tesviyeci, 1910'dan itibaren demiryolu memuru, Reich Demiryolları Müfettişi, I. Dünya Savaşında savaş demiryollarında teknik hizmet, 1920'de Kapp-Lüttwitz darbesine katıldı, 1922'de NSDAP'ye girdi, Thüringen'de SA lideri, 1925'te yeniden NSDAP'ye girdi (No. 36492), 1927'den itibaren Gotha'da belediye görevlisi, 1929'da SS'e girdi (No. 1332), SS lideri, 1931'de Standartenführer, 1933'te Oberführer, SS XXVII. Bölümü komutanı, 1934'te tugay komutanı, 1937'den 1942'ye kadar Weimar'da emniyet müdürü, 1938'de SS-Gruppenführer, 1942/43'te Rostov'da SS ve polis komutanı, 1943/44'te Kiev'de SS ve polis komutanı, 1944-45'te özel bir komisyonun başkanı, 1945'te SS-Fulda-Werra Oberabschnitt (Üst Bölge) Komutanı'nın temsilcisi, Haziran 1945'te Amerikan birlikleri tarafından yakalandı, savaş suçluları davalarında tanık, 1948'de bir Alman mahkemesi tarafından kasıtlı adam öldürme suçundan beraat ettirildi, 1949'da cinayet suçundan beraat

etti, 1950'de bir Nazi savaş suçluları mahkemesinde SS üyesi olmaktan bir yıl hapse mahkûm edildi, daha sonra Braunschweig'da yaşadı.

Hentschel, Johannes "Hans" (d. 10.5.1908 Berlin, ö. 27.4.1982 Achern [Baden]): Makine teknisyeni, ustalık sınavını elektrikli makineler dalında verdi, 1934'ten itibaren Eski Şansölyelik Binasında makine ustası, Nisan 1945'in ortasından itibaren sürekli Führer'in sığınağında, 2.5.1945'te sığınakta kalan son kişi olarak Sovyet birlikleri tarafından yakalandı, 1949'da serbest bırakıldı.

Hermani, August (d. 31.5.1911, ö. ?): 1928'de Reich Ordusuna girdi, 1934'te teğmen, 1937'de üsteğmen ve 42. Piyade Alayında yaver, 1940'ta yüzbaşı, 1940'ta Kara Kuvvetleri Komutanlığı Nakliye İşleri Müdürlüğü'ne atandı, 1942'de Poltawa Bölgesi Nakliye Müdürü, Kasım 1967'den itibaren 304. Piyade Tümeni Kurmay Başkanlığında Ib, 1943'te binbaşı ve LII. Kolordu karargâh komutanı, Ağustos 1943'ten itibaren XXXXII. Kolordu Kurmay Başkanlığında Ia, 1944'te yarbay ve 26. Piyade Tümeni Kurmay Başkanlığında Ia, Eylül 1944'te Silahlı Kuvvetler Harekât Dairesi'ne kaydırıldı, Nisan 1945'te Reimann Birliği Kurmay Başkanı, 1956'da Federal Alman Ordusuna girdi.

Hermann, Harry (d. 27.5.1909 Berlin, ö. 12.3.1995 Altenstadt, Schongau [Yukarı Bavyera]): 1929'da polis teşkilatına girdi, 1934/35 Potsdam-Eiche Polis Okulu, teğmen, Stendal Paraşüt Okulu'nun eğitimine katıldı, 1937'de tabur yaveri, 1939'da Paraşüt Okulu Müfettişi, 1940'ta Hollanda'da askerlik hizmeti, 1941'de Girit'te, yüzbaşı, daha sonra Paraşüt Komando 1. Eğitim Alayı bölük komutanı, Deneme Bölümü Başkanı, 1943'te İtalya'da savaşa katıldı, albay, 1944'te 21. Paraşüt Komando Alayı komutanı, Eylül 1944'ten itibaren 6. Paraşüt Komando Tümeni komutanı, 1945'te albay, Paraşüt-Panzer Komando Tugayı komutanı, 19.4.1945'te 9. Paraşüt Komando Tümeni komutanlığına atandı, Berlin'de görevlendirildi, 2.5.1945'te Sovyetlere esir düştü, 1955'te serbest bırakıldı, 1957'de Federal Hava Kuvvetlerine girdi, Birlikler Dairesi Hava İndirme Bölüm Başkanı, 1959'da Federal Ordu albayı, 1. Hava İndirme Tümeni komutan vekili, 1962'de Altenstadt Hava İndirme Nakliye Okulu komutanı, 1967'de emekli oldu.

Hess, Alfred (d.29.3.1897 İskenderiye [Mısır], ö. 9.6.1963 Reichholdsgrün, Wunsiedel [Fichtelgebirge]): Rudolf Hess'in erkek kardeşi, okula gidip ticaret eğitimi görmek amacıyla Almanya'ya yerleşti, 1920'de NSDAP'ye girdi, 1924'te İskenderiye'ye, babasının işine geri döndü, 1926'dan itibaren Mısır'da NSDAP'yi kurma faaliyeti, 1932'de yeniden NSDAP'ye alındı, (No. 1368285), 1933'te NSDAP Mısır'daki Ülke Grupları Yöneticisi, Berlin'de NSDAP Dış Ticaret Dairesi'ni kurdu, 1934'ten itibaren NSDAP Ülke Dışı Örgütlenmesi Başkan Vekili, 1945'te Amerikalılara esir düştü, 1946'da Ana Savaş Suçluları Davası'nda savunma tanığı, Nazi Savaş Suçluları Mahkemesi'nde yargılandıktan sonra serbest bırakıldı.

Hess, Ilse, kızlık soyadı Pröhl (d. 22.6.1900 Hannover, ö. 7.9.1995 Lilienthal [Allgäu]): Lise öğrencisiyken

Rudolf Hess ve Adolf Hitler'le tanıştı, 1921'de NSDAP'ye girdi, Alman filolojisi okudu, parti militanı, geçici işlerde çalıştı, 1925'te partiye yeniden girdi (No. 25071), 1927'de Rudolf Hess'le evlendi, bir oğulları oldu, 1941'de baskılara maruz kaldı, Hitler'in müdahalesiyle baskılar durdu, 1943'te Allgäu'ya taşındı, 1947'de tutuklandı, 1948'de bir savaş suçları mahkemesi tarafından hapis cezasına çarptırıldı, serbest bırakıldıktan sonra sebze yetiştiriciliği yaptı, 1952'den itibaren kocasının mektup ve yazılarının yayımcılığını yaptı, 1955'te bir pansiyon açtı.

Hess, Rudolf (d. 26.4.1894 İskenderiye [Mısır], ö. 17.8.1987 Berlin [intihar]): Hamburg'da ticaret eğitimi gördü, 1914'te gönüllü asker, önce piyade, sonra Hava Birliğinde teğmen 1919'da Münih'te iktisat, coğrafya ve jeopolitik okudu, Thule Derneği ve Epp Gönüllüler Birliği üyesi, 1920'de DAP'ye ve NSDAP'ye girdi (No. 16), 1923 darbesine katıldı, kalebentlik cezasına çarptırıldı, 1925'te Hitler'in özel sekreteri, 1932'de NSDAP Merkez Komitesi Başkanı, 21.4.1933'te Führer'in NSDAP'deki vekilliğine atandı, 1933'te SS-Obergruppenführer, Reichstag'da milletvekili, devlet bakanı, 1938'de Gizli Hükümet Konseyi üyesi, 1939'da Reich Savunma Bakanlığı Konseyi üyesi, 10.5.1941'de barış görüşmelerinin yolunu açmak için bir Me 100 uçağıyla İskoçya'ya gitti, Hitler tarafından psikopat ilan edildi, 15.10.1941'de intihar teşebbüsünde bulundu, 1945'te Nürnberg'e götürüldü, Ana Savaş Suçluları Davası'nda yargılanıp, ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı, 1966'dan sonra Berlin-Spandau Savaş Suçluları Hapishanesinde kalan tek mahkûm.

Hessen, Mafalda Prinzessin von [Hessen Prensesi] (d. 9.11.1902, ö. 28.8.1944 Buchenwald Toplama Kampı): İtalyan kralı III. Victor Emanuel'in kızı, Hessen Prensi Philipp ile evlendi, 9.9.1943'te Buchenwald Toplama Kampı'na getirildi, müttefiklerin bir hava saldırısı sonucunda öldü.

Hessen, Philipp Prinz von [Hessen Prensi] (d. 6.11.1896 Rumpenheim Şatosu, Hanau, ö. 25.10.1980 Roma): Subay, mimar, 1930'da NSDAP'ye girdi. 1931'de SA'ya alındı, daha sonra SA-Gruppenführer, 1933'ten itibaren Hessen-Nassau Eyaleti Valisi, çeşitli yarı resmi görevler aldı, 9.9.1943'te Flossenburg Toplama Kampı'na getirildi, daha sonra Dachau'ya sevk edildi, savaştan sonra İtalya'ya yerleşti.

Heusinger, Adolf (d. 4.8.1897 Holzminden, ö. 30.11.1982 Köln): 1915 astsubay, 1916'da teğmen olarak savaşa katıldı, 1917'de bölük komutanı, İngilizlere tutsak düştü, 1919'da geri döndü, Reich Ordusuna alındı, 1925'te üsteğmen, 1927'den 1929'a kadar komutan yardımcılığı eğitimi, 1929'da karargâh subayı, 1932'de Reich Savunma Bakanlığında yüzbaşı, 1934'te bir piyade alayında bölük komutanı, 1936'da binbaşı, II. Tümen Kurmay Başkanlığında 1a, 1937'de Kara Kuvvetleri Harekât Dairesi'ne geçti, 1938'de yarbay, 1940'ta albay ve Kara Kuvvetleri Başkomutanlığı Harekât Dairesi Başkanı, 1941'de tümgeneral, 1943'te korgeneral, Haziran 1944'ten itibaren Kurmay Başkanı Vekili, Hitler'e yapılan suikastten sonra Gestapo tarafından geçici olarak gözal-

tına alındı, gözaltında Hitler için bir anı yazısı kaleme aldı, 1945'ten 1948'e kadar savaş tutsağı, Ana Savaş Suçluları Davası'nda tanık, 1948'den 1950'ye kadar Gehlen Örgütü Değerlendirme Bölümü Başkanı, 1950'de Federal Alman hükümetinin askeri danışmanı, 1952'de Blank Dairesi'nde askeri uzman, Askeri Daire Başkanı, 1955'te korgeneral olarak Federal Orduya alındı, Kasım 1955'ten itibaren Askeri Komuta Konseyi Başkanı, 1957'de Federal Savunma Bakanlığı Silahlı Kuvvetler Dairesi Başkanı, Federal Ordu Genel Müfettişi, 1961'de Washington'daki NATO Sürekli Kurulu başkanı, 1964'te ayrıldı, daha sonra CDU'nun [Hıristiyan Demokrat Parti] askeri danışmanı.

Hewel, Walther (d. 2.1.1904 Köln, ö. 2.5.1945 Berlin [intihar]): 1923'ten itibaren Münih Teknik Yüksekokulu'nda teknik ve iktisat okudu, 1923'te Münih darbesinde Hitler-Stosstruppe (Baskın Birliği) sancaktarı, kalebentlik cezasına çarptırıldı, serbest bırakıldıktan sonra Hamburg'da, ardından İngiltere'de ticaret yaptı, 1927'den itibaren Hollanda Doğu Hindistanı'nda bir fidanlık işletmesinde çalıştı, 1933'te NSDAP Ülke Dışı Örgütü'ne girdi, 1934'ten itibaren plantasyon şirketinin merkez yönetiminde çalıştı, 1935'te Bandoeng Grubu İktisat Şubesi Başkanı, 1936'da Almanya'ya geri döndü, NSDAP'nin (Ülke Dışı Örgütü) Gau-merkezleri yöneticisi ve Doğu Asya Şube Yöneticisi, 1937'de SS-Sturmbannführer ve Ribbentrop Hizmet Merkezi'nde İngiltere Şubesi Yöneticisi, 1938'de Dışişleri Bakanlığında 1. sınıf elçilik müsteşarı, bakanın kişisel kurmayının yöneticisi, SS-Standartenführer, Haziran 1938'den itibaren Reich Dışişleri Bakanının Hitler'in yanındaki görevlisi, Südetlere girilmesinden önce uyarıda bulundu, 1939'da raportör elçilik müşaviri, savaş karşısında uyarıda bulundu, 1940'ta 1. sınıf elçi ve bakanlık şefi, Reich Dışişleri Bakanının Adolf Hitler'in yanındaki sürekli görevlisi, 1942'de tugay komutanı, 1943'te özel görevli büyükelçi, 1944'te uçak düşmesi sonucu yaralandı, iyileştikten sonra sürekli Hitler'in çevresinde yer aldı, 1.5.1945'te Martin Bormann'la birlikte Reich Şansölyelik Binasından çıktı, zehir ve tabancayla intihar etti.

Himmler, Heinrich (d. 7.10.1900 Münih, ö. 23.5.1945 Lüneburg [intihar]): 1915'ten itibaren askeri eğitim aldı, 1918'de astsubay, savaşta görevlendirilmeden ordudan çıkartıldı, 1919'da Landsuht ve Oberland Gönüllüler birliklerinde, Münih'te ziraat okudu, Einwohnerwehr (Gönüllü Sivil Birlikleri) üyesi, 1922/23'te bir gübre şirketinde çalıştı, 1922/23 aşırı sağcı Reichsflagge örgütünün üyesi, 1923'te NSDAP'ye (No. 42404) ve Hitler-Stosstruppe'ye girdi, Hitler-Ludendroff darbesine katıldı, daha sonra çeşitli aşırı sağcı örgütlerde yer aldı, Temmuz 1924'ten itibaren Nasyonal Sosyalist Özgürlük Partisi'nin sekreteri ve bölge yöneticisi vekili, aynı zamanda ticari mümessil, 1925'ten itibaren Bavyera'daki Artamanlar Birliği Gau Yöneticisi, yeniden NSDAP'ye girdi (No. 14303), NSDAP Aşağı Bavyera Gau'sunda Gau Yöneticisi Vekili ve Gau İdare Amiri, 1926/27'de Yukarı Bavyera bölgesinde aynı görevde, 1926'dan 1930'a kadar

NSDAP Reich Propaganda Sorumlusu Vekili, 1927'den 1929'a kadar SS Reich Yöneticisi Vekili, SA Üst Yönetim Kurmayı üyesi, 6.1.1929'dan 29.4.1945'e kadar SS Reich Yöneticisi, NSDAP Reich Yönetimi üyesi, 1930'dan 1945'e kadar Reichstag'da milletvekili, Mart/Nisan 1933'te Münih Polis Teşkilatı Emniyet Müdürü Yardımcısı, Dachau Toplama Kampı'nı kurdu, 1.4.1933'ten itibaren Bavyera Siyasi Polis Müdürü, 1933 sonbaharından itibaren diğer 12 eyalette Siyasi Polis Müdürü, 1934'ten itibaren Prusya Gizli Devlet Polisi Müfettişi, 30.6.1934'te çok sayıda SA lideri ve rejim karşıtının öldürülmesi eylemine ("Röhm Darbesi") karıştı, Temmuz 1934'ten itibaren NSDAP Reich Yöneticisi ve Milliyet Sorunları Sorumlusu, 1934'ten itibaren Prusya Gestapo'su Müdür Yardımcısı, 1936'dan itibaren Almanya Emniyet Müdürü, rejimin terör aygıtının kurulmasının ve savaşın başlamasından itibaren Yahudilere, Lehlere, Ruslara ve diğer etnik gruplara yönelik etnik kıyımın baş sorumlusu, 1939'dan itibaren Alman Milliyetinin Korunması Reich Komiseri, Alman Yerleşim İşleri Reich Komiseri, 1940'tan 1943'e kadar Waffen-SS komandolarının ve SS yönetim merkezinin komutanı, 1942'den itibaren partizanlara yönelik eylemlerin komutanı, geçici olarak çetelerle mücadele birliklerinin komutanı, partide çok sayıda makamda ve görevde, 21.7.1944'te Yedek Ordunun komutanı ve başkomutanı, 1.9.1944'te batı savunmasıyla görevlendirildi, 1.10.1944'te Hitler tarafından doğudaki ulusal direnişi örgütlemek için görevlendirildi, 1944 Kasım/1945 Ocak Yukarı Ren Ordular Grubu Başkomutanı, Ocak 1945'ten 20.3.1945'e kadar Vistül Ordular Grubu Başkomutanı, Hitler'in onaylamadığı barış müzakerelerinden sonra 29.4.1945'te tüm komutanlıklarından, makamlarından ve görevlerinden alınıp ve NSDAP'den atıldı, savaşın bitiminden sonra sahte isimlerle yeraltında yaşadı, 23.5.1945'te tutuklandı, kimliği tespit edildikten sonra zehir içerek intihar etti.

Hindenburg, Paul von Beneckendorff und von (d. 2.10.1847 Posen, ö. 2.8.1934 Neudeck [Pommerya]): Askeri öğrenci, 1866 bir muhafız alayında teğmen, 1866 ve 1870/71 savaşlarına katıldı, 1877/78'de kurmay eğitimi gördü, yüzbaşı, daha sonra değişik birlikler ve kadrolarda görevlendirildi, 1888'den 1893'e kadar Savaş Bakanlığında şube başkanı, 1893'te alay komutanı, 1894'te yarbay, 1897'de tümgeneral, 1900'de korgeneral ve tümen komutanı, 1903'te IV. Kolordu korgenerali, 1905'te piyade generali, 1908'de emekliye ayrıldı, 1914'te yeniden orduya alındı, 8. Ordu Başkomutanı, orgeneral, Tannenberg'de Rus birlikleri karşısında kazandığı zaferden sonra feldmareşalliğe terfi ettirildi, 1916'da tüm Alman Kara Kuvvetlerinin komutanı, 1919'da yeniden emekliye ayrıldı, 1925'te muhafazakâr partilerin adayı olarak Reich Cumhurbaşkanı seçildi, 1932'de SPD'nin [Sosyal Demokrat Parti] desteğiyle yeniden seçildi, cumhurbaşkanlığı komisyonları ve olağanüstü kararnamelerle cumhuriyet rejimine istikrar getirmeye çalışsa da başarılı olamadı, 30.1.1933'te Hitler'i Reich Şansölyeliği'ne atadı, Hitler'in iktidar yetkilerini adım adım ele geçirme-

sini yeni olağanüstü kararnameler ve simgesel eylemlerle ("Potsdam Günü") destekledi, 1933 sonbaharından itibaren sık sık hastalandı ve güncel politik olaylar üzerinde etkili olmadı.

Hitler, Angela (bkz. Hammitzsch, Angela).

Hoepner, Erich (d. 14.9.1886 Frankfurt/Oder, ö. 8.8.1944 Berlin [idam edildi]): 1905'te astsubay, 1906'da bir hafif süvari alayında teğmen, kurmay eğitimi gördü, I. Dünya Savaşına katıldı, 1920'de Reich Ordusuna süvari yüzbaşı olarak alındı, çeşitli birlik ve kurmay komutanlıkları yaptı, 1926'da binbaşı, 1933'te albay ve I. Savunma Bölgesi Dairesi (Doğu Prusya) Kurmay Başkanı, 1935'te Berlin'deki 1. Ordular Grubu Komutanlığı Kurmay Başkanı, Beck ve Halder çevresindeki direniş gruplarıyla ilk temaslar, 1936'da tümgeneral, 1937'de 1. Hafif Tümenin komutanı, 1938'de XVI. (motorize) Kolordu korgenerali, 1939'da süvari generali, Polonya ve Fransa'da savaş görevi, 1940'ta yarbay, 1941'de 4. Panzer Grubu ve 4. Panzer Ordusu başkomutanı, ordusunun Moskova'dan geri çekilmesi ve Rusya savaşının "acemice yönetildiği"ne dair aşağılayıcı değerlendirmeler üzerine 8.1.1942'de "korkaklık ve itaatsizlik" suçlamasıyla onur kırıcı bir biçimde görevden azledildi, Olbricht'le ve daha sonra Stauffenberg'le temaslarını yoğunlaştırdı, darbe planlarında vatan topraklarındaki savaşın başkomutanı olarak öngörüldü, Temmuz 1944 sonunda tutuklandı ve Halk Mahkemesi tarafından ölüme mahkûm edildi.

Hofer, Franz (d. 27.11.1902 Badgastein [Salzburg], ö. 18.2.1975 Mülheim/Ruhr): Serbest tüccar, sosyal demokrat, 1931'de NSDAP'ye girdi (No. 610451), 1932'de Innsbruck'da Kreis Yöneticisi, Tirol Gau Yöneticisi Vekili, Tirol'de 1932'den sonra yasadışı olan NSDAP'nin Kasım 1932'den Temmuz 1934'e kadar Gau Yöneticisi Vekili, tutuklandıktan sonra önce İtalya'ya daha sonra Almanya'ya kaçtı, 1937/38'de Berlin'de Avusturyalı üyelerin Toplanma Merkezi Yöneticisi, Mayıs 1938'den 1945'e kadar Tirol-Vorarlberg Gau Yöneticisi, Mayıs 1938'den itibaren Tirol Eyalet Yöneticisi, 1940'tan itibaren Tirol ve Vorarlberg Reich Valisi, 1942'den itibaren Reich Savunma Komiseri, 1938'de NSKK Grup Yöneticisi, Eylül 1943'ten itibaren İtalya'nın Bozen, Trento ve Belluno vilayetlerinden sorumlu yüksek komiser, Alpler Ön Bölgesi Harekât Alanı Yüksek Komiseri, Eylül 1944'ten itibaren Tirol-Vorarlberg Bölgesi Volkssturm komutanı, 29.4.1945'te Alpler İstihkâmı Reich Komiseri olarak atandı, 6.5.1945'te Amerikan birlikleri tarafından yakalandı, 1948'de kaçtı, sahte isimlerle Ruhr bölgesinde yaşadı, daha sonra gerçek ismiyle serbest tüccarlık ve bir metalürji fabrikasında yöneticilik yaptı, bir Nazi savaş suçları mahkemesi tarafından gıyabında on yıl çalışma kampı cezasına çarptırıldı ve bir Avusturya mahkemesi tarafından da gıyabında ölüme mahkûm edildi, 1953'te Münih'te bir istinaf mahkemesi tarafından üç yıl beş ay çalışma kampı cezasına çarptırıldı, 1959'da Duisburg Başsavcılığı tarafından hakkında bir soruşturma başlatıldı, 1963'te soruşturma durduruldu.

Hoffmann, Heinrich (d. 12.9.1885 Fürth, ö. 16.12.1957 Münih): 1908'den

itibaren Münih'te fotoğrafçı, I. Dünya Savaşında foto muhabiri, 1920'de NSDAP'ye girdi 1925'te partiye yeniden üye oldu (No. 425), Hitler'in tüm fotoğraflarını çekme imtiyazına sahip, iyi kazanan bir fotoğraf yayınevi kurdu, 1933'te Reichstag'da milletvekili, 1938'de profesör unvanı verildi, 1945'te ABD ordusu tarafından gözaltına alındı, 1947'de Nazi Savaş Suçları Mahkemesi'nde on yıl çalışma kampı ve meslekten men cezasına çarptırıldı, 1950'de serbest bırakıldı, 1956'da temyiz davasını kazandı.

Högl, Peter (d. 19.8.1897 Passau, ö. 2.5.1945 Berlin): Değirmenci, 1916'dan itibaren savaş hizmetini bir piyade alayında astsubay olarak yaptı, 1919'da polis teşkilatına geçti, 1932'de kriminal polise geçti, 1933'ten itibaren "Führerschutz" (Führer Koruması), 1934'te NSDAP'ye (No. 3289992) ve SS'e (No. 249998) alındı, SS-Obersturmführer, 1935'te Reich Güvenlik Birimi I. Birim Şubesi (Koruma ve Refakat Birimi) Yöneticisi, 1937'de Hauptsturmführer, 1944'te kriminal polis komiseri ve Obersturmbannführer, Reich Şansölyelik Binasından çıkarken öldürüldü.

Hollidt, Karl Adolf (d. 25.4.1891 Speyer, ö. 22.5.1985 Singen): 1909'da astsubay, 1910'da bir piyade alayında teğmen, I. Dünya Savaşında cephede görevli, Reich Ordusuna alındı, değişik kurmay ve birlik görevleri yaptı, 1935'te yarbay, 1938'de tümgeneral, 9. Piyade Alayı komutanı, 52. Piyade Tümenini kurmakla görevlendirildi, 1939'da Polonya'daki Doğu Orduları Başkomutanlığında kurmay başkanı, korgeneral, Fransa seferinde 9. Ordu Kurmay Başkanı, Ekim 1940'tan itibaren 50. Piyade Tümeninin komutanı, Balkan ve Rusya seferlerinde görevlendirildi, Ocak 1942'den itibaren XVII. Kolordu korgenerali, piyade generali, Kasım 1942'den itibaren Hollidt Ordu Bölümü komutanı, Mart 1943'ten itibaren Stalingrad felaketinden sonra yeniden oluşturulan 6. Ordunun başkomutanı, orgeneral, 7.4.1944'te Führer Yedek Ordusuna kaydırıldı, 1945'te Amerikalılara esir düştü, 1948'de Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığına açılan davada beş yıl hapse mahkûm edildi, 1949'da serbest bırakıldı.

Horthy von Nagybánya, Nikolaus (Miklós) (d. 18.6.1868 Kenderes [Macaristan], ö. 9.2.1957 Estoril [Portekiz]): Fiume'deki Avusturya-Macaristan Deniz Harp Akademisi mezunu, 1909'da Kayzer I. Franz Joseph'in başyaveri, I. Dünya Savaşında Kuzey Adriyatik'teki büyük bir askeri birliğin komutanı, 1917'de donanma komutam, tümamiral, 1919'da Szeged'deki karşı hükümetin savaş bakam, Macaristan "Ulusal Ordu"su başkomutanı, 1920'de Macaristan Kral Naibi (monarşinin yeniden kurulmasına kadar İmparatorluk Vekili olarak), Trianon anlaşmasının revize edilmesine çalıştı, İtalya'ya yakınlaştı, 1934'ten itibaren Alman Reich'ına yakınlaştı, 23.2.1939'da Macaristan'ı Anti-Komintern Paktına soktu, 30.8.1940'ta Macar topraklarını Romanya'nın aleyhine genişletti ("Viyana Kararı"), 20.11.1940'ta Macaristan'ı Üçlü Pakt'a soktu, Yugoslavya ve Sovyetler Birliği'ne açılan savaşlara katıldı, 1943'te Macar ordusunun geri çekilmesi, Batılı müttefiklerle bir özel

barış anlaşması yapma girişimleri, 16.10.1944'te istifaya zorlandı, daha sonra Weilheim'da Hirschberg Şatosu'nda hapis, Mayıs 1945'ten Aralığa kadar Amerikan hapsinde, Ana Savaş Suçluları Davası'nda tanık, 1948'de Portekiz'e yerleşti.

Hotblack, Frederick Elliot (d. 1887, ö. 1979): 1914'ten 1916'ya kadar Fransa'da İngiliz istihbarat subayı, 1916'da Royal Tank Corps'ta, 1923'ten 1931'e kadar karargâh subayı, 1932'den 1935'e kadar Chamberley'deki Staff College'da eğitmen, 1935'ten 1937'ye kadar Berlin'de İngiliz Askeri Ataşesi, 1939/40 tümen komutanı, 1941'de aktif görevden ayrıldı.

Hoth, Hermann (d. 12.04.1884 Neuruppin, ö. 25.1.1971 Goslar): 1904'te kıdemli astsubay, 1905'te teğmen, 1918'de Reich Ordusuna alındı, 1932'de albay ve 17. Piyade Alayı komutanı, 1934'te tümgeneral, 1938'de piyade generali ve XV. Kolordu komutanı, Polonya ve Fransa seferine katıldı, 1942'de 4. Panzer Ordusu başkomutanı, Stalingrad'da görevlendirilme çabası boşa çıktı, 1943'te "bozgunculuk" gerekçesiyle komutanlıktan azledildi, OKW davasında 15 yıl hapse mahkûm edildi, 1954'te affedildi.

Hube, Hans-Valentin (d. 29.10.1890 Naumburg/Saale, ö. 21.4.1944 Thundorf, Salzburg [uçak düşmesi sonucunda]): 1910'da teğmen, 1914'te takım komutanı, alay yaveri, 1918'de yüzbaşı, 1918'de bir gönüllüler bölüğünde, 1925'ten itibaren Dresden Savaş Okulu'nda piyade ve taktik öğretmeni, 1931'de binbaşı, 1934'te yarbay, 1935'te Dresden Piyade Okulu komutanı, 1936'da albay, 1939'da alay komutanı, 1940'ta tümgeneral, 16. Piyade Tümeni komutanı, 1942'de korgeneral ve XIV. Panzer Birlikleri komutanı, Stalingrad'da kuşatıldı, kendisine madalya takılacağı için kuşatmadan uçakla çıktı; 8.1.1943'te Stalingrad'a geri döndü, 18.1.1943'te uçakla yeniden kuşatma dışına gitti, Hitler'den kuşatmayı yarma izni alma çabası sonuçsuz kaldı, panzer birlikleri generali, XIV. Panzer Birliklerini yeniden kurdu, Sicilya'da görev aldı, Ekim 1943'ten itibaren 1. Panzer Ordusunun (doğu cephesi) başkomutanı, 20.4.1944'te Obersalzberg'de orgeneralliğe terfi ettirildi, Ainring Havaalanından uçuşa kalkarken uçağı düştü.

Huebner, Rudolf (d. 29.4.1897 Erlental, Posen, ö. 28.1.1965 Lemgo): 1916'da gönüllü asker olarak başvurdu, teğmenliğe yükseltildi, savaş sonunda diş hekimliği okudu, 1923'te Dr. med. Dent. unvanı, Saarau'da (Silezya) dişhekimi, 1935'te yüzbaşı olarak göreve alındı, bölük komutanı, 1940'ta binbaşı, 529. Piyade Alayı tabur komutanı, 1942'de yarbay ve 529. Piyade Alayı komutanı, 1943'te albay, "Ne için savaşıyoruz?" başlıklı bir yazıyı kaleme aldı, daha sonra Ordu Personel Dairesi'ne kaydırıldı, Nisan 1944'ten itibaren Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığı Nasyonal Sosyalist Komuta Heyetinde, Ağustos 1944'ten itibaren OKW'de NS-Komuta Heyetinde Karargâh Komutanı, Ocak 1945'ten itibaren NS-Komuta Heyeti komutanı, tümgeneral, 1.2.1945'ten itibaren 303. Piyade Tümeni "Döberitz"in komutanı, 10.3.1945'te Batı Özel Seyyar Mahkemesi'nin komutanlığına atandı, Remagen Köprüsü'nün yıkılmamasından sorumlu olanları ölü-

me mahkûm etti, 28.4.1945'ten itibaren Münih Komutanı, isyancı oldukları söylenen 200 kişinin öldürülmesinin yolunu açtı, Mayıs 1945'te tutuklandı, 1948'de serbest bırakıldı, 1960'lı yıllarda Remagen'de haksız kararlar aldığı için dört yıl hapse mahkûm edildi.

Huntziger, Charles (d. 25.6.1880 Lesneven, Finistere, ö. 12.11.1941 Le Vigan, [Gard; uçak düşmesi sonucu]): Muvazzaf asker, 1934'ten 1938'e kadar Suriye'de Fransız başkomutanı, 1939'da 2. Ordu başkomutanı, Ağustos 1940'tan itibaren 5. Ordu komutanı, 22.6.1940'ta Compiègne'de Alman Ordusuyla ateşkes anlaşması imzaladı, 24.7.1940'ta Roma'da İtalyan Silahlı Kuvvetleriyle ateşkes anlaşması imzaladı, Eylül 1940'tan itibaren Vichy'deki Fransız hükümetinin savaş bakanı, 1941'de Kuzey Afrika başkomutanı.

Innitzer, Theodor (d. 25.12.1875 Weipert-Neugescheri [Bohemya], ö. 9.10.1955 Viyana): Katolik teoloji okudu, 1911'de Yeni Ahit tefsirleri dalında üniversite profesörü, 1928/29 Viyana Üniversitesi Rektörü, 1919/30 Avusturya Sosyal Yönetim Federal Bakanı, 1931 ila 1955 arası Viyana Başpiskoposu, 1933'ten itibaren kardinal, 18.3.1938'de Avusturya piskoposlarının sadakat ilanına öncülük etti, kilisenin korunması için NSDAP ile anlaşma çabaları sonuçsuz kaldı, "Aryan olmayan Katolikler için yardım merkezi" kurulmasına önayak oldu, 1945'ten sonra Katolik Akademisini yeniledi, ruhban olmayan kişilerin kilisedeki rolünü güçlendirdi.

Jacobo Fitz-James Stuart Falcó, Duque de Alba de Tormes (d. 17.10.1878 Madrid, ö. 24.9.1953 Lozan): İngiltere ve Madrid'de hukuk, tarih ve güzel sanatlar okudu; Avrupa, Amerika, Afrika ve Asya'ya yolculuklar yaptı; yazarlık ve bilimsel faaliyetlerle uğraştı; 1918'de Madrid'deki Kraliyet Tarih Akademisinin üyesi oldu; 1927'den sonra bu akademinin müdürü; Kral'ın danışmanı; Halk Aydınlanması Bakanı, Devlet Bakanı, İspanya İç Savaşında Franko saflarında; 1939'da Londra'da elçi, İspanya'nın müttefiklere yaklaşması için çaba gösterdi.

Jaenecke, Erwin (d. 22.4.1890 Freren [Emsland], 3.7.1960 Köln): 1911'de orduya girdi, 1912'de teğmen, I. Dünya Savaşında önce takım komutanı, sonra karargâh subayı, 1918'de Büyük Genelkurmayda, 1919'dan itibaren Yabancı Ordular Dairesi'nde, Reich Ordusuna alındı, çeşitli birlikler ve kurmaylarda görevlendirildi, 1930'da binbaşı, 1. Ordular Grubu Komutanlığında, Harp Akademisine gitti, 1932'de 7. Tümen Kurmay Başkanlığında, 1933/34'te Berlin Harp Akademisinde kurs yöneticisi, yarbay, 1934'te bir piyade taburunun komutanı, 1936'da albay, Temmuz 1936'dan Kasım 1938'e kadar Alman Ordusu Başkomutanlığındaki Özel "W" Grubunun komutanı (İspanya'da iç savaşa katıldı), 1938'de Avusturya'ya giren 8. Ordunun komutan yardımcısı, 1939'da Prag seferinde tümgeneral, 1940'tan 1942'ye kadar Belçika ve Paris'te II. komutan, 1941'de korgeneral, 1942'de piyade generali, IV. Kolordu komutanı, 1943/44'te 17. Ordu başkomutanı (Kafkas, Kırım), orgeneral, Hitler'i Sivastopol'ü boşaltmaya ikna etti, Führer Yedek Ordusuna kaydırıldı, 1945'te aktif hizmetten ayrıldı, Hazi-

ran 1945 ila Ekim 1955 arasında Sovyet esiri.

Jagwitz, Eberhard von (d. 21.4.1887 Bensberg, Köln, ö. ?): Tüccar, 1914'ten 1918'e kadar askerlik hizmetini binbaşı olarak yaptı, daha sonra Arjantin'de tüccarlık yaptı, orada 1933'te NSDAP'ye girdi, (No. 1634749), NSDAP bürokratı (Ülke Dışı Örgütü), daha sonra İspanya'da NSDAP Ülke Dışı Örgütü Başkanı, 1937'de Dört Yıllık Plan Yetkilisi'nin yanında Dış Ticaret İşleri Çalışma Grubu Yöneticisi, Reich Maliye Bakanlığında şube müdürü ve ana bölüm başkanı, müsteşar yardımcısı, NSDAP Ülke Dışı Örgütü Bürosu Yöneticisi, SS üyesi (No. 448976), 1944'te SS Merkez Bürosu'ndaki yedek birlikte Sturmbannführer, Nürnberg Mahkemeleri'ne tanık olarak çağrılmadı, ölüm tarihi Bensberg/Bergisch Gladbach Nüfus Müdürlüğü'ne kaydedilmedi, muhtemelen 1945'te öldürüldü.

Jeckeln, Friedrich (d. 2.2.1895 Hornberg, Schwarzwald, ö. 3.2.1946 Riga [idam edildi]): I. Dünya Savaşında askerlik hizmetini teğmen olarak yaptı, 1919'dan 1925'e kadar çiftlik idarecisi, daha sonra Braunschweig'da serbest mühendis, 1929'da NSDAP'ye girdi (No. 163348), 1930'da SS'e girdi (No. 4367), Braunschweig SS-Standarte komutanı, 1933'ten itibaren yüksek polis makamlarında görevlendirildi, 1936'da SS-Obergruppenführer, 1938'de Mitte (Braunschweig, Hannover, Anhalt) Yüksek SS ve Polis Komutanı, 1940/41 HSSPF Batı (Düsseldorf), 1941'de polis generali, 1941'den 1945'e kadar HSSPF Ostland (Riga), 1944'te Waffen-SS generali, Ocak 1945'ten itibaren HSSPF Yukarı Silezya, Breslau bölgesinde general, Mayıs 1945'te Sovyetlere savaş tutsağı oldu, Riga'da ölüme mahkûm edildi.

Jeschonnek, Hans (d. 9.4.1899 Hohensalza, Bromberg, 19.8.1943 Goldap [Doğu Prusya; intihar]): 1914'te orduya girdi, 1917'den itibaren avcı bombardıman uçağı pilotu, 1919'da bir süvari alayına kaydırıldı, 1925'te üsteğmen, 1928'de Reich Savunma Bakanlığına geçti, komutan yardımcılığı eğitimi aldı, Hava Kuvvetlerinin gizli silahlandırılmasına katıldı, 1934'te yüzbaşı ve Hava Kuvvetlerine geçti, Milch'in yaveri, 1935'te binbaşı, "Hindenburg" Hava Filosu'nda grup komutanı, 1937'de yarbay, eğitim filosu komutanı, 1938'de Hava Kuvvetleri Kurmay Başkanlığında bölüm başkanı, Şubat 1939'dan itibaren Hava Kuvvetleri Kurmay Başkanı, tümgeneral, 1940'ta havacı general, Alman şehirlerine yönelik ağır saldırılardan sonra intihar etti, ölümünden sonra orgeneralliğe yükseltildi.

Jodl, Alfred (d. 10.5.1890 Würzburg, ö. 16.10.1946 Nürnberg [idam edildi]): Askeri öğrenci, 1901'da kıdemli astsubay, 1912'de bir piyade alayında teğmen, I. Dünya Savaşında cephe ve kurmay görevleri, 1919'da Volkswehr (Halk Savunması) üyesi, Reich Ordusuna alındı, 1921'de yüzbaşı, komutan yardımcılığı eğitimi, 1931'de binbaşı, 1932'den itibaren Reich Savunma Bakanlığı Birlikler Bürosunda, 1933'te yarbaylığa terfi ettirildi ve Türk Ordusuna gönderildi, 1935'te albay ve Silahlı Kuvvetler Yönetim Dairesi Ülke Savunması Bölüm Başkanı, 1938'den sonra Viyana'ya tayin edildi, 1939'da

tümgeneral, Ağustos 1939'dan itibaren Alman Ordusu Başkomutanlığı Silahlı Kuvvetler Harekât Dairesi Başkanı, 1940'ta topçu generali, 1944'te orgeneral, 7.5.1945'te Reim'da Almanya'nın kayıtsız şartsız teslim oluşunu imzaladı, Dönitz hükümeti üyesi, 23.5.1945'te tutuklandı, 1.10.1946'da ana savaş suçlusu olarak ölüme mahkûm edildi.

Johannmeyer, Willy (d. 27.7.1915, ö. ?): 1933'te SS'e girdi (No. 262992), 1936'da orduya astsubay olarak girdi, 1938'de bir piyade alayında teğmen, yüksek madalyalar aldı, 1942'de yüzbaşı, 1943'te 503. Piyade Alayı tabur komutanı, 1944'te Ordu Personal Dairesi'nde binbaşı, Kasım 1944'te emir subayı olarak Hitler'in yanında silahlı kuvvetler yaverliğine atandı, Nisan 1945'te Albert Bormann'ın yerine yaver oldu, Hitler'in vasiyetini Ferdinand Schörner'e götürdü, 1945'te Amerikan birlikleri tarafından gözaltına alındı.

John von Freyend, Ernst (d. 25.3.1909, ö. 1980). 1936 yedek ordu teğmeni, 1937'de aktif göreve alındı, 1941'de yüzbaşı, Şubat 1942'den itibaren Kara Kuvvetleri Başkomutanlığı Silahlı Kuvvetler Harekât Dairesi Merkez Bürosu'nda, Mart 1942'den itibaren OKW Başkanı Keitel'in yanında ordu yaveri, en yüksek hizmet derecesi yarbay, 1945'te gözaltına alındı, Ana Savaş Suçluları Davası'nda tanık.

Jukov, Georgi K. (d. 19.11.1896 Strelkova, Kaluga, ö. 18.6.1974 Moskova): Kürkçü, 1915'ten itibaren askerlik hizmetini Rus ordusunda yaptı, 1916'da başçavuş, yaralandı, 1918'de Kızıl Orduya alındı, 1919'da Komünist Parti'ye girdi, 1920'de süvari bölüğü komutanı, 1923'te 39. Süvari Alayı komutanı, 1928'de Alman Reich Ordusunun Kızıl Ordu subayları için düzenlediği bir kursa katıldı, 1930'da tugay komutanı, 1933'te 4. Süvari Tümeni komutanı, 1937/38'de 6. Kazak Kolordu komutanı, 1939'da Khalkha Nehri çatışmasında 1. Ordu komutanı, 1940'ta Kiev Askeri Bölgesi komutanı, Ocak 1941'den itibaren Genelkurmay Başkanı ve Savunma Bakanı Vekili, 1941'den 1946'ya kadar VKP(B) Merkez Komitesi Adayı, Haziran 1941'den itibaren Başkomutanlar STAVKA'sı üyesi, Temmuz 1941'de genelkurmay başkanlığından alındı, 1941/42'de Moskova'daki Sovyet karşı taarruzunda Kızıl Ordu Komutanı, 1941/43'te Stalingrad, Leningrad ve Kursk'taki taarruzların koordinatörü, Şubat 1944'ten itibaren 1. Ukrayna Cephesi komutanı, Kasım 1944'ten itibaren Nisan 1945'te Berlin'i alan 1. Belarus Cephesi başkomutanı, 1945/46'da Almanya'daki Sovyet orduları grubunun başkomutanı ve Sovyet askeri yönetiminin başkanı, Mart 1946'da görevden alındı ve göstermelik bir görev olan Kara Kuvvetleri Başkanlığına kaydırıldı, 1946'dan itibaren kişisel zenginlik nedenli soruşturmalara maruz kaldı, Odessa askeri bölgesine kaydırıldı, 1948'den 1953'e kadar Ural Askeri Bölgesi Şefi, Haziran 1953'te Beria'nın azledilmesine katıldı, kısa bir süre sonra da SBKP Merkez Komitesi Yönetim Kurulu üyesi, Ekim 1957'de tüm görevlerinden alındı ve Mart 1958'de emekliye ayrıldı.

Junge, Gertraud, kızlık soyadı Humps (d. 16.3.1920 Münih, ö. 11.2.2002 Münih): Ticaret okulu, bir metal fabri-

kasında yazıhane elemanı, 1938/39'da bir avukatlık bürosunda sekreter, Şubat 1939'dan itibaren Münih'teki *Rundschau* yayınevinde redaksiyon sekreteri, Eylül 1942'den itibaren Reich Şansölyeliği sekreteri (Führer Bürosu), Kasım 1942'de Führer Karargâhı "Wolfschanze"ye gönderildi, 30.1.1943'te Hitler'in sekreteri olarak seçildi, 30.4.1945'e kadar sığınakta, sığınaktan çıkıp kaçtıktan sonra Sovyetlere esir oldu, sonra bir Sovyet subayının yanında yaşadı, 1946'da Bavyera'ya kaçtı, orada tutuklandı ve 1947'de serbest bırakıldı, *Quick* dergisinde sekreterlik yaptı, daha sonra gazetecilik yaptı.

Jungfer, ön adı bilinmiyor (d. ?, ö. ?): Reich Şansölyelik Binasında protokol müdürü.

Kaltenbrunner, Ernst (d. 4.10.1903 Ried [Yukarı Avusturya], ö. 16.10.1946 Nürnberg [idam edildi]): Hukuk okudu, 1926'da Dr. jur. unvanı, Linz'de avukat, 1930'da NSDAP Avusturya örgütüne girdi (No. 3179), 1931'de SS'e girdi (No. 13039), 1934'te SS-Standarte Linz'in komutanı, tutuklandı ve gizli örgüt üyesi olmaktan altı ay hapis cezasına çarptırıldı, 1935'te VIII. bölgede (Yukarı ve Aşağı Avusturya) yasadışı SS'in komutanı, 1936'da SS-Standartenführer, 1937'de SS-Oberführer, Himmler tarafından Avusturya'daki SS'in (SS Tuna yukarı kesimi) yönetimiyle görevlendirildi, Mart 1938'den Mart 1940'a kadar Avusturya Kamu Güvenliği Müsteşarı, SS tugay komutanı, 1938'den 1943'e kadar Viyana, Yukarı ve Aşağı Tuna Reich valilerinin yanında yüksek rütbeli SS ve polis komutanı, 1941'de polis korgenerali, 30.1.1943'te Güvenlik Polisi ve SD Müdürü ve Reich Güvenlik Merkez Bürosu Başkanı, aynı zamanda Reich İçişleri Bakanlığında müsteşar, SS-Obergruppenführer ve polis generali, Şubat 1944'ten itibaren aynı zamanda Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığında Yurtdışı/Savunma Bürosu Yöneticisi, Waffen-SS generali, Nisan sonunda Avusturya'da bir hükümet kurmaya çalıştı, 12.5.1945'te Amerikan birlikleri tarafından tutuklandı, Ana Savaş Suçluları Davası'nda ölüme mahkûm edildi.

Kammler, Hans (d. 26.8.1901 Stettin, ö. Mayıs 1945 Pilsan [kayıp]): Şubat 1919'da Reich Ordusuna girdi, Mayıs 1919'dan Temmuz 1919'a kadar Roßbach Gönüllüler Birliği, Münih ve Danzig teknik üniversitelerinde okudu, 1923'te inşaat mühendisi, inşaat kontrolörü ve bilimsel araştırmacı olarak çalıştı, 1932'de Dr. -Ing. unvanı, NSDAP'ye girdi (No. 1011855), NSDAP Hannover Gau yönetiminde şube müdürü, 1933'te NSDAP Büyük Berlin Gau yönetiminde Konut ve Yerleşim İşleri Bölüm Başkanı, Reich Gıda Bakanlığında Kırsal Yerleşimler Şube Müdürü, SS'e girdi (No. 113619), Unterscharführer, 1934'te Hükümet Müşaviri, 1936'da Reich Havacılık Bakanlığında Yapı İşleri Şube Müdürü, SS-Untersturmführer, SS'in Irk ve Yerleşim Merkez Dairesi'ne geçti, 1937'de Obersturmführer, 1938'de Sturmbannführer, Obersturmbannführer, 1940'ta SS İdare ve İktisat Merkez Bürosu Yapı İşleri Müdürü, 1941'de SS-Oberführer, Majdanek ve Auschwitz'deki toplama ve imha kamplarının planlanması ve inşasıyla ilgilendi: Aralık 1941'den itibaren C Büro Grubunun yöneticisi, özellikle toplama

kamplarından ve silah fabrikalarından sorumlu, 1943'ten itibaren ağırlıklı olarak üretimin yeraltına kaydırılmasıyla ilgilendi, 1942'de SS tugay komutanı ve Waffen-SS tümgenerali, 1943'ten itibaren silah geliştirme merkezlerinin yöneticisi, A4-(V2-) üretimindeki inşaat sorunları özel sorumlusu, Nordhausen'deki Dora Toplama Kampı'nın Mittelwerk'ini (Merkezi Yapı) kurdu, 1944'te SS-Gruppenführer, Kammler'in özel kurmayının yöneticisi, doğrudan Himmler'e bağlı, V2-üretiminde tam yetkili vekil, Mart 1945'ten itibaren jet uçakları için tam yetkili vekil, 17.4.1945'ten beri kayıp, görgü tanıklarının ifadelerine göre intihar etti, yaşadığına dair birçok efsane bulunmakta.

Kannenberg, Arthur (d. 23.2.1896 Berlin-Charlottenburg, ö. 26.1.1963 Düsseldorf): Aşçı, garson, şarap fıçıcısı, muhasebeci, 1915'ten itibaren bir telgraf taburunda askerlik hizmeti yaptı, 1918'de onbaşı, 1919'dan itibaren babasının lokantalarını işletti, 1930'da iflas etti, aynı yıl Göring ve Goebbels'in de gidip geldikleri bir birahanenin işletmeciliğini yaptı, 1931'de Münih'te Braunes Haus'taki kumarhanelerin işletmecisi, 1933'ten itibaren Reich Şansölyelik Binasının kâhyası, 1945'te Bavyera'da tutuklandı, 1946'da serbest bırakıldı, daha sonra Düsseldorf'da otelcilik yaptı.

Kaschula, Herbert (d. 23.9.1912 Berlin-Lichterfelde, ö. ?): Eczacı, 1931'de NSDAP'ye (No. 531107) ve SA'ya girdi, SS'e geçti (Nr. 23708), 1933'te "Adolf Hitler" Leibstandarte'ye geçti, 1934'te Unterscharführer, 1935'te Oberscharführer, 1936'da komutanlık eğitimi, Untersturmführer, 1937'de Obersturmführer, 1933/40'ta Polonya ve Fransa seferlerinde tabur komutanı, 1940'ta Hauptsturmführer, 1943'te Berlin SS Panzer Piyade Eğitim Taburuna kaydırıldı, 1944'te Sturmbannführer, Mart 1945'ten itibaren Mohnke Savaş Grubunda.

Kastrup, önadı bilinmiyor (d. ?, ö. ?): Eva Braun'un arkadaşı.

Keitel, Wilhelm (d. 22.9.1882 Helmscherode, Harz, ö. 16.10.1946 Nürnberg [idam edildi]): 1901'de teğmen, I. Dünya Savaşında önce topçu birliğinde, yüzbaşı, daha sonra Deniz Kuvvetlerinde karargâh subayı, 1919'da Hannover Reich Savunma Tugayı'nda, 1923'te binbaşı, çeşitli kurmay komutanlıkları, 1929'da Reich Savunma Bakanlığında yarbay, 1930'da Ordu Örgütlenme Dairesi Şefi, 1931'de albay, 1934'te tümgeneral, Bremen VI. Piyade komutanı, 1935'te Reich Savunma Bakanlığı Silahlı Kuvvetler Dairesi Başkanı, 1936'da korgeneral, 1937'de topçu generali, 1938'de orgeneral, Silahlı Kuvvetler Başkomutanı, 1940'ta Fransa'nın teslim olmasından sonra feldmareşalliğe yükseltildi. 8.5.1945'te Berlin-Karlshorst'ta Alman Reich'ının kayıtsız şartsız teslim oluşunu imzaladı, 1.10.1946'da ana savaş suçlusu olarak ölüme mahkûm edildi.

Kempka, Erich (d. 16.9.1910 Oberhausen, ö. 24.1.1975 Freiburg-Heutingsheim): Elektrik teknisyeni, araba tamircisi, 1930'da NSDAP ve SS'e girdi, Essen bölgesinde kamyon şoförü, 1932'de Hitler Refakat Birliğinde şoför, 1936'dan itibaren Hitler'in daimi şoförü, araç filosunun yöneticisi, SS-Obersturmführer,

mbannführer, 1.5.1945'te Berlin'den kaçtı, 18.6.1945'te ABD ordusu tarafından tutuklandı, 1947'de serbest bırakıldı, daha sonra Münih'te yaşadı, daha sonra Güneybatı Almanya'da yaşadı.

Keppler, Wilhelm (d. 14.12.1882 Heidelberg, ö. 13.6.1960 Kressbron, Konstanz Gölü kıyısı): Makina mühendisliği okudu, bir yıllığına gönüllü, 1910'da teğmen (yedek), 1911'den 1922'ye kadar Baden'de bir kimya fabrikasının yönetici mühendisi, 1921'den 1933'e kadar Eberbach'taki (Bavyera) Chemische Werke Odin [kimyafabrikası] müdürü, 1932/33 Hitler'in özel ekonomi danışmanı, Ekonomi Dostları Çevresi'nin (Freundeskreis der Wirtschaft) kurucusu (daha sonra SS-Reichsführer'in Dostları Çevresi [Freundeskreis des Reichsführers SS]), 1933'te SS'e Standartenführer olarak girdi (No. 50816), 1933'ten 1945'e kadar SS-Reichsführer'inin kurmayında fahri komutan, 1933/34'te Hitler'in ekonomik sorunlar yetkilisi, aynı zamanda NSDAP Reich Yönetimi İktisat Politikası Dairesi Yöneticisi, 1934'ten 1945'e kadar Braunkohle-Benzin [linyit-benzin] AG şirketi denetim kurulu üyesi, daha sonra aralarında Steyr-Daimler-Puch'un da bulunduğu birçok silah fabrikasında denetim kurulu üyesi, 1935'te SS tugay komutanı, çeşitli heyetler ile hammaddeler ve endüstriyel yağlar konusundaki komisyonların üyesi, 1936 SS-Grupenführer, 1936'dan 1945'e kadar Dört Yıllık Plan için bakanlık komisyonu üyesi, 1937'de NSDAP'de Avusturya İşleri Yetkilisi, Viyana'daki Alman Büyükelçiliği Sekreteri, 1938'den 1945'e kadar Dışişleri Bakanlığında özel müsteşar, ilhak edilen bölgelerin silah ekonomisine eklemlenmesiyle görevli, 1942'de SS-Obergruppenführer, 10.5.1945 tutuklandı, 1947'de "Wilhelmstraße Davası"nda yargılandı ve 1949'da on yıl hapis cezasına çarptırıldı, 1951'de serbest bırakıldı.

Kesselring, Albert (d. 30.11.1885 Marksteft [Aşağı Frankonya], ö. 16.7.1960 Bad Nauheim): 1904 Bavyera ordusuna giriş, 1906'da teğmen, topçu ve mühendis okuluna gitti, 1913'te üsteğmen, I. Dünya Savaşında piyade topçu generalinin yaveri, yüzbaşı, 1917'den itibaren bir tümenin kurmayında, 1918'den itibaren II. Bavyera Ordular Birliği Kurmay Başkanlığında, 1919'da Reich Ordusuna alındı, 1921'de 7. Topçu Alayı batarya komutanı, 1922'de Reich Savunma Bakanlığına geçti, 1925'te Silahlı Kuvvetler Komutanlığında binbaşı, 1926'da Ordu Bakanlığında, daha sonra çeşitli yüksek kurmay görevleri, 1932'de albay, 1933'te Hava Kuvvetlerine geçti, Hava Kuvvetleri Yönetim Dairesi Başkanı, 1934'te tümgeneral, 1936'da korgeneral, Hava Kuvvetleri Kumanda Dairesi Başkanı, 1937'de hava kuvvetleri generali, III. Hava Savunma Bölgesi korgenerali ve komutanı, 1938'de 1. Hava Filosu komutanı, 1940'ta 2. Hava Filosu komutanı, feldmareşal, 1943 Güney Orduları Grubu başkomutanı (Akdeniz havzası, İtalya), daha sonra C Orduları Grubu başkomutanı, 1945'ten itibaren D (Batı) Orduları Grubu Başkomutanı, 1945'te İngilizlere savaş tutsağı oldu, 1947'de ölüme mahkûm edildi, cezası müebbet hapse indirildi, 1952'de serbest bırakıldı.

Kirdorf, Emil (d. 8.4.1847 Mettmann [Rheinland], ö. 13.7.1938 Mülheim/Ruhr): Ticaret eğitimi aldı, önce ba-

basının tekstil fabrikasında çalıştı, 1869'dan itibaren bir madencilik şirketinde çalıştı, 1871'de Wattenscheid'da Zeche Holland'ın ticari yöneticisi, 1873'ten 1926'ya kadar (1892'den itibaren genel müdür) kurucuları arasında olduğu Gelsenkirchner Bergwerks AG'nin (Maden İşleri Anonim Şirketi) yöneticisi, aynı zamanda 1925'e kadar Rheinisch-Westfälischen Kohlen-Syndikat'ın (Kömür Birliği) yönetim kurulu başkanı, 1926'da Vereinigten Stahlwerke AG'nin (Birleşik Çelik İşletmeleri) kurucularından, 1927'de istifa etti, 1927'den itibaren Hitler'le tanışıyor, DNVP'den NSDAP'ye geçti, NSDAP'ye yakınlığını alenen gösterdi ve partiyi finansal olarak destekledi, 1928'de istifa eti, ancak Hitler'e finansal yardıma devam etti, 1934'te NSDAP'ye yeniden girdi.

Kleist, Ewald von (d. 8.8.1881 Braunfels [Hessen], ö. 16.10.1954 Vladimirovka Kampı [Sovyetler Birliği]): 1901'de orduya girdi, 1902'de teğmen, 1910'dan 1913'e kadar Harp Akademisine gitti, I. Dünya Savaşında önce bir hafif süvari alayında süvari yüzbaşısı, 1915'ten itibaren çeşitli kurmay görevleri, son olarak VII. Kolordu Kurmay Başkanlığında Ia, Reich Ordusuna alındı, yine çeşitli kurmay görevlerinde bulundu, 1929'da albay, 3. Tümen Kurmay Başkanı, 1931'de bir piyade alayının komutanı, 1932'de tümgeneral, 1933'te korgeneral, 1935'te VIII. Kolordu korgenerali, 1938'de ordudan ayrıldı, 1939'da yeniden göreve alındı, XXII. Kolordu korgenerali, 1940'ta orgeneral, 1941/42'de I. Panzer Ordusu başkomutanı, 1942'den 1944'e kadar A Ordular Grubu (Güney Ukrayna) başkomutanı, 1943'te feldmareşal, Mart 1944'te görevden alındı, Mayıs 1945'te İngilizlere savaş tutsağı oldu, 1946'da Yugoslavya'ya teslim edildi, orada on beş yıl hapse mahkûm edildi, 1948'de Sovyetler Birliği'ne teslim edildi.

Klopfer, Gerhard (d. 18.2.1905 Schreibersdorf [Silezya], ö. 29.1.1987 Ulm): Hukuk okudu, 1927'de Dr. jur. unvanı, hâkim, 1933'te NSDAP ve SA'ya girdi, Prusya Tarım Bakanlığına girdi, 1934'te Gestapo'ya geçti, 1935'te Führer'in vekili Hess'in kurmayında, 1941'de şube müdürü, Martin Bormann'ın yakın çalışma arkadaşı, Wannsee Konferansı'na katıldı, SD Merkez Bürosu'nda şef, 1944'te SS-Gruppenführer, 1945'te tutuklandı, 1949'da "az suçlu" olduğu gerekçesiyle Nazilikten aklandı, 1956'da Ulm'da avukat, savcılığın başlattığı soruşturma 1962'de durduruldu.

Kluge, Hans Günther von (d. 30.10.1882 Posen, ö. 19.8.1944 Metz [intihar]): Askeri öğrenci, 1901'de teğmen, 1908'den 1911'e kadar Harp Akademisi, 1912'de Büyük Genelkurmaya atandı, 1914'te XXI. Kolordu Kurmay Başkanlığında yüzbaşı, 1916'dan itibaren Güney Ordusu Kurmay Başkanlığında, daha sonra Alpler Birlikleri Kurmay Başkanlığında, 1918 ilkbaharından itibaren 236. Piyade Tümeni Kurmay Başkanlığında Ia, Reich Ordusuna alındı, 1923'te Reich Savunma Bakanlığına geçti, 1927'de yarbay, 1930'da albay, bir piyade alayının komutanı, 1933'te tümgeneral, muhabere birliklerinin müfettişi, 1934'te korgeneral ve 6. Tümenin komutanı, VI. Savunma Bölgesi Dairesi'nde komutan, 1935'te VI. Kolordu ko-

mutanı, 1939'de 4. Ordu başkomutanı, orgeneral, 1940'ta feldmareşal, 1941'de Orta Orduları Grubu başkomutanı 1943'te Führer Yedek Ordusuna kaydırıldı, Temmuz 1944'te Batı Orduları ile D ve B Ordular Grubu başkomutanı, 16.8.1944'te görevden alındı ve Führer Karargâhı'na getirildi; askeri direnişle ilişkileri ve müttefik birliklerin taarruzu sırasındaki davranışı hakkındaki sorulardan korktuğu için intihar etti.

Knesenbeck, von dem, ön adı bilinmiyor, (d. ?, ö. ?): Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığında yarbay.

Koch, Erich (d. 19.6.1896 Elberfeld, ö. 12.11.1986 Barczewo [Polonya]): Ticaret eğitimi gördü, Reich Demiryollarında memur adayı, 1915'ten 1918'e kadar askerlik hizmeti, 1919'dan 1926'ya kadar Demiryolları İşletme Asistanı, 1919 ila 1923 arasında çeşitli gönüllü kıtalarında ve savunma birliklerinde, 1922'de NSDAP'ye girdi, 1922/23 Ruhr bölgesinde NSDAP Bölge Sekreteri, Fransız ordusu tarafından defalarca tutuklandı, 1926'da NSDAP'ye yeniden girdi (No. 32672), NSDAP Essen İl Yöneticisi ve Ruhr Büyük Bölgesi Sekreteri, Reich Demiryollarında işten çıkartıldı, 1927/28 Ruhr Büyük Gau Yöneticisi Vekili, parti içi tartışmalardan sonra 1945'e kadar NSDAP Doğu Prusya Gau Yöneticisi, 1930'dan 1945'e kadar Reichstag'da milletvekili, 1933'ten 1945'e kadar Doğu Prusya Eyaleti Valisi ve 1939'dan 1945'e kadar aynı zamanda Reich Savunma Komiseri, 1938'de SA-Obergruppenführer, 1941'den 1944'e kadar Bialystok Vilayeti Sivil Yönetimi Başkanı, Mayıs 1942'den Eylül 1944'e kadar Ukrayna Reich Komiseri, 25.9.1944'ten itibaren Doğu Prusya bölgesinde Alman Volkssturm komutanı, 23.4.1945'te Flensburg'a kaçtı, tarım işçisi olarak yeraltında yaşadı, 1949'da tutuklandı, 1950'de Polonya'ya teslim edildi, gözaltına alındı, 9.3.1959'da Varşova Vilayet Mahkemesi tarafından kitle kıyımlarının planlanması, hazırlanması ve örgütlenmesi suçlamasıyla ölüme mahkûm edildi, 1960'ta cezası müebbet hapse indirildi.

Koller, Karl (d. 22.2.1989 Glonn, Münih, ö. 22.12.1951 Glonn): 1914 gönüllü asker, önce kamyon sürücüsü, 1916'dan itibaren özel tesviyeci eğitimi, savaşta görev aldı, 1917'den itibaren pilot, İngilizlere savaş esiri, 1919'da geri döndü, polis teşkilatına alındı, 1922'de teğmen, 1930'da Reich Ordusunda eğitmen, 1933'te yüzbaşı, 1935'te Hava Kuvvetlerine nakledildi, Gatow Hava Silahları Yüksekokulu'nda, 1936'da uçak bölük komutanı, 1936'dan 1938'e kadar Hava Harp Akademisi, daha sonra çeşitli yüksek kurmay görevleri, III. Ordular Grubu Komutanlığında, 1939'da yarbay, 1941'de albay, 3. Hava Filosu Kurmay Başkanı, 1943'te tümgeneral, Hava Kuvvetleri Kurmay Başkanlığında Komuta Heyeti Başkanı, 20.7.1944'te yaralandı, 1.11.1944'ten itibaren Hava Kuvvetleri Kurmay Başkanı, hava generali, 1945'te savaş esiri, 1947'de serbest bırakıldı.

Körber, August (d. 20.1.1905, ö. 1945'ten sonra): NSDAP üyesi (No. 4202), SS'e girdi (No. 5887), 1933'te Führer Refakat Birliğinde Obersturmführer, 1935'te Hauptsturmführer, Nisan 1945'e kadar Reich Şansölyelik Binasında, 21/22 Nisanda belgeleri

Berghof'a götürdü, Mayıs 1945'te ABD birlikleri tarafından tutuklandı.

Korten, Günther (d. 26.7.1898 Köln, ö. 22.7.1944 Rastenburg [Doğu Prusya]): 1914'te gönüllü asker, takım komutanı, 1915'te teğmen, 1919'da Reich Ordusuna alındı, istihkâm taburlarında çeşitli görevler, 1931'de yüzbaşı, 1933'te Hava Kuvvetlerine geçti, 1934'te Hava Kuvvetleri Kurmay Başkanlığında binbaşı, 1936'da 122. İleri Keşif Grubunun komutanı, 1937'de yarbay, Genelkurmay Başkanlığında daire başkanı, 1938'de Avusturya Hava Kuvvetleri Komutanlığı Başkanı, 1939'da hava filosu komutanı, albay, 1940'ta tümgeneral, 1941'de Güneydoğu Hava Filosu Kurmay Başkanı, 1942'de korgeneral, 1943'te Hava Filosu komutanı, Ağustos 1943'ten itibaren Hava Kuvvetleri Kurmay Başkanı, 20.7.1944'te Hitler'e yapılan suikastte ölümcül yara aldı, ölümünden sonra orgeneralliğe yükseltildi.

Koster, SS eri, tahminen August Körber'den söz ediliyor.

Krancke, Theodor (d. 3.3.1893 Magdeburg, ö. 18.6.1973 Wentorf, Hamburg): 1912 bahriyeli, I. Dünya Savaşında IX. Torpido Filosunda subay, 1917'de üsteğmen, Kuzey Denizi Donanma Üssü'nün yaveri, 1920'de bir mayın tarayıcısının komutanı, 1922'de deniz yüzbaşısı, II. Torpido Filosu komutanı, 1927'den 1930'a kadar komutan yardımcısı eğitimi, 1930'da deniz binbaşısı, 4. Torpido Halbflotillo Komodoru, 1932'de Filo Komutanlığı kurmayında, Deniz Kuvvetleri Komutanlığında subay, 1935'ten itibaren Savaş Bakanlığında, deniz yarbayı, 1937'de deniz albayı, 1937'de Deniz Harp Akademisi komutanı, Ağustos 1939'dan itibaren Kuzey Denizi Savunma Bölgesi Komutanlığında kurmay başkanı, 1939/40'ta *Admiral Scheer* ağır kruvazörünün komutanı, Şubat 1940'tan itibaren "Weser Übung" girişiminin (Danimarka ve Norveç'in işgali) planlama birliği üyesi, Nisan 1940'tan itibaren Norveç'teki koramiralin kurmay başkanı, Haziran 1940'tan Haziran 1941'e kadar yeniden *Admiral Scheer*'in komutanı, tümamiral, Haziran 1941'de Deniz Kuvvetleri Komuta Dairesi Başkanı, koramiral, Ocak 1942'den Şubat 1943'e kadar aynı zamanda Führer Karargâhı'nda Deniz Kuvvetleri Başkomutanı'nın irtibat subayı, 1943'te amiral, 1943'ten itibaren Batı (Paris) Deniz Orduları Komutanlığı Komutanı, Ekim 1944'ten itibaren Batı Deniz Kurmay Başkanlığında komutan, 26.4.1945'te Norveç'te Deniz Kuvvetlerinde komutan, Ağustos 1945'ten Temmuz 1947'ye kadar İngilizlere tutsak.

Krause, Alfred (d. 22.9.1880 Leopoldshall, ö. ?): 1935 NSDAP (No. 3601751) ve SS (No. 257499), "Adolf Hitler" SS-Leibstandarte'de levazım subayı, 1943'te SS-Obersturmbannführer, Nisan 1945'ten itibaren Mohnke Muharebe Grubunda.

Krebs, Hans (d. 4.3.1898 Helmstedt, ö. 1.5.1945 Berlin [intihar]): 1914'te gönüllü asker, 1915'te teğmen, 1919'dan sonra gönüllü birliklerinde, Reich Ordusuna alındı, 1925'te üsteğmen, 1931'de Reich Savunma Bakanlığına geçti, 1933'te Moskova'daki askeri ataşenin yardımcısı, Ekim 1934'ten itibaren değişik kurmay görevlerinde, 1937'de Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanlığında, 1938'de yarbay ve Ordu

Eğitim Dairesi Başkanı, 1939'da VII. Kolordu Kurmay Başkanı, 1942'de 9. Ordu Kurmay Başkanı, 1943'te Orta Orduları Grubu Kurmay Başkanı, 1944'te B Ordular Grubu Kurmay Başkanı, piyade generali, 1.4.1945'te Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanlığına atandı, 30 Nisan 1945'i 1 Mayısa bağlayan gece Sovyet generali Çuykov'la teslim olma müzakereleri yaptı.

Krüger, Else, evlilik soyadı James (d. 9.2.1915 Hamburg-Altona, ö. ?): 1942'de Martin Bormann'ın sekreteri, 1.5.1945'te Berlin'den kaçtı, 1945'te İngiliz ordusu tarafından gözaltına alındı, kendisini sorgulayan adamla evlendi, İngiltere'ye yerleşti.

Krüger, Heinz (d. ?, ö. ?): SS-Hauptscharführer, Hitler'in emir eri.

Krupp von Bohlen und Halbach, Alfried (d. 13.8.1907 Essen, ö. 1.1.1967 Essen): Gustav Krupp'un en büyük oğlu, mühendislik okudu, 1931'den itibaren SS'in destekçi üyesi, daha sonra nasyonal sosyalist havacı birliklerinde Standardenführer, 1936'da Fried. Krupp AG firmasının yönetim kurulu üyesi, 1938'de müdürler kurulu üyesi, NSDAP'ye girdi, Aralık 1943'ten itibaren Krupp firmasının tek sahibi, Reich Kömür ve Çelik Birlikleri ve Reich Silahlanma Kurulu üyesi, 1945'te tutuklandı, 1948'de insanlığa karşı işlediği suçlardan ve savaş hukukunu çiğnemekten dolayı on iki yıl hapis ve servetine el konulma cezasına çarptırıldı, 1951'de tahliye edildi, 1953'ten itibaren yeniden şirketin yönetiminde, şirketi sivil üretim için yeniden yapılandırdı, Alfried-Krupp-von-Bohlen-und-Halbach Vakfı'nı kurdu.

Krupp von Bohlen und Halbach, Gustav (d. 7.8.1870 Den Haag, ö. 16.1.1950 Blühnbach, Salzburg): Tüccar, 1906'da Bertha Krupp ile evlendi, Fried. Krupp AG firmasının tek mirasçısı, 1909'da denetim kurulu başkanı, 1931'den 1934'e kadar Reich Sanayiciler Odası Başkanı, Alman Reich'ının silahlanma programına katıldı, Nürnberg'deki Ana Savaş Suçluları Davası'nda Alman ağır endüstrisinin ve silahlanma endüstrisinin temsilcisi olarak suçlandı, dava ehliyeti olmadığı için dava durduruldu.

Kube, Wilhelm (d. 13.11.1887 Glogau, ö. 22.9.1943 Minsk [öldürüldü]): Berlin'de tarih, iktisat, kilise tarihi ve coğrafya okudu, mezuniyeti yok, 1912'den 1914'e kadar özel öğretmen, sonra gazetecilik yaptı, 1917'de Alman Muhafazakâr Partisi kurucularından, 1919'dan 1923'e kadar DNVP'nin üyesi, 1920'den 1923'e kadar DNVP Berlin Eyalet Teşkilatı genel sekreteri, 1922/23'te Bismarck-Jugend Örgütü Reich yöneticisi, 1924'te Alman Ulusal Özgürlük Partisi'ne girdi, 1926/27'de bu partinin Reich sekreteri, 1924'ten 1928'e kadar Reichstag'da DVFP milletvekili, 1928'de NSDAP'ye girdi (No. 71682), 1928'den 1933'e kadar NSDAP'nin Prusya Eyalet Meclisi'ndeki grup başkanı, 1933'te SS'e Oberführer olarak girdi (No. 114771), 1933'ten 1936'ya kadar NSDAP Kurmark bölgesi Gau yöneticisi ve Brandenburg eyaleti valisi, 1934'te SS-Gruppenführer, Ağustos 1936'da yüksek rütbeli parti üyelerinin haksız şikâyetleri üzerine SS'den çıkartıldı, tüm devlet ve parti görevlerinden el çektirildi, 17.7.1941'de Belarus Genel

Komiserliği'ne atandı, Belarus Sivil Yönetimi Başkanı, bir bombalı saldırıda öldü.

Kuhlmann, Franz (d. 1905, ö. 1989): Reich Ordusunda denizci yüzbaşı (yedek), Rügendamm Köprüsü komutanı, 1945'te Stralsund'da bir deniz piyade taburunun komutanı, taburu 1945 Nisan ayı sonunda Berlin'e kaydırıldı.

Lammers, Hans Heinrich (d. 27.5.1879 Lublinitz [Yukarı Silezya], ö. 4.1.1962 Düsseldorf): Hukuk okudu, hâkim, 1914'ten itibaren askerlik hizmeti, yaralandıktan sonra idari göreve alındı, 1921'de Reich İçişleri Bakanlığında memur, DNVP'ye girdi, 30.1.1933'ten 23.4.1945'e kadar müsteşar ve Reich Şansölyelik İdare Amiri, 1937'de bir Reich bakanı derecesinde, 1933'te SS'e tugay komutanı olarak girdi, 1940'ta SS-Obergruppenführer, Mart 1945'te sinir krizi geçirdi; 23.4.1945'te Göring'in devlet görevlerinin devredilmesi önerisini destekledi, tutuklandı, 1949'da ABD askerleri tarafından serbest bırakıldı ve yeniden gözaltına alındı, 1949'da "Wilhelmstraße Davası"nda yirmi yıl hapse mahkûm edildi, 1951'de serbest bırakıldı.

Lanz, Hubert (d. 22.5.1896 Entringen [Württemberg], ö. 12.5.1982 Münih): 1914'te orduya girdi, 1915'te dağ komando subayı, Reich Ordusuna alındı, 1921'den itibaren 5. Tümen Kurmay Başkanlığında eğitim sorumlusu, 1929'da Reich Savunma Bakanlığında yüzbaşı, 1933'te bir piyade alayında bölük komutanı, 1934 binbaşı, çeşitli yüksek kurmay görevleri, IX. Kolorduda Ia, yarbay, 1938'de 100. Dağ Komando Alayı komutanı, 1939'da albay, XVIII. Dağ Kolordusu Kurmay Başkanı, tümgeneral, 1942'de korgeneral, 1943'ten itibaren Lanz Grubu komutanı, Şubat 1943'ten itibaren XXII. Dağ Kolordusu korgenerali, dağ birlikleri generali, 8.5.1945'te savaş esiri, 1947'de savaş suçları yüzünden on iki yıl hapse mahkûm edildi, 1951'de serbest bırakıldı, daha sonra ağaç endüstrisinde çalıştı, FDP'nin Savunma Politikası Komisyonu Başkanı.

Lasch, Otto (d. 25.6.1893 Pleß [Yukarı Silezya], ö. 29.4.1971 Bad Godesberg): 1913'te orduya girdi, askerlik hizmetini takım komutanı olarak yaptı, daha sonra havacı birliğine girdi, 1920'de ordudan ayrıldı, polis teşkilatına geçti, 1921'de yüzbaşı, 1924'ten itibaren idari hizmette, 1927'den 1934'e kadar Breslau Polis Okulu Müdürü, 1934/35'te Breslau Eyalet Polisi Müfettişliği'nde karargâh subayı Ic, 1935'te orduya geçti, binbaşı, 1939'da albay, 43. Piyade Alayı komutanı, 1942'de tümgeneral, 127. Piyade Tümeni komutanı, yarbay, 349. Piyade Tümeni komutanı, 1944'te LXIV. Kolordu korgenerali, piyade generali, Ocak 1945'ten itibaren Königsberg Kalesi komutanı, 10.4.1945'te teslim oldu, Ruslara esir, Almanya'da gıyabında ölüme mahkûm edildi, Sovyetler Birliği'nde yirmi beş yıl hapse mahkûm edildi, 1955'te serbest bırakıldı, daha sonra yazarlık yaptı.

Laval, Pierre (d. 28.6.1883 Châteldon [Puy-de-Dôme'da], ö. 15.10.1945 Fresnes, Paris): Hukuk okudu, 1907'de avukat, 1914'ten 1919'a kadar sosyalist milletvekili, 1924'ten itibaren Aubervillers kasabası belediye başkanı, 1924'ten 1927'ye kadar bağımsız milletvekili,

1927'den 1940'a kadar senatör, 1925'ten itibaren defalarca bakanlık yaptı (1926'da Adalet Bakanı, 1930-1932'de Çalışma Bakanı), 1931/32'de Fransa Başbakanı, 1934'ten 1936'ya kadar Dışişleri Bakanı, 1935/36 başbakan ve aynı zamanda Dışişleri Bakanı, İtalya ve Almanya'ya yakınlaşma yanlısı, 1935'te Sovyetler Birliği ile bir yardımlaşma antlaşması imzaladı, 1936'da Halk Cephesinin seçim zaferi kazanmasıyla iktidarın merkezinden dışlandı, aşırı sağa geçti, 1940'ta Pétain hükümetinin başbakan vekili ve dışişleri bakanı, 1942'den 1944'e kadar Vichy hükümetinin başbakanı, 9.10.1945'te işbirlikçilik ve vatana ihanet suçlamasıyla ölüme mahkûm edildi.

Leander, Zarah, asıl adı Zarah Stina Hedberg (d. 15.3.1907 Karlstad [İsveç], ö. 23.6.1981 Stockholm): 1929'dan itibaren İsveç'te aktrist ve şarkıcı, 1936'da Viyana'da çalışmaya başladı, 1937'de ilk UFA yapımı filmde rol aldı, dramatik-melankolik rollerde, bazen de kötü, egzotik rollerde oynadığı filmlerle ve şarkıcı olarak ("Ich Weiß, es wir einmal ein Wunder geschehen," "Davon geht die Welt nicht unter" gibi şarkılarla) başarı kazandı, 1934'te İsveç'e döndü, 1945'te Almanya'da ve İsveç'te mesleğini icra etmesi yasaklandı, 1949'dan itibaren yeniden aktris ve şarkıcı olarak çalışmaya başladı.

Leeb, Wilhelm Ritter von (d. 5.9.1876 Passau, ö. 29.4.1954 Hohenschwangau [Bavyera]): 1895 Bavyera ordusuna girdi, 1897 teğmen, Münih Topçuluk ve Mühendislik Okulu, 1900'de Doğu Asya Sahra Topçu Alayı, 1901'de döndü, 1903'ten 1906'ya kadar Harp Akademisi, 1907'de Bavyera Merkez Komutanlığında üsteğmen, 1909'dan 1911'e kadar Büyük Genelkurmayda, 1912'de yüzbaşı, I. Dünya Savaşında II. Bavyera Piyade Tümeninde, 1917'den itibaren Kronpriz Rupprecht von Bayern Ordular Grubu Kurmay Başkanlığında, 1919'da Bavyera Savaş Bakanlığında daire başkanı, Ekim 1919'dan itibaren Reich Savunma Bakanlığında, 1920'de yarbay, 1921'den itibaren çeşitli yüksek kurmay görevleri, 1926'da 7. Topçu Alayı komutanı, 1929'da tümgeneral, 1930'da 7. Piyade Tümeni komutanı, VII. Savunma Bölgesi komutanı, 1933'te Gruppenkommando-II'nin başkomutanı, 1934'te topçu generali, Şubat 1938'de Fritsch olayı nedeniyle aktif görevden ayrıldı, Ekim 1938'de yeniden göreve alındı, Südetlerin işgali sırasında 12. Ordu komutanı, 1930/40'ta C Orduları Grubu başkomutanı, 1940'ta feldmareşal, 1941/42'de Kuzey Orduları Grubu başkomutanı, Führer Yedek Ordusuna kaydırıldı, 1945'te tutuklandı, 1948'de üç yıl hapse mahkûm edildi, tutuklu kaldığı yıllar cezasına sayıldı.

Le Luc, Maurice Athanase (d. 1885, ö. 1964): Muvazzaf asker, 1937'de tümamiral, Brest Savunma Alanı komutanı, 1939 Fransız Deniz Kuvvetlerinin komutanlarından, 1939'dan itibaren Deniz Kuvvetleri komutan vekili, 1940 koramiral, Genelkurmay Başkanı, Deniz Kuvvetleri müsteşarı, 1941'de Fransız hükümetine danışmanlık yaptı, 1942'de Deniz Kuvvetleri Kurmay Başkanı, 1943'te kızağa çekildi, 1944'te görevinden azledildi, 1949'da iki yıl hapse mahkûm edildi, 1951'de itibarı iade edilerek emekliye ayrıldı.

Ley, Robert (d. 15.2.1890 Niederbreidenbach, Gummersbach, ö. 25.10.1945 Nürnberg [intihar]): Doğabilimleri okudu, gıda kimyagerliği alanında eğitim aldı, 1914'te gönüllü asker olarak ilk önce piyade birliğine girdi, 1917'de havacı birliğe tayin edildi, vuruldu ve ağır yaralandı, 1920'ye kadar Fransızlara savaş esiri oldu, 1920'de Dr. phil. unvanı, 1921'de Leverkusen'deki Bayer fabrikasında çalışmaya başladı, 1924'te Nasyonal Sosyalist Özgürlük Partisi'ne girdi, NSFP'nin Rheinland Gau Yöneticisi, 1925'te NSDAP'ye girdi (No. 18441), NSDAP Rheinland-Güney Gau Yöneticisi, 1927'de Bayer'den kovuldu, 1928'den 1931'e kadar *Westdeutscher Beobacter* gazetesinin genel yayın yönetmeni, NSDAP Köln-Aachen bölgesi Gau Örgütlenme Yöneticisi, Yahudi karşıtı kışkırtmaları yüzünden defalarca para ve hapis cezasına çarptırıldı, 1930'da Prusya Eyalet Meclisi'nde milletvekili, 1930'dan 1945'e kadar Reichstag'da milletvekili, NSDAP'de çeşitli üst düzey görevler aldı (1932'de Reich Örgütlenme Müfettişi), 1932'den 1934'e kadar NSDAP'nin örgütlenme şefinin vekili, 1933'ten 1945'e kadar Alman İşçi Cephesi (DAF) sendikasının lideri ve Reich yöneticisi, 1937'de SA-Obergruppenführer, çeşitli resmi görevlerde bulundu (1942'den 1945'e kadar Reich Konut Komiseri), körkütük sarhoş halde kürsüye çıkması üzerine Şubat 1942'den itibaren kamu önünde konuşma yapma yasağı getirildi, 28.3.1945'te "Adolf Hitler" Gönüllüler Birliğinin komutanlığına atandı, 20.4.1945'te Berlin'den kaçtı, 15.5.1945'te Berchtesgaden'in batısında tutuklandı, Ana Savaş Suçluları Davası'nda sanık, iddianameyi aldıktan sonra kendini boğarak intihar etti.

Liebel, Willy (d. 31.8.1897 Nürnberg, ö. 20.4.1945 [intihar]): 1914'ten 1918'e kadar askerlik hizmetini teğmen olarak yaptı, daha sonra savunma birliklerinde, 1924'te Erich Ludendorff'in özel asistanı, matbaa sahibi, yayıncı (*Panzerfaust*-Yayınevi), 1925'te NSDAP'ye girdi (No. 23091), 1925'ta partiden çıktı, 1928'de yeniden partiye girdi, NSDAP Nürnberg Yerel Grubu Yöneticisi, aynı zamanda NSDAP Franken bölgesinde Gau Örgütlenme Yöneticisi, 1933'ten 1945'e kadar Nürnberg Belediye Başkanı, SA-Standardenführer, 1936'dan 1945'e kadar Reichstag'da milletvekili, 1941'de SA-Obergruppenführer, değişik görevlerde çalıştı, üst düzeyde NSDAP görevleri üstlendi (1943'ten itibaren Reich Ana Büro Yöneticisi), 1942'den 1944'e kadar Merkez Büro Şefi ve Reich Silahlanma ve Savaş Üretimi Bakanı Albert Speer'in temsilcisi, 1944'ün sonundan itibaren hastalığı nedeniyle izne ayrıldı.

Lindloff, Ewald (d. 27.9.1908 Stuba, Danzig, ö. 2.5.1945 Berlin): Mühendislik okulunda okudu, 1932'de SS'e girdi, 1933'ten itibaren "Adolf Hitler" Leibstandarte'de, 1934'ten itibaren Führer Refakat Birliğinde, 1934'te Unterscharführer, 1938'de Hauptscharführer, 1941'de Untersturmführer, 1942/43'te cephede görevli, Obersturmführer, 1945'te Hauptsturmführer, Adolf Hitler ve Eva Braun'un cesetlerinin yakılmasına katıldı, cesetleri Reich Şansölyelik Binasının bahçesine gömdü, Reich Şansölyelik Binasından kaçarken öldürüldü.

Linge, Heinz (d. 23.3.1913 Bremen, ö. 24.6.1980 Bremen): Duvarcı, bir inşaat meslek okuluna gitti ama mezun olmadı, 1932'de NSDAP'ye (No. 1260419) ve SS'e girdi (No. 35795), 1933'te "Adolf Hitler" Leibstandarte'ye geçti, 1935'te bir otelcilik meslek okulunda okuduktan sonra, Hitler'in emir subayı oldu, 1939'dan itibaren Hitler'in özel hizmetlisi, SS-Untersturmführer, Hitler'in özel hizmet şefi, en yüksek hizmet rütbesi SS-Sturmbannführer, 2.5.1945'te Sovyet birlikleri tarafından tutuklandı, NKVD tarafından yıllarca sorgulandı, 1950'de yirmi beş yıl çalışma cezasına çarptırıldı, 1955'te Federal Almanya'ya gönderildi.

List, Wilhelm (d. 14.5.1880 Oberkirchberg, Ulm, ö. 16.8.1971 Garmisch-Partenkirchen): Astsubay, 1900'de Bavyera ordusunda teğmen, Münih Topçu ve Mühendis Okulu'na gitti, 1908'den 1911'e kadar Harp Akademisi, 1913'te yüzbaşı, 1914'te Bavyera Kurmay Başkanlığında, daha sonra değişik kurmay görevleri, 1918'den itibaren Bavyera Savaş Bakanlığında, 1920'de VII. Savunma Bölgesi Komutanlığında binbaşı, 1926'dan itibaren Reich Savunma Bakanlığında, 1927'de albay, 1930'da Dresden Piyade Okulu komutanı, IV. Savunma Bölgesi komutanı ve 4. Tümenin komutanı, 1938'de Gruppenkommando 2'nin başkomutanı, Avusturya'nın "ilhak"ından sonra Viyana'daki Gruppenkommando 5'in komutanı, 1930/40 Fransa seferindeki 12. Ordunun başkomutanı, 1940'ta feldmareşal, 1941'de Güneydoğu (Atina) başkomutanı, 1942'de A Ordular Grubunu üstlendi, Rusya seferindeki yaz taarruzunun başarısızlığa uğraması üzerine 1942'de Führer Yedek Ordusuna kaydırıldı, 1945'te ABD askerleri tarafından tutuklandı ve 1948'de Nürnberg'de Balkanlardaki partizanlara karşı yürütülen mücadelede Almanların gerçekleştirdiği intikam eylemleri yüzünden müebbet hapse mahkûm edildi, 1952'de hastalık nedeniyle serbest bırakıldı.

Löhlein, Manfred (d. 5.1.1882 Berlin, ö. 14.9.1954 Essen): Tıp okudu, Dr. med. unvanı, göz hastalıkları uzmanı oldu, 1910'da Greifwald Üniversitesinde doçent, 1914'te profesör, 1921'de kadrolu profesör, 1924'te Jena Üniversitesine geçti, 1932'de Freiburg Üniversitesine geçti, 1933'te NSDAP'ye girdi, 1934'ten itibaren Berlin Üniversitesinde kadrolu profesör, Charite'nin göz kliniği müdürü, saydam tabaka nakli ve kalıtımsal göz hastalıkları uzmanı, 1944'ten itibaren Hitler'in konjonktif tabaka iltihabını tedavi etmesi için Morell tarafından defalarca davet edildi, Sağlık İşleri Yetkilisi Brandt'ın danışma kurulu üyesi, 1945'te Berlin Üniversitesinde görevine resmen son verildi, ama işine devam ettirildi, 1949'da Berlin Hür Üniversitesinde fahri profesörlük.

Löhr, Alexander (d. 20.5.1885 Turnu-Severin [Romanya], ö. 16.2.1947 Yugoslavya [idam edildi]): 1906'da Avusturya-Macaristan ordusuna girdi, 1910 ila 1913 arasında Viyana Harp Okulu'nda, I. Dünya Savaşında karargâh subayı, Hava Kuvvetleri Dairesi'nde de görev aldı, 1919'da Avusturya ordusuna alındı, 1928'de albay ve Savaş Bakanlığında 5. Hava Dairesi Başkanı, 1933'te Avusturya Hava Kuvvetleri komutanı,

1934'te tümgeneral, 1938'de Alman Silahlı Kuvvetlerinin korgenerali, Avusturya'daki Hava Kuvvetlerinin komutanı, 1939'da 4. Hava Filosu komutanı, orgeneral, Viyana Güneydoğu komutanı, Polonya ve Balkan seferlerine katıldı, 1941'de Sovyetler Birliği'ne yönelik taarruzda 4. Hava Filosu komutanı, Ukrayna'daki Hava Kuvvetlerinin başkomutanı, 1942'de Alman Silahlı Kuvvetleri Güneydoğu komutanı, 1943'te geçici olarak Güneydoğu başkomutanı, daha sonra E Ordular Grubu (Yunanistan) başkomutanı, Mayıs 1945'te İngiliz ordusu tarafından Yugoslavya'ya teslim edildi, Belgrad'ın bombalanması (Hitler'in talimatı üzerine, resmen savaş ilan edilmeden gerçekleştirilmişti) nedeniyle ölüme mahkûm edildi.

Lohse, önadı bilinmiyor (d. ?, ö. ?): Führer Muhabere Bölüğü komutanı.

Lohse, Hinrich (d. 2.9.1896 Mühlenbarbek, Itzehoe, ö. 25.2.1964 Mühlenbarbek): Savaşa katıldı, 1916'da yaralandı, ticaret eğitimi gördü, banka memuru, 1923'te NSDAP'ye girdi, 1924'ten itibaren Völkisch-Sozialen Block'un Altona milletvekili, 1925'ten itibaren Schleswig-Holstein Gau Yöneticisi, 1932'den itibaren Reichstag'da milletvekili, 1933'ten itibaren Schleswig-Holstein valisi, 1934'te SA-Gruppenführer, 1941'den 1944'e kadar "Doğu Ülkesi" Reich Komiseri olarak Riga'da Baltık Sivil Yönetimi Başkanı, 1942'den itibaren yönetimine Belarus da katıldı, 1945'te İngiliz birlikleri tarafından tutuklandı, 1948'de bir Alman mahkemesince on yıl hapse mahkûm edildi, 1951'de serbest bırakıldı.

Lorenz, Heinz (d. 7.8.1913 Schwerin, ö. 23.11.1985 Düsseldorf): Hukuk ve iktisat okudu, 1932'de Alman Telgraf Bürosu'nda basın stenografçısı, 1934'te yazı işleri müdürü yardımcısı, 1936'dan itibaren Otto Dietrich'in yanında, dış politika haberlerinden sorumlu, 1942'de Alman Haber Bürosu'nda yazı işleri müdürü, 28.4.1945'e kadar Führer Karargâhı'nda görevli, Mayıs 1945'te İngiliz askerleri tarafından tutuklandı, 1947'de serbest bırakıldı, daha sonra gazetecilik yaptı.

Mackensen, Eberhard von (d. 24.9.1889 Bromberg, ö. 19.5.1969 Altmühlendorf [Holstein]): 1908'de orduya girdi, 1910'da teğmen, 1915'te yaralandı, iyileştikten sonra emir subayı oldu, 1917'de süvari yüzbaşısı, von Scholtz Ordular Grubuna atandı, 1920'de Reich Ordusuna alındı, değişik birliklerde görevlendirildi, 1924'te Reich Savunma Bakanlığına girdi, 1932'de yarbay, Ordu Nakliye Dairesi Başkanı, 1933'te Süvari Birlikleri Kurmay Başkanı, 1935'te albay, 1935'te X. Kolordu Kurmay Başkanı, 1937'de 1. Süvari Tugayı komutanı, V. Gruppenkommando Kurmay Başkanı, daha sonra 14. ve 12. ordular kurmay başkanı, 1940'ta süvari generali, 1941'de III. Motorize Kolordu korgenerali, 1942'de 1. Panzer Ordusu başkomutanı, 1943'te orgeneral ve 14. Ordu başkomutanı, Temmuz 1944'te Führer Yedek Ordusuna kaydırıldı, 1945'te İngiliz ordusu tarafından tutuklandı, savaş suçları nedeniyle ölüme mahkûm edildi, cezası yirmi bir yıl hapse indirildi, 1952'de serbest bırakıldı.

Mandtal, Erich (d. ?, ö. ?): SA'ya girdi, 1923'te Hitler'in "Karargâh Muhafızları" (Stabswache) mensubu, 1925'ten iti-

baren Hitler'in özel korumasında, Führer Refakat Birliği üyesi, 1945'e kadar Hitler'in özel yaverliğinde görevli.

Manstein, Erich von, asıl adı Fritz Eric von Lewinski (d. 24.11.1887 Berlin, ö. 9.6.1973 Irschenhausen [Yukarı Bavyera]): Plön Yedek Subay Birliği, 1907'de teğmen, I. Dünya Savaşına katıldı, yüzbaşılığa terfi ettirildi, 1921'den 1923'e kadar Angermünde'de bölük komutanı, 1923'ten 1927'ye kadar karargâh subayı eğitimi gördü, 1933'te albay, 1934'te Berlin III. Savunma Bölgesi Komutanlığı Kurmay Başkanı, 1936'da Beck'in yaveri, 1938'de tümen komutanı, 1939'da Güney Orduları Grubu Kurmay Başkanı, sonra A Orduları Grubunda, Guderian ile birlikte Fransa seferi için "Orak Planı"nın ilk taslağını hazırladı, 1940'ta piyade generali, XXXVIII. Kolordu komutanı, 1941'de II. Ordu başkomutanı, Mart 1942'de korgeneral, Temmuz 1942'de feldmareşal, Kasım 1942'den itibaren Don Ordular Grubu başkomutanı, daha sonra Güney Ordular Grubu başkomutanı, 31.3.1944'te Führer Yedek Ordusuna kaydırıldı, 1945'te İngiliz ordusu tarafından tutuklandı, 1949'da Hamburg'daki bir İngiliz askeri mahkemesi tarafından savaş suçları yüzünden on sekiz yıl hapis cezasına çarptırıldı, 1953'te serbest bırakıldı, 1953'ten 1960'a kadar Federal Alman hükümetinin resmi danışmanı.

Manteuffel, Hasso von (d. 14.1.1897 Potsdam, ö. 24.9.1978 Reith [Avusturya]): Askerlik hizmetini 1916'dan itibaren bir hafif süvari alayında teğmen olarak yaptı, 1919'da Gönüllüler Birliği, 1920'de Reich ordusuna alındı, çeşitli motorize birliklerde görevlendirildi, 1933'te süvari yüzbaşısı, 1937'den itibaren Panzer Birlikleri Müfettişi'nin kurmayında, 1939'da II. Panzer Birlikleri Okulu'nda kurs yöneticisi, yarbay, 1941'de 7. Panzer Tümeninde alay komutanı, albay, 1942'de 7. Panzer Piyade Tugayı komutanı, 1943'ten itibaren Tunus'taki "von Manteuffel" Tümeni komutanı, 1944'te korgeneral, "Großdeutschland" Panzer Piyade Tümeni komutanı, Eylül 1944'te panzer birliği generali, Ardenler taarruzunda 5. Panzer Ordusu başkomutanı, Mart 1945'ten itibaren 3. Panzer Ordusu başkomutanı, 1945'ten 1947'ye kadar İngilizlere tutsak, 1948'de bir vida fabrikasında ihracat şefi, yeniden silahlanma konusunda makaleler yayınlattı, FDP'nin askeri danışmanı, 1953'ten 1957'ye kadar Almanya Federal Meclisi'nde FDP milletvekili (1956'dan itibaren Freiheitliche Volkspartei, daha sonra Deutsche Partei üyesi), 1959'da haksız bir askeri mahkeme kararıyla iki yıl hapis cezasına çarptırıldı.

Manziarly, Constanze (d. 14.4.1920 Innsbruck, ö. 2.5.1945 Berlin [tahminen intihar etti]): Ev idaresi meslek okuluna gitti, diyet asistanlığı yaptı, 1943'ten itibaren Bischofswiesen'deki Zabel ılıca motelinde, Eylül 1944'ten itibaren Hitler'in diyet aşçısı.

Marras, Efisio (d. 2.8.1888 Cagliari [Sardunya], ö. 28.1.1981 Roma): 1908'de asteğmen, I. Dünya Savaşında yüzbaşı ve batarya komutanı, 1918'de binbaşı, daha sonra karargâh subayı, 1937'de tugay generali, Berlin'de askeri ataşe, 1940'ta tümen generali, 1942'de kolordu generali, 31.3.1944'te Almanlar tarafından Mussolini hükümetine

teslim edildi, Verona Hapishanesi'nde kaldı, Ağustos 1944'te İsviçre'ye kaçtı, savaştan sonra Milano'da bölge komutanı, 1.2.1947'den itibaren İtalyan ordusunda kurmay başkanı, 1950'de Genelkurmay Başkanı, İtalyan silahlı kuvvetlerinin NATO çerçevesinde yeniden yapılandırılmasında görev aldı, 1954'te emekliye ayrıldı.

Marshall, George Catlett (d. 31.12.1880 Uniontown [Pennsylvania, ABD], ö. 16.10.1959 Washington): 1910'de teğmen, I. Dünya Savaşında Fransa'da görevlendirildi, yarbay, daha sonra değişik karargâhlarda ve Çin'de görevlendirildi, general, Washington'daki Army War College'de doçent, Ekim 1938'den itibaren ABD Silahlı Kuvvetleri Genelkurmay Başkanı Vekili, Eylül 1939'dan itibaren Genelkurmay Başkanı, 1942'den itibaren sadece Başkan Roosevelt'e karşı sorumlu, müttefiklerin tüm zirve konferanslarına katıldı, 21.11.1945'te istifa etti, daha sonra diplomatik görevler üstlendi, 1947'de Dışişleri Bakanı ("Marshall-Planı"-nın fikir babası), 1949'da istifa etti, 1950/51'de Savunma Bakanı, 1953'te Nobel Barış Ödülü'nü aldı.

Martin, Benno (d. 12.2.1893 Kaiserslautern, ö. 2.7.1975): Hukuk okudu, savaşa katıldı, 1919'de Epp Gönüllüler Birliğinde, Bavyera Eyalet Polisi'ne girdi, 1923'te Dr. jur. unvanı, 1925'ten itibaren Nürnberg-Fürth Emniyet Müdürlüğü'nde, 1933'te NSDAP'ye girdi, 1933'ten itibaren, önce vekâleten olmak üzere Nürnberg Emniyet Müdürü, 1934'te SS'e girdi, 1942'de polis tümgenerali, 1942'de SS-Gruppenführer ve polis korgenerali, Main'de SS ve polis yüksek komutanı, 1944'te SS-Obergruppenführer ve Waffen-SS generali, 1945'te tutuklandı, Yahudileri Franken bölgesinden sürgün etmekle yargılandı, 1953'te Nürnberg Eyalet Mahkemesi'nde beraat ettirildi.

Meichßner, Joachim (d. 4.4.1906 Deutsch-Eylau [Batı Prusya], ö. 29.9.1944 Berlin [idam edildi]): 1924 lise mezunu, Reich Ordusuna girdi, bir muhabere bölüğünde subay, 1935'ten 1937'ye kadar Berlin Harp Akademisinde kurmaylık eğitimi aldı, Eylül 1937'den itibaren Silahlı Kuvvetler üst komuta kademesinde, 1940'tan itibaren Silahlı Kuvvetler Genel Dairesi'nde Gruppenleiter, Rusya seferinde 1941/42'de karargâh subay, 1943'te albay, Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığında ve Silahlı Kuvvetler Harekât Dairesi Örgütlenme Başkanı, suikast planlarına dahil edildi ancak kabul etmedi, Temmuz 1944'te tutuklandı, 29.9.1944'te ölüme mahkûm edildi.

Meißner, Otto (d.13.3.1880 Bischweiler [Alsaz], ö. 27.5.1953 Münih): Hukuk okudu, 1903'te hukuk doktorasını verdi, 1906'da hâkim muavini, 1911'de Reich Demiryolları Müdürlüğü'nde hükümet müşaviri, 1915'te askerlik hizmetini piyade birliğinde yaptı, 1917'den itibaren askeri demiryollarının Bükreş'teki genel komutanlığında, 1918'den itibaren işgal altındaki Ukrayna'nın askeri yönetiminde, 1919'da Ukrayna'daki Alman maslahatgüzarı, Nisan 1919'dan itibaren Reich Başkanı'nın bürosunda müşavir, 1920'de bakanlık memuru ve büro şefi, 1923'te müsteşar, Hindenburg'un hukuki danışmanı, 1935'te Başkanlık Bürosu şefi,

1937'de devlet bakanı, 1945'te tutuklandı, 1949'da "Wilhelmstraße Davası"nda beraat etti, 1951'de bir Nazi savaş suçları mahkemesi tarafından "suçlu" ilan edildi, 1952'de hakkındaki kovuşturma durduruldu.

Mertz von Quirnheim, Albrecht (d. 25.3.1905 Münih, ö. 20.7.1944 Berlin [idam edildi]): 1923'te Reich Ordusuna girdi, kurmaylık eğitimi sırasında Stauffenberg'le dostluk kurdu, 1939'da Genelkurmay Harekât Dairesi karargâh subayı, 1941'de Führer'in Vinnitsa'daki karargâhında, 1942'de yarbay, Kasım 1942'de itibaren XXIV. Kolordu Kurmay Başkanı, 1943'te albay, Eylül 1943'ten itibaren suikast planlarına dahil edildi, amiri Olbricht ve von Stauffenberg ile birlikte "Walküre" operasyon planı üzerinde çalıştı, 1944'te Stauffenberg'in yerine Kara Kuvvetleri Genel Dairesi'nde başkan oldu, 20.7.1944'te "Walküre" planının uygulanması için ısrarcı oldu, askeri mahkemede yargılandıktan sonra Bendlerblock avlusunda kurşuna dizildi.

Meyer, Kurt "Panzermeyer" (d. 23.12.1901 Jerxheim, Schöningen [Braunschweig], ö. 23.12.1961 Hagen): Ticaret eğitimi gördü, maden işçiliği yaptı, 1929'da Mecklenburg Eyalet Polisi'ne girdi, 1931'de SS'e girdi, 1932'de Untersturmführer, 1933'te "Adolf Hitler" Leibstandarte'ye geçti, 1934'te panzer birlikleri kursuna katıldı, daha sonra "Adolf Hitler" Leibstandarte'de takım komutanı, 1936'dan itibaren özel tümen içinde bir panzer avcı bölüğü kurulmasında çalıştı, 1939'da Hauptsturmführer, 15. Motosikletli Nişancı Bölüğü komutanı, Fransa seferinde görevlendirildi, 1940'ta Panzer Keşif Kıtası komutanı, önce Balkan seferinde, 1941'den itibaren Sovyetler Birliği'ne karşı seferde görevli, 1944'te Standartenführer, "Hitlerjugend" Tümeninde 22. SS Panzer Piyade Alayı komutanı, işgal cephesinde görevlendirildi, Eylül 1944'te Belçikalı isyancılar tarafından yakalanarak Amerikalılara teslim edildi, Almanya tarafından ölü ilan edildi ve ölümünden sonra Waffen-SS'in tugay komutanlığına ve tümgeneralliğe terfi ettirildi, 1945'te bir Kanada savaş mahkemesi tarafından ölüme mahkûm edildi, cezası müebbet hapse indirildi, 1954'te Federal Almanya'ya gönderildi.

Milch, Erhard (d. 30.3.1892 Wilhelmshaven, ö. 25.1.1972 Wuppertal-Barmen): 1911'de bir topçu alayında teğmen, 1915'ten itibaren pilot, 1918'de 6. Avcı Uçağı Grubu komutanı, 1920'de yüzbaşı olarak ordudan ayrıldı, daha sonra Doğu Prusya Polis Uçak Bölüğünde görev aldı, sivil havacılığa geçti, 1923'te Junker firmasının uçuş memuru, 1926'da Alman Lufthansa'sının teknik müdürü ve yönetim kurulu üyesi, 1933'te Reich Havacılık Bakanlığında müsteşar, 1934'te tümgeneral rütbesinde, 1936'da havacı general, 1938'de orgeneral ve Hava Kuvvetleri Genel Müfettişi, 1940'ta feldmareşal, 19.11.1941'den itibaren aynı zamanda Hava Kuvvetleri Uçak Tedarik ve İkmal Dairesi Başkanı, 20.6.1944'te bu görevden azledildi, 7.1.1945'te genel müfettişlikten azledildi, Nisan 1945'te Amerikan birlikleri tarafından tutuklandı, 1947'de ikinci Nürnberg Ek Davası'nda müebbet hapse mahkûm edildi, 1954'te serbest bırakıldı.

Model, Walter (d. 24.1.1891 Genthin, Brandenburg, ö. 21.4.1945 Lintorf [Mettmann bölgesi; intihar]): 1910'da bir piyade alayında teğmen, I. Dünya Savaşında çeşitli kurmay ve birlik görevleri, 1919'da Reich Ordusuna alındı, yüzbaşı, 1929'da binbaşı, Reich Savunma Bakanlığında şube başkanı, 1932'de yarbay, 1934'te albay, 1938'de IV. Kolordu Kurmay Başkanı, 1939'da tümgeneral, 1940'ta Fransa seferinde 16. Ordu Kurmay Başkanı, Kasım 1940'tan itibaren 3. Panzer Tümeni komutanı, Ekim 1941'den itibaren XXXXI. Motorize Kolordu korgenerali, panzer birliği generali, 1942'de orgeneral, 9. Ordu başkomutanı, Ocak 1944'ten itibaren Kuzey Orduları Grubu başkomutanı, feldmareşal, Marttan itibaren Kuzey Ukrayna Ordular Grubu başkomutanı, Haziran 1944'ten itibaren Orta Ordular Grubu başkomutanı, 16.8.1944'ten itibaren Batı Orduları başkomutanlığına atandı, Eylül 1944'ten itibaren B Ordular Grubu başkomutanı, 17.4.1945'te resmen teslim olmaktan kaçınmak için ordular grubunu dağıttı.

Mohnke, Wilhelm (d. 15.3.1911 Lübeck, ö. 6.8.2001 Damp, Eckernförde): Satıcı ve depocu, 1931'de SS'e girdi, 1933'te Berlin'de SS'in özel müfrezesinde, "Adolf Hitler" Leibstandarte'ye geçti, 1933'te Sturmführer, çeşitli seferlere katıldı, 1943'te SS-Obersturmbannführer, 1944'te SS-Standartenführer, bir panzer piyade alayının komutanı, Ocak 1945'te Waffen-SS'in tugay komutanlığına ve tümgeneralliğe atandı, 23.4.1945'te Berlin'deki hükümet alanının ("iç kale") savunmasıyla görevlendirildi, 1.5.1945'te Sovyetlere savaş esiri oldu, 1955'te serbest bırakıldı; Mohnke daha sonra Kuzey Almanya'da yaşadı.

Montgomery-Massingberd, Archibald Armar (d. 6.12.1871, ö. 1947): Royal Military Academy'de okudu, 1891'de bir topçu alayında subay, 1899'dan 1902'ye kadar Boer Savaşına katıldı, 1904/05 kurmaylık eğitimi, çeşitli kurmay görevleri, 1910'da binbaşı, 1912'den 1914'a kadar Hindistan'da görevli, 1914'ten 1919'a kadar British Expeditionary Force'un karargâh subayı, 1915'te tugay generali, 1916'da tümgeneral, 1919'da British Army of the Rhine kurmay başkanı, 1920'den 1922'ye kadar Hindistan'daki kurmay başkan vekili, 1923'ten 1926'ya kadar 1. Tümen komutanı, 1928'den 1931'e kadar Southern Command komutanı, 1931'den 1933'e kadar İngiliz Silahlı Kuvvetleri komutan yardımcısı, 1933'ten 1936'ya kadar İngiliz Genelkurmay Başkanı, 1936'da feldmareşal, daha sonra emekliye ayrıldı.

Morell, Theodor (d. 22.7.1886 Trais-Münzenberg, Gießen, ö. 26.5.1948 Tegernsee): İlkokul öğretmenliği eğitimi gördü, 1907'den itibaren tıp okudu, Paris'te araştırma yaptı, 1912'de tıp doktoru, 1913'te gemi doktoru, 1915'ten itibaren askerlik hizmetini batı cephesinde cerrah olarak yaptı, hastalanınca Reich sınırları içindeki çeşitli sahra hastanelerinde görev aldı, 1918'de kurmay hekim olarak terhis edildi, 1918 sonunda Berlin'de üroloji muayenehanesi açtı, daha sonra faaliyet alanına zührevi hastalıkları dahil etti, 1933'te NSDAP'ye girdi, 1936'da Heinrich Hoffmann'ın aracılığıyla Hitler'in mide ağrılarını tedavi etmekle görev-

lendirildi ve başarılı oldu, o tarihten itibaren Hitler'in özel doktoru, 1941'den itibaren ağırlıklı olarak Führer karargâhlarında ikamet etti, Nisan 1945'te Hitler'le görüştükten sonra Berlin'den kaçtı, Bavyera'da tutuklandı, çeşitli kamplarda ve hastanelerde gözaltında tutuldu, 1947'de sağlık durumu hapsedilip sorgulanmaya uygun olmadığı için serbest bırakıldı.

Müller, Erich, "Topçu Müller" (d. 2.11.1892 Berlin, ö. 15.4.1963 Kettwig/ Ruhr): Reich Demiryolları'na ait bir bakım atölyesinde stajyer, 1914'te gönüllü asker, teğmen, 1919'dan itibaren mühendislik okudu, Borsig'de konstrüktör, Berlin Teknik Üniversitesinde asistan, eğitimine Reich Demiryolları'nda ve ABD'de (Ford) devam etti, 1926'da Reich Demiryolları Müşaviri, Königsberg bakım atölyesi şefi, daha sonra Reich Demiryolları deneme laboratuvarında çalıştı, 1931'de Dr.-Ing. unvanı, ABD'ye ikinci bir eğitim gezisi yaptı, 1932'de Taşıt Geliştirme Dairesi Müdürü, 1933'te NSDAP'ye ve SA'ya girdi, 1934'te Berlin-Tempelhof'taki Reich Demiryolları Atölyesi müdürü, 1935'te Fried. Krupp AG'ye geçti, 1936'dan itibaren Top Geliştirme Bölümü Şefi, 1938'de müdür yardımcısı, aynı zamanda Krupp Stahlbau AG Rheinhausen firmasında yönetim kurulu üyesi, 1940'tan 1945'e kadar Silahlanma Bakanlığı Silah Komisyonu Şefi, 1941'de Fried. Krupp AG firmasının yönetim kurulu başkan vekili, 1943'te Krupp'ta idare meclisi üyesi, 1945'te tutuklandı, 1948'de Nürnberg Krupp davasında on iki yıl hapis cezasına çarptırıldı, 1951'de serbest bırakıldı.

Müller, Heinrich, "Heinz" (d. 7.7.1896 Pasing, Münih, ö. 27.4.1945 Potsdam): 1914'te gönüllü asker, 1919'da gönüllü birliklerinde, hukuk okudu, 1920'de Dr. jur. et rer. pol. unvanı, 1921'de NSDAP'ye girdi, 1923'te Reich Finans Müdürlüğü'nde asistan, 1927'de hükümet müşaviri, 1930'da Alsfeld'de (Hessen) maliye müdürü, NSDAP'de yerel gruplar yöneticisi, bölge şefi, 1931'den itibaren Hessen Eyalet Meclisi'nde milletvekili, Mart 1933'te Hessen Reich Komiseri, kısa bir süre İçişleri Bakanı, 1933/34'te Darmstadt Belediye Başkanı, 1935'te Köln Maliye Müdürü, 1938'den 1945'e kadar Alman İmparatorluğu Sayıştay Senato Başkanı, Deutschen Revision und Treuhand AG Denetim Kurulu Başkanı, çok sayıda onur üyeliği, II. Dünya Savaşı sırasında diğer unvanlarının yanı sıra Martin Bormann'ın özel raportörü.

Müller, Heinrich, "Gestapomüller" (d. 28.4.1900 Münih, ö. Mayıs 1945 Berlin [kayıp]): I. Dünya Savaşında uçak teknisyeni, astsubay, 1919'da Bavyera Polisi'ne girdi, siyasi şubede komünist partiyi gözetlemekle görevlendirildi, 1933'te kriminal polis müfettişi, 1934'te SS, SD, 1937'de RSHA'da kriminal müşavir ve SS-Obersturmbannführer, "Düşmanlarla Mücadele" masası müdürü, 1939'da NSDAP'ye girdi, IV. Daire Şefi (Gestapo), 1940'ta SS tugay komutanı, 1941'de SS-Gruppenführer ve polis korgenerali, yaşadığına dair çok sayıda spekülasyon var, büyük olasılıkla intihar etti.

Mummert, Werner (d. 31.3.1897 Lüttewitz [Saksonya], ö. Ocak/Şubat 1950 Sovyetler Birliği): 1914'te gönüllü

asker, 1916'da Saksonya ordusuna ait bir süvari alayında teğmen, 1918'de ordudan ayrıldı, 1936'da yedek başçavuş olarak yeniden orduya alındı, 1938'de süvari yüzbaşısı, 1939'da bir piyade tümeninde, bir panzer keşif müfrezesinin komutanı, 1942'de yarbay, 1944'te albay ve 103. Panzer Piyade Alayı komutanı, Ocak 1945'ten itibaren "Müncheberg" Panzer Piyade Tümeni komutanı, tümgeneral, Berlin'deki bir savunma birliğinin komutanı, Nisan 1945'ten itibaren Sovyet tutsağı.

Mussolini, Benito (d. 29.7.1883 Predappio [Romagna, İtalya], ö. 28.4.1945 Giulino di Mezzegra [Como eyaleti, İtalya; kurşuna dizildi]: İlkokul öğretmeni, gazeteci, 1912'de sosyalist günlük gazete *Avanti*'nin yazı işleri müdürü, 1915'te gönüllü asker, 1919'da Fasci di Cobattimento (Savaşa Katılanlar Birliği) kurucusu, Faşist Parti bu örgütten kaynaklandı, 1922'de "Roma'ya Yürüyüş," 1934'te Almanya'yla çıkar birliği, Roma-Berlin "Mihver"inin kurulması (1937'de Antikomintern Paktına ve 1937'de Alman Reich'ıyla bir askeri ittifaka dönüştü), Libya ve Habeşistan'daki savaşları başlattı, 1939 sonbaharında da Yunanistan'a karşı başarısız seferi başlattı, 10.6.1940'ta İtalya'yı Alman Reich'ının yanında savaşa soktu ve İtalya'nın Sovyetler Birliği'ne karşı savaşmasını savundu, 25.7.1943'te faşist Büyük Meclis tarafından devrildi, tutuklandı, 12.9.1943'te bir Alman komando harekâtıyla kurtarıldı, daha sonra Kuzey İtalya'da kukla bir devletin (Repubblica Sociale Italiana, "Salò Cumhuriyeti") başkanı oldu, 28.4.1945'te Partizanlar tarafından yakalandı ve sevgilisiyle birlikte kurşuna dizildi; cesetleri ertesi gün Milano'daki Piazzale Loreto Meydanında sergilendi.

Mussolini, Edda (d. 1.9.1910, ö. 9.4.1995): Benito Mussolini'nin kızı, 1930'da Kont Ciano ile evlendi, üç çocukları oldu, 1930'lu yılların sonundan itibaren kocası Kont Ciano'dan ayrı yaşadı, 1941'de İtalya'da hemşirelik yaptı, 1943'te kocasıyla barıştı, babasının devrilmesinden sonra Almanların desteğiyle Bavyera'ya kaçtı, çocuklarını İsviçre'ye götürdü, kocasını kurtarmaya çalıştı, kocasının idam edilmesinden sonra İsviçre'ye kaçtı, 1946'da İtalya'ya döndü, kısa süreliğine Lipari Adasında gözaltında tutuldu, aile servetini kısmen eski düzeyine getirmeyi başardı, siyasal faaliyette bulunmadı.

Mussolini, Vittorio (d. 1913 Milano, ö. 12.6.1997 Roma): Benito Mussolini'nin oğlu, gazeteci, pilot, İtalyan Hava Kuvvetlerine girdi, 1935'te teğmen, Habeşistan savaşında ve İspanya iç savaşında görevlendirildi, daha sonra Potsdam-Babelberg'deki ve Hollywood'daki film prodüksiyonlarında gönüllü stajyerlik yaptı, 1939'da yeniden hava kuvvetleri subayı, 1943'te yeni kurulan cumhuriyetçi faşist partinin genel sekreteri, 1945'te Katolik din adamları tarafından saklandı, Arjantin'e kaçtı, orada yazarlık ve işletmecilik yaptı, 1951'de gıyabında asker kaçağı suçuyla hapis cezasına çarptırıldı. 1959'da İtalya'ya geri döndü, itibarı iade edildi, yayıncı, neofaşist partide çalıştı.

Natzmer, Oldwig von (d. 29.6.1904 Liegnitz, ö. 1958'den sonra): 1925'te astsubay, 1928'de teğmen, çeşitli birlik ve kurmay komutanlıkları, 1938'de

Silahlı Kuvvetler Komutanlığında binbaşı, 1941'de 161. Piyade Tümeninde Ia, Temmuz 1941'den itibaren XXXIV. Panzer Kolordusu Kurmay Başkanlığında, 1942'de yarbay, "Großdeutschland" Panzer Tümeni Kurmay Başkanı, 1943'te albay, 1.7.1944'ten itibaren tümgeneral ve Kuzey Orduları Grubu Kurmay Başkanı, Ocak 1945'ten itibaren Kurland Ordular Grubu Kurmay Başkanı, 17.2.1945'ten itibaren Orta Ordular Grubu Kurmay Başkanı, 15.3.1945'te korgeneral, 1945'ten sonra Kuzeybatı Almanya'da yaşadı.

Naumann, Werner (d. 16.6.1909 Guhrau [Silezya], ö. 25.10.1982 Lüdenscheid): 1928'de NSDAP'ye ve SA'ya girdi, gazeteci, 1933'te SA tugay komutanı, Reich Propaganda Bakanlığında şube müdürü, Goebbels'in özel raportörü, Hauptsturmführer olarak SS'e geçti, 1940/41'de "Adolf Hitler" Leibstandarte'de tabur komutanı, 1941'de yaralandı, iyileştikten sonra 1942'de Propaganda Bakanlığı Propaganda Dairesi Başkanı, 1943'te SS tugay komutanı, 1944'te müsteşar, Nisan 1945'te Goebbels'le birlikte Führer'in sığınağında, Hitler'in vasiyetinde Goebbels'in halefi olarak belirtildi, sığınaktan kaçtı, önce duvarcılık yaptı, 1950'den itibaren bir ihracat-ithalat firmasının idari müdürü, 1953'te eski nasyonal sosyalistlerden oluşan bir çevrenin elebaşısı olarak İngiliz ordusu tarafından tutuklandı, aynı yıl serbest bırakıldı, aşırı sağcı Deutschen Reichspartei'da siyasi faaliyet gösterdi, daha sonra Lüdenscheid'da Quand şirketler topluluğu bünyesindeki Busch-Jaeger firmasında yönetim kurulu başkanı.

Neurath, Constantin Freiherr von (d. 2.2.1873 Klein-Glattbach [Württemberg], ö. 14.8.1956 Enzweihingen [Württemberg]): Hukuk okudu, 1901'de diplomatik göreve girdi, ülke içinde ve dışında çeşitli görevler aldı, 1914'ten 1916'ya kadar İstanbul'da büyükelçilik müşaviri, 1919'dan 1921'e kadar Kopenhag'da elçi, 1922'den 1930'a kadar Roma'da büyükelçi, 1932'den 1938'e kadar Reich Dışişleri Bakanı, 1937'de NSDAP'ye girdi, 1939'dan 1943'e kadar Bohemya ve Moravya Reich Protektörü, ancak 1941'de izne ayrıldı ve yerine Reinhard Heydrich geçirildi, 1943'te SS-Obergruppenführer olarak atandı, Nürnberg Ana Savaş Suçluları Davası'nda on beş yıl hapse mahkûm edildi, 1954'te hastalığı nedeniyle serbest bırakıldı.

Noël, Léon (d. 28.3.1888, ö. 6.8.1987): Hukuk okudu, 1913'ten itibaren Fransız hükümetinin hizmetinde, 1927'de Rheinland bölgesindeki Fransız komisyonunun başkanı, 1930'da Haut-Rhin ilinin valisi, 1931'de İçişleri Bakanlığında müsteşar, 1932'den 1935'e kadar Prag'da büyükelçi, Londra ve Stresa'daki müzakerelerde hükümetin tam yetkili temsilcisi, 1935'ten 1940'a kadar Varşova'da büyükelçi, 1940'ta Alman Reich'ı ve İtalya'nın teslim olması için yapılan müzakerelere katıldı, 1944'te akademi üyesi, RPF üyesi, 1948'de Ulusal Meclis'te Dış Politika Komisyonu Başkanı.

Ochs, önadı bilinmiyor (d. ?, ö. ?): Joseph Goebbels'in oda hizmetlisi – SS-Unterscharführer, Sovyet kaynaklarına göre Hauptsturmführer, 1945'te yakalandı, Posen'de gözaltında tutuldu,

büyük bir olasılıkla Riga'ya sevkedildi, daha sonra NKVD tarafından izi bulunamadı.

Olbricht, Friedrich (d. 4.10.1888 Leisning [Saksonya], ö. 20.7.1944 Berlin [idam edildi]): 1908'de bir piyade alayında subay, Dresden Harp Okulu, I. Dünya Savaşında birlik ve kurmay görevleri, 1919'da Reich Ordusuna alındı, çeşitli kurmay ve birlik komutanlıkları, 1926'da Reich Savunma Bakanlığı T 3 (Yabancı Ordular) Dairesi Şefi, 1931'de bir avcı taburunun komutanı, 1933'te "Dresden" 4. Piyade Tümeni Kurmay Başkanı, 1934'te albay, 1935'te IV. Kolordu Kurmay Başkanı, 1937'de tümgeneral, 1938'de 24. Piyade Tümeni komutanı, 1939'da Polonya seferine katıldı, korgeneral, Mart 1940'tan itibaren Kara Kuvvetleri Komutanlığı Genel Dairesi Başkanı, 1943'ten itibaren aynı zamanda Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığı Ordu İkmal Dairesi Başkanı, "Walküre" operasyon planını Stauffenberg ile birlikte geliştirdi, Beck ve Goerdeler ile görüş birliğine vardı, 20.7.1944'te "Walküre" alarmını başlattı, bir askeri mahkeme kararına göre Bendlerblock avlusunda kurşuna dizildi.

Oshima, Hiroshi (d. 1886, ö. 1975): Japon asker ve diplomat, 1923/34 Budapeşte ve Viyana'da askeri ataşe, 1930/31 alay komutanı, 1931'den 1934'e kadar Kurmay Başkanlığında şube başkanı, korgeneral, 1934'ten 1938'e kadar Berlin'de askeri ataşe, 1938/39 ve 1945 arasında Berlin'de Japonya Büyükelçisi, 1943'te Alman Reich'ı ile Sovyetler Birliği arasında bir ateşkese aracılık etme çabası başarısızlıkla sonuçlandı, 1945'te tutuklandı, sorgulama sonrası Japonya'ya geri döndü, yargılandı ve "barışa karşı komplo kurmak" suçundan müebbet hapse mahkûm oldu, 1955'te serbest bırakıldı.

Osterholz, Liesl (d. ?, ö. ?): Eva Braun'un oda hizmetlisi, Hitler çiftinin intihar ettiği güne kadar sığınakta yaşadı.

Papen, Franz von (d. 29.10.1879 Werl, ö. 2.5.1969 Obersasbach [Baden]): Askeri öğrenci, sarayda uşak, 1902'den 1904'e kadar Hannover Süvari Okulu, 1907'den 1910'a kadar Berlin Harp Akademisi, 1911'de Potsdam Mızraklı Süvari Alayında başçavuş, 1911/12 Genelkurmay Başkanlığında görevli, 1913'te yüzbaşı, Washington'da askeri ataşe, 1915'te casusluk yaptığı iddiası üzerine geri çağrıldı, 1916'da Fransız cephesinde tabur komutanı, daha sonra Fransa, Mezopotamya ve Filistin'de kurmay görevleri, en son Osmanlı ordusunda yarbay, 1918'den 1932'ye kadar Herrenklub üyesi, 1920'de Zentrumspartei'a [Merkez Partisi] girdi, 1921'den 1928'e kadar ve 1930'dan 1932'ye kadar Prusya Eyalet Meclisi'nde milletvekili, 1923'ten 1931'e kadar *Germania* yayınevinin çoğunluk hisselerinin sahibi ve denetim kurulu başkanı, 1.6.1932'de Reich şansölyeliğine getirildi (Başkanlık Kabinesi), Zentrumspartei'dan istifa etti, 20.6.1932'den itibaren Prusya Reich Komiseri, 17.11.1932'de şansölyelikten istifa etti, 1933'ten 1945'e kadar Reichstag'da milletvekili, Hitler'in kurduğu ilk hükümette 30.1.1933 ila 30.7.1934 arasında başbakan yardımcısı, "Röhm darbesi" sırasında üç gün ev hapsinde tutuldu, 1934'ten 1938'e kadar Viyana'da büyükelçi, 1939'dan Ağustos 1944'e kadar Ankara'da büyü-

kelçi, 1945'te tutuklandı, 1946'da Ana Savaş Suçluları Davası'nda beraat etti, 1947'de bir Alman Nazi savaş suçluları mahkemesi tarafından on yıl çalışma kampına mahkûm edildi, 1949'da serbest bırakıldı.

Parisot, Henri (d. 1881, ö. 1963): Muvazzaf asker, 1934'te tugay generali, 1936/37'de Roma'da askeri ataşe, 1938'de tümen generali, Fransız 15. Motorize Piyade Tümeni komutanı, Fransız ateşkes anlaşmasını imzalayanlardan, 1940'ta yeniden Roma'da askeri ataşe.

Patton, George Smith (d. 11.11.1885 San Gabriel [Kaliforniya], ö. 21.12.1945 Mannheim [trafik kazası]): Muvazzaf asker, 1909 West Point Askeri Akademisi, 1917 Fransa'da bir zırhlı tugayın komutanı, daha sonra çeşitli komutanlık ve öğretim görevleri, 1939'da albay, 1940'ta tugay komutanı, Nisan 1941'den itibaren ABD 2. Zırhlı Tümeni komutanı, Kasım 1942'de Fas'a çıkarma yaptı, Şubat 1943'ten itibaren ABD 2. Kolordu başkomutanı, tümgeneral, 7. Ordu başkomutanı (Sicilya Çıkarması), 1.8.1944'ten itibaren Normandiya'daki 3. Ordu komutanı, Ardenler'de ilerledi, Mart 1945'te Ren Nehrine vardı, daha sonra Bohemya'ya kadar ulaştı, Mayıs 1945'ten itibaren Bavyera'da askeri vali, bir trafik kazasında öldü.

Paulus, Friedrich (d. 23.9.1890, Breitenau, Melsungen [Hessen], ö. 1.2.1957 Dresden): 1909'da astsubay, 1911'de Baden'de bir piyade alayında teğmen, I. Dünya Savaşında tabur yaveri, daha sonra kurmay görevleri, yüzbaşı, Reich Ordusuna alındı, çeşitli kurmay ve birlik komutanlıkları, 1931'de binbaşı, 1931'de 3. Taşıtlar Dairesi komutanı, 1935'te albay, 1938'de Guderian komutasındaki XVI. (motorize) Kolordu Kurmay Başkanı, 1939'da tümgeneral, 10. Ordu Kurmay Başkanı, 10. Ordunun 6. Ordu olarak değiştirilmesinden sonra yeniden kurmay başkanı, korgeneral, Eylül 1940'tan itibaren 6. Ordu başkomutanı, panzer birliği generali, Kasım 1942'de orgeneral, Stalingrad'ta Kızıl Ordu tarafından kuşatılınca 31.1.1943'te teslim oldu, daha önce 30 Ocakta feldmareşalliğe terfi ettirilmişti, Sovyetlerde tutsak, 20.7.1944'te "Özgür Almanya Ulusal Komitesi"ne katıldı, Ana Savaş Suçluları Davası'nda kamu şahidi, 1953'te tutsaklığına son verildi, Dresden'e yerleşti.

Pavolini, Alessandro (d. 27.9.1903 Floransa, ö. 28.4.1945 Dongo [Como Eyaleti; öldürüldü]): Hukuk ve siyaset bilimi okudu, 1920'de faşist harekete katıldı, Floransa'da Fascio'nun sekreteri oldu, 1924'te Floransa'da milis şefi, partinin ulusal idare meclisi üyesi, 1934'te Sporcular ve Sanatçılar Birliği Başkanı, 1938'de Habeşistan savaşında gönüllü, 1939'dan 1943'e kadar Halk Kültürü Bakanı, 1943'te *Il Messaggero* gazetesinin yazı işleri müdürü, Mussolini'nin tutuklanmasından sonra bir geçici hükümetin başkanı, Eylül 1943'ten itibaren faşist-cumhuriyetçi partinin genel sekreteri, Nisan 1945'te partizanlar tarafından yakalanıp kurşuna dizildi.

Peiper, Joachim, "Jochen" (d. 30.1.1915 Berlin, ö. 13/14.7.1976 Traves [Fransa; öldürüldü]): "Adolf Hitler" SS-Leibstandarte'de subay, 1939/40 Himmler'in yaveri, 1942'de tabur komutanı, 1943'te Sturmbannführer ve

Leibstandarte'nin 1. Panzer Alayı komutanı, İtalya'da görevlendirildi, çeşitli savaş suçlarına katıldı, Ardenler taarruzu sırasında 1. "Adolf Hitler" SS-Leibstandarte'nin Peiper Panzer Birliği komutanı, 1946'da bir Amerikan askeri mahkemesi tarafından Malmedy katliamı için (Amerikalı savaş tutsaklarının öldürülmesi) ölüme mahkûm edildi, 1956'da serbest bırakıldı, daha sonra reklamcılık sektöründe çalıştı, Porsche'nin reklamlarını yaptı, Fransa'nın Jura bölgesine yerleşti, komünistler tarafından öldürüldüğü söyleniyor.

Peltz, Dietrich (d. 9.6.1914 Gera, ö. 10.8.2001 Münih): Uçuş brövesi aldı, lise mezunu, 1934'te bir taşıt birliğinde asker, Hava Kuvvetlerine geçti, kıdemli astsubay, Salzwedel Pilotluk Okulu, 1936'da "Immelmann" Avcı Uçak Bölüğünde teğmen, 1939'da bir Stuka bölüğünde bölük komutanı, Fransa seferine ve İngiltere'ye karşı hava savaşına katıldı, 1941'de doğu cephesine kaydırıldı, 1942'de binbaşı, bir birlik komutanları okulunu kurmakla görevlendirildi, zırhlı gemilerle savaşmak için özel bir birlik kurdu (Gleitbomben), Akdeniz havzasında ve Kuzey Atlantik'te çeşitli görevlerde bulundu, 1942'de yarbay, kurmay görevleri, Savaş ve Pike Savaş Uçakları Müfettişi, 1943'te albay, IX. Kolordu komutanı ve Batı Taarruz Komutanı, 1944'te tümgeneral, Ardenler taarruzunda II. Avcı Kolordusu korgenerali, Mart 1945'ten itibaren Reich Savunma Müfettişi, Mayıs 1945'te Batılı müttefiklere tutsak oldu, hapisten sonra serbest sektörde çalıştı.

Pétain, Henri Philippe (d. 24.2.1856 Cauchy-à-la-Tour, Calais, ö. 23.7.1951 Port Joinville [Yeu Adası, Atlantik]): Muvazzaf asker, 1911'de albay, 1914'te tugay generali, 1915'te 2. Ordu komutanı, 1916'da Orta Ordular Grubu komutanı, Verdun savunmasına kumanda etti, 1917'de Fransız Ordusu Başkomutanı, 1918'de mareşal, 1922'den 1931'e kadar Ordu Genel Müfettişi, 1931'den 1934'e kadar Hava Savunması Genel Müfettişi, Yüksek Savaş Konseyi Başkan Vekili, 1934'te Savaş Bakanı, 1939'da Franco'nun yanında büyükelçi, 1940'ta Almanya ve İtalya'ya karşı teslim olma anlaşmasını imzaladı, 1940'tan 1942'ye kadar Başbakan ve Devlet Başkanı ("Vichy Fransası"), 1942'den itibaren Devlet Başkanı, 20.8.1944'te Almanya'ya kaçtı, zorla Sigmaringen Şatosu'nda tutuldu, Nisan 1945'te İsviçre'ye gönderildi, Yüksek Mahkeme'de kendini savundu, 14.8.1945'te işbirliği suçundan ölüme mahkûm edildi, Charles de Gaulle'ün iktidarında cezası müebbet hapise indirildi.

Petter, Kurt (d. 3.2.1909 Dorndorf/Röhn, ö. 3.10.1969 Hamburg): Jena'da tıp okudu, 1930'da NSDAP'ye girdi (No. 263062), Hitlerjugend'de Weimer/Jena Bannführer, 1934'te tıp doktorasını verdi, doktor olarak çalıştı, 1934'ten itibaren Reichjugend Personel Dairesi şube müdürü, 1936'da HJ Personel Dairesi müdür yardımcısı, 1937'de Oberbannführer, Adolf Hitler okullarının müfettişi, bölge yöneticisi, 1938'de Braunschweig'da Gençliği Yönetme Akademisinin komutanı, 1939'da Potsdam'da HJ'nin Reich Yöneticileri Okulu Müdürü, 1930/40'ta yedeksubay hekim olarak savaşa katıldı, 1940'tan 1942'ye kadar Norveç'teki Reich Gençlik Yöne-

ticisi'nin görevlisi, Temmuz 1942'den itibaren yeniden Adolf Hitler Okulları komutanı, aynı zamanda NSDAP'nin Reich yönetiminde, Kasım 1943'ten itibaren Viyana'daki Hitlerjugend'de Obergebietsführer, Reich yöneticisi von Schirach'ın yanında daire başkanı.

Pferdmenges, Robert (d. 27.3.1880 Mönchengladbach, ö. 29.9.1962 Köln): Lise mezunu, bankacı, 1905-1914 arası Disconto-Gesellschaft'ın Londra şubesinde çalıştı, I. Dünya Savaşında Belçika sivil yönetiminde görev aldı, 1916'da Düsseldorf'taki A. Schaaffhausen'schen Bankverein'a girdi, 1919'da bu bankanın yönetim kurulu başkanı, 1921'de Rheinland ve Westfalya Bölgesi Bankalar ve Bankacılar Birliği Başkanı; 1920'den itibaren Colonia-Versicherung, Klöckner-Werke, AEG, Demag, Harpener Bergbau, Mitteldeutsche Stahlwerke gibi çok sayıda anonim şirketin denetim kurulunda; 1931'den itibaren Köln'deki Sal. Oppenheim jun. & Cie bankasının ortaklarından, Levy bankasının "arileştirilme"sine katıldı ve 1938'den sonra Yahudi ortaklarla anlaştıktan sonra Oppenheim bankasını da "arileştirdi," 1944'te kısa süreliğine gözaltına alındı, 1945'te CDU'nun öncülü olan CDP partisinin kurucularından, Eyalet Meclisi üyesi, 1946'da siyasal faaliyet yasağı getirildi, 1947'de yeniden iş hayatına dönmesine izin verildi, çok sayıda denetim kurulu üyeliği, Konrad Adenauer'in iktisat politikası danışmanı, 1950'den itibaren Federal Almanya Parlamentosu'nda (Bundestag) CDU Milletvekili, 1950'den 1960'a kadar Federal Özel Bankacılar Birliği Başkanı.

Pick, Gerhard (d. 7.11.1910 Rehden, Graudenz, ö. 11.5.1987 Werl): 1941'de yüzbaşı, 296. Piyade Tümeninin 490. Piyade Alayında II. Tabur komutanı, 1944'te binbaşı, 305. Piyade Tümeni 577. Piyade Alayının komutanı, 1945'te yarbay, geçici olarak hükümet alanının muharebe komutanı, Nisan 1945'ten itibaren "Pick" Alayının ("Scharnhorst" Tümeni) komutanı, Amerikalılara savaş tutsağı oldu.

Pintsch, Karl Heinz (d. 3.6.1909, ö. ?): Ticaret meslek eğitimi gördü, 1925'te NSDAP'ye girdi (No. 24400), Elberfeld'de, Berlin ve Cottbus'ta tüccar, 1928'de NSDAP'ye yeniden girdi, 1934'ten itibaren Rudolf Hess'in yaveri, SA-Oberführer, 1941'de İngiltere'ye kaçıştan haberi olduğu gerekçesiyle rütbesi indirildi ve bir ceza birliğine kaydırıldı, 1944'te teğmenliğe terfi ettirildi, 1945'te Sovyetlere tutsak düştü, 1955'te serbest bırakıldı.

Pleiger, Paul (d. 29.9.1899 Buchholz [Westfalen], ö. 25.7.1985 Hattingen): Tesviyeci, Harpener Bergbau AG'de mühendis, 1925'ten itibaren bir makine fabrikasının inşasında, 1932'de NSDAP'ye ve SA'ya girdi, 1933'te SA-Sturmbannführer ve Güney Westfalen bölgesinde NSDAP'nin bölge ekonomi danışmanı, 1934'te Berlin'deki Hammaddeler Dairesi'ne atandı, 1937'de Reichswerke AG für Erzbergbau und Eisenhütten "Hermann Göring" madencilik şirketinin yönetimine getirildi, 1941'den itibaren aynı zamanda Almanya'nın kömür tedarikinden sorumlu Reich görevlisi ("Reichsvereinigung Kohle"), 1942'den itibaren aynı zamanda doğu bölgesinin tüm ekonomisinden

sorumlu Reich görevlisi, 1949'da "Wilhelmstraße Davası"nda işgal edilen Doğu ülkelerinin yağmalanmasından ve bununla bağlantılı olarak zorbalık ve terör eylemlerinden sorumlu olduğu iddiasıyla on beş yıl hapse mahkûm edildi, 1951'de serbest bırakıldı, daha sonra Westfalen'de bir endüstri işletmesinde işletme müdürü.

Poensgen, Ernst (d. 19.9.1871 Düsseldorf, ö. 22.7.1949 Bern): Dökümcülük okudu, 1900'de babasının işletmesine girdi, 1905'te bu işletmenin yönetim kurulunda, 1910'da Phönix AG'nin yönetiminde, 1914'te Kuzey-Batı Demir Endüstrisi İşverenler Sendikası Başkanı, 1926'da Vereinigten Stahlwerke AG'nin kurucularından, yönetim kurulu başkan vekili, 1929'da Almanya Demir ve Çelik Endüstricileri Derneği Başkanı, daha sonra Wirtschaftsgruppe Eisenschaffende Industrie'nin başkanı, 1935'te Vereinigten Stahlwerke yönetim kurulu başkanı, çok sayıda çelik ve kimya şirketinde denetim kurulu üyeliği, Hitler ve Göring'le kişisel ilişkiler, 1942'de rekabet yüzünden tüm görevlerinden istifa etti, yaşlılık yıllarını Kitzbühel ve İsviçre'de geçirdi.

Posse, Heinz (d. 6.2.1879 Dresden, ö. Aralık 1942 Dresden): Sanat tarihçisi, Prof. Dr. phil. unvanı, 1910'dan itibaren Dresden Devlet Resim Galerisi müdürü, 1938'de görevden uzaklaştırıldı, 1939'da Hitler'in çabalarıyla yeniden göreve getirildi, 1939'dan itibaren "Linz Özel Görevi"nin (Hitler'in rezidansları ve Linz'de kurmayı planladığı müze için resimlerin seçilmesi) yöneticisi.

Puttkammer, Karl-Jesko von (d. 24.3.1900 Frankfurt/Oder, ö. 4.3.1981 Neuried, Münih): 1917'de Deniz Kuvvetlerine girdi, 1920'de teğmen, 1930'da kıdemli yüzbaşı, 1933'ten 1935'e kadar Kara Kuvvetleri Başkomutanlığında Deniz Kuvvetlerinin irtibat subayı, 1935'te Hitler'in deniz kuvvetleri ikinci yaveri, 1938'de deniz binbaşısı, 1938'de 4. Muhrip Filosu'nda gemi komutanı, Ekim 1939'dan itibaren deniz yarbayı ve Hitler'in yanında deniz kuvvetleri yaveri, 1941'de deniz albayı, 1943'te tümamiral, 21.4.1945'te Berlin'den uçakla Obersalzberg'e kaçtı, Mayıs 1945'te Berghof yakınlarında ABD birlikleri tarafından tutuklandı, 1947'de serbest bırakıldı.

Rabe von Pappenheim, Friedrich-Carl (d. 5.10.1894 Münster, ö. 6.7.1977): 1914'te yedeksubay, I. Dünya Savaşında bölük komutanı, 1918'de Reich Ordusuna alındı, 1931'den 1933'e kadar Weimer Süvari Tümeni kurmayında, 1934'ten itibaren binbaşı olarak Reich Savunma Bakanlığında, 1937'de Brüksel'de askeri ataşe, 1940'ta albay ve 436. Piyade Tümeni komutanı, 1942'de Budapeşte'de askeri ataşe, tümgeneral, 1943 sonunda 97. Avcı Tümeni komutanı, 1944'te korgeneral, savaşın sona ermesiyle birlikte Sovyetler Birliği'nde savaş tutsağı, 1955'te Federal Almanya'ya bırakıldı.

Radó, Sándor (d. 5.11.1899 Budapeşte, ö. 20.8.1981 Budapeşte): 1917/18 Leipzig Üniversitesinde coğrafya okudu, Macar konseyci devrimine katıldı, Avusturya'ya kaçtı, öğrenimini Viyana'da sürdürdü, 1920'de bir haber ajansı kurdu, 1922'de Jena'ya geçti, KPD'nin askeri aygıtında üye, Saksonya ayaklanmasında proleter bölükleri-

nin operasyon komutanı, Sovyetler Birliği'ne kaçtı, 1920'li yılların ortalarından itibaren Sovyet haber ajansı TASS'ın Berlin muhabiri, 1935'te Fransa'ya yerleşti, Mart 1936'dan itibaren Sovyet askeri istihbarat servisi RSU'nun İsviçre sorumlusu, kamuflaj amacıyla Atlas Permanent haber ajansını kurdu, 1944'te deşifre oldu ve çok sayıda casusluk bağlantısından dolayı tutuklandı, Fransa'ya kaçtı, orada hakkında dava açıldı, İsviçre yetkililerinin araya girmesiyle serbest bırakıldı, 1945'te Sovyetler Birliği'ne geri döndü, ağır hapis cezasına mahkûm edildi, 1955'te serbest bırakıldı, daha sonra Budapeşte Üniversitesinde coğrafya profesörlüğü yaptı, 1966'da emekliye ayrıldı.

Raeder, Erich (d. 24.4.1876 Wandsbek, Hamburg, ö. 6.11.1960 Kiel): 1894'te Deniz Kuvvetlerine girdi, 1897'de teğmen, I. Dünya Savaşında önce deniz karargâh subayı, daha sonra *Köln* kruvazörünün komutanı, 1919'da Reich Ordusuna alındı, donanma arşivinde çalıştı, 1925'te koramiral, Baltık Denizi Donanma İstasyonu komutanı, 1928'de amiral, Deniz Kuvvetleri Kurmay Başkanı, 1934'te oramiral, 1935'ten itibaren Donanma Başkomutanı, 1939'da büyük amiral, 1943'te Führer Yedek Ordusuna kaydırıldı, 1946'da Ana Savaş Suçluları Davası'nda müebbet hapis cezasına çarptırıldı, 1955'te sağlık nedeniyle erken tahliye edildi.

Rattenhuber, Johann (d. 30.4.1897 Oberhaching, Münih, ö. 30.6.1957 Münih): Lise mezunu, askerlik hizmeti, 1918'de teğmen, Epp Gönüllüler Birliği, 1920'de Bayreuth Asayiş Polisi'ne girdi, 1922'de Bavyera Eyalet Polisi'ne tayin edildi, 1933'te Bavyera Emniyet Müdürü Heinrich Himmler'in yaveri, aynı yıl Hitler'in özel kullanımı için bir birliğin kurulmasıyla görevlendirildi, yüzbaşı, SS-Obersturmbannführer, 1935'te özerk bir birim olan Reich Güvenlik Servisininin yöneticisi, 1944'te SS tugay komutanı ve polis tümgenerali, 1945'te SS-Gruppenführer, 2.5.1945'te Sovyet birlikleri tarafından yakalandı, 1951'de serbest bırakıldı.

Raubal, Angela, "Geli" (d. 4.1.1908 Linz, ö. 18.9.1931 Münih [İntihar]): *Hitler Kitabı*'nda yanlış bir biçimde "Nicki" diye anılıyor, Hitler'in üvey kız kardeşi Angela Raubal'in kızı, 1927'de lise mezunu, Münih'te tıp eğitimine başladı, 1928'den itibaren şan eğitimi aldı, 1929'dan itibaren Hitler'in Prinzregenttenplatz'daki evinde kaldı; bir tartışmadan sonra Hitler'in tabancasıyla kalbine kurşun sıkarak intihar etti; olayın detayları aydınlatılamadı.

Raubal, Angela (bkz: Hammitzsch, Angela).

Rauch, Josef (d. 27.2.1902 Kinding, Eichstätt, ö. 14.8.1984): 1919'da gönüllü asker, Reich Ordusuna alındı, 1931'de başçavuş olarak ordudan ayrıldı, 1935'te üsteğmen olarak (istihkâmcı) yeniden orduya alındı. 1940'ta Roßlau ve Königsbrück istihkâmcı okullarında eğitimci, binbaşı, 8. İstihkâm İkmal Bölüğü komutanı, 1942'de yarbay ve 110. Panzer Piyade Alayı komutanı, 1943'te Wünsdorf panzer eğitim birliklerinde alay komutanı, Mayıs 1943'te 192. Panzer Piyade Alayı komutanı, 1944'te albay, Kasım/Aralık 1944'te Hirschberg'de tümen komutanlığı eğitimi, 1.1.1945'ten itibaren 18. Panzer

Piyade Tümeni komutanı, 20.4.1945'te tümgeneralliğe atandı, 2.5.1945'te Berlin'de Sovyetlere tutsak oldu, 1949'da yirmi beş yıl çalışma kampına mahkûm edildi, 1955'te Federal Almanya'ya bırakıldı.

Reichenau, Walter von (d. 8.10.1884 Karlsruhe, ö. 17.1.1942 Poltava): 1903'te astsubay, 1904'te teğmen, 1911'den 1914'e kadar Harp Akademisinde görevlendirildi, askerlik hizmetini yaver ve karargâh subayı olarak yaptı, yüzbaşı, 1919'da Reich Ordusuna alındı, 1919'da VI. Savunma Bölgesi Kurmay Başkanlığında, çeşitli kurmay ve birlik görevleri, 1924'te binbaşı, 1927'de bir muhabere birliğinin komutanı, 1929'da yarbay ve Muhabere Birlikleri Müfettişliğinde kurmay başkanı, 1931'de albay, 1. Piyade Tümeni kurmay başkanı, 1933'te Reich Savunma Bakanlığı Ministeramt Başkanı (1934'ten itibaren Ordu Dairesi Başkanı), 1934'te tümgeneral, 1935'te korgeneral, VII. Kolordu korgenerali, 1936'da topçu generali, 1938'de IV. Gruppenkommando başkomutanı, 1939'da 10. Ordu, daha sonra 6. Ordu başkomutanı, orgeneral, 1940'ta feldmareşal, Waffen-SS'in genişletilmesini destekledi ve Einsatzgruppen'in (SS müdahale birlikleri) suçlarını gizledi, Kasım 1941'de Güney Ordular Grubunun başkomutanı, geçirdiği felç sonucunda öldü.

Reinecke, Hermann (d. 14.2.1888 Wittenberg, ö. 10.10.1973): Askeri öğrenci, 1905'te teğmen, 1911'de tabur yaveri, I. Dünya Savaşında çeşitli birlik ve kurmay görevlerinde bulundu, 1918'den itibaren Prusya Savaş Bakanlığında, Reich Ordusuna alındı, Reich Savunma Bakanlığında çeşitli konumlarda bulundu, 1929'da binbaşı, 1933'te yarbay, 1934'te Reich Savunma Bakanlığına geri döndü, Ordu Uzmanlık Okulları ve İkmal İşleri Bölüm Şefi, 1935'te albay, yeni oluşturulan Ordu Dairesi'ne geçti, 1938'de Genel Ordu Dairesi İşleri'nde daire grubu şefi, 1939'da Genel Ordu Dairesi'nin Ordu Başkomutanlığına dönüştürülmesinde görev aldı, savaş sonuna kadar burada başkan, tümgeneral, 1942'de piyade generali, 22.12.1943'ten itibaren OKW'de NS Yönetim Kurmayı Başkanı, 1943'te NSDAP'ye alındı, 1943'ten itibaren Halk Mahkemesi üyesi, Hitler'e yapılan suikastten sonra Ordu Haysiyet Divanı üyesi, 20.7.1944 komplocuların yargılandığı Halk Mahkemesi'nde üye, 1945'te tutuklandı, 1948'de Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığına yönelik davada uluslararası hukuka aykırı emirler ve talimatların hazırlanmasına katılmak suçundan müebbet hapse mahkûm edildi, 1951'de af talebi reddedildi, 1954'te serbest bırakıldı.

Reinhardt, Georg-Hans (d. 1.3.1887 Bautzen, ö. 22.11.1963 Münih): 1907'de astsubay, 1908'de teğmen, 1913'te alay yaveri, askerlik hizmetini yaver olarak yaptı, 1916'da kurmay eğitimine gönderildi, 1916'dan itibaren çeşitli kurmay başkanlıklarında, 1917'de 192. Piyade Tümeninde Ia, 1919'da Sınır Muhafaza Kıtası, Reich Ordusuna alındı, dönüşümlü olarak kurmay ve birlik görevlerinde bulundu, 1926'da Dresden Piyade Okulu'nda taktik dersi verdi, Komutan Yardımcılığı Kursu'nun yöneticisi, 1931 yarbay ve tabur komutanı, 1933'te 4. Tümen Kurmay Başkanı, daha sonra

Reich Savunma Bakanlığında daire başkanı, 1934'te albay, 1935'te Kara Kuvvetleri Genel Komutanlığında Eğitim Dairesi Başkanı, 1937'de tümgeneral, 1938'de Polonya seferinde 4. Panzer Tümeni komutanı, 1939'da korgeneral, 1940'ta XXXXI. Panzer Kolordusu korgenerali, panzer birliği generali, 1941'de 3. Panzer Birliği başkomutanı, 1942'den itibaren 3. Panzer Ordusu başkomutanı, orgeneral, 1944'te Orta Ordular Grubu başkomutanı, 25.1.1945'te Doğu Prusya'nın kaybedilmesi üzerine görevden alındı, 1948'de Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığına yönelik davada on beş yıl hapse mahkûm edildi, 1952'de serbest bırakıldı.

Reisser, Hans (d. 15.6.1909 Memmingen, ö. ?) Araba yapımcısı, 1928'de SA'ya girdi, 1930'da NSDAP'ye (No. 102784) ve SS'e (No. 4844) girdi, 1933'ten itibaren "Adolf Hitler" Leibstandarte'te Sturmmann, Führer Refakat Birliği üyesi, 1934'te Unterscharführer, 1939'da Untersturmführer, 1942'de Obersturmführer, Nisan 1944'te Waffen-SS'e geçti, 1.5.1945'te sığınaktan kaçtı, Sovyetlere tutsak düştü, 1955'te Federal Almanya'ya bırakıldı.

Reitsch, Hanna (d. 29.3.1912 Hirschberg, ö. 28.8.1979 Frankfurt am Main): Tıp eğitimini yarıda bıraktı, planörcü, 1932'de "kadınlar uzun süreli uçuş"ta dünya rekoru, 1934'te "kadınlar yüksek uçuş"ta dünya rekoru, 1937'de uçak pilotu, 1939'dan itibaren Hava Kuvvetlerinde deneme pilotu, Ritter von Greims'ın hayat arkadaşı, 26.4.1945'te Greims'la birlikte uçakla Berlin'e geldi, 29.4.1945'te Kiel'e Dönitz'in yanına gitti, daha sonra Kitzbühel'e gitti, 1945'te gözaltına alındı, 1946'da serbest bırakıldı, 1947'de bir Nazi savaş suçları mahkemesi tarafından "suçsuz" ilan edildi, yayın faaliyetinde bulundu, sportif başarılarını sürdürdü.

Remer, Ernst Otto (d. 18.8.1912 Neubrandenburg, ö. 4.10.1997 Marbella [İspanya]): 1933'te lise mezunu, astsubay, 1935'te teğmen, çeşitli birliklerde görev aldı (piyade), 1941'de yüzbaşı, 1942'de "Großdeutschland" Panzer Piyade Alayı tabur komutanı, 1943'te binbaşı, Mayıs 1944'ten itibaren Berlin'deki "Großdeutschland" Muhafız Alayı komutanı, 20.7.1944 tarihli darbenin bastırılmasındaki belirleyici rolünden ötürü albaylığa terfi ettirildi, Ağustos 1944'ten itibaren Führer Refakat Tugayı'nın komutanı, 15.11.1944'e kadar Rastenburg'da, daha sonra Ocak 1945'e kadar Ardenler saldırısında, 30.1.1945'te tümgeneralliğe terfi ettirildi, panzer tümenine genişletilen Führer Muhafız Birliği komutanı, Mayıs 1945'ten itibaren savaş tutsağı, 1947'de serbest bırakıldı, 1950'de aşırı sağcı Sozialistisches Reichspartei [SRP, Sosyalist Reich Partisi 1952'de yasaklandı] kurucusu, yayıncılık faaliyetinde bulundu, 1982'de Ulrich von Flütten Dostluk Çevresi'ni kurdu, 1983'te Deutschen Freiheitsbewegung (Alman Özgürlük Flareketi) kurucusu; halkı kışkırtmak, ırk düşmanlığını tahrik etmek ve hakaret gibi suçlardan defalarca yargılandı, 1991'den 1993'e kadar Holocaust'u inkâr eden *Remer-Depesche*'yi yayımladı, 1993'te Federal Mahkeme tarafından hapis cezası onaylandı, İspanya'ya kaçtı.

Rendulic, Lothar (d. 23.11.1887 Wiener Neustadt, ö. 18.1.1971 Eferding, Linz): 1910 Avusturya-Macaristan

Ordusunda teğmen, I. Dünya Savaşında bölük komutanı, alay yaveri ve 1916'dan itibaren mahkeme subayı, 1917'de yüzbaşı, Avusturya Federal Ordusuna alındı, subay okulunda öğretmen, 1922'den itibaren Avusturya Federal Savunma Bakanlığı Organizasyon Dairesi'nde görevli, 1929'da yarbay, 1933'te albay, Paris'te Avusturya askeri ataşesi, 1935'te NSDAP ile bağlantıları yüzünden görevden alındı, bir motorize tugayın komutanı, 1938'den itibaren Almanya Kara Kuvvetlerinde albay, XVII. Kolordunun kurmay başkanı, 1939'da tümgeneral, 1940'ta 52. Piyade Tümeni komutanı, 1942'de piyade generali, XXXV. Kolordu komutanı, 1943'te 2. Panzer Ordusu başkomutanı, 1944'te orgeneral ve 20. Dağ Ordusu komutanı, 1945'te çeşitli ordu gruplarının (Kurland, Kuzey, son olarak da Güney Ordular Grubu) başkomutanı, Mayıs 1945'te Amerikan savaş tutsağı, 1948'de güneydoğu generallerine açılan davada savaş suçları yüzünden yirmi beş yıl hapse mahkûm edildi, 1951'de affedildi ve serbest bırakıldı, ölünceye kadar yayıncılık faaliyetinde bulundu.

Renondeau, Gaston-Ernest (d. 1879, ö. 1967): 1932'den 1938'e kadar Berlin'de Fransız askeri ataşesi, 1939/40'ta 2. Tümen komutanı, tümgeneral, 1940'ta önce Bas-Rhin Savunma bölgesi komutanı, daha sonra 103. İstihkâm Tümeni komutanı, daha sonra 42. İstihkam Kolordusu komutanı.

Reymann, Hellmuth (d. 24.11.1892 Neustadt [Oberschlesien], ö. 8.12.1988 Garmisch-Partenkirchen): Askeri öğrenci, 1912'de teğmen, 1915'ten itibaren tabur yaveri, 1916'dan itibaren alay yaveri, 1920'de başçavuş olarak polis teşkilatına geçti, 1921'de yüzbaşı, 1922'den 1928'e kadar Frankenstein Polis Okulu'nda öğretmen, 1928'den 1932'ye kadar Elberfeld Emniyet Müdürlüğü'nde, 1933'ten 1935'e kadar Eiche bei Potsdam Polis Yüksekokulu'nda öğretmen, 1935'te Dresden Harp Okulu'nda taktik öğretmeni, 1936'da yarbay, 1938'de Saarbrücken 125. Sınır Piyade Taburu komutanı, 1939'da albay ve 205. Piyade Alayı komutanı, 1942'de tümgeneral ve 212. Piyade Tümeni komutanı, 1943'te 13. Hava Kuvvetleri Kara Tümeni komutanı, II. Piyade Tümeni komutanı, Kasım 1944'te Führer Yedek Ordusuna kaydırıldı, 6.3.1945'ten itibaren Berlin'in muharebe komutanı, daha sonra Potsdam Savunma Bölgesi komutanı, 23.4.1945'ten itibaren Spree Ordular Grubu komutanı, 7.5.1945'te İngilizlere tutsak oldu, 1946'da serbest bırakıldı, Iserlohn'da yaşadı.

Ribbentrop, Joachim von (d. 30.4.1893 Wesel, ö. 16.10.1946 Nürnberg [idam edildi]): Montreal'da bankacılık eğitimi gördü, demiryolları inşasında çalıştı, muhabir, 1913'te Ottawa'da Alman şaraplarını satan bir işyeri açtı, 1914'te Almanya'ya döndü, 1915'ten 1918'e kadar askerlik hizmetini süvari olarak yaptı, teğmenliğe terfi ettirildi, 1919'da terhis edildi, Berlin'de bir şarap ticarethanesi açtı, 1920'de Annelies Henkell ile evlendi, 1930'dan itibaren NSDAP'yi finansal olarak destekledi, 1932'de NSDAP'ye girdi (No. 1199927), 1933'ten 1945'e kadar Reichstag'da milletvekili, 30.5.1933'te SS'e girdi (No. 63083), Standardenführer, 1933'ten itibaren Hitler'in dış politika görevlisi,

1934'ten 1939'a kadar Führer vekilinin kurmayında NSDAP'nin dış politik sorunlar görevlisi, 1934/35'te Reich hükümetinin silahsızlanma sorunlarıyla ilgilenen görevlisi, 1935'te SS-Oberführer, 1936'da SS-Gruppenführer, Haziran 1936'dan itibaren Almanya'nın Londra Büyükelçisi, 5.2.1938'den 30.4.1945'e kadar Reich Dışişleri Bakanı, 1940 SS-Obergruppenführer, Mayıs 1945'te "Reiser" adıyla yeraltına geçti, 14.6.1945'te İngiliz ordusu tarafından tutuklandı, Ana Savaş Suçluları Davası'nda sanık, ölüme mahkûm edildi.

Richthofen, Wolfram Freiherr von (d. 10.10.1895 Barzdorf bei Striegau [Silezya], ö. 12.7.1945 Bad Ischl [Avusturya]): Askeri öğrenci, Kassel Harp Okulu mezunu, 1914'te teğmen, savaşta önce hafif süvari olarak görev aldı, 1917'den itibaren havacı, 1918'de "von Richthofen" 1. Avcı Uçak Bölüğü, 1920'de başçavuş olarak terhis oldu, makine mühendisliği okudu, 1923'te yeniden Reich Ordusuna girdi, çeşitli kurmay ve birlik görevleri, 1928'de yüzbaşı, 1929'da Dr. -Ing. unvanı, 1929'dan 1932'ye kadar Roma'da askeri ataşe, 1934'te Hava Kuvvetlerine girdi, binbaşı, Denetim Bölümü'nün şefi, 1936'da yarbay, Kasım 1936'dan itibaren 88. Versuchkommando'nun şefi (Legion Condor'un gizli kurmay başkanı), 1937'de Liegnitz 153. Savaş Uçağı Bölüğü komutanı, Legion Condor'a geri döndü, 1938'de albay, 257. Savaş Uçağı Bölüğü komutanı, tümgeneral, 1939'da VIII. Hava Kolordusu komutanı, 1940 hava generali, 1942'de orgeneral ve 4. Hava Filosu başkomutanı, aynı zamanda Güneydoğu komutanı, 1943'te feldmareşal, İtalya'daki 2. Hava Filosu komutanı, 1944'te hastalanıp izne ayrıldı, 1945'te Amerikan ordusu tarafından tutuklandı, bir beyin ameliyatı geçirdi, ameliyat sonrası öldü.

Riefenstahl, Leni (d. 22.8.1902 Berlin, ö. 8.9.2003 Pöcking, Starnberg Gölü): Mary Wigman'dan dans eğitimi aldı, 1923'ten itibaren solo gösteriler yaptı, 1926'da oyunculuk kariyerine başladı, serüven filmlerinde roller aldı, 1929'da *Weiße Hölle am Piz Palü* filminde oynadı, 1932'de ilk yönetmenlik denemesi *(Das blaue Licht)* daha sonra NSDAP'nin ve resmi makamların siparişiyle, sanatsal sorumluluğu kendisine ait belgesel filmler çekti (1933 *Sieg des Glaubens*, 1934 *Triumph des Willens*, 1935 *Tag der Freiheit-Unsere Wehrmacht),* en büyük başarısını 1936 Berlin Olimpiyatları hakkındaki iki bölümlük filmiyle kazandı *(Test der Völker, Test der Schönheit),* daha sonra sinema filmleri çekti, Riefenstahl'ın bu filmlerde görev verdiği Çingene ve Romanlar film çekildikten sonra toplama kamplarına gönderiliyordu, 1945'te tutuklandı, serbest bırakıldıktan ve Nazilikten aklandıktan sonra fotoğrafçılık yaptı, özellikle Nuba kabilesinde ve Hint Okyanusunun yeraltı dünyasında sansasyonel görüntüler çekti.

Roatta, Mario (d. 2.2.1887 Modena, ö. 7.1.1968 Roma): 1906'da astsubay, muvazzaf asker, I. Dünya Savaşında karargâh subayı, diplomatik görevlerde bulundu, 1930'a kadar Varşova'da askeri ataşe, 1930'da albay, bir piyade alayının komutanı, 1933'te bir kolordunun kurmay başkanı, daha sonra Genelkurmay Başkanlığı İstihbarat Servisi'nin

başkanı, 1936'dan 1938'e kadar İspanya savaşında İtalyan Müdahale Kolordusu komutanı, kolordu generali, Temmuz 1939'dan Ekim 1939'a kadar Berlin'de askeri ataşe, Kasım 1939'dan itibaren Graziani'nin komutasında, Silahlı Kuvvetler Kurmay Başkanı Vekili, 1941'den itibaren Kara Kuvvetleri Komutanı, 1942'de Hırvatistan'daki 2. Ordu başkomutanı, daha sonra Sicilya'daki 6. Ordu başkomutanı, Temmuz 1943 sonundan itibaren tekrar Kara Kuvvetleri Komutanı, Badoglio'nun tarafına geçti, Roma'nın Alman ordusuna karşı savunulması emrini verdi, ancak bu emri uygulanmadı, 1945'te ağır hapis cezasına çarptırıldı; İspanya'ya kaçtı, 1948'de Roma'daki Yüksek Temyiz Mahkemesi hakkındaki kararı kaldırdı, 1949'da hakkındaki, başkenti savaşmadan boşalttığı suçlaması geri alındı, Roma'da yaşadı.

Röchling, Hermann (d. 12.11.1872 Völklingen [Saarland], ö. 24.8.1955 Mannheim): 1898'de babasının madencilik şirketini devraldı, I. Dünya Savaşında önemli silah üreticilerinden, savaştan sonra bir Fransız mahkemesinde savaş suçları ve soygunculuk suçundan gıyabında on yıl hapse mahkûm edildi, Völklinger Eisenhütte şirketinin Fransa'daki işletmelerine el konuldu, Saarland bölgesinin yeniden Almanya'ya bağlanması için siyasi faaliyet gösterdi, şirketinin faaliyet alanını Orta Almanya'ya kadar genişletti, 1935'ten sonra Wirtschaftsgruppe Eisenschaffende Industrie'nin (Demir Üreticisi Endüstri Ekonomik Grubu) güneybatı bölge yöneticisi, 1940'ta Lothringen'deki eski servetini yeniden oluşturdu, 1940'tan 1942'ye kadar Lothringen, Meurthe-Moselle ve Longwy'deki demir ve çelik endüstrisi genel yetkilisi, Temmuz 1942'den itibaren Reichsvereinigung Eisen'ın (Demir Reich-Birliği) yöneticisi, 1946'da tutuklandı, servetine el konuldu ve 1947'de Fransa'ya gönderildi, savaş tutsaklarına ve zorunlu çalışma mahkûmlarına saldırmak yüzünden yedi yıl hapse mahkûm edildi, üst mahkemede cezası on yıl hapse çıkartıldı, 1951'de Saarland'a bir daha ayak basmamak koşuluyla serbest bırakıldı.

Rohland, Walter, "Panzer-Rohland" (d. 14.12.1888 Inden, Jülich, ö. 26.2.1981): Kaiser-Wilhelm Enstitüsü'nde demir araştırmaları asistanı, Dr. -Ing. unvanı, 1933'te NSDAP'ye girdi (No. 2267484), Bochumer Stahlwerke'nin (Bochum Çelik İşletmeleri) işletme müdürü, Todt tarafından tank programının uygulanmasıyla görevlendirildi, Vereinigten Stahlwerke'nin (Birleşik Çelik İşletmeleri) yönetim kurulu başkan vekili, 1939'da Deutschen Edelstahlwerke'nin (Alman Paslanmaz Çelik İşletmeleri) yönetim kurulu üyesi olarak, Almanya'nın en önemli silah şirketi olan Kohle-und Eisenforschung GmbH (Kömür ve Demir Araştırmaları Limited Şirketi) konseyinin üyesi, 1942'de Reichvereinigung Eisen'in başkan vekili, Silahlanma Bakanlığında Silahlanma Dairesi Başkan Vekili, 1945'te gözaltına alındı, serbest bırakıldıktan sonra çelik endüstrisinde çalıştı.

Rommel, Erwin (d. 15.1.1891 Heidenheim an der Brenz, ö. 14.10.1944 Herrlingen, Württemberg [intihar]): 1912'de teğmen, I. Dünya Savaşında Isonzo cephesinde askerlik hizmeti,

1918'de yüzbaşı, Reich Ordusuna alındı, 1929'da Dresden Piyade Okulunda taktik öğretmeni, 1923'te binbaşı, 1933'te tabur komutanı, 1935'te Potsdam Piyade Okulu'nda eğitim grupları komutanı, 1937'de albay, 1938'de Wiener Neustadt Harp Okulu komutanı, 1939'da Çekoslovakya'nın işgali sırasında Führer Karargâhı komutanı, tümgeneral, 7. Panzer Tümeni komutanı, Şubat 1941'den itibaren Afrika Kolordusu korgenerali, Ocak 1942'de feldmareşal, 1943'te Kuzey İtalya'da B Ordular Grubu komutanı, 1943 sonundan itibaren Fransa'daki kıyı savunma istihkâmlarının müfettişi, Almanya'nın savaşma tarzına karşı giderek daha çok eleştiri yöneltti, 15.7.1944'te yazılı olarak Hitler'i savaşı sona erdirmeye davet etti, aynı yılın 17 Temmuzunda bir bombalı saldırıda ağır yaralandı, 20.7.1944 komplocularıyla ilişkisi bulunduğu için (kendi bilgisi dışında kara kuvvetleri başkomutanı olarak öngörülmüştü) zehir içerek intihar etmeye zorlandı.

Roosevelt, Franklin Delano (d. 30.1.1882 Hyde Park, New York, ö. 12.4.1945 Warm Springs [Georgia, ABD]): Hukuk okudu, avukat, 1910'da Demokratik Parti'ye girdi, New York Eyalet Senatosu'na seçildi, 1913'ten 1920'ye kadar Denizcilik Bakanı Vekili, 1920'de başkan yardımcısı adaylığından sonuç alamadı, çeşitli işletmelerde çalıştı, 1928'de New York Eyalet Valisi (1930'da yeniden seçildi), 1932'de başkanlık seçimini kazandı (1936, 1940 ve 1944'te tekrar seçildi), önce ağırlığı iç politikaya verdi ("New Deal"), ikinci başkanlık döneminden itibaren dış politikayla daha yoğun ilgilenmeye başladı, 1933'te Sovyetler Birliği'ni diplomatik olarak tanıdı, İspanya ve Habeşistan savaşlarında ABD'nin tarafsızlığını korudu, 1937'den itibaren İngiltere ve Fransa'yla yakınlaştı, barışı garantilemek için siyasal girişimlerde bulundu, 1939'dan itibaren Mihver devletlerinin karşıtlarını ekonomik olarak destekledi, 14.8.1941'de Churcill ile ortak savaş hedeflerinde anlaştı (Atlantik Antlaşması), 7.12.1941'de Pearl Harbor'a yapılan saldırıdan sonra ABD savaşa girdi, 24.1.1943'te Kazablanka'da Mihver devletlerinin "kayıtsız şartsız teslim olması" formülünü ortaya attı, 1.12.1943'te Tahran'da Avrupa'da ikinci bir cephenin açılması garantisini verdi, Amerikan nükleer programını başlattı, savaş sonrası dönem için Sovyetler Birliği'yle yakın işbirliği yapılacağını bildirdi, onlarca yılı hasta olarak geçirdikten sonra aniden poliomyelitten öldü.

Rosenberg, Alfred (d. 12.1.1893 Reval, ö. 16.10.1946 Nürnberg [idam edildi]): Reval ve Moskova'da yükseköğrenim gördü, 1918'de mimar, daha sonra Riga'da teknik resim öğretmeni, 1918'de Münih'e yerleşti, 1919'da Thule Derneği üyesi, DAP'ye girdi (No. 625), 1921'de SA'ya girdi, Mart 1923'ten Aralık 1937'ye kadar (1924 ila 1926 arasında aralıklarla) *Völkischen Beobacbter*'in yazı işleri müdürü, daha sonra genel yayın müdürü, 1929'da Alman Kültürü İçin Savaş Birliğinin kurucusu, 1930'dan 1945'e kadar Reichstag'da milletvekili, Nisan 1933'ten 1945'e kadar NSDAP Dış Politika Bürosu şefi, Haziran 1933'te Reich Yöneticisi rütbesinde, 1934'ten itibaren Führer'in görevlendirmesiyle NSDAP'nin bütün

manevi ve ideolojik eğitim ve öğretim işlerinin denetiminden (Rosenberg Bürosu) sorumlu, bir anlamda partinin "şef ideoloğu," diğer birçok görevlerde bulundu, 17.6.1941'den 30.4.1945'e kadar işgal edilen Doğu bölgelerinden sorumlu Reich Bakanı, Mayıs 1945'te Holstein'a kaçtı, Amerikan askeri polisi tarafından tutuklandı, Ana Savaş Suçluları Davası'nda yargılandı ve ölüme mahkûm edildi.

Röhm, Ernst (d. 28.11.1887 Münih, ö. 1.7.1934 Münih [öldürüldü]): Lise mezunu, astsubay, Münih Harp Okulu, muvazzaf asker, I. Dünya Savaşında cephede görevlendirildi, 1918'den itibaren çeşitli kurmay görevleri, gönüllü birliklerle bağlantı kurdu, 1920'de DAP'ye girdi (No. 623), Hitler'in çok samimi arkadaşı, 1923'te darbe girişimine kendi silahlı birliği "Reichskriegsflagge" (Reich Savaş Bayrağı) ile katıldı, 1924'te Reich Ordusundan çıkartıldı, on beş ay hapis cezasına çarptırıldı, milliyetçi savunma birlikleri için bir çatı örgütü kurdu, Reichstag'da Deutschvölkische Freiheitspartei Milletvekili, 1928'den 1930'a kadar Bolivya'da askeri danışman (yarbay), 1931'de SA kurmay başkanı, 1933'te Reich Devlet Bakanı ve Bavyera'da devlet bakanı; "nasyonal sosyalist devrimi tamamlamak" talepleri ve bir darbeye hazırlık olarak yorumlanabilecek planları yüzünden 30.6.1934'te Bad Wiesee'de bir otelde tutuklandı, bir SS müfrezesi tarafından Münih-Stadelheim'daki bir hapishaneye götürüldü, burada eline bir tabanca verilip intihar etmesi istendi. İntihar etmek istemeyen Röhm, Hitler'in emriyle kurşuna dizildi.

Rundstedt, Karl Rudolf Gerd von (d. 12.12.1875 Aschersleben, 24.2.1953 Hannover): Askeri öğrenci, 1893'te bir piyade alayında subay, 1894'ten 1897'e kadar Harp Akademisinde, I. Dünya Savaşında Türkiye ve Fransa'da ağırlıklı olarak kurmay görevleri, binbaşı, 1919'da Reich Ordusuna alındı, 1923'te albay, 1925'te alay komutanı, 1928'de tümgeneral ve 2. Süvari Tümeni komutanı, 1932'de Berlin'de Gruppenkommando I'in komutanı, süvari generali, 1938'de orgeneral, Güney Ordular Grubu komutanı, Ekim 1940'tan itibaren Doğu Ordular Grubu komutanı, Fransa seferinde A Ordular Grubu komutanı, 1940'ta feldmareşal, Batı Ordular Grubu komutanı, Rusya seferinde Güney Ordular Grubu komutanı, Rostov'dan çekildikten sonra 28.11.1941'de Führer Yedek Ordusuna alındı, Mart 1942'den 10.3.1945'e kadar Batı Ordular Grubu komutanı, 1944 yaz aylarında kısa süreliğine izne çıkartıldı, 20 Temmuz komplocularını ordudan atan Alman Ordusu Haysiyet Divanı'nın başkanı, 3.3.1945'te Batı Orduları komutanlığından alındı, Mayıs 1945'te Amerikan birlikleri tarafından Bad Tölz'de tutuklandı ve İngiliz ordusuna teslim edildi, Nürnberg ek davalarında iddia tanığı, 1949'da kalp hastalığı nedeniyle hapisten serbest bırakıldı.

Sander, önadı bilinmiyor (d. ?, ö. ?): "Adolf Hitler" Leibstandarte mensubu, emir eri olarak görevlendirildi.

Sandig, Rudolf (d. 11.9.1911 Eppendorf, Hamburg, ö. 1944): 1933'ten itibaren "Adolf Hitler" SS-Leibstandarte mensubu, Unterscharführer, 1941'de Hauptsturmführer, bölük komutanı, 2.

Panzer Piyade Tümeninde tabur komutanı, 1943'te Sturmbannführer, 1944'te SS-Obersturmbannführer, 2. Panzer Piyade Tümeni komutanı, Güney Ordular Grubunda görevlendirildi.

Sauckel, Fritz (d. 27.10.1894 Haßfurt [Unterfranken], ö. 16.10.1946 Nürnberg [idam edildi]): Deniz eri, 1914'te Avustralya'da Fransızlara tutsak düştü, 1919'a kadar sivil tutsak olarak Fransa'da gözaltında tutuldu, 1919'dan 1921'e kadar çilingirlik eğitimi, 1919'da Deutschvölkischen Schutz-und Trutzbund üyesi, 1921'de Unterfranken'de Gruppenwart (Grup Gözcüsü), 1922'de SA'ya girdi, 1922/23'te Ilmenau'da mühendislik okudu, 1923'te NSDAP'ye girdi (No. 1395), 1923'ten 1925'e kadar NSDAP'nin paravan örgütlerinde şef, 1925'te yeniden NSDAP'ye girdi, Thüringen bölgesinde Gau İdare Şefi, 1927'den 1945'e kadar Thüringen Gau Yöneticisi, 1930'dan 1932'ye kadar Thüringen Eyalet Meclisi'nde NSDAP Meclis Grubu Başkanı, 1932/33'te Thüringen Eyalet Başbakanı, 1933'ten 1945'e kadar Thüringen'de Reich Valisi, 1933'te SA-Gruppenführer, 1934'te SS-Gruppenführer, 1939'dan 1942'ye kadar IX. Savunma Bölgesi'nden sorumlu Reich Savunma Komiseri, 1942'den 1945'e kadar Thüringen'den sorumlu Reich Savunma Komiseri, 1942'de SS-Obergruppenführer, 21.3.1942'den itibaren istihdam alanında tam yetkili, giderek daha geniş yetkilerle donatıldı, 25.9.1944'te Thüringen'de Deutscher Volkssturm Komutanı, 10.4.1945'te Weimar'dan kaçtı, 19.4.1945'te ABD ordusu tarafından Yukarı Bavyera'da tutuklandı, Ana Savaş Suçluları Davası'nda ölüme mahkûm edildi.

Saur, Karl-Otto (d. 16.6.1902 Düsseldorf, ö. 28.7.1966 Münih): Dipl. -Ing. unvanı, madencilik endüstrisinde çalıştı, 1929'da Duisburg'da August-Thyssen-Hütte'nin müdürü, 1931'de NSDAP'ye girdi, 1935'te Essen'de teknolojiden sorumlu Gau Daire Şefi, 1939'da NSDAP Teknoloji Merkez Dairesi'nde daire şefi, Todt'un vekili, 1940'tan itibaren Reich Silahlanma Bakanlığında Todt'un vekili, 1942'de Silahlanma Bakanlığı Teknoloji Dairesi Şefi, Silahlanma Birliğinin başkan vekili, 1944'te "Avcı Birliği"nin şefi, Hitler'in vasiyetinde Speer'in halefi olarak gösterildi, 1945'te İngilizlere tutsak düştü, Krupp davasında iddia makamının ana iddia tanığı, serbest bırakıldıktan sonra Münih'te hava ulaşım tekniği alanında çalışan bir teknik büronun şefi.

Schach, Gerhard (d. 8.3.1906 Berlin, ö. 27.1.1972 Dickel, Diepholz): Tekstil satış elemanı, tüccar çırağı, 1928'de NSDAP'ye girdi, Berlin'de Strassenzellenleiter (Sokak Birimleri Yöneticisi), Sektionsleiter (Seksiyon Yöneticisi), Bezirksleiter (Bölüm Yöneticisi), 1932'de Gau Müfettişi, 1934'te Büyük Berlin bölgesinde Gau Örgütlenme Yöneticisi, 1933'ten 1945'e Reichstag'da milletvekili, 1935'ten 1945'e kadar Berlin Belediye Meclisi üyesi, 1937'de NSKK-Standartenführer, 1940'ta NSKK-Oberführer, 1943'te NSKK tugay komutanı, 1942'de NSDAP Büyük Berlin Gau yönetiminde Gaustabsamtleiter (Gau Planlama Dairesi Başkanı), 1944/45 Büyük Berlin bölgesi Gau Yöneticisi Vekili, 30.1.1945'ten itibaren NSDAP'nin idari amiri Oberdienstlei-

ter'i (İdari Amir), *Hitler Kitabı*'nda yanlış olarak savaşta öldüğü belirtiliyor.

Schacht, Hjalmar (d. 22.1.1877 Tingleff [Kuzey Schleswig], ö. 3.6.1970 Münih): Çocukluğu ABD'de geçti, Kiel, Münih ve Berlin'de iktisat bilimi okudu, 1903'te Dr. rer. pol. unvanı, Dresdner Bank çalışanı, 1908'de yönetici pozisyonlarda, 1916'da (özel) Nationalbank'ın müdürü, 1922'de Darmstädter Bankası ve Nationalbank'ın müdürü, 1918'de Deutsche Demokratische Partei'ın kurucusu (1926'da ayrıldı), 1923'te Reichwährungskommisar (Parasal İşlerden Sorumlu Komiser), Reich Merkez Bankası Başkanı, 1930 Reich hükümetinin borçlar politikasını eleştirerek istifa etti, 1931'de Harzburg cephesine katıldı, Keppler-Çevresi'ne üye, 1932'de Hitler'in Reich şansölyesi ilan edilmesi için Hindenburg'a baskı yaptı, 1933'te yeniden Reich Merkez Bankası Başkanı, 1934'ten itibaren aynı zamanda Reich Maliye Bakanı, 1935'ten itibaren aynı zamanda savaş ekonomisinden tam yetkili vekil, 1937'de Maliye Bakanlığından ve tam yetkili vekillikten istifa etti, 1939'da Reich Merkez Bankası başkanlığından istifa etti, Goerdeler çevresindeki sivil direnişçilerle irtibat kurdu, 29.7.1944'te tutuklandı, sorgulandıktan sonra Ravensbrück Toplama Kampına götürüldü, 1945'te Plossenbürg Toplama Kampına sevkedildi, ABD askerleri tarafından kurtarıldı ve yeniden tutuklandı, Ana Savaş Suçluları Davası'nda sanık, beraat etti, 1947'de Alman Nazi Savaş Suçları Mahkemesi tarafından "baş suçlu" olarak sınıflandı ve sekiz yıl çalışma kampına mahkûm edildi, 1948'de karar temyiz edildi, serbest bırakıldı, daha sonra hem maliye ve finans danışmanı hem de bankacı olarak çalıştı (Außenhandelsbank Schacht & Co.).

Schädle, Franz (d. 19.11.1906 Westerheim [Memmingen], ö. 1.5.1945 Berlin [intihar]): İnşaat teknisyeni, 1930'da NSDAP'ye (No. 73023) ve SS'e (No. 2605) girdi, 1932'den itibaren Hitler'in Refakat Birliğinde, 1933'te "Adolf Hitler" Leibstandarte'ye girdi, Führer Refakat Birliği mensubu, Sturmführer, 1934 Obersturmführer, en yüksek rütbesi Obersturmbannführer, 5.1.1945'ten itibaren Refakat Birliği komutanı, 28.4.1945'te bir top mermisi parçasıyla bacağından yaralandı, o yüzden Reich Şansölyelik Binasından kaçışa katılmadı.

Schaub, Julius (d. 20.8.1989 Münih, ö. 27.12.1967 Münih): Eczacı, I. Dünya Savaşında sahra hastanesi hizmeti, daha sonra Bavyera Ana İkmal Dairesi'nde çalıştı; 1920'de NSDAP'ye ve SA'ya girdi, 1923 darbesine katıldı, kalebentlik cezası, 1925'ten itibaren Hitler tarafından önce özel görevli olarak çalıştırıldı, daha sonra resmi olarak Hitler'in özel yaveri, yeniden SS'e (No. 7) ve NSDAP'ye (No. 81) girdi, 1932'de SS-Sturmführer, 1933'te Standartenführer, 1935'te tugay komutanı, 1940'ta Führer'in başyaveri, 1943'te Obergruppenführer, 1945'te Hitler'in özel belgelerini Berchtesgaden ve Münih'te imha etti, tutuklandı, 1949'da cinayete yardım suçlamasından delil yetersizliğinden ötürü beraat etti, daha sonra Münih'te eczacılık yaptı.

Scheel, Gustav Adolf (d. 22.11.1907 Rosenberg [Baden], ö. 23.3.1979 Ham-

burg): Hukuk, iktisat ve teoloji okudu, 1929'da Nasyonal Sosyalist Üniversiteliler Birliğine (NSDStB) girdi, 1930'da NSDAP'ye (No. 391271) ve SA'ya girdi, 1930'dan itibaren tıp okudu, NSDStB'nin Üniversite Grupları Yöneticisi (Hochschulgruppenführer), 1934'te tıp doktorasını verdi, 1934'te SA-Sturmführer, SS'e geçti (No. 17189), Eylül 1934'ten Mayıs 1941'e kadar SD Merkez Bürosu'nda SS komutanı (1939'dan itibaren Reich Güvenlik Merkez Dairesi), 1935'ten 1939'a kadar SD Güneybatı Seksiyonu Şefi, 1935'te Obersturmführer, 1936'da Sturmbannführer, 1937'de Standartenführer, 1936'dan 1945'e kadar Reich Üniversite Öğrencileri Yöneticisi (Reichstudentenführer), 1940'ta savaş hizmetini yardımcı hekim olarak yaptı, 1940/41 Alsaz'taki sivil yönetim şefinin yanında güvenlik polisi ve SD komutanı, 1941'de SS tugay komutanı, SS-Alpenland Üst Seksiyonu (Salzburg) Komutanı, Kasım 1941'den 1945'e kadar NSDAP Salzburg Gau Yöneticisi, aynı zamanda Reich Valisi, çok sayıda başka devlet ve parti görevinde, 1944'te SS-Obergruppenführer ve polis generali, 25.9.1944'ten itibaren Salzburg bölgesinde Deutscher Volkssturm komutanı, Mayıs 1945'te Amerikan askerleri tarafından tutuklandı, 1948'de bir Alman Nazi savaş suçları mahkemesince beş yıl çalışma kampına mahkûm edildi, 1948 sonunda serbest bırakıldı, daha sonra Hamburg'da bir hastanede doktorluk yaptı, 1951 ila 1954 arasında defalarca gözaltına alındı, 1954'te Hamburg'da kendi muayenehanesini açtı.

Schenck, Ernst Günther (d. 3.8.1904 Marburg, ö. 21.12.1998 Aachen): Fen bilimleri ve tıp okudu, 1927'de fen bilimleri doktorasını verdi, 1929'da tıp doktorasını verdi, Heidelberg'de asistan doktor, 1931'de Heidelberg Kaiser-Wilhelm Tıbbi Araştırma Enstitüsü'nde başasistan, 1933'te SA'ya girdi, 1934'te doçentlik tezini verdi ve doçentlik yapmaya başladı, başta kendi üzerinde olmak üzere beslenme ve açlık deneyleri yaptı, 1937'de NSDAP'ye girdi, Münih'teki bir kliniğin dahiliye servisinde başhekim, NSDAP Reich Yönetimi Halk Sağlığı Dairesi'nde şube başkanı, Reich Sağlık Yöneticisi'nin beslenme konularındaki danışmanı, SS'le işbirliği yaptı, 1940'ta SS-Untersturmführer, Waffen-SS'in beslenme müfettişi, SS Maliye ve İdare Merkez Bürosu'nda çalıştı, 1942'de Sturmbannführer ve kadro dışı profesör, 1944 ortalarından itibaren Silahlı Kuvvetler'de birliklerin iaşeleri müfettişi, Silahlı Kuvvetler'de albay hekim, SS-Obersturmbannführer, toplama kamplarında insanlar üzerinde yapılan deneylere katıldı, görev yerinin dağıtılmasından sonra Reich Şansölyelik Binasındaki sahra hastanesinde görevli, 1.5.1945'te sığınaktan kaçtı, Sovyetlere tutsak oldu, 1955'te serbest bırakıldı, farmakoloji endüstrisinde çalıştı, Münih ve Aachen'da doktorluk yaptı, sosyal mahkeme davalarında bilirkişilik yaptı.

Scherff, Walter (d. 1.11.1898 Bad Cannstatt, ö. 24.5.1945 Saalfelden [Avusturya; intihar]): 1915'te gönüllü asker, 1917'de bir hafif piyade alayında teğmen, Reich Ordusuna alındı, 1920'den itibaren çeşitli birlik ve kurmay görevleri, 1931'den itibaren 21. Tümende, 1931'de Reich Savunma Bakanlığına

atandı, 1933'te yüzbaşı, 1935'te Kara Kuvvetleri Başkomutanlığında, 1936'da binbaşı, 1936'de 21. Tümende, 1938'de Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanlığında 7. Şube Şefi, 1939'da Kara Kuvvetleri Başkomutanlığında yarbay, Kasım 1940'tan itibaren Silahlı Kuvvetler Harekât Merkezi'nde, Şubat 1941'den itibaren Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığı Savaş Tarihi Bölümü Şefi, albay, 17.5.1942'den itibaren Führer'in askeri tarih yazımından sorumlu özel görevlisi, 1945'te Scherff arşivlediği belgelerin büyük bölümünü imha etti, bu belgeler arasında durum değerlendirme toplantılarının tutanakları da bulunuyordu, daha sonra Amerikalılara teslim oldu.

Schirach, Baldur von (d. 9.5.1907 Berlin, ö. 8.8.1974 Kröv/Mosel): 1925'te NSDAP'ye girdi (No. 17251), sanat tarihi, Alman filolojisi ve felsefe okudu, 1928'de Nasyonal Sosyalist Alman Öğrenciler Birliği Yöneticisi, gazetecilik yaptı, 1931'de NSDAP'nin Reich Gençlik Yöneticisi, 1932'de Heinrich Hoffmann'ın kızıyla evlendi (nikâh şahitleri Hitlerve Rohm), 1932'den 1945'e kadar Reichstag'da milletvekili, 1933'te Alman Reich'ı Gençlik Yöneticisi, NSDAP Reich Yöneticisi, 1939/40 savaşa katıldı, teğmen, Ağustos 1940'tan itibaren Viyana'da Reich Valisi ve Gau Yöneticisi, Haziran 1945'te Amerikan askeri polisi tarafından tutuklandı, 1946'da ana savaş suçlusu olarak yirmi yıl hapse mahkûm edildi, 1966'da serbest bırakıldı, yayıncılık yaptı.

Schleicher, Kurt von (d. 7.4.1882 Brandenburg, ö. 30.6.1934 Potsdam [öldürüldü]): Askeri öğrenci, 1900'de bir muhafız alayında teğmen, 1910'da Berlin Harp Akademisine gitti, daha sonra Büyük Genelkurmay Başkanlığının Demiryolları Dairesi'nde görev aldı, çeşitli kurmay ve birlik görevlerinde bulundu, 1916'dan itibaren Kara Kuvvetleri Başkomutanlığı Levazım Dairesi Başkanının yanında şube başkanı, 1918'de binbaşı, Reich Ordusuna alındı, orada Birlikler Dairesinde çalıştı, 1922'de Siyasi Daire başkanı, 1926'da Reich Savunma Bakanlığı Silahlı Kuvvetler Dairesi başkanı, 1929'da müsteşar, Bakanlık Dairesi başkanı, tümgeneral, Haziran 1932'den Aralık 1933'e kadar von Papen hükümetinde Reich Savunma Bakanı, Aralık 1932'den Ocak 1933'e kadar 57 günlüğüne Weimar Cumhuriyeti'nin son Reich şansölyesi, Gregor Strasser ile birlikte NSDAP'yi bölme çabası başarısızlıkla sonuçlandı, "Röhm Darbesi"nde karısıyla birlikte kendi evinde kurşuna dizildi.

Schlünder, Ernst (d. 23.5.1898 Oespel, Dortmund, ö. ?): 1914'te gönüllü asker, teğmen, iktisat okudu, 1922'de Dr. rer. pol. unvanı, hukuk müşaviri, bankacı, 1927'de "siyah" Reich Ordusunda spor öğretmeni, 1931'de Kyffhäuserbund Reich Spor Müdürü, 1933'te Hitlerjugend'e geçti, NSDAP'ye girdi (No. 3018311), önce Beden Eğitimi Dairesi'nde şube müdürü, 1936'dan itibaren Oberbannführer ve Beden Eğitimi Dairesi Şefi, Reich Savunma Bakanlığı ve başka makamlarla irtibat şefi, 1941'de Reichsjugendführer'in yanında daire başkanı, II. Merkez Daire Şefi, 1944'te SS (No. 476195), "Hitlerjugend" SS Panzer Tümeninde Hauptsturmführer, Haziran 1944'ten itibaren SS-Personel Dairesi karargâh bölümünde, Hitler-

jugend'in Berlin'de Pichelsdorf köprülerindeki son görevine komuta etti, 1945'ten sonra Witikobund'un yönetim kurulu üyesi, Vatanından Sürülenler ve Haklarından Mahrum Edilenler Birliğine (Bund der Heimatvertriebenen und Entrechteten) girdi, Hessen Maliye Bakanlığında hükümet müşavirliği yaptı.

Schmidt, Paul-Otto (d. 23.6.1899 Charlottenburg, Berlin, ö. 21.4.1970 Münih): 1918'de askerlik hizmetini makineli tüfek piyade eri olarak yaptı, yaralandıktan sonra Berlin'de filoloji okudu, Dışişleri Bakanlığının bir mütercim tercümanlık kursuna katıldı, 1923'te filoloji doktorasını verdi, Dışişleri Bakanlığı Diller Bölümü'ne girdi, 1924'ten itibaren mütercim tercüman, 1927'den itibaren baş tercüman, 1933'te elçilik kâtibi, 1935'te elçilik müşaviri, büyükelçi, 1940'ta 1. dereceden büyükelçi, bakanlık yöneticisi, bakanlık bürosu yöneticisi, 1943'te NSDAP'ye girdi, Mayıs 1945'te Amerikan askerleri tarafından tutuklandı, 1948'de serbest bırakıldı, 1950'de Bavyera'daki bir Nazi savaş suçları mahkemesi tarafından "aklanmış" olarak ilan edildi, daha sonra çevirmenlik ve yayımcılık yaptı, 1952'den itibaren Münih'te bir dil enstitüsünün yöneticisi, sağcı muhafazakâr Alman partisinin üyesi.

Schmit, Max (d. ?, ö. ?): Belçikalı general, 1927'den itibaren Berlin'de askeri ataşe.

Schmundt, Rudolf (d. 13.8.1896 Metz, ö. 1.10.1944 Rastenburg [Doğu Prusya]): 1914'te gönüllü asker, astsubay, 1915'te teğmen, 1921'de Reich Ordusuna alındı, çeşitli birlik ve kurmay görevlerinde bulundu, 1935'te binbaşı, 1936'da 18. Tümende, 1938'den itibaren Hitler'in yanında Silahlı Kuvvetler Başyaveri, Ekim 1942'den itibaren korgeneral ve Kara Kuvvetleri Personel Dairesi Müdürü, 20.7.1944'te Hitler'e yönelik suikastte ağır yaralandı, aldığı yaralar sonucu öldü.

Schnäbele, Carl (d. 20.1.1896 Pirmasens, ö. Ekim 1942 sonu Shitomir): Makastarlık eğitimi gördü, koruma polisine girdi, orada binbaşılığa kadar terfi ettirildi, 1928'de NSDAP'ye girdi (No. 48114), pilotluk eğitimi aldı, Alman Lufthansa'sında görev yaptı, 1936'da SS'e Sturmbannführer olarak geçti (No. 276326), Himmler'in pilotu, 1938'de SS-Obersturmbannführer, Partizanlar tarafından vuruldu.

Schneider, Herta kızlık soyadı Ostermeier (d. 4.4.1913 Nürnberg, ö. 1994): Eva Braun'un okul arkadaşı, Berghof'ta sık sık misafir oldu, 1945'ten sonra Güney Almanya'da yaşadı.

Scholze, Georg (d. 21.8.1897 Löbau [Saksonya], ö. Nisan 1945 Berlin [intihar]): 1914'te gönüllü asker, 1915'te bir piyade alayında teğmen, 1918'de terhis edildi, 1934'te yeniden askere alındı,, çeşitli birlik ve kurmay görevleri, III. Kolordu karargâhında binbaşı, 1939'da Böderitz Piyade Okulu'nda öğretmen, 1940'ta yarbay, 1942'de albay ve Piyade Eğitim Alayı komutanı, Aralık 1942'den itibaren 901. Piyade Alayı komutanı, 1944'te Romanya'daki Alman Askeri Misyonu üyesi, 1.1.1945'ten itibaren 20. Zırhlı Piyade Tümeni komutanı, 20.4.1945'te tümgeneralliğe terfi ettirildi, Berlin kuşatmasındaki çarpışmalar sırasında intihar etti.

Schönmann, Marion kızlık soyadı Petzl (d. 19.12.1899 Viyana, ö. 17.3.1981 Münih): Heinrich Hoffmann'ın karısı Erna'nın tanıdığı, 1935'ten 1944'e kadar sık sık Berghof'ta misafir oldu, Eva Braun'un arkadaşı, 1937'den itibaren Münihli altyapı müteahhiti Fritz Schönmann'la evli.

Schörner, Ferdinand (d. 12.6.1892 Münih, ö. 2.7.1973 Münih): 1911/12'de bir yıllığına gönüllü asker, felsefe ve çağdaş filoloji okudu, 1914'te Bavyera Muhafız Piyade Alayında teğmen, Batı ve Isonzo cephelerinde görevlendirildi, 1918'de üsteğmen, 1919'da Epp Gönüllüler Birliği, 1920'de Reich Ordusuna alındı, çeşitli birlik ve karargâh görevleri, 1934'te binbaşı, 1935'ten 1937'ye kadar Yabancı Ordular Dairesi'nde grup yöneticisi, 1937'de alay komutanı, 1939'da albay, 1940'ta 6. Dağ Avcı Komando Tümeni komutanı, tümgeneral, Yunanistan'da ve Sovyetler Birliği'ne karşı seferde görev aldı, 1942'de korgeneral, dağ birlikleri generali, 1944'te orgeneral, 1944 Mart-Mayıs aylarında Kara Kuvvetleri Başkomutanlığı Nasyonal Sosyalist Komuta Heyeti Şefi, daha sonra doğu cephesindeki çeşitli ordu gruplarının başkomutanı, Temmuz 1944'e kadar Güney Ukrayna Ordular Grubu, Ocak 1945'e kadar Kuzey Ordular Grubu, Ocak 1945'te A Ordular Grubu, 25.1.1945'ten itibaren Orta Ordular Grubu başkomutanı, 5.4.1945'te feldmareşalliğe terfi ettirildi, 8.5.1945'te Tirol'e kaçtı, Amerikan ordusu tarafından tutuklandı ve Sovyetler Birliği'ne teslim edildi, orada çeşitli kamplarda ve savaş suçluları hapishanelerinde kaldı, 1955'te serbest bırakıldı, 1957'de Münih'te cinayet suçuyla dört buçuk yıl hapis cezasına çarptırıldı, 1960'ta serbest bırakıldı.

Schreiber, Helmut "Kalanag" (d. 23.11.1903 Stuttgart, ö. 24.12.1963 Gaildorf, Schwäbisch Hall): 1919'dan itibaren Münih'te sihirbaz, dünya çapında yapılan ilk sihirbazlık sanatı kongresini örgütledi, daha sonra Berlin'de illüzyonist, tiyatro oyuncusu ve dramaturg, 1945'e kadar mesleki *Magie* dergisini yayınladı, 1933'ten itibaren Tabis'in prodüksiyon amiri ve Bavaria Filmkunst'un direktörü, 1939'da NSDAP'ye girdi (No. 7040625), 1945'ten sonra büyük bir eğlence revüsü kurdu, gösterilerini Güney Amerika, ABD ve Kanada'da sahneledi, bu ülkelerde defalarca televizyona çıktı, Almanya'da bir televizyon prodüksiyon şirketi kurdu, Almanya Sihirbazlar Grubu Onur Başkanı; Schreiber'in karısı Gloria sahnede kendisine asistanlık yapıyor ve metinlerini yazıyordu.

Schroeder, Christa (d. 19.3.1908 Hannoversch Münden, ö. 28.6.1984 Münih): Ticaret lisesinde okudu, stenocu, 1930'da NSDAP Reich yönetiminde sekreter (özellikle SA en üst yönetiminin yanında görev aldı), NSDAP'ye girdi, 1933'ten 1939'a kadar Führer'in kişisel yaverinin sekreteri, daha sonra çeşitli Führer karargâhlarında Hitler'in sekreteri, 22.4.1945'te Bavyera'ya kaçtı, tutuklandı, bir Nazi savaş suçları mahkemesi tarafından "ana suçlu" olarak sınıflandırıldı, temyiz mahkemesinden sonra 1948'de serbest bırakıldı, daha sonra çeşitli endüstri işletmelerinde sekreterlik yaptı.

Schröder, Kurt Freiherr von (d. 24.11.1889 Hamburg, ö. 4.11.1966 Ham-

burg): Hukuk ve iktisat okudu, 1910'da teğmen, 1914'ten 1918'e kadar yüzbaşı olarak savaşa katıldı, 1921'den 1945'e kadar Köln'deki J. H. Stein Bankası'nın ortaklarından, çok sayıda denetim kurulunda üye, 1932'de Keppler Çevresi'nin üyesi, Hitler'in Reich şansölyesi olarak atanması için çalıştı, 4.1.1933'te Hitler ile von Papen'in buluşmasını organize etti, Şubat 1933'te NSDAP'ye girdi, 1934'te Özel Bankalar Meslek Grubunun yöneticisi, 1936'da SS'e girdi, tugay komutanı, SS-Reichsführer'in Arkadaş Çevresi üyesi, Köln Sanayi ve Ticaret Odası Başkanı, 1942'den itibaren Köln-Aachen Bölgesi İktisat Odasının başkanı, 1945'te Fransız askeri polisi tarafından tutuklandı, 1947'de bir Nazi savaş suçları mahkemesi tarafından üç ay hapise, temyiz davasındaysa para cezasına çarptırıldı, daha sonra Kiel'deki Eckernförde beldesinde münzevi bir hayat sürdü.

Schulenburg, Friedrich Werner Graf von der (d. 20.11.1875 Kemberg, Wittenberg, ö. 10.11.1944 Berlin [idam edildi]): Hukuk okudu, 1901'de diplomatik göreve girdi, 1917'de Şam'da konsolos, 1918/19'da Kafkaslar'da yüzbaşı, daha sonra Berlin'de Dışişleri Bakanlığında, 1921'de Siyasi Daire'de raportör elçilik müşaviri, 1923'te Tahran'da II. dereceden elçi, 1931'de Bükreş'te I. dereceden elçi, 1934'te NSDAP'ye girdi, Moskova'da büyükelçi, Alman Reich'ı ile Sovyetler Birliği arasında anlaşma yapılmasını savundu, 1939'da saldırmazlık paktının gerçekleştirilmesinde büyük katkısı oldu, Mayıs 1941'de Sovyet yönetimini Alman saldırı planlarına karşı uyardı, 24.6.1941'de görevden alındı, daha sonra Dışişleri Bakanlığı Siyasi Dairesi Rusya Şubesi Başkanı, askeri muhalefetle temasları oldu, Sovyetler Birliği'yle yapılacak barış görüşmelerinde aracı olması öngörüldü, Ağustos 1944'te tutuklandı, 23.10.1944'te Halk Mahkemesi tarafından ölüme mahkûm edildi.

Schuschnigg, Kurt (d. 14.12.1897 Riva, [Güney Tirol], ö. 18.11.1977 Mutters [Tirol]): Hukuk okudu, Hıristiyan muhafazakâr politikacı, 1927'de Avusturya Ulusal Meclisi'nde milletvekili, 1930'da Hıristiyan askeri gönüllü örgütü "Ostmärkische Sturmscharen"i kurdu, 1932'den itibaren Adalet Bakanı, 1933/34'te aynı zamanda Eğitim Bakanı, 29.7.1934'ten 11.2.1938'e kadar şansölye, aynı zamanda Eğitim ve Ordu Bakanı, Mussolini İtalyası'na bağlanmayı pekiştirerek ve Avusturya'yı "ikinci Alman devleti" ilan ederek Avusturya'nın bağımsızlığını garantilemeye çalıştı, 13.3.1938'de Alman birliklerinin Avusturya'ya girmesinden önce bir halk oylaması başlattı, şansölyelikten istifa etti, 1945'te hapsedildi, 1948'de ABD'ye göç etti, 1948'den 1967'ye kadar St. Louis Üniversitesinde devlet hukuku profesörü, daha sonra Tirol'e döndü.

Schuster, Kurt Oskar (d. 31.10.1909 Oelsnitz/Vogtland, ö. 21.4.1995 Kaufbeuren): Münih ve Dresden teknik üniversitelerinde fen bilimleri okudu, 1933'te NSDAP'ye girdi (No. 2446393), 1934'te stajyer, 1935'te Reich Meteoroloji İşleri'ne girdi, 1939'da hükümet müşaviri ve Hava Kuvvetleri Kurmay Başkanı'nın yanında Hava Tahmin İstasyonu Şefi, Führer Karargâhı'nda raportör meteorolog.

Schwägermann, Günther (d. 24.7.1915 Uelzen, ö. ?) Tüccar, 1937'de "Adolf Hitler" SS-Leibstandarte'ye girdi, 1938'de SS Junkerschule'de okudu, 1939'da Berlin-Mitte koruma polisinde, daha sonra Goebbels'in özel yaveri, 1.5.1945'te Führer sığınağından kaçtı, Amerikan birlikleri tarafından tutuklandı, 1947'de serbest bırakıldı, Kuzey Almanya'da yaşadı, FDP'de siyasi faaliyet yürüttü.

Schwerin von Krosigk, Johann Ludwig Lutz Graf, (d. 22.8.1877 Rathmansdorf [Anhalt], ö. 4.3.1977 Essen): Hukuk ve siyaset bilimi okudu, 1909'da Prusya yönetimine girdi. 1914'te stajyerlik sınavını verdi, I. Dünya Savaşında kara kuvvetleri yönetiminde, 1919'da Yukarı Silezya'da idari hukukçu, 1920'de Reich Maliye Bakanlığı Tazminat Bölümü'nde müşavir, 1932'den itibaren Bütçe Bölümü'nde şube müdürü, 1929'da Bütçe Bölümü Başkanı ve Bakanlık Müdürü, 1931'den itibaren aynı zamanda Tazminat Bölümü Müdürü, Haziran 1932'den itibaren Reich Maliye Bakanı, 3 ila 25 Mayıs 1945 tarihleri arasında Mürwik, Flensburg'da geçici Reich Yönetimi'nin başkanı, Dışişleri ve Maliye Bakanı, İngiliz ordusu tarafından tutuklandı, 1949'da "Wilhelmstraße Davası"nda on yıl hapse mahkûm edildi, 1951'de serbest bırakıldı, daha sonra yayıncılık yaptı.

Schwiedel, Werner (d. 29.10.1920 Bielefeld, ö. 1956'dan sonra): 1933'te Hitlerjugend'e girdi, dizgici, 1939'da SS'e girdi, "Adolf Hitler" Leibstandarte'de Sturmmann, 1941'den itibaren Führer Refakat Birliğinde, 1942'de SS-Unterscharführer, misafirlerin ağırlanmasında emir eri olarak görevlendirildi, en yüksek hizmet derecesi Oberscharführer, 1.5.1945'te sığınaktan kaçtı.

Serrano Súñer, Rámon (d. 12.9.1901 Cartagena [İspanya], ö. 1.9.2003 Madrid): İspanya ve İtalya'da hukuk okudu, bir gençlik örgütünün lideri, muhafazakâr politikacı, Franco'nun kayınbiraderi, 1937'den itibaren Franco'nun danışmanı, 1938'den 1940'a kadar İçişleri Bakanı, daha sonra Dışişleri Bakanı, Franco ve Mussolini'nin buluşmasına aracılık etti, 1942'de görevden alındı, ölümüne kadar Franco yanlısı hareketin fikir adamı olarak faaliyet gösterdi.

Seydlitz-Kurzbach, Walter von (d. 22.8.1888 Hamburg, ö. 28.4.1976 Bremen): 1910'da teğmen, I. Dünya Savaşına katıldı, 1919'da Reich Ordusuna alındı, 1930'da binbaşı olarak Kara Kuvvetleri Silah Dairesi Başkanı'nın yaveri, 1936'da albay ve 22. Topçu Alayı komutanı, 1939'da tümgeneral, 1940'ta 12. Piyade Tümeni komutanı, 1941'de korgeneral, Mayıs 1942'den itibaren LI. Kolordunun korgenerali, topçu generali, Ocak 1943'te Stalingrad kuşatmasında teslim oldu, Sovyetlere tutsak oldu, Özgür Almanya Ulusal Komitesi Başkan Yardımcısı, Eylül 1943'ten itibaren aynı zamanda Alman Subayları Birliği Başkanı, 1944'te Reich Savaş Mahkemesi tarafından gıyabında ölüme mahkûm edildi, savaş sonrasında bağımsız bir Almanya için bazı siyasi ve askeri çabalar içinde olduğundan NKVD tarafından etkisiz duruma getirildi, 1950'de Sovyet askeri mahkemesi tarafından sözde savaş suçları yüzünden ölüme mahkûm edildi, 1955'te Federal Almanya'ya gönderildi.

Seyß-Inquart, Arthur (d. 2.7.1892 Stannern, Iglau [Moravya], ö. 16.10.1946 Nürnberg [idam edildi]): Hukuk okudu, 1914'te gönüllü asker, Isonzo Cephesinde görevlendirildi, 1916'da teğmen, 1917'de hukuk doktorasını verdi, 1919'da stajyer, 1921'de avukatlık bürosunda, 1923'te serbest avukatlık yapmaya başladı, Alman milliyetçi derneklerin üyesi, 1932'de Deutschen Klub'ün başkanı ve Avusturya Alman Milliyetçi Dernekler Birliği Başkanı, NSDAP ile ilişkileri vardı, 1937'de müsteşar, 16.2.1938'den itibaren İçişleri Bakanı, 11.3.1938'de Avusturya Federal Şansölyesi, 15.3.1938'den 30.4.1939'a kadar "Ostmark"ta Reich Genel Valisi, 1938'de NSDAP'ye alındı (No. 6270392), Gruppenführer olarak SS'e alındı, 1938'den 1945'e kadar Reichstag'da milletvekili, Mayıs 1939'dan itibaren Reich Devlet Bakanı, 1940'ta işgal edilen Hollanda'dan sorumlu Reich Komiseri, 1941'de SS-Obergruppenführer, Hitler'in vasiyetinde Reich dışişleri bakanı olarak öngörüldü, Ana Savaş Suçluları Davası'nda ölüme mahkûm edildi.

Sima, Horea (d. 3.7.1906 Mandra, Fugaras [Romanya], ö. 25.5.1993 Madrid): Çiftçi, milliyetçi, Hıristiyan-mistik, antisemitik Demir Muhafızlar hareketi üyesi ve 1938'den itibaren lideri, 1940'ta başbakan vekili, başarısız bir darbe girişiminden sonra SS'in SD'si tarafından kurtarıldı ve Almanya'da gözaltında tutuldu, Berkenbrück Kampı'ndan kaçtı, yakalandıktan sonra Buchenwald Toplama Kampı'na götürüldü, Romanya'nın Ağustos 1944'te teslim olmasından sonra Viyana'daki bir Rumen "ulusal hükümeti"nin başbakanı, daha sonra Madrid'de yaşadı, 1951'de Romanya'da ABD tarafından desteklenen bir gerilla harekâtına başladı, 1953'te başarısızlığa uğradı, daha sonra yayıncılık yaptı, 1989'dan itibaren değişmeyen siyasi hedefleri için Romanya'da gösterdiği çabalar sonuçsuz kaldı.

Skorzeny, Otto (d. 12.6.1908 Viyana, ö. 5.7.1975 Madrid): Mühendis, 1930'da NSDAP'ye girdi, bir inşaat iskeleleri şirketinin işletme müdürü ve ortağı, 1939'da "Adolf Hitler" Leibstandarte'ye girdi, 1940'ta SS tümeni "Das Reich"a, daha sonra SS tümeni "Totenkopf"a girdi, 1943'te RSHA'nın Ülke Dışı Sabotaj Bölümü'ne (VI. Şube) alındı, Temmuz 1943'ten itibaren Mussolini'nin kurtarılması için yapılan harekâtı yönetti, 1944'te Macar İmparatorluk naibi Horthy'nin tutuklanmasına katıldı, Ardenler taarruzunda komando faaliyetlerini uygulayan 150. SS Panzer Tugayı komutanı, 1945'te Obersturmbannführer olarak terfi ettirildi ve Doğu Cephesindeki SS avcı birliklerinin birlik yöneticisi (Verbandsführer) olarak atandı, Mayıs 1945'te Amerikalıların savaş tutsağı, 1947'de ABD askeri mahkemesi tarafından beraat ettirildi, 1948'de Darmstadt Kampı'ndan İspanya'ya kaçtı, orada tüccarlık yaptı, aşırı sağcı siyasi bir grup kurdu.

Smend, Günther (d. 29.11.1912 Westfalen, ö. 8.9.1944 Berlin [idam edildi]): 1932'de subay adayı, 1934'te teğmen, askerlik görevini Fransa ve Sovyetler Birliği'nde bir piyade alayında yaptı, 1942'de yarbay, Kurmay Başkanlığında, 1943'te albay, Zeitzler'in Kurmay Başkanı'nın yaveri, 20.7.1944 komplo-

cularıyla ilişkileri var, 1.8.1944'te tutuklandı, 30.8.1944'te Halk Mahkemesi tarafından ölüme mahkûm edildi.

Smith, Truman (d. 25.8.1893 WestPoint [ABD], ö. 3.10.1970): 1916'da Columbia University'den mezun, 1917/18'de Fransa'da American Expeditionary Force subayı, 1919/20 Koblenz'de siyasal danışman, 1920'den 1924'e kadar Berlin'deki ABD askeri ataşesinin yardımcısı, 1928'den 1932'ye kadar ABD piyade okulu Fort Benning'de eğitimci, 1933'ten itibaren Hawaii'deki 27. Piyade Alayında görev yaptı, 1935'ten 1939'a kadar Berlin'de ABD askeri ataşesi, 1939'dan 1945'e kadar Askeri İstihbarat Servisi'nin Almanya uzmanı ve General George C. Marshall'ın özel danışmanı.

Sonnemann, Emmy (bkz. Göring, Emmy).

Sonnleithner, Franz von (d. 1.6.1905 Salzburg, ö. 18.4.1981 Ingelheim am Rhein): Viyana ve Innsbruck üniversitelerinde hukuk okudu, 1928'de hukuk doktorasını verdi, Viyana ve Salzburg'da polis komiseri, daha sonra Avusturya Federal Şansölyeliği'nde, 1934'te yasadışı NSDAP üyesi olduğu için ve Avusturya'nın Alman Reich'ına ilhakını savunduğu için tutuklandı, 1936'da vatan hainliği ve resmi yetkilerini kötüye kullanmaktan yargılandı, Avusturya'nın ilhakından sonra serbest bırakıldı, 2.12.1938'de Berlin'de Dışişleri Bakanlığında, 1939'da elçilik müşaviri, 1940'ta Bakanlık Bürosu'nda 1. dereceden elçilik müşaviri, daha sonra Reich Dışişleri Bakanının özel kurmayında, 1941'de raportör elçilik müşaviri, 1943'te bakanlık müdürü ve 1. dereceden elçi, Führer Karargâhı'nda Dışişleri Bakanlığının sürekli temsilcisi, orada Hewel'in temsilcisi, Nisan 1945'ten 1949'a kadar Amerikalıların tutsağı, 1949'dan itibaren endüstride ve yayıncılık alanında çalıştı.

Speer, Albert (d. 19.2.1905 Mannheim, ö. 1.9.1981 Londra): Mimarlık eğitimi gördü, Heinrich Tessenow'un öğrencisi ve 1928'de Berlin-Charlottenburg Teknik Üniversitesinde asistan oldu, 1931'de NSDAP'ye (No. 474481) ve SA'ya girdi, Führer'in temsilcisinin kurmayında bölüm başkanı, aynı zamanda büyük toplantıların teknik ve sanatsal donatımından sorumlu alt bölüm başkanı, 1934'ten itibaren Nürnberg'deki parti kongresi arazisinin inşası, 1936'da Berlin'in yeniden biçimlendirilmesiyle görevlendirildi, 1937'de profesör oldu, Berlin'in genel yapı işleri müfettişi, 1983/39 Yeni Şansölyelik Binasının inşaat şefi, 1939'dan 1942'ye kadar "Speer'in Yapı İşleri Kurmayı" şefi, 9.2.1942'den itibaren Reich Silahlanma ve Mühimmat Bakanı, "Todt Örgütü"nün şefi, Yol, Su ve Elektrik Genel Müfettişi, NSDAP Teknik Ana Dairesi Başkanı, 2.9.1943'ten itibaren Reich Silahlanma ve Savaş Üretimi Bakanı, İngiliz ordusu tarafından Flensburg'da tutuklandı, 1946'da Ana Savaş Suçluları Davası'nda insanlığa karşı suç işlemekten yirmi yıl hapse mahkûm edildi, 1966'da serbest bırakıldı, daha sonra yayıncılık yaptı.

Speer, Margarete, kızlık soyadı Weber (d. 1906, ö. ?): 1922'de Albert Speer'le tanıştı, 1927'de evlendi, altı çocukları oldu.

Sperrle, Hugo (d. 7.2.1885 Ludwigsburg, ö. 2.4.1953 Münih): 1903'te ast-

subay, 1904'te teğmen, 1913'te Harp Akademisinde, I. Dünya Savaşında havacı, 1917'de 7. Orduda havacı komutan, 1919'da Luttwitz Gönüllüler Birliğinin Hava Birliğinin komutanı, daha sonra Reich Ordusunda çeşitli birlik komutanlıkları, 1924/25'te Reich Savunma Bakanlığına atandı, 1931'de yarbay, 1933'te albay, bir piyade alayının komutanı, 1934'te Hava Kuvvetlerine geçti, 1. Hava Kuvvetleri Tümeni komutanı, 1935'te tümgeneral ve V. Hava Bölgesi (Münih) komutanı, 1936/37'de Legion Condor komutanı, korgeneral, 1938'de 3. Hava Filosu komutanı, hava generali, 1940'tan itibaren İngiltere'ye karşı hava savaşından sorumlu, feldmareşal, 23.8.1944'te komuta yetkisi elinden alındı, 1945'te tutuklandı, 1948'de Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığına açılan davada beraat etti.

Stahel, Rainer (d. 15.1.1982 Bielefeld, ö. 30.11.1955 Voikovo Kampı [Sovyetler Birliği]): 1911'de askeri öğrenci, 1912'de teğmen, I. Dünya Savaşında takım komutanı, daha sonra tabur yaveri, 1915'ten itibaren bölük komutanı, 1916'da üsteğmen, yüzbaşı rütbesiyle ordudan ayrıldı, Fin ordusuna geçti, bir avcı taburu komutanı, daha sonra Helsingfors Piyade Alayı ve Abo Muhafız Birliği komutanı, 1933'te Alman Hava Kuvvetlerine girdi, yüzbaşı, Reich Havacılık Bakanlığında silah denetimlerinden sorumlu, 1936'da binbaşı, 1938'de bir uçaksavar bölüğü komutanı, 1939'da yarbay, Leipzig Uçaksavar Alayı komutanı, 1943 bir hava kuvvetleri savaş grubunun komutanı, Wilna Alanı'nın komutanı, tümgeneral, daha sonra Roma komutanı, Vatikan'ın korunmasını emretti, daha sonra Stahel Özel Birliğinin komutanı, 1944'te Romanya'da Hava Kuvvetleri Komutanı, Bükreş'in komutanı, Temmuz 1944'te korgeneral, Romanya'da Sovyetlere tutsak oldu.

Stauffenberg, Claus Schenk Graf von [Stauffenberg Kontu] (d. 15.11.1907 Jettingen [Württemberg], ö. 20.7.1944 Berlin [idam edildi]): 1927 teğmen, 1934 yüzbaşı, Polonya ve Fransa seferine katıldı, 1940'ta Kara Kuvvetleri Komutanlığında binbaşı, 1941'den itibaren Sovyetler Birliği'nin işgal edilmiş bölgelerinde gönüllü birliklerinin kurulmasıyla görevlendirildi, askeri direnişle irtibatları vardı, Ocak 1943'ten itibaren Afrika Kolordusunda, 7.4.1943'te ağır yaralandı, albay, 1943'ten itibaren OKH'nin Kara Kuvvetleri Dairesi'nde (Olbricht'in emrinde) kurmay başkanı, devlet darbesi (Parola "Walküre") hazırlıklarına katıldı, 1.7.1944'ten itibaren Yedek Ordu Kurmay Başkanı (Fromm'un emrinde); 20.7.1944'te patlayıcı maddeyle dolu evrak dosyasını durum değerlendirme toplantılarının yapıldığı barakaya bıraktı ve Führer Karargâhından ayrıldı, Berlin'e vardığında, darbeyi başarıyla sonuçlandırmaya çalıştı, isyanın başarısızlığa uğramasından sonra bir askeri mahkeme tarafından ölüme mahkûm edildi ve Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığının iç avlusunda kurşuna dizildi.

Steiner, Felix Martin (d. 23.5.1896 Stallupönen [Doğu Prusya], ö. 12.5.1966 Münih): 1914'te gönüllü asker, I. Dünya Savaşında üsteğmenliğe terfi ettirildi, 1919'da Doğu Prusya'daki bir gönüllüler kıtasında bölük komuta-

nı, 1922'de Reich Ordusuna alındı, Harp Akademisine gitti, 1927'de yüzbaşı, Königsberg'de alay yaveri, 1932'de bölük komutanı, 1933'te Reich Ordusundan ayrıldı, Batı Eyalet Polisi Müfettişliği'nde eğitim şefi, NSDAP'ye girdi, 1935'te Sturmbannführer olarak SS-Verfügungstruppe'ye girdi, 1936'da SS "Deutschland" Tümeni komutanı, 1940'ta Waffen-SS tugay komutanı ve tümgenerali, Avrupalı gönüllülerden oluşturulan SS panzer piyade tümeni "Wiking"in komutanı, 1942'de Gruppenführer ve Waffen-SS korgenerali, 1943'te III. SS Panzer Kolordusunun korgenerali, 1944'te SS-Obergruppenführer ve Waffen-SS generali, Şubat 1945'te II. Ordunun başkomutanlığına atandı, daha sonra Steiner Ordular Grubu başkomutanı, 21.4.1945'te Berlin'i kuşatmadan kurtarması doğrultusundaki gerçekleşmesi imkânsız emre itaat etmedi ve ordusunu 3.5.1945'te İngilizlere tutsak olmaya yönlendirdi, 1948'de serbest bırakıldı, daha sonra yayıncılık yaptı.

Stevens, Richard H. (d. ?, ö. 13.1.1967): 1933'te Hindistan'da İngiliz istihbarat servisi subayı, 1935 ila 1937 arasında seferberlik planlarına katıldı, 1938'de SIS'e girdi, 1939'da Hollanda'daki rezidansın istasyon şefi, 9.11.1939'da Venlo Olayı'nda SD-Ülke Dışı görevlileri tarafından tutuklandı, sorgulandı ve bir toplama kampına götürüldü, 1945'te Güney Tirol'de müttefik birlikleri tarafından kurtarıldı, tutukluluğu sırasında bir İngiliz ajanının ismini verdiği için bir daha MI6'te görevlendirilmedi.

Stieff, Helmuth (d. 6.6.1901 Deutsch-Eylau, ö. 8.8.1944 Berlin [idam edildi]): 1917'den itibaren gönüllü askerlik hizmeti, 1919'da Reich Ordusuna alındı (topçu), 1922'de teğmen, 1934'te yüzbaşı, Harp Akademisine gitti, 1936'dan itibaren 21. Tümende, 1938'de batarya komutanı, Kasım 1938'den itibaren Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanlığı Karargâh 1. Başkomutanının yanında binbaşı, savaşın başlamasıyla birlikte Gruppenführer, 1940'ta yarbay, 1941'de 4. Orduda Ia, 1942'de albay, Aralık 1942'den itibaren Organizasyon Dairesi Başkanı, 30.1.1944'te tümgeneralliğe terfi ettirildi, 1943'ten itibaren Treçkov'la ilişki içinde, suikast hazırlıklarına katıldı, 20.7.1944'te tutuklandı, 8.8.1944'te Halk Mahkemesi tarafından ölüme mahkûm edildi.

Stinnes jr., Hugo (d. 16.10.1897 Mülheim/Ruhr, ö. 10.3.1982 Mülheim): Ticaret eğitimi, 1924'te babasının holdingini devraldı (özellikle madencilik ve lojistik sektörlerinde yaklaşık 1500 işletme), 1925'te yeniden yapılandırdı, daha sonra %40'lık aile hissesi, çok sayıda denetim kurulu üyeliği, 1933'ten sonra işletmeleri (özellikle kömür madenlerini, kimya ve hidrojenleme fabrikalarını) belirli hedeflere uygun olarak savaş ekonomisine entegre etti, 1939'dan sonra müttefik ülkelerdeki sermayesine el konuldu, işgal edilen ülkelerde girişimcilikte bulundu, 1945'te tutuklandı, 1948'de serbest bırakıldı ve holdingini dağıtmakla görevlendirildi, 1955'ten itibaren Federal Alman hükümetinin ABD nezdindeki girişimleriyle serveti adım adım geri verildi, 1956'da holdingini yeniden kurdu, muhafazakâr ve aşırı sağcı partileri ve grupları mali olarak destekledi, 1971'de iflas etti,

daha sonra Ruhr bölgesinde münzevi bir hayat yaşadı.

Stohrer, Eberhard von (d. 5.2.1883 Stuttgart, ö. 7.3.1953 Konstanz): Hukuk okudu, 1909'da diplomatik göreve girdi, 1913'ten 1918'e kadar Madrid'de elçilik sekreteri, 1919'da Berlin'de Dışişleri Bakanlığında, 1920'de 1. dereceden elçilik müşaviri, 1923'te raportör elçilik müşaviri, Basın Dairesi şefi, 1924'te bakanlık müdürü, Personel ve İdare Dairesi müdürü, 1927'de Kahire'de 2. dereceden elçi, 1936'da Madrid'de Alman Büyükelçiliği'ne atandı, Eylül 1937'de Ulusal İspanya hükümetinin (Franco) iktidara gelmesiyle Salamanca'da görevine başladı, 1943'te emekliye ayrıldı.

Stork, Sophie (d. 5.5.1903 Münih, ö. 21.10.1981 Seeshaupt, Starnberg Gölü): Ressam ve el sanatçısı, bir süre Wilhelm Brückner'in sevgilisi oldu, 1931'de NSDAP'ye girdi (No. 787084), Eva Braun'la arkadaş oldu, Berghof'un iç dekorasyonuyla ilgilendi, Hitler tarafından mali olarak desteklendi, 1945'ten sonra geçici olarak gözaltına alındı.

Strecker, Karl (d. 20.9.1884 Radmannsdorf, Kreis Kulm [Batı Prusya], ö. 10.4.1973 Riezlern [Avusturya]): Askeri öğrenci, 1905'te bir piyade alayında teğmen, 1911'den itibaren bir tabur komutanının yaveri, I. Dünya Savaşında alay yaveri, 1915'te yüzbaşı, 1917'de Genelkurmay Başkanlığında, 1918'de 121. Avcı Tümeninde Ia, 1919'da Güvenlik Polisi'ne geçti, 1921'de Münster Polis Okulu'nda öğretmen, 1924'te Eiche-Potsdam Polis Okulu'nda öğretmen, 1927'de Pankow Polis Müfettişliği Müdürü (Berlin), 1932'de yarbay, 1933'te albay, 1934'te polis tümgenerali, Kuzey Polis Müfettişliği komutanı, 1935'te Kara Kuvvetlerine alındı, tümgeneral, 1937'de 4. Piyade Tümeni komutanı, 1938'de 34. Piyade Tümeni komutanı, 1939'da 79. Piyade Tümeni komutanı, 1940'ta korgeneral, 1942'de piyade generali ve XVII. Kolordu komutanı, daha sonra XI. Kolordu komutanı, kolordusuyla birlikte Stalingrad önünde kuşatıldı, orgeneralliğe terfi ettirildiğini kendisi bildirdi, 2.2.1943'te Sovyetlere tutsak, 1944'ten itibaren Özgür Almanya Ulusal Komitesi üyesi, Ekim 1955'te Batı Almanya'ya bırakıldı.

Streicher, Julius (d. 12.2.1885 Fleinhausen, Augsburg, ö. 16.10.1946 Nürnberg [idam edildi]): İlkokul öğretmeni, 1914'ten 1918'e kadar batı ve güney cephesinde askerlik hizmetini piyade olarak yaptı, 1919'dan 1928'e kadar aralıklarla yeniden okullarda görev yaptı, 1919'dan itibaren Deutschvölkischen Schutz-und Trutbund gibi aşırı sağcı ve Yahudi karşıtı dernek ve partilerde çalıştı, 1922'de Deutschsoziale Partei'ın 2000 üyesiyle birlikte NSDAP'ye girdi, 1923'ten 1944'e kadar antisemitizm yanlısı kışkırtıcı yayın organı *Der Stürmer*'in yayıncılığını ve zaman zaman yazı işleri müdürlüğünü yaptı, Hitler-Ludendorff darbesinin başarısızlığa uğramasından sonra ikame örgütler kurdu, Nisan 1924'ten 1932'ye kadar Bavyera Eyalet Meclisi'nde milletvekili (önce Völkischen Block'tan, 1925'ten sonra da NSDAP'den), 1925'te NSDAP'ye yeniden girdi (No. 17), Kuzey Bavyera Gau Yöneticisi, 1928'den itibaren NSDAP Nürnberg-Fürth Gau Yöneticisi (1929'dan itibaren Mittelfranken, 1936'dan itibaren Franken Gau

Yöneticisi) 1925 ve 1930'da iftira atmak ve antisemitik kışkırtma suçlarından kısa süreli hapis cezalarına çarptırıldı, 1933'ten 1945'e kadar Reichstag'da milletvekili, 1933'te "Yahudilerin Vahşet ve Boykot Kışkırtmalarına Karşı Savunma Merkez Komitesi" yöneticisi, çok sayıda nasyonal sosyalist ve Yahudi karşıtı derneğin başkanı, 1937'de SA-Obergruppenführer, yolsuzluk yaptığı için 1938'de konuşma yasağı getirildi, 1940'ta bölge yöneticisi olarak yürüttüğü işler elinden alındı, daha sonra Cadolzburg'da kendine ait Pleikershof çiftliğinde yaşadı, 1945'te "Seiler" takma adıyla kaçtı, 22.5.1945'te Amerikan askeri polisi tarafından tutuklandı ve Ana Savaş Suçluları Davası'nda yargılandı, insanlığa karşı suç işlemekten ölüme mahkûm edildi.

Streve, Gustav (d. ?, ö. ?): 1941'de yarbay, Hitler Karargâhı'nın komutanı, 1944'te albay, 1 Eylülden itibaren sadece Führer Karargâhı'nın ordugâh komutanı, Remer'in görevden alınmasından sonra yeniden Führer Karargâhı'nın komutanı.

Streve: Orta Ordular Grubu Kurmay Başkanı, *Hitler Kitabı*'nda yanlış geçiyor (bkz. Natzmer, Oldwig von).

Stuckart, Wilhelm (d. 16.11.1902 Wiesbaden, ö. 15.11.1953 Hannover): 1919'da Epp Gönüllüler Birliği üyesi, hukuk okudu, 1922'de NSDAP'ye girdi, 1926'dan itibaren NSDAP'nin hukuk danışmanı, 1930'dan itibaren yargıç, 1931'de NSDAP'yi kayırdığı için görevden alındı, 1932/33'te avukat, 1933'te Stettin'de vekâleten belediye başkanı, Haziran 1933'ten itibaren Prusya Kültür Bakanlığında müsteşar, 1935'te Reich İçişleri Bakanlığında müsteşar, "Nürnberg Yasaları"nın hazırlanmasına katıldı, *Irklar Yasası Hakkında Yorum*'un yazarlarından, 1936'da SS'e tümen komutanı olarak alındı, 1938'den sonra ilhak veya işgal edilmiş bölgelerin idare tekniği açısından Alman Reich'ına eklemlenmesinde büyük ölçüde etkili oldu, 20.1.1942'de Wannsee Konferansı'nda İçişleri Bakanlığı temsilcisi, 1942'de SS-Gruppenführer, 1944'te SS-Obergruppenführer, 1945'te tutuklandı ve 1948'de "Wilhelmstraße Davası"nda yargılandı, delil yetersizliği yüzünden üç yıl on ay hapis cezasına çarptırıldı ve hemen serbest bırakıldı, daha sonra Vatanlarından Sürülenler ve Haklarından Edilenler Birliğinde siyasi faaliyet gösterdi, Aşağı Saksonya Ekonomisini Destekleme Enstitüsü'nün idari müdürü, bir trafik kazasında öldü.

Student, Kurt (d. 12.5.1890 Birkholz, Brandenburg, ö. 1.6.1978 Bad Salzuflen): Askeri öğrenci, 1911'de teğmen, I. Dünya Savaşında keşif, daha sonra bombardıman ve 1916'dan itibaren de avcı uçağı pilotu, 1918'de yüzbaşı, 1919'da Havacı Birlikleri Müfettişliği Uygulama Dairesi'nde, 1920'de Silah ve Cihaz Müfettişliği'nde uçuş tekniği raportörü, daha sonra Ordu Donatım Dairesi'nde görevli, 1928'de bir piyade alayında bölük komutanı, 1930'da binbaşı, 1931'de tabur komutanı, 1933'te Jüterborg'daki teknik okulların komutanı, Hava Kuvvetlerine geçti, Reich Havacılık Bakanlığında yarbay, 1935'te Rechlin'deki deneme sahalarının komutanı, albay, 1937'de pilot okulları müfettişi, 1938'de tümgeneral ve paraşütçü komando birliklerinin komutanı, 1939'da

7. Paraşütçü Komando Tümeni komutanı, 1940'ta korgeneral, Mayıs 1940'ta Hollanda üzerindeki birinci hava çıkarma operasyonunun komutanı, beynine isabet eden bir kurşunla ağır yaralandı, havacı pilotluğa terfi ettirildi, 1941'de XI. Hava Kolordusu korgenerali, Mayıs 1941'de Girit'e yapılan ve ağır kayıplar verilen paraşütçü komando harekâtının fikir babası ve komutanı, 1943'te Skorzeny ile birlikte Mussolini'yi kurtarmakla görevlendirildi, 1944'te Paraşütçü Komando Ordusunun başkomutanı, orgeneral, Kasım 1944'ten Ocak 1945'e kadar H Ordular Grubu başkomutanı, savaşın son günlerinde Vistül Ordular Grubu başkomutanı, 1946'da İngiliz askeri mahkemesi tarafından Lüneburg'da beş yıl hapis cezasına çarptırıldı, erken tahliye edildi.

Stumpfegger, Ludwig (d. 11.7.1910 Münih, ö. 2.5.1945 Berlin [intihar]): Tıp okudu, 1933'te SS'e girdi, 1935'te NSDAP'ye alındı, 1937'de tıp doktorasını verdi, SS Hohenlychen Sanatoryumunda doktor, bir süreliğine Himmler'in özel doktoru, 1943'te SS-Obersturmbannführer, Ekim 1944'ten itibaren Hitler'in refakatçi doktoru, 1.5.1945'te sığınaktan kaçtı, Martin Bormann'la birlikte intihar etti.

Stürtz, Emil (d. 15.11.1892 Wiebs, Allenstein, ö. 31.12.1945? Sovyet hapishanesinde): Deniz eri, I. Dünya Savaşında Denizaltı Kuvvetlerinde görevlendirildi, 1918'de gazi olarak terhis edildi, daha sonra tesviyeci ve kamyon şoförü, 1925'te NSDAP'ye girdi (No. 26929), Dortmund'da Kreisleiter, 1929'da Westfalen Eyaleti Meclisi'nde milletvekili, 1930'dan 1945'e kadar Reichstag'da milletvekili, 1930'dan itibaren Westfalya-Güney bölgesinde NSDAP Gau İdari Müdürü, daha sonra Gau Yöneticisi Vekili, 1936'da Wilhem Kube'nin halefi olarak Kurmark ve Mark-Brandenburg Gau Yöneticisi, 1937'de Brandenburg Eyaleti Valisi, 1942 Kurmark Reich Savunma Komiseri, 25.9.1944'te Kurmark bölgesinde Deutsche Volkssturm komutanı, 1945'te Sovyet askerleri tarafından tutuklandı, ölüm tarihi mahkemece tespit edildi.

Thierack, Otto Georg (d. 19.4.1889 Wurzen [Saksonya], ö. 22.11.1946 Sennelager, Bielefeld [intihar]): Hukuk okudu, 1914'te hukuk doktorasını verdi, 1914'ten 1918'e kadar savaşa katıldı, teğmen olarak terhis edildi, 1920'de stajyer, 1921'de Leipzig Eyalet Mahkemesi'nde savcı, 1926'da Dresden Eyalet Yüksek Mahkemesi'nde, Ağustos 1932'de NSDAP'ye girdi, 1933'ten 1935'e kadar Saksonya'da Adaletten Sorumlu Devlet Bakanı, 1934'te SA'ya alındı, 1935'te Reich Mahkemesi Başkan Vekili, 1.5.1936'dan 19.8.1942'ye kadar Halk Mahkemesi Başkanı, aynı zamanda NSDAP'de çeşitli görevler aldı (1942'de Oberbefehlsleiter ve SA-Gruppenführer), 20.8.1944'ten savaş sonuna kadar Reich Adalet Bakanı, yargıyı ilgilendiren konuların sistematik bir biçimde Gestapo'ya ve SS'e havale edilmesinden sorumlu, 1945'te İngiliz ordusu tarafından tutuklandı, yargılanmaktan kurtulmak için intihar etti.

Thomas, Kurt (d. 2.3.1986 Bünde [Westfalen], ö. 5.5.1943 Akdeniz, Tunus): Ağustos 1914'te bir istihkâmcı taburunda askerlik hizmeti, Reich Ordusuna alındı, 1925'te bir süvari

alayında üsteğmen, 1930'da süvari yüzbaşısı, 1933'te Kassel Motorlu Araçlar Dairesi'ne geçti, 1935'te binbaşı, bir panzer tugayında yaver, 1937'de bir panzer birliğinin komutanı, yarbay, 1940'ta 1. Panzer İkmal Birliği komutanı, 22.1.1940'tan itibaren Führer Refakat Birliği komutanı, 1941'de albay, Eylül 1942'de Führer Yedek Ordusuna kaydırıldı, Ekim 1942'den itibaren 999. Afrika Tugayı komutanı, Nisan 1943'te tümgeneralliğe terfi ettirildi, 999. Afrika Tümeni komutanı, Akdeniz üzerinde Tunus ile Sardunya arasında uçarken vuruldu, ölümünden sonra korgeneralliğe terfi ettirildi.

Tippelskirch, Kurt von (d. 9.10.1891 Charlottenburg, Berlin, ö. 10.5.1957 Lüneburg): Askeri öğrenci, 1911'de bir muhafız-piyade alayında subay, 1914'te askerlik görevi, yaralandıktan sonra Fransızlara tutsak düştü, daha sonra İsviçre'de gözaltında tutuldu, orada filolojik çalışmalar yaptı, daha sonra Fransızca, İtalyanca ve İngilizce dillerinde askeri tercümanlık sınavlarına girdi, 1918'de Almanya'ya geri döndü, bir piyade alayında yüzbaşı ve bölük komutanı, Reich Ordusuna alındı, çeşitli birlik ve kurmay görevleri, geçici olarak Reich Savunma Bakanlığı Yabancı Ordular Dairesinde çalıştı, 1933'te yarbay, 1934'te Rostock'daki 27. Piyade Alayı komutanı, 1935'te albay ve Savaş Bakanlığı Yabancı Ordular Dairesi/Ataşeler Grubu Başkanı, 1938'de tümgeneral, IV. Kurmay Başkanı, özellikle Doğu ve Batı Yabancı Ordular dairelerinden sorumlu, 1940'ta korgeneral, Ocak 1941'den itibaren 30. Piyade Tümeni komutanı, Rusya seferinde görevlendirildi, 1942'de piyade generali, 8. İtalyan Ordusu Alman generali, 1943/44 XII. Kolordu komutanı, Temmuz 1944'te bir uçak düşmesi sonucunda yaralandı, Ekim/Kasım 1944'te Fransa'daki 1. Ordu başkomutanı, Aralık 1944'ten 22.2.1945'e kadar İtalya'daki 14. Ordu komutanı, 27.4.1945'ten itibaren Meckenburg'daki 21. Ordu başkomutanı ve vekâleten Vistül Ordular Grubu başkomutanı, 2.5.1945'te teslim oldu, birliklerini İngilizlere esir olmaya yönlendirdi, 1948'de serbest bırakıldı, yayıncılık yaptı, geçirdiği bir kalp krizi sonucu öldü.

Tiso, Josef Gaspar (d. 13.10.1887 Velka Bytca [Orta Slovakya], ö. 18.4.1947 Bratislava [idam edildi]): Katolik teoloji okudu, 1910'dan itibaren din adamı, teoloji doktoru, 1918'de Nitra Ruhban Okulu'nda profesör (Slovakya), 1925'ten itibaren Slovak Halk Partisi milletvekili, 1927'den 1929'a kadar Çekoslovakya Sağlık Bakanı, 1938/39 Slovakya Başbakanı, 1939'dan 1945'e kadar devlet başkanı, 1945'te tutuklandı ve 1947'de bir halk mahkemesi tarafından ölüme mahkûm edildi.

Todt, Fritz (d. 4.9.1891 Pforzheim, ö. 8.2.1942 Restenburg): Münih'te mühendislik okudu, 1914'te gönüllü asker, subay, hava gözlemcisi, yaralandıktan sonra Karlsruhe'de eğitimine devam etti, 1922'de NSDAP'ye girdi, 1931'de Röhm'ün karargâhında SA-Oberführer, 1933'te NSDAP Reich yönetiminde Teknik Merkez Dairesi başkanı, 30.6.1933'ten itibaren Alman Karayolları Genel Müfettişi, 1938'de inşaat ekonomisinden tam yetkili sorumlu, askeri istihkâm tesislerinin inşasından sorum-

lu ["Batı Duvarı (Westwall)," "Atlantik Duvarı (Atlantikwall)"], büyük inşaatlarda özellikle yabancı ve zorla çalıştırılan işçileri bir araya getiren "Todt Örgütü"nün kurucusu, SA-Obergruppenführer, hava kuvvetleri tümgenerali, 1940'tan itibaren aynı zamanda Reich Silahlanma ve Mühimmat Bakanı, 1941'den itibaren su ve elektrik genel müfettişi, bir uçak düşmesi sonucu öldü.

Tornow, Fritz (d. ?, ö. ?): Silahlı Kuvvetler'de başçavuş, Hitler'in köpek terbiyecisi.

Troost, Gerhardine "Gerdy" kızlık soyadı Andersen (d. 3.3.1904, ö. 8.2.2003 Bad Reichenhall): El sanatçısı, 1925'te Paul Troost'la evlendi, 1932'de NSDAP'ye girdi, 1934'ten itibaren kocasının atölyesini yönetti, 1934'te Alman Sanatevi'nin yöneticisi, 1937'de profesörlük unvanı aldı, 1938'de Bavyera Sinema Sanatı müşaviri, 1945'ten itibaren Schützing am Chimsee'de serbest çalıştı.

Troost, Paul Ludwig (d. 17.8.1878 Elberfeld, ö. 21.1.1934 Münih [intihar]): Mimar, 1902'de doçent, Münih'te serbest çalıştı, Kuzey Alman Lloyd'unun iç mimarı, Münih'te bir kısmı NSDAP için olmak üzere çok sayıda bina yaptı.

Trotha, Ivo Thilo von (d. 16.7.105 Berlin-Charlottenburg, ö. 1998): 1925'te astsubay, 1915'te bir piyade alayında teğmen, 1937'den 1939'a kadar Berlin Harp Akademisi, 1.9.1939'dan itibaren Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığında, Nisan 1941'den itibaren 267. Piyade Tümeninde Ia, 1942'de yarbay, Ekim 1942'den itibaren 4. Orduda Ia, 1943'te albay, Nisan 1944'ten itibaren Güney Ukrayna Ordular Grubunda Ia, Ekim 1944'ten itibaren 1. Panzer Ordusu Kurmay Başkanı, Mart 1945'ten itibaren Kara Kuvvetleri Başkomutanlığında Harekât Dairesi Başkanı, 1.4.1945'te tümgeneralliğe terfi ettirildi, Nisan 1945 sonundan Almanya'nın teslim olmasına dek Vistül Ordular Grubu Kurmay Başkanı, İngilizlere tutsak oldu, serbest bırakıldıktan sonra Wiesbaden'de yaşadı.

Truman: askeri ataşe (bkz. Smith, Truman)

Truman, Harry Spencer (d. 8.5.1884 Lamar [Missouri, ABD], ö. 26.12.1972 Kansas City [Missouri]): Bankacı, 1906'dan itibaren ailesine ait çiftlikte çalıştı, I. Dünya Savaşına subay olarak Fransa'da katıldı, ülkesine döndüğünde işletmecilik yaptı, daha sonra hukuk okudu, Demokratik Parti'ye girdi, 1935'ten 1944'e kadar Missouri senatörü, 1940'tan itibaren savunma önlemlerinin kontrolü için kurulan senato komisyonunun başkanı, 1944'te Devlet Başkanı Yardımcısı, Roosevelt'in ölümünden sonra ABD Devlet Başkanı, (1948'de yeniden seçildi), savaştan sonra Avrupa'nın Sovyetler Birliği'ne karşı ortak cephe oluşturma politikasını yönetti (Soğuk Savaş), Ağustos 1945'te Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombalarının atılması emrini verdi, 1947'de Truman Doktrini'ni ilan etti ("Komünizme set çekilmesi"), Avrupa'nın yeniden inşası ve aynı zamanda demokratik gelişmenin ilerletilmesi için mali destek programlarını başlattı, dünya çapında bir askeri pakt sistemi geliştirdi, Japonya ile uzlaştı (Güvenlik Antlaşması 1951), 1951'de Amerikan birliklerinin

Kore Savaşına katılması emrini verdi, 1952'de başkanlık seçimine yeniden katılmaktan kaçındı.

Udet, Ernst (d. 26.4.1896 Frankfurt am Main, ö. 17.11.1941 Berlin [intihar]): 1914'te gönüllü asker, 1915'ten itibaren avcı uçağı pilotu, 1918'de teğmen, I. Dünya Savaşının en başarılı ikinci avcı uçağı pilotu, 1919'da üsteğmen olarak terhis edildi, bir uçak şirketinin kurucusu, 1925'ten itibaren profesyonel gösteri pilotu ve deneme pilotu, birçok film yapımına ortak, 1933'te Alman Hava Sporları Derneği'nde komutan, 1935'te Reich Havacılık Bakanlığında albay, 1936'da Avcı ve Pike Savaş Uçakları Müfettişi, 1936'dan itibaren Hava Kuvvetleri Teknik Dairesi Başkanı, Şubat 1938'den itibaren Genel Havacılık Komutanı, 1939'da tümgeneral, 1940'ta orgeneral, Hava Kuvvetlerinin donatım yetersizliğinden kendisini sorumlu tutan Göring'le yaptığı şiddetli tartışmalar sonucunda intihar etti.

Uiberreither, Siegfried (d. 29.3.1908 Salzburg, ö. 29.12.1984 ?): 1924 Schilljugend Örgütü'ne girdi, hukuk okudu, inşaat yardımcı işçisi, 1930'da Graz'da Steiermark İşçi Sağlık Sigortası sekreteri, 1933'te hukuk doktorasını verdi, Sağlık Sigortası'nın müdür sekreteri, 1931'de SA'ya girdi, 1937'de yasadışı Steiermark SA Tugayı'nın komutanı, 1938'de SA tugay komutanı, NSDAP'ye alındı (No. 6102560), Mart 1938'de Graz'da vekâleten emniyet müdürü, 24.5.1938'den 1945'e kadar NSDAP Steiermark Gau yöneticisi, Temmuz 1938'den itibaren Landeshauptmann, SA-Gruppenführer, 1939/40'ta kısa süreliğine dağ komandosu olarak savaşa katıldı, Norveç çıkarmasına katıldı, Nisan 1940'ta teğmen olarak terhis edildi, Mart 1940'tan itibaren Steiermark Reich Genel Valisi, 1941'de Aşağı Steiermark'ta işgal edilen Yugoslav bölgelerinin sivil yönetim başkanı, 1942'de Steiermark bölgesinin Reich Savunma Komiseri, 1943'te SA-Obergruppenführer, 25.9.1944'ten itibaren Steiermark'taki Volkssturm komutanı, 8.5.1945'te resmi görevlerini devretti, Mayıs 1945 sonunda tutuklandı, savaş suçluları davalarında tanık, 1947'de Yugoslavya'ya teslim edilmesi olasılığının artması üzerine kaçtı (büyük olasılıkla ABD desteğiyle); Arjantin'de kaldığına dair kanıtlanmamış söylentiler, Uiberreither muhtemelen ailesiyle birlikte Sindelfingen'de (Baden-Württemberg) yaşadı, ne ölüm tarihi ne de ölüm yeri kanıtlanmıştır: 7.1.1986'da öldüğü de söylenmektedir.

Umberto von Savoyen (d. 15.9.1904 Racconigi Şatosu [Cuneo Eyaleti, İtalya], ö. 18.4.1983 Cenevre [İsviçre]): İtalya Kralı III. Victor Emmanuel'in oğlu, veliaht prens, II. Dünya Savaşında İtalya'daki çeşitli ordu gruplarının başkomutanı, Eylül 1943'te Güney İtalya'ya müttefik birliklerine sığındı, 24.6.1944'te kraliyet haklarına sahip oldu, babasının tahttan feragat etmesinden sonra 9.5.1946'dan itibaren resmi olarak İtalya Kralı, 2.6.1946'da yapılan halk oylamasında Cumhuriyet kurulması kararı çıkmasından sonra tahtından feragat etmeye zorlandı, Portekiz ve İsviçre'de yaşadı.

Viktor Emmanuel, III., İtalya Kralı (d. 11.11.1869 Napoli, ö. 28.12.1947 İskenderiye [Mısır]): Askeri eğitim gör-

dü, kolordu komutanlığı yaptı, 1900'den itibaren İtalya Kralı, 1915'te İtalya'nın savaşa girmesini savundu, Mussolini'yi destekledi, 1936'da Etyopya İmparatoru; Temmuz 1943'te müttefiklerin taarruzunun başlamasından sonra Mussolini'nin tutuklanmasını emretti ve Mareşal Badoglio'yu hükümet başkanı yaptı, Roma'nın Alman birlikleri tarafından işgal edilmesi üzerine Güney İtalya'ya ABD birliklerine sığındı, 12.4.1944'te faşist rejime yakınlık duyduğu için tahtını Umberto'ya bırakmaya zorlandı, 9.5.1946'da krallıktan feragat etti.

Vögler, Albert (d. 8.2.1877 Borbeck an der Ruhr, ö. 14.4.1945 Wittbräucke, Dortmund [intihar]): Karlsruhe'de mühendislik okudu, 1901'de Dr. -Ing. unvanı, maden mühendisi olarak çalıştı, 1902'de bir madencilik şirketinde başmühendis, 1906'da Union AG für Eisen-und Stahlindustrie Dortmund'un müdürü, 1909'da Deutsch-Luxemburgischen Bergwerks-und Hütten AG'ye geçti, 1915'ten 1926'ya kadar bu şirketin genel müdürü, 1917'de Demir İşletmecileri Derneği'nin başkam, 1920'de Hugo Stinnes sen. ile birlikte çok sayıda madencilik ve nakliyat şirketi kurdu, 1926'da Vereinigten Stahlwerke kurucularından, 1936'ya kadar bu şirketin yönetim kurulu başkanı, daha sonra denetim kurulunda (1939'dan 1945'e kadar başkan), başka çok sayıda denetim kurulunda üye, 1918'den 1933'e kadar Deutsche Volkspartei üyesi, 1920'den 1924'e kadar Reichstag'da milletvekili, savaş tazminatı uzmanı, 1930'dan itibaren Hitler'i mali olarak destekledi, 1932'den itibaren Keppler Çevresi'ne üye, parti üyesi olmadığı halde 1933'ten itibaren Reichstag'da NSDAP'nin milletvekili, 1941'den 1945'e kadar Reich Silahlanma Komisyonu üyesi, 1942'den 1945'e kadar Reich Bilimsel Araştırma Komisyonu üyesi, 1940'tan 1945'e kadar Kaiser-Wilhelm-Gesellschaft'ın başkanı, 1944/45 Rhein-Ruhr bölgesinde tam yetkili silahlanma sorumlusu, Amerikan tutsaklığında kendini zehirleyerek intihar etti.

Voss (Voß), Hans-Erich (d. 30.10.1897 Angermünde [Uckermark], ö. 18.11.1969 Berchtesgaden): 1915'te deniz askeri okulu öğrencisi, 1917'de teğmen, 1928'de deniz yüzbaşısı, 1934'te deniz binbaşısı, 1937'de deniz yarbayı, 1938'de 3. Deniz Kuvvetleri Astsubay Eğitim Dairesi Komutanı, 1939'da Doğu Deniz Gruppenkommando'sunda Deniz Kuvvetleri Komutanlığı subayı, deniz albayı, Kasım 1939'dan itibaren Filo ve Eğitim Dairesi Başkanı, daha sonra Deniz Kuvvetleri Komutanlığı İkinci Başkanlığında Komando Dairesi Başkanı, Ocak 1924'ten itibaren Deniz Kuvvetleri Bakanlığında Komando Dairesi Grup Şefi, Ekim 1942'den Şubat 1943'e kadar *Prinz Eugen* ağır kruvazörü komutanı, 1.3.1943'ten itibaren tümamiral ve Deniz Kuvvetleri Başkomutanının Führer Karargâhındaki daimi temsilcisi, 1944'te koramiral, 2.5.1945'te Sovyet birlikleri tarafından tutuklandı, Ocak 1955'te serbest bırakıldı.

Wächtler, Fritz (d. 7.1.1891 Triebes, Zeulenroda [Thüringen], ö. 19.4.1945 Herzogau, Waldmünchen [Bavyera ormanı; öldürüldü]): İlkokul öğretmeni, 1913'te bir piyade alayında bir yıl-

lığına gönüllü, 1914'ten 1918'e kadar askerlik hizmetini önce makineli tüfek komutanı olarak, yaralandıktan sonra Kara Kuvvetleri yönetiminde teğmen olarak yaptı, 1919'dan 1932'ye kadar yeniden öğretmen, 1926'da NSDAP'ye girdi (No. 35313), Vippachedelhausen, Weimar'da Ortsgruppenleiter, 1927'den 1932'ye kadar NSDAP Weimar-Kuzey Kreis Yöneticisi, Nasyonal Sosyalist Öğretmenler Birliği Gau Şefi, 1930/31'de Halk Eğitim Bakanı Frick'in yanında raportör, 1932'den 1935'e kadar Thüringen Gau Örgütlenme Şefi ve Gau Yöneticisi Vekili, 1932'den 1936'ya kadar Thüringen Eyaleti Halk Eğitiminden Sorumlu Devlet Bakanı, aynı zamanda 1933'ten 1936'ya kadar Eyalet İçişleri Bakanı ve Başbakan Vekili, 1934'te SS'e alındı (No. 29058), 1936'da tugay komutanı, 1937'de Gruppenführer, 1944'te Obergruppenführer, Kasım 1935'ten 19.4.1945'e kadar Bavyera Ostmark Gau Yöneticisi (1943'ten itibaren Bayreuth bölgesi), 1935'ten 1943'e kadar NSDAP Reich Yönetimi'nde Eğitim Merkez Dairesi Başkanı, 1942'den 1945'e kadar Bavyera Ostmark Gau Reich Savunma Komiseri, 25.9.1944'ten itibaren Bayreuth bölgesinde Deutsche Volkssturm komutanı, 12.4.1944'te Gau yönetimini başka bir karargâha kaydırdı ve Bayreuth'u çarpışmasız teslim etti; 19.4.1945'te "düşman karşısında korkaklık" ve "Gau başkentini terk etmek" suçlamasıyla Hitler'in emri üzerine bir SS müfrezesi tarafından kurşuna dizildi.

Wagner, Eduard (d. 1.4.1894 Kirchenlamitz [Fichtelgebirge], ö. 23.7.1944 Zossen, Berlin [intihar]: 1914'te bir Bavyera topçu alayında teğmen, takım komutanı ve daha sonra batarya komutanı, 1919'da Epp Gönüllüler Birliği, Reich Ordusuna alındı, çeşitli kurmay ve birlik görevleri, bir demiryolu biriminde batarya komutanı, 1932'de binbaşı, 1933'ten itibaren Reich Savunma Bakanlığı İkinci Başkanlığında, 1935'te yarbay, 1936'da Kara Kuvvetleri Komutanlığında 6. Daire Şefi, 1937'de albay, 1938'den itibaren Beck çevresindeki askeri muhalefetle irtibatlı, 1939'da 10. Topçu Alayı komutanı, 1940'ta tümgeneral ve Kara Kuvvetleri İkinci Başkanı, 1942'de korgeneral, 1943'te topçu generali, 20.7.1944 suikastinin hazırlanmasına katıldı.

Wagner, Gerhard (d. 23.11.1898 Schwerin, ö. 26.6.1986): 1916'da Deniz Kuvvetlerine girdi, 1918'de teğmen, 1919'da Potsdam Gönüllüler Birliği, Reich Deniz Kuvvetlerine alındı, 1923'te üsteğmen, Kuzey Denizi Kolordu Amirali'nin yaveri, 1925'te nöbetçi subayı, daha sonra 3. Torpido Halbflottille'nin komodoru, 1929'da deniz yüzbaşısı, 1930'da *Emden* ve *Karlsruhe* kruvazörlerinde propaganda görevleri, 1931'de Deniz Harp Akademisi, 1933'te Deniz Kuvvetleri Başkomutanlığı Harekât Dairesi'nde raportör, 1935'te deniz binbaşısı, 1936'da İspanya savaşma katıldı, 1937'de parçalanan *Leberecht Maas*'ın komutanı, 1939'da deniz yarbayı ve Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Harekât Dairesi'nde Ia, Haziran 1941'de Harekât Dairesi Başkanı, aynı zamanda Deniz Kuvvetleri Komutanlığının OKM ile irtibat subayı, 1943'te tümamiral, Haziran 1944'te Deniz Kuvvetleri Başkomutanının yanında amiral, 1945'te

hapiste, 1947'de serbest bırakıldı, bir matbaada satış elemanı, 1949'dan itibaren U.S. Naval Historical Team çalışanı, 1952'den itibaren çeşitli Alman makamlarında görevli, 1956'da tümamiral, Federal Alman Savunma Bakanlığı Deniz Kuvvetleri Dairesi Başkanı, daha sonra Deniz Kuvvetleri Müfettiş Vekili ve Komuta Heyeti Başkanı, Haziran 1961'den itibaren Kiel-Holtenau'daki "Kuzey-Orta Avrupa" (Baltık Denizi) NATO Komutanlığı Komutanı, 1962'de koramiral, 1962 sonunda emekliye ayrıldı, yayıncılık faaliyetinde bulundu.

Wagner, Walter (d. 24.7.1907, ö. ?): Berlin'de belediye meclisi üyesi ve Gau daire başkanı, Propaganda Bakanlığı memuru, Hitler/Braun evliliğinde nikâh memuru.

Wagner, Winifred, kızlık soyadı Williams (d. 23.6.1897 Hastings [Sussex, İngiltere], ö. 5.3.1980 Überlingen am Bodensee): Öksüz, Berlinli bir piyano öğretmeni tarafından evlat edinildi, 1914'te besteci Richard Wagner'in ailesiyle tanıştı, 1915'te Siegfried Wagner ile evlendi, 1923'ten itibaren NSDAP'yi mali olarak destekledi, 1926'da partiye üye oldu, Siegfried Wagner'in ölümünden sonra 1930'da Bayreuth Festivali'nin yöneticisi, 1933'ten itibaren Hitler'in mali desteğini aldı, 1947'de "suçlu" olarak sınıflandırıldı, 1948'de Nazi Savaş Suçları Mahkemesi'nin kararı, Nazi rejiminin muhaliflerini de desteklediği için gözden geçirildi; 1951'de Bayreuth Festivali yöneticiliğinden çekildi, 1975'te bile hâlâ alenen Hitler'den yana tavır bildirdi.

Wagner-Lafferenz, Verena (d. 2.12.1920 Bayreuth): Siegfried ve Winifred Wagner'in kızı, 1930/40 hemşirelik eğitimi aldı, 1943'te NSDAP Daire Başkanı ve DAF örgütü "Kraft durch Freunde"nin yöneticisi, Bodo Lafferenz, beş çocuğu oldu, 1949'da festival yönetiminde söz sahibi olmaktan uzaklaştırıldı, çok sayıda Wagner derneğinin onur üyesi, sanatsal faaliyette bulunmadı.

Waizenegger, Heinz (d. 22.10.1913, ö. ?): 1932'de polis teşkilatına girdi, 1934'te teğmen, 1935'te Kara Kuvvetlerine geçti, bir piyade alayında yaver, 1938'de 56. Piyade Alayında üsteğmen olarak 9. Tabur komutanı, 1940'ta yüzbaşı ve V. Kolordu Genel Komutanlığında 1. emir subayı, Mart 1942'de Silahlı Kuvvetler Komuta Merkezi'nde subay, 1943'te binbaşı, 1944'te yarbay, Mart 1945'ten itibaren 2. Ordu Başkomutanlığında 1. emir subayı.

Wanderer, Madeleine (d. 1925 ?, ö. ?): Berlin Operası'nda şan sanatçısı ve dansçı, Robert Leys'in sevgilisi.

Warlimont, Walter (d. 3.10.1894 Osnabrück, ö. 9.10.1976 Kreuth [Yukarı Bavyera]: 1913'te astsubay, askerlik hizmetini bir piyade-topçu alayında teğmen olarak yaptı, yaver ve batarya komutanı, 1920'de Reich Ordusuna alındı, çeşitli birlik ve kurmay görevleri, 1925'te Reich Savunma Bakanlığında yüzbaşı, 1929'da ekonomik seferberlik yöntemlerini incelemek için gözlemci olarak ABD ordusuna tayin edildi, 1933'te yeniden Reich Savunma Bakanlığında, 1934'te İktisat Dairesi Başkanı, 1935'te yarbay, 1936'da bir piyade alayında bölük komutanı, 1936/37'de Reich Savaş Bakanının Franco'nun yanındaki yetkili temsilcisi, 1937'de

26. Piyade Alayı komutanı, 1938'de albay, Kara Kuvvetleri Başkomutanlığı Ülke Savunması Dairesi Başkanı, kısa süreliğine Viyana'da çalıştı, 1939'da Kara Kuvvetleri Yönetim Dairesi Başkanı'nın işlerini yürütmekle görevlendirildi (Jodl'un temsilciliği), 1940'ta tümgeneral, Sovyetler Birliği'ne yönelik seferin planlarının hazırlanmasında çalıştı, Aralık 1941'den itibaren Kara Kuvvetleri Komuta Heyeti Başkan Vekili, 1942'de korgeneral, 1944'te topçu generali, 1945'te tutuklandı, 1948'de OKW davasında uluslararası hukuka aykırı emirleri birlikte hazırlamak suçundan (özellikle vekâleten verdiği emirler, kumanda emirleri) ömür boyu hapse mahkûm edildi, 1951'de cezası on sekiz yıl hapse indirildi, 1957'de serbest bırakıldı.

Wauer, önadı bilinmiyor (d. ?, ö. 2.5.1945 Berlin), Hitler'in emir eri, SS-Unterscharführer, genellikle misafirleri ağırlamakta görevlendirildi, sığınaktan kaçarken vuruldu.

Wavell, Archibald (d. 5.5.1883 Colchester [İngiltere], ö. 24.5.1950 Londra): Sandhurst Askeri Akademisinden mezun oldu, I. Dünya Savaşında, ağırlıklı olarak Rusya'da askeri ataşe, 1919/20'de Mısır'da, 1932/33'te kralın yaveri, 1937'de korgeneral olarak Filistin Başkomutanı, 2.8.1939'dan itibaren Ortadoğu'daki Kara Kuvvetleri Başkomutanı, 1940 sonbaharında İtalya'nın Mısır'a yönelik taarruzunu püskürtmekte başarısız oldu, Alman Afrika Kolordusunun müdahalesinden sonra ağır yenilgiler aldı, 1941'de görevden alındı ve Hindistan Başkomutanlığına atandı, Malaya ve Hollanda Hindistanı'ndaki yenilgilerden sonra görevden alındı ve Hindistan Kral Naibi ilan edildi; *Hitler Kitabı*'nda yanlış olarak Dünkirchen'deki keşif birliklerinin komutanı diye tanımlanmıştır.

Weber, Christian (d. 25.8.1883 Polsingen, ö. 11.5.1945 Schwäbische Alb [kaza]): Seyis, I. Dünya Savaşında askerlik hizmetini süvari astsubayı olarak yaptı, 1919'dan itibaren tüccar, 1921'de NSDAP'ye girdi (No. 3850), 1922'de NSDAP'nin taşıt parkı şefi, Hitler Hücum Kıtası'nın üyesi, 1923'te darbeye katıldı, 1926'da Münih Belediye Meclisi üyesi, Parti Grup Başkanı, 1935'te Belediye Meclisi Başkanı, çok sayıda SS görevi, Binicilik Okulları Müfettişi, en yüksek hizmet derecesi SS-Standartenführer, 1.5.1945'te tutuklandı, başka bir kampa sevk edilirken bir trafik kazasında öldü.

Weichs an der Glon, Maximilian Freiherr von und zu [Baron] (d. 12.11.1881 Dessau, ö. 27.9.1954 Rösberg Şatosu, Bonn): 1900 astsubay, 1902 teğmen, 1908'den 1910'a kadar Süvari Okulu, 1910'dan 1913'e kadar Harp Akademisi, 1913/1914'te Bavyera Kurmay Başkanlığında, I. Dünya Savaşında önce emir subayı, daha sonra karargâh subayı, 1917'de III. Bavyera Kolordusu Kurmay Başkanlığında Ia, 1919'da Reich 23. Savunma Tugayı'nda, daha sonra çeşitli birliklerde görev aldı, 1925'te Dresden Piyade Okulunda taktik öğretmeni, 1930'da bir süvari tümeninde kurmay başkanlığında, albay, 1933'te tümgeneral, 3. Süvari Tümeni komutanı, 1935'te korgeneral, bir panzer tümeninin komutanı, 1936'da süvari generali, 1937'de XIII. Kolordu

korgenerali, 1939'da 2. Ordu başkomutanı, Fransa seferinde görevlendirildi, 1940'ta orgeneral, 1941'de Balkan seferinde, daha sonra Rusya seferinde görevlendirildi, Temmuz 1942'den itibaren B Ordular Grubu başkomutanı, 1943'te feldmareşal, Ağustos 1943'ten itibaren F ve Güneydoğu Ordular Grubu başkomutanı, 25.3.1945'te Amerikan ordusu tarafından tutuklandı ve güneydoğu generallerine açılan davada yargılandı, hastalığı yüzünden dava başlamadan serbest bırakıldı.

Weidling, Helmuth (d. 2.11.1891 Halberstadt, ö. 17.11.1955 Vladimirovka Kampı [Sovyetler Birliği]): 1911'de zeplin taburunda astsubay, 1912'de teğmen, I. Dünya Savaşında 85, 97 ve 113. zeplinlerin komutanı, 1917'den itibaren Hava Kuvvetleri Başkomutanının personelinde, 1919'da Reich Ordusuna alındı (topçu), 1922'de yüzbaşı, 1923'ten itibaren Topçu Okulunda eğitmen, 1927'de batarya komutanı, 1933'te binbaşı, bir topçu alayında birlik komutanı, 1935'te yarbay, 75. Topçu Alayı komutanı, daha sonra 56. Topçu Alayı komutanı, 1938'de albay, 1942'de tümgeneral ve 86. Piyade Tümeni komutanı, 1943'te korgeneral, XXXXI. Panzer Kolordusu korgenerali, 1944'te topçu generali, 20.7.1944'ten sonra Führer Yedek Ordusunda, 12.4.1945'ten itibaren LXI. Panzer Kolordusu korgenerali ve Berlin'in Muharebe Komutanı, 3.5.1945'te Sovyetlere tutsak oldu.

Welczeck, Johannes Graf von [Kont] (d. 2.9.1878 Laband [Yukarı Silezya], 11.10.1972 Marbella [İspanya]): 1904'te diplomatik göreve girdi, çeşitli hariciye görevleri, 1915'te Dışişleri Bakanlığına geçti, 1919'da kendi isteğiyle görevden ayrıldı, 1923'te diplomatik göreve yeniden girdi, Macaristan'da 1. dereceden elçi, 1926'da Madrid Büyükelçisi, 1936'da Paris Büyükelçisi, 23.8.1939'da görevden alındı, 1940'ta geçici olarak emekliye ayrıldı, 1944'te görev dışı, 1945'te İspanya'ya yerleşti.

Welczeck, Johannes Bernhard Graf von [Kont] (d. 1.10.1911 Santiago de Chile, ö. 4.4.1969 Caracas [Venezüella]): Johannes Graf von Welczeck'in oğlu, hukuk ve filoloji okudu, hukuk doktoru, diplomatik göreve girdi, 1940'ta Viktoria von Dirksen'in yeğeni olduğu için Hitler'in yakın çevresinde bulunan Sigrid von Laffert'le evlendi, 1941'de Madrid Alman Büyükelçiliği'nde ataşe, Hewel ile dost oldu, 1942'de geri çağrıldı, askerlik hizmetini teğmen olarak yaptı, 1949'dan itibaren Federal Almanya'nın diplomatik görevinde, 1968'den itibaren Venezüella'da büyükelçi.

Wenck, Walther (d. 18.9.1900 Wittenberg, ö. 1.5.1982 Bad Rothenfelde, Osnabrück [trafik kazası]): 1919'da Oven Gönüllüler Birliğinde astsubay, Reich Ordusuna alındı, 1923'te subay, çeşitli birlik görevleri (piyade), 1933'te tank birliğine geçti (keşif bölümü), 1934'te yüzbaşı, 1935/36'da Harp Akademisi, daha sonra Panzer Birlikleri Komutanlığında, 1939'da 1. Panzer Tümeninde Ia, 1940'ta yarbay, kısa süreliğine Harp Akademisinde öğretmen, albay, Eylül 1942'den itibaren LVII. Panzer Kolordusu Kurmay Başkanı, Kasım 1942'den itibaren 3. Romanya Ordusu Kurmay Başkanı, Şubat 1943'te tümgeneral, 1. Panzer Ordusu Kurmay Başkanı, Nisan

1944'ten itibaren korgeneral ve Güney Ukrayna Ordular Grubu Kurmay Başkanı, Temmuz 1944'ten itibaren Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanlığında Harekât Dairesi Başkanı, 17.2.1945'te bir kamyon kazası geçirdi, iyileştikten sonra Nisan 1945'te 12. Ordunun (Berlin Yedek Ordusu) Panzer Grubu generali ve başkomutanı, daha sonra silah şirketi Diehl'in yönetim kurulu üyesi.

Weygand, Maxime (d. 21.1.1867 Brüksel, ö. 28.1.1965 Paris): Saint-Cyr Askeri Akademisi mezunu, Fransız süvari birliklerinde kariyer yaptı, 1914'te 9. Ordu komutanı, 1918'de müttefik orduların Fransa'daki başkomutanı Mareşal Foch'un kurmay başkanı, 11.11.1918'de Compiègne'de ateşkes anlaşmasının metnini hazırladı, 1923/24'te Doğu Ordusunun başkomutanı, 1930'da Fransa Genelkurmay Başkanı, 1931'de ordunun genel müfettişi ve Yüksek Savaş Konseyi'nin başkan vekili, 1935'te emekli, 1939'da yeniden orduya alındı, bir ordunun komutanı, müttefiklerin operasyonlarının çok kötü sonuçlanmasından sonra 19 Mayıstan itibaren Fransa'daki Fransız-İngiliz Silahlı Kuvvetlerinin başkomutanı, 12.6.1940'ta ateşkes istedi, Pétain hükümetinde kısa süreliğine Savaş Bakanı, daha sonra Fransız Kuzey Afrikası'nda Genel Vali, rezidansı Cezayir şehrinde, ABD ile "Weygand-Murphy" ekonomik işbirliği anlaşmasının imzalanmasından sonra görevden alındı, 1942'de tutuklandı ve Hamburg'da gözaltında tutuldu, Mayıs 1945'te Alman tutsaklığından kurtuldu, Fransa'ya gönderildi ve hapsedildi, düşmanla işbirliği suçlamasından beraat etti ve 1948'de aklandı.

Wibizek, önadı bilinmiyor (d. ?, ö. ?): sadakatsiz SS emir eri.

Wiedemann, Fritz (d. 16.8.1891 Augsburg, ö. 1.7.1970 Fuchsgrub, Pfarrkirchen [Bavyera]): 1910'da astsubay, Harp Akademisine gitti, 1912'de teğmen, 1915'te Hitler'in ulak olarak görev yaptığı 16. Bavyera Piyade Alayı Kurmay Başkanlığında yaver, 1919'da yüzbaşı olarak terhis edildi, çiftçi, bir mandıranın ortağı, ekonomik zorluklardan sonra Hitler'den iş istedi, 1.2.1934'ten itibaren Führer'in temsilcisi Hess'in merkez büro yöneticisi, NSDAP'ye alındı, Ocak 1935'ten Ocak 1939'a kadar Hitler'in özel yaveri, 1936'da NSKK Standartenführer, NSDAP'nin Reich Merkez Büro Yöneticisi, defalarca gayrı resmi diplomatik görevler verildi (1936/37'de Avusturya'da, 1938'de Londra'da), 1937'de NSKK tugay komutanı, 1938'de Reichstag'da milletvekili, "kötümser" siyasal tahminleri yüzünden yaverlikten azledildi, Şubat 1939'dan Temmuz 1941'e kadar San Francisco'da başkonsolos, Kasım 1941'den itibaren Tientsin'deki (Çin) Başkonsolosluk Yöneticisi, 1945'te orada ABD ordusu tarafından tutuklandı, Ana Savaş Suçluları Davası'nda tanık, 1948'de serbest bırakıldı, Nazi Savaş Suçluları Davası'nda "aktif rol oynamamış" olarak sınıflandırıldı, tekrar çiftçilik yaptı.

Wilberg, Helmut (d. 1.6.1880 Berlin, ö. 20.11.1941 Dresden): 1899'da kıdemli astsubay, 1900'de bir hafif piyade alayında subay, 1910'dan 1913'e kadar Berlin Harp Akademisinde, 1913'te Havacı Birliği Müfettişliğinde yaver, I. Dünya Savaşında II. Sahra Havacıları (Feldflieger) Dairesi Komutanı,

1915'ten itibaren çeşitli ordu komutanlıklarındaki havacıların komutanı, 1919'dan 1926'ya kadar Reich Savunma Bakanlığında şube müdürü, 1921'de binbaşı, 1926/27'de Birlikler Dairesinde, daha sonra çeşitli birlik komutanlıkları, 1932'de tümgeneral olarak veda etti, 1934'te yeniden orduya alındı, Reich Savunma Bakanlığında daire başkanı, korgeneral, 1935/36'da Hava Kuvvetleri Yüksek Okulu Komutanı, 1.10.1937'den 31.3.1938'e kadar, Kara Kuvvetleri Başkomutanlığında "W" (Legion Condor) Özel Ekibinin (Sonderstab W) komutanı, havacı general, Ağustos 1939'dan itibaren Havacı Yüksek Eğitim 4. Komutanı, uçak düşmesi sonucu öldü.

Winter, Anni, kızlık soyadı Schuler (d. 27.2.1905 Pfakofen, Regensburg, ö. 17.10.1970 Münih): İlkokul, ev idaresi eğitimi, daha sonra bir kontesin yanında çalıştı, 1.10.1929'dan itibaren Hitler'in Münih'te Prinzregentenplatz 16 adresindeki konutunda ev işlerine baktı, 1945'te gözaltına alındı, serbest bırakıldıktan sonra yeniden Münih'te yaşadı.

Winter, August (d. 18.1.1897 Münih, ö. 16.2.1979 Münih): 1916'da astsubay, 1916'dan 1918'e kadar bir telsiz dairesinde askerlik hizmeti yaptı, Reich Ordusuna alındı, 7. Muhabere Dairesi'nde üsteğmen, 1930'da 7. Tümen Kurmay Başkanlığında, 1933'te yüzbaşı, 1934'ten itibaren Harp Akademisi Eğitim Personelimde görevli, 1937'den itibaren Kara Kuvvetleri Başkomutanlığında, 1939'da yarbay, 1940'tan itibaren A Ordular Grubu Kurmay Başkanlığında, daha sonra Güney Ordular Grubunda, daha sonra B Ordular Grubunda, 1941'de albay, 1943'te 2. Panzer Ordusu Kurmay Başkanı, daha sonra E Ordular Grubu Kurmay Başkanı, tümgeneral, 1944'te F Ordular Grubu Kurmay Başkanı, korgeneral, Kasım 1944'ten itibaren Silahlı Kuvvetler Komuta Heyetinde Jodl'un temsilcisi, 1.12.1944'te dağ birliği generalliğine terfi ettirildi, serbest bırakıldıktan sonra Münih'te yaşadı.

Wisch, Theodor (d. 13.12.1907 Dithmarschen, ö. 11.1.1995 Hamburg): 1930'da SS'e ve NSDAP'ye girdi, 1933'te "Adolf Hitler" Leibstandarte'ye alındı, 1941'de bu tümende tabur komutanı, 1942'de Motorize SS 2. Piyade Alayının komutanı, 1943'te "Adolf Hitler" SS-Leibstandarte 2. Panzer Piyade Alayı komutanı, 1944'te SS tugay komutanı ve Waffen-SS tümgenerali, 1. SS Panzer Piyade Tümeni "Leibstandarde Adolf Hitler"in komutanı, 1944/45'te SS Komutanlık Merkezi'nde görev yaptı.

Witzleben, Erwin von (d. 4.12.1881 Breslau, ö. 9.8.1944 Berlin [idam edildi]): Askeri öğrenci, 1901'de teğmen, kurmaylık eğitimi, I. Dünya Savaşında çeşitli birlik ve kurmay görevleri, yüzbaşı, 1919'da Reich Ordusuna alındı, yeniden birlik ve kurmay görevleri, 1929'da yarbay, 1931'de albay, 8. Piyade Alayının komutanı, 1934'te tümgeneral, 3. Piyade Tümeninin komutanı, 1935'te III. Kolordu (Berlin) komutanı, 1936'da piyade generali, 1938'de Gruppenkommando 2'nin Başkomutanı, Orgeneral Beck ve diğerleriyle birlikte Hitler'i devirmek için planlar yaptı, 1.9.1939'dan itibaren 1. Ordu başkomutanı, 1940'ta feldmareşal, D Ordular Grubu başko-

mutanı, Mayıs 1941'den itibaren Batı Orduları başkomutanı, Mart 1942'de Führer Yedek Ordusuna kaydırıldı, 20 Temmuz komplocularına başkomutan olarak görev yapmaya hazır olduğunu bildirdi, 21.7.1944'te tutuklandı, 8.8.1944'te ölüme mahkûm edildi.

Wolf, Johanna (d. 1.6.1900 Münih, ö. 5.6.1985 Münih): Stenografi eğitimi gördü, 1929'da NSDAP'ye girdi, Hitler'in özel bürosunda (Rudolf Hess'in yanında) sekreter, 1933'te Berlin'e geçti (Hitler'in özel yaverliğinde), Führer'in çeşitli karargâhlarında görev yaptı, 22.4.1945'te Hitler'in talimatıyla uçakla Bavyera'ya gitti, 1948'e kadar gözaltında tutuldu, Kaufbeuern'de ve daha sonra Münih'te yaşadı.

Wolff, Karl (d. 13.5.1900 Darmstadt, ö. 15.7.1984 Rosenheim): 1917'de askeri lise mezunu, astsubay, teğmen, 1919'da Hessen Gönüllüler Birliğinde, 1920'de kısa süreliğine Reich Ordusunda, 1920'den 1922'ye kadar bankacılık meslek eğitimi, daha sonra satış görevlisi, 1925'ten itibaren Münih'te bir ilan bürosu sahibi, 1931'de NSDAP'ye (No. 695131) ve SS'e (No. 14235) girdi, 1932'de SS-Sturmführer, 1933'te Sturmhauptführer, Bavyera Reich Genel Valisi'nin yaveri, Haziran 1933'ten itibaren SS-Reich Yöneticisi Himmler'in personelinde, SS-Reich Yöneticisi Arkadaş Çevresi'nde (Freundeskreis des Reichsführers SS) Himmler'in temsilcisi, Sturmbannführer, 1934/35'te Himmler'in birinci yaveri, Standartenführer, Oberführer, 1935'te Himmler'in başyaveri, tugay komutanı, 1936'dan 1939'a kadar SS-Reich Yöneticisi Özel Personel Şefi, 1937'de Gruppenführer, 1939'dan 1945'e kadar SS-Reich Yöneticisi Özel Personel Merkez Bürosu başkanı (Şubat 1943'ten itibaren izine çıkarıldı), Ağustos 1939'dan itibaren SS'in Hitler'in yanındaki irtibat subayı, 1942'de SS-Obergruppenführer ve Waffen-SS generali, kısa süreliğine Yahudilerin imha kamplarına sevkiyatının koordinatörü, Şubat 1943'ten itibaren İtalya'daki SS ve Polis Yüksek Komutanı, Eylül 1943'ten 29.4.1945'e kadar B Ordular Grubu Bölgesi ve Güney (İtalya) Başkomutanlık Bölgesi'nde en üst rütbeli SS ve polis komutanı, Alman Silahlı Kuvvetlerinin İtalya'daki yetkili temsilci generali, askeri yönetimin başkanı, 20.4.1945'te Oberstgruppenführer'liğe ve Waffen-SS'in orgeneralliğine terfi ettirildi, Şubat 1945'ten itibaren Batılı müttefiklerle gizli görüşmeler yaptı, bu görüşmeler İtalya'daki Alman birliklerinin 2.5.1945'te erken teslim olmalarıyla sonuçlandı, Ana Savaş Suçluları Davası'nda iddia tanığı, daha sonra İngilizlere tutsak, 1948'de Hamburg'daki bir Nazi savaş suçları mahkemesi tarafından beş yıl hapse mahkûm edildi, temyiz davasında cezası hafifletildi; serbest bırakıldı, 1949'dan 1960'a kadar *Revue* mecmuasının ilan servisinin genel temsilcisi, 1962'de tutuklandı ve 1964'te en azından 3000 vakada cinayete yardım suçundan on beş yıl hapse mahkûm edildi, 1969'da hastalık nedeniyle serbest bırakıldı.

Wollenhaupt, August (d. 17.4.1886 Großalmerode [Harz], ö. 1945'ten sonra): Hitler'in Berlin'deki ve karargâhlarındaki berberi, 1937'de NSDAP'ye alındı (No. 5589794), 1945'te ABD'de hapis.

Wöhler, Otto (d. 12.7.1894 Großwedel, Hannover, ö. 5.2.1987 Großburgwedel): 1913 astsubay, 1914'te teğmen, I. Dünya Savaşında takım, bölük ve tabur komutanlıkları yaptı, Reich Ordusuna alındı, 1923'ten 1926'ya kadar komutan yardımcısı eğitimi aldı, 1925'te yüzbaşı, çeşitli kurmay ve birlik görevleri, 1935'te yarbay, 1936'da VIII. Kolordu Kurmay Başkanlığında Ia, 1937'de Silahlı Kuvvetler Akademisi Kurmay Başkanlığında, 1938'de albay, Gruppenkommando 5'in (Viyana) Kurmay Başkanlığında Ia, 1939'da XVII. Kolordu Kurmay Başkanı, 1942'de Orta Ordular Grubu Kurmay Başkanı, tümgeneral, Mart 1943'te Führer Yedek Ordusuna kaydırıldı, Nisan 1943'ten itibaren I. Kolordu komutanı, piyade generali, 1943 sonunda Wühler Ordular Grubu ve 8. Ordu başkomutanı, daha sonra Güney Ordular Grubu başkomutanı, 25.3.1945'te görevden alındı, 1945 Mayısından itibaren savaş tutsağı, 1948'de Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığına açılan davada sivil halka zulmettiği ve SS-Einsatzgruppe D'yi desteklediği için sekiz yıl hapse mahkûm edildi, 1951'de serbest bırakıldı.

Zander, Wilhelm (d. 22.4.1911 Saarbrücken, ö. 27.9.1974 Münih): Ticaret lisesi, tüccar, kereste ticareti yaptı, 1.6.1931'de İtalya'da NSDAP'ye girdi (No. 552659), geriye döndükten sonra SS'e girdi (No. 27789), Scharführer, 1933'te SS-Reichsführer'inin özel bölümünde Sturmführer, 1935'te SS-Kuzeybatı Oberabschnittführer'inin yaveri, 1936'da Orta Oberabschnittführer'inin yaveri, 1937'de Sturmbannführer, girdiği bir düellodan sonra Führer'in ve Reich Yöneticisi Martin Bormann'ın personeline kaydırıldı, 1940'ta NSDAP Reich Bürosu Yöneticisi, 1941'den 1943'e kadar Waffen-SS'in çeşitli birimlerinde, 1943'te NSDAP Oberbereichsleiter, SS-Obersturmbannführer, Eylül 1944'te Standardenführer, 29.4.1945'e kadar sığınakta, Hitler'in vasiyetinin bir kopyasını Bavyera'ya götürdü.

Zeitzler, Kurt (d. 9.6.1895 Coßmar, Luckau, ö. 25.9.1963 Hohenanschau [Yukarı Bavyera]): 1914'te astsubay, askerlik hizmetini bir istihkâm taburunda bölük komutanı olarak yaptı, teğmen, 1917'den itibaren alay yaveri, 1918'de üsteğmen, 1919/20 Torgau Gönüllüler Birliği, Reich Ordusuna alındı, çeşitli kurmay ve birlik görevleri, 18. Piyade Alayında birinci yaver, 1926'da çeşitli tümenlerde, 1928'de yüzbaşı, 1932'de bir piyade alayında bölük komutanı, 1934'ten itibaren Reich Savunma Bakanlığında (Bakanlık Bürosu), binbaşı, 1937'de yarbay, 1938'den itibaren Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığında, 1939'da albay ve 60. Piyade Alayı komutanı, Ağustos 1939'dan itibaren XXII. Kolordu Kurmay Başkanı, 1940'tan itibaren 1. Panzer Grubu Kurmay Başkanı, 1941'den itibaren 1. Panzer Ordusu Kurmay Başkanlığında, tümgeneral, Nisan 1942'den itibaren Batı Ordular Grubu (D Ordular Grubu) Kurmay Başkanı, 24.9.1942'den itibaren piyade generali ve Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanı, Ocak 1944'te orgeneral, Temmuz 1944'te manevi çöküntüye girince izne çıkarıldı, 18.8.1944'te Führer Yedek Ordusuna kaydırıldı, Ocak 1945'te ordudan ayrıldı, 1945'te İngiliz ordusu tarafından tutuklandı, serbest bırakıldıktan sonra yayıncılık yaptı.

Alman yayıncıların notu:
Okurlarımız, bizi bir birahanede Göring'e selam vermeyen iki papazın (bkz. s. 109 vd) akıbeti hakkında bilgilendirdiler. Bu papazlar gerçekten de tutuklanmışlardı ve toplama kampında öldüler.

Schulz, Johannes (d. 3.4.1884 Luisenthal, ö. 19.8.1942 Dachau): Olgunluk sınavı, Trier Ruhban Okulu, 1911'de takdis edildi; papaz yardımcısı, tümen papazı, 1919'da Derlen'de (Saarland) papaz, 1935'te nasyonal sosyalistlerle sürtüşmeler yaşadıktan sonra Laacher Gölü kıyısındaki Nichenich'e tayin edildi; Mayıs 1940'ta Göring'in talimatıyla tutuklandı ve Buchenwald Toplama Kampı'na götürüldü, daha sonra Sachsenhausen ya da Dachau Toplama Kampı'na sevk edildi. Tanıkların ifadelerine göre orada açlıktan öldü.

Zillicken, Josef (d. 17.9.1872 Mayen, ö. 3.10.1942 Dachau): Olgunluk sınavı, Trier Ruhban Okulu, 1898'de takdis edildi, Saarland'da papaz, 1938'de Wassenach'a tayin edildi; Mayıs 1940 sonunda Göring'in talimatıyla tutuklandı ve Buchenwald Toplama Kampı'na götürüldü, daha sonra Sachsenhausen ya da Dachau Toplama Kampı'na götürüldü. Tanıkların ifadelerine göre orada bilinmeyen nedenlerden ötürü öldü.

EKLER

EK-1

Wehnnacht ve SS rütbeleriyle karşılıkları* 1934-1945

WEHRMACHT	KARŞILIĞI	SS	KELİME ANLAMI
Generalfeldmarschall	Feldmareşal	Reichsführer-SS	SS-Reich Komutanı
Generaloberst	Orgeneral	Oberstgruppen-führer	Yüksek Grup Komutanı
General	General (Piyade generali vs)	Obergruppen-führer	Kıdemli Grup Komutanı
Generalleutnant	Korgeneral	Gruppenführer	Grup Komutanı
Generalmajor	Tümgeneral	Brigadeführer	Tabur Komutanı
–	–	Oberführer	Kıdemli Komutan
Oberst	Albay	Standartenfüh-rer	Alay Komutanı
Oberstleutnant	Yarbay	Obersturmban-nführer	Kıdemli Hücum Birliği Komutanı
Major	Binbaşı	Sturmbannfüh-rer	Hücum Birliği Komutanı
Hauptmann	Yüzbaşı	Hauptsturm-führer	Hücum Başkomutanı
Oberleutnant	Üsteğmen	Obersturmfüh-rer	Kıdemli Hücum Komutanı
Leutnant	Teğmen	Untersturm-führer	Düşük Kıdemli Hücum Komutanı

* Wehrmacht rütbelerinde Kara Kuvvetleri rütbeleri baz alınmıştır.

EK-2
NSDAP'nin Yapısı

NSDAP (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei/Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi) 27.2.1925'te kuruldu. Üye sayısı, 1925 sonunda 27 bin, Eylül 1929'da 150 bin, Ocak 1933'te 1,4 milyon, 1945'te yaklaşık 8,5 milyondu. 10.10.1945'teki Müttefik Kontrol Komisyonu'nun 2. kanunu gereği lağvedildi; bütün yan organizasyonları yasaklandı.

FÜHRER
[Aslında tek idari birimi Führer Bürosu (Führer Kanzlei) olmasına rağmen bütün hiyerarşi piramidinin tepesindeydi; mutlak güç ve sınırsız komuta yetkisine sahipti.]

|

Führer Vekili (Stellvertreter des Führers)

|

Reich Yöneticileri (Reichsleiter)
Reich Yönetimi'ni oluşturuyorlardı ve sadece Führer'e doğrudan ya da vekili üzerinden bağlıydılar.]*

|

Gau Yöneticileri** (Gauleiter)

|

Bölge Yöneticileri (Kreisleiter)

|

Yerel Grup Yöneticileri (Ortsgruppenleiter)

|

Birim Yöneticileri (Zellenleiter)

|

Blok Yöneticileri (Blockleiter)

|

Parti Üyeleri

---

* Parti içi yapılanma ve partiye dahil edilen birlikler.

Gau: NSDAP'nin yönetim birimi (eyalet); Gau Yöneticileri doğrudan Hitler'e bağlıydı ve sadece Hitler tarafından atanıyor ya da görevden alınıyorlardı. Devlet yapısında valilik gibi üst düzey görevlere getirilerek parti ve devlet işlerinin birleştirilmesi sağlanıyordu. Gau Yöneticileri 1942 sonunda sivil idare ile Wehrmacht arasındaki işbirliğinden sorumlu oldular ve Reich Savunma Komiserliği görevlerini de üstlendiler. Eylül 1944'ten itibaren Volkssturm'un kurulması, bölgelerinin savunulması ve tahkim edilmesi de görevleri arasındaydı.

PARTİ ORGANLARI

SA: Sturmabteilung
(Hücum Birliği)

SS: Schutzstaffel
(Koruma Birliği)

NSKK: Nationalsozialistisches Kraftfahrtkorps
(Nasyonal Sosyalist Motorlu Taşıtlar Topluluğu)

HJ: Hitlerjugend
(Hitler Gençliği)

NSDStB: Nationalsozalistischer Deutscher Studentenbund
(Nasyonal Sosyalist Alman Öğrenciler Birliği)

NS-Frauenschaft
(Nasyonal Sosyalist Kadınlar)

PARTİYE DAHİL EDİLEN BİRLİKLER

Dt. Frauenwerk
(Alman Kadınlar Kuruluşu)

DAF: Deutsche Arbeiterfront
(Alman İşçi Cephesi)

NS-Kriegsopferversorgung
(Nasyonal Sosyalist Savaş Malullerinin Bakımı)

NSD-Ärztebund
(Nasyonal Sosyalist Alman Hekimler Birliği)

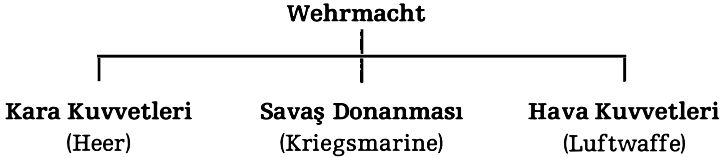
NS-Lehrerbund
(Nasyonal Sosyalist Öğretmenler Birliği)

Beamtenbund
(Memurlar Birliği)

NS-Juristenbund
(Nasyonal Sosyalist Hukukçular Birliği)

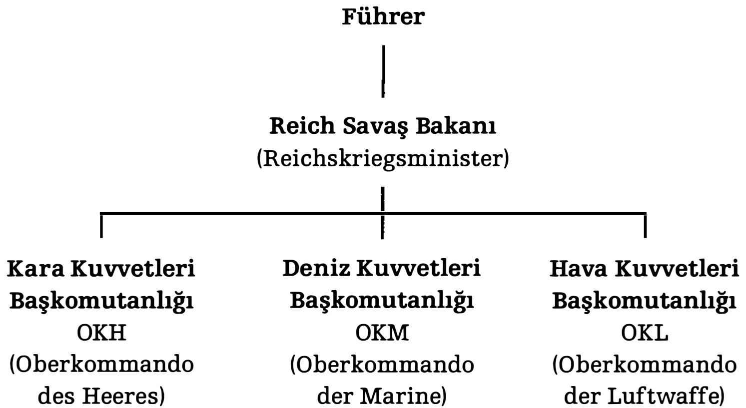
EK-3
Askeri Yapı

Weimar Cumhuriyeti'nde *Reichswehr* adıyla anılan Silahlı Kuvvetler 16 Mart 1935'te *Wehrmacht* adını aldı.

II. Dünya Savaşının başında 1939'da Wehrmacht'ın gücü 3,2 milyon askerdi (Kara Kuvvetleri: 2,75 milyon; Deniz Kuvvetleri: 50 bin; Hava Kuvvetleri: 400 bin). 1943 yılının ortalarında 11 milyona çıkan bu sayı, 1945'e kadar 8 milyona düştü.

Wehrmacht'ın başkomutanı 2 Ağustos 1934'ten itibaren Adolf Hitler'di.

Blomberg-Fritsch Krizinden sonra Hitler, en üst komutanlık olarak, kuvvet komutanlıklarının üzerinde yer alan **Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığı**nı (OKW: Oberkommando der Wehrmacht) kurdu.

SS

(Schutzstaffel: Koruma Birliği)

Weimar Cumhuriyeti zamanında, 4 Nisan 1925'te NSDAP'nin özel bir organizasyonu olarak Adolf Hitler'in kişisel koruması için kuruldu. 1926'dan itibaren SA'ya (Sturmabteilung: Hücum Birliği) bağlandı. 1934'te Röhm Darbesi'nden sonra NSDAP'nin bağımsız bir paramiliter organizasyonuna dönüştü; aynı zamanda parti içi polis görevini üstlendi. 1935'te SS'in idari birimleri Allgemeine SS (Genel SS) adını aldı; Heimat-SS (Vatan-SS) ya da Schwarze-SS (Siyah-SS) olarak da anıldı.

Bu tarihten sonra SS üçlü bir yapı içinde faaliyet gösterdi:

Allgemeine SS (Genel SS-idari birim)

SS-Totenkopfverbände (Kuru Kafa Birlikleri)

SS-Verfügungstruppe (Muharebe Destek Kuvveti)

1940'ta Waffen-SS'in (Silahlı SS) kurulmasıyla birlikte SS iki ayrı parçaya bölündü:

Allgemeine-SS

Waffen-SS

1944'te organizasyonun tüm Almanya ve ülke dışı faaliyetleri 12 idari daire tarafından yönetiliyordu.

TEŞEKKÜR

Yararlandığımız Rus ve Alman arşivlerinin tüm çalışanlarına, yakın ilgileri ve yardımseverlikleri için teşekkür ediyoruz. Burada hepsini temsil etmek üzere Rus Yakın Tarih Devlet Arşivi (RGANI) müdiresi Natalia G. Tomilina'nın, RGANI yayın dairesi yöneticisi Michail Ja. Prosumenshchikov'un ve Koblenz'deki Federal Alman Arşivinden Berit Pistova'nın adlarını anıyoruz.

Hitler Kitabı'nın orijinalliğini, girme iznimiz olmayan Rusya Federasyonu Başkanlığı Arşivindeki dosyalara bakarak teyit eden Prof. Dr. Vladimir N. Chaustov'a özel bir teşekkür borçluyuz.

Orijinal metni Almancaya başarıyla aktardığı için Helmut Ettinger'e, zekice tavsiyeleri için yayın temsilcimiz Thomas Karlauf'a, Gustav Lübbe yayınevinin ilgiyle çalışan ekibi adına Elmar Klupsch, Rita Bollig, Christian Stüwe ve Dogmar Müller'e de ayrıca teşekkür ediyoruz.

Münih-Berlin Yakın Tarih Enstitüsündeki ve Halle-Wittenberg Martin Luther Üniversitesindeki meslektaşlarımıza da teşekkür borçluyuz. Bizlere birçok bakımdan destek oldular.

Hitler Kitabı'ndaki bazı eksikliklerin Almanca cep kitabı versiyonunda tamamlanmış olmasını, eski amirlerinin kaderleri hakkında bize bilgi ileten ve özel arşivlerindeki bel-

gelerin ya da ölüm ilanlarının kopyalarını gönderme nezaketinde bulunan dikkatli okurlara borçluyuz. Profesör Károly Balogh (Harvard), Hitler'in 1945 yılında bir fistül yüzünden değil, ses tellerindeki bir nodül yüzünden ameliyat olduğu hususuna dikkatimizi çekti. Dr. med. Hans. W. Schweizer (Frankfurt am Main) Hitler'in Parkinson hastalığı konusundaki satırlarımızı gözden geçirdi. Onlara ve eleştirilerini esirgemeyen tüm okurlarımıza burada bir kez daha açıkça teşekkür ediyoruz.

KAYNAKÇA

I. Arşiv

1. Rusya Yakın Tarih Arşivi (RGANI): 5/30/462a
2. Rusya Federasyonu Devlet Başkanı'nın Arşivinden Bilgi (AP RF):
   3/58/530; 3/58/531; 3/58/532
3. Rusya Devlet Askeri Arşivi (RGWA): 460/1871 (Linge Dosyası) 460/1878 (Günsche Dosyası)
4. Rusya Federasyonu Devlet Arşivi (GARF): 9401/2/96 9401/2/97; 9401/2/199; 9401/2/236; 9401/2/550; 9401/2/551; 9401/2/552; 9401/2/553; 9401/2/554; 9401/2/555
5. Institut für Zeitgeschichte (Yakın Tarih Enstitüsü) Arşivi:
   Fa 74 Günsche, Otto, Akz. 2108/57
   Fa 74 Linge, Heinz, Akz. 2108/57
   F 135/1, Akz 6714/83

II. Anılar, çağın tanıklarının ifadeleri, yayınlanmış kaynaklar

Almanya Dış Politikası Dosyaları (ADAP) 1918-1945. Alman Dışişleri Bakanlığı Arşivinden. Seri C: 1933-1937, 6 cilt, Göttingen 1971-1975; Seri D: 1937-1941, 13 cilt, Baden-Baden 1950-1970; Seri E: 1941-1945, 8 cilt, Göttingen 1967-1979.

Archiv nowejschej istorii Rossii. Tom I., »Osobaja papka,« I. W. Stalina, Is materialow Sekretariata NKWD-MWD SSSR 1944-1953 gg. Katalog dokumentow, Moskova 1994 vd.

Axmann, Artur: *»Das kann doch nicht das Ende sein.« Hitlers letzter Reichsjugendführer erinnert sich*, Koblenz 1995.

Baur, Hans: *Ich flog die Mächtigen der Welt*, Kempten 1956.

Below, Nicolaus von: *Als Hitlers Adjutant 1937-1945*, Selent 1999.

Bernecker, Walther L. (ed.): *Der spanische Bürgerkrieg. Materialien, Quellen*, Frankfurt am Main 1986.

Boehm-Tettelbach, Karl: *Als Flieger in der Hexenküche*, Mainz 1981.

Boldt, Gerhard: *Die letzten Tage der Reichskanzlei*, redaksiyon: Ernst A. Hepp, Hamburg, Stuttgart 1947.

Bor, Peter: *Gespräche mit Halder*, Wiesbaden 1950.

Bundesministerium der Verteidigung (ed.): *Adolf Heusinger. Ein deutscher Soldat im 20. Jahrhundert,* yer belirtilmemiş, 1987.

Devrient, Paul: *Mein Schüler Adolf Hitler. Das Tagebuch seines Lehrers,* ed. Werner Maser, Münih 2003.

Domarus, Max: *Hitler. Reden 1932 bis 1945*, 2 cilt, Wiesbaden 1973.

Fall 7: Das Urteil im Geiselmordprozess, gefällt am 19.2.1948 vom Militärgerichtshof V der Vereinigten Staaten von Amerika, Berlin (Doğu) 1965.

Fall 12: Das Urteil gegen das Oberkommando der Wehrmacht, gefällt am 28.10.1948 in Nürnberg vom Militärgerichtshof V der Vereinigten Staaten von Amerika, Berlin (Doğu) 1960.

François-Poncet, André: *Als Botschafter in Berlin 1931-1938*, Mainz 1949.

Giesler, Hermann: *Ein anderer Hitler. Bericht seines Architekten,* Leoni 1978.

Hedin, Sven: *Ohne Auftrag in Berlin.*
Begegnungen mit Mächtigen des Dritten Reiches, Kiel 2000.

Heiber, Helmut (ed.): *Hitlers Lagebesprechungen. Die Protokollfragmente seiner militärischen Konferenzen 1942-1945,* Stuttgart 1962.

—— (ed.): *Goebbels-Reden, 1939-1945*, 2 cilt, Bindlach 1991.

Hess, Ilse: *Ein Schicksal in Briefen.*
England-Nürnberg-Spandau. Gefangener des Friedens, Antwort aus Zelle Sieben, Leoni 1971.

Hillgruber, Andreas (ed.): *Staatsmänner und Diplomaten bei Hitler.* 1. Bölüm: *Vertrauliche Aufzeichnungen über Unterredungen mit Vertretern des Auslandes 1939-1941,* Frankfurt am Main 1967.

—— (ed.): *Staatsmänner und Diplomaten bei Hitler.*
2. Bölüm: *Vertrauliche Aufzeichnungen über Unterredungen mit Vertretern des Auslandes 1942-1944,* Frankfurt am Main 1970.

Hitler, Adolf: *Mein Kampf* [Kavgam], Münih 1940.

Hofer, Walther (ed.): *Der Nationalsozialismus. Dokumente 1933-1945*, Frankfurt am Main 1957.

Hossbach, Friedrich: *Zwischen Wehrmacht und Hitler 1934-1938*, Wolfenbüttel, Hannover 1949.

Hubatsch, Walther: *Hitlers Weisungen für die Kriegsführung 1939-1945. Dokumente des Oberkommandos der Wehrmacht*, Bonn 1983.

Huber, Heinz/Artur Müller (ed.): *Das Dritte Reich. Seine Geschichte in Texten, Bildern und Dokumenten*, 2 cilt, Münih 1964.

Joachimsthaler, Anton (ed.): *Christa Schroeder. Er war mein Chef. Aus dem Nachlaß der Sekretärin von Adolf Hitler*, Münih, Viyana 1985.

Jochmann, Werner (ed.): *Adolf Hitler. Monologe im Führerhauptquartier 1941-1944*, Münih 2000.

Junge, Traudl ve Melissa Müller: *Bis zur letzten Stunde. Hitlers Sekretärin erzählt ihr Leben*, Münih 2003.

Keitel, Wilhelm: *Mein Leben. Pflichterfüllung bis zum Untergang*, ed. Werner Maser, Berlin 1998.

Kotze, Hildegard von (ed.): *Heeresadjutant bei Hitler 1938-1943. Aufzeichnungen des Majors Engel*, Stuttgart 1974.

Kuch, Kurt: *Bei Hitlers. Zimmermädchen Annas Erinnerungen*, St. Andrä-Wördern 2003.

Lehmann, Armin D.: *Der letzte Befehl. Als Hitlers Botenjunge im Führerbunker*, Bergisch Gladbach 2003.

Linge, Heinz: *Bis zum Ende. Als Chef des Persönlichen Dienstes hei Hitler*, ed. Werner Maser, Münih 1980.

Lubjanka. Stalin i glavnoe upravlenie goshesopasnosti NKWD, Archiv Stalina. Dokumenty wyschich organow partijnoj i godudarstwennoj wlasti, 1937-1938, Moskova 2004.

Malvezzi, Piero/Giovanni Pirelli (ed.): *Letzte Briefe zum Tode Verurteilter aus dem europäischen Widerstand*, Münih 1962.

Manstein, Erich von: *Verlorene Siege*, Bonn 1955.

Manstein, Rüdiger/Theodor Fuchs (ed.): *Erich von Manstein. Soldat im 20. Jahrhundert*, Koblenz 1983.

Meissner, Otto: *Staatssekretär unter Ebert, Hindenburg, Hitler*, Hamburg 1950.

Noël, Léon: *Der deutsche Angriff auf Polen*, Paris 1948.

Picker, Henry: *Hitlers Tischgespräche im Führerhauptquartier*, Berlin 1993.

Rückerl, Adalbert (ed.): *NS-Vernichtungslager im Spiegel deutscher Strafprozesse,* Münih 1977.

Ruhm von Oppen, Beate (ed.): *Helmuth J. von Moltke. Briefe an Freya,* Münih 1995.

Schacht, Hjalmar: 76 *Jahre meines Lebens,* Bad Wörishofen 1953.

Schenck, Ernst Günther: *Das Notlazarett unter der Reichskanzlei. Ein Arzt erlebt Hitlers Ende in Berlin,* Wiesbaden 2000.

Schirach, Henriette von: *Frauen um Hitler,* Berlin, Münih 1983.

——: *Der Preis der Herrlichkeit,* Münih 2003.

Schmidt, Paul: *Statist auf Diplomatischer Bühne 1923-1945,* Bonn 1949.

Schramm, Percy Ernst (ed.): *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht (Wehrmachtführungsstab) 1940-1945,* 8 cilt, Bonn, yıl belirtilmemiş (İlk basım 1961-1965).

Schukow (Jukov), Georgi K.: *Erinnerungen und Gedanken,* Stuttgart 1969.

Schulz, Alfons: *Drei Jahre in der Nachrichtenzentrale des Führerhauptquartiers,* Stein am Rhein 1996.

Skorzeny, Otto: *Meine Kommandounternehmen,* Münih 1981.

Smersch. Istoritscheskie otscherki i archiwnye dokumenty, Moskova 2003.

Speer, Albert: *Erinnerungen,* Berlin 1969.

——: *Spandauer Tagebücher,* Frankfurt am Main, Berlin, Viyana 1975.

——: *Der Sklavenstaat. Meine Auseinandersetzungen mit der SS,* Stuttgart 1981.

Staff, Ilse (ed.): *Justiz im Dritten Reich. Eine Dokumentation,* Frankfurt am Main, Hamburg 1964.

Stalin, Josef W.: *Werke,* Berlin 1950 vd.

Udet, Ernst: *Mein Fliegerleben,* Berlin 1935.

Unknown Pages of the History of World War II: Hitler. Documents from KGB secret archives, Moskova 1995 (CD-ROM).

Wagner, Friedelind: *Nacht über Bayreuth. Die Geschichte der Enkelin Richard Wagners.* Eva Weissweiler'in sonsözüyle, Münih 2002.

Die Wehrmachtsberichte 1939-1945, 3 cilt, Köln 1989.

Weißenstein, Helmut: *Uber Steigerung körperlicher Leistungsfähigkeit durch Pervitin,* Berlin 1941.

Welles, Sumner: *Jetzt oder nie!* Stockholm 1944.

Witte, Peter u.a.: *Der Dienstkalender Heinrich Himmlers 1941/42,* Hamburg 1999.

III. Başvuru kitapları

Alman Dışişleri Bakanlığı Tarih Servisi (ed.): *Biographisches Handbuch des deutschen Auswärtigen Dienstes 1871-1945,* Münih, Viyana, Zürih 2000.

Bathe, Horst/ Johann Heinrich Kumpf (ed.): *Die Mittelbehörden der Reichsfinanzverwaltung und ihre Präsidenten 1919-1945,* Brühl 1999.

Benz, Wolfgang/Walter H. Pehle: *Lexikon des deutschen Widerstandes,* Frankfurt am Main 1994.

Benz, Wolfgang/Herbert Graml/Hermann Weiß (ed.): *Enzyklopädie des Nationalsozialismus,* Münih 2001.

——: *Legenden, Lügen, Vorurteile. Ein Wörterbuch zur Zeitgeschichte,* Münih 2002.

Benz, Wolfgang: *Lexikon des Holocaust,* Münih 2002.

Bishop, Chris (ed.): *Waffen des Zweiten Weltkrieges. Handfeuerwaffen, Flugzeuge, Artillerie, Kriegsschiffe, U-Boote,* Augsburg 2000.

Broszat, Martin/Norbert Frei: *Das Dritte Reich im Überblick. Chronik, Ereignisse, Zusammenhänge,* Münih, Zürih 1999.

Degener, Herrmann A. L. (ed.): *Wer ist's?* 10. baskı, Berlin 1935.

Diroll, Bernd: *Personen-Lexikon der NSDAP,* c. 1: *SS-Führer A-B,* Norderstedt 1980.

Hahn, Fritz: *Waffen und Geheimwaffen des deutschen Heeres 1933-1945,* 2 cilt, Bonn 1998.

Heinsohn, Gunnar: *Lexikon der Völkermorde,* Reinbek b. Hamburg 1998.

Hildebrand, Hans H./Ernest Henriot: *Deutschlands Admirale 1849-1945. Die militärischen Werdegänge der See-, Ingenieur-, Sanitäts-, Waffen-und Verwaltungsoffiziere im Admiralsrang,* Osnabrück 1988.

Hildebrand, Karl-Friedrich: *Die Generale der deutschen Luftwaffe 1935-1945. Die militärischen Werdegänge der Flieger-, Flakartillerie, Fallschirmjäger-, Luftnachrichten-und Ingenieur-Offiziere einschließlich der Ärzte, Richter, Intendanten und Ministerialbeamten im Generalsrang,* 3 cilt, Osnabrück 1990.

Hildebrand, Karl-Friedrich/Dermot Bradley/Markus Rövekamp: *Die Generale des Heeres 1921-1945. Die militärischen Werdegänge der Generale, sowie Arzte, Veterinäre, Intendanten, Richter und Ministerialbeamten im Generalsrang,* 5 cilt, Osnabrück 1993.

Höffkes, Karl: *Hitlers politische Generale. Die Gauleiter des Dritten Reiches*, Tübingen 1997.

Kammer, Hilde/Bartsch Elisabeth: *Lexikon Nationalsozialismus. Begriffe, Organisationen und Institutionen*, Reinbek b. Hamburg 2002.

Keilig, Wolf: *Die Generale des Heeres und die Sanitätsoffiziere im Generalsrang. Alphabetisches Verzeichnis, Daten, Laufbahn, Dienststellungen, Auszeichnungen*, Friedberg 1983.

Lilla, Joachim: *Statisten in Uniform. Die Mitglieder des Reichstages 1933-1945, ein biographisches Handbuch*, Düsseldorf 2004.

McLean, French L.: *The Camp Men: The SS Officers who ran the Nazi Concentration Camp System*, Atglen 1999.

——: *The Field Men: The SS Officers who led the Einsatzkommandos - the Nazi mobile killing units*, Atglen 1999.

Overesch, Manfred/Friedrich-Wilhelm Saal: *Chronik deutscher Zeitgeschichte. Politik, Wirtschaft, Kultur*, 3 cilt, Düsseldorf 1999.

Preradovich, Nikolaus von: *Die Generale der Waffen-SS*, Berg am See 1985.

Roewer, Helmut/Stefan Schäfer/Matthias Uhl: *Lexikon der Geheimdienste im 20. Jahrhundert*, Münih 2003.

Schulz, Andreas/Günter Wegmann: *Die Generale der Waffen-SS und der Polizei. Die militärischen Werdegänge der Generale, sowie der Ärzte, Veterinäre, Intendanten, Richter und Ministerialbeamten im Generalsrang*, c. 1, Bissendorf 2003.

Seidler, Franz W.: *Die Kollaboration 1939-1945*, Münih, Berlin 1995 vd.

Steinbach, Peter/Johannes Tuchei (ed.): *Widerstand gegen den Nationalsozialismus*, Bonn 1994.

Stockhorst, Erich: *5000 Köpfe. Wer war wer im Dritten Reich*, Kiel 1998.

Thomas, Franz/Günter Wegmann: *Die Ritterkreuzträger der Deutschen Wehrmacht*, 2 cilt, Osnabrück 1993.

Thomas, Franz: *Die Eichenlaubträger 1940-1945*, 2 cilt, Osnabrück 1997.

Vierhaus, Rudolf/Ludolf Herbst (ed.): *Biographisches Handbuch der Mitglieder des Deutschen Bundestages 1949-2002*, 3 cilt, Münih 2002.

Weiß, Hermann (ed.): *Biographisches Lexikon zum Dritten Reich*, Frankfurt am Main 1998.

Wer leitet? Die Männer der Wirtschaft und der einschlägigen

Verwaltung einschließlich Adreßbuch der Direktoren und Aufsichtsräte 1941/42, Berlin 1942.
Wistrich, Robert: *Wer war wer im Dritten Reich? Ein biographisches Lexikon,* Frankfurt am Main 1989.
Wörterbuch zur Deutschen Militärgeschichte, 2 cilt, Berlin (Doğu) 1985.
Zentner, Christian/Friedemann Bedürftig (ed.): *Das große Lexikon des Zweiten Weltkrieges,* Münih 1988.
Zentner, Christian (ed.): *Der Zweite Weltkrieg. Ein Lexikon,* Viyana 2003.

IV. Sunumlar

Absolon, Rudolf: *Die Wehrmacht im Dritten Reich,* 5 cilt, Boppard am Rhein 1975.
Agonija i smert' Adol'fa Gitlera, Moskova 2000.
Arendt, Hannah: *Elemente und Ursprünge totaler Herrschaft. Antisemitismus, Imperialismus, Totalitarismus,* Münih, Zürih 2000.
Aust, Stefan/Stephan Burgdorff (ed.): *Die Flucht. Über die Vertreibung der Deutschen aus dem Osten,* Stuttgart, Münih 2002.
Backes, Uwe vd: *Reichstagsbrand. Aufklärung einer historischen Legende,* Münih 1986.
Bahar, Alexander/Wilfried Kugel: *Der Reichstagsbrand. Wie Geschichte gemacht wird,* Berlin 2001.
Barkai, Avraham: *Das Wirtschaftssystem des Nationalsozialismus,* Frankfurt am Main 1998.
Bartov, Omer: *Hitlers Wehrmacht. Soldaten, Fanatismus und die Brutalisierung des Krieges,* Reinbek b. Hamburg 1999.
Beevor, Antony: *Stalingrad,* Münih 2001.
——: *Berlin 1945. Das Ende,* Münih 2002.
Benz, Wolfgang (ed.): *Dimension des Völkermordes. Die Zahl der jüdischen Opfer des Nationalsozialismus,* Münih 1996.
—— (ed.): *Die Juden in Deutschland 1933-1945. Leben unter nationalsozialistischer Herrschaft,* Münih 1996.
Benz, Wolfgang/Werner Bergmann (ed.): *Vorurteil und Völkermord. Entwicklungslinien des Antisemitismus,* Bonn 1997.
Berger, Florian: *Mit Eichenlaub und Schwertern. Die höchstdekorierten Soldaten des Zweiten Weltkrieges,* Viyana 1999.
Besymenski, Lew: *Der Tod des Adolf Hitler. Unbekannte Dokumente aus Moskovaer Archiven,* Hamburg 1968.

——: *Die letzten Notizen von Martin Bormann. Ein Dokument und sein Verfasser*, Stuttgart 1974.

——: *Der Tod des Adolf Hitler. Der sowjetische Beitrag über das Ende des Dritten Reiches und seines Diktators*, Münih 1982.

——: *Stalin und Hitler. Das Pokerspiel der Diktatoren*, Berlin 2004.

Besymenskij, Lew A.: *Operazija »Mif« ili skol'ko ras choronili Gitlera*, Moskova 1995.

Beyrau, Dietrich: *Schlachtfeld der Diktatoren. Osteuropa im Schatten von Hitler und Stalin*, Göttingen 2000.

Boelcke, Willi A.: *Die deutsche Wirtschaft 1930-1945. Interna des Reichswirtschaftsministeriums*, Düsseldorf 1983.

——: *Die Kosten von Hitlers Krieg. Kriegsfinanzierung und finanzielles Kriegserbe in Deutschland 1933-1948*, Paderborn 1985.

Bracher, Karl Dietrich: *Die deutsche Diktatur. Entstehung, Struktur, Folgen des Nationalsozialismus*, Köln 1972.

Bracher, Karl Dietrich/Manfred Funke/Hans Adolf Jacobsen (ed.): *Nationalsozialistische Diktatur 1933-1945. Eine Bilanz*, Bonn 1986.

Braese, Stephan (ed.): *Rechenschaften. Juristischer und literarischer Diskurs in der Auseinandersetzung mit den NS-Massenverbrechen*, Göttingen 2004.

Bräuninger, Werner: *Hitlers Kontrahenten in der NSDAP 1921-1945*, Münih 2004.

Buchstab, Günter/Brigitte Kaff/Hans-Otto Kleinmann: *Christliche Demokraten gegen Hitler. Aus Verfolgung und Widerstand zur Union*, Freiburg, Basel, Viyana 2004.

Bullock, Alan: *Hitler und Stalin. Parallele Leben*, Berlin 1991.

Burleigh, Michael: *Die Zeit des Nationalsozialismus. Eine Gesamtdarstellung*, Frankfurt am Main 2000.

Chaussy, Ulrich/Christoph Püschner: *Nachbar Hitler. Führerkult und Heimatzerstörung am Obersalzberg*, Berlin 2004.

Collier, Richard: *Mussolini. Aufstieg und Fall des Duce*, Münih 1995.

Cornwell, John: *Forschen für den Führer. Deutsche Naturwissenschaftler und der Zweite Weltkrieg*, Bergisch Gladbach 2004.

Dahms, Hellmuth Günther: *Francisco Franco. Soldat und Staatschef*, Zürih, Frankfurt am Main 1972.

Deutscher, Isaac: *Stalin. Eine politische Biographie*, Berlin 1990.

Dierich, Wolfgang (ed.): *Die Verbände der Luftwaffe 1935-1945. Gliederungen und Kurzcbroniken. Eine Dokumentation*, Stuttgart 1976.

Döscher, Hans-Jürgen: *SS und Auswärtiges Amt im Dritten Reich. Diplomatie im Schatten der »Endlösung,«* Frankfurt am Main, Berlin 1991.

Durth, Werner: *Deutsche Architekten. Biographische Verflechtungen 1900 bis 1970,* Münih 1992.

Ebbinghaus, Angelika/Klaus Dörner (ed.): *Vernichten und Heilen. Der Nürnberger Ärzte-Prozess und seine Folgen,* Berlin 2001.

Engelmann, Joachim: *Die 18. Infanterie und Panzergrenadier-Division 1934-1945,* Eggolsheim, yıl belirtilmemiş.

Falter, Jürgen W.: *Hitlers Wähler,* Münih 1991.

Fest, Joachim/Bernd Eichinger: *Der Untergang. Das Filmbuch,* Berlin 2004.

Foltmann, Josef/Hanns Möller: *Opfergang der Generale,* Berlin (Batı) 1952.

Frank, Bernhard: *Geheime Regierungsstadt Hitlers, Obersalzberg,* Berchtesgaden 2004.

Friedländer, Saul: *Das Dritte Reich und die Juden. Die Jahre der Verfolgung 1933-1939,* Münih 2000.

Frieser, Karl-Heinz: *Blitzkrieg-Legende. Der Westfeldzug 1940,* Münih 1995.

Führerhauptquartier Wolfschance 1940 bis 1945. Zeitgeschichte in Farbe, Kiel 2001.

Furet, François: *Das Ende der Illusion. Der Kommunismus im 20. Jahrhundert,* Münih 1996.

Gall, Lothar (ed.): *Krupp im 20. Jahrhundert,* Berlin 2002.

Glantz, David M./Jonathan M. House: *When Titans Clashed: How the Red Army stopped Hitler,* Kansas 1995.

Gorodetsky, Gabriel: *Die große Täuschung. Hitler, Stalin und das Unternehmen »Barbarossa,«* Berlin 2001.

Groehler, Olaf: *Die Neue Reichskanzlei. Das Ende,* Berlin 1995.

Günther, Sonja: *Design der Macht. Möbel für Repräsentanten des »Dritten Reiches,«* Wiesbaden, yıl belirtilmemiş.

Haffner, Sebastian: *Anmerkungen zu Hitler,* Münih 1975.

Hamann, Brigitte: *Winifred Wagner oder Hitlers Bayreuth,* Münih, Zürih 2003.

Hass, Gerhart: *Deutschland im Zweiten Weltkrieg,* Berlin (Doğu) 1974.

Heer, Hannes/Klaus Naumann (ed.): *Vernichtungskrieg. Verbrechen der Wehrmacht 1941-1944,* Hamburg 1995.

Henke, Klaus-Dietmar/Hans Woher: *Politische Säuberung in Euro-*

pa. Die Abrechnung mit Faschismus und Kollaboration nach dem Zweiten Weltkrieg, Münih 1991.

Hilberg, Raul: *Die Quellen des Holocaust. Entschlüsseln und Interpretieren*, Frankfurt am Main 2002.

Hildebrand, Klaus: *Das vergangene Reich. Deutsche Außenpolitik von Bismarck bis Hitler*, Stuttgart 1995.

Hildermeier, Manfred: *Geschichte der Sowjetunion 1917-1991. Entstehung und Niedergang des ersten sozialistischen Staates*, Münih 1998.

Hillgruber, Andreas: *Hitlers Strategie. Politik und Kriegführung 1940 bis 1941*, Münih 1982.

Hitlers Neue Reichskanzlei.» Haus des Großdeutschen Reiches« 1938-1945, Kiel 2002.

Hobsbawm, Eric: *Das Zeitalter der Extreme. Weltgeschichte des 20. Jahrhunderts*, Münih 1998.

Hoffmann, Joachim: *Stalins Vernichtungskrieg 1941-1945. Planung, Ausführung, Dokumentation*, Münih 1999.

Hoffmann, Peter: *Widerstand, Staatsstreich, Attentat. Der Kampf der Opposition gegen Hitler*, Münih 1969.

——: *Die Sicherheit des Diktators, Münih*, Zürih 1975.

Höhne, Heinz: *Der Orden unter dem Totenkopf. Die Geschichte der SS*, Bindlach 1990.

——: *»Gebt mir vier Jahre Zeit.« Hitler und die Anfänge des Dritten Reiches*, Berlin 1999.

Horstmann, Bernhard: *Hitler in Pase-walk. Die Hypnose und ihre Folgen*, Düsseldorf 2004.

Institut für Zeitgeschichte (ed.): *Dokumentation Obersalzberg. Die tödliche Utopie. Bilder, Texte, Daten zum Dritten Reich*, Münih, Berlin 2000.

Irving, David: *Goebbels. Macht und Magie*, Kiel 1997.

Jeckel, Hartmut: *Menschen in Berlin. Das letzte Telefonbuch der alten Reichshauptstadt*, Münih 2000.

Jesse, Eckard (ed.): *Totalitarismus im 20. Jahrhundert. Eine Bilanz der internationalen Forschung*, Bonn 1996.

Joachimsthaler, Anton: *Hitlers Weg begann in Münih 1913-1923*, Münih 2000.

——: *Hitlers Liste. Ein Dokument persönlicher Beziehungen*, Münih 2003.

——: *Hitlers Ende. Legenden und Dokumente*, Münih 2004.

Karlsch, Rainer/Raymond G. Stokes: *»Faktor Öl.« Die Mineralölwirtschaft in Deutschland 1859-1974*, Münih 2003.

Karlsch, Rainer: *Hitlers Bombe. Die geheimen deutschen Kernwaffenversuche,* Münih 2005.
Keegan, John: *Der Zweite Weltkrieg,* Berlin 2004.
Kershaw, Ian: *Hitlers Macht,* Münih 2000.
——: *Hitler,* 3 cilt, Münih 2002.
Klass, Gert von: *Die drei Ringe. Lebensgeschichte eines Industrieunternehmens,* Tübingen, Stuttgart 1953.
Klee, Ernst: *Was sie taten, was sie wurden. Arzte, Juristen und andere Beteiligte am Krankenoder Judenmord,* Frankfurt am Main 1992.
——: *Auschwitz. Die NS-Medizin und ihre Opfer,* Frankfurt am Main 1997.
Knyschewskij, Pawel Nikolaewitsch: *Moskovas Beute. Wie Vermögen, Kulturgüter und Intelligenz nach 1945 aus Deutschland geraubt wurden,* Münih 1995.
Kogon, Eugen/Hermann Langbein/Adalbert Rückerl ve diğerleri. (ed.): *Nationalsozialistische Massentötungen durch Giftgas,* Frankfurt am Main 2003.
Kolpakidin, Alexander I./Dimitrij P. Prochorow: *Wneschnaja raswedka Rossii,* St. Petersburg, Moskova 2001.
Kopperschmidt, Josef/Johannes G. Pankau (ed.): *Hitler der Redner,* Münih 2003.
Koslow, Wladimir A.: *»Gde Gitler?« Powtornoe rassledowanie NKWD-MWD SSSR obstojatel'stwistschesnowenija Adol'fa Gitler a 1945-1949,* Moskova 2003.
Kurowski, Franz: *Hitlers letzte Bastionen. Endkampf um das Reich 1944-1945,* Utting, yıl belirtilmemiş.
Ladwig-Winters, Simone: *Wertheim. Ein Warenhausunternehmen und seine Eigentümer, Ein Beispiel der Entwicklung der Berliner Warenhäuser bis zur Arisierung,* Münster 1997.
Landdorf, Werner: *Die großen Militärparaden des Dritten Reiches. Zeitgeschichte in Bildern,* Kiel 2002.
Lang, Jochen von/Claus Sibyll: *Der Sekretär. Martin Bormann - Der Mann, der Hitler beherrschte,* Münih 1987.
Lehmann, Rudolf: *Die Leibstandarte,* 4 cilt, Osnabrück 1977.
Liddell Hart, Basil H.: *Jetzt dürfen sie reden,* Zürih 1948.
——: *Geschichte des Zweiten Weltkrieges,* Düsseldorf, Viyana 1985.
Lobsien, Richard: *Legion Condor. Sie flogen jenseits der Grenze,* Kiel 2003.
Longerich, Peter: *Die braunen Bataillone. Geschichte der SA,* Augsburg 1999.

Lusar, Rudolf: *Die deutschen Waffen und Geheimwaffen des 2. Weltkrieges und ihre Weiterentwicklung,* Münih 1958.

Lustiger, Arno: *Rotbuch. Stalin und die Juden, Die tragische Geschichte des Jüdischen Antifaschistischen Komitees und der sowjetischen Juden,* Berlin 1998.

Machtan, Lothar: *Hitlers Geheimnis. Das Doppelleben des Diktators,* Frankfurt am Main 2003.

Macksey, Kenneth: *Guderian, der Panzergeneral,* Düsseldorf, Viyana 1975.

Magenheimer, Heinz: *Die Militärstrategie Deutschlands 1940-1945. Führungsentschlüsse, Hintergründe, Alternativen,* Münih 1997.

Maier, Helmut: *Rüstungsforschung im Nationalsozialismus. Organisation, Mobilisierung und Entgrenzung der Technikwissenschaften,* Göttingen 2002.

Mammach, Klaus: *Der Volkssturm. Bestandteil des totalen Kriegseinsatzes der deutschen Bevölkerung 1944/45,* Berlin (Doğu) 1981.

Martin, Bernd/Stanislawa Lewan-dowska (ed.): *Der Warschauer Aufstand,* Warschau 1999.

Martin, Bernd: *Deutschland und Japan im Zweiten Weltkrieg 1940-1945. Vom Angriff auf Pearl Harbor bis zur deutschen Kapitulation,* Hamburg 2001.

Maser, Werner: *Nürnberg. Tribunal der Sieger,* Düsseldorf 1977.

——: *Adolf Hitler. Das Ende der Führerlegende,* Düsseldorf; Viyana 1980.

——: *Hindenburg,* Rastatt 1990.

——: *Adolf Hitler. Legende, Mythos, Wirklichkeit,* Münih, Esslingen 1993.

——: *Der Wortbruch. Hitler, Stalin und der Zweite Weltkrieg,* Münih 1994.

——: *Hermann Göring. Hitlers januskopfiger Paladin, eine politische Biographie,* Berlin 2000.

——: *Fälschung, Dichtung und Wahrheit über Hitler und Stalin,* Münih 2004.

Medwedew, Roy: *Das Urteil der Geschichte. Stalin und der Stalinismus,* Berlin 1992.

Michalka, Wolfgang (ed.): *Der Zweite Weltkrieg. Analysen und Grundzüge. Forschungsbilanz,* Münih 1989.

Middeldorf, Eike: *Taktik im Rußlandfeldzug. Erfahrungen und Folgerungen,* Frankfurt am Main 1956.

Militärgeschichtliches Forschungsamt [Askeri Tarih Araştırma Dairesi] (ed.): *Das Deutsche Reich und der Zweite Weltkrieg*, 9 cilt, Stuttgart 1978-2004.

Möller, Horst: *Weimar. Die unvollendete Demokratie*, Münih 1997.

Mommsen, Hans: *Von Weimar nach Auschwitz. Zur Geschichte Deutschlands in der Weltkriegsepoche*, Stuttgart 1999.

——: *Alternative zu Hitler. Studien zur Geschichte des deutschen Widerstandes*, Münih 2000.

Morzik, Fritz/Gerhard Hümmelchen: *Die deutschen Transportflieger im Zweiten Weltkrieg*, Frankfurt am Main 1966.

Müller, Christian: *Stauffenberg*, Düsseldorf 2003.

Müller, Rolf-Dieter: *Das Tor zur Weltmacht. Die Bedeutung der Sowjetunion für die deutsche Wirtschafts und Rüstungspolitik zwischen den Weltkriegen*, Boppard am Rhein 1984.

Müller, Rolf-Dieter/Gerd Ueberschär: *Kriegsende 1945. Die Zerstörung des Deutschen Reiches*, Frankfurt am Main 1994.

Müller, Rolf-Dieter/Hans-Erich Volkmann (ed.): *Die Wehrmacht. Mythos und Realität*, Münih 1999.

Museum für Verkehr und Technik [Ulaşım ve Teknik Müzesi] (ed.): *Ich diente nur der Technik. Sieben Karrieren zwischen 1940 und* 1950, Berlin 1995.

Musial, Bogdan: *»Konterrevolutionäre Elemente sind zu erschießen.« Die Brutalisierung des deutsch-sowjetischen Krieges im Sommer 1941*, Berlin 2001.

Naasner, Walter: *Neue Machtzentren in der deutschen Kriegswirtschaft 1942-1945. Die Wirtschaftsorganisation der SS, das Amt des Generalbevollmächtigten für den Arbeitseinsatz und das Reichsministerium für Bewaffnung und Produktion/Reichsministerium für Rüstung und Kriegsproduktion im nationalsozialistischen Herrschaftssystem*, Boppard am Rhein 1994.

Neufeld, Michael J.: *Die Rakete und das Reich. Wernher von Braun, Peenemünde und der Beginn des Raketenzeitalters*, Berlin 1997.

Neulen, Hans Werner: *Europa und das 3. Reich. Einigungsbestrebungen im deutschen Machtbereich 1939-1945*, Münih 1987.

Neumayer, Anton: *Hitler. Wahnideen, Krankheiten, Perversionen*, Viyana 2001.

Novick, Peter: *Nach dem Holocaust. Der Umgang mit dem Massenmord*, Münih 2001.

Orth, Karin: *Die Konzentrationslager-SS*, Münih 2004.

O'Sullivan, Donal: *Stalins »Cordon sanitaire.« Die sowjetische Osteuropapolitik und die Reaktionen des Westens 1939-1949*, Paderborn ve başka yerler. 2003.

Overy, Richard: *Die Wurzeln des Sieges. Warum die Alliierten den Zweiten Weltkrieg gewannen*, Reinbek b. Hamburg 2002.

Pätzold, Kurt/Manfred Weißbecker: *Geschichte der NSDAP 1920-1945*, Köln 1998.

Pätzold Kurt/Manfred Weißbecker: *Rudolph Heß. Der Mann an Hitlers Seite*, Leipzig 1999.

Peter, Antonio/Robert Maier (ed.): *Die Sowjetunion im Zeichen des Stalinismus*, Köln 1991.

Petersen, Jens: *Hitler-Mussolini. Die Entstehung der Achse Berlin-Rom 1933-1936*, Tübingen 1973.

Petrowa, Ada: *Sagadka smerti adol'fa gitlera*, Moskova 2004.

Petzina, Dieter: *Autarkiepolitik im Dritten Reich. Der nationalsozialistische Vier jahresplan*, Stuttgart 1968.

Piekalkiewicz, Janusz: *Stalingrad. Anatomie einer Schlacht*, Münih 1977.

Pietrow-Ennker, Bianca (ed.): *Präventivkrieg? Der deutsche Angriff auf die Sowjetunion*, Frankfurt am Main 2000.

Podewin, Norbert (ed.): *Braunbuch. Kriegs-und Naziverbrecher in der Bundesrepublik und in Berlin (West)*, Berlin 2002 (ilk baskı 1968).

Poliakov, Léon/Josef Wulf: *Das Dritte Reich und seine Diener. Auswärtiges Amt, Justiz, Wehrmacht*, Berlin 1956.

Pressac, Jean-Claude: *Die Krematorien von Auschwitz. Die Technik des Massenmordes*, Münih 1994.

Presse in Fesseln: Eine Schilderung des NS-Pressetrustes, Berlin 1947.

Rauscher, Walter: *Hitler und Mussolini. Macht, Krieg und Terror*, Graz, Viyana, Köln 2001.

Rayfield, Donald: *Stalin und seine Henker*, Münih 2004.

Remy, Maurice Philip: *Mythos Rommel*, Berlin 2002.

Reschin, Leonid: *Feldmarschall Friedrich Paulus im Kreuzverhör 1943-1953*, Augsburg 2000.

Rhodes, Richard: *Die deutschen Mörder. Die SS-Einsatzgruppen und der Holocaust*, Bergisch Gladbach 2004.

Ritter, Gerhard: *Carl Goerdeler und die deutsche Widerstandsbewegung*, Stuttgart 1954.

Roewer, Helmut: *Skrupellos. Die Machenschaften der Geheim-*

dienstein Russland und Deutschland 1914 bis 1941, Leipzig 2004.

Rossija i SSSR w wojnach XX weka. Statistitscheskoe issledowanie, Moskova 2001.

Rshewskaja, E. M.: *Berlin, maj 1945*, Moskova 1967.

Ryan, Cornelius: *The Last Battle*, New York 1965.

Sabrow, Martin/Ralph Jessen/Klaus Große Kracht (ed.): *Zeitgeschichte als Streitgeschichte. Große Kontroversen nach 1945*, Münih 2003.

Scheel, Klaus (ed.): *Die Befreiung Berlins 1945*, Berlin 1985.

Schenck, Ernst Günther: *Patient Hitler. Eine medizinische Biographie*, Augsburg 2000.

Schmidt, Rainer F.: *Rudolf Heß. »Botengang eines Toren?« Der Flug nach Großbritannien vom 10 Mai 1941*, Münih 2000.

Schulze, Dietmar: *»Euthanasie« in Bernburg. Die Landes-Heil-und Pflegeanstalt Bernburg/Anhaltische Nervenklinik in der Zeit des Nationalsozialismus*, Essen 1999.

Schwarz, Hans-Peter: *Das Gesicht des Jahrhunderts. Monster, Retter und Mediokritäten*, Berlin 1998.

Schwengler, Walter: *Völkerrecht, Versailler Vertrag und Auslieferungsfrage. Die Strafverfolgung wegen Kriegsverbrechen als Problem des Friedensschlusses 1919/20*, Stuttgart 1982.

Seidler, Franz W.: *Verbrechen an der Wehrmacht. Kriegsgreuel der Roten Armee 1941/42*, Selent 1998.

——: *»Deutscher Volkssturm.« Das letzte Aufgebot 1944/45*, Augsburg 1999.

Seidler, Franz W./Dieter Zeigert: *Die Führerhauptquartiere. Anlagen und Planungen im Zweiten Weltkrieg*, Münih 2000.

——: *Avantgarde für Europa. Ausländische Freiwillige in Wehrmacht und Waffen-SS*, Selent 2004.

Siegmund, Anna Maria: *Die Frauen der Nazis*, 3 cilt, Viyana 1998-2002.

Smelser, Ronald: *Robert Ley. Hitlers Mann an der »Arbeitsfront,«* Paderborn 1989.

Smelser, Ronald/Enrico Syring (ed.): *Die Militärelite des Dritten Reiches. 27 biographische Skizzen*, Frankfurt am Main 1995.

Smelser, Ronald/Enrico Syring/Rainer Zitelmann: *Die braune Elite*, 2 cilt, Darmstadt 1999.

Steinbach, Peter/Johannes Tuchei (ed.): *Widerstand in Deutschland 1933-1945. Ein historisches Lesebuch*, Münih 2000.

Stettner, Ralf: *»Archipel Gulag.« Stalins Zwangslager, Terrorinstrument und Wirtschaftsgigant,* Paderborn 1996.

Suwenirow, Oleg F.: *Tragedija RKKA 1937-1938,* Moskova 1998.

Telford, Taylor: *Die Nürnberger Prozesse. Hintergründe, Analysen und Erkenntnisse aus heutiger Sicht,* Münih 1994.

Tessin, Georg: *Formationsgeschichte der Wehrmacht 1933-1939. Stäbe und Truppenteile des Heeres und der Luftwaffe,* Boppard am Rhein 1959.

Tissier, Tony le: *Der Kampf um Berlin 1945. Von den Seelower Höhen zur Reichskanzlei,* Berlin 1997.

Turner jr., Henry Ashby: *Die Großunternehmer und der Aufstieg Hitlers,* Berlin 1985.

Ueberschär, Gerd R. (ed.): *Das Nationalkomitee »Freies Deutschland« und der Bund Deutscher Offiziere,* Frankfurt am Main 1996.

—— (ed.): *Hitlers militärische Elite. Vom Kriegsbeginn bis zum Weltkriegsende,* 2 cilt, Darmstadt 1998.

—— (ed.): *Der Nationalsozialismus vor Gericht. Die alliierten Prozesse gegen Kriegsverbrecher und Soldaten 1943-1952,* Frankfurt am Main 1999.

Ueberschär, Gerd R./Winfried Vogel: *Dienen und Verdienen. Hitlers Geschenke an seine Eliten,* Frankfurt am Main 2001.

Vogel, Thomas (ed.): *Aufstand des Gewissens. Militärischer Widerstand gegen Hitler und das NS-Regime 1933-1945,* Hamburg, Berlin, Bonn, 2000.

Völklein, Ulrich (ed.): *Hitlers Tod. Die letzten Tage im Führerbunker*, Göttingen 1998.

Wallach, Jehuda L: *Das Dogma der Vernichtungsschlacht*, Münih 1970.

Walther, Herbert: *Die 1. SS-Panzer-Division Leibstandarte*, Utting (yıl belirtilmemiş).

Wassiljewa, Larissa: *Die Kreml-Frauen. Erinnerungen, Dokumente, Legenden*, Zürih 1994.

Wegner, Bernd: *Hitlers politische Soldaten. Die Waffen-SS 1933-1945,* Paderborn ve başka yerler. 1996.

Weihsmann, Helmut: *Bauen unterm Hakenkreuz. Architektur des Untergangs*, Viyana 1998.

Weinberg, Gerhard L.: *Eine Welt in Waffen. Die globale Geschichte des Zweiten Weltkriegs,* Stuttgart 1995.

Weißmann, Karlheinz: *Der Weg in den Abgrund. Deutschland unter Hitler 1933-1945,* Münih 1997.

Wette, Wolfram: *Die Wehrmacht. Feindbilder, Vernichtungskrieg, Legenden,* Frankfurt am Main 2002.

Wilderotter, Hans: *Alltag der Macht. Berlin Wilhelmstraße,* Berlin 1998.

Wilhelm, Friedrich: *Die Polizei im NS-Staat. Die Geschichte ihrer Organisation im Überblick,* Paderborn ve başka yerler. 1997.

Willing, Georg Franz: *Die Reichskanzlei 1933-1945. Rolle und Bedeutung unter der Regierung Hitler,* Tübingen, Buenos Aires, Montevideo 1984.

Wojak, Irmtrud: *Eichmanns Memoiren. Ein kritischer Essay,* Frankfurt am Main 2004.

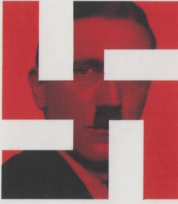
Wolkogonow, Dimitri: *Stalin. Triumph und Tragödie*, Düsseldorf 1990.

Zdral, Wolfgang: *Der finanzierte Aufstieg des Adolf H.,* Viyana 2002.

Zelnhefer, Siegfried: *Die Reichstage der NSDAP. Geschichte, Struktur und Bedeutung der größten Propagandafeste im nationalsozialistischen Feierjahr,* Nürnberg 1991.

Zitelmann, Rainer: *Hitler. Selbstverständnis eines Revolutionärs*, Münih 1998.

KİŞİ DİZİNİ

HİTLER KİTABI

"Bu o kadar önemli bir belge ki, bundan sonra Hitler'e dair yazılacak bütün çalışmaların kaynakçalarında yer alacak." -Ian Kershaw

---

2 Mayıs 1945'te Berlin'deki sığınağına giren Sovyet askerleri Hitler ve Eva Bruan'un cesetlerinin hemen yanında iki yaverini ele geçirdiler: Kişisel yaveri Heinz Linge ve SS irtibatı Otto Guensche. İkisi de sorgulandılar, hem de en ayrıntılı şekilde. Ve bu tanıklıklardan gizli bir Hitler Dosyası oluşturuldu. Tek bir adam için: Joseph Stalin.

"Hitler'in hayatına benzersiz bir bakış." -Publishing News

"Geleneksel tek-boyutlu canavar portrelerinden alabildiğine uzak, kompleks bir portre." -Sunday Times

"Çığır açan tarihsel bir belge. Hitler'in gündelik hayatına dikkat çekici bir bakış. Üçüncü Reich'ın tarihine dair kaynakların en özgünlerinden birisi." -Daily Telegraph

"Hitler'in kişisel dünyasına akıllara ziyan bir bakış. Yılın yayıncılık olayı." -Bookseller

"Büyüleyici." -Simon Sebag-Montefiore

"Büyüleyici ve cezbedici... Hep bir gizem olarak kalmış bir özel hayattan ilginç enstanteneler." -Guardian

"Hayran olunacak denli sürükleyici." -Evan Mawdsley, Literary Review

"Bir diktatörün şaşırtıcı derecede içten bir portresi." -The Times

"Avrupa'yı kontrol etmeye çalışan iki diktatöre büyüleyici bir bakış." -South China Morning

ALFA
alfakitap
alfakitap
alfakitap
www.alfakitap.com
9 786051 068114
ARAŞTIRMA